Broj 1. U Trstu 1. Januara 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom zastu male stvari, a neslogа sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za cielu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Nastajućom novom godinom 1882. stupa naš list u trinajsto godište svojega obstanka. Tim je od djeteta postao dječakom, to će reći, njegovi su seljački čitatelji došli do spoznavanja samih sebe, to jest, onoga staroga i slavnoga plemena, iz kojega su potekli. Ali do podpune mužke zrelosti, koja sama sobom vlada i ravna, još je jako dalek put, pak im još mnogo i mnogo nauka treba. Ovaj jih je list stopram sa sna probudio: sad treba, da jih netko primi za desnicu ruku, pa vodi po mučnoj stazi života. A tko će to bolje i uspješnije, nego ovaj drug njihova djetinstva, ovaj njihov stari prijatelj? Zato se obraćamo našim starim predbrojnikom prošnjom, neka ni jedan od njih nezagluhne na ovaj poziv, nego neka svi ponove svoju navadnu predplatu. Istom se prošnjom obraćamo i onim, koji su nekad naš list ljubili, pa zanemarili i zapustili; kao i onim, kojim dosad nije teknuo, pa ga nisu držali. Neka znadu jedni i drugi, tko nečita, taj spava; a tko ga je zapustio, da će zadriemati pa opet zaspati. A danas, u ovo naše budno doba, gdje sad koliki sviet za svietlom gine i hlepi, nije liepo ni jedno ni drugo.

Dakle na predplatu svi i svuda, da se »Naša Sloga« poljepša i okriepi na duši i na tielu, te bude dika i ponos našega u Istri naroda. Ako i nije ljetošnja ljetina najbolje odgovarala težačkomu trudu i muci, to ipak neka svatko odkine ono par novčićah za ovaj list, koji je u svakoj prigodi prvi težački prijatelj i najpouzdaniji svetovatelj.

Ciena ostaje kao i dosad 2 for., u za težake 1 for. Gdje se 8 od njih pod jednom poštom nadje, pak se dogovore, da jim list svim pod jednim pasom šaljemo, slati ćemo jim ga i za samih 70 novčićah po glavi. Novci se šalju *»poštarskom naputnicom« (vaglia postale — Postanweisung)*, jer je za obie strane manji trošak. Tko lista nedobi, neka nam javi otvorenim pismom, napisav izvana *Reklamacija*, za koju se neplaća poštarina. Umoljavaju se napokon oni predbrojnici, koji nisu dosad lista platili, da to već jednom učine, jer neugodno bi nam bilo, jih osobno u listu na to sietiti. Neka znadu, da su sa izdavanjem lista skopčani i troškovi, koji su u Trstu još veći, jer oskudievamo na naših slagarih, a s druge strane naša je želja, da se po mogućnosti i list podigne, pa k tomu će se podpore kod naroda. Odsad bit ćemo prisiljeni obustaviti list svim onim, koji nebudu za dobo svoju predplatu poslali ili pako svoj stari dug nenamirili.

Konačno uz zahvalu molimo naše vriedne dopisnike, neka i nadalje podupiru naš list svojim perom, a sve rodoljube iz svih većih i manjih mjestah i selah prosimo, da nam svaku važuju stvar obznane i u kratko opišu, da postane tako naš list »glasilom« cieloga našega naroda u Istri i kvarnerskih otocih.

Uredničtvo »Naše Sloge«.

NOVO LJETO.

»Pouzdanje u sama sebe«. Ovo načelo vodilo je dvanajst godinah naš list neprekidno preporučujuć ga hrv. narodu, da ga usvoji, jer mi u Istri možemo jedino svojom vlastitom snagom i uztrajnom borbom izvojevati bitne uvjete našemu obstanku i napredku. Težko li je narodu od stoleća zanemarenom dignuti se iz svoga sna, kad ga svo na okolo neprijaznim okom gleda. Ali stoljetnu nepravdu imade zamjeniti napokon samosvietni ponos, doba je, da se i naš narod osokoli na svoje noge, da pokaže cielomu svietu, kako je čil i zdrav, kako štuje drugoga bezobzirno zahtjevajuć da i drugi njega štuje. Naš u Istri i kvarnerskih otocih hrvatski narod miran i dobroćudan, kao što je, nebudi već ničiji sluga već se pokaži ravnopravan svakomu drugomu. Ako te kadkada i nevolje tište a ti nemoj klonuti duhom, uz dobru volju i snažan rad moći ti je sve odstraniti. Trinajstu ti već ovo godinu dostavljamo naš list, da ti pomožemo, savjetujemo, poučimo, a ti primi dragovoljno naše savjete proiztičuće iz čistoga srca, koje za tebe bije, i nesmierajuće na drugo nego da se probudiš, podigneš na dušovnom i materijalnom polju. Prirodni elementi nisu nam ni ljetos bili povoljni pa zato valja nastojati, da se otvore i druga vriela dobitka neodtudjiv se podnipošto od zemlje, koja te hrani. Na žalost nema kod nas nikakva ili samo malo prometa, trgovine, obrtnosti, grane ovo, koje bi moglo u našoj pokrajini okruženoj morem cvasti. Ovo je polje, gdje seljak nemože dalje, jer su njegova vrela ograničena, nu država bi imala ozbiljno u obzir uzeti gospodarsko pitanje te upriličiti sredstva, kako da na bolje okrene ekonomičko stanje i da se uzmoži narodnje bogatstvo, jer odkud će država uzimati tolike poreze. Gospodarsko pitanje uzko je spojeno sa narodnim pitanjem, jer gdje se je narodu boriti s nevoljom i siromaštvom, uzalud mu je govoriti o narodnosti. Nevalja nam samo želiti i pisati, treba da se nješto i stvara, treba nam rodoljubah, koji se laćaju posla, da se naši ljudi biraju u občinska zastupstva, da traže naše škole, da se poljodeljstvo unapredi i obrtnost zavede, jednom rieči nek se uzbude rodoljubi, koji poštenom radjom gase svoje želje i u svojoj domorodnoj sviesti traže nadarje svomu radu. Neda se tajiti, da se je u ovo trinajst godinah naš narod u Istri i kvarnerskih otocih znatno podignuo, ponjekle se osviestio, počimlje poznavati svoja prava i dužnosti te sada dvostruka mu je dužnost; da započeto djelo nastavi. Dokazom našemu osviešćivanju je izdavanje talijanske novine izlazeće poput naše dva puta na mjesec i to namjerom, da se stane na put daljnemu širenju hrvatstva u Istri. Nam je pravo, da Talijan brani svoje, svoj jezik i svoju narodnost, to je i naša zadaća, da branimo svoje. Naći će pako u nas ljuta protivnika ako posegne za našim blagom. Neka svaki svoje čuva!

Uztrajnošću i neumornim radom podigli su se i Slaveni u ovoj polovici države, više njih sjedi u ministarstvu te se polagano približuje vrieme, kad će i Slaveni moći oživotvoriti mrtvo slovo

POUKA.

Bolest Difteritis

piše Dr. Fran Mandić.

U oktobru prošle godine bio sam u Kastavšćini, gje sam doznao, da se na Munah Škarlatina i Difteritis u velike — razširila. Mune leže kakova 3 sata nad Kastavšćinom a već treći dan poslije mojega boravljenja imadoh prilliku osvedočit se, da se bolest jur i u Kastavšćini reć bi munjevitom brzinom razgranila. Susma naravski uz pomanjkanje strogih zdravstvenih naredbah u selih, pošast nije se mogla ovdje zaustavit, već se je kako čujem otvorenim vratima razliela u bližnje Volosko, Rieku i Lovran. O va nezgoda ponuka me da rečem koju o njezinoj bitnosti, postanku i o načinu liečenja.

Mogao bi tko prigovoriti, da se nedržim strogo prostoga za narod podučnoga pripovjedanja, pa zato izjavljujem odmah da nije tako lahko napisati štogod valjana o medicini za prosti narod; već sam predmet nije prikladan za prosto tumačenje, a kad bi to i izvedivo bilo, kod one konservativne naravi i praznoverja koje vlada u svem i svačem u našem narodu — pripovedaj mu ti jedan put samo što je Difteritis, koliko je pogibeljna i kako se je imade čuvat, a on će ipak uz sav tvoj napor tražit svoje Jelice i Marice, da mu uroke razvrgavaju, ili Moriće da mu gušćer taru i božje molitvice nabrajaju. Gospode svećenikah i pučkih učiteljah mislim je zadaća, da narod više put o stvari poduče, stare predsude i čarobije iz njegove glave iztrebe; dok ovo nebude narod će ostat pri svojem: Kako je radio moj djed i otac tako radim i ja.

Difteritis predstavlja nam upalu ždrielа (grla) i njegovih bližnjih ustrojah — bolest koja se osobito svojim posebnim kužilom (Contagium) odlikuje i razplodjuje. Značajno je kad ove bolesti, koja se je prije kakovih 15 do 20 godinah u naše strane uvukla, da se uvjek hrpimice u pojedinih mjestih pojavljuje, to jest dogadja se veoma rieđko da bi se u jednom okružju ili gradu samo jedan-jedincat (sporadički) slučaj bolesti pokazao; poslije prvoga može se sigurnošću računat, da će se Difteritis naglo dalje razgranit, osim ako se nije bolestnika od drugoga pučanstva odaljilo i strogim zdravstvenim zakonom podvrglo da se tim daljno kuženje prepreči; šta više: na mjestih gdje je Difteritis više putah epidemički vladala t. j. povraćala se pa makar i prividno izčezla, mora čovjek biti uvjek na oprezu, da na novo ne uzplamti; imade dopače gradovah, gdje neprekidno (endemički) vlada ovaj ljudski bič; kljice bolesti u ovom slučaju baje i nalaze se u najbližjem susjedstvu čovjeka i njegovog stana, mogu duže vremena sakrivene i nepromenjive ondje ležati da opet kod prilike uzkrsnu i čovjeku strah zadadu.

Odkle dolazi kužilo ove bolesti? Danas nitko više nedvoji, da su jedino takozvani Mikrokoki, (Micrococcus) maleni prostim okom nevidljivi u razred gljivah poredani stvorovi uzrok ovoj pogibeljnoj bolesti; toli su maleni da bi jih milijunc na rtu igle dignuo, poredani su jedan uz drugoga kao trepavice na oku, a pod povećalom prikažuju nam se kao šibice povezane u snopiće jedan uz drugoga. Ovi Mikrokiki unidju ili bolje rekuć zakopaju se u meso zdrielа te prouzročuju ondje ono što mi Difteritis zovemo.

Što opažamo kad gledamo u grlo takovomu bolestniku? Kožica, koja pokriva ždrielo, a osobito takozvane zliezde, (guščera) jezičac i nebašce to koja je u zdrava čovjeka bledo-rumenasta, pokrivena je kod difteritičnog bolestnika sa bielo-tamnimi pepoljastimi krpicami (medicina je zove Pseudomembrano ili difterički strupi ciepi) od veličine prosa do jednoga novčića, koje nisu ništa drugo nego gnjili i zamrli dielovi one bliedo-rumenaste kožice (sluznakožica). Mikrokoki unidju u nju i u meso, koje pokriva, u tolikoj množini da prepreče kolanje krvi. Uslied pomanjkanja hrane kožica sagnjili, malo po malo se razpade te time onaj grdni vonj prouzrokuje koji kod takovih bolestnikah opažamo. Ove gnjile krpice ili ciepi ne dadu se lahko od podloge lupit, a kad to bude ostavljaju za sobom difteritičke rane, koje veoma lahko krvare.

Da vidimo kojim li se načinom ova bolest razgranjuje i u čovječje tielo dolazi? Danas je skoro sigurno, da se Difteritis od jednog mesta do drugog neširuje pomoću okuženog zraka i vode kao što to biva kod kozicah, kolere i tifa, te neima nikakve sveze sa promienom temperature, kako se jednom mislilo. Profesor Klebs u Pragu poslije dužeg iztraživanja došao je do zaključka da se ova bolest t. j. njezino kužilo jedino hranom, odjećom i zrakom razširuje, ovim zadnjim samo u toliko, dok se čovjek u bližjem doticaju u sobi bolestnika nalazi. Da je tomu tako svjedoči, da se Difteritis nikada naglo u velikoj mjeri nepojavlja kao što to kod kozicah, kolera, tifa itd. vidjamo, koji se izključivo zrakom i vodom šire, već raste polagano, iz početka dva tri slučaja, pa sve više dok se epidemija u cielom strašilu ne pokaže; čovjek truje čovjeka. Pljuvaljka i okužena sapa, koju takovi bolestnici izbacaju sadržaje neizmerni broj malenih komadićah one gnjile pepeljaste krpice i Mikrokokah koji ill se ulove odeće onih koji se bolestniku približavaju, zidovah, poda, ill pošto su se osušili i u prah pretvorili, lebde u zraku, dolaze dihanjem ili hranom, kad se prilika pruži u čovjeka te radjaju opet Difteritis. Na žalost ugrabljeni su ovim načinom znanosti veoma mnogi i izvrstni liečnici, koji su savjestno vršeć svoju dužnost bolestnikom u pomoć pritekli. Ovi izvršeni su više nego ikoji drugi kužilu ove bolesti.

Nije dosti doći u doticaj sa bolestnikom i u obće sa difteritičkim kužilom već valja da se dotični više ili manje nalazi pod uplivom nekojih osobnih okolnostih i promjenah organizma, što mi dispozicijom i indispozicijom zovemo; premda nevalja misliti, da nas ova posliednja za uvjek od bolesti očuvat može, da je trajna, i nepromenjiva, jer je poznato da su osobe, koje su dugo vremena od ove bolesti netaknute ostale, ipak jednom obolile. Osobe koje rado na

zakona, da su svi narodi države jednakopravni te da svaki njih ima nepovredljivo pravo, da brani i njeguje svoju narodnost i svoj jezik. Temeljni zakon nadalje odredjuje ravnopravnost svih u zemlji govorećih se jezikah u školi, uredu i javnom životu. Sveto je dakle naše pravo, kad neprekidnom uztrajnošću tražimo svoje škole, kad zahtjevamo, da svaki zemaljski ured ureduje s nama hrvatski, zakon mora svatko poznavati, na nama je, da tražimo njegovo izvršivanje. Pala su krila onoj njemačkoj stranci, koja se je smatrala, da je ona jedina pozvana upravljati državom. Njezinu stranačku politiku odsudio je i sam premilostivi car i kralj govorom, kojim je sprijeo deputaciju tršćanske trgovačke komore, a svatko je uvjeren, kako je naš vladar jednakom ljubavi naklon svim svojim narodom. Prestat imaju doskora abnormalni odnošaji, kakvih imamo u velikom broju, udese naroda povjeriti je ljudom, koji ćute za narod, koji ga ljube; pravednost ima bit glavno svojstvo onih, kojim je povjerena uprava narodah.

Budimo složni, radimo neprestano i na gospodarskom i političnom polju, uspjeh neće izostati.

Svevišnji dao nam dostatne voljo te pouzdanjem u njega i u našu hrvatsku snagu kličemo svim i svakomu: sretno vam i dobro novo ljeto!

Kakove da budu lošinjske škole?

III.

Koja je svrha pučkim školam? — Na to pitanje odgovara prvi paragraf zakona 14. maja 1869., koga je učinilo carevinsko vieće u Beču. Taj paragraf glasi od rieči do rieči ovako: Zadaća pučke škole je odgajati djecu čudoredno i nabožno, razvijati njihovu umnu djelatnost, naučiti jih i usposobiti toliko da se budu mogli dalje izobrazivati za život, i postaviti temelj odgoju vriednih ljudih i državljanah.

To je dakle zadaća pučke škole, to svrha koju se ima njom postići: djeci oplemenjivati srce, bistriti um, postaviti temelj dalnjoj naobrazbi i usaditi načela po kojih će oni danas sutra biti vriedni ljudi i državljani.

A kako da se ta svrha postigne? Koji jezik da se rabi za to postići? O tom kod razboritih ljudih nejma dvojbe. Svi uzgojitelji jednoglasno i na sva usta odgovaraju, da se ima rabiti materinski jezik, onaj, koj se je dieto od majke pod njezinim krovom, u njezinom naručaju naučilo, onaj, kojim je dieto svoju roditeljicu i svoga roditelja zvati počelo, onaj, koj dieto razumije.

U tom obziru za razborite ljude netreba zakona, zakon je to u nepokvarenoj naravi usadjen, izkustvom potvrdjen. I samo s toga valjda što su zakonodavci predvidjali, da bi moglo i nerazboritih ljudih i pokvarene naravi biti, metnuli su u zakon točku, da o naukovnom jeziku pokrajinska školska oblast odlučivati ima, i ona u modjah zakonom ustanovljenih. A taj zakon veli, da ima svaki narod nepovriedivo pravo uzčuvati i uzgajati svoju narodnost i svoj jezik.

Ako se dieto podučaje tudjim jezikom, srce ostaje i mora ostati nepromienjeno, um nesamo da se nebistri nego se tupi i mora se tupiti, nit zrna nemože posijati zu budućega vriedna čovjeka nit državljana.

Ako se uči tudji jezik prije neg se je postiglo što pučka škola zahtjeva, nauči se koju rieč i izreku, nauči se za silu taj jezik lomiti, al se zanemari zadaću pučke škole. Srce ostaje tvrdo bez ikakve plemenšćine; um nemože se razbistriti. Srce će ćutiti, um će umovati no kako da koristi bližnjemu, obitelji, obćini narodu, državi, nego kako da koristi svomu »ja«. Bit će to srce i um čovjeka sebičnjaka, kakovih žalibože i u našoj Istri ima. Proma svojoj koristi, ni malo se neobaziruć na škodu drugoga, sve svoje djelovanje uredjuju. Za svoj »ja« prodali bi narod, upropastili bi obćinu, zaigrali bi poštenje, upisali bi vragu dušu. I ovom prilikom dovikujemo našim nepokvarenim ljudem, koje sobičajaci često zavadjaju svojim krivimi naukami: nije pučka škola za to, da se u njoj naučaju drugi jezici — za to su druge škole, to se u potrebi čovjek brzo nauči, — nego za to da se u djecu uciepe načela, po kojih će oni kad uzrastu biti pošteni ljudi u svakom obziru; na dalje za to da možo čitati i slušati misli drugih, da možo pisati i govoriti svoje drugim, da može činiti najpotrebnije si račune.

Kod nas u Istri griešilo se i još se griješi mnogo proti svemu tomu. Za hrvatsku djecu uzdržavalo se i uzdržaje talijanske škole. Hrvatskoj djeci davalo se je i dajo učitelje neznajuće nego talijanski. Školam bijaše i jest svrha naučiti djecu talijanski jezik, uzgojiti talijanski čuteće državljane. Sve drugo kao da nije hrvatski jezik dovoljno razvijen, da nejma hrvatskih knjigah, hrvatskih učiteljah, da nejmaju hrvatska sela školskih sgradah, da nejma dovoljno novacah, sve to bijaše puka izlika. Školah za Hrvate ili se nije ustrojilo, ili ako se jih je ustrojilo bijahu talijanske, sa učitelji koji nisu razumjeli djece, koju su podučavati i uzgajati imali.

Da se na taj način nije postiglo svrhe pučke škole, da je ona tim izgubila svoj oplemenjujući duh, da treba hrvatskoj djeci hrvatskih školah, hrvatskih učiteljah, hrvatskih knjigah, to je u svojem nedavnom izvješću o istarskih školah izrekao dovoljno sam talijanski zemaljski odbor. Nek čitatelji pogledaju u 6. broj prošle godine našega lista.

Tamo ili u sam izvještaj nek pogledaju i dopisnici »Cittadina« i »Indipendenta«. Mi vjerujemo da su mornari; oni mogu znati dobro skakati po konopih, ili i pisati, dà i zapovjedati ladjom; oni mogu koje šta čuti pušeć cigaru i na trgu i u kavanah i u prijateljskih klubih pa makar i u ljekarnah: al oni nepoznaju ili neće da poznaju puka na Lošinju, neznaju ili neće da znaju onoga što i razboriti pojedinci i razborite družbe znaju, da se najme svaki narod u svojem jeziku izobrazivati ima, da može pučka škola samo onda svoju zadaću izvršiti ako se djecu podučaje u njihovom materinskom jeziku.

DOPISI.

Iz Kopra, *20. prosinca 1881.*

Svako godine jedan put oglasimo se odavle vriednim čitateljem milo nam »Naše Sloge«. Bar taj svakogodišnji glas nije žalostan. Govori o društvancu »čitaonici«.

U njezinih prostorijah obdržavala se je dne 14. prosinca redovita godišnja skupščina.

Predsjednik otvarajuć skupščinu iztaknuo je kako nas je ljubav do svojega i medjusobna ljubav sdružila i kako nas ista u zajednici drži. Kojekakve predsude svakako neopravdane po svoj prilici su uzrokom što nas iz grada samoga u društvu više nejma. Žalostno je to, al je s druge strane radostno, što društvo liepa odziva u okolici nalazi. Skoro svi veleèastni župnici okolišnjih župah članovi su »čitaonice«. Čast njim i hvala njim!

Tajnik čitajuć svoj izvještaj iztaknuo je, kako je društvo čestitalo Nj. Visosti carevići i kraljeviću Rudolfu prilikom njegova vjenčanja, kako su članovi »čitaonice« proslavili tisućgodišnjicu povlastice Slavenah, da mogu obavljati službu božju svojim jezikom, kako je društvo izrazilo svoju gorku sućut nad smrću »očeta« slovenskoga naroda. Spomenuo je takodjer izlet, koji su članovi čitaonice učinili u Dolinu i Sočerb. Ogledali su gradinu sočerbsku, divili su se jami iza nje se nalazećoj, i sproveli su sa dolinskimi domoljubi, sa preč. g. Janom članom i koparske čitaonice na čelu tako ugodan dan, da će se ga dok budu živi sjećati.

Izvješće blagajnikovo bilo je dosta povoljno.

Novoizabrani odbor sastoji iz istih članovah iz kojih i lani.

Novinah imati će »čitaonica« toliko da se može u tom natjecati sa velikimi društvi. Društvo samo pribraja se samo na njekoliko njih, jer prinos ide većim dielom na stan. Većinu njih daju pojedini članovi, koji su toli požrtvovni, da se u društvu nadje sve glavnije hrvatske i slovenske listove, političke i beletrističke. Buduće godine bit će i pedagogičkih, i arheologičkih. K tomu bit će novinah i u drugih jezicih političkih i gospodarskih.

K točki dnevnoga reda »slobodni predlozi« govorilo se je samo o jednom, o stanu. Predsjednik izrazio je želju jednoga veleštovanoga izvanjskoga člana, da bi društvo u stanovitoj gostioni svoje prostorije imalo. Prisutni članovi bili su pripravni zadovoljiti toj želji, ali kad su čuli i proturazloge navedene njekoliko danah prije po jednom velecienjenom izvanjskom članu a u skupščini opetovane, bili su prisiljeni odustati od toga. U ostalom je skupščina opunomoćila odbor da nadje ako je moguće shodnije prostorije za društvo.

Skupščini prisustvovao je velemožni gospodin Bosizio c. kr. kotarski kapetan kao vladin povjerenik.

Interpelacija

zastupnika Dra. Vitezića i drugovah upravljena na gosp. ministra za zemaljsku obranu u 180. sjednici carevinskoga vieća obdržavanoj dne 13. decembra 1881.

«U interpelaciji g. zastupnika Obreze i drugovah učinjenoj u 17. sjednici visoko kuće na gosp. ministra za zemaljsku obranu bijaše med ostalim razloženo:

Kako je c. k. ratno ministarstvo povjerilo poduzetniku Ljudevitu Abendrothu odpravljanje erarskoga dobra za obskrbljivanje kod posjednuća Bosne i Hercegovine upotrebljene vojske i to za liniju od Metkovića do Mostara i Sarajeva;

Kako je usled toga Abendroth više agentah poslao u Kranjsku i Primorje, da kupe vozare za ovaj opremni posao, koji agenti su vozarom obećali primjernu vozarinu i naknadu troškovah za put od Trsta do Metkovića i nazad te osim toga obkrbljivanje konja i vozarah branom za vrieme, dok bude trajao ugovor;

Kako se je kod kupljenja ljudih i sklapanja ugovorah moralo smatrati, da je isti visoki c. k. erar preuzeo kod toga jamstvo;

Kako se je kod takvih okolnostih više stotinah ljudih iz Kranjske, iz Primorja, osobito iz kotara Podgrad i okolice grada Gorice, konačno iz Dalmacije sklonulo slieditи Abendrotha u Metković, u koju svrhu bijahu u Trstu ukrcani sa vozom i konji;

Kako je izplaćivanje vozarino imalo slieditи svakih deset danah, ali da se nije niti jedanput točno i podpuno izplatilo te je Abendroth početkom davao vozarom nješto na račun, a nakon malo tjedanah izostalo je i to, tako da su se siromasi neprestano vršeć svoju službu imali boriti sa svakim smradom, nuždom i nevoljom, i istim gladom dapače mnogo je konjah dú i istih ljudih strašnim naporom i oskudici podleglo.

S rečenim spojen je bio upit, dali je visoka vlada pripravna sudjelovati te naložiti shodno, da bude gori rečenim vozarom izplaćena njihova vozarina i ostalo.

---

običnoj upali grla (Angina catarhalis) trpe pa makar i neznatna bila laglje baštine Difteritis nego oni, koji su sasma zdravi u pravom smislu rieči, jer se kužilo radje hvata bolestnoga nego li zdravoga grla. I samo gibanje zraka, u kojem se sijaset Mikrokokah nalazi, valja u obzir uzeti. Dali je najme čovjek ovoj struji upravno ili neupravno izložen; često odlučuje i položaj, koji čovjek prama bolestniku zauzme, dali sapa bolestnika ravno na njega pada ili koso, šta više; i kod jednog te istog dodirnuća dvijuh osobah imademo različite prizore: Majka je n. pr. bolestno dietе stoputa poljubila, nikad njoj se ništa dogodilo nije, jednom kad ni sanjala nije, dietе malo zakašlje ili dublje izdahne nego li obično, evo nesreće, majka bolest baštini.

Dispozicija za difteritis je bez dvojbe veoma velika, jer se opaža da bolest na mjestih, gdje se je već jednom ukorenila, gdje se narod točno nije mogao ili nije htio držat zdravstvenih propisah, kao što to kod siromašnijega stališa biva, mesto da izčezne to svake godine sve više raste; u Beču na primjer godine

1867	bilo	72	bolestnih;	1868 bilo	75
1869	»	95	»	1870 »	126
1871	»	185	»	1872 »	213
1873	»	139	»	1874 »	163
1875	»	237	»	1876 »	678
1877	»	818	»	1878 »	990

Uzrok zašto radje djeca na onoj bolesti obole nego li odrasli neleži samo u tom što su oni možebit kužilu više izloženi, (u školi; dietо tura okužene predmete u usta; jedno dietе dieli drugomu kruh iz kuće gdje mu leži bolestan brat itd.) već zavisi i o dispoziciji — naklonenosti koju djeca za Difteritis imadu, jer je svakomu jasno da se kužilo najradje lovi mladog i nježnog grla; mladica će težе podnesti udarac sjekire nego li staro stablo.

U ostalom i kod odraslih imao bi se umanjit broj onih, koji su od Difteritis netaknuti ostali, jer koliko put se nedogodi da liečnici ili bližji rodjaci, koji sa bolestnikom obće (ovo znadem iz izkustva) najednomi hripavi postanu, govor jim je zamukno, kažu da ćute njekakvu zaprieku i malu bolest u gutanju: pa koji nam može jamčit da nije ovo bio početak, prvi znakovi Difteritis? Sasma naravski, usled jur navedene manje dispozicije bolest nije imala tolike sile da mah preuzme ili ako jest onda svakako u veoma manjoj mjeri nego li kod djeteta. U odrasla razvila se jednostavna upala grla sa groznicom i poteškoćom u gutanju (Angina catarrhalis), koja je bez ikakve pogibelji, al je ipak nosila znakove Difteritis. Djeca od 2—10 godinah su u najvećoj pogibelji da Difteritis baštine, a od svakih 100 bolestnih može se računat da jih 60—70 po prilici umre.

Napomenuli smo da se plodovi Difteritis t. j. Mikrokoki i hranom u čovieka uvažaju te onde dalje razvijaju, nu nije nam još svestrano poznat način, kojim to biva dok nebudu praktični liečnici — kojim žalbože materijala nemanjka — na ovaj način razplodjivanja malo više pazili.

Profesor Klebs pripovieda nam dogadjaj koji ovu točku vidljivo razjasnuje: U malenomu mjestancu Švicarske nakon što je velika epidemija »Difteritis« prestala, bukne poslije nekoliko vremena opet i to iznenada u njekojih obiteljih, koje su kod prve epidemije neozledjene ostale (bez dvojbe jer su kuće odaljene od ostalih ležale i jer su stanovnici sva sredstva upotrebili, da se bolest u njihove stanove neuvuče.) U jednoj obitelji umru jedan za drugim dva dječaka od 5 i 7 godinah; stariji dječko, koga su roditelji od kuće odaljili, obolio je isto kao i roditelji, nu samo na jednostavnoj upali grla i zliezdah; djevojčica od 3. godine ostala je jedina neozledjena premda nije moguće bilo odstranit ju kao i starijega brata. Ostala je dakle u kući usried kužila pa ipak obolila nije! Kako to? Dokazalo se je da je jedino ovo dietе mlieko iz susedsko neozledjene obitelji dobivalo, dočim se je sva ostala obitelj, koja je obolila, branila mliekom, koje bi njoj iz fabrike sira donašali, a u ovoj kući dapače u onoj istoj sobi u kojoj su dva dječka na Difteritis bolovala, ležala bi posuda u kojoj su toj obitelji svakim danom mlieko donašali. Sliine primere vidjamo često i u Engleskoj gdje se osobito Škarlatina (bolest koja se rado sa Diftetitis druži) i Tif putem mlieka i ostale hrane iz jedne obitelji u drugu prenaša. (*Slieditе će.*)

Dosada nije se još ništa odgovorilo na onu interpelaciju, nu stanje stvari bitno se je promenilo.

Što se tiče istarskih vozarah, koje na prvom mjestu podpisani zastupa, sklopila se je 19. maja 1880 s Abendrothom prijateljska nagodba, gdje se je Abendroth obvezao, da će od onih svotah, koje mu budu dozvoljene od c. k. ratnoga ministarstva za naknadne tražbine, platiti 70 forintih za svaki voz t. j. za 110 vozovah svotu od 7700 for., obvezao se je nadalje u posebnoj nagodbi od istoga dana, da će vlastniku kolah, Stjepanu Šiškoviću, izplatiti 1500 for. tako da bi se polag njegove ustanove imala najprije izplatiti na posjednike kolah ukupna svota od 9200 for.

O tom je Ljudevit Abendroth podneskom dne 19. Maja 1880 obavjestilo c. k. ratno ministarstvo te ujedno zamolilo, da se neodvlačno gorenapomenuta svota na račun njegovih još postojećih erarskih tražbinah izplati posjednikom kolah zastupanim po Dru. Dinku Viteziću.

Spomenuti je vriedno, da tražbine istarskih vozarah napram Ljudevitu Abendrothu nadmašuju svota od 41. 100 for. te da je nagodbena svotu od 7.700 for. sačinjavajuć stopram 17 percentah iste jako nepovoljna za posjednike kolah; a ipak nisu isti vozari do danas primili niti te obaljene svote.

Medjutim zamolio je g. Menachem Abram Russo na temelju njeke za sasvim druge svrhe izdane cesije c. k. ratno ministarstvo, da se ga kao cesionara smatra jedino vlastnim primati još neizplaćenu glavnicu te da je s njim imaju urediti poslovi glede novčanih odštetah.

Prem se je 6. februara 1880 na interpelaciju člana delegacije g. Winklera g. c. k. ratni ministar jasno izrazio, da je samo g. Abendroth onaj, s kojim imaju vojničke oblasti razpravljati to da se već s njim vode dotična pogadjanja namjerom, da se vozari dragovoljnom nagodbom izplate, koji se postupak slaže takodjer sa naredbom br. 130 god. 1860 N. V. O. B. glede zaplienah i cesijah zasluženoga novca, to je ipak visoko c. k. ratno ministarstvo g. M. A. Russo-a priznalo kao cesionara i s njim u junju ove godine i odnosnu pogodbu sklopilo.

Punomoćnik istarskih vozarah mogao je samo privatnim putem dobiti izvadak III. IV. točke iste pogodbe odnoseće na tražbine od vozarah po njemu zastupanih. Od njega zatražena službena obavjest bijaše veoma manjkava i nepodpuna.

Napomenute točke glase po privatnoj obavjesti ovako:

Art. III. G. Menachem A. Russo je obvezan, svim vozarem zastupanim po gospodi zastupnicih carev. vieća.... Dr. Dinku Viteziću izplatiti tražbine, koje imaju pram Ljudevitu Abendrothu.

Art. IV. Za osjeguranje u točki III. preuzetih obvezah ima g. Menachem A. Russo u vrieme, kad budu primio nagodbenu svotu, položiti kauciju od 200.000 for..... kod c. k. glavne vojničke blagajne.

Ova kaucija ima se povratiti samo onda, kad budu donieti i predani c. k. financijalnoj prokuri dolnje Austrije sliedeći dokumenti:

a) notarom ovjerovljene izjave gospode.... Dra. Dinka Vitezića, u kojih oni kao zastupnici na car. vieću i interpelanti izjavljuju, da su namireni od njih zastupani vozari.

Ovi dokumenti imaju se najdulje do 28. junija 1881 predati. U slučaju da se ovi dokumenti u tom roku neprediože, odposlati će se svota odpadajuća na vozare zastupane po Viteziću u iznosu od 7,000 for. na dotični c. k. kotarski kapetanat, da se izplate vozari, konačno zadržat će se svota od 1500 for. za posjednika kolah.... Šiškovića, dok se nejzkaže njegova izplata, a višak bit će povraćen vlastniku kaucije.

Ako je ovo istinito, što nije ni dvojiti, to imao bi se bio iznos od 7.700, for. svojevoljno reduciran na 7000 for. već 29. junija t. g. odposlati na c. k. kapetanat Volosko za izplatu istarskih vozarah, budući nije M. A. Russo izpunio uvjeta, nije predao c. k. financijalnoj prokuri pod lit. a točka III. spomenuti dokument u obračenom roku.

Ako se tih uvjetah nije ni do danas izpunilo, prem je ponomoćnik vozarah opetovano tu stvar osobno uskorivao kod c. k. financijalne prokure kao i kod c. k. ratnoga ministarstva te ga uvjek uvjeravali, da će se učiniti, to se još ipak nije ništa izplatilo. Mjesto toga nastojali su agenti g. M. A. Russo-a u to doba na svaki moguć način sklonuti vozare, da svoje minimalne tražbine još sniže, te budući se biednici nalaze u najvećoj nevolji to su ti agenti većim dielom i uspjeli. Polag viestih, koje je primio njih punomoćnik, mnogo njih je svoje tražbine cediralo na Russo-ova agenta za 30 forintih, dakle za polovicu manje iznose već kod nagodbe na 17%, obaljene svote, skoro za ništa.

Na temelju rečenoga pitaju podpisani njegovu preuzvišenost g. ministra za zemaljsku obranu:

Koje zaprieke bijahu na putu, što se nije dosada odposlalo polag sa M. A. Russom sklopljenoga ugovora na c. k. kapetanat Volosko svotu od 7000 for. (pravo 7.700), da se izplate istarski vozari to jeli je voljna njegova preuzvišenost na to raditi, da se to neodvlačno učini. *)

Beč 13. decembra 1881.

Zehetmayr	**Dr. Dinko Vitezić**
Mih. Herman	Trojan
Dr. Valussi	Šrom
Ruf	Dr. Vašaty
Dr. Tonkli	Hevera
Bärnfeind	Dr. Jansa
Nabergoj	Vorel
Dr. Viktor Fuchs	Suda
Doblhamer	Dr. Gabler
Pflügl	Krejči
Neumayer	Dr. Prahensky

Plass.

*) Doznajemo, da je ova svota od Bečaj odmah zatim odposlata na Volosko za izplatu, rodoljubi neka se zauzmu za one, koje su agenti Russo-a zavelli. *Op. Ured.*

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. Prosinca 1881.

Ovaj put, baš u dobu, donosimo našemu mučeničkomu narodu krasnu jabuku, što mu dolazi iz Beča, iz ustiuh samoga Cesara.

Naš narod dobro zna, kako su Niemci ustavovierci i njihovi pristaše, bili oni Niemci il Talijani, zakleti protivnici našega narodnog razvitka i napredka; pa kako riju i kopaju pod sadanjim ministarstvom, jer nam se pokazuje koliko toliko pravednijim od svih raznih ministarstvah, koja su dosad državom upravljala.

Al evo, danas neka naš narod zna i to, da je već i sam Cesar sit toga rovanja i kopanja, jer on jednako ljubi Niemce, Talijane i Slavene, pak hoće da svi uživaju jednake pravice.

Što se dakle dogodilo?

Prošlog tjedna stupiše pred Cesara uz ostalu gospodu i nekoji tršćanski zastupnici na carovinskom vieću, sami pristaše ustavovieracah i pobijatelji Taaffeova ministarstva, da ga zamole, neka se učini što za tršćansku trgovinu, koja od dana do dne očevidno propada.

Cesar je zastupnike primio prirodjenom si prijaznostju, tè im obećao, da će narediti, neka se Trstu, kojega mu budućnost veoma na srdcu leži, što skorije i uspješnijo pomogne.

Poslje toga pako izustio je sliedeće preznamenite rieči: *Žalim, što tršćanski zastupnici čine mojoj vladi fakcioznu opoziciju. Nije to obična, već fakciozna opozicija!*

A to će reći, da Cesaru nije ni najmanje po ćudi, što se ministarstvu čine zapreke, kad se trsi zadovoljiti i umiriti razne austrijske narode, medju koje brojimo se i mi istarski Hrvati.

Timi riečmi Cesar nije ukorio samo tršćanske zastupnike, nego svu koliku stranku, kojoj oni pripadaju; i ne samo zastupnike, nego i svo činovnike više i niže, koji su dužni točno izvršivati ministarske naredbe, tè krčiti tako put njegovim pomirljivim namjeram.

Nije li to dakle prekrasna božićna jabuka i nam istarskim Hrvatom, kojim se, neznamo radi čije krivnje, najškrtijom mjerom diele narodne pravice, koje su zakonom jednako zajamčene svim austrijskim plemenom?

Veselo dakle, mili rode, pod srećnom ti je zviezdom osvanula nova godina: tvoj Cesar neće, da te tko ni talijanči ni niemči, nego da ostaneš, što jesi — Hrvat dušom i tielom!

Ajde sad da reknemo o domaćih stvarih još samo to, da će carovinsko vieće, što praznuje već od 16. tekućeg, opet uzet raditi 11. januara; pak onda da vidimo, kako je sdružena ljevica razumjela napomenute carove rieči. Dosad se je od dana do dne nadala, da će joj Cesar opet dati vlast u ruke: sad ako ne drugo, bar ju je ta obsjena minula, a tim joj je mnogo pomognuto.

O Ugarskoj nismo već davno ništa rekli, ali nismo ni imali šta, kao što neimamo ni danas. Kao u Turskoj Turci, tako tamo gospodare Magjari, dokle se nije probudila raja, i to je sve.

Naša su se braća Hrvati ovih dannah kao pronuli iz svoje dobroćudnosti. Niemci hoće, da im nasele u pustu tobožo domovinu svoju gladnu golotinju, pa kad se ugnjezde i ukriepe da im onda smetaju i zapoviedaju. Ali tko hoće pustolovinu, neka ju dalje traži; a Hrvatsku je Bog Hrvatom dao, da ju izruče svojoj, a ne tudjoj djeci.

Bismarkove novine još jednako pišu mnogo o Papi i njegovu u Rimu položaju. Bismark kao da je htio izmamiti Papu iz Rima, da onda uzmogne rečí njegovim protivnikom, sad radite iz njega, što vas je volja. Ali papinstvo i Rim su kao duša i tielo. Zato, nebude li Papa mogao drugo postići, hoće prije il kasnije ipak to, da mu se medjunarodnim ugovorom zajamči pristojniji obstanak u Rimu. A Bismark kao da je već pomislio i na to, kad mu ono prvo nije išlo za rukom, u nadi, nebi li uspio baš tim putem, Papi ruke još i jače vezati. Ali ono, taj se ugovor nemože bez Pape učiniti, pa ni proti njemu, a uz njegovu privolu. U ostalom sam Bog zna, što sve budućnost u krilu nosi!

Francuska hoće, da se okoristi tim Bismarkovim šaranjem, pak traži odvratiti Italiju od njemačkog ljubovanja, nudeć joj savaznicu ruku. Tim Italija se opet nalazi na razkrižju, gdje je bez kažiputa jako težko pogoditi pravi put. Kad bi Italija bila na čistu s Papom, izbor bi joj bio mnogo laglji; zato mora i ona želiti, da se Papina stvar konačno uredi, bilo ovako, bilo onako.

I tim želimo našim čitateljem srećnu mladu godinu!

Franina i Jurina.

Fr. Jure, mi Kastavci ćemo se hvala Bogu delit.

Ju. Aj ne Frane leh mi Kastavci smo hvala Bogu počeli skladat, zač su i mane lepo sve pod mučeć peticijon zašvikali za fliti kako i tebe, pak su mi na lože rekli, da lepo najprvo saki prinesimo ča ki ima dat, pak pokle da će se videt ča ima ki dobit.

Fr. Jušto to ni potreba. Ja nedan ča iman dat, pak nedaj ni ti, a nam ni treba od nijednega niš.

Ju. O sad gre va škvadru! Sad ja Franić znan zač biš se ti delil. Nećemo tako ne, zač ja nimam dat leh malo, a mnogi ni dužan niš, a ti i tvoji pajdaši nebore imate debeleh bokunac, pak bi te radi da bude niš i niš.

Fr. Dunke niš delit.

Ju. Ne po Boga! Zač i mane je ki krajcar va tvojen komunale!

Fr. Pur je mane i jedan gospodin rekal, da nas je previše va složćine.

Ju. O ja, to ti verujen, da ti je rekal. Kemu bi laglje bilo, leh njin neken, da nas je manje; ma jin mi nismo krivi da štriac-štrone nemore napred va oveh krajeh.

Fr. Ma i našeh nekeh ljudi je dosta imeniteh, pak govore, da bi dve podeštarije bolje stale leh jena.

Ju. Reci mu, da je nem on, ki tako govori, al drži tebe za nemega. Dva podešti bi bolje stali, a ne dve podeštarije. Zač bi svaki podešta imel svoju plaću i dijeti, a saka podeštarija jednak trošak na pol ljudi, koliko sada.

Fr. Tako niš i niš.

Ju. Aj ne niš i niš, leh zdrav mozag va glavu, bi rekal Joško s pod grada.

* * *

Fr. Ah! ah! ah!

Ju. Ča je, Frane da se tako sladko smiješ?

Fr. Mi je doša na pamet onaj *»spro fundi«* ča ga je molil neki moj imenjak, kako je povedala predzadnja »Sloga va Podlistke.

Ju. A ja sam va sv. Lovreču još jednu smešniju čul od nekega Krnjela. On mesto reč »*erue Domine animas eorum*«, rekal je: *šeri Domine animas šiorum.*

Fr. Ah! ah! ah!

* * *

Fr. Ha, ha, ha!

Ju. Ča si ponemel.

Fr. Ča nisu i tobi nudili i delili neke akcije za deset fiorini na Voloskem.

Ju. Kakove, a čigove?

Fr. Pitaj komu! ha, ha, ha — akcije namesto riceti.

Različite viesti.

Presv. biskup Juraj Dobrila. Ima tomu već dva mjeseca odkad je žalostna viest o bolesti našega pastira raztužila ne samo vjernike grada Trsta i čitave tršćanske biskupije već se je i u drugih biskupijah zabrinutim srcem očekivalo svaki glas o stanju bolesti obljubljenoga biskupa. Pogibelj bijaše velika, tako da su već novine bile razneše neistinit glas o njegovoj smrti a odlične obitelji u Beču zamolile visoku osobu u Trstu, da u njihovo ime položi liep vienac na lies miloga prijatelja.

Danas početkom nove godine, kad obično jedan drugomu radostno želimo dobru i sretnu novu godinu, i mi veselim i zahvalnim srcem navešćujemo našim prijateljem i čitateljem, da nam je svanula mnogo veselija i ugodnija nova godina nego što smo se nadali, jer nam se naš biskup prilično oporavio, svakim danom nalazi se više urah izvan postelje te će se kod velike pažnje moći kriepko oporaviti. Ovo je dobra ruka, koju istarskomu narodu donašamo, iz koga je naroda nikao i za koga se neprstano brine, narodu, koji je nemirnim i tužnim srcem želio svakoga dneva čuti štogod o bolestnikovom stanju. Milina je čitati pisma naših prijateljah, koji su nas više putah pitali za stanje bolesti kazivajuć nam, kako se narod zanj Bogu moli, kako težko očekuje svaku viest, te kako milo pogledava u visine i zahvaljuje Svevišnjemu čuvši povoljne glasove. Znade naš narod, što je Dobrila učinio za naš siromašni puk te si nemože pomisliti udarca, koji bi ga zahvatio gubitkom toli plemenita muža, pak želi, da ga previdnost božja još mnogo godinah uzdrži na čast i korist crvke i istarskoga naroda!

Crkvene viesti. *Gosp. Anton Maria Basilisco* dosadanji župnik u Mompadernu imenovan je kanonikom konkatedralnoga kapitula u Pulju.

Izbor pravoslovnoga patrijarhe. Zastupnici grčko-iztočne vjere u Hrvatskoj i dolnjoj Ugarskoj imaju pravo birati svojega patrijarha, koji je ujedno metropolit u Karlovcih, te su u tu svrhu na svojem crkvenogradjanskom soboru izabrali prošloga mjeseca budimskoga biskupa Arsenija Stojkovića. Pošto nije kralj potrdio njegovoga izbora za patrijarhu, izabrao je sabor u Karlovcih Teofana Živkovića biskupa u Plaškom. Sad se očekuje da kruna potvrdi njegov izbor.

Što sliedi. Na drugom mjestu nalaze naši čitatelji odgovor, koji je dao naš car i kralj deputaciji tršćanske trgovačke komore. Sa više stranah nas pitaju, dali će dosliedno sliedit kakva promjena? Nismo u stanju, da što stalna rečemo, bilježimo samo glas, koj se je Trstom razlegao, da će c. k. namjestnik grada Trsta, Gorice i Istre *baron Pretis* dati svoju demisiju. »Bohemia« obično dobro obaviešćeni njemački list u Pragu piše, da je tršćanski namjestnik zatražio penziju.

Iz sv. Petra u Šumi doznajemo pouzdanu viest, kojoj sami skoro nemožemo vjerovati, najme, da c. k. žandari, što stanuju u Tinjanu, traže u obćini sv. Petra osobu, koja piše u »Našu Slogu«!? Ako je ova viest istinita, to su morali žandari dobiti nalog od c. k. kapetanata u Pazinu, da to iztraže. Mi se pako uslobodjujemo zapitati slavni kotarski kapetanat, komu je na čelu ugledna i vriedna osoba, neka nam kaže, kojim pravom se to sgadja, jer je takov postupak do sada nečuven!

Bura i željeznica. U oči božića na 24. prošloga mjeseca bude željeznički večernji vlak idući iz sv. Petra na Rieku od silne buro nedaleko od Bistrice prama Šapljanam preko ceste prevaljen. Sreća da je na

tom mjestu uz željeznu cestu ravno te se nije nijedan od putnikah, kojih je bilo 17, nit malo ozlieđio. Riedki su slučajevi, gdje vjetar ili bura željezničke vlakove iz kolotočine diže, znak je to kakvu silu imade bura u njekojih predjelih.

Pozor! Upozorujemo naš narod da se neda zavesti od kojekakvog prilizanca — koji nudi za kupiti nekakve akcije po 10 for. vrednosti, a nekaže u kakvu svrhu ili možda za gaziti onaj narod, koji ga plaća i koga služi. Sapienti pauca. Ako ovo nebude dosta, ćemo u svoje vrieme na dalje stvar protumačiti.

Slov. delalsko podporno društvo prireduje 7. januara na večer u kazalištu »Politeama« veliki koncet s plesom. Predstavljat će se dvo kratke šaljive igre.

Stanovnici istarskih občinah po »narodnosti.« Naši sviestni čitatelji stalno su se sgražali čitajuć u posliednjem broju stanovnike istarskih političkih kotarah razdieljene tobož po narodnosti. Oni već od tamo vide, gdje se je najviše za potalijanjenje našega naroda radilo, gdje su političke oblasti našemu narodu povoljne. Da mogu bolje prosuditi postupak i uspjeh, imenitno oni koji pojedine občine pobolje poznadu, mi ćemo danas zabilježiti »prisutne« stanovnike pojedinih občinah razdieljene po narodnosti u onom smislu u kojem jih zadnji put zabilježismo. To jest računajuć narodnost po »običevnom jeziku«, kako ju računaju oni, kojim je to u prilog. Izvor odkud to crpimo je onaj isti, koji zadnji put upotrebismo. Hrvati su Slovenci.

		Hrvatah	Talijanah
U *koparskoj*	občini	1867	8607
» miljskoj	»	2149	4117
» dolinskoj	»	7190	12
» pasjo vasanskoj	»	5502	36
» pomjanskoj	»	5827	10
» piranskoj	»	2067	9279
» izolanskoj	»	1037	4525
» buzetskoj	»	8470	5479
» ročanskoj	»	2616	209
» *porečkoj*	»	919	6329
» versarskoj	»	1736	1347
» bujskoj	»	211	5650
» citanovskoj	»	5	1543
» umažkoj	»	298	3859
» bortonigl anskoj	»	239	1549
» grižnjanskoj	»	11	3579
» motovunskoj	»	1203	3856
» oprtljanskoj	»	1823	3173
» višnjanskoj	»	1209	2051
» vižinadskoj	»	1077	1401
» *pazinskoj*	»	12366	2164
» žminjskoj	»	4092	363
» boljunskoj	»	2743	95
» tinjanskoj	»	3163	109
» labinskoj	»	6033	3004
» plominskoj	»	3337	477
» *pulj skoj*	»	8157	14690
» vodnjanskoj	»	5749	5217
» barbanskoj	»	3124	143
» rovinjskoj	»	97	9156
» balskoj	»	555	1489
» kanfanarskoj	»	2369	160
» *voloskoj*	»	775	362
» veprinačkoj	»	1934	—
» lovranskoj	»	5733	163
» kastuvskoj	»	14401	12
» podgradskoj	»	6827	36
» jelšanskoj	»	3832	—
» materijskoj	»	5196	13
» *matulošinskoj*	»	4967	2746
» velološinskoj	»	1518	737
» osorskoj	»	619	1025
» creskoj	»	5505	2261
» krčkoj	»	5190	1594
» bašćanskoj	»	3635	15
» vrbničkoj	»	2356	15
» dobrinjskoj	»	3156	1
» omišaljskoj	»	2055	2

Sudbeni kotari su u Kopru, Piranu, Buzetu, Poreču, Bujah, Motovunu, Pazinu, Labinu, Pulju, Vodnjanu, Rovinju, na Voloskom, u Podgradu; u Malom Lošinju, Cresu, Krku. Poda nje spadaju pod njim zabilježene občine.

I danas bilježimo to na prosto. Nek čitatelji sami sude. Rodoljubom pojedinih občinah dana je ovim prilika, da kažu svoju gledom na postupak i na uspjeh brojenja u njihovih občinah. Nam je Istra i u narodnostom obziru prilično dobro poznata. Ipak bismo radi i njihovu čuti, i molimo jih ovim najuljudnije da ju kažu.

Još jednu opazku. Osim Hrvatah i Talijanah ima u Istri 1564 Rumunjah i to u občinah pazinskoj, boljunskoj i plominskoj; stanovnikah pripadajućih raznim narodnostim 5109, i to najviše u občini pulj skoj najme 4127, zatim u koparskoj 420, pazinskoj 121, po drugih po koji desetak ili samo po koji jedinac.

Iz Italije. Prošloga mjeseca dne 13. izjavio je u parlamentu kod razprave proračuna za tekuću godinu talijanski ministar *Bacelli*, da vlada vele uvažava mnogo izjave učinjene od zastupnikah glede uvedenja sveučilišne katedre za slavenske jezike te da će čim prije bude moguće sistemizirati takova mjesta na talijanskih sveučilišt, jer da je to od velike potrebe toli u interesu znanosti kao i kod odnošajah u istoku.

Čišćenje blaga. Tko čisti blago, kao da mu polovicu hrane daje. To nam dokazuje sledeće izkustvo gospodara. On je dva puta na dan čistio svoju kravu češljom (strigljem) i ona se liepo pojila i mnogo mlieka davala. Da vidi, kako će dielovati nečistoća, nije krave četrnaest danah čistio, a hranu joj jednaku davao kao i prije. Tim se pako osvedočio da mu krava za to vrieme jedanajst litarah mlieka manje dala.

Gospodari i gazdarice čistite krave svoje i bit će Vam liepe i dat će Vam više mlieka.

† Pogreb Augusta Šenoe. Dne 15. prošloga mjeseca sahranio je hrvatski narod svojega ljubimca, pjesnika i romanopisca, u hladni grob. Sprovod osnovala je »Matica Hrvatska« čiji podpredsjednik bijaše pokojnik, te je izpao veličanstveno tako da su i iste »Narodne Novine« izjavile, da Zagreb nevidje ovako ogromna i sjajna sprovoda odkad je ban Jelačić sahranjen. Sa svijuh stranah saučešće, Slovenci pohrlili iz Ljubljane, da izkažu nezaboravnom pokojniku posliednju čast. Svi slojevi pučanstva, sva društva, sve se je natjecalo da i izvanjskim načinom pokaže nutrnju bol nad nedoknadivim gubitkom. Velik broj gospodjah (blizu stotine) idjaše pred liesom sve u dubokoj crnini, da izkažu čast mladomu još pjesniku, koji jim je mnogi lep čas svojimi pripovietmi i pjesmami zasladio. Najlepši dio sprovoda bijaše onaj dio, gdje je mladež nosila nepreglednu množinu na lies pokojnomu pjesniku postavljenih vienacah. Samo onih, koji su nosili vience, bilo je sedamdeset i pet. I »*Naša Sloga*« ovlastila je profesora kr. velike realke u Zaprebu g. Eugena Kumičića, istarskoga Hrvata, da zastupa naš list kod sprovoda, koji je u znak iskrene časti i dobokoga sažaljenja položio u naše ime na pokojnikov lies vienac od magnolijah sa kamelijami i biolom vrpcom. Nad grobom izrače pokojnikov prijatelj g. Dr. Ivan Zahar, hrvatski književnik sledeće slovo:

»Ako je ikada hrvatska vila gorko zaplakala, ona će plakati nad ovim grobom, u koji danas polažemo umrlo ostanke pjesnika, kakvim se stoleći diče.

A narod hrvatski, koji u neizrecivoj boli i tugi cviećem zapisava ovu grobnicu, tužan gleda po perivoju svojem, kako mu nestaje divnoga stabla, očajan traži po vidiku svojem, odkle mu izginu jedna od najsvetlijih zviezdah.

Jer on je svojom mladosti pomladio naš viek, svojom ljubavi otopio srca suvremenikah, veličinom duha svoga promaknuo narod bliže k sreći i slavi.

Jednakim je sokolovim pogledom motrio prošlost kao i sadašnjost, zalazio u zlatne palače moćnikah i u skromne kolibice prosjakah.

U prošlosti gledaše vrle junake, uznosite gospe, ljute sliniko i bledne kmetove, kako svaki živi i radi svojim životom, svojim pravcem, al svaki za jednim ciljem, za srećom i slavom domovine.

U prošlosti gledaše kuću i motiku, kako je zamislila dve najkrasnije misli, koje još i danas potresaju našim sviotom i viekom. U točaju povisti mnogo puta sirotinja kroz tamnicu nesreće svoje vidi gdje mu svetli sunce buduće sreće. Razžarena kruna, pod kojom je poginuo nositac tih idejah, nije ugasila, nego je razžarila srca Hrvatah za boljom budućnosti. A najlepši vienac, koji se vije oko glave davnih mučenikah, savio je August Šenoa. Cviće mu je crveno, bielo i modro: ljubav, vjera, nada.

Slikajući nekadanji ponos i slavu, stavljaše prošlost kao zrcalo našemu stoljeću. Treba nam ljubavi, da svoje ne odnemarimo; treba nam junačtva, da obranimo što je naše.

Štogod je u sadašnjosti vidio, da radi pram tim idejam, to je ovjenčao neuvehlim cviećem svoga uma i srca; a što je vidio nevriedna, to je poražavao oštrim mačem svoje satire i korbe.

Tako je stvorio divne pjesme i još divnije pripovjedke, u kojih se krasna forma natječe ljepotom i bogastvom idejah. Zlatarovo zlato, Seljačka buna, Prosjak Luka, Prijan Lovro, Diogenes, Kletva ostati će uviek uzori naše književnosti. Oj tužnih nas, da nam je vječnom koprenom tako brzo zastrt onaj dio raja njegovih idejah, koga još ni gledali nismo!

Svomu narodu bijaše i biti će, svećenik i kralj, svećenik da pomiruje nesložne življe, da blagoslivje krepost, a kori nevriednost, i da od neba izmoli spas roda svoga; kralj da prosije bogatstvo idejah i da mu kazuje put u tmini historije.

U službi svoga naroda klonule su mu sile, te on u najljepšoj muževnoj dobi svršuje svoj zemaljski put. No dužnostim svojim podpuno je zadovoljio: bijaše ljubezan suprug, dobar otac, vjeran prijatelj.

S bogom, mili Auguste! Polažuć tvoje umrle ostanke u cviećem obsipani grob, mi se od njega rastati nećemo, te će ga oblietati naša ljubav i štovanje, dok god bude obsijavalo sunce bieli Grič, tvoj mili zavičaj.«

Ribe. Po izkazih pomorskih zapovjedništvah, pohvatali su tečajem godine 1880 svega skupa u Jadranskom moru austrijski ribari 7.840.000 kilogramah raznih morskih ribah u vriednosti od 1,765.000 for. poprieko vriedi dakle kilogram morskih ribah 22½ novčićah. Sa hvatanjem bavilo se je 10.500 ribarah na 2670 trabukulah i čamacah, koji su zajedno sa ribarskom spravom vriedni 1,872.000 for. Od nahvatanih ribah potrošilo je narod u Primorju, Dalmaciji i Istri 5,000.000 kilogramah, a istom 2½ miljuna kilogramah razposlano je u druge krajeve. U Zadarskoj luki i okolici nahvatano je najviše ribah, naime 2,654.000 kilogramah u vriednosti od 700.000 for. Tamo ima dakle najviše ribah i ribarah. Poslie Zadra dolaze Splitski i Tršćanski zalev.

Novi top (kanun). Topnici 19. stoljeća živo će se poveseliti kad čuju, da je izumljen nov način, kojim se može sto životah na jedan put uništiti. To je nova bomba, koja je sva napunjena olovnimi kruglicami. Bombu valja nabiti, top namjeriti u najgušću hrpu, pa kad bomba padne, razprsne se, a smrt ima odmah pune ruke posla, jer stotine vojnikah mogu na jedan mah pasti.

Probudila se u liesu. O jednom strašnom dogodjaju saobćuju »Berl. Börsztg«. sliedeće: Supruga jednoga gospodina H. dobila je u istovrieme sa svojom šogoricom iz svoga rodnoga mjesta Rauschwitza bilzu Glogave viest, i da joj je ondje naglo poslje dvodnev ne bolesti od pošalne umrla sestra Martha Förster, kojoj je bilo tek 20 godinah. Obadvie gospodje nadjoše svoju rodjakinju već u liesu. Mrtva djevojka, koja je u svojoj posljednjoj kući ležala već jedan dan dulje, nego dopušta zakonliti rok, samo zato, da se vanjskoj rodbini dade vremena, da može doći na sprovod — imala se je pokopati u jutro sliedećega dana — sriede. Prispjeli rodjaci spavahu prediduće noći u svojih odnosnih sobah, kada budu obadvie gospoje, spavajuće u sobi, koja se nalazila tik sobe mrtvaca, probudjene jakim štropotom u sobici, gdje je ležala mrtva djevojka. Tko da opiše neizmjerni strah obadvih gospojah, kada kroz širom otvorena vrata svićami razsvietljene sobe opaziše, gdje djevojka sjedi u liesu i gleda oko sebe. Štropot nastao je odtud, što je djevojka, dižuć se iz liesa, rukom bacila na pod nekoliko cvietnikah, koji ležahu tik liesa. Gospoje skoro umrše od strahа, kada na dalje opaziše, gdje djevojka polagano izlazi iz liesa. Otvorenim očima podje djevojka k jednomu velikomu ogledalu, odgrnu zastor i povliknuv strašno pade na tle. Na to dotrči sve u sobu, te bude osnovišćena djevojka odnešena u drugu sobu i odmah dozvan liečnik. Njegovomu nastojanju pošlo je za rukom osvietiti djevojku, ali do sada još nije progovorila. Djevojka živi jošte, liečnik se dapače nada, da će posve ozdraviti.

Četiri nova sveca. Dne 8. prošloga mjeseca na svetak blažene djevice Marije kanonizirani su ili proglašeni za svetce četiri blaženi. Ti blaženi jesu: bivši rimski kanonik *Ivan Krstitelj Rossi*, *Lorenzo od Brindisi*, kapucin i misionar, *Josip Labre*, pustinjak, koji je pokopan u Madonna del Monti u Rimu, napokon *Klara Montefalco*, čije kosti leže u pokrajini Umbriji. Kod te svečanosti okružen je bio sv. otac papa od preko 400 biskupah sa svijuh stranah zemlje.

U Americi našli su novo sredstvo, kako se iz podrumah (konobah) i drugih prostorijah daju miševi i štakori najbolje iztjerati. Zidi i svaka škulja u pivnici namaže se vapnom, komu se primješa željeznog vitriola. Uspjeh da je podpun, jer da štakori i miševi bježe odmah iz takovih prostorijah.

Smiešice.

Četiri jaja donila u jednom selu Motovunščine neka žena na dar kumu plovanu. On joj se ukaza kao žimišljen od harnosti, pa će ti: »nu vitiš moju kume! A što bi valjalo sad njoj dat (obrativ se služkinji)? Sfrigaj joj ova četiri jaja, neka barem što ruča. Tako se i u čini. Nadodaše joj hljeb kruha i pò litra vinca. Kuma se liepo pokrlepi. Na rastanku reče joj kum: lepa hvala kuma moja! Oh, ništa, šior kumparo; ću vas se ben još koji put domislit!

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

P. n. gg. Sancin Josip, žup. upravitelj f. 1, u Kapital, 1 u god. pr. Rogeč Anton župnik u Katinari for. 1.

Listnica.

P. n. gg. Safar Tomo u Fužinah; Primismo. — S. A. u Cresu: Posliednjom je predplatom namireno 1. polugodišće dojduće god. — G. S. u Ližnjanu: Poštanskom napotnicom primismo novce, a pisma dosle nedobismo. — Gosp. N. Š.— u B. Primismo, upotrebit ćemo čim bude moguće, za sada nam dosta. Zahvalujemo, ostalo je namireno. — Gosp. J. V. u Z. Rad je vaša lozinka, sve čuvamo, doći će i na ono naše blago red. Ad multos annos! — Gosp. S. Š. Veoma smo vam harni, da se lačate pera, gde se o našoj sudbini radi, al nebi dobro bilo, da onu već razpravljenu stvar opet podpirimo. U sgodi doći će nam dobro. Zdravstvujte!

Javna zahvala.

Svim znancem i prijateljem, gradjanom Kastavskim, koji su dne 27. decembra moju nezaboravnu suprugu Josipu velikim saučešćem sproveli do hladna groba, tbudi ovim izrečena najsrdačnija zahvala.

Miroslav Grossman,
učitelj u Kastvu.

Št. 693.
k. š. s.

Razpis šolske službe.

Na ljudskoj šoli u **Brezovici** občine Materije je mesto učitelja in učiteljice u **Jelšanah** III. versti slovenskim učnim jezikom za popolniti.

Taistim mestom zdroženi su dohodki pomenjeni u postavi 3. novembra 1874 dež. post. št. 30. dotično 10. decembra 1878 dež. post. št. 14.

Prosilci imajo svoje s pričami prodkreplјene prošnje po propisanem službenom putu uz 4 tjednov sem le poslati.

C. k. okrajno šolsko svetovalstvo.

Volosko, 27. dcembra 1881.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16.—31 Decembra 1881.

Dne	Car. dnk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid sre-bro (agio)	Dne	Car. dnk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid sre-bro (agio)
16	5.56	9.38	—	—	24	5.56	9.40	—	—
17	5.57	9.37	11.82	—	25	—	—	—	—
18	—	—	—	—	26	—	—	—	—
19	5.56	9.39	81	—	27	55.6	0.43	—	—
20	5.56	9.10	11.81	—	28	5.57	9.49	11.83	—
21	5.57	9.39	—	—	29	5.56	9.42	11.83	—
22	5.57	9.38	11.81	—	30	5.56	9.41	—	—
23	5.57	9.38	—	—	31	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 29. Decembra 1881.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski za 100 k.	—	—	96	—
Kafa Portoriko »	76	—	96	—
S. Domingo »	58	—	68	—
Rio polag vrsti »	42	—	65	5
Cukar austrijski »	35	25	37	25
tučeni »	33	—	35	25
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	60	—	70	—
	2	50	4	50
Naranče, skrinjica »	7	50	—	—
Karube puljezke za 100 k.	2	—	15	—
levantinsko »	13	—	16	—
Smokve Kalamata »	10	—	16	—
puljezke »	3	50	4	50
Limuni, skrinjica »	85	—	90	—
Bademki iliti mendule pulj. za 100 k.	87	—	88	—
dalmatinske »	20	—	47	—
Lešnjaci »	20	—	27	50
Šljive »	11	75	12	—
Pšenica ruska »	12	50	13	—
ugarska »	10	75	—	—
galačka »	7	50	7	75
Kukuruz (turkinja) ruski »	10	—	10	25
ugarski »	9	75	10	25
Raž »	8	25	9	—
Ječam »	—	—	—	—
Zob ugarska »	11	—	12	75
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	—	18	—
Bob »	16	75	22	—
Leća »	13	—	15	50
Oriž talijanski »	108	—	115	—
inglezki (kitajski) »	118	—	125	—
Vuna bosanska »	122	—	—	—
morejska »	—	—	—	—
arbanaska »	—	—	—	—
istarska »	47	—	90	—
Daske koruške jelovice »	42	—	70	—
štajerske »	10	80	11	70
Gredo »	6	—	11	50
bukovice »	50	—	68	—
Ulje italij. nižje vrsti za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje »	41	—	42	—
» srednje vrsti »	41	—	42	—
dalmatinsko »	2	50	—	—
istarsko »	13	—	—	—
Kameno ulje u barilah »	165	—	185	—
u kasetah »	—	—	103	—
Kože strojeno naške »	75	—	100	—
suhe volovje naške »	60	—	90	—
dalm., ist. i bos. »	—	56	—	70
janjeće naške za 100 kom.	—	50	—	60
dalmatinske »	—	65	—	70
kozje za 1 k.	28	—	37	—
vunene slane »	28	—	39	—
sulе »	13	—	25	—
zečje za 100 kom., u srebru	25	—	27	—
Bakalar za 100 k.	70	—	100	—
Sardele I barli »	40	—	41	—
Vitriol modri za 100 k.	75	—	—	—
Maslo »	63	—	74	—
Loj dalmatinski i naški »	25	—	26	—
Salo »	8	50	—	—
Slanina »	6	25	6	50
Rakija stolitar 100 litarah	12	50	13	—
Galvići istarski za 100 k.	—	—	—	—
Ruj naški »	31	—	48	—
» istarski »	30	—	32	—
» dalmatinski »	11	—	11	50
Liśće od javorike »	3	75	9	—
Lumber (jabučice od javorike) »	2	—	18	—
Pakal baril od 60 k. »	14	—	16	—
Cunje (štrace) za 100 k.	—	—	—	—
Katram dalmat. »	—	—	—	—

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 2. U Trstu 16. Januara 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najdu najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hosala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smioru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč, a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Potrte duše od tuge i žalosti javljamo našim čitateljem gorku viest, da našega dobroga i blagoćudnoga biskupa

D.ra Jurja Dobrile,

neima više na ovom svietu. Dne 13. siečnja u 6. satih i 35 časovah na večer preselio se u vječnost poslje duge i *težke* bolesti. Njegova blaga duša odletila je u nebeske visine! Težka tjelesna bol shrvala je visokomu pokojniku dragocieni život. Duh i razum njegov bijaše vedar i zdrav do skrajnega časa, malo pred smrt ljubio je i cjelivao propelo, kojim se razstati nije mogao, htjedo pod zadnji čas dignuti ruku, da prekriži sebe i da podieli blagoslov okolo stojećim, al mu malaksalo sile, u duhu preporučivao se Bogu, da mu bude milostiv!

Pod konac stare godine bilo mu počelo biti bolje, mi smo se tomu naradovali, nu neizkorenjena bolest opet se tim jače povrati, do kraja ga shrva i svlada, te nam ga za uvjek ugrabi.

Svaka ljudska pomoć pokazala se nakopom uzaludnom, 11. ovoga mjeseca izjavili su liečnici, da već spasa nema. Ta kobnaj viest priobćena je pokojniku 12. u jutro. On ju je resignirano primio uzdajuć se u božju volju. Istoga dneva u jutro primio je sv. sakramente u prisuću cielogа kapitola, koji je došao u svečanom obhodu iz stolne crkve sv. Justa, podieljeno mu bje sv. tielo, koje ga je budućom nadom okriepilo. Istoga dana uredio je još nekoje stvari te očekivao dan oslobodjenja. Sliedećim dnevom, u petak, poslije podne oko 3 sata započela je agonija, koja ga je za 6. urom oslobodila tjelesnih mukah. Pri njegovoj smrti prisutan je bio ciel kapitul. Glas o njegovoj smrti razprostreo se velikom brzinom u gradu, sve žaluje za dobrim i blagim biskupom. Čuje se, da je odredio sasvim prost pogreb, želi bit nošen od svećenikah, pokopan na groblju usred svećenikah, a na grobu da mu bude prosti kamen sa jednostavnim napisom. Svečani pogreb bit će 18. ovoga mjeseca prije podne.

Pokojnik rodio se od siromašnih roditeljah u Tinjanu u Istri dne 16. aprila 1812.; tim mu nije još bilo ni punih 70 godinah. Početne i prve četiri latinske škole svršio je u Pazinu, a V. i VI. u Karlovcu, kamo ga bijahu navratili zaslužni O. O. Franjevci, koji su mnogo doprinieli, te se mogao izškolati i čovjekom postati. Tako zvane onda filozofičke i bogoslovne nauke svršio je u Gorici, te bio redjen 11. septembra 1837. Kakvim se je uspjehom bavio knjigom, vidi se iz toga, što su ga njegovi višji malo za tim, što bijaše primio svete redove, poslali u Beč, da se ovjenča i častju doktora svetoga bogoslovja. Vratio se iz Beča, izprva bijaše vjeroučiteljem ženskih školah u Trstu, za tim profesorom i ravnateljem sjemeništa isto tu, a naposlje kanonikom i župnikom stolne crkve sv. Justa. Dne 11. oktobra 1857. od Njga. Veličanstva Cara bijaše imenovan Porečko-Puljskim biskupom, dne 21. decembra potvrdjen od Nj. svetosti Pape Pia IX. dne pako 2. maja 1858. posvećen u Gorici. Porečku stolicu nastupi dne 17. maja, Puljsku pako 13. junija iste godine. Imenovan od Cara biskupom trščansko-koparskim dne 29. maja 1875. a potvrdjen od Pape Pija IX. dne 5. julija, na trščansku se stolicu bijaše sio dne 26. septembra, na koparsku pako dne 17. oktobra rečene godine. Nj. Vel. odlikovalo ga viteškim redom željezne krune drugoga reda. Bio je čovjek duboke učenosti i krepka značaja. Iza Boga i njegove svete Crkve, najjače je na svietu ljubio onaj biedni narod, iz kojega je potekao, te komu je ostavio bogoljubnu uspomenu u molitvenoj knjizi »Otče budi volja tvoja«, koja se nalazi u svakoj istranskoj kući. Živio je veoma štedljivo, a naime za sebe je neizmerno malo trošio; a što je prištedio, to je već za života namienio dječačkomu sjemeništu, kojemu se toli veselio, ali ga nemogaše doživiti.

Što je naš tužni istranski narod u njem izgubio, to najbolje zna on i Bog, koji neka ga pomiluje i neka mu daruje poko vječni.

A m e n.

Telegrami.

Krk. Nad silnim gubitkom, koji je zadesio istarske Hrvate, plačemo takodjer i mi. Vječni spomen vrlom dobročinitelju hrvatske nam Istre.

Dr. Drlić, Dr. Volarić, Velčić, Andrijčić.

Djakovo. Primite, moju iskrenu sućut nad smrću vrloga biskupa i domoljuba Dobrile.

Vallinger, biskupov tajnik.

Zagreb. Istrani sveučilištni gradjani žaluju požrtvovnog dobročinitolja i otca mladeži. Slava Jurju Dobrili. Postavite na lies miloga pokojnika vienac sgodnim napisom.

Bonefačić. Rode, Tentor, Trinajstić.

Izmedju prvih, koji su telegrafično svoju žalost izrazili nad velikim gubitkom, nalazi se slavni biskup *Strosmajer* i *barun Pino* ministar trgovine.

Kakove da budu lošinjske škole?

IV.

Istina je, što ste napisali, reći će kojigod istarski Hrvat, al imate takodjer znati da je nam istarskim Hrvatom koristan dà i potrebit talijanski jezik; »hrvatski jezik je nam jezik srca, a talijanski nam je jezik kruha«. Drugi će opet reći, da »talijanski jezik trebamo u oficiju« ili u uredu.

Ono prvo čuti je imenito od starijih istarskih pomoracah, ovo drugo od naših seljakah osobito u onih kotarih u kojih od nijedne svoje oblasti hrvatskoga jezika nečuju.

Govore to muži s kojim se razgovarati dade, pak ćemo se na to malko osvrnuti.

Bilo je vrieme, na žalost davno je tomu, kad su Hrvati bili sami svoji, kad su oni bili glavni trgovci na jadranskom moru, kad nisu trebali učiti tudjih jezikah, da uzmognu po tom moru ploviti. To vrieme, koje se još može povratiti, bilo je prošlo, a nadošlo drugo, u kojem su skoro svu trgovinu na sredozemnom moru u svoje ruke dobile dvie republike talijanske, mljetačka i genovečka, a u jadranskom moru većinom mljetačka. Mljetčani ili Benečani bili su osvojili i dalmatinske i istarske gradove i gledali da se njimi čim više okoriste. Ni malo nisu se brinuli za dobro svojih podanikah u Istri. Smatrali su jih za robove, držali su jih u neznanstvu. *) Oni su Istru smatrali kao zemlju tudju, kojom su se oni imali koliko je moguće obogatiti. Oni su šiljali svoje ljude za činovnike, oni su sjekli drva bez ikakva razbora a posliedica su današnje naše gole krši. Oni jedini trgovahu s našimi stranami. Njihov jezik bio je tako rekuć jedini pomorski. Već početkom novoga vieka iznašašćem Amerike i pomorskoga puta u Indiju te silom Turakah, njihova je trgovina počela padati, i slaba je već bila na umoru te republike svrhom prošloga stoljeća. Nje već nejma dakako nit njezine trgovine. Njezinih ostanakah još ima, a medju njimi takodjer talijanski jezik kod naših pomoracah osobito starijih kao tobož službeni. Da se je još toliko uzdržao ima se pripisati okolnosti, da ga takovim drži i austrijska vlada, koja dosad još samo talijanske pomorske škole u Primorju uzdržaje.

Danas to nije ni malo opravdano. Talijanski jezik *bijaše*, al *nije već* znamenit u trgovini.

Za ići u Afriku, Aziju, Australiju, Ameriku toliko je koristan koliko i hrvatski. Naroda talijanskoga nejma u njih kako nit hrvatskoga. Pojedinih Talijanah u znamenitijih gradovih nadješ u njih kako i Hrvatah i njim srodnih.

Talijanski jezik potrebit je za trgovinu po obalah Italije; hrvatski za trgovinu po obalah balkanskoga poluotoka. Po svih obalah toga poluotoka osim grčkih naidješ na narod, koji govori ili hrvatski ili hrvatskomu sličan jezik. Dà s njim se i dalje pomažeš po svoj sjevernoj obali crnoga mora kao takodjer po iztočnih obalah baltijskoga mora, k tomu na cielom dolnjem teku Dunava hrvatski je jezik gdje koristan gdje upravo nuždan.

Hrvatski jezik može nam biti nesamo jezik srca, nego takodjer jezik kruha, svakako više nego talijanski. Samo valja, da se otresemo zastarjelih predsudah i da zahtjevamo od vlade za naš jezik ono mjesto koje ga ide. Zašto da drugim robujemo, kad možemo u svojem bolje napredovati i više se okoristiti.

Onim, koji kažu, da potrebujemo talijanski jezik u oficiju, odgovaramo: »oficije« i one, koji u njih sjede plaća narod sa svojimi žuljovi. Narod kopa, kosi, žanje, sječe, teše, kljoše, zidje, po konopih se vore, i nejma osim ono malo godinah pučke škole kada učiti se tudje jezike. Onim, koji u »oficijih« sjede bila je dana prilika ili morala e jur biti dana kroz najmanje 16 godinah škole, da se nauče jezik naroda, medju kojim će si svagdanji kruh služiti. Ako ga neznaju, nisu dostojni plaće medju tim narodom, oni neka si drugdje zaslužbe išću.

Iz ovih zadnjih riečih mogu uvidili čitatelji, da mi nismo protivnici drugih jezikah. Oni koji misle, da će si moći osjegurati svoj budući obstanak sa učenjem drugih jezikah, nek se jih uče.

Pučka škola takovu i toliku ima zadaću, da nejma u njoj mjesta nit vremena za naučanje drugih jezikah, osim da se u stanovitih zemljah kakova je naša možda zadnjih godinah *početke* drugoga pokrajinskoga jezika nauči.

S istim pravom s kojim se zahtjeva u naših pomorskih mjestih naučanje talijanskoga jezika, moglo bi se zahtjevati i naučanje francezkoga, španjolskoga, englezkoga i. t. d. jezika, dapače još s većim njekoje tih pošto ju u trgovini potrebitiji nego talijanski. S istim pravom s kojim se zahtjeva naučanje talijanskoga jezika radi »oficijah« moglo bi se zahtjevati naučanje njemačkoga, češkoga, poljskoga, jer bi mogao u »oficije« doći Niemac, Čeh, Poljak. Kamo bi se onda došlo s pučkom školom? Ne samo da se nebi tih jezikah naučilo, nego nebi se doseglo svrhe pučke škole kao što se je nedosiže podučavanjem talijanskim u hrvatskih školah, kako nam to sam slavni zemaljski odbor svedoči.

Budući častnici pomorski nek se uče potrebite predmete svojim jezikom, a k tomu nek njim se dade prilika i druge jezike naučiti.

Budući činovnici za Istru nek se takodjer uče u svojem jeziku, Hrvati u hrvatskom, Talijani u talijanskom. A k tomu nek se nauče već u srednjih školah Hrvati talijanski, a Talijani hrvatski.

* * *

Mi smo se ova dva zadnja puta nješto možda odaljili od pitanja na čelo postavljena. Rekli smo općenito što sa stvarju svakako suvisi. Iz toga općenitoga može se posebice i za Lošinje zaključivati. *Lošinjski otok i bližnji otočiti napučeni su sa Hrvati. Raditi na to da budu na njem hrvatske škole, kao što su prije desetak godinah bile, ne samo da nije absurdnost, nego je sveta dužnost svih onih, koji s timi školami posla imadu. To zahtjeva prirodjena i uzakonjena zadaća pučkih školah.* Ta žádaća nedopušća, da bi se već u pučkih školah učilo druge jezike, koji će njekim u budućem njihovom zanimanju biti korisitni i potrebiti. Za naučanje tudjih jezikah nije mjesta u pučkih već u strukovnih i srednjih školah.

* * *

Još nješto. Dopisnici »Cittadina« i »Indipendenta« napali su na svećenike, katehete, profesore, učitelje iz Dalmacije, osobito pako na kotarskoga školskoga nadzornika. Nam se je upravo gadilo čitati te dopise osobito onaj u »Cittadinu« mislimo u broju od 15. decembra. Naš list ne poniziuje se toliko da bi se dostojao na takve čisto osobne napadaje odgovarati. Velimo samo, *da su ti napadaji na osobe najboljim dokazom, da dopisnici nemogu stvarno zagovarati ono za što i proti čemu se bore, da oni zagovaraju stvar nepravednu.*

Svećonici, katehete, profesori nisu krivi što su živi, i što imadu raditi na to kako bi čim veći uspjeh u svom poslovanju postigli.

Učitelji iz Dalmacije znajući hrvatski potrebiti su u Istri upravo radi ono svojto ljudih u koju i dopisnici spadaju, to koja nije dopustila, da se u Istri odgoji i takovih učiteljah, koji bi mogli uspješno hrvatsku djecu podučavati.

Nadzornik nije kriv, što imade popravljati ono, što se je pred njim sakrivilo, zavadjati hrvatski jezik, gdje ga je njegov predšastnik odstranio, uvadjati pučke škole u stanje koje će odgovarati i prirodnomu i pisanomu zakonu. Nit tomu nije kriv, što ima majku ravnateljicu a brata učitelja. Oni su to i prije bili nego li je on postao kotarskim školskim nadzornikom. To nije proti onomu zakonu koj veli, da nejma biti rodjakah medju činovnici istoga ureda. Svoj ured ima ravnateljica majka u ženskoj pučkoj školi, učitelj brat u mužkoj pučkoj školi, nadzornik kod c. kr. kotarskoga glavara kao predsjednika kot. školskoga vieća ili gdje mu ovo odluči. On doista kao takav nadzire podučavanje svoje majke i svoga brata, al on sam nemože njih kao nit drugih niti kazniti niti nagraditi, on nevodi posebnoga zapisnika djelovanja, on je samo član kotarskoga školskoga vieća, koje neposredno ravna pučkimi školami. (Gle školske zakone).

*) Sam gospodin dr. Nicolich u svojoj povjesti o Lošinjih veli, da gospodstvo benečansko na Lošinjih sieča na četiristogodišnje »gadno robstvo«, da je Benečija despotički vladala, da je podanike lukavo držala u neznanstvu, samo da može s njimi lagljе vladati.

DOPISI.

Iz Poreščine *na novo leto.*

Čitajuć »Našu Slogu« od 16. decembra o stanovnicih političkih kotarah Istre po narodnosti opazio sam, da imade ovdje u Porečkom kotaru samo 9000 Hrvatah a 34000 Talijanah. Stvar mi se dakako čini sasvim nevjerojatna te si ju nikako nemogu raztumačiti, kako bi četiri puta više bilo Talijanah u ovom političkom kotaru!? Najbrže su oni, koj isu narod popisavali, nosili naoćale te su iz jednoga vidili dva! Tko hoće znati, kojoj li narodnosti spada koja obitelj, neka ide u njezinu kuću, gdje otac i majka kod ognjišta svojom djecom govore, neka pogleda na običaje i pridevke stanovnikah, koji većinom svršuju na »ić« i »ević« pak će se osvedočiti, da nismo ovdje na Toskanskom nego u zapadnoj Istri. Ovdje se nas na silu guši talijanskim jezikom, svi činovnici moraju bit tvrdi Talijani. Već nesmije bit kod nas ni popa ako nije na talijansku mjeru skrojen, naši se popi tjeraju na Labinščinu. Pred njekoliko vremena ponudili su se njekoji naši popi, da su voljni podučavati djecu, razumije se hrvatski, al njim se je odgovorilo, da neće bit plaćeni, a i bezplatno sigurno nebi bili dopustili. Njeku nedjelu bijah kod sv. mise u Taru (Torre), te se pročudih čuvši, kako se epistole i evandjelja pjevaju latinski a prodiče talijanski! Toga lje u Taru nikad nije bilo! Naša gospoda imaju još uvjek onu finu ideju, da izbrišu iz naš sve što je narodno te da nas potalijanče. Neka znaju, da je jezik za puk a ne puk za jezik. Ovdje kod nas može se na oči vidjeti, kako bjesni italomania! Srce mi para kad pomislim, kako se naš mili jezik od gospodo prezire, kako se sve što je naše zapostavlja. Ja sam prosti čovjek al mislim, da svaka sviestna država nebi smela toga dopustiti te se za nas potlačene zauzeti.

Boljun, *mjeseca jenara 1882.*

Prošle godine u br. 14 javili smo vam od ovoga hrvatskoga zakutka kratku viest ob ovdašnjem stanju, sada vam pako pišem, da vidite kako se kod nas radi. Spomenuti mi je samo, da ima boljunska občina polag zadnjega popisa 2743 Hrvatah i 95 Talijanah, jednorazrednu pučku mješovitu školu u Boljunu, dužno je pohadjati okolo 90 djece, a pohadja ju samo 60 djece. Medju 60 djece razumije samo četvorica nješto talijanski, a ostalih 56 nerazumije ni rieči osim hrvatski.

Sa svim tim bi htjela tri člana ovdašnjega školskoga vieća, da bude na svaki način u boljunskoj školi učevni jezik talijanski a kao predmet slavjansko-istarski jezik.

Sadašnji privr. učitelj molio je hrvatski za to mjesto, koje je i dobio, ali hvala ide gosp. c. k. kapetana ujedno predsjednika slav. c. k. kotarskog školskog vieća u Pazinu, koji ljubi jednakopravnost.

Ljudi, koji bi htjeli na sve načine da bude ovdje talijanska škola, ne razumiju se mnogo u nju. Govori se, da su ta trojica uplivala na mnoge roditelje neka zabrane svojoj djeci učiti se hrvatski. To nam kaže sliedeći primjer:

Dogodilo se višeputa, da dieto od 8—11 godinah, koje nezna ni ricči talijanski, kao ni njegovi roditelji, nije htjelo u školi čitati hrvatski (akoprem je prijašnje godine učilo hrvatski), jer da nu je otac kazao: Budeš li čitao hrvatski u školi, tada ću te dobro izlupati.

Gosp. glavar kupio je potajno talijanske knjige, koje je razdielio medju — na svoju ruku predobivšu djecu, a odstranio hrvatske knjige (bez ikakve dozvole).

Diete, koje se je lanjske školske godine učilo hrvatski — stupilo bi u drugu (II.) ili treću (III.) školsku godinu — ali donesav samo talijansku knjigu (nezna ni rieči pročitati, a kamo li će razumiti), mora ga učitelj premestiti iz II. ili III. šk. god. u prvu (I.) i početi učiti (sa *i. u.*) talijanski.

Netrebam napominjati, kakov uspjeh će se kod djece polučiti.

G. glavar kazao je da se nemože nitko izobraziti u hrvatskom jeziku, dapače da se tim jezikom tupi djeci pamet.

Isti je glavar zabranio učeniku od 11 godinah J. P. čitati u školi hrvatski a nezna on da tim sili djecu na neposluh. Kakav je on predsjednik mjest. školskoga vieća, kad ruši mir i red u školi? Može li to predpostavljena oblast trpiti?

Ciela ta stvar išla je dobro opisana visokomu c. k. zemaljskomu školskomu vieću u Trst, te se danomice očekuje riešenje.

Medju tim pako g. učitelj u boljunskoj učioni ima dva učevna jezika — hrvatski za jedne a talijanski za druge. Ako bude išlo tako i unapried predvidjet je, da će Boljun ostati bez učitelja.

Ali uz sve to nesmijemo sdvajati. Strpljen-spašen.

Iz zapadne Istre, *mjeseca jenara.*

Težko je čovjeku uzeti pero u ruke, da napiše kakvu jadikovku, kad već i vrabci po krovovih znadu, što sve nerade s nama naši suzemljaci Talijani, da nam neostane ni traga u Istri.

Nu u posliednjem broju javiste, kako netko nepozvan pita za dopisnike cienjenog vašega lista, pak bi sada smatrao za grieh nejavljati nedjela naših delijah. Upravo bi trebalo da nas vladini činovnici bodre, neka javimo svietu dogadjaje naše, neka iskreno kažemo, da crno nije bielo, kao što to organi talijanske strane opisuju.

Šaranje bi s sremonom moglo škodit vladi kao što skodi i nam Hrvatom.

Potužili sto se u predzadnjem broju, da Talijani po Istri rastu kao gljive! Čujte, kako to biva. Kad se je u Piranščini onomadne brojilo stanovnike, naredjeno bi, da dotični činovnik ido po seoskih kućah te da u talijanskom jeziku pita ljude, kako da govore; one, koji mu budu talijanski odgovorili na njegovo pitanje, neka upiše za Talijane. Taj čovjek je tako i učinio.

Rado bi znati, kako je ta delija bilježio starost, jer se u župničke urede nije skrećao, a poznato je, da velik broj naših seljakah nezna za sigurno, koliko mu je godinah. Kako se je sve radilo, da se broj Hrvatah umanji! Kad bi tajnici naših občinah bili sviestni pak iznesli na vidjelo ona pisma, što su iz Poreča pisana bila, kako se ima sve raditi, da se što veći broj Talijanah poluči, mnoga duša bi se začudila kod nepodobštinah u brojenju pučanstva. Neka piranske občinsko zastupstvo zaviri malo u sv. Potar pak neka progovori s tamošnjim pukom, uviditi će, kako se taj puk tuži, da se na podeštariji govori samo talijanski jezik, koji je njihovim zastupnikom nepoznat, te da se stoga sve radi, kako žele Talijani a ne kako njihova potrebuće zahtjevaju. Narod govori, da bi bilo najbolje otići iz sjednicah, kad se neće da govori hrvatski. Prijašnji koparski kapetan deseć se u Piranu gorko je opazio, da je u rubrikah mnogo Talijanah a malo Hrvatah. Kad bi moj glas što vriedio, ja bi savjetovao onomu gospodinu, da se na trošak komisije odpošalje na lice mjesta sviestan vladin činovnik, neka točno stvar izpita, pak ako pronadje, da je izviešće krivo, neka tada komisija sve troškove plati. Naš novac trošio se je ne na našu čast! Kad se je onomadne razglasilo Cuderovo pismo, sve se je čudilo i sgražalo, kako je to moguće, a ipak još je takvih po Istri, pa nama da se sada stavljaju zapreke za pisati? Vlada se tuži, da se zaostatci poreza (franki) nemogu utjerati te se je stoga pisalo i na župničke urede, da triput jave narodu u crkvah, nek nezaboravi na poreze. Crkva mora biti kod toga jako oprezna, jer bi mogao ugled crkve i vjere tim trpiti. Narod i onako neglededć najboljim okom poreze i prireze počeo bi i crkvu grdim okom gledati.

Neka se opravdane želje puka izpune i narod će radje svoje dužnosti vršiti, jer je težko popraviti zlo dok narod samo dajo a nedobije. Nije daleko vrieme, kad će se počet zemlja prodavati, a neće se naći čovjeka, koji da ju kupi! Neka na ovo misle oni, kojim je povjerena uprava naroda, a mi javljat ćemo i odsada koju od sto naših nevoljah, koje nas tište. Ako mi dopustite, javiti ću vam se još. *(Samo sliedite. Ured).*

———

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. Siečnja 1882.

Kako se čuje, otvaranje carevinskog vieća je prenešeno na 20. tekućega mjeseca, pak se stranke već sad pripravljaju na posao, što je čeka. Odnosni odbori gospodske viećnice bave se zakonom, kojim se ima u Pragu uvesti česko narodno sveučilišće.

U ostalom u ovoj polovini carstva neima drugih važnih novostih, nego da se naše ministarstvo sprlo sa ministarstvom ugarskim radi vozarinskih polakšicah, što jih je južno željezničko družtvo, uz najnoviji ugovor s Ugarskom, pružilo gradu Ricci, a na uštrb Trstu i njegovoj trgovini. Polag tog ugovora sva trgovina naime liesa iliti drva kronut će put Rieke. Sad u Beču najboljo vide, kako su zagriešili, kad su zanemarili gradjenje novih u Trst željeznicah. Sad se i to vidi, kako je ludo, pustiti željezničke pruge u tudje ruke, ili barem neograditi so shodnim ugovorom proti slučajem, koji evo mogu neizmierno škoditi državnomu bogatstvu. Al nebi li se mogla za novolju, da rečemo opet još nešto, i prekupiti južna željeznica, kad neima drugo pomoći, jer težko da će ikad bečko ministarstvo dobiti parnicu južnomu željezničkomu društvu i Magjarom? Nego nam kao nam lahko se umiriti, jer neimamo nikakva uzroka, voliti više Trstu nego li Ricci, koja, htjeli il nehtjeli Magjari, leži ipak na hrvatskoj zemlji! U Dalmaciju i Hercegovinu šalje se tolika vojska, kolika nikako netreba, da se ukroti ono par Krivošjanah.

U Njemačkoj je Bismark učinio takvu, kojoj se nebi bio nitko na svietu nadao, a najmanje Niemci. Sklonuo je starca cara Vilima, tè je uzpostavio tako zvana prava kraljevska proti pravu naroda, koji je dosad kroz svoje zastupnike sam sobom upravljao. To jest, upravljat će i odsad, ali samo toliko koliko bude to drago caru i njegovoj vladi. U ustavnoj su zemlji zakonodavci narod i vladar, ali jedan i drugi po milosti Božjoj, a ne ovaj po milosti onoga. A eto, sad je Bismark ukinuo uprav taj temeljni pojam ustavnog vladanja, tè tim širom otvorio vrata samovolji vladara tako, da narodu neostaje drugo nego, il mu se slepo pokoriti ili oprieti. Nego valja reći i to, da je dandanas odgojila Njemačka i takvih zastupnikah, koji misle, da vladar neima nikakvih pravah, pa ako jih brani, tko mu može zamjeriti, samo kad nebi bio prekoračio granicah? U ostalom Bismark je prošlih danah bio poražen i u parlamentu, gdje je većina pristala uz nekak predlog Windhorsta, glasovitog vodje njemačkih katolikah. Do skora su sve novine bučile, da Bismark kani uzpostaviti papinu svjetovnu vlast, ali toj je lažljivoj viesti najmanje vjerovao Papa Leon XIII., koji najbolje zna, da Bismark netraži, što je komu pravo, nego što je njemu koristno, pa makar i zasljepljivanjem i varakanjem svega kolikog svieta.

U Franceskoj mora i Gambetta skusiti, da su ljudi mnogo više nenavistniji nego li mudriji, pa da je dosta imati vlast u rukama, da se obore i na onoga, koga su jednom obožavali. I to je eto rodjenih crv svih svieta republikah, pa i franceske: jedan grizo drugoga, doklo nisu sgrizli i ugled same republike. U Engleskoj vlada već baš nezna, što bi joj početi s Irci, jer dočim je pozatvorila mužkarce, ustašo joj dodijati ženske, kojimi se neće da bori nekako od srama, a zlo je uvjek jednako i još veće. Prošlog božića ustali su goniti židove i u Varšavi, pa to progonstvo kao da se misli preseliti i preko naše granice, jer se čuje, da se u Galiciji, i Bukovini raztrusilo sila proglasah, kojimi se narod griešno huška na nevoljne Židove. Rusija da se oruža, a Ignatiev da kani sazvati tako zvana zemstva iliti zemaljska zastupstva, jer prevratnici neće nikako da miruju, nego svedjer snuju nove tè nove opačine proti carevu životu. Sad ima Turska opet posla u Egiptu, gdje joj Engleska i Francuska podkopavaju i ono malo ugleda, što ga još ima. U Vašingtonu u Americi sudo Guiteau-u, ubojici predsjednika republike Garfielda, nego su razdvojeni, jer jedni drže da mu je s pameti, a drugi da nije. —

———

Jurina i Franina.

Ju. Eljen Franina dobar večer!

Fr. Ka nesreća te simo nosi, ti si vas promenjen, reel mi kud se klatiš?

Ju. Ča još nisi čul, da san bil tamo va nekem Nedelišće u Medjumurju preko Drave.

Fr. Koga zlodeja si tamo delal?

Ju. Ča nisam morda zastupnik obćine, bil sam tamo va sednice.

Fr. Jumane, pa zač valje nepoveš ča novega. Kuma Luca pustite kolovrat, da čujemo ča žalustnega i za smet.

Ju. Da biš znal, moj kume, kako se je on prvi sudac občinski ranil, kad je stolca opal, to je vražji heteg.

Fr. Puk ča mu nemoru duhtori pomoć?

Ju. Za one holi ni lekarlje, kad se računi va glave pomešnju!

Fr. Ča tako je to! A je ča možna njegova mošnja?

Ju. Tako, tako. Ma i bilježnika zubi bole, nemore nekako popravit papire pak sad o jednoj nogi visi.

Fr. Ča misliš, kume, da govoriš va sednice, ja te bome neuzumen.

Ju. Neki rakidžija dokotal je lagev sina a malo kašnje smo ga poškanuli, samo pilka je u kući ostala.

Fr. Ča i takovih je va sednice!

Ju. Još ga danas u uhi imam, nalokal se rakije pak udri po prostački vikat, sačuvaj nas Bože od takovih ljudih... nemoren već dalje pa i kuma Luca dremlje, homo spat.

———

Različite viesti.

Imenovanje. Naš dični zastupnik na car. vieću *Dr. Dinko Vitezić* imenovan je od Njegovoga Vel. cara i kralja financijalnim nadsavjetnikom i prokuratorom financijalne prokure u Zadru. Srdačno čestitamo našemu zastupniku na polučenoj i zasluženoj časti.

Službeni jezik c. kr. oblastih za Istru. Opet nam je dopao rukah talijanski organ c. kr. vlade tršćanske «Osservatore Triestino». On je najbolje zrcalo službenoga jezika c. kr. oblastih po Istri. Nevidi samo, kako list piše, nego i kako pišu oblasti, koje se u njem oglasuju. List piše talijanski. Oglasi oblastih ili su samo talijanski ili samo njemački. Ili talijanski i njemački. Kadkad talijanski, njemački i slovenski. Skoro biele su vrane hrvatski oglasi. Pred nami je zadnji broj prošle godine i drugi ove godine. U zadnjem prošle godine je medju ostalimi oglas c. kr. suda buzetskoga za Draguć u talijanskom jeziku, razpis natječaja profesorske službe na lošinjskoj nautici njemačkim jezikom, razpis natječaja za jedan istarski medicinski štipendij njemačkim i talijanskim jezikom, njeki oglasi vlade njemački, talijanski i slovenski. U drugom broju tekuće godine: c. kr. financijalno ravnateljstvo razpisuje službu samo talijanskim jezikom, c. kr. tribunal oglasuje zaplienu njemačkoga lista izlazećega u Trstu talijanskim jezikom, c. kr. sud voloski oglasuje prodaju posjeda talijanskim jezikom, isto i istim jezikom čini c. kr. sud pazinski u četirih oglasih, c. kr. sud bujski javlja, da su izložene zemljištne knjige Momjana i pozivlje ako ima koji šta prigovoriti; c. kr. sud voloski pozivlje sve, koji su interesirani radi uredjenja zemljištnih knjigah na Veprincu, talijanskim jezikom. — Bit će dosta. Medju tolikim oglasi, koji se svi tiču i Hrvatah, kojih se njeki pretežno Hrvatah tiču — a to nam kažu imena ljudih i imena posjedah, kojih njeki su samo za Hrvate — u veprinačkoj obćini svi stanovnici su Hrvati — medju tolikimi oglasi velimo nejma ni jednoga hrvatskoga. Po službenom najnovijem brojenju ima u Istri 163:000 ljudih, kojim je obćevni jezik hrvatski. Za službeni list, za c. kr. oblasti kao da te sto šestdeset i tri tisuće stanovnikah neobstoje. Pa da nam nije pravo!

Dosljednost lošinjskih dopisnikah. U »Indipendentu« prvoga dana ove godine čitali smo dopis iz Lošinja. Javlja se, da je razpisana služba učiteljice na tamošnjoj školi. Učevni jezik je talijanski. Zahtjeva se i poznanje slavenskoga. Ovo posliednje nemože probavit dopisnik i pita se: čemu to? Zar za podučavati talijanski, ili za razumjet se sa djecom? Pak nastavlja: *»U Lošinju ima, istina je, mnogo odraslih koji govore slavski kad se medju sobom razgovaraju«, ...* al hoće, da se njihova djeca talijanski nauče, te s njimi samo talijanski govore. To da čine i Suščani i Olibljani koji se tamo nastane. U obće u našoj pokrajini slavski govore samo oni, kojim je to materinski jezik, i koji su se talijanski naučili kao jezik tudji, u kojem neće oni moći podučavati nikad kako treba. Školskomu vieću nisu dobri za podučevanje oni koji su za to najsposobniji, koji su jezik talijanski s materinim mlekom usisali, jer neposnadu jezika koj je u naših školah absolutno nepotrebit.« — — — Naši će se čitatelji sjećati kako je »Indipendente« i »Cittadino« *pred dva mjeseca* pisao o širenju lidjah slavskih, o apostolih slavizma, koje je prispodabljao sa rastilinami, koje nisu za naše istarske otoke, o hrvatofilih prof kojim će Lošinjani uvjek hvaliti, da se u njihovih školah podučaje njihovom talijanskim jezikom. Iz njihovih dopisah bi bilo reći, da nejma Hrvata na Lošinjih. Poslie dva mjeseca, još ne, priznaju, da je u Lošinju mnogo odraslih, koji medju sobom hrvatski govore, koji su Hrvati. Koji su apoštoli na Lošinjih? Oni, koji bi htjeli da se uzdrži jezik otacah, ili oni koji bi htjeli uciepiti u djecu jezik različit od njihovih roditeljah? Odgovor nije težak. Ovi posiједnji su apoštoli, i to apoštoli talijanizma. Njihovi drugovi su svi oni, koji talijanstvo uzdržaju i podpiru u Istri. Gle narode, kako rade. Kakvi su hinavci! Hrvate biele, obtužuju, kleveću, da se nevidi, što oni rade. Na širenje slavizma viču, dočim oni talijanstvo šire.... Mi baš u današjem članku govorimo, da ima naših ljudih koji žele da se njihova djeca talijanski nauče. Kod obstojnostih u kojih smo dugo živili i u kojih smo još danas nije nit čudo. Svi uredi, sve više škole su talijanske. Glava zemlje preporuča Hrvatom učenje talijanskoga jezika. Da neće to uplivati na pojedince našega naroda? Mora. — Značajan je drugi dio dopisa. Množini Lošinjanah, po samom dopisniku, materinski jezik je hrvatski. Oni kao nit drugi Hrvati, koji su se u školah naučili talijanski nebi imali, nebi smjeli dobiti učiteljske službe nit u Lošinju nit u drugih mjestih Istre, gdje su za Hrvate talijanske škole. Te službe morali bi dobiti, oni koji su materinim mlekom talijanski jezik usisali. Ne domaćini, nego tudjinci. Dopisniku i njegovim drugovom, apoštolom talijanizma, valjda su malaksale sile. Želio bi novih apoštolah i apoštolkah. Čekajmo, da vidimo, hoće li se njemu zadovoljiti, ili pravici i zakonu.

Delavsko podporno društvo u Trstu priredilo je 7. ovoga mjeseca u kazalištu »Politeama Rossetti« koncert, zabavu s plesom. Program je bio sledeći: 1. *Thomas* — Ouvertura k operi *»Mignon«*. — Vojnička glasba. 2. Igra *»Ultra«*. 3. *Zajc.* Duet i zbor iz opere *»Nikola Zrinjski«*. — Vojnička glasba. 4. Igra *»Dva gospoda pa jeden sluga«*. 5. *Mitiér. »Nune zadnja molitev.«* — Vojnička glasba. 6. *Koseski. »Izgubljeni raj«* dekkamirao g. E. Klavžar. Vojnička glasba Jelačićeve regimente pod vrstnim upravljanjem kapelnika g. Miliéra zadovoljila je na obće već poznati način svojoj zadaći, ne jako mnogobrojno obćinstvo odužilo se je vrloj glasbi opetovanim pljeskom i odobravanjem. Slovenski diletanti odigrali sasvim dobro dvie slovenske igre, obćinstvo opetovano jih je izazivalo. Iztaknuti moramo gospu Hlebejnovu i gosp. Klavžara, koji su pronikuv duboko u svoje uloge vjerno predstavljali glavne osobe napomenutih igrah. Poslie koncerta sliedio je živahni ples, koji je trajao do 5. ure u jutro. Tršćanska okolica bila je dobro zastupana. Ova zabava nije bila tako dobro posjećena kao one prijašnjih godinah, uzrok bit će tomu, što mnogi poslije požara bečkoga kazališta nerado idu u kazalište, a druge još nije dobro započelo pokladno doba. Nadati se je, da će mnogo bolje bit posjećena zabava, koju priređuje političko družtvo *»Edinost«* za 11. februara t. g. to za koju se već sada priprave čine. Kod te zabave pjevat će pjevački zborovi tršćanske okolice. U obće i zadnja zabava bila je dobro udešena samo što ju nije mnogobrojno obćinstvo posjetilo.

Jelačićeva regimenta br. 79. u ovdašnoj posadi preko 3. godine odlazi u Pulj, da zamjeni tamošnju regimentu br. 43, koja polazi u dolnju Dalmaciju. Ova hrvatska regimenta bila je u Trstu dobro vidjena te se nerado vidi njezin odlazak. Njom odlazi iz Trsta znamenita glasba, koja se neće tako lahko nadomjestiti. Ovih zadnjih danah došlo je u Trst te se ukrcalo za Dalmaciju njekoliko lovačkih batalijonah, prošloga četvrtka ukrcala se je isto za dolnju Dalmaciju regimenta Schmerling br. 67. Danas je došla u Trst regimenta nadvojvode Karla br. 3 te odlazi u Dalmaciju

„Mir“. Ovako se zove novi politički list, kojega je prvi broj izašao 10. ovoga mjeseca u Celovcu u Koruškoj. Ovaj list imade svetu zadaću probuditi Slovence dolnje Koruške, koja je slovenska al u rukuh Njemacah. Koruški Slovenci nemaju svojih školah ni društvah, u uredu i javnom životu vlada sama njemština. Urednikom je toga lista poznati koruški rodoljub *Andrija Einspieler*, koji se već sav svoj život zauzimlje za tamošnje Slovence. Izlazili će svakoga 10. i 25. mjeseca, dakle dva put na mjesec. Stoji samo 1 for. na godinu. Preporučamo ovaj list te polažemo svakomu na srce, da podupre ovo plemenito poduzeće. Obratiti se je na uredničtvo »Mir« Celovac (Klagenfurt).

„Hrvatska Čitaonica“ u Kastvu priredjuje dne 25 t. mj. zabavu sa predstavom vesele igre »Dva pobratima« i plesom.

Ulaznina za mužkarce 1 fl.

Odbor.

za priredjenje zabavah.

Stanovnici Pulja. Priobćujemo broj stanovnikah Pulja na svrsi god. 1880 po Cittadinu. Opažamo, da nisu to stanovnici puljske obćine. Tu nisu uzeta u obzir sela spadajuća pod puljsku obćinu: Medulin, Altura, Kovran, Lavarlga, Lišnjan, Montić, Peroj, Pomer, Promontura, Stinjan, Šišan, osim posliednjega čisto hrvatska, nit Guležan i Fažana talijanska. Tu su stanovnici grada Pulja i to bez vojnikah. Stanovnikah ima 17.777. Ta broj prema broju 10.473 godine 1869. kuže, da su stanovnici u jedanaest godinah narasli za 7304. Liepo doista povećanje. Od tih 17777 stanovnikah zapisalo jih kao svoj obćevni jezik 65 po sto talijanski. 21.60%, hrvatski, 12.61% njemački, nješto malo českí, poljski i mađjarski. — Tako je izpalo brojenje, veli isti list na dalje, i tako je moralo izpasti. Inače nebi bilo istinito. Ljudi u svojem poslu jezik talijanski rabe. *Taj jezik rabe oblasti u.obće, imenito c. kr. sud*, obitelji, skupščine, kazališta. Ljudih sa hrvatskim obćevnim jezikom je toliko, pošto se jih naseljuje iz Dalmacije i Hrvatske i iz istarskih selah, kamo su se naselili za vrieme republike mljetačke. Njemački govorećih je toliko, jer su skoro svi činovnici marine i vojničkih oblastih Niemci. — Po kulturi prvi su Talijani, pak Niemci. Govoreći druge jezike neznadu nit čitati nit pisati u jeziku svoje domovine. U pismih prisiljeni su skoro svi rabiti talijanski ili njemački. — Samo dvie tri primjetbe k ovomu. — Evo s nami i »Cittadina«, gdje se pozivlje za dokaz talijanstva jednoga grada Istre na c. kr. oblasti imenito na c. kr. sud, i to s toga jer rabi talijanski službeni jezik. A morao bi i hrvatski bar s tolikim pravom s kolikim i talijanski, pošto ima Hrvatah podanj spadajućih bar toliko koliko i Talijanah. — Hrvati prikazuju se kao naseljenici. I jesu, u koliko su se u Pulj iz drugih stranah Istre, a nješto i iz drugih hrvatskih zemaljah, naselili. Al u tom obziru su naseljenici i Talijani. God. 1631 imao je Pulj samo 347 stanovnikah. Godine 1779., dakle prije 82 godine 753 stanovnika. Od tih nepotiče niti većina današnjih Talijanah Pulja. Oni su se naselili iz Rovinja i iz drugih gradićah Istre, i izvana, u koliko su to Talijani. Valja uvjek pamiti, da nisu svi Talijani koji su talijanski, obćevni jezik upisali. — Znatan broj Njemacah našao je već u Pulju, gradu siromašne Istre, krušca. — Talijani imadu u Pulji svoje škole. Dapače imadu jih i Niemci, kojih je 9% manje nego Hrvatah. Oni jedni i drugi su izobraženi i hvale se tim. Kad mi Hrvati škole pitamo, sto se ništetnih izgovarah nadje, i neda nam se jih. Pak nam se prigovara, da smo neizobraženi. Doista množina nezna nas još čitati nit pisati nit u svojem nit u tudjem jeziku. Jesmo li sami tomu krivi? Ponjekle dà, jer bi morali već jednom odlučnije zahtjevati svoja prava. Posve ne. Državljani smo austro-ugarske monarhije. Plaćamo poreze. Dajemo krvavi danak. Nosimo terete. Zašto da nam se i prava nedadu?

Književne viesti.

Poziv na predplatu. Odlučio sam do konca siečnja buduće godine izdati tiskom svoju sbirku *»Ženitbeni običaji i svatovske pjesme u Hrvatah.*

Za kulturnu i pravnu poviest Hrvata imadu njegovi narodni običaji, pripovjedke, pjesme i poslovice veliku važnost. To je sjajno — gledom osobito na pravo — dokazno i revni iztražitelj narodnih običajah dr. V Bogišić a isto, pri dobrostivom pregledanju moje sbirke, ponovice odobrio neumorni iztražitelj hrv. starinah, veleuč. g. dr. Hanél, ističuć u velike važnost takovih spomenikah kulturne prošlosti našega naroda.

Sabran materijal iz Bogišića, Čaplovića, Danilića, Ilića, Jukića, Jovića, Klaića, Kuhača, Kukuljevića, Ljubića. Marjanovića, Martinovića, Mažuranića, Medakovića, Milutinovića, Stojanovića, Tomića, Vuka K. Vrčevića itd., a neposredno i iz samoga naroda, obsiže sbirku do tiskanih dvadaset arakah u osmini.

Pozivljem oviem patriotično hrvatsko obćinstvo na predplatu ove sbirke. — Ciena je knjige — predplatom — 1 for. a. vr. dočim će kasnije u knjižarah ciena poskočiti na 1 for. 30 nč.

Tko sabere deset predplatnikah dobiva jednu knjigu na dar.

Čim knjiga izidje dobit će ju p. n. gg. predplatnici na ruke svaki svoje ili mjestnih sabiratelja.

Hrvati! Do Vas je da započeta nastavim! Do Vas je da sami obljubite svoje narodno blago toli obilno nekoć razštrkano po čitavoj domovini!

Predplata se šalje:

Ante Pukler

pravnik u Zagrebu — sveučilište.

Ovo književno djelo prvo u svojoj struci samo se po sebi preporučuje tim više, jer je ukrašeno slikami iz života narodnjega hrvatskoga iz svih krajevah Hrvatske. Strukovnjaci izrazili su se pohvalno ob ovoj knjizi, koja će popuniti našu kulturnu i pravnu poviest. Preporučamo i s naše strane toplo ovo poduzeće mladoga književnika, neka ga rodoljubi svojom predplatom podpomognu. (Ured.)

Na doborskijem razvalinam, pripovieđka od kan. Mate viteza *Vodopića* prestampana iz »Slovinca«, a izdana »Narodnom biblioteko« u Dubrovniku. Čist prihod namienjen je od potresa postradalim Zagrebčanom. Pero Vodopićevo dovoljno je poznato u Hrvatskoj, te se ovo djelo samo i radi čovjekoljubne svrhe, kojoj je namenjeno, najbolje preporučuje.

Ciena je knjizi 1 for., s poštom 1 for. 5 nov. Dobiti se može kod tiskare D. Pretnera u Dubrovniku (Ragusa).

Obćina Družbovac i njezini usrećitelji ili *Primjeri*, kako se može ukrasati, uzgojiti, učvrstiti i razširiti svïest naroda i živo pregnuće za napredkom, ako se hrani vidljivimi djeli iskrenih rodoljubah. Napisao Franjo Stepanek. Djelo je nagradjeno od Matice Hrvatske. Cina 70 novč. Tiskom dioničke tiskare u Zagrebu.

Koliko se uvjerismo, knjigi je zadaćom, svratiti pozornost na život našega naroda, u njem tražiti rane, koje se ističi moraju te navadjati podloge boljoj budućnosti. Osvjedočen pisac, da nedostatnaj manjkava uprava najviše zaustavlja narod u moralnom i materialnom razvoju, stavlja ju na zdrav temelj, kaže joj prilike, gdje može djelotvorno o dobru povjerena si naroda raditi. Uz bok joj u plemenitom natjecanju postavlja inteligenciju, pomoćju koje imade prohiti patriotično i kulturno stanje, najjače jamstvo obćemu napredku. Mi nemožemo na ino nego djelo što toplije preporučiti našim obćinam i našoj širom zemlje razasutoj inteligenciji, da ga svačijom preporukom medj narodom šire. Ta pozvani smo svi, da u ovako važnih pitanjih neumorno i požrtvovno upućujemo, svjetujemo, prosudjujemo, polazeć uvlek s onoga temeljnoga stanovišta: da valja obćemu dobru služiti svestrano i iskreno.

Jelkin Bosiljak. Izvorna pripovjest iz primorskoga života napisao Jenjo Sisolski. Nakladom Gavre Grünhuta na Sušaku kod Rieke, gdje se može dobiti za 80 novč. Pisac ove osobito po iztočne Istrane vele zanimive pripovjedke nije još pravim svojim imenom stupio pred čitalački svïet već se krije gornjim imenom. Rodjen je tamo negdje uz obalu od Voloskoga do Berseča a kao takav poznaje potanko primorski život. U ovoj knjižici opisao je živimi slovi tjepotu, čar hrvatske Istre, njezine krivudaste zaljeviće, sjenovite drage, pitome šumice, strme pećine, liepa sela, dobro pučanstvo, a Jasnovo izabrao za obitavalište mile Jelke i njezinoga Iva, koji su si već od rane mladosti zavoljeli, al mnogo pretrpiti morali prije nego se sdružili. Sreća je kratko trajala, jer je Ivo morao u vojsku, odkud se više nevrati. Svakomu svïestnomu istarskomu Hrvatu toplo preporučujemo ovu pripovjest mladoga pisca, koji je tako vješto i vjerno naslikao onaj naš primorski život, običaje i događaje te tako prikazao hrvatskomu svïetu vjeran život našega dobroga naroda u Istri.

Br. 70.

Javna zahvala.

Za novu cestu, koja će Kastav-grad i Halubajsku stranu obćine priličnije spojiti sa državnom cestom sv. Petar-Rieka darovaše dosad i uplatiše:

Presvj. Gospodin Dr. Dinko Vitezić nar. zastupnik	for.	20.—
Gosp. Jelušić Rajmund u Buzetu	»	5.—
» Laginja Matko u Kastvu	»	6.—
» Brozović Vjekoslav u Oprtlju	»	3.—
Gosp. Širola Andrija načelnik u for. Kutini	»	10.—
» Gregorić Luka u Kastvu	»	2.—
» Duklć Antun u Kastvu kbr. 88	»	10.—
» Séltar Andrija u Kastvu	»	2.—
» Brozović Josip u Kastvu kbr. 11	»	2.—
» Carlavaris Ivan u Kastvu	»	25.—
» Puž Antun u Kastvu	»	5.—
» Jelušić Ermin u Villafranki	»	2.—
» Jelušić Mirko u Kastvu na račun	»	2.—
» Stefan Josip u Kastvu na račun	»	2.—
» Cerovac Fabijan u Kastvu na račun	»	1.—
» Munić Savo u Kastvu na račun	»	3.—
» Jurinac Jakov u Kastvu na račun	»	1.—
» Stork Andrija kanonik u Trstu	»	5.—
» Spinčić Anton plovan u Mošćenicah	»	5.—
» Jelušić Ernest u Kastvu na račun	»	5.—
» Turak Ante župnik u Opertlju	»	10.—
» Širola Mate obć. savjetnik	»	3.—
Ukupno for.		129.—

kojih se primetak ovim javno potvrdjuje.

Prečastni župnik-dekan Alojzij Vlah, gosp. Martin Vlah i gja. Ludovika Jelušić rodjena Vlah darovaše potrebiti diel parcele br. 115 u Jurčićih.

Gosp. Ivan Carlavaris darova potrebit diel svoga vrta kod sv. Lucije i gosp. Antun Ferlan diel vrta i pripravnog kamena za zidanje.

Svim plemenitim darovateljem javno i toplo zahvaljuje.

Glavarstvo obćine

Kastav 10. januara 1882.

Glavar:
Munić.

Listnica.

Gosp. J. L. u M. Točno vam odposlasmo prvi broj, nije naša krivnja. Sliedi po drugiput. P. n. S. J. u S. Antonu: U redu, da ste nam zdravo! F. M. u Berseču: Namireno do konca prošle godine 1881. — J. V. u Sv. Martinu: Takodjer. — P. Š. u Lokvah: Zadnjom svotom namirena je lanjska godina. — S. M. u Danah: Prinismo, bit će kako želite. — F. pl. P. u Zlataru: Vaša je sada predplata namirena do konca prošle godina 1881. — Gosp. F. M. u B. Iz vašega priposlana stopram doznajemo, da nam je tamošnji seljak, čitatelj i predplatnik našega lista poslao u julju prošle godine jedan dopis. Mi nismo ništa primili, jer ako i nebi bilo za tisak, odgovorili bismo bili u listnici. Nevalja zato odmah zlo o nami misliti. Bit će i kod vas stvarih, za koje se mora zauzeti svaki iskren rodoljub, pak neka nam dotični pisac ponovno što dobra javi. — P. P. u Gospiću: Tako je, zdravstvujte! — M. P. u Sušnjevici: Dobro, primismo.

LA VERIFICA

zove se novina, koja izlazi svake nedelje te donaša službena ždriebanja (vučenja) austrijskih i izvanjskih zajmovah, papirah na loteriju te sadržava izkaz izvučenih al nedignutih sgoditkah. Donaša najznamenitije financijalne viesti, izvešće bečke i tršćanske burze te vriednosti izvanjske valute.

Svojim predbrojnikom razgleduje prošla ždriebanja **bezplatno** te daje sva moguća razjasnjenja.

Predplata za cielu godinu 1882:

Za Trst	for. 1.60
Dostavljanjem u kuću	» 2.—
Za svu ostalu državu	» 2.50
Za inozemstvo u zlatu	fran. 7.—

Jedan broj stoji 5 novč.

Sa samo **50** novčićah na tjedan ili **2** for. na mjesec na rate **28** for., u gotovu novcu **24** for. može se dobiti

Srećka grada Ljubljane.

Vučenje je 2. jenara 1882, glavni sgoditak 30,000 for., najmanji 30 for.

Obodvoje može se dobiti kod **Giuseppe Zoldan** Ufficio Verifica e Cambio Valute, Casa fù Stratti kod c. k. namjestničtva.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.2 kilo
II. » » » » 1.8 »
III. » » » » 1.6 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— «

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:

u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, ča odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvorvice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

Po svršetku lista prispio.

Zagreb. — Zagrebačka sveučilištna mladež tužna srdca oplakuje veliki gubitak hrvatskoga naroda, sjajnu zviezdu istarsku, dobročinitelja i iskrenoga otačbenika ciele Hrvatske, smrt velikana biskupa Jurja Dobrile! Vječna bila slava premiloj i svetoj uspomeni Jurja Dobrile!

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Januara 1882.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	76	—	96	—
S. Domingo »	58	—	68	—
Rio polag vrsti »	42	—	65	5
Cukar austrijski »	35	25	37	25
tučeni »	33	—	35	25
Cvietje travo buhače (Gli-santomo) »	60	—	70	—
Naranče, skrinjica za 100 k.	2	50	4	50
Karube puljezke »	7	50	—	—
levantinske »	7	—	—	—
Smokve Kalamata »	13	—	15	—
puljezke »	10	—	16	—
Limuni, skrinjica »	3	50	4	50
Bademki liti mendule za 100 k.	85	—	90	—
dalmatinske »	87	—	88	—
Lešnjaci »	20	—	47	—
Šljive »	20	—	27	50
Pšenica ruska »	11	75	12	—
ugarska »	12	50	13	—
galučka »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	50	7	75
ugarski »	10	—	10	25
Raž »	9	75	10	25
Ječam »	—	—	—	—
Zob ugarska »	8	25	9	—
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	11	—	12	75
Bob »	—	—	—	—
Leća »	10	—	18	—
Oriž talijanski »	16	75	22	—
inglezki (kitajski) »	13	—	15	50
Vuna bosanska »	108	—	115	—
morejska »	118	—	125	—
arbanaska »	122	—	—	—
istarska »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	47	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	80	11	70
bukovice »	6	—	11	50
Ulje italij. nižje vrsti za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje »	50	—	68	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	42	—
istarsko »	41	—	42	—
Kamenо ulje u barilah »	9	50	—	—
u kasetah »	13	—	—	—
Kože strojene naške »	165	—	185	—
suhe volovje naške »	—	—	—	—
dalm., ist. i bos. »	75	—	103	—
janjeće naške za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske »	60	—	90	—
kozje za 1 k.	—	56	—	70
vuneno slane »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar za 100 k.	28	—	39	—
Sardele 1 baril	13	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	40	—	41	—
Salo »	75	—	—	—
Slanina »	68	—	74	—
Rakija etoliter 100 litarah	—	—	—	—
Galviči istarski za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški »	8	50	—	—
» istarski »	6	25	6	50
» dalmatinski »	12	50	13	—
Lišće od javorike »	—	—	—	—
Vinsko strgotine (Gripula)	31	—	48	—
sploh »	30	—	32	—
Med »	11	—	11	50
Lumbar (jabučico od javor.) »	3	75	9	—
Pakal baril od 60 k.	2	—	18	—
Cunje (Strace) za 100 k.	14	—	16	—
Katram dalmat »	—	—	—	—

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRIŠCIAK. Tisk. FRANE HUALA.

Izvanredni broj. U Trstu 22. Januara 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakali te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštaraku *Nacnačnicu*, ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tip. F. Hoala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 30 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

† Biskup Dobrila.

Omiljenoga nam biskupa nema više! Smrt njegova javljena je brzojavnom žicom na sve strane. Dio danas i zadnji put priobćenih telegramah sviedoči nam, kakova smo muža izgubili, koli je pokojnik bio obljubljen te kakav je glas u svietu uživao. Sve ga žaluje a najpače i naš narod, čiji sin bijaše naš pastir. Ostavio je vječnu uspomenu u biskupijah, kojim je bio predpostavljen, gdje će njegova uspomena kod harnoga naroda ostati neizbrisivom.

Dne 14. mjeseca inbalsamirao je Dr. Pietot pokojnikovo tielo, koje je bilo u biskupskoj kapeli za dva dana izloženo. Polag želje pokojnikove kapela i odar bio je jednostavno uriešen, nisi vilio cvieća ni vienacah, jer je pokojnik htio u apostolskoj prostosti biti sahranjen. Dne 16. i 17. bio je slobodan pristup pučanstvu u kapelu, gdje je pokojnik ležao na odru u biskupskom ornatu s mitrom na glavi. Od rana jutra do kasne večeri neprestano hrlilo u biskupsku palaču neizbrojeno ljudstvo želeć posliednji put viditi svojega mrtvoga pastira. Straže sigurnosti držale su red, te pročile, da na jednom neunide odvišе ljudih, kojih mnogo moralo se je kući vratiti a na novidiše biskupa, jer je tiskanje vreva bila silna. Dne 17. o petoj ili poslije podne zatvorila su se vrata kapelje te pobožan sviet nije više mogao ulaziti, još tri ure zatim stojalo je veliko množtvo naroda pred vratima želeć unići, al nebijaše već dozvoljeno, tielo pokojnikovo položilo se u pokrasan lies ružičaste boje. Svo onodane više puta zvonovi sa svijuh tršćanskih crkvah svojim muklim glasom navišćivali gubitak vrhovnoga pastira. Svakim danom opažalo se, kako strani sviet dolazi, sa duga i liza dolažahu svećenici, da izkažu posliednju čast velikomu biskupu.

Jutros 18. vrvilo ulicami grada Trsta nebrojeno ljudstvo, mnogi dolažahu k biskupskoj palači, da udioničtvuju kod sprovoda, a neizbrojena množina poredala se uz sve glavne ulice, kuda je sprovod imao ići, da se divi večanstvenomu prizoru. Svi prozori i odovi kućah bijahu zapremljeni gledoci, na gradskoj palači visila je u znak žalosti gradska zastava na pol stiegla na prozorih palače same bijahu rastrti crni sagovi. Kod biskupije i na njekojih drugih ulicah bijaše izstavljena vojska, koja je izkazala pokojniku vojničku počast. Od osme do devete ure sakupljali se kod biskupije civilni i vojnički dostojanstvenici, a u susjednoj crkvi »sv. Marije od pomoći« svećenstvo, Oko deveto ure započe sprovod.

Prvi idjahu oskrbljenici obćega zavoda siromašnih, starci i starice. Za njimi djećaci muzkih pučkih školah sa svojimi učitelji; učenici realkah i gimnazijah sa učiteljskim sborom; c. k. trgovačka nautička akademija. Redali se zatim tršćanski bogoljubni zavodi (confraterne), vojnička i gradska glasba. Za ovimi sliedio je dugački niz kapucinah i fratarah, preko 100 svećenikah u rokietah, 24 kanonika, a pred liesom pontifikant *Dr. Ivan Glavina*, porečki biskup, okružen sa 4 kanonika asistenta i još dvimi katedralnimi kapelani. Lies sam pokriven grimizno-crvenim i srebrom izvezanim baršunom nošen bje od 8 svećenikah. Na liesu stojala je biskupska mitra i crkveni misal. Za liesom nošahu pokojnikovi poslužnici na crnih vanjkuših red žeiezne krune drugoga reda i biskupski klobuk. Za ovimi korachu razviljeni rodjaci pokojnoga biskupa većim dielom u prostoj istarskoj nošnji i još drugi u Trst nadošli istarski seljaci. Za njimi idjaše razteženi personal biskupske kancelarije. Iza njih stupao tršćanski namjestnik *barun Pretis*, na desno mu podmaršal *barun Schönfeld*, na lievo predsjednik primorskoga prizivnoga suda *barun Kemperle*. Opazili smo i *Dra. Vidulića*, istarskoga zemaljskoga kapetana, koji je zastupao istarsku juntu kod sprovoda. Za ovimi redahu se predstojnici svijuh tršćanskih oblastih praćeni njekolicinom svojega personala; oficiri svake vrste na čelu jim general *barun Vilecz* i contreadmiral *Pauer*; zastupstvo i magistrat grada Trsta na čelu mu načelnik *Dr. Rikard Bazzoni*; trgovačka komora na čelu joj predsjednik *Reinelt* i podpredsjednik *Vučetić*; Lloyd austro-ugarski; municipij koparski, zastupnici Poreča, Rovinja, Kastva, Miljah, Tinjana, Boljuna, Izole, Materije, Voprinca; zastupnik senjskoga biskupa riečki kanonik *Maršanić*; znanstveni zavodi, zastupnik književnoga društva u Zagrebu *Ivan Kostrenčić*, kr. sveučilištni bibliotekar u Zagrebu, zastupnici sv. jeronimskoga društva *Dr. Feliks Suk* profesor na zagrebačkom sveučilištu i *Cvjetko Rubetić* profesor na višoj realci u Zagrebu. Med ovimi mogao si opaziti i našega dičnoga zastupnika *Dr. Vitezića*, koji idjaše uz hrvatske gostove. Sliedilo je političnо društvo »*Edinost*« i »*Slavjanska čitaonica*«; tršćanski veterani i mnogo ostaloga pučanstva, koje je izkazalo zadnju počast milomu pokojniku.

Sprovod polazio je ulicami: *Cavana, Fontanone, Casino di Sanità, Piazza Grande, Piazza della Borsa, Corso, Barriera vecchia* te je ulicom *Madonnina* uzlazio stolnoj crkvi sv. Justa. Uz sprovod idjahu vatrogasci, piloti i mornari austro-ugarskoga Lloyda. Članovi bogoljubnih društvah nosili su goreće bakije. Oko jedanajste ure dospilo se u stolnu crkvu, gdje je odmah započela sv. misa služena od porečkoga biskupa. Orkestar i pjevanje na koru pratili su prodirućim glasom svečane zadužbine. Dostojanstvenici zauzeše za nje priredjena mjesta, gdje su ostali do svršetka crkvenih cerimonijah. Iza svečane mise popeo se na propovjedaonicu kanonik *Šterk* te ganutim glasom orisa u kratko blagi život pokojnikov, njegove kreposti i vrline, karakter i ljubav, nastojanje i djelovanje, dobrotvornost i pobožnost pokojnoga biskupa. Spomenu kako se je Dobrila, sin siromašnih roditeljah, popeo svojom vlastitom snagom do veliko crkvene časti, kako su ga bez razlike svi ljubili te kakvim je žarom ljubio narod, kojemu je duševno bio predpostavljen. Krasni svoj govor zaključio je kanonik riečmi «On nije umro, on će uvjek živjeti u našoj uspomeni!»

Iza ovoga govora podao se pontifikant okružen s prelati k liesu, gdje su na propisan način sliedile absolucije. Obavilo jih je 5 prelatah po redu. Porečki biskup *Dr. Ivan Glavina*, *Dr. Schneider* prošt stolne crkve u Trstu, *Dr. Valussi* prošt stolne crkve u Gorici, *Petronio* prošt sjedinjene stolne crkve u Kopru, *Cleva* dekan porečkoga kapitula. Nakon obslužених zadušnicah dignut je sa katafalka biskupov lies te praćen mnogobrojnim svećenstvom i ljudstvom odnešen na dosta odaljeno groblje sv. Ane, gdje je položeno tielo pokojnikovo u prosti i hladni grob!

Tebe dakle obljubljeni biskupe krije crna zemlja! Istra tužna izgubila svojega duhovnoga otca. Plaču za Tobom sjedinjene biskupije tršćansko-koparska i porečko-puljska, oplakuje Te bez razlike narod Istre i kvarnerskih otokah, žaluje za Tobom i narod hrvatski, čije diete si Ti bio. Usahnula je Tvoja dobrotvorna ruka, koja je mnoge iz nevolje izbavila a mnoge na put stavila, utrnula je darežljiva ruka. Učeća mladež gubi u Tebi revnoga podupiratelja i savjetnika, težki ju je udarac zadesio. Nu ustanovio si Ti za nju još za života uzdašne podpore, a mladež ostati će uvjek harna Tvojoj blagoj uspomeni.

Dao Bog vriednoga Ti nasljednika, da uzmogneš mirno počivati u hladnoj zemlji.

Ostala Ti sveta uspomena!

Telegrami.

Djakovo, 14. jenara. Moje najdublje sažaljenje. Dao Bog obudovljenoj biskupiji tako pobožnoga i požrtvovnoga biskupa kakav je bio moj mili prijatelj.

Strosmajer.

Beč, 14. jenara. Duboko dirnut žalostnom viesti o smrti visokocienjenoga biskupa Dobrile izrazujem moje najdublje sažaljenje.

Pino.

Zadar, 14 jenara. Uz prečastni kaptol tugujući nad uzvišenim svojim poglavarom, uz tršćansku biskupiju žaleću gubitak svojega nadpastira pitaje tužnim srdcem smrću svojega nezaboravnoga prijatelja ožalošćeni.

Dr. Dinko Vitezić.

Sinj, 15. jenara. Od strane svoje i ove redovničke obitelji ciele redodržave izrazuje najdublje sažaljenje nad smrću nezaboravnoga dobrotvora, ljubimca naroda, svoga miloga prijatelja.

Salinović.

Kaloča, 15. jenara. Dakle svih dobrih nada nije se izpunila i muža velikoga duha i srdca punog vjere i rodoljublja do groba ću žalit.

Antunović,
naslovni biskup i veliki preprošt.

Bakar, 15. jenara. Crkva gubi uzornoga pastira, domovina jednog od najboljih sinovah, napose Istra dobročinitelja i preporoditelja njezina. Odsutan žalujem naš veliki gubitak.

Mate Polić.

Osiek, 16. jenara. Na velikom gubitku, što ga trpi smrću uzornoga svećenika, odličnoga rodoljuba, plemenitoga dobročinitelja učeće se mladeži i prečastni kaptol sdružene biskupije i sav narod Istre izrazuje duboku svoju žalost

»*učiteljski sbor kraljevske gimnazije*«.

Zagreb, 16. jenara. Akademički senat hrvatskoga sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu šalje izraz najdubljega sažaljenja povodom smrti biskupa Dobrile dobrotvorca istarskih djakah.

Dr. Marković,
rektor.

Zagreb, 16. jenara. Književno društvo »Matica Hrvatska« u Zagrebu izrazuje najdublje sažaljenje nad smrću dičnoga biskupa i rodoljuba te mu kliče vječnu slavu u rodu i narodu! Maticu će pri sprovodu zastupati tajnik Kostrenčić.

Kukuljević,
predsjednik.

Zagreb, 17. jenara. Žalim nenadoknadivi gubitak smrću uzornoga biskupa i čeličnoga rodoljuba Dobrile.

Rački.

Bakar, 17. jenara. Duboko tronuti gubitkom uzor-pastira crkve, žarkoga rodoljuba i dobročinitelja istarskoga naroda, biskupa Dobrile, kliču »lahka mu zemlja«

Bakarski rodoljubi.

Makarska, 17. jenara. *Doktoru Grubišiću u Trstu.* Molimo vas, da zastupate občinu na sprovodu vrloga biskupa Dobrile.

Občinsko upraviteljstvo.

Beč, 19. jenara. Najdublje sažaljenje sa gubitka otca istarskih Hrvatah, nezaboravnoga Dobrila izrazuje

Akademičko društvo
»*Zvonimir*«.

Gradac, 19. *jenara.* Društvo »*Hrvatska*« žaleć nenadoknadivi gubitak vrloga Dobrile jednädušno kliče »slava mu«!

Mohović,
tajnik.

Baška, 18. jenara. Oplakujući smrt neumrloga nam vladike Jurja, harno svećenstvo ovaj čas odslužilo svečane zadušnice.

Dorčić,
župnik.

Priobćili smo njekoliko telegramah, iz kojih će naši čitatelji vidjet, koli je štovan i ljubljen bio naš pokojnik. Prečastni kapitul i pojedini kanonici primili su sa svijuh stranah najdublja sažaljenja nad nenadoknadivim gubitkom. Svoje duboko sažaljenje izrazili su da navedemo njekoje: nadbiskup gorički *Gollmajer*, nadbiskup zadarski *Maupas*, biskup spljetski *Marko Calogjerà*, biskup lavantski u Mariboru *Stepischneg*, biskup krčki *Feretić*, biskup senjski *Posilović*, vojnički biskup *Gruscha*, kanonik sv. Jeronima u Rimu *Crnčić*, prošt koparski *Petronio*, kranjski namjestnik *Winkler*, podpredsjednik istarske junte *Amoroso*, u ime koparske gimnazije ravnatelj *Babuder* i mnogi drugi. Osim toga zamolilo je više občinah i društvah pojedine osobe stanujuće u Trstu, da polože vience na lies pokojnikov. To je zamolilo »hrvatsko sveučilište«, »Matica Hrvatska«, sveučilištni djaci u Zagrebu, občina Kastav i još mnogo drugih, kojim želja nije se mogla izpuniti, jer je pokojnik želio bez svake pompe biti sahranjen. Prosto je živio bez ikakvih zahtjevah, prosto je i sahranjen samo što mu je grad Trst i ciela Istra a i Hrvatska ukrasila njegov sprovod i pogreb.

[redacted]

DOPISI.

Iz Pazina-grada *u siečnju.*

Prežalostna viest, da je naš Presvjetli Biskup Juraj Dobrila preminuo, potresla je mnoga srca ovdješnjih rodoljubah. Uvjeravam Vas, da su mnogi ovdje velikog pokojnika upravo sinovljom ljubavi grlili, zato je viest njegove smrti mnogim suze žalostnice na oči izvabila.

Čovjeka dira u srce kad čuje, gdje danas naš nesretni i u svakom obziru zapušteni puk ovako uzdiše: «Dobri Bog pomilovao našega Presvjetloga. On je bio naš branitelj naš tješitelj i otac a sada — sada — smo sirote!»

Kad se ono pročulo za njegovu bolest te se napovjedale molitve za njegovo zdravlje po crkvah ciele biskupije, nije prošlo dana a da se nije pitalo za Biskupa.

Nekoji zahvalni mladići na ovdješnjoj gimnaziji svaki bi dan obavljali svoju pobožnost, proseći Boga, da im neuzme još njihova dobročinitelja, od koga su primili bili mnogu podporu za svoje školske nauke. Nekoji se čisto snebili i zapanjili, kad dočuše da se Providnosti Božjoj svidjelo pozvati presvjetloga našeg Pastira sa ovoga svieta, a kako i nebi kad je on upravo očinskom ljubavi skrbio za dobri odgoj školsko mladeži.

Ovdješnja gimnazija držala je zadušnice dne 16 t. mj. za plemenitu dušu Njezina pokroviteja. Prisustvovali su profesori i sva ovdješnja gim. omladina, a na dan ukopa, dne 18. držalo se cielo Bogomolje sa svečanom župničkom Misom uz prisutnost mnogobrojnoga puka i pazinske mladeži osnovnih muških i ženskih škola.

Na svršetku vapijemo i mi raztuženim srcem: »Dao dobri Bog duši Presvjetloga Biskupa Jurja Dobrile u nebeskom raju naselje, a nam ojadjenim s njegove smrti naskoro dostojna nasljednika«! —

Različite viesti.

Kako da mu se odužimo. Prigodom biskupove smrti i njegova pogreba sakupilo se je u Trstu liepi broj njegovih prijateljah, štovatelјah, koji su se među sobom razgovarali, kako da i vanjskim hiljegom ovjekovječe blagu uspomenu miloga pokojnika. Budući je oplakivani biskup sam opetovano izrazio svoju želju, da mu se nediže nikakvoga spomenika ni na grobu nit gdje drugdje, to su neki rodoljubi bili jednoga mnenja, da se želja pokojnikova štuje, ali da se na bud koji način odužimo našemu zaslužnomu pokojniku. Zaključilo se, da se kuju kolajne (medalje) sa likom pokojnikovim i shodnim napisom, i to u srebru i mjedu. Znajuć neki iz među rodoljubah za priblžnu cienu ustanovila se svota od 10 forintah za srebrnu kolajnu a 2 forinta za mjedenu. Svota koja bi od poveće naručbe ostala, imala bi se predati »bratovšćini hrvatskih ljudih u Istri«. Uz to tiskati će se i lik miloga pokojnika te uz malenu cienu razdielјti med njegove štovatelje. Kolajne će dobiti samo oni, koji se budu na nje predbrojili pa zato će se već shodnim putem pozvati pokojnikovi štovatelji, da se predbroje. Tko hoće, može se obratiti na naš list naznačiv nam kolajnu, koju želi imati. Mi smo duboko uvjereni, da nam nije potrebno ove stvari preporučati, ona se sama preporučuje, harni narod imati će u svojoj kući bar u slici svojega dobrotvora. Netreba nam kazati, da će te kolajne biti u posebnom zatvoru (etuis).

Gostovi iz Hrvatske. Ponosom grudi nam se dižu, kad promatramo, kako su svi bez razlike izkazali našemu blvšemu nadpastiru posliednju čast, nu još smo veseliji, što je i Hrvatska odposlala iz svoje sredine tri člana, koji su ćak iz Zagreba došli na biskupov sprovod. Sprijeli smo veselim srdcem našu braću iz Kraljovine, koji su došli u ime »Matice Hrvatske« i »Družtva sv. Jeronima«, da izkažu harnost zasluženomu biskupu, koji je bio takodjer član tih književnih društvah. Gospoda *Dr. Felix Suk*, *Ivan Kostrenčić* i *Cvjetko Rubetić* odlične i uvažene osobe u glavnom gradu kraljovine Hrvatske došli su 17. na večer te su se desili u Trstu do 19. u jutro. Imadjasmo prilike, da se brat s bratom srdnčno porazgovori, da se okrepimo, kako bismo tim više podignuli našega neukoga seljaka, nek jednom uvidi, da može i Hrvat svakomu drugomu narodu biti ravnopravan. Ljepim sviedokom je naš pokojni biskup, koji — i ako je bio našega naroda — bijaše od svakoga ljubljen i štovan. Našim gostovom srdačan pozdrav!

Iz Hrvatske došao je naknadno na sprovod: g. *Edmund Medeotti*, župnik Trojstvanski u ime kotara belovarskoga.

Vikar kapitula. Dne 19. ovoga mjeseca izbrao je prečastni kapitul stolne crkve u Trstu *Dra. Ivana Šusta* za vikara kapitula te tako će on upravljati biskupijom dok nedobije ona svojega biskupa. Ekonomom izabran je bivši biskupski kapelan *Petar Flego*.

Občina Kastav. Dne 20. ovoga mjeseca občinsko zastupstvo izabralo je jednoglasno svojim počastnim gradjanom našega vrloga zastupnika *Dra. Dinka Vitezića*. Živili!

Školski nadzornici u Istri. Ministar bogoštovja i nauke imenovao je za kotarske školske nadzornike u Istri: Profesora na c. k. učiteljskom zavodu u Kopru *Vjekoslava Spinčića* za koparski kotar; učitelja vježbaonice *Pavla Skopinića* za lošinjski kotar; profesora na učiteljskom zavodu u Kopru *Stjepana Križnića* za pazinski i puljski kotar i nadučitelja u Rovinju *Nikola Prodomo* za gradski školski kotar Rovinja.

Biskup u Brnu. Dne 13. dakle one iste večeri kad je preminuo naš biskup Dobrila, prestavio se je iz ovoga svieta i biskup u Brnu (Brünn) u Moravskoj. Prezime mu bijaše. *Nöttig*. Čudnovato je, kako su u našoj državi dva biskupa istu večer umrli. Bila jim lahka zemlja!

Vojničke stvari. Došao je nalog, da se mobiliziraju mladji reservisti onih regimentah, koje su sada u Dalmaciji i Hercegovini. Ovih danah prošla je ovuda za južne strane regimenta br. 35 baruna Filipovića i njekoliko artillerije. Čuje se svakojakih stvarih iz južnih stranah, da idu stvari na gore, nego dosada osim malih kreševah nije se još ništa važnoga sbilo. Vele, da crnogorski knez *Nikola I.* nemože već obuzdati svoje Crnogorce, koji da nemogu znati razloga, zašto nebi pomogli Krivošijanom. Radi ovih nemirah u naših južnih stranah bit će sazvane delegacije na 28. ovoga mjeseca, da votiraju zajedničkoj vladi kredit od njekoliko milijunah for. za potrebite vojničke operacije.

Iz Beča, 20. jenara. »Wiener Zeitung« priobćuje: Car zapoviedio je ručnim pismom od 12. studenoga na predlog ministra financijah, da se imenuje naročito povjerenstvo, sastojeće od predsjednika i deset članovah, koji će izpitati upravne uredbe, da se uvede ujednostručenje i postignu, koliko je moguće, prištednje u državnom kućanstvu. Previšnjom odlukom od 8. siečnja imenovan je predsjednikom toga povjerenstva grof Hohenwart.

Crkvena imenovanja u Bosni. Nj. Veličanstvo blagoizvolilo je, kako javlja »Kat. list«, previšnjim riešenjem od 25. prosinca 1881 imenovati kanonici prvostolnoga kaptola nadbiskupije Vrhbosanske Andriju Friša, kanonika pri sv. Jerolimu u Rimu i dra. Andriju Jagatića, urednika »Kat. Lista« i namj. profesora na bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Slavenske stolice po austrijskih i njemačkih sveučilištih.

Dokazom, da su obće Slaveni u ovo dvajset godinah znatno napredovali, su sveučilista (universe), gdje se slavenski jezici i literatura marljivo predaje. Nema već znamenitijega sveučilišta u srednjoj Europi, gdje nebi za slavenštinu obstojala posebna stolica (Katedra) popunjena učenimi i znamenitimi muževi. Ovdje slede sveučilišta, za koje znamo profesore i predmet koji predavaju.

U Beču prof. Miklošić tumači staroslavensku slovnicu i sravnjujuću etimologiju slavenskih jezikah, *Šembera* uči češku literaturu i slovnicu, *Glovacki* fizilogiju i oblikoslovje ruskoga jezika.

U Gradcu predaje prof. Krok: uvod u slavensku arheologiju i etnografiju te povjest slavenskih literaturah.

U Pragu predavaju: prof. *Hattala* prosto stavke u slavenštini, narodno pjesništvo, prof. *Gebauer* česko pjesništvo u starijih spomenicih do 18. stoleća, česku sintaxu i staroslavensku slovnicu, prof. Kolàr poljsku i rusku slovnicu.

U Brnu predaje na tehnici prof. *Mazenauer* češki i staroslavenski jezik i povjest češke literature.

U Lavovu predaje prof. *Pilat* povjest poljske literature od 1820—1850 i poljsku slovnicu obzirom na staroslavenštinu; prof. *Ogonowski* tumači Nestorovu kroniku i povjest maloruske literature od god. 1872—1880; prof. *Kalina* predaje staročesku a prof. *Brückner* staroslavensku slovnicu.

U Crnovicah tumači prof. *Kalužniacki* slavensku etimologiju i novlju rusku i poljsku literaturu, prof. *Onyshkewicz* povjest maloruske literature u 11. i 12. stoleću i malorusko glasoslovje.

U Zagrebu tumači prof. *Geitler* starobugarsko i hrvatsko glasoslovje, sanskritnu slovnicu i staroruskú pjesmu «Slovo o polku Igorovè»; prof. *Pavić* hrvatsku slovnicu i hrvatsko narodno pjesništvo; prof. *Celestin* povjest stare i suvremene ruske literature.

U Lipskom (Leipzig) predaje prof. *Leskien* slovnicu starobugarskoga jezika, tumači dalmatinsko-hrvatske pjesnike iz 16. stoleća te uči svoje slušatelje u staroslavenskoj slovnici i tumačenju starih slavenskih spomenikah.

U Königbergu uči prof. *Pelka* poljski jezik.

U Halle predavao je god. 1880 prof. *Bartholomae* staroslavensku slovnicu.

U Kielu predaje prof. *Möller* staroslavensku slovnicu te čita sa slušatelji Ostromirovo evandjelje.

U Berlinu predavao je prof. *Jagić* staroslavensku slovnicu i tumačio najstarije slavenske spomenike, u to vrieme bje pozvan u Petrograd te u Berlinu nema još nasliednika.

U Zürichu predaje prof. *Haag* ruski jezik.

V. Vratislavi (Breslau) predaje prof. *Nehring* poviest poljske literature te tumači slavensko bajoslovje i staroslavenske spomenike.

U Dorpatu tumači prof. *Viskovatov* noviju rusku literaturu i starije spomenike ruskoga jezika; prof. *Masing* tumači Nestorovu kroniku, srbsku i staroslavensku slovnicu; prof. *Sokolov* uči česku slovnicu.

U Strasburgu je god. 1880 prof. *Hübschmann* tumačio staroslavensku spomenike.

U Budapešti predaje se hrvatski jezik i hrvatska literatura.

U Parizu namješten je prof. *Leger* za slavenske jezike i književnost.

U Oxfordu u Englekoj tumače se slavenski jezici, literatura i starine.

Netreba napominjati, da se na svih ruskih sveučiliših, kano u Petrogradu, Harkovu, Odesi, Astrahanu, poljskih u Varšavi i Vilni, osobito njeguju slavenski jezici i njihove literature.

Ovih danah smo čitali, da je na sveučilištu u *Bolonji* ustrojena stolica za hrvatski jezik i literaturu.

Književne viesti.

Delo sv. Cirila i Metoda. Ovako se zove knjižica, koju je napisao na uspomenu 5. julija 1881. *Jaromir Volkov* i izdano na vlastite troškove tiskarom Franjo Hvale u Trstu. Opisana je ciela svečanost slavenskoga holočašća i dodana slova staroćirilskoga alfabeta, koji će u kratko vrieme doći onim, koji nepoznavaju ta naš stari alfabet. Iz ove knjižice vadimo sledećih deset zapovjedih učinjenih na uspomenu sv. Cirila i Metoda:

1. Vjeruj u srećnu i slavnu budućnost Slavenstva.
2. Negovori svojim čovjekom u tudjem jeziku.
3. Posveti svoje duševne i tjelesne sile svojemu narodu.
4. Kao sunce čista neka bude tvoja ljubav i djelatnost do naroda i domovine, da budeš dugo i zadovoljno živio na zemlji.
5. Nemaši po svojem bratu Slavenu ni jezikom ni pulicom.
6. Neženi se s tudjinkom.
7. Nekradi rieči iz tudjih jezikah te jih nemešaj u svoj govor.
8. Nesvodoći krivo preko brata svojega Slavena.
9. Neželi si tudjih stvarih: ni jezika, ni običajah, ni vjere, ni crkve, ničesa — što diše tudjim duhom.

NA GROBU

Presvjetloga i Prečastnoga Gospodina

JURJA DOBRILE

Biskupa tršćansko-koparskoga. Naučitelja sv. Bogoslovlje itd. itd.

Prem. dne 13. siečnja 1882. u Trstu.

Na grobu opet rose moje zjene,
Naroda moga pravi sin gdje leži,
Gdje nadah naših vienac njekad svježi
Od prevelike tuge blieđi, vene. —

Ah! tko će sada tko utješit mene?
Bol srce stište mi od kama teži,
Utjeha svaka oda mene bježi — —
Od duše moje ljuto razveljene.

O rosi oko, tuguj dušo moja,
Ta žalost ova nije samo tvoja
Hrvatska Istra u crno se zavi

Što Juraj Biskup na vjek ju ostavi —
Što neima više svoga tješitelja.
Predobrog otca, svoga branitelja.

K.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANC. JUALA.

Broj 3. U Trstu 1. Februara 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za celu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hualà, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaluze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedoplauje, nego putem svoje *Listnice*.

Plač iz Istre!

... Nu!!.. Pa što, za Boga? Jeli baš istina da je vrli naš Dobrila umro??... Oj nemila smrti, što ti je učinio narod ovaj, da si ga tako u srce prostrielila? Pogledaj po Istri, pa vidi kako toliko tisućah naroda ljuto cvili; kako su radi toga zapanjeni, kao u nesviesti; veselja je nestalo i kod djece; tuga im niz obraze dube, obične popjevke su umukle! Oj smrti pogledaj, pa i zasrami se, smrti, nebilo te!! — A, Ti Jurju, hrabri junače, zašto si se podao smrti? Ukorit ću Te: nisi nas ljubio!... A kako, kad si nas tako pustio nejake sirote, da nas, sada kad Tebe nema, dušmani zaokupljaju i gone pred sobom bez obzira; A Ti, komu si nas izručio?!.. Oh, ćaće naš preljubljeni!... Oj kleti udesu, nije li dosta da mi suze vid pokrivaju, nego i ruku mi drmaš, da nemogu papiru povjeriti jade moje?!... Koja Ti je, Jurju, bila sila odletiti u rajske dvore? Žar nisu Tvoj liepoj duši bili uvjek zajamčeni, ma bilo kad? — A ti Bože, Stvorče veliki, nisi li za nas imao drugoga udarca, nego si nam uzeo najvećega na zemlji ljubovnika srdca naših?.. Ali sada ćutim da mi nešto šaplješ: ljubav koja je obstojala izmedju nas i Jurja našega bila je prevelika, i krivo se je činilo onoj ljubavi koji smo prama Tebi dužni. — Eto, Jurju, počivaj u miru!... U miru? home Te nepustimo u miru: uzdahe i jade naše uvjek ćemo odpravljati nad grob Tvoj, da te bude, da podigneš glavu, da pogledaš po Istri nevolje naroda Tvoga, kako ovaj stenje pod dušmanskim jarmom; kako vapije krjepku obranu, a nemože ju naći; pa kako, Jurju, da tužni narod u ovakovim nevoljam nebude klicat plačuć nad grobom Tvojim??... Jodina nam ostaje utjeha: da ćeš nas zagovarat kod kralja nebeskoga, kad si nas toli moćno zagovarao kod zemaljskoga!

Na odušku plača našega, narode moj, tužni, na koga sada da se obazremo? Na biskupe naše (sadašnjega i budućega) u Istri. Njihova je sveta dužnost branit da vjerni narod ne bude pogažen od drugoga, kô što je branio nezaboravni Dobrila. Vide i oni, da u Istri talijanski narod ima sve, a hrvatski ništa. Zato, Biskupi, narod naš — koji je vjeran svećenstvu — vapije od vas pokroviteljstvo svojih pravah — jer dostojno i pravedno jest. — Ako nam za uvjek potamnilo jedno sunce, budite nam Vi drugo.

Još tješi se, narode moj, nekloni duhom: imamo još dičnoga našega zastupnika Vitezića, koji će podvostručit sada silu svojo za našu obranu. Imamo «Našu Slogu» koja će junački udarat za nas. Imamo narodne borioce, koji će se sada zakleti na grobu slavnoga Dobrile da će neustrašivo slieditи borbu za te. A ti, mili narode, poznaj te prijatelje tvoje; složno s njima, pa se neboj. Ne vjeruj onim veladašom, koji, te u vrieme izborah primaju pod ruku i laskaju oko tebe; a kad im nije potreba od tvoga glasa, onda ti govore «maledetto sćavo!» — Narodo napred!

Imena mjestah i osobah u Istri.

Njeki gospodin, koj se je podpisao sa slovi C. D. F.; pod kojimi se po svoj prilici ima razumjevati službenoga povjestničara istarske zemaljske vlade, napisao je lani člančić »o modernih pogriešknh u pisanju njekih imenah mjestnih i osobnih u Istri«.

Povoda mu je dao »pregled crkvenih dobarah i osobah u biskupiji trščansko-koparskoj«. Njegova »talijanska kultura«, s kojom se nabacuje kako u svojih »povjestnih bilježkah« tako i u ovom članku, nemože probavili hrvatski pisanih imenah u tom »pregledu«. Njemu su to pogrieške i nepravilnosti, koje bi se imalo popraviti i odstraniti.

Po njem bi se imena mjestah imala pisati latinski, a gdje nejma latinskoga nazova *tu bi se moralo pisati onako kako se je pisalo u prijašnja vremena*. Od njekoga vremena, najme odkad su se uclelilo njekakve ideje »slavske« i u ordinarijat, »pregled« ima imenah pisanih pravopisom slavskim. »Slavski« pravopis nije poznat u Istri *Talijanom, u kojih je sabrana s veoma malo iznimakah sva izobraženost pokrajine*. Oni čitajuć n. pr. Krasica, Gologorica, Veprinac, Bršeč neće znati koja su to mjesta. Zašto se je zapustilo pisanje rabljeno stoljeća, i rad svrhe koja smiera na škodu Istre? — Zašto se piše Kŏrbune i Keršan? Zašto se je uz latinske nazove za Pazin, stari Puzin, Žminj, Tervíž, Beram, Plćan, Lindar, metnulo i hrvatske a izostavilo se talijanske? Piše se Vranje, Novaki, Opertalj mjesto Vragna, Novaco, Opertlo ili Portole. Kaščerga, Krsikla, Truške nisu izvorno slavska, *morala bi se pisati talijanski*. Nevalja Cruiverh nit Novigrad za Bertonigliu i Cittanuovu. — S jednom riečju imena imadu se pisati u pregledu latinski rabljeno od starine, a kad ih nejma, tad *s pravopisom za sve* ili (to jest) *talijanski*. Htjeli bismo, kad već hoće ordinarijat dodati imena talijanska i »slavska«, da to učini posebice. Al mi se neslažemo u tom sa ordinarijatom. Pregled je za svećenike i njeke trede. I jedni i drugi znadu latinski. Uz latinski nazov trebalo bi dodati kod njekih mjestah i *obični talijanski*, jer se inače sva imena lahko nerazpoznaju. *Dodavati nazove »slavske« za talijanska mjesta, nije potrebito, nit koristno, davače suvišno je.* »Slavi« znadu što je Muggia, Pinguente, Piemonte, Pisino, Albona, Fianona, Montona, Galliguana. Talijani usuprot neznadu, što su Mile, Buzet (krasno etimologički raztumačio je g. C. D. F. to ime!), Završje, Pazin, Labin, Plomin, Motovun, Gračišće. Svećenike »Slave« netreba učiti ta imena, jer jih znadu, svećenici Talijani nebrinu se za to nit ne mare znati.

»Slavi« iztiču, kako zovu svojim jezikom gradove i sela istarka, po svoj prilici da pokažu strancem da je u njih i njihove narodnosti ili dak da je u većini, i da se pak, pribrojiv njihovu narodnost u maljušnih selih i kućah, drži Istru više slavskom nego talijanskom. Pozivlju se na njihovu brojevnu moć, o kojoj hoće da je veća neg talijanska. Za »pravu Istru« ili poluotočnu izmedju mora i gorah nadamo se da će najnoviji popis dokazati, da krivo računaju.

Mnogi »slavski« svećenici, većinom tudjinci, trude se pisati imena »slavska« ili koju njim se takovimi čine njihovim pravopisom tako da se ta imena niti nepoznadu. Oni pišu: Brčić, Krbavac; Korača, Lanca, Zohlj. Drugud se svuda nalaze ta imena pisana starim i obćenito poprimljenim pravopisom.

To se uvadja i u njeke obćine. Bojunska, u kojoj je i sad službeni jezik talijanski, kvari i mjestna imena. Iz Pas, Bogljuno, Vragna učinila je Paz, Boljun, Vranje, da se pak misli da su to mjesta izvorno »slavska« a nisu, nego talijanska. To je samovolja. Trebalo bi, da ordinarijati, vlada, zemaljski odbor, i same obćine tomu na put stanu.

Toliko o imenih. Ako pak dvojica trojica njih izvorno Talijani, kojim nećemo imena spominjati jer su poznati, zabacuju talijansku izobraženost i pridružuju se se ka vodjam »slavskim«, nek izvršuju to plemenito djelo, al onda nek ne proglašuju izdajicami one, koji su se, poriekla »slavskoga«, uzdigli i poprimili jezik i izobraženost talijansku, jedinu već dvie tisuće godinah u Istri gospodujuću, i koja uz sve njihove napore napreduje i neda se obustaviti.

Gospodin pisac htjeo bi da se imena pišu starinski, kako su se jednom pisala, a to kod njega znači talijanski. Nit imena čisto hrvatska, nit ona u kojih samo Hrvati stanuju, a dakako nit ona u kojih Talijani stanuju, nebi se imala pisati hrvatskim pravopisom nit hrvatskim nazovom, i to s jedinoga razloga, jer nisu se tako jednom pisala, jer je Istra talijanska

---

Podlistak.

Bolest difteritis.

(Konac.)

pše Dr. Fran Mandić.

Prije tego predjemo na razmatranje znakovah i na liečenje ove bolesti napomenut nam je, da se na dvoje dieli: Difteritis prvolitna (primarna), koja se sama u čovjeku razvija a da ju nije koja druga bolest prouzročila, i drugotna (secundarna) kao posliedica druge takodjer pogibeljne i kužne bolesti — Škarlatine.

Jedna i druga vrst opažava se veoma često, stoga neće škodit ako radi točnosti i boljeg tumačenja koju prije o škarlatini rečemo.

Škarlatina ili škrlet veoma je najamljive naravi, nezino kužilo nalazi se u sapi, pljuvalki i u obće u izmetih bolestnika a širi i razpliđuje se pomoću Mikrokokah kao i Difteritis; imademo mnogo dokazah da i z nju treba dispozicije, ako-prem mnogo manje nego li za Difteritis, jer se opaža da su ju osobe, koje su sa bolestnikom družile, drugim saobćile dočim su sume neozledjene ostale. Koji je jednom Škarlatinu sretno probolio, može biti siguran da mu više smetat neće; mliečnjaci (djeca koja sišu) su njoj veoma malo izloženi, dočim su djeca poslije dvajuh godinah napred u velikoj pogibelji, premda nisu riedki slučajevi da i odrasli, koji su joj u mladosti izbiegli, konačno obole, dapače ni starci nemogu se ponosit, da su od kužila sasma zaštićeni; susrećamo ju većinom u jeseni i proleću, u velikih gradovih vlada neprekidno (endemički). Zimogroznica, glavobolja, vrućina i tromost u cielom tielu, bljuvanje ili želja za bljuvanje, mukla bolest u ručnih i nožnih kostijuh prvi su znakovi Škarlatine, kod nijedne bolesti neopažamo toli visoku temperaturu kao kod ove, stoga već sama neizmierna vrućina upozoruje nas, da se o nečem ozbiljnom radi. Bolestnici tuže se, da njim se je grlo ošušilo kao da gori, gutanje je sa bolešću spojeno, grlo, osobito gušćeri su crveni, nabreknuti, jedni leže bezčuvstveno, drugi bulazne, u nesviesti govore, nekoji se ćak sgrčavaju, jezik njim je crven iz početka samo na stranah kasnije u cieloj površini; poslije 24—36 satih koža je bolestnika pokrivena sa škrletnim rumenilom, koje počimlje na vratu pa ide prama trbuhu, rukama i nogama; u ovom stanju bolest potraje kakova 4—5 danah, istom onda počimlje ili padat — groznica i glavobolja popusti, grlobolja prodje, jezik se čisti, koža se lupi i. t. d.; ili bolest raste — grlobolja preuzimlje mah, na gušćerih opažamo jur napomenute bielo pepeljaste difteritičke krpice, zliezde na vratu nabreknu u veličini skoro malene šake, bolestnik nemože više mokraću puščat, u obće iz Škarlatine porodila se difteritis sa svimi znakovi, koje ćemo niže napomenut. Vratimo se stoga k našoj zadaći:

Mimogred budi rečeno, da se kužilo (contagium) Difteritis na dva načina u bolestnika uvući može: na ulazeći i izlazeći način, (descendens i ascendens) ili bolje rekuć: Mikrokoki ulove se prvobitno grla, nastane upala i gnjiloća, zliezdo na vratu nabreknu, istom sada porodi se groznica, bljuvanje, upala na bubrezih i ostali znakovi otrovanja krvi u cielom tielu, način ulazeći, najrašireniji. Drugi način (izlazeći) opaža se (premda ne često) kod osobah, koje su pomoću hrane difteritis baštinile: u vrieme gdje se u grlu i na vratu još ništa nevidi, čovjeka skoro zdrava najednom ulovi bljuvanje, groznica, glavobolja, upala bubregah a najkašnje se pojave zliezde na vratu i difteričke krpice u grlu.

U vrieme epidemije i najmanja upala grla, težko gutanje, hrapavost u govoru sumnjivi su za nas znakovi, pridruži li se k tomu groznica i neočekivano bljuvanje (dieto sasma zdravo počme kod stola iznenada bljuvat) i difteričke krpice, to je pravi znak, da je difteritis u početku; što više: liečnici osobito imućnijih obiteljih, koji su za svaku malenkost zvani, mogu u vrieme epidemije sigurnošću uztvrdit, da će se Difteritis porodit, kad u djeteta dosad zdrava i rumena najednom neobličnu i naglo porodivšu se bliedoću na licu opaze pa makar i svi ostali znakovi manjkali; zaspanost, mutne oči, bljuvanje, groznica, glavobolja, bolest u gutanju, otek zliezdah, upala, rumenilo i difteričke ljage u ždrielu, težko disanje i maleni puls ako ne onaj dan pakazat će se doskora. Bolestnici leže bezčuvstveni, ništa je nezanima, zliezde na vratu narastu kao malena šaka, one u grlu se razpadaju, sagnjile, grdan vonj izlazi iz ustijuh bolestnika, iz nosnih otvorih smrdljiva tekućina, modrilo i krčevi ga obuzmu, noge mu zamrzne, dihanje mu se umanji, pada iz jedne nesviesti u drugu, krv mu na nos udari, u 2—4 dana kod sasma zdrave pameti bolestnik se sa svietom razstavi. Često pogibaju naglo bolestnici, koji su se dosele jakimi ćutili te u kojih je bolest jur na bolje okrenula. Uz svu veliku pogibelj pošast može čovjek i pregoriet: bielo pepeljaste difteričke ljage se odcjepe, gnjiloća se očisti, zliezde se na vratu malo po malo izgube, težko gutanje i groznica prestane, bolestnik bude življi, u 14—20 danah se oporavi ako se iznenada kakova posliedica pošasti nepo-

Prije svega kažemo gospodinu piscu »talijanski izobraženomu«, *da se je u Istri prije pisalo hrvatski nego talijanski*, da je dakle pisanje hrvatsko u njoj starije nego talijansko, i da tim pada njegov razlog radi kojega bi se imalo pisati imena talijanski. On je od pokrajine lieplh novacah dobio i od krvavih žuljevah Hrvatah, koje on tolike prezire, da pišo povjestne bilježke, da prouči povjest Istre: mi ga ovim javno pozivljemo, da nam protivno *dokaže*. Velimo dokaže, jer nam njegove plaćene črčkarije, beztemeljne tvrdnje, nisu nikakvim dokazom. Mi, koji jih žalibože pomožemo plaćati, a koji nejmamo plaće od zemaljskoga odbora nit od nikud drugud za naše pisanje, ćemo mu odgovoriti ili pokloniti se njegovim dokazom.

(Dalje sliedi).

DOPISI.

Izpod Učke, *mjeseca siečnja.*

Sa svih stranah biedne nam Istre primate liepi broj dopisah. Znak, da se narod odasvuda budi, traži svoje, te je prošlo vrieme, u kom se s njim činilo, što se htjelo i to bez njega.

I najzabitnije mjestance žudji i traži školu i učitelja. U tom pogledu nezaostaje niti Liburnija. — Pojedine plovanije i kapelanije imaju školu i učitelja. Marljivi i blagoćudni Beršečani, odkad im boljuju tamošnji svećenici, reć bi nariču za školom i učiteljem — znajuć da im bez toga neima napredka. Lovranci, Rukavčani imaju uz učitelja i učiteljicu; Svetomatejci dva učitelja; u Kastvu četiri učitelja. To je hvale vriedno, što se narod sa svojimi vriednimi glavari zauzimlje za odgoj i izobraženost mužke i ženske mladeži, te oboji spol jednakom ljubavlju njeguju, zanj svojski se brinu. Svagdi, a osobito ovdje u primorju ženski je odgoj i izobraženost glavna stvar; muži bo idu morem u daleki sviet, da što zasluže. Žena mora dakle i muža namještivati, ona vam je glavnim uzgojiteljem, domaćim učiteljem, voditeljem i ravnateljem, dapače i nadziratelјem svega gospodarstva. Dobra majka je vavjek bila i jest glavnim faktorom pravog uzgoja mladeži. Ta u nas zovemo pravom sirotom diete, koje je izgubilo mater. Samo u onoj obitelji napreduje mladež i domaće gospodarstvo, gdje je umna, dobro odgojena i izobražena žena. Samo ona država može procvasti, koja ima dobro uzgojene te rodoljubnim plamenom oduševljeno majke. A dobra majka više vriedi nego stotina učiteljah.

Mnogo osobe obojega stališa nesamo bogate nego i visoka roda posvetile su se odgoju i izobraženju djevojakah te prosle dugog i marljivog izkustva velikim naporom napisaše knjige, koje uče način, da olahkote i pospješe uzgoj djevojački. — Stoga hvalevriedni su oni Vološćaki, koji više godinah žudje i napetimi silami uztrajno traže žensku školu, oni hoće da se i njihovim djevojčicam dodjeli pristojno mjesto. Oni bo dobro uvidjaju veliku škodu a ne malu sramotu, koju s pomanjkanja ženske škole pretrpjeti moraju. Da vam je bila prije 10—12 godinah ustrojena ženska škola na Voloskom, volosko krasotice bi danas mnogu učiteljsku stolicu redkim svojim talentom riesile, te bi odgojivanje i izobraživanje djevojčicah bilo nesamo na glasu, nego bi sada, kad po moru nije prave sreće, bilo im to mjesto dote (miraz) a mnogim roditeljem podporom. — Ipak na žalost je na Voloskom trojica ili četvorica njih, koji so svakim mogućim načinom protive ženskoj školi. I nebi ih vrodno imenovati s učenog polja, da se medju nje nebi ubrajao čovjek izučen u pravu te ukrašen doktorskim viencom. On se kao vodja protivnikah ženske škole, služi emisari (poslanici), koji so baš prostački izrazuju o ženskom spolu. I ta nečastna stvar je tako zabilježena u množini srdca Volosćakah i Vološćicah, da je neće moći niti lukavost niti mina počarati ili potrosti. Osviestite se usrećitelji (patres patriae), inače će vas potomci u hladnom grobu proklinjati. Na vidjenje.

X.

Tinjan, *početkom nove godine.*

Kroz cielih 15 godinah prosjakali i moljakali ovdješnji stanovnici kod viših oblastih za školu u svojem hrvatskom jeziku, koja jim po Bogu, pravu i zakonu pripada. Uzaludni jim bijahu svi trudi i napori, koje su u tu svrhu uložili, uzalud trud i napor pok. župnika blage uspomene Gregorića. Šakica ovdješnih Talijanah, (u razmjeru 1 proti 26) imala uvjek prednost, dok jednom svane i nam šesti Siečanja, koji nam donio potvrdu hrvatskog učevnoga — jezika u našoj školi, kako je zahtjevano i zaključeno sjednici 2. gog Ožujka lanjske godine 1881. od većine občinskih zastupnikah.

Dobro nam je poznato, da ovo i još više nam po zakonu ide, ali sa svim tim moramo da se srdačno zahvalimo svoj onoj gospodi »poštenjakom«, koji su se zauzeli, da nam se naše dade, te da nebudemo uvjek robovi u vlastitoj kući. Dao bog da bi se svim pravica krojila, i ovako mogla bi sloga mir i ljubav medju nama procvasti, koja su jedina sredstva da nas mogu materijalno i duševno usrećiti.

U to ime Bože pomozi!

Karkavce, *21. siečnja 1882.*

Još jedno o našoj školi. Naši suzemljaci žele, da ostanemo u vječnoj tmini. Naše tužbe, naše molbe, naši prigovori i dokazi nepravde, to je sve glas vapijućega u pustinji. Za našu prosvjetu i napredak, neće se niti mrvicu haciti, premda se za te svrhe i naš novac rabi. Svi razboriti ljudi na ovom svietu prodiču, da čoveka treba učiti čudorednost; drugčije da podivlji i postane strahota ljudskoga života. Nu mi ostajemo uvjek zadnji. Kad nas predprošle godine zatekla kobna ona nesreća, da nas je tuča barem za dva ljeta uništila, moljakalo se posvuda za pomoć da ljustvo od gladi nepoumre. Nakon dugoga moljakanja bilo odredjeno kakvih 300 for. od namjestničtva u Trstu za pomoć s naredbom, da se c. k. kapetan u Kopru sam o nevolji uvjeri i novoljnikom pomoći pruži. Prijasni kapetan dodje glavom na lice mesta te se posavjetova sa svetovnimi i duhovnim glavari, kako da se pomoć pruži. Posle kratkoga razglabanja reče g. kapetan: Što koriste takve pomoći; narod biti će uvjek siromašan i potroban ako se ne prosvjeti. Smatrao je da se pomogne onim, koji si nipošto pomoći nemogu a ostali pak novac, da se za školske stvari porabi. Namenjeno učinjeno. Davala se pomoć najsdvojnijim te preostalo kakvih 200 for. Radi ovih sazvana je u Pomjan izvanredna sjednica prošle godine negdje meseca kolovoza. Što se ondje zaključilo nezna se, samo stoji, da je c. k. kapetanat u Kopru naredio, da sjednica odluči štogodar za Karkavsku školu. Nevidi se ni novacah ni škole, a preko 100 djece obojega spola živi bez nauke kao u Africi. Kad su bilo dignute tako zvane bratovšćine naredjeno bi Previšnjim rešenjem 31. svibnja 1845. da se dobra bratovšćinah nesmiju sebičnjački i po volji upotrebljivati to da se zloporabi na put stane, naložilo je Ministarstvo posebnom okružnicom dana 17. ožujka 1856. br. 93, da se treći dio interesah upotrebi za školu a gdje ove nije, da se interesi kapitalizriaju te da se tako pomogne občinam sagraditi škole. Odtada se je u ovoj župi plaćalo svake godine 50 for. za školske svrhe, a sada gdje su novci, gdje je škola. Kod svega toga narod bi drage volje doprinesao nekolikо za gradnju škole, samo valja mu priskočiti u pomoći Narod uvidja, da mu je propast pred vratima, ako nebude napredovao. Nismo mi dakle krivi, da nemamo škole, nepostupa se s nami ravnopravno. U novoj raprezentanci u Piranu nemamo niti jednoga našega čovjeka a ipak plaćamo nadomotka 400 for. za občinske stvari.

Neka si svatko predoči postupanje sa našim narodom pa nek se nečudi na žalostne glasove, a vlada neka još za dobe providi.

Kastav, *27. jenara.*

Poslednja županija naše občine prema Rieki od sunca iztoka, to je županija plemena Hosti, koji razštrkani u više selacah živu skoro jedino od nadnice, jer jim je zemlja loša. Selo Pehlјin, upravo na medji, dobrahno je poznato i tudjincem.

Naši Hosti zavredili su ove godine, da jih se očito pohvali u «Našoj Slogi». Oni su se prvi dali na noge za popravak njihove crkvice, koja leži na rečkog strani. Uz dobru pripomoć riečkoga magistrata, mnogih plemenitih dušah, i složno sa občinari rečke strane podigli su krasnu crkvicu na mjestu, gdje je dosad stojala mala preuzka i prenizka kapela sv. Jelene.

Premda tu bljaše dosti stroška, županija Hostova htjela je i na svojoj strani nešto učiniti. A što pametnijega da učine nego li kal za vodu, koja je tamo toliko potrebita, domaćim da nemoraju daleko po nju, a stranjskim osobito vozarom, da jim životinja neskapava od ljute žedje poonoj golој cesti. Napokon i u vreme kontumacijah za govedje bolesti, zlata bi vredila takova voda.

Nije dugo postajalo vreme i eto ti se na Pehljinu kod zavoja k Mihovilićem bieli grlo krasnog hunara (šterne) od kakovih sedam tisućah vedarah. I to je občinsko djelo! Ja sam imao prilike biti u nutri, jer je tek dovršeno, a vode neima rad suhe zime. Djelo je upravo majstorsko. Proto Jurčić, koj šterne zida osvjetlati će si lice i ovim djelom.

Hostovoj županiji neće više nestajati vode. A kako imamo nov oštar zakon za čuvanje od požara, razumjeti će lahko svaki občinar kako je koristno uložio svoj trud i muku, jer smo nesreći svi podložni!

Pitat će mnogi čitalac, kako je moguće, da se toliki troškovi čine, kad občine jedva da žive. Evo mu odgovora: Gdje se bratska srca slože i olovo plivat može, a nesloga gdje zavlada, tu i slama na dno pada. Kad se živo želi i složno se radi, mogu se poučiti skoro nevjerovane stvari. To je jedno; a drugo je sreća, što baš ona županija ima ljudi, koji i činom i dobrom besjedom mogu mnogo učiniti. Gosp. Mate Širola i župan Josip Host Ivešić ljudi su puni dobre volje, pak jih narod sluša. A narod je mnogo žrtvovao. Ljudi koji su služili na Ricci po 1 for. 50 nč. nadnice, ostali su na svaku zapovjed kod kuće i radili na šterni. Svaka kuća, koja je u družbi za šternu, dala je od prilike svakojakih rabotah do 25. Gotovine potrošili su . . . . . 429 for. 43 nč.
Od občine dobili su pomoći 300 » — »
Neki odkupi rabote . . 37 » 45 »
Skupa 337 » 45 »

„Ostatak od for. 91 » 93 » još imadu pojedini izplatiti odboru, koj je posao vodio i komu na čelu stoji spomenuti g. Širola. Imao sam prilike viditi njegov račun o šterni, kako ga je prikazao obć. glavaru. Sve je točno bilježeno i držim, da se nitko neće otimati još složiti po pravednom ripartu ono malo što treba. Stara je rieč, da se dobro djelo samo hvali. Neću više besjede trošiti, nego završujem željom, da se i ostale naše županija ugledaju u Hostovu, i da riečki susjedi naših Hosti dobiju takodjer svoju šternu, ako i nebude ovako velika, kao ova u našoj občini.

Volosko, *25. januara 1882.*

Danas se je ovdje čitala misa za pokojnoga biskupa Dobrilu. Bile su prisutne sve mjestne oblasti. Gradska zastava u znak žalosti bila je potegnuta napol kolca. Isto so učinili i svi veći brodovi u luci. Kod sv. mise bio je prisutan dobar broj bogoljubnih Vološćakah, a na crkvačkom odoru bio je postavljen liep lovor — vienac sa bogatimi vrpcami, na kojih se čitale zlatne rieči:

»Vološćaci žaluju
Domorodca Dobrilu«.

Dao milostivi Bog, da dobijemo opet tako vrstnoga pastira!

---

kaže; u veliklh se najme epidemijah opaža da se difteričko kužilo (osobito onda kad se je Difteritis poslije Skarlatine porodila) i u bubrege uvuče te ondje upalu proizvede (u bubrezih se mokraća, cur pripravlja); noge, ruke, trbuh i obraz nateče — nastane vodenica, koja bolestnika rado skonča. Drugu nemanju posliedicu difteritis susrećamo kod mišicah i živacah, (musculus, nervus) bolestnik, koga smo već izvan svake pogibelji smatrali, poslije 15—20 danah nemože hranu progutat, na nos mu izlazi ili mu se u ždrielu zadržaje, glas mu je nejasan, huntav, oči mu negledaju ravno-škilje, rukama ili nogama nemože micat, riečju: jezičac, nebašce, mišice, koje hranu iz ždriela u želudac tjeraju, mišice očijuh, noguh i rukuh su obumrle, klenute (Paralysis); srećom ova klenut neimade važnih posliedicah, jer se bolestnici skoro sigurno ako i ne svi svestrano poslije kojeg mjeseca oporave.

Jer je difteritis toli pogibeljna za čovječanstvo naravi i jer je izvan svake sumnje, da se jedino putem Mikrokokah razplodjuje, nepreostaje nam drugo već ove u različitih njihovih prebivališth i dielovih tela potražit, uništit je u njihovom razvijanju. U mjestih gdje pošast nemilice hara budi nam dužnost svakom prilikom kad glas zamukne, ohrepavi ill kad se tko tuži, da mu je gutanje zapriečeno, djetetu u grlo moirit dali bi kakovu malenu bielo-pepoljastu ljagu zapazili, ako da, onda se omota oko prsta kažiputa komad staro platnene krpe pa se tako dugo tare dok se ljaga neodstrani; većinom posao podje za rukom, jer se gnjille ljage malo drže dok je difteritis u zametu; i djeca se većinom ovoj operaciji lahko podvržu.

Epidemija, koja je nedavno u Trstu buknuta te i dan danas traje, potaknula je i lečnike na veći rad nebili se kojim načinom barem dielomice bolesti doskočilo; razpravljalo se u družtvu liečnikah kojemu se sredstvu imade dat prednost. Od svih lekarijah, koje se dosad većim, ili manjim uspjehom upotrebljivale, zaslužuje bez dvojbe prvo mesto *Vapnena voda* (Aqua calcis). jer osim što imade moć uništit ill bolje rekuć raztopit difteričke ljage u grlu, odlikuje se i radi svoje jeftinosti (Litar košta 12. novčićah u lekarni) a na što se osobito kod siromašnijeg stališa pazit mora, dočim su sva ostala sredstva, koja su se dosad upotrebljivala stranom preskupa a stranom i pogibeljna ako je liečnik nadzirao nije: vapnena je voda sasma nevina, nepogibeljna, dapače je korisina jer se ju često i kod drugih bolestih, kod poremećenja želudca za pit prepišuje. Diete je može i litar na dan bez svake pogibelji izpit; a u odaljenih selih gdje neimade blizu liečnika ni lekarne, seljak ju može i sam pripravit, ta hvala Bogu živoga vapna i vode imade svaki u izobilju. Nemislim ovim kazat, da je liečnik u kući seljaka suvišan, jer svaki će roditelj nastojat da spasi život svojeg djeteta makar i sve svoje založio, liečnik je kod difteritis više potrebit nego li kod ikoje druge bolesti, al pošto je poznato, da se pošast nelzmernom brzinom razvija, diete lahko u 2. dana umrlet može, bit će svakomu jasno da se vrieme gubit nesmije, već radi i upotrebi brže bolje ono, što ti je pri ruci, što ti narav pruža a kad liečnik stigne bit će njegova skrb i dužnost da liečenje nastavi.

Imade u Trstu liečnikah, koji sa svom sigurnošću tvrde, da od kakovih 30 slučajevah, koje su u zadnjih godinah sa vapnenom vodom liečili, niti jedan njim umro nije, dočim je prije polovica i više. Neću iztraživat koliko imade na tom istine, koliko li preceranosti, jer je drugi posao bit liečnikom u bogatih obiteljih, gdje ga za najmanju glavobolju ili ako jih želudac zaboli pozovu-u stanju je dakle daljni razvitak bolesti preprečit, — a drugi opet posao bit liečnikom kod siromakah, gdje ga zovu, kad njim već duša iz grla izlazi; nu istini za volju moram uztvrdit, da od onda kad sam kod difteritis počeo rabit vapnevu vodu, i suhi prah živoga vapna u vrećicah oko vrata, jošte nijedno mi diete umrlo nije; dali je ovo bio slučaj, sreća ili umeća pokazat će nam budućnost.

Ja liečim na ovaj način: Dadem sašit dve vrećice velike kao polovica dlana od staroga gustoga i mekanog platna, napunim je suhim negašenim vapnom te na rubcu savežem bolestniku s jedne i s druge strane vrata izpod ušljuh gde su zliezde nabreknute ili gdje mislim da bi nabreknut mogle; svaki drugi dan vrećice se novim vapnenim prahom napune.

Koji neće ili nemože kupovat vode od vapna u liekarni nek ju sam pripravi i to na sliedeći način: Jedan dio negašenoga vapna (u komadu) polije se sa 4—5 dielovah vode, dok se vapno sasma ugasi i u kašu pretvori; pusti ovu smjesu 1—2 dana, da se odstoji i voda razbistri, kroz platnenu krpu procledi, te evo nam vode, koja se u lekarni kupuje; ja dadem roditeljem nalog da si dieto svakih 10—15 minutah ovom vodom dulje vremena grlo pere-grgoće (klokotat) ili što je 10 putah bolje — (osobito kod djece, kojeno neznadu ili neće klokotat) jer je difteričke krpice prije i radje raztope i odlupe — dadem napunit ovom vodom obične strcaljke iz kaučuka od veličine i spodobe velike kruške pa činim sa svom mogućom silom i to svakih 10—15 minutah dvie strcaljke vode jednu za drugom u grlo tjerat. Ako se diete iz počtka protivi, dadem ga po dvojici držat i to tako dugo dok samo usta otvorena drži:—6 litarah vode potroši se na dan. Kad se je ovo dvoje t. j. vrećice oko vrata i lievanje vode u grlo ovršilo, roditelj učinili su prvu i najglavnlju zadaću, ostala sredstva kao što Chinin za umanjit grčnicu i. t. d. prepisat će liečnik, kad se ga pozove; nevalja misliti, da će djetetu naškodit što se ga svakih 10—15 minutah pribudjuje, jer ako je san naravski, neprisiljen, to mu često probudjivanje nemože naudit, jer bolestnik odmah zatim usne, ili san je prisiljen, umjetan — bolestno driemanje i malaksanje životne snage, djetetu tim koristimo, ako ga iz nenaravskog položaja probudimo.

Čim se u obitelji difteritis pojavila, prva će bit skrb roditeljah, di svu zdravu djecu od 2—12 godinah iz kuće odaljo, u druge kuće ili odaljena sela, u kojih bolesti traga neimade namjerte, a podnipošto se dopustit nesmije, da djeca iz kuće u kojoj njim brat ili sestra na di-

Tomaj, *24. siečnja 1882.*

Nemila nam smrt pokosila je u osobi neumrloga Dr. Dobrile najvrlodinijega Vladiku, dragoga nam Otca, iskrenoga Prijatelja!

Žalost je obća i prevelika. Samo to nas tješi, da se je iz suzne doline u rajsku slavu preselio te da će ostati vječna njegova uspomena. Primite izraz dubokoga našega sučutja i uztrajte na dobrotvornom polju.

Sinj *u Dalmaciji 18. siečnja 1882.*

Ime našega Dobrile, bilo je svuda i po Dalmaciji vrlo dobro poznato i obljubljeno. S toga i njegova smrt svačije srce nemilo je dirnula, a ponajviše Franjevcah pres. Odkupitelja, i učitelje sinjskoga Gimnazija, koji su u svedjernomu prijateljskomu dopisivanju sa pokojnikom bivali. Netom im brzojavno njegova smrt bi priobćena, odmah M. P. redodržavnik Vinko Šalinović, osobiti prijatelj pokojnoga, naredi mu ovdje svečane zadušnice. One su pak dne 18. tek. uz pripravljeni velčanstveni mrtvački lies, u prisutnosti sve redovničke obitelji, gimnazijalne mladeži i učiteljah te mnogobrojnoga puka, od spomenutoga najsvečanije obslužene. Ime pokojnika spominjat će se za dugo kud ovoga puka. Isti redodržavnik naredio je, da mu se i po svih ostalih samostanih zadušnice učine, i na večnu uspomenu, ime Dobrilino u svih samostanskih arkivih zabilježi.

Zagreb, *26. siečnja.*

Dne 26. ovoga mjeseca obdržavane su ovdje svečane zadušnice, što jih dalo odslužiti društvo sv. Jeronima za pokojnoga biskupa Dobrilu. U posrcd crkve bilo je postavljen sjajan katafalk, razsvietljen množinom svieća i sav opasan svićcom. Crkva je bila puna otmena obćinstva, koje je tim posvjedočilo, koliko žali za gubitkom vellkoga našega rodoljuba i muža upravo apoštolskoga. Spominjemo od prisutnih presv. gg. dra. Muhića, Pogledića, Ivana Kukuljevića, Ivana Trnskoga, odbor «Matice Hrvatske», sveučilištne profesore d.ra K. Vojnovića, d.ra Bresćenskoga, d.ra Ivekovića i množinu članovah društva sv. Jeronima.

Poslije zadušnicah držalo je društvo sv. Jeronima svoju godišnju skupštinu. Otvorio ju je predsjednik presv. g. Toma Gajdek govorom, u kom je ponajprije objavio gubitak biskupa Dobrile, koji je kako svako plemenito poduzeće, osobitom ljubavi i požrtvovanjem podupirao baš ovo društvo. U lieplh crtah opisao je predsjednik život Dobrile, ali ga svršiti nije mogao, jer su ga suze oblievale. Plemeniti starac plakao je kao malo dlete, kad je spominjao pisma i darove, što jih je od pok. Dobrile primao za to plemenito društvo po pučku naobrazbu. Tronuti slušali su ga prisutni, a kad je dovršio, žalobnim glasom doviknuše pokojniku: Slava mu!

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. Siečnja 1882.

Dne 20. tek. otvorilo se carevinsko vieće, tè se sad bavi proračunom potroška na razne grane javne uprave. Na predlog ministra financijah iliti novčanih stvarih njeg. je Veličanstvo dozvolilo, neka se imenuje napošan odbor, koji će imat tražiti način, kako da se što više prištedi na državnih troškovih.

Nenadana novost ovaj put jest, da su bilo sazvane Delegacije, tò se i sastalo u Beču dne 28. Uzrok tomu sazovu jest neobično stanje stvarih na jugu naše države, naime u Dalmaciji, u Bosnoj i Hercegovini, gdje je došlo do prava ustanka onih stanovnikah proti državnoj oblasti. Kažu da je u tih pokrajinah do kakvih 5000 ustašah, koji da su se već tù i tamo i pobili s našimi vojnici. Zato vlada traži od delegacijah 8 milionah za strošak na vojsku. Nam je veoma mučno pisati o tih dogadjajih, jer s jedne i s druge strane teče naša krv, koja dakako pada na griešnu dušu onim nesretnikom, koji su svojim neumljem i bezdušnošću zakrivili tu nesreću, bilo to s ove bilo s one strane. Nadamo se, da će do skora doći do pomirenja, pak da će se južno slavenstvo stati razvijati mirnim putem, nadtiecajuć se ne oružjem nego umom, doklo dozrije tè zauzme ono mjesto, koje ga čeka u poviesti svieta. Al i Niemci i Magjari neka se već jednom uvjere, da i Slaveni ćuto svoje čovječje dostojanstvo isto kao oni, pa tko želi živiti s njimi u prijateljstvu, da im nesmi poricati ni prošlosti ni budućnosti.

Ministar vanjskih poslovah, grof Kalnoky, razkrojio je svoje ministarstvo na četiri odsjeka po raznih vanjskih državah, pa je izručio posebnim činovnikom, da može laglje i uspješnije pratiti svjetsku politiku. O grofu Beustu, bivšemu ministru, čuje se da će bit opozvan sa svog poklisarskog čina u Parizu, jer da se nije zadovoljno njegovim radom. Kamo sreće da se nobude bilo i kad je ono u Beču činio svoje političke pokušaje!

Sad je opet Francesska, o kojoj se najviše govori u svietu. Ministar predsjednik, Lav Gambetta, kojega smo zinzavi položaj već u zadnjem broju natuknuli, prošloga je tjedna konačno odlavovao, bivši prisiljen stupiti sa ministarsko stolico sa svimi svojimi drugovi. Već se osnovalo i novo ministarstvo, kojemu je predsjednik znani Freycinet. Osim promjene ministarstva jest i strašni novčani polom, što je Francesku zadio, radi kojega su sve oči tamo uprte. Židovski glavničari osvetili se nekojim novčanim bankam, koje su im već dobrahno u poslu smetale, prouzročiv svojimi spletkami gubitak nebrojena blaga na parižkoj Bursi. Mi se nadamo, da i ovaj dogadjaj nije drugo nego opet jedan korak dalje na putu, koji vodi do podpuna izbavljenja Evrope iz grabežljivih rukuh židovskih veleglavničarah. Dosad nije nitko na to ni mislio, a sad se evo blista već i svjetlo oružje u dvajuh protivnih si taborih. Došlo zlo, da bude bolje!

U Berliuu zatvorio se njemački parlamenat, a sad vieća isto tamo pruski sabor. Bismark što stariji, to žešći i bezobzirniji. Psuje i grdi sirote zastupnike, da je grozota čitati, a oni slušaju i šute kano kaludjeri. U Engleskoj, Italiji, Ruskoj i Turskoj sve po starom. U Americi su ludu Guiteau-a odsudili na smrt, pak se sad pogadja sa raznimi kupci, tko će mu dat više za lješinu, kad ga objese!

---

fteritis boluje, školu polaze, jer je pronadjeno, da se većinom bolest u školi od jednog do drugog širi, budi stoga zadaća gospode učiteljah poslat kući svako diete kad doznaju da u obitelji pošast vlada; kad epidemija u veliko mah preotme škola se imade zatvorit.

Bolestnika je po mogućnosti od ostalog pučanstva odielit i smiestit u posebnu, odaljenu sobu; kuća, odjeća u kući i osobe, koje sa bolestnikom u dotlcaj dolaze, ista soba u kojoj bolestnik leži, imade se točno i pomnjivo prokadit (desinficirat) užgav u kakvom loncu sumpor ili ugasiv živo vapno, brinje, katran, i. t. d. nek dim, koji se po cieloj kući širi i razvija, Mikrokoke uništi; zidovi se imadu, pošto je bolest preostala, na novo pobielit, podovi i ciela kuća oprat (ožulit) sa riedkom vapnenom kašom, izmet bolestnika i zahodi posut sa prahom živoga vapna.

Slamu i seno, na kojoj je bolestnik ležao valja izgorit; vuna, pokrivala sglavnjaci, dušek (štramac), svila i sve stvari, koje su kužilu izložene a oprat se nemogu ili nesmiju, treba smestit u jednu sobu te u njoj kroz 4—5 danah u velikoj posudi sumpor palit ili živo vapno gasit. Odjeća, koja se prati dade, mora kroz 3—4 dana u vapnenoj vodi ležat te istom onda oprat i za druge svrhe uporabit. Kad je čovjek sve ovo izpunio, točno se držao navedenih propisah, može mirne duše kazat, da ga savjest negriže, jer je dužnost izpunio, a ja svakomu želim da ga Bog radje sa svakom drugom bolešću pohodi nego li ovim strašnim čovječanstva.

Jurina i Franina.

Ju. Reci mi Frane pravu božju istinu, da si ti na jednu prilku šijor podestà, zač bi se najviše pojidal i smućival?

Fr. Ča neznaš, a to baš lahko indovinat.

Ju. Ti bi se morda zato najviše pojidal i smućival, kako biš dobit mogal kakov dekoracijon.

Fr. Da, od lopiža trubilo! Hodi, hodi malo smokve sušit ti i dekoracijoni, ča vraže nemi imaš po glavi te bedarije. Da sam ja recimo šijor podeštà, ja bi se najviše pojidal i nebi po svu božju noć spal dokle nebi činil od raprezentance potvrdit računi komunalski.

Ju. Pak ča bi se tako tih računi bojal, tar barem je crno na belen, pak kud puklo, puklo.

Fr. Ma ča ćeš brate, ja se tega zlodeja bojim, jer nebi za živu glavu otel, da moje pošteno ime med pukom kredit izgubi.

Ju. Morda poznaš, moj zlatni Franino, kega podestà ili po hrvatsku suca, ki se mnogo nepojida i glavu nerazbija za računi komunalski.

Fr. Poznam ih i više, nego pred neko vreme ostal sam baš inkantan kad sam bil tamo na seduti negde na iżuli pak sam čul i videl kako su svi raprezentanti sucu ili podesti komunalski računi jenom besedom potvrdili.

Ju. Živili!

Fr. Pravo imaš i ja ću pristat uz tebe pak ću zakričati tim našim delijam: Živili! Nu drugi put neka svejedno prvo malo razvide, pak onput neka potrde, opreznost nikad neškodi. Dobri računi, dobri prijatelji!

Predstavka obćinarah

otoka Cresa na zemaljsko c. k. školsko vieće u Trstu.

Visoko c. kr. školsko vieće!

U XIX. članku temeljnoga zakona čitamo: »U zemljah, u kojih žive različite narodnosti zavodi obće naobrazbe moraju bit tako uredjeni, da svaka od ovih narodnosti nadje sredstvah, da se može naobraziti u svom jeziku, a netreba, da bude primorana učili drugi koji jezik zemljeu.

Nebi bilo od potrebe tražiti drugih dokazah, da dokažemo pravednost ove naše preponizne molbe nalazeć tako čvrstog oslona u ovom članku: nego po čuvstvu pravednosti i po duhu zakona morali bi svečano protestirati proti praksi mjerodavnih faktorah.

Promatrajuć faktično stanje pučanstva u Cresu mora se doći do stalnog uvjerenja, da hrvatski ili bolje kopački elemenat, koji sačinjava ne samo ogromnu većinu u ovom gradu, već skoro kompaktnu cielinu, nalazi se u gorjem položaju, što se tiče naobrazbe, nego ino pučanstvo, koje ikad uredjene škole vidilo nije. Ovo pučanstvo instinktivno obraća svoja čeda od škole, jer mu ona ulieva čuvstva, koja se nesudaraju kucujem njegova srdca. Škola im je najveća neprijateljica, zato se taj elemenat opravdanim prezirom odvraća od nje. A nije samo takav elemenat u gradu, koji traži duševne hrane, nego je još po cielom otoku u svih podobćinah mnogo i mnogo ljudih u svih podobćinah, koji bi rado slali djecu u grudsku školu, da ta škola odgovara svojoj svrsi. Do deset tisućah ljudi životari zapušteno i neuko, kao da za nje neobstoji temeljni zakon carevine, kao da oni nemaju prava, da dodju do uljudbe polugom svoga jezika da tim obezbiede svoju narodnu existenciju.

Stegnimo pogled na sam grad i promatrajmo statističke podatke tičuće se naše škole. Godine 1880 došlo je u cresku školu hrvatske djece do četiri petine. Znamo još za najnoviji popis pučanstva mi se nimalo nečudimo onim posljedkom, jer smo bili očevidni svjedoci kako inostranci, nepripadnici naše države, prekomorski tudjinci haratalu najsvetijim našim pravom. Hrvatski živalj u Cresu, po svih mogućih statistikah ima pravo na posebnu hrvatsku školu, jer za nju plaća dostatan porez, jer za nju ima i preobilan broj djece.

Ali nećemo da budemo za sada tako radikalni, netražimo drugo nego da uzčuvamo narodnji jezik. S toga smo se isto tako obratili na prečastni ordinarijat, da štogod shodna odredi na temelju §. 5. (zakona od 14. svibnja 1868), §. 50 (ministarske naredbe od 1870). Crkva bijaše uvjek ona, koja je častnim poštovanjem štovala i štuje običaj grada i čuvstvo pučanstva, zato od najdavnijih vremenah naše uspomene uvjek je podučavala i ponešto službovala u jeziku puka. Škola je sa crkvom u opreci, jer kako stvar stoji, škola radi proti misiji crkve. Dodje u školu, nepozna naučnog jezika, on faktično nemože napredovati nego ili mora školu zapustiti ili ljenčari u školi bez ikakva napredka. To je pravi uzrok slabomu napredku i slabomu polazku.

U vrieme, kad je još crkva ravnala učionom imalo se i previše obzira na petinu gradskih stanovnikah time, da se u pučkoj školi predavalo talijanski svjetske predmete. Ni na četiri petine hrvatskog pučanstva nije se zaboravljalo, učeć mladež u hrvatskom jeziku vjeronauk, čitanje i slovnicu hrvatsku. Je li se i onda ravnopravno postupalo nećemo sada da sudimo, nego ćemo korak dalje. Pošto je izašao 1869 novi školski zakon, prošle su učione od crkve u svjetovne ruke vlade i zemaljskoga odbora.

Zemaljski Odbor nije imao prešnijega posla no pisati na sve istarske obćine, da li dosadanje uredjenje glede jezika odgovara željam pučanstva. Da li se potajno pisalo na Petra ili Pavla, da rade na njihovu korist, to se ovdje tvrditi nemože, je nije aktima dokazano, nu o tom se, govorilo i govori dosta. Kakav je bio tomu konac gledamo svojima očima. Dandanas u Cresu nit se već uči vjeronauk hrvatski, a još manje se djeca uče hrvatskomu slovu i pismu. Nego hajdmo dalje, neka Ovo Visoko Vieće promatra statističke podatke škole godinah 1867, 68 i 69 i ovih naših zadnjih godinah, koje može crpiti od ovomjestnoga ravnateljstva, tad će se osvjedočiti o groznom nesuglasju. Drugimi riečmi, nastojalo se tim potalijančiti kroz više godinah grad creski. Nijedna obiast nije se suprotivila tomu postupku.

Posliedica tome jest, da se taljanština sve više širi, a naš narod, da bi propao po onom nastonu, kog uživa od oblasti, da nije u njem one žilave i samonikle iskre narodnoga i ljudskoga ponosa, da se on instinktivno neugibije od toga hrama znanja i naobrazbe.

Na temelju toga kratkoga ali posve realnoga razjašnjenja imamo čast obratiti se na visoko pokrajinske školsko vieće, da na temelju §. 6. školskoga zakona (od 4. svibnja 1869), pošto mi većim dielom plaćamo školu plaćajuć porez; da bi isto blagoizvolilo odrediti:

a) Da se u muškoj i ženskoj školi u Cresu hrvatski jezik, kao obligatan predmet, za sve učenike i učenice uzpostavi te barem jedan sat na dan podučava.

b) Da se glede hrvatskoga čitanja, pisanja i tumačenja poprimu strožije mjere nego su po staroim zakonu obstojale.

c) De se radi nauka vjere Visoko Vieće dogovori sa Prečastnim Ordinarijatom o načinu i osobiju. To je stvar neobhodno potrebna, jer su te stvari u potpunom neredu.

d) Glede zemljopisa, povjesti, prirodopisa da se uzme u obzir i hrvatska strana, t. j. da se podučava Hrvate u tih predmetih hrvatski glede boljeg pojimanja.

Tomu nebi našli zaprieke ni u samom učiteljskom sboru, jer pozna hrvatski jezik a većim dielom služio je po starom sistemu.

Držimo da će Visoko Zemaljsko Školsko Vieće samo uvidjeti, da naši zahtjevi nisu nipošto pretjerani, kad bi uzeli, da bi mogli zahtievati, da se za hrvatski dio pučanstva osnuje posebna hrvatska škola ili barem paralelka. Neka nemisli Visoko Vieće, da je naša svrha ovime naviestiti rat talijanskom jeziku, mi znamo, da je taj jezik još ter potreban jednoj klasi pučanstva, koja je dobro zastupana u Cresu, a to je pomorstvo. Opetujemo, da naše težnje nisu prekomierne, jer tražimo ono, što nam je djelomice bilo dopušteno pod prijašnjimi neustavnimi vladami, koje bi anatomizirale do vlasa svako ovakvo pitanje.

Mi se obraćamo zato smierno na temelju zakona ovomu visokomu vieću, da uzpostavi pravdu nepravdi.

U tvrdoj nadi, da će se svemu tomu već buduće školske godine lieka naći; preporučamo se pravednim rukam visoke vlade, koja će za stalno pravednost naših zahtjevah uvidjeti i odnosno odrediti.

U Cresu, dne 19. kolovoza 1881.

Sliedo podpisi.

Različite viesti.

Dobrotvornost. U sliedećem broju priobćit ćemo glavne točke testamenta pok. biskupa *Jurja Dobrile*, da znade sviet, koliko je dobra i plemenita naredio pokojnik i za budućnost. Sada spominjemo, da je ostavio zapis (legat) od 1000 for. književnom društvu sv. Jeronima u Zagrebu. Ovo društvo ima plemenitu zadaću, da poučnimi i zabavnimi knjigami podigne niže hrvatsko pučanstvo. Naša Istra ima liepi broj članovah, koji svake godine dobivaju po njekoliko knjigah i krasni koledar «Danica». Tko želi biti članom, jednom za uvjek plati samo 5 for.

Imenovanje. *G. Ivan Karabaić* dosadanji koncipist imenovan je c. k. kotarskim komesarom političke oblasti te ostaje kod kapetanata u Voloskom.

Patrijarh-mitropolit Karlovački. Javili smo u prvom broju, da je grčko-iztočni crkveni sabor u Karlovcih drugi put izabrao za tu visoku čast *Teofana Živkovića*, biskupa u Plaškom. *Nj. Vel. kralj* nije na predlog ugarske vlade pronašao shodnim potvrditi taj izbor već je imenovao biskupa bačkoga *Germana Angjelića* za mitropolitu i patrijarha, koji je već svečano instaliran u toj novoj časti.

Crkvena imenovanja u Bosni. Katol. list doznaje, da su nadalje imenovani kanonici prvnost. kaptola Vrhbosanskoga u Sarajevu, g. Josip *Bežić*, kanonik makarski i g. dr. Antun *Jeglić*, podravnatelj i profesor sjemeništa u Ljubljani.

Društvo „Edinost" priredjuje subotu 11. t. m. koncert s plesom u kazalištu «Politeama Rossetti» sa sliedećim programom: 1. *Hajdrih* — «Slava Slovencem» zbor. 2. *Dr. B. Ipavec* — «Kdo je mar» zbor. 3. *Dr. B. Ipavec* — «Domovini» zbor. 4. *D. Jenko* — «Što čutiš» sbor. 5. *S. Carli* — «Slavjanka». Iza koncerta slieditiće plies, svira kazališni orkestar. Ulaznina u parter 60 nv., galerija 30 nv., sjedala 30 nv., lože 3 for., u 1. katu 2 f. Čisti dohodak opredeljem je za društvo i podporu radnikah.

Izbori zastupnikah u Trstu. Položenjem mandata bivših zastupnikah d.ra Rabla i Teuschla izpražnjena su dva mjesta zastupnikah grada Trsta za carevinsko vieće. Jednoga bira 2. i 3. kotar grada Trsta a drugoga trgovačka komora. Danas se bira zastupnik prvo-napomenutoga kotara. Misliti će naši čitatelji, da u ovakomu gradu, kao što je Trst, muževi obljubljeni, učeni, otvoreni stupaju kao kandidati za zastupnički mandat, nu toga se kod današnjih izborah nemože u podpunoj mjeri kazati. *Nitko jedan* nije se usudio stupiti javno kao kandidat, te razviti svoj program, svoja načela te otvoreno reći svojim biračem «evo me, ovako mislim, birajte me». Bit će tomu možda štogod krivi i ovdašnji odnošaji, al nesazvati niti jedne izborničke skupštine nije častno po ovakav grad. Nerazvij programa, neobećaj ništa, slobodan si okrenuti zastavom kad ti se svidja. Slovenci i njekoji drugi Slaveni, koji ovdje žive te imaju pravo glasa, sastali su se, da se porazgovore kako se imaju vladati. Shvaćajuć situaciju te nemogućnost, da prodru svojim kandidatom odluče, da će izmedju dva zla birati manje. Preporučivali njekoji g. Burgstalera, koj već podulje vremena zastupa slovensku okolicu u gradskom zastupstvu, nadajuć se od njega da će biti bar Slavenom pravedan. Podje deputacija k njemu, da ga zapita, kako će se vladati u državnom saboru. Obreče, da neće se pridružiti ljevici te da će biti uz narodnostnu politiku, desnici, da se neće moći pridružiti glede poseb nih interesah grada Trsta. Proglašen je kandidatom i slavenske stranke. Valjda biti će i izabran, jer ga i činovnički krugovi njemačke narodnosti takodjer podupiraju. Izbor zastupnika trgovačke komore nije dosada još razpisan, izabran biti ima izgleda podpredsjednik iste komore g. Vucetich (Vučetić).

Pomrčanje sunca. Tekuće godine biti će 17. maja podpuno pomrčanje sunca, koje će se i nas viditi. Pomrčanje trajati će od 5—10 sati prije podne, dakle pet sati. Najjače biti će oko 8 satih u jutro.

Izgorielo kazalište. Na mjestu gdje se 8. decembra prošle godine dogodila grozna nesreća, što je u kazalištu izgubilo do 500 ljudih svoj život, podići će se na vlastite troškove car i kralja sgrada (kuća) a njezin iznos pripadati će za uvjek dobrotvornim društvom i zavodom i u sgradi kapelica, u kojoj će se svake godine obsluživati zadušnice za žrtve te uzašne katastrofe.

Selitba iz Englezke i Irske godinami sve većom postaje. U raznih lukah Englezke ukrcalo se prošle godine ništa manje od 400.000 osobah, i to najvećim dielom u sjedinjene države, zatim u Kanadu i druge britanske naselbine, a ove se godine nadati još većemu izseljenju u sjedinjene države kamo se odselilo prošle godine 440.000 osobah, od kojih 125.000 Njemacah.

Prokop izpod kanala la Manche. Kako javljaju najnovije viesti iz Englezke, prokop izpod kanala, koji dieli Francezku od Englezke, liepo napreduje. Mjerniei da su jako zadovoljni sa napredkom posla, jer da na dan do 36 stopah u doljini prokopaju. Voda da nigdje nepromače, niti nenailaze na vrela, koja bi ih u poslu zaustavljala. U galerijl, koja je već gotova, radi 80 radnikah. Nedieljom prekida se posao bušenja. Prokop da je već njekoliko stopah po morem.

Cielna vinu oko Zagreba, piše «Gosp. list», a mislimo tuj i svu okolicu, znamenito je pala. Ovdje se još uviek trguje po vedru (56 lit.) te se doblje vedro dobra nova vina, računajuć ovamo i maltarine 1 fr. 50 nč., po 8—9 for. Stara dobra vina seljak ni neima, vlastelinstva nude ga izvan Zagreba 11—15 for. po vedru, a u Zagrebu razmierno skuplje.

Žitka, na trgu nema izim koja vreća kukuruze, za koju štu: za hrvatsku vrst 3 for. i preko, a za latinsku 4 for. i preko, za vagan. *Zobi* stvari vaga stojl 2 for. 10 nč. do 30 nč.

Siena ima dosta dobra po 80 nč. do 1 for. po 50 kila.

Svinje su skupe, mršave razmjerno skuplje od tustih.

Odkud rieč „makaroni"? Dogodilo se to evo ovak: Neki bogati talijanski plemić ljubio je nada sve dobru kuhinju, a to bogati ljudi smiju. Njegov kuhač nije već znao kaku da mu želudcu zadovolji. Napokom dodje mu u glavu, da svomu gospodaru pripravi posve novo jelo. Načini cievi od testa, posipa ih najfinijim parmezanskim sirom, polija ih sa sauce au boeuf a la mode (salsa) i donese gospodaru na stol. Gospodar kuša i njemu se osobito svidja novo jelo. «Carl!» (dragi) reče plemić i uze dalje jesti. «Ma carl!» (predragi) reče opet za čas i natovari si po treći put makarone na tanjur. Pokušav i to baš entuzijazmom gurmana, uze i četvrti put, to kliknu «Ma caroni.» (najdraži) i odatle potiče ime ovomu jelu.

Brodolomja u 1881. Minula godina bila je vrlo kobna po brodaretvo svih zemaljah. U svemu potonulo je lani 2039 brodovah, to jest 359 više nego prokl.ani. Od postradalih brodovah bilo je 1048 — medju timi 191 parobrod — englezkih. Vriednost propalog vlastničtva cieni se na 280.000.000 funtih sterlingah, od kojih odpada 180.000.000 funtih st. na Englezku i njezine naselbine, 826 brodolomja sbilo se je na englezkoj obali. Sto brodova potonulo je uslied sukoba. Ljudi zaglavilo je pri tih nesreća 4134 ili 134 više nego u god. 1880, dočim je 1879 utopilo se samo 50 ljudi.

Palenje mrtvacah. U Parizu se vrlo zanimaju za tu misno. Družtvo, kojega su se članovi obvezali, da će se po smrti dati spaliti, broji već 7000 članovah i četvrt milijuna imetka. Baš se čine pripreve, da se podigne k tomu potrebita peć. Dalju se zahtieva da se spale i one osobe, koje umru u bolnicah, a kojih tjelesa rodbina ili obitelj netraži.

Hoće mu se novacah. Prošloga mjeseca sbio se je slučaj u Zagorju, koji je dovoljnim dokazom, kako je ondašnji puk još praznovjeran. B. je mlad čovjek, krojač, koji si nemože toliko zaslužiti, koliko mu treba, pa zato je on na sve strane mislio, kako da si zasluži nešto i izvan svoga posla. I doskora mu se pruži prilika. U istom selu, koje spada pod župu Tuheljsku, umrieše uporedo dva seljaka N. i K. koji no ostaviše za sobom žene. B. nadno se je ondje dobiti i novacah, te on ajde pokušati sreću. Znao je on, da je žena pok. N. prodala kravu i dobila za nju 80 for. te je na sve načine mislio i snovao, kako da si pribavi tih 80 for. Najprije je mislio to postići, poprimi li ulogu duha, što mu je i za rukom pošlo. Dva dana nakon smrti N-a, ode on na tavan njegove žene i uze lopatl, tresti, drmati, bacati amo tamo, dok se žena nije ukočila sva od straha, a na to sidje B. s tavana i poče se ponašati kao duh. Videći, da je žena na pol mrtva, otvori sanduk i izvadiv novce, ode. Ali to mu nije bilo dosta. Čuvši, da je umro i K., ode i k ženi ovoga, za koju je znao, da imade novacah, te je on na isti način izmamio od nje 100 for. Žene javiše dakako župniku, da su njihovi pokojni muževi došli i uzeli im novce, u da bi župnik odslužio sv. misu, da se to više nedogodi. Ele je župnik, inteligentan čovjek, znao, odkud vjetar puše, pa budući mu se je B. vidio sumnjiv, učini prijavu kod kotarskog suda klanječkog, koji je odmah i B-a zatvoriti dao. B. doduše nieče taj čin, ali skora iztraga dotieti će djelo na vidjelo. (*Pozor*).

NEUKA NAUKA.

Naputak kako se ima u zimi cieplti (navrćati).

S proljeća su poljodjelcu pune ruke posla: tu valja kopati, rezati, čistiti, kositi i. t. d. za oplemenjivanje voća čovjeku, koj se ne bavi baš samim voćarstvom gotovo ne ostaje ništa vremena. Zar da se zbog toga zanemari oplemenjivanje, taj najvažniji posao voćarski? Ne, nu valja ga obavljati u ono vrieme, kada ostali poljski rad počiva, a ovaj se daje izvoditi dobro i uspješno.

Štajersko gospodarsko družtvo upozorilo je svoje podružnice na ovaj predmet, a da bude njegovoj opomeni i odziva, dalo je porazdieliti svojim članovom sliedeći naputak:

Već jeseni odaberu se divljaci, debeli kao olovka, za oplemenitbu, te se na zgodnu mjestu u razsadniku zagrnu, da budu, kad jih uztreba, pri ruci. Zatim se valja postarati za šibice s plemenite voćke matice. I ove valja zagrnuti u zemlju, da se ne pokvare. Zatim se izpravi kakva kliet ili komora, da se u njoj može taj posao raditi. Tuj se valja starati za čistoću i zdrav zrak. Ujedno neka se pripravi slažine (kište) s nogami. U nje polagati će se ucieplJena drvašca. U toj klieti neka se ne drži zagrnuto povrtlje, niti neka se bude u njoj zaudaranja po gnjilloći. Toplina neka bude sveudilj medju 3—5° R.

Čim se kani smrzavati, neka se izvade drvašca i šibice iz razsadnika i sprave u kliet; divljakom (t. i pomenutim drvašcem) valja još prije povrh toga mahovinom omotati korienje.

Nu prije toga neka se umoče u maz, sastavljenu od ilovače, kravljega blata i pepela. Divljaku se obreže korien, umoči se u tu maz, omota se mahovinom i položi u slažinu. A šibice nanižu se u čist pjesak. Prije nego li će se ciepiti, priredi se uzrao, židak vosak, oštar nož i omotak (bilo od platna ili kukuruzna perja). Sada se uzme redom po jedna slažina iz klieti u sobu te se ciepi, dok bude sva njezina sadržina ucepljena. Posao ide od ruke spretnije i brže nego li u proljeće na polju. Oplemenjena drvašca izneseu se opet u slažinu u kliet. Ne smije se nikada zaboraviti, da tu ima biti uvjek čist zrak. Do proljeća ostaju tu mladi priredjeni cjepići. Ne valja se nagliti presadjivanjem; jer su ta mlada drvašca veoma osjetljiva prema zimi i pozebi. S toga dobro je čekati do konca travnja ili početka svibnja mjesnca; na tu dakako nije posvuda jednako, svatko neka radi prema položaju i vremenu svoje postojbine.

(*G. L.*)

Listnica.

Gosp. J. i Č. Nemogosmo ovaj put priobćiti vaših dopisah, nastojat ćemo svakako za budući broj. Drugiput možete se otvoreno ojaviti.

Na otoku Cresu: radi prostora odložismo za sliedeći broj.

Dopisniku s ove strane Učke: Drugiput.

Br. 207. **OGLAS.**

Subotu dne 11. febrara o. g. bit će u občinskom uredu u Kastvu licitacija za gradnju nove škole u velom Bergudu.

Ukupni trošak od prilike for. 5.500.

— Vadij 5% ob izklične ciene.

Uvjeti, plan i troškovnik mogu se uviditi u občinskom uredu od 1. febrara naprvo.

Glavarstvo občine.

Kastav, 27. Januara 1882.

Munić, glavar.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.2 kilo
II. » » » » 1.8 »
III. » » » » 1.6 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— «

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničnike stanice.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:

u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rjeci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih čestnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, ča odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvorvice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Oglas.

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici «Via Nuova» Br. 735 na I.om katu o boku Grčkoj crkvi.

SKLADIŠTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svilenih koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima takodjer najboljih damaškah za zastave, odjela, sagove; ima piciljah, rukotvorinah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrsnih skovanih predmetah, to jest kaležah, svjetionikah, propelah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionicah, t. d. t. d.

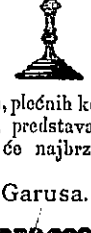

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstavah, uvajah, misnih košuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrzije i najbolje obavljena.

Katarina Garusa.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. FRANE HUALA.

Broj 4. U Trstu 16. Februara 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, dovat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanredних slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Glavni grad Istre.

Nakon pet mjesecih, odkad je istarski zemaljski sabor svršio svoje djelovanje, izašlo je napokon tiskano izvešće njegovoga rada, gdje smo našli više zanimivih predmetah, kojih ćemo se vremenom dotaknuti. Danas nam je progovoriti o juntinom predlogu »da sabor priskrbi prostraniju sgradu za njezine potrebe, jer da su juntini uredi smješteni »u tiesnoj kući«. Sabor izručio je ovaj predlog financijalnom odboru, koji je u svojoj većini donio u sedmoj saborskoj sjednici svoj predlog smerajući na to, da se sagradi nova, liepa, prostrana kuća, koja bi polag izreke njekoga zastupnika bila pokrajini na čast te za koju bi se potrošilo do kakvih 100.000 for. Manjina je predlagala, da se gledе na siromašno stanje naše pokrajine za sada od toga odustane al uzalud. Primljen bi predlog većine, da se nalaže junti nek pripravi plane za novu sgradu te jih predloži saboru u budućoj sjeditbi.

Prije nego progovorimo meritorno o toj sgradi nameće nam se pitanje: »gdje se ima graditi ta pokrajinska palača«? Joli ju je potrebno sagraditi i nebi li se na koji drugi način našlo pomoći te prištedilo našemu siromašnomu narodu novih teretah.

U našoj državi svi su pokrajinski sabori sa svojimi odbori i dotičnimi uredi smješteni u glavnom gradu pokrajine. U Beču za dolnju Austriju, Pragu za Češku, Gradcu za Štajersku, Ljubljani za Kranjsku, Celovcu za Koruško i. t. d. Mi u Istri nemamo glavnoga grada, jer se obično u svakom glavnom gradu nalaze političke, sudbene i financijalne glavne oblasti, koje se za nas nalaze u Trstu. Znaju to i istarske obćine, koje su natrag njekoliko godinah zamolile, da bude Istra posvema sdružena s Trstom. Prvi glas poticao je iz Umaga. To se njekojoj gospodi u Poreču nije nimalo svidjalo te poručiše obćinam, nek miruju, jer da jim to nije koristno. Obćine zamukošo. Glavni su gradovi malenom iznimkom središte cielo pokrajine, u nje toži pokrajinska trgovina, tamo je promet, industrije, nauke i koristnih zavodah. Obično utiču u glavni grad ceste, putevi, sve se u njem sdružuje. Gdje je nam u Istri takovo središte, gdje bi se nalazile naše višje oblasti, naše srednje škole, naš promet, naš život? Kako rekosmo, morao bi bit grad Trst, nu ovaj grad nalazi se izvan naše pokrajine, mi dakle nemamo središta u pravom smislu. Nam je svakako tražit srdce u tielu a ne izvan njega. Koji bi se od naših gradovah mogao nazvati našim srdcem. Dali Poreč? Nipošto! Tamo nije naše središte, tamo nemamo naših višjih oblastih, tamo nije prometa, ako ne sa drvom i vinom, tamo nije srednjih škola. Dok nije bio smješten u Poreču istarski sabor, malo je tko znao za taj gradić, gdje nije god. 1850 bilo niti kotarskoga kapetanata, zanj su znali svećenici, jer tamo stoluje biskup, i njekoja sela, koja voze unj svoja drva i vino. Ovdje dakle nema govora o kakvom središtu. Pogledjimo u Kopar, koji je bar triputa veći i ljepši od Poreča te koji u talijanskom nazovu nosi ime glavnoga grada Istre (Capodistria). Na prvi pogled svaki uvidja, da nemože biti Kopar središte Istre, jer već po svojem položaju leži u skrajnom sjevero-zapadnom kutu istarske pokrajine.

Imamo još i dva poveća starinska grada Piran i Rovinj, u prvom se nalazi talijanska realka, u drugom c. k. tribunal. Ovi uz zapadnu obalu ležeći gradovi nisu još od nikoga smatrani za kakvo središte te nedolaze u pretres. Dižo se doduše na južnoj strani novi grad Pulj, središte mornarice, al Istra ga nesmatra za svoj centrum. Nije nam tražiti našega središta po obalah mora već naše je srdce unutar zemlje, naše je središte grad *Pazin*. Ovaj noviji grad leži u sredini Istre, unj se stiču svi putevi naše pokrajine, spaja ga željeznica sa kopnom i morem. Unj vodi put s one strane Učke, iz Plominja, Pulja, Vodnjana, Rovinja, Poreča, iz Trsta, Kopra, Bujah, Motovuna, Buzeta. Već pred 60 godinah bila je u Pazinu smještena okružna oblast za cielu Istru. Da je vlada zapustila ovo mjesto te sazvala sabor u Poreč, neznamo si drugčije raztumačiti van iz sledećega. U saboru imaju virilni glas tri biskupa: porečki, trščanski i krčki. Ova dva poslednja biskupa, kad dodju na sabor, mogu stanovati kod svojega brata biskupa te jim nije treba da se smjeste u kojekakvu krčmu. Nu nisu li odlučujući krugovi znali, da obstoji u Pazinu prostrani samostan, gdje stanuju gostoljubiva braća sv. Franje. U ovom samostanu našli bi biskupi stanovanje pristojno njihovoj časti.

U dojdućem saborovanju junta ima predložiti plane pokrajinske sgrade, koju svakako — ako je potrebna — valja sagraditi u glavnom gradu Istre, prije nego se to zaključi, ustanovit se mora, koji je naš glavni grad u Istri. Svaki istarski poslanik zrelo promisliv to neimajuć posebnih interesah mora pripoznati, da, ako se već ima što graditi, da se gradi u Pazinu. Dve trećine naših zastupnikah lagje i brže dolazi u Pazin nego u Poreč. Uzmimo u ruke izkaz naših otacah pokrajine pak vidimo. Puljski kotar imade jih sedam, koji iz Pulja, Vodnjana i Rovinja železnicom lagje dolaze u Pazin nego parobrodom u Poreč. Lošinjski kotar ima jih pet, svi idu parobrodom na Rieku ili u Pulj, od ovih mjestah mogu lahko željeznicom u Pazin. Voloski kotar ima tri, ovi dolaze ili preko Učke ili željeznicom u kratko doba u Pazin, dočim u Poreč se težko dolazi. Zastupnici iz pazinskoga kotara njih tri su kod kuće, jedan je u Buzetu, jedan u Motovunu, dakle dvadeset njih, kojim je svim priličnije i udobnije doći u Pazin. I onoj ostaloj desetorici zastupnikah iz Poreča, Bujah, Umaga, nije velike razlike, samo dvojici u Piranu i Izoli je mnogo bliže u Poreč. Koparskim zastupnikom bilo bi svejedno.

Istarski zastupnici imat će dakle najprije zaključiti, gdje je istarska glava, pak onda neka se razpravlja, dali se ima sgrada zidati. Kod te razprave neka nezaboravе, da je u Pazinu liepa i prostrana sgrada, gdje bi mogli imati krasnu dvoranu za sabor i prostora za sve uredе i to na veliku korist naše siromašne Istre. Ob ovom ćemo još govoriti.

Imena mjestah i osobah u Istri.

(Konac.)

Nadalje velimo, da se hrvatska imena imadu pisati hrvatskim pravopisom, kao što se imadu pisati talijanska talijanskim, njemačka njemačkim, francezka francezkim i t. d., osobito onda ako u tih selih stanuju Hrvati i ako se i za Hrvate pišu. I

Podlistak.

SLUGA I VRAG.

Hrvatska narodna pripovjedka.

Bio nekoć mladić, a roditelji mu bili vrlo siromašni, i kukavno su živili. Stoga se on otisne u svet tražiti službe, pak putujuć tako stigne u njeku varoš i srete tude jednoga gospodina.

»Kud si zaputio, mali?« zapita ga ovaj. »Idem tražiti službe«, odvrati mladić. »A ja tražim slugu«, prihvati gospodin; — »pak ako se pogodimo, možeš kod mene ostati«. — »Drage voljе«, veselo odvrati mladić; — »pa koliko ćeš mi davati mita (plaće) na godinu?« — Gospodin mu reče, da će mu dati opanke, koje kad podere, onda će mu biti godište, a tad neka zahtjeva mita koliko hoće, da će mu dati. Sluga pristane na to, i otidje s gospodinom. Ovaj mu dade opanke, a sluga nastupi službu. Sad je išao sluga dnevice u šumu, i dovažao drva na trijuh magaricah.

Prodje dugo vremena, a sluga svejednako ide u šumu po drva, nu nemože nikako poderati opanakah. Misli on, što bi to moglo biti. Dosad mu jedva mjesec, dva, potrajaše opanci, a ovo nosi već gotovo godinu danah, pak reko bi čovjek, jučer ih je nasadio na noge. Vozi on neprestano drva na trijuh magaricah, a nigda jih dosta nije. Misli si, neće biti čist posao.

Jednoga dana otidje on u šumu, i natovari na magarice silu drva, jedva su gamizile pod teretom, a uz to bilo blato i dažd. Tjera on magarice i lema jih putom kô vrag svoju majku, štono rieč u narodu; al' će najednom jedna od njih: »sinko moj! Da ti znadeš, koga tjeraš i tučeš, nebi nas tako lemao, ni toliko drva na nas tovario«. — Sluga se prepane, čuvši gdje magarica govori, no se brzo ohrabri i sabere, te upita, tko su i što su one. Nato će jedna od njih: »sinko moj! ja sam ti tetka, ovo ti je strina, a ono sestra. Mi smo živile na onom svietu kao tri kuje; uviek smo se parbile i klale, pak evo za kaznu moramo voziti drva za pakao. — Sinko! ti služiš zla i opaka gospodara. Tvoj je gospodar vrag, a tko se njegovom maše, očešlavi. Zto je baratati s vragom. Nego čuj što ću ti reći: Opanci, štono ti dade tvoj gospodar, od čovječje su kože, i dok živ budeš, nećeš ih poderati. Zato valja da se svaku večer, kad dodješ iz šume doma, pomokriš u nje, te ih primakneš k vatri, da se dobro sgriju, pak ćeš vidjeti, kako će se za kratko vrieme prolizati. Nego valja da oprezno pri tom postupaš; jer zlo i naopako po tebe, sinko moj, ako te zateče gospodar. A kad ti se danas sjutra prohtije olići od njega, tad ga išti za mito ona dva batića, štono više o zidu; onaj stari stol u kutu, i magarca, štono leži kod peći u sobi gospodarovoj. To, veli, išti, a drugo ništa, jer to će ti biti od velike koristi. Kad rekneš batićem: »lopota klopota«, oni će sve oko tebe smlatiti, i branit će te u svakoj poglebelji; a kad im rečeš: »lipita klipita«, oni će mahom k tebi u torbu. Kad rekneš stolu: »stole, načini se!« na njem će se taki stvoriti jela i pila, kakova zamisliš. A kad rekneš magarcu: »harri!« on će ti bacatil z sebe sve gole žućake (dukate).

Iz prvine jako će se ljutiti vrag, i nudit će ti koliko hoćeš zlata, srebra, novca; no ti ostani kod tvoga zahtjeva. On će se ustručavati, i neće ti odmah htjeti dati što tražiš, no će i poslje morati, jer tako ste ugovorili«. — Još ga one sve liepo upute, kako će postupati s vragom, a sluga jim se liepo zahvali.

Došavši doma, sluga spremi drva i dade magaricam večerati, pak otidje k vatri, da se malko ogrije, ozebao bo je. Pomokriv se u opanke, prikuči jih k vatri, no kriomice, da ga neopazi gospodar; pak čineć tako njekoliko večerih, sbilja se proližu opanci za kratko vrieme. Sluga otidje k gospodaru, i kaže mu da je poderao opanke, pak neka mu izplati njegovo mito (godišnju plaću), da ide doma. Gospodar se ljuti do boga i do božje kuće, kako je sluga mogao tako brzo poderati opanke; no ga stane nagovarati, neka ostane kod njega još jednu godinu. Sluga na to i pristane, a gospodar mu dade i druge opanke.

Nebilo dugo, al' sluga već poderao i druge opanke; pa kad to najavi svomu gospodaru, ovaj se još većma stane ljutiti nanj. Nu na posljedku pogode se ipak jošte i za treću godinu, te mu gospodar dade još jedne opanke. A kad i ove podere sluga, rekne svomu gospodaru, neka mu sada namiri njegovo mito, što ga je tri godišta vjerno služio, pak ide doma. Gospodar ga odvraćaše, veleć mu, neka ostane kod njega još koju godinu, nije mu ni u njega zlo; no sluga nemože dalje ostati, već ide doma, nebi li još te zatekao živo roditelje i braću. — »A kad nećeš, ja te ni nesilim«, veli vrag. — »Pa koliko tražiš mita za ova tri godišta?« upita ga. »Ja netražim ništa drugo, već ona dva batića, štono o zidu više; onaj stari stol u kutu, i magarca, štono leži kod peći«, odvrati sluga. Jest dà, neda se vrag ni vilami sedlati. Kaže vrag, da će mu dati koliko hoće zlata, srebra, novca i što požeil, nu ovo troje da mu nemože dati.

(Dalje sliedi).

ona u kojih Hrvati stanuju, ako i nije dokazano da su etimološki hrvatska, imadu se hrvatski pisati, osobito onda kad nije dokazano kakva su po etimologiji. Bar hrvatstvo stanovnikah opravdava hrvatsko pisanje. A na čem temelji službeni povjestničar da bi se imalo pisati Kaščerga, Krsikla, Truške, talijanski? To je zaboravio kazati. I ona mjesta u kojih Talijani stanuju, zašto se nebi pisala uz talijanski i hrvatskim nazovom, ako takav nazov kod Hrvatah obstoji. Tim negube ništa ta talijanska mjesta, kao što negube hrvatska ako se uz hrvatski nazov *i obstojeći* talijanski postavi. To služi svakako za bolje razumljenje. Nek se ne vara gospodin pisac. Imena Buzet, Mile, Labin, Motovun, a i sam Poreč su isto tako ako ne i više poznata nego li Pinguente, Muggia, Albona, Montona, Parenzo. Ako nije talijanske svećenike briga za hrvatska imena, netreba da bude briga hrvatske svećenike za talijanska. Nek si izbije jednom iz glave, da je Istra talijanska nit u onih medjah, koje njoj on označuje, i da je talijanski pravopis dovoljan za sve u Istri, da je on jedini koji se imade u Istri rabiti. Po samom popisu, na koj se pozivlje gospodin pisac, o kojem prilično znamo kako se je obavljao, i u kojem se nije popisivalo narodnosti nego občevni jezik, ima skoro toliko Hrvatah koliko Talijanah i u onakovoj Istri kakovu ju on označuje. Ti Hrvati imadu toliko pravo obstanka koliko i Talijani. Imadu pravo na svoj jezik i na svoj pravopis. A to pravo će si danas sutra svakako u život zavesti. Porokom nam je za to već jed gospodina pisca, kojim klpi na Hrvate, pak to što su se već i občine počelo buditi, i što ima u četah hrvatskih takodjer mužovah, koji su porjekla talijanskoga. Ako je to već sada, kad nejmamo svojih školah, kada Talijani uživaju, a Hrvati plaćinju: što će bit tek onda, kada budu vlade za Hrvate kako i za Talijane, kad budu uredi pristupni Hrvatu kako i Talijanu, kad budu i Hrvati imali svoje škole, kad budu i oni uživati mogli? Svakako kažu plemenitost srdca svoga oni muževi porjekla talijanskoga, koji rade za Hrvate, jer rade za potlačenu raju, bez ikakve svoje koristi, dapače možda i na svoju štetu. To se nemože reći o iznevjerilih se Hrvatih, koje hvali i u zaštitu uzimlje službeni povjestničar. Nije izobrazba talijanska, koja jih je prinukala na zaborav svoga roda, već su to prouzročile okolnosti u kojih živimo ili koristoljubje i sebeljubje. Ako je to izobrazba talijanska, ako su svi Talijani Istre u svojih strukah izobraženi kako i gospodin pisac, onda njim mi nezavidjamo.

Za pohrvatljivanje imenah talijanskih mjestah mi nismo; ako u narodu neobstoji hrvatski nazov, nek se piše samo talijanski; dakako i obratno. Nit za to nismo da se talijanska osobna imena hrvatskim pravopisom pišu, kao nit za to da se hrvatska pišu talijanskim. Al dok Talijani hrvatska imena mjestna potalijanjuju, dok oni hrvatska imena talijanski pišu, dotle imadu i Hrvati pravo talijanska mjesta pohrvatljivati, talijanska imena hrvatski pisati. Zub za zub. Klin s klinom.

Da svršimo s onim, što je dalo povoda pisati g. C. D. F., i nam odgovarati. Jedino pravedno, što je u članku rekao, to se je trudio pobiti. A to jedino je, s čim se mi s njim slažemo. U »pregledu crkvenih dobarah i osobah u biskupiji tršćansko-koparskoje najbolje bi bilo da se tiskaju imena latinska. Na svrsi nek se ta imena poredaju i uz svako postavi hrvatski i talijanski nazov — ako i jedan i drugi, ili jedan ili drugi obstoji. Tako je u pregledu biskupije krčke, tako i u pregledu biskupije porečke kako sam g. pisac tvrdi. Tako bi onda bilo za sve biskupije Istre. Tako bi bilo koristno, potrebito i pravedno. Gdje nema latinskoga, da se metne onaj nazov, koji se obćenito od naroda rabi.

DOPISI.

Iz Treskavca, *mjeseca veljače.*

Obljubjena »Naša Sloga« učinila je veoma veliku uslugu osobito našemu narodu hrvatskomu u Istri i na Kvarnerskih otocih, kad u 1. broju ove godine objelodanila popis pučanstva po narodnosti obavljen u Istri koncem godine 1880.

Kad se je rečeni popis obavljao četirikrat sam promišljao, kako ćemo mi Hrvati u Istri i na otocih biti na više mjestih nepravedno medju Talijane ubrojeni; ter o čem sam tada samo umovao o tom sam se po bolje iz 1. broja »Naše Sloge« uvjerili mogao.

Čitajuć vrlo pozorno, naišao sam na obćine za koje sigurno znadem, da u njihovom sjedištu neimade tako rekuć niti traga talijanskomu življu, pa su ih valjda gospoda brojitelji i revisori Diogenovom svjetiljkom našli i na stotine paće na tisuća. Kao n. p. u obćini osorskoj sada po ovom popisu živi 1025 Talijanah, a ja bi uztvrdio, da nisu niti dva.

Zazeblo me pri srdcu kad sam sabrojio pučanstvo naših kvarnerskih otokah te uvidio, da se tamo kao gljive Talijani valjda radjaju; jer odkud na čisto hrvatskih otocih ko što su Krk, Cres, Lošinj, Unije, Sv. Petar, Sušak (Sansigo) moglo se poroditi ili naseliti 8398 Talijanah, velim osamtisuć tristo devetdeset i šest!?

Pošto evo u vrlo ozbiljnih vremenih živimo, toga radi dužnost nek bude svakomu rodoljubu, svojski se zauzimat za svaku ma bilo i najmanju nepravicu, koja se nanese bilo s' kojegod mu drago strane našemu potištenomu hrvatskomu narodu, i nek na javnost davaju svaku zloporabu, da se tako uzmogne jednoč naš narod osvjestiti ter još pobolje upoznati svoje upropastitelje i neprijatelje. Sada, kao pripadnik obćine bašćanske smatram si obvezanim, koju reći o popisu njezina pučanstva, koje akoprem stanujuće u pet mjestih t. j. Baški, Jurandvoru, Batomlju, Dragi i u Staroj Baški, ipak mi je veoma dobro poznato, ter zato kad uzčitah da u bašćanskoj obćini ima 15 Talijanah, rekoh to nije istinito, jer ja poznam samo jednoga Njemca i jednog Talijana, prvi je Jannes krojač a drugi Zottich postolar.

Sad pitam vriednu gospodu brojitelje, da se očitaju gdje su u našoj obćini našli tih drugih 13 Talijanah? Bit ću njim veoma zahvalan ako mi njihova dična imena blagoizvole putem ovoga lista objelodaniti, da budem barem u stanju lično so upoznati s timi našimi Talijani. Neučine li to ter me neosvjedoče o istinitosti popisa, usilovan ću biti zaključiti, da su 13 Hrvatah ubilježili medju Talijane.

Čovjek zdrava razuma i nepokvarena srdca uvidiv broj Hrvatah u našoj obćini mora čudom sam sebe upitati, što pak rade ti Hrvati, da i još dan današnji i njeguju u obćinskom uredu uredovni jezik talijanski?

Što to morda čine za volju jednoga Talijana? Nevelim, da bi naša obćina bila prva ali sigurno nebi bila niti zadnja na otoku Krku, da je njezina uprava u rukuh onih ljudih, koji svoj hrvatski jezik cienе i njeguju akoprem niti tudje jezike ne zametavaju, koji bi jednom riečju sve žrtvovali, da mogu jednoč vidjet našu obćinu valjano uredjenu. Kad smo dakle Hrvati nastojmo svi podvostručenimi silami, nek i naš mili hrvatski jezik vlada u našem obćinskom uredu i izvan njega, da već u napred sami sebe više nesramotimo!

Ovo postignuti po mojem sudu nebi bilo težko. Na prvom mjestu dužnost bi bila našeg obćinskog zastupstva, da u prvoj svojoj sjednici jednoglasno zaključi uvesti u obćinski ured uredovni jezik hrvatski.

Neučini zastupstvo svoju dužnost, tad nek narod uredovnih spisah pisanih u talijanskom jeziku neprima. — Ovim upozorujem upravu naše obćine da na tabli vrh vratah obćinskog ureda zamjeni talijanski napis sa hrvatskim, jer bi to baš već doba bila.

To isto mogao bi i učiniti c. k. carinarski ured, koji je na više mjestih postavio nekakve table za ravnanje brodarah, gdje imaju kreati i izkrcivati, pak i te table pravednosti radi nebi smjele biti njemačko-talijanske nego hrvatske.

Primiv u ruke 2 broj »Naše Sloge« opazih da je istarski narod izgubio u osobi biskupa Jurja Dobrile, brižljiva otca, zaštitnika i prvog sina naše potišteno domovine u užom smislu.

Iz dna duše rekoh: Bog nek bude milostiv duši njegovoj, a uspomena nek mu ostane vjekovečna u srdcih svih pravih Hrvatah! Veliku bi jamačno učinio uslugu onaj tko bi za naš narod u Istri napisao život i djelovanje blagousnulog duhovnoga nadpastira, ter isto tiskom izdao. *(Učinit će se. Op. Ur.)*

Iz Osoršćice, *mjeseca veljače 1882.*

Da je pučanstvo političke obćine Osorske talijanskog življa, toga nitko pametan čovjek nemože pomisliti, jer komu su i sole poznati običaji, nošnja i patrijarkalni život stanovnikah ove obćine, mora hoće ili neće njezina stanovnike držati za prave i korenite Hrvate. *)

Mi jamačno nebi bili toga nitl za živu glavu povjerovali, da se nismo iz 1. broja »Naše Sloge« sami osvjedočili, da polag zadnjega popisa pučanstva ova obćina broji samo 619 Hrvatah a 1025 Talijanah.

Sada si uzimljemo slobodu svoje skromno mnienje izreći, kako je moglo doći do toga, da se je ova skroz čisto hrvatska obćina najednoč Talijani naselila.

Da uzmognemo štovano čitateljstvo ovoga lista uvjeriti, da je u ovoj obćini bio propis ili površno a možda hotimice tako učinjen, samo da po nas Hrvate, što gore izpadne, uzet ćemo obzir na svako selo, pak ćemo gledati ako uztreba i kroz naočale, nebi li gdje našli tih 1025 Talijanah.

U područje političke obćine osorske spadaju sledeća mjesta: Osor, Teržić, Halmać, Nerezine, Sv. Jakov i Puntakriža.

Sielo obćine nahodi se u starodavnom Osoru. Ovo je mjesto veoma malo napučeno, rad toga što se je pučanstvo iz grada odselilo s' bog ljute groznice, koja u stanovito doba godine u njemu vlada, ter danas nebroji nego do dvie stotine i nekoliko duhah.

Stanovnici Osora svi su pravi Hrvati, ta to njim i imena svjedoče: kao n. p. Stanići, Otulići, Gaspići, Sablići, Bonifačići, Valčići i. t. d. Ovdje dakle gdje bi morali biti ti tobožnji Talijani, mi ih nemožemo naći. Ako ih dakle nije u gnjezdu, bit će ih još manje izvan njega. — Istini za volju moramo napomenuti, da u Osoru živi jedan Karnjel.

U selih Teržić i Halmać obitavaju sve čisti i pravi Hrvati, ovi nisu niti mornari, niti obrtnici, nego isplohomice seljaci.

Za ovimi seli sliede biele Nerezine, selo u obćini najveće. Mi tu dobro poznamo pojedine obitelji ali ni ovdje Talijanom neimade traga, jer su Nerezine bile i ostati će prava korenika hrvatska. Iduć cestom što nas vodi u Lošinj dolazimo u Sv. Jakov. Tražili smo i pitali pomnjivo, ako su se možda tu udomili Talijani naše obćine, ali niti ovdje ih nenadjosmo.

Kad ih dakle nije ovdje rekosmo bit će svi u selu Puntakriža.

Pohrlismo tamo; pitaj ovdje, pitaj ondje ali naših Talijanah niti smo vidjeli, a još manje niti za nje ikada čuli govoriti.

Kako se je dakle u popis pučanstva obćine osorske navukao taj ogroman broj od 1025 Talijanah?!

Mi to uzimljemo ovako. — Stanoviti ljudi, koji su obavljali popis, kad bi seljaku u kuću došli nazdravili bi ga, po navadi šarenjačkoj sa »Bon jorno!« ili sa »Buna sera!« Sirota seljak. da tobož kapatšu ugodi odvratio bi i on »Bon jorno!« ili »Buna šera!« Brojitelji pučanstva, tad bi si odmah stvorili zaključak, da je to jezik, kojim ti ljudi *obće*, jer su ih čuli njim možda za ljubav u svojoj bezazlenosti odgovoriti na pozdrav sa dviemi pokvarenimi talijanskimi riečmi.

Uzmimo n. p. da su se svi Osorčani stanujući u gradu upisali za Talijane i da su se medju takove upisali svi Nerezinci gospodari brodovah i njihovi mornari, ipak do toga broja nebi se nikada došlo. Mi koji smo stvar dobro proučili nebi znali boljega savjeta dati našim četitim Hrvatom u Osoru, Teržiću, Halmaću, Nerezinah, Sv. Jakovu i Puntikriža, nego da bezodvlačno uztraže od visoke Vlade revizlju popisa pučanstva.

Pronadjo li se, da se je popis pučanstva površno ili protuzakonito obavio, tada bi se ako se nevaram polag ustanove zakona, imao preduzeti ponovni popis, a sav trošak pao bi na teret onih osobah koje nisu prvoga zaključio i valjano obavilo.

Hrvati Obćine Osorske!

Ako je u vami rodoljubnog žara, nemojte se pred vanjskim svietom ruglu izvrgavati. Nepočasiv sbacite za sobe ovu narodnju ljagu, koju vam zadadoše vaši neprijatelji. Pokažite svietu, da ste ono što vam bijahu vaši dični pradjedovi stari Hrvati!

Svoga hrvatstva nemojte se sramiti niti pred svietom tajiti, ta sama Vaša nošnja to vam kaže, jer se muško i žensko kod vas najradje odjeva u crveno, bielo i modro. A neznate li, da su to boje naše dično trobojnice hrvatske?!

Vi gorom i dolom najvolite popjevati pjesmicu hrvatsku, plešete ili tancate rado obljubljeno hrvatsko kolo. Pri krstitbah, ženitbe svi oni običaji, koji vladaju kod ostalih Hrvatah vladaju i kod vas. U crkvah se vašlh Bogu molite hrvatski, slušate propovjedi hrvatski, u obćinskoj sjednici svi govorite hrvatski. Žene se napokon vaše za svojimi milimi pokojnici nariču hrvatski.

Indi što se od svega ovoga može zaključiti? Da su obćinari osorski pravi Hrvati. Završujemo ovime, da bi mi prvo povjerovali, da smo gdjegod u novinah uzčitali, da je Osoršćica u more potonula, nego da živi u obćini osorskoj *1025 Talijanah.* *Cislajtanski Uskok.*

Iz Poreštine.

Zlo bijaše prije za naše ljude u Istri, dokle ga za gut hvatali ne naši uzurari, a sada, da se jih tobože reši od grabežljive njihove ruke, ustrojio se je u Poreču zemljišni kreditni zavod, dali za našu sreću il nesreću, nećemo danas razpravljati.

Na 27. i 28. decembra ravnateljstvo ovoga zavoda držalo je devetu i zadnju sjednicu za prošlu godinu. Molbah bijaše 191, primljeno jih je 143 a 48 odbačeno. Dozvoljeno svote iznašahu 125.000 for. Od 1. jenara kao prvoga dneva, odkad je počeo djelovati taj zavod, do konca godine 1881 zadovoljilo se je 395 molbenicam u ukupnoj svoti od 522.500 for. Za tu svotu založeno je kućah i poljskih gruntah u vrednosti od for. 1.349.885.04, kako bar bijaše procenjeno od juntinih fiducijarah. Od dozvoljenih posudah izdala je za 221 njih svota od for. 329.800 u založnih papirih (lettere di pegno). Kod ovoga se kreditnoga zavoda mogu založiti kuće u gradovih i šume, dočim se vinogradi neprimaju tobože što su podvrženi filokseri. Tko želi dobiti zajam, mora založiti dve trećine više nego li uzme n. p. za 6000 for. ima dati sigurnosti 18000 for. Tko uzme 1000 for., plaća 6%, interese za 36 godinah, godišnji interesi iznašaju 60 for. ili u dve rate po 30 for. Plaća se 5% za interes, a šesti forint za glavnicu, u 36 godinah izplati se for. 2160, čim je izplaćena glavnica i interesi. Ako tko zaostane s jednom ratom, tad ma ide pod bubanj založeno imanje te tim dolazimo do onoga, što se kaže: »Slongare potes, ma scapolare nećeš«. Želi li tko poslije nekoliko godinah platiti svoj dug, nemože toga učiniti ako nelzplati i još ostalo rate. A možemo si pomisliti, dali će naši kmeti i obćine uvjek imati svakih 6 mjesecih gotovine da plate ratu. Ako silsne nerodica, umre gospodar kuće iti kakva druga nesreća da se za čas nemože platiti rate, imanje ipak ide pod bubanj. Tko će ga kupiti? Koliko nam je poznato na Poreščini zadužilo se je mnogo velikih posjednikah i njekoje obćine, koje su se zadužile odkad su spale pod gradove. Dali se je uvjek pazilo kod davanja na pravu potrebu ili na političku svrhu? Ovdje se nastoji svim naporom iztisnuti, sve što je naše, da Talijani svoje gospodstvo razšire! K tomu se još obćinska dobra na više mjestih diele, njekoji kmetovi će to prodati, njekoji dati za dug, tako će će špekulantom sve u ruke pasti.

Ako jim nije sudjeno, da se izpuni njihova najvruća želja to nastoje kmeta osiromašiti da jim onda kao kolon služi! Sve što rade, za sebe rade. To to je već svaki naš kmet upoznao. Oni misle, da se nalaze med Talijani, dočim moraju znati, da su med Hrvati. Rogobore i pišu, da se ima naš jezik odstraniti iz svake škole, sram jih je pred svietom izreći, da je u Istri većina Hrvatah. Srdi jih kad se tko malko osvlesti, odmah nas osvadjaju, a samim je slobodno svašta raditi. Ako vam se otvaraju grobovi — nijesmo mi vaši robovi! Nije po vas častno zavadjati kmetove te jim obećanu zemlju obećavati, jer onda trpi najviše kmet, komu onda carski erar za zaostale steure prodaje imanje. Što je sa zakupnikom lova A. C. iz Rovinja dogodilo. Preselio se u Italiju drugomu izručivši arendu. Kotarska oblast zabranila mu je biti dalje zakupnikom te kazni drugove mu sa 25 for. globe. Na lov nesmije već nitko. Na Puljštini nemože se već dobiti oružnoga lista, bit će i tomu njekakva uzroka. Drugi put više.

U Lindaru, *6. veljače 1882.*

U našem gradiću umro je pred kakvih deset godinah neki g. Josip Baxa. U oporuci ili testamentu sjeti se on i siromašnih gimnazijalacah te zapusti tisuće forintih kao glavnicu za podporu, koju bi imao uživati jedan od najboljih i najsiromašnijih lindarskih djakah. Izvršenje te oporuke ostavi svomu jedinomu sinu Rajmondu. Ali budući nije želja pokojnikova još ni dan danas izvršena, dokazom je, da taj zapis ima oblast, koja ima nad takvim, fondacijami bditi, svakako iztjerati. Kamati ovih deset godinah sačinjavali bi opet liepu glavnicu, a tko jih sad uživa? Istina bivši g. kotarski kapetan g. Wintschgau to je tu stvar izručio odvjetniku Dr. Costantinu, da iztjera rečenu svotu od tisuće forintih. Nu otišav on stvar je valjda zaspala, jer te zaklade još nema. Niti nasljednik g. Wintschgau-a reć bi, da se nije za tu stvar zauzeo, pak zato se je sada nadati, da će sadašnji kotarski kapetan grof Munzano, kad to dozna sigurno i do kraja dotjerati. I ravnatelju pazinske gimnazije položemo na srce, da se zauzme za to, da bude čim prije mogao gimnazijalac iz Lindara uživati spomenutu podporu. Ovo nenapisasmo iz nikakve zlobe, nego dobrom namjerom, da se pravda vrši te se dade svakomu svoje.

Jedan Lindarac.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. veljače 1882.

Delegacije, što se bjehu sastale na kratak dogovor, opet se razidoše, dovoliv traženi trošak na vojsku, što posluje u Dalmaciji i u zaposjednutih pokrajinah. Tom prigodom nekoji su govornici gledali naći pravi uzrok tomu ustanku. Reklo se i ovo i ono, svjetovalo se ovako i onako, da se u buduće neponovi ista nevolja; ali s druge strane kao da se misli, ništa nepromieniti, nego iskim starim putom napred klimati.

U carevinskom se viću nadaljuje razprava o državnom proračunu. Odsle unapred udarit će se carina i na kameno ulje iliti petrolij. Ovih danah izpunila se konačno jedna od najvrućih željah naše češke braće. Sad će i oni imati visoke škole u svojem jeziku. Gornja i dolnja kuća car. vieća prihvatila zakon, da se staro Pražko sveučilišće razdvoji na njemačko i slavensko. U tom zakonu vidimo mi i glede nas malenu zračicu bolje budućnosti; jer gdje se stao lomiti debeli led stoljetnih predsudah, toli željno čekano proljeće nemože biti daleko.

U carevinskom viću poveo netko govor i o bezobraznosti, koja je od

*) A to i sam Dr. Nicolich u svojoj knjizi: »*La storia dei Lussini*« jasno na više mjestih tvrdi. *(Pisac).*

neko doba zavladala jednim dielom austrijskoga novinstva, koje bezsramno napada i pojedine ljude i cielo narode, pa tim postupkom neizmierno otegočuje mučni rad narodnog pomirenja i sporazumka. Nećemo reći, da su bile izušćene baš ove besjede, al ipak tvrdimo, da je trebalo baš ovako govoriti, ako se želi k cilju doći, jer gdje može bezkazno jedan narod drugoga psovati, tù neima mjesta miru ni državljanskoj slogi. I u našoj malenoj pokrajinici ima novinskih pokušajah, kojih nemožeš od stida u ruke uzeti, jer su bacile pod noge svaku pristojnost i uljudnost. Jest, skrajno je doba, da se i tomu zlu zakonom doskoči, jer drugač i nasvetije težnje novriede ništa.

U naših pobunjenih pokrajinah nezna se pravo, kako ide, jer sad bi reći, da ti buna utišana, a sad opet da se širi. Izviestno je samo to, da se odanle vraća po koja četica ranjenih vojnikah; a mnogo novine, a naime vanjske, da pušu neprestano u tu vatru. Toj nevolji pridružila se i druga u Galiciji, gdje su bili pozatvoreni nekoji Rutenci, jer da su snovali i ondje nekak nemir, podžareni tobože od ruskih razaslanikah. Kad bi bila istina, što pišu nekoje njemačke i magjarske novine, svemu našemu zlu bila bi kriva jedina Rusija; pak neprestaju prorokovati, da med Austrijom i Rusijom mora doći do rata. Mi ćemo na to reći, da taj strašni rat nemogu želiti nego najljući neprijatelji naše države i cielo Europe, jer se zna gdje bi počeo, al se nezna gdje i kako bi svršio.

U pruskom se saboru u Njemačkoj sad razpravlja o pomirenju s crkvom, al se vidi i po stoti put, da je politika Bismarkova isto onako nestalna i nesigurna kako svih drugih ljudih. U Engleskoj drže se tabori, da tobože prisilo Rusku, neka učini mir u svojoj državi tù preprieči proganjenje Židovah. Ruska odgovara Engleskoj, neka se nepača u tudjo posla bar dotle, dokle nije umirila Irsku tù prepriečila njezino upropašćenje.

U Franceskoj su zatvorili predsjednika i podpredsjednika propale banke, pa ako je istina što se piše, onda valja reći, da i Bontoux il je bio bez duše, il bez glave. U Italiji su znatno promienili izborni red, pak se čuje, da će sad i katolička stranka stupiti na mojdan, da se ogleda sa svojimi protivnici i na biralištih i u parlamentu. U Rusiji sve po starom, samo što se čine priprave za carevu krunitbu. U Srbiji su se stranke do kraja zagrizle jedna s drugom, i to najviše uslied Parižkog poloma, koji da je i Srbiji nanio veliku novčanu štetu. Srbija treba sad, ako ikada, sloge i mira, ako će da spasi svoj mladjahni kredit u očima svieta.

Franina i Jurina.

Fr. Si čul Jurino, ča piše s Cresa prijatelj *Mate Matić*?

Ju. A ča bi to bilo? Na dobre glasi nismo od njega navajeni.

Fr. Tamo da je imela rapreženstanca pasanoga Decembra šeduta za već stvari. Sve da se je dokončalo po voji nekih, keh ni treba da spominjem. Sve bilo prije skuhano i sfrigano u onoj običajnoj kuhinji, kade se sve kuha »all'Italiana«. Tu i tamo da je neki neč prigovaral, al samo onako.

Ju. Vajada za dat razumet onim, ki nevide dalje nosa. Pak ke su to stvari, dragi li?

Fr. Dokončalo se, da se sprave na manje pulicaji, kih je bilo preveć, i preveć stroška.

Ju. No, pa to je pametno!

Fr. I da se raje troši za katehetu, ki će decu vadit strahu božjega.

Ju. Po bora, to je još pametneje!

Fr. Al sad gre ono, ča ti neće zdolu ni s krubom ni prez kruha. Jedna stotina pošidenti od kopaške ruki učinili su šupliku da bi jim se decu vadilo va škole boga molit va jistom zajiku kako oni doma i va crekvi mollju, i da bi se njihovih dec vadilo almeno štit hrvaški, kad se već va tih školah uči tja i nemški zajik.

Ju. Pak to je prav, i premalo su još pitali.

Fr. Ali oni tri šijori, da nećeju, pak nećeju — »njente krovato«, zač da bi se pitalo »lingua slava« ajde, još kako tuko, — ma krovato?!

Ju. Da ča dakle zajik ruski, ali pemski, ali poljski, a puška jih neubilal neka pitaju sve kopače, kako govorilju, pak ćeju jim reć: a po hervaški.

Fr. Pak da se s tim zajikom nemore tamo šotto vento va Italiju, i da su lane slavjanski hodočastnici morali v Rimu rabit dragomana za razumet se s Talijanci.

Ju. O toko de Markantonio ki god si to rekal! Da ča je Umberto na pobožnomu svomu putovanju u Beču skupa ze svojim ministrom talijanski Boga moill??

Fr. Al piše *Mate*, da se kopači pokupljaju i puntaju a isti Vlastell i mornarica mermoraju, zač da poč je onda barba Nane plaćal svomu sinu na jinažiji hervaški foj »Vienac«, i da žac sladki dohturić plaća repeticiljuni od hrvaškega jezika svomu sinu i pošlja ga na jinažij »kade se more i hervaški naučit«?

Ju. Ma jel to tako? to pak je smešno?

Fr. Borme ni smešno ni bokuna, nego pravo žalosno. Oni furbi vidlju za sebe, da će bit njihovim decam potriban lipi naš hrvaški jezik, (jer jim je to i on gospodin, ki z Lošinja pride, rekal) i da će jih hervaški kruh branit.

Ju. Dakle i va tom ti dizinteresani(?) ljudi hoćeju za svojih dec ono, ča se po gošpoški žove »monopol«?

Fr. Al piše zlatni *Mate*, da se kopaški pošidenti neboje prvega maha. Oni znaju da oni neki disinteresani patrioti pol Prekriž su kako i oni meštur Geržo, ki, ča načini, to razverže. Oni su već navajeni pljunut, pak polizat. Kopači da intanto začinjaju novu pismu, ku se kanta na sve gerlo.

Ju. A ka bi to pisma? Do sada se je kantalo:

Vlastela su vlastela,
Kopači su kopači;
A sada na istu notu kantaju:
Kopači su vlastela,
Vlastela su kopači.

Fr. A tako to je? Živio naš prijatelj *Mate!*

Ju. Poživit će ga Bog i bit će ga čut i do Beča, Carova grada.

Različite viesti.

Njegovo Veličanstvo car i kralj podielio je za popravak župne crkve u Rakotolah 200 for. iz privatne svoje šatulje.

Oporuka pok. Dobrile biskupa. Oporuka datirana je 10. julija 1880 te počimlje ovako: »Dies annorum nostrorum ..... anni septuaginta (Ps. 89). Sviestan ove opomene pripravan sam na smrt. Preporučam svoju dušu dragomu Bogu i molitvam ljubljene braće u gospodu i svih vjernih biskupljanah, molim sve za oprost, kojim sam hotice il nehotice krivo ili što na žao učinio te odredjujem, što se mojega imanja tiče kako sliedi: 1.) Moji zemaljski ostanci da budu pristojno mojemu crkovnomu stališu sahranjeni bez svakoga nepotrebnoga i skupocienoga sjaja. — 2.) Za pokoj mojoj nevoljnoj dušl neka se čita 300 sv. misah, svaka milostinjom od 1 for. Kod razdieljenja ovih imaju se osobito uzeti u obzir siromašniji svećenici na ladanju. — 3.) Za universalnoga baštinika postavljam zakladu (fundaciju) štipendijah za djake, kojoj imaju se priklopiti i svote od trideset hiljadah for. u papirnoj renti i deset hiljadah for. u gotovu novcu, koje sam u svoje vrieme dao za ustanovljenje diocezanskoga djačkoga sjemeništa ili konvikta, koji konvikt nije se mogao oživotvoriti radi pomanjkanja dostatnih novčanih sredstvah. Uredjenje tih štipendijah imaju preduzeti moji ovršitelji oporukeo.

Nepriobćujemo drugih točkah polag izvora već napominjemo, što je sve odredio. Ostavlo je više legatah raznim svojim rodjakom, siromahom u Trstu, Kopru, Poreču i Tinjanu, crkvi tinjanskoj uz fundaciju vječnih misah za sebe, pokojnoga oca i majku te za ostale pokojne rodjake i dobročinitelje. Ovršitelji svoje oporuke imenova: gg. Mata Ujčića, lovranskoga župnika Andriju Strka i Petra Flego. Ovim i još svomu kancelaru Dru. Ivanu Šustu darova raznih milih stvarih na uspomenu. Njegove knjige neka se porazdiele med ovršitelje, siromašnije svećenike i ladanjsko pučanstvo u Istri. Ako bi tko od imenovanih ovršitelja bio zapriečen bud s kojega uzroka primiti taj posao na sebe, to neka ostala dvojica imenuju trećega svećenika. Ovršitelji nisu nikomu dužni polagati račun o razprodanju biskupove ostavšćine. Kako da se uredi zaklada štipendijah to će se ovršitelji ravnati po ustmenom od njega dobivenom naputku. Za njihov trud ovlašćuje pokojnik ovršitelje, da u obskrbnici (fundacijalnom listu) umetnu klauzolu, da kod podieljivanja štipendijah ima jedan djak iz svake rodbine gg. Ujčića, Strka i Flego pravo na jedan štipendij. — Poznato je, da nije porečka biskupija, kojom je pokojnik 18 god. upravljao, baš jako dotirana pa zato se je čuditi, kako je mogao tolike svote pristedit, da jih pokloni potomstvu. —

Evo u kratko novčanih dobročinstvah, koje je pokojnik javno učinio: Godine 1865. odnosno 1875 darovao je 20.000 for. u državnih obveznicah za 8 štipendijah za djake iz porečko-puljske biskupije. — Godine 1878 dao je svotu od 30.000 for. u državnih papirih i 10.000 for. u gotovu novcu za naumljeni diocezanski konvikt. Na dan svoje smrti ustanovio je kodicilom 8 štipendija za svoju rodbinu te u tu svrhu odredio 8000 for. — U svojoj oporuci imenova opet universalnim baštinikom zakladu štipendijah, kojoj će opet pripasti kakvih 20.000 for. Ukupno posvetio je dakle 90.000 for. za dobrotvornu svrhu. — Dan prije svoje smrti odredio je u ustmenom kodicilu, da se svote od 68.300 for. u državnih papirih i od 22.000 for. u gotovu novcu, koji se imati uložiti u državne papire (iznašati će do 30.000 for), dakle ukupno do 100.000 for., koje je on kako gori napomenusmo darovao, upotrebe za štipendije od godišnjih 80 i 100 for. Ustanovio je na taj način 50 štipendijah za tršćansko-koparsku biskupiju, 8 za porečko-puljsku, 3 za rodjake, iz ostavšćine ustanovit će se jih kakvih 8 ili 10, ukupno 70 štipendijah, od kojih za tršćansko-koparsku biskupiju **62**. Po njegovoj odredbi imati će pravo na štipendije svaki iz tršćansko- koparske-biskupije, nu na prvom mjestu pozvani su oni, koji su rodjeni u sudačkih koturih *Pazin, Buzet, Volosko* a osobito *Podgrad* (najzapuščenji kotar). Da nije pokojnik nikakvih drugih dobročinstvah za životu učinio (a učinio jih je mnogo), napomenute zaklade za podupiranje siromašne i učeće se mladeži ovjekovječile bi njegovu uspomenu! — Budući se je jedan od ovršiteljah, koji su u oporuci imenovani, blagi i nezaboravni Mate Ujčić već pred biskupom presello u vječnost, to su ostala dva ovršitelja polag prava jim u oporuci podeljena izabrali trećega u osobi preč. g. Dra. Ivana Šusta, vikara i kanonika. Štipendije će podieljivati tršćanski biskup sporazumno sa kapitulom. —

Med pokojnikovimi papiri našla su se još dva pokušaja oporuke, koja su ostala nedovršena. Da označimo karakter blagousnuloga biskupa priobćujemo početak jednoga pokušaja:

»U ime Otca i Sina i Duha svetoga. Amen. —

Približuje se čas, u kojem ću čuti evangjeoski glas: *Redde rationem villicationis tuae.* Budi mi božanstveni Spasitelj milostivi sudac! Od bogabojećih nu siromašnih seljačkih roditeljah rodjen imao sam se za vrieme naukah velikom nevoljom boriti. Došav do položaja, kad sam mogao razpolagati novcem od mojih biskupskih dohodakah, slećah se velike nevolje pretrpljene u mojoj mladosti te mi postade zazoran svaki poveći i nepotrebni trošak, čim je možda trpio i ugled mojega visokoga položaja. S druge strane imao sam u 23 godine moje djelatnosti kano biskup odviše prigoda viditi, kako je seljački puk u Istri skoro svuda strašno zanemaren, bez škole, bez svojih dušobrižnikah i. t. d., zato sćenio sam kurentne milostinje po mogućnosti ograničiti, da sakuplm poveću svotu, kojom bi nečim trajnim pomogao pomilovanja vrednomu puku. Ovo sam predpostavio na izprićanje za česte proti meni podignute obtužbe.

† **Matija Dubrović.** Tužnim srdcem javljamo, da je 14. febrara o 8 satih na večer preminuo mn. g. *Matija Dubrović*, župnik kod sv. Antona staroga u Trstu. Mnogo godinah župnikovao je kod sv. Jakova u Trstu. Pokojnik rodio se je u Mihotićih kod Kastva 28. jenara 1808. Lahka mu zemljica!

Slavjanska čitaonica u Trstu. Odbor za tekuću godinu sastavljen je ovako: *g. Mate Polić*, predsjednik; *g. Viktor Dolenc*, podpredsjednik; *g. Gjuro Vučković*, tajnik; *g. J. Mubej*, blagajnik; *gg. Ivan Jesenko, Dr. Fran Mandić, Dr. Ante Dušić, Ivan Mankoč, M. Šorli odbornici*; *gg. Ivan Bunc* i *Gr. Jereb* zamjenici. Zabave ovih pokladah postale su življe, ples obdržavan 4. t. mj. bio je sjajan, posjetio ga je i ovdešnji ruski konzul. Doba je, da se ovdje živući Slavoni prikupe u jedno kolo, da si sdruženimi silami stvore dom, koji bi bio socijalnim središtem slavenskoga življa. Nadat se je, da će se novi odbor svojski zauzeti za procvatu društva.

Zabava društva „Edinost". Kao što smo u zadnjem broju javili priredilo je ovo društvo dne 11. t. mj. koncert u kazalištu »Politeama«. Pjevali su pjevački sborovi tršćanske okolice i to sa hvalevrednim uspjehom. »*Domovina*« pjesma od Dra. B. Ipavca na obće zahtjevanje opetovana. Odmah iza koncerta započe živahan ples. Plesačah i plesačicah bilo je toliko, da su se prostorije ovoga velikoga kazališta pokazale skoro premalenimi za tako mnogobrojno ljudstvo. Vidili smo njekoliko okoličankah i okoličanah u krasnoj i skupocienoj narodnoj nošnji. Novčani prihod bio je povoljan.

Hrvatska čitaonica u Kastvu priredila je 15. februara zabavu sa predstavom vesele igre iz kastavske prošlosti »*Što za ognjilo*«, tombolom i kostumiranim plesom. Ob uspjehu zabave reći ćemo koju u budućem broju.

Odgovor na interpelaciju Dra. Vitezića. U prvom broju ove godine priobćili smo interpelaciju, koju je upravio Dr. Vitezić i drugovi 13. decembra 1881 na ministra za zemaljsku obranu glede vozarah u kotaru Podgrad. Koncem prošloga mjeseca odgovorio je isti ministar na interpelaciju sledeće: »Na temelju podatakah pruženih mi od ratnoga ministra imam čast na taj upit odgovoriti, da nije svojevoljno umetnuta u nagodbu svota od 7000 for. za vozare zastupane od Dra. Dinka Vitezića, jer je cesionar M. A. Russo kod nagodbene razprave privolio samo 7000 for. a ne 7700 for. te da je rečana svota od 7000 for. odposlana 14. decembra 1881 na c. k. kotarski kapetanat Volosko, da se med vozare razdieli. Ova svota nije odposlana 28. junija, kao što je bilo utanačeno u 4. točki nagodbe, nego stopram mjeseca decembra, jer je cesionar M. A. Russo zatražlo duljl rok, da direktno sa vozari obračuna dotične svote, koji rok mu bje produljen, nu ratno ministarstvo osviedočiv se po izteklom drugom roku, da nema nade, da će se moći cesionar M. A. Russo nagoditi sa vozari, odposlalo je rečenu svotu na razdieljenje«. — Nam je samo da konštatiramo sledeći faktum: Dr. Vitezić interpelirao je ministra za zemaljsku obranu glede tih vozarah dne 13. decembra, dotična svota od 7000 for. odposlana je odmah na Volosko dne 14. decembra 1881.

Prvi crnogorski brod. Prošloga mjeseca uniše u spljetsku luku prvi crnogorski brod. To je malena obična ladja, a došla je iz Bara. Crnogorska zastava, koju nosi brod, jest crvenomodro-bieła; u srednjem pojasu stoji kruna s inicialj kneževimi: »N. L. Brod je, kako se čini, poduzeo plovitbu za pokus.

Stanovnici „prave Istre" po narodnosti. »Pravom Istrom« zovu njeki »piscì« onaj dio Istre, koj se proteže izmedju mora i gorah, izmedju zapadne obale istarskoga poluotoka te Učke i Ćićarije. To bi bila četiri politička kotara njezina: koparski, pazinski, porečki i puljski. Po posliednjem popisu, uzev ga kakav je, računajuć po obćevnom jeziku narodnost, ima u njih 103.678 Talijanah, 97.351 Hrvatah. Ako se tomu pribroji još creski i lošinjski sudbeni kotar, a i te broje njeki u »pravu Istru«, ima u njoj 110.247 Talijanah, a 109.960 Hrvatah. — Na temelju tih brojevah, postignutih lukavostju i pritiskom, proglasuju oni taj dio Istre talijanskim, u kojem nebi imalo biti nigdje u javnosti mjesta hrvatskomu jeziku. Talijanski pravopis, talijanska imena, talijanski jezik, talijanska izobrazba imala bi tu vladati isključivo. I dočim misle, da su tu već stalni, poslali su svoje kampione u izločnu stranu Istre, da i nju malo po malo priprave za »blaženu zemlju«, iz koje dolazi k nam svaki dan novih te novih gladušah. — Kad bi navedeni brojevi i odgovarali obstojnostim, zar misle da 97.351 odnosno 109.960 Hrvatah nejma nikakva prava na svoj pravopis, svoja imena, svoj jezik, svoju izobrazbu, svoj život? I to danas, u devetnajstom stoljeću? Mnogo gorih prohujilo je preko glave Hrvatah u Istri kroz stoljeća i stoljeća, a oni su ipak u glavnom ostali Hrvati. Danas se jih već zatrieti neda. Oni su se već počeli osviešćivati za svoja prava. Započeto neda se već zaustaviti. Borba će bit žestoka. I u drugih zemljah obstoji borba izmedju raznih razredah družtvenih za medjusobno pravno izjednačenje. S tom borbom kod nas je uzko skopčana borba narodnostna. Ta borba kaže svaki dan novih uspjehah. Ona nemože nego uspješno svršiti i u Istri *pobjedom Hrvatah*.

Iz Rukavca nam javljaju da su Brezani, Puži i još nekoji počeli buniti narod iz Gornjeg Rukavca za djelitbu obćine Kastavske. Ovi buntovnici, koji naravski sačinjavaju neznatnu i siromašnu manjinu kastavskih žiteljah, napućuju i varaju narod svakojakimi obećanji, drže male skupštine, sakupljaju novac i križe. Ljudi govore da odvjetnik Voloski g. Jeronim Minach radi za njihovu pravdu.

Dobro bi bilo kad bi političke oblasti jedan put za uvjek učinile kraj svakomu rogovilenju zavedenih Brezanah, koji su cieloj obćini Kastavskoj već možda preko 100.000 for. troškovah prouzročili.

Književne viesti.

Slovinac. Pod ovim naslovom izlazi već 4 godine u Dubrovniku beletrističan list, dva put na mjesec. U oglasu kaže Slovinac, da će se držati svog programa, tražeći da pomiri i sdruži dva plemena,

koja su se na svoju štetu zavadila i razdielila. Stoji 5 forintab na godinu. Izlazi pod odgovornim uredničtvom Vjekoslava Pretnera u knjižari Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Hrvatska Vila. Željno izčekivani beletristični list izašao je pod konac prošloga mjeseca. Format je sličan glasovitim njemačkim, francuzkim i engliezkim ilustriranim listovom. Slike su dobro pogođene a listu priključena je krasna slika »Uzkršće Isusovo«, slika koja može u okviru riesiti svaku sobu. I dušovni proizvod je vele zanimiv. Sadržaj je: »*Primorci*«. Izvorni roman piše *Jenio Sisolski*. — »*Pavao i Virginija*«. Spjevao *Ivan Hranilović*. — *Silne zjesme*. Od Tugomila. — *Hrvatica Jelka. J. K. O.* — *Usparanka B. K.* — *Može li se tako živit*. Novela iz ruskoga života od L. Lukjanova preveo *J. Milarov*. — *O teorijs novele*. Napisao *Jovan Hranilović*. — *Kuće broj 12*. Crtica iz krajiškoga života napisao *Nikola Kokotović*. — *Hrvatsko kazalište*. Listak: književnost, umjetnost, zemljopis, statistika, bibliografija, moda, muzika. Jedna slika nam predstavlja cieli grad Rieku, druge dvie »Fiumara« i »Molo«. Ovaj lepi hrvatski list izlazi sada svakoga mjeseca, a stoji 7 for. na godinu. Preporučamo svakomu rodoljubu, da podupre ovo naše plemenito poduzeće. Predplata se šalje na uredničtvo »*Hrvatske Vile*« na Sušaku blizu Rieke (Fiume).

Povlest Bosne po propasti kraljestva. Napisao ju po prvih izvorih *V. Klaić*. U Zagrebu. Troškom pisčevim, tiskom dioničke tiskare. Ciena 2 for. i 10 novč. Naručuje se u spomenutoj tiskari ili u pisca samoga (Zagreb, Nikolićeva ulica broj 14). Budući je zemlja ponosne Bosne i njezina povjest dosada malo komu dosta poznata, a o njoj se u sadanje doba toliko govori i piše, nastojao je vrli hrvatski historik V. Klaić, da tomu doskoči. Pisac oslanjajuć se uvjek na prave izvore nacrta obširno političku povjest Bosne, te je pokazao, što je Bosna nekada bila i što bi mogla biti. Pripovjeda jednostavno prošle zgode te osobitu je brigu uložio u one periode, gdje su države Hrvatska i Srbija uplivale na Bosnu. — Pisca je stojalo mnogo truda i troška, da izdade ovo djelo, pak je dužnost svijuh, da si ovu knjigu dobave.

Okružnica biskupa Strosmajera. U glasniku biskupije bosanske i sriemske, u broju 3. nalazimo obširnu i divnu okružnicu, koju slavni biskup upravlja na svoje sveđenstvo i puk prigodom korizme. Ovdje on mirnim i učenim načinom odgovara na osvade zadarskoga i karlovačkega pravoslavnoga vladike, koji su ponajviše napadali na Strosmajera tobože da želi uniju, koju oni neće. Diviti se moramo učenosti, kojom je zadahnuta ciela okružnica i pristojnom apoštolskom načinu, kojim susreta svoje protivnike. Trebalo bi, da se ova okružnica med narod razpača.

Javna zahvala.

II.

Za novu cestu Belići-Kastav davovaše nadalje:

Gosp. Marot Andre iz Kastva br. 71, zidarske nadnice . . . . . 4—
» Dukić Mate Jurjenićin iz Kastva br. 102 (sa sinom) zidarske nadnice 4½
» Dukić Mate Berko iz Kastva br. 96 (sa sinom) zidarske nadnice 5.—
Gosp. Dukić Mate Marijin iz Kastva br. 93 (sa sinom), zidarske nadnice . . . . . 4.—
» Rubeša Antun iz Kastva br. 7. (sa sinom) zidarske nadnice . 4.—
» Dukić Antun Antičin iz Kastva br. 103 (na sinom) zidarske nadnice . . . . . 2.—
» Dukić Josip Zvanko iz Kastva br. 95 (na sinom) zidarske nadnice . . . . . 1.—
» Andrija Fran Poschich u ime poduzetstva kamenika u Preluki praha za mine 200 klg.

Novčane pomoći dali su nadalje:

Č. g. Zamlić Vinko plovan u Veprincu for, 5.—
» Ščitar Andrija kapelan u Kastvu (još) . . . . . » 1.—
» Marčelja Fran posjednik u Klani . . . . . » 2.—
» Cucančić Mate posjednik u Klani . . . . . » 1.—
» Vlah Vjekoslav listonoša u Trstu . . . . . » 2.—
» Laginja Miho Kapelan u Zvoneći . . . . . » 3.—
» Berćan Pavle tržac u Jelenju . . . . . » 1.—
» Berćan Dragutin sin u Jelenju . . . . . » 1.—
» Jelušić Fran fin. nadzornik u Poli . . . . . » 5.—
» Jelušić Fran, trgovac u Kastvu . . . . . » 5.—
» Munić Vicenca, krčmarica u Kastvu . . . . . » 5.—
» Sloković Ivan, stolar u Kastvu . . . . . » 2.—
» Jelušić Kažimir u Kastvu (u saldo) . . . . . » 3.—
» Brozović Vinko u Kastvu » 1.—
» Stefan Josip(dalje) » 1.—
» Cerovac Fabijan » (u saldo) . . . . . » 1.—
» Jelušić Ernest, nadučitelj u Kastvu (u saldo) . . . » 5.—
» Jurinac Ivan u Kastvu » 4.—

Ukupno II izkaz for. 48.— gotovine.

Prijstak gornjih darovah ovim se javno potvrđuje i darovateljem izriče najtoplija hvala

Od Glavarstva občine.

Kastav 8. Februara 1882.

Munić
Glavar.

Listnica.

Mate Matić u ,*. Poslane fotobiografije creskoga trolistka, kako ste i sam predvidio, nemožemo upotrebit. Vaše crtice: ženska kamarila u Cresu, Napitnica barbe Nana, od Mesište Inbokunana, Barba Nane i ribarska sol, Vesela večer kod lošinjskoga Šarenjaka, gdje se pjevaju domoljubne (?) pjesme sve na slavu(?) državne ideje i na utvrdjenje(?) patrijotičkoga čuvstva — skuhalo bi mnogomu poparu. Altrochè Parenzo! All vi znate u kojih mi vodah plivamo i koji nam još ovdje vjetri pušu. Svaka zapljena od veliko je štete za naš puk, te Vam zbilja nepreostaje drugo nego — kako sam vellte — uteći se kamo drugamo, jer kod nas: si est vita, non est ita. U ostalom ufamo se u Vama dobit stalna prijatelja. Neodložite vašega oštroga pera. Forma i jezik ne smeta samo da je srce naše. Svaki će reći, kad opazi jezgru stvari:*

Tu je Mirko, koji puške pali.
Da smo vam preporučeni.

P. n. gg. P. P. u Krku, — M. A. u Garčinu, — R. J. u Dugoselo, — D. A. u B.: Primismo. S. S. u Orlih: Poslatom svotom vaša je predplata namirena do konca prošle god. 1881.

M. J. u Fužinah: Takodjer. — M. N. na Puntu: Tekuća godina namirena. — Dr. M. L. u Slatini: Jošte for. 3.30. — S. J. u Plasih: Vaša predbrojba iznaša for. 7. — M. P. u Puli: Vaša je predbrojba namirena do konca prošle godine 1881. Da niste vi i drugi nekoji tu u gradu primili zadnji broj Naše Sloge, tomu je valjda pošta kriva, a ne mi, jer vam ga je naše odpravničtvo svim kao obično poslalo. Tko pako list nedobije, neka samo reklamira, za to neimu nikakva troška.

Gosp. *M. B.* u *B., S.* u *L., J. L., dop. iz Lindara, J.* i *Č., M. S.*, J. V., *dop. iz Boljuna*, primismo nu radi prostora molimo vas, da se uztrpite!

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

P. n. gg. Benigar Andre kapelan u Puli for. 1, — Barbalić Ivan u Sv. Nedelji for. 3, — Miletić Gjuro, župnik u Kuterevu for. 1, — Bratulić Josip umirov. plovan u Trstu for. 2.

Slavnomu uredničtvu „Naše Sloge"

u Trstu.

Po običaju prvašnjih godinah čast mi je priposlati slavnomu uredničtvu Naše Sloge svotu od 22 for. kao podporu od moje strane »*Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*« tom prijateljskim zamolbom, neka slavno uredničtvo ročenu svotu Bratovštini Hrvatskih ljudi u Istri uručiti izvoli.

S osobitim štovanjem

Toma Gajdek.
kanonik zagrebački.

U Zagrebu dne 3. veljače 1882.

Podpisano je gornju svotu odboru »Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri« u Kastav odpos'alo te se najsrdačnije zahvaljuje plemenitom darovatelju na podpori pružonoj za našu učeću se mladež.

Uredničtvo.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu viđeć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvodah te povećav tvornicu pruži svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (complmento) po f. 2.2 kilo
II. » » » » 1.8 »
III. » » » » 1.6 »

Bojadisane svieće na ulju » » 3.— «

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:

u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rjeci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvorvice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—13 Februara 1882.

Dan	Car. duk. (zlatni)	Napol.	Lire ster.	Austr. real u papiru	Austr. real u zlatu	Dan	Car. duk. (zlatni)	Napol.	Lire ster.	Austr. real u papiru	Austr. real u srebru
1	5.59	9.56	—	70.70	—	9	5.61	9.53	—	72.75	—
2	—	—	—	—	—	10	5.60	9.52	—	73.60	70.36
3	5.59	9.54	11.94	74.65	—	11	5.61	9.52	—	73.25	—
4	5.59	9.54	—	74.5(	—	12	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—
6	5.60	9.54	—	74.50	90.30	14	—	—	—	—	—
7	5.60	9.54	—	74.50	—	15	—	—	—	—	—
8	5.60	9.53	—	73.40	—						

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 9. Februara 1882.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko . . »	74	—	94	—
S. Domingo . . »	53	—	66	—
Rio polag vrsti . »	37	—	66	—
Cukar austrijski . . »	34	75	37	25
tučeni . »	31	25	35	25
Cvietje trave buhačo (Grisantomo) . . . »	58	—	70	—
Tamjan sploh . . . »	37	—	45	—
Naranče, skrinjica . . . »	3	—	5	50
Karube puljezko . . za 100 k.	7	50	—	—
levantinske . »	7	—	—	—
Smokve Kalamata . . »	15	—	16	—
puljezke . . »	9	—	12	—
Limuni, skrinjica . . . »	3	75	4	75
Bademki ilili mendule za 100 k.	—	—	—	—
dalmatinske . . »	86	—	88	—
Lešnjaci . . . . . »	26	—	47	—
Šljive bosanske i srbske . »	26	50	27	50
» Kranjske i hrvatske »	16	50	17	50
Pšenica ruska . . . »	12	—	12	25
ugarska . . . »	12	50	13	—
galučka . . . »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski . »	7	50	7	75
ugarski . . . »	10	—	10	25
Raž . . . . . »	9	75	10	25
Ječam . . . . . »	—	—	—	—
Zob ugarska . . . »	8	50	9	25
arbanaska . . . »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	11	—	12	75
Bob . . . . . »	—	—	—	—
Grašak (biž) . . . »	10	—	16	—
Leća . . . . . »	—	—	—	—
Oriž talijanski . . . »	15	75	21	—
inglezki (kitajski) »	13	—	15	50
Vuna bosanska . . . »	108	—	115	—
morejska . . . »	118	—	125	—
arbanaska . . . »	122	—	—	—
istarska . . . »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	47	—	90	—
štajerske » . . .	42	—	70	—
Grede » . . .	10	80	11	70
bukovice . . . »	6	—	11	50
Ulje itallj. nižje vrsti . za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje »	52	—	64	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko . . »	41	—	—	—
istarsko . . . »	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah. »	9	25	9	50
u kasetah . »	12	25	12	50
Kože strojene naške »	165	—	185	—
suhe volovje naške »	46	—	52	—
dalm., ist. i bos. »	75	—	103	—
janjeće naške za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske »	60	—	90	—
kozje . . . . za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane . . »	—	50	—	60
sulu . . . »	—	55	—	70
zečje za 100 kom. . .	28	—	37	—
Bakalar . . . za 100 k.	32	—	38	—
Sardele i baril . . .	13	—	25	—
Vitriol modri . . . za 100 k.	26	—	27	—
Maslo . . . . . »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	40	—	42	—
Salo . . . . . »	75	—	—	—
Stanina . . . . . »	—	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah) .	—	—	—	—
Galvići istarski . . za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški . . . . »	9	—	—	—
» istarski . . . »	8	50	—	—
» dalmatinski . . »	6	25	6	50
Mekinje . . . . . »	5	40	—	25
Krupica (semolin) . . »	5	40	—	—
Lišće od javorike . . »	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula)	—	—	—	—
sploh . . . »	31	—	48	—
Med dalmat. i riečki . »	24	—	31	—
» hrvatski . . »	34	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k. . .	3	75	9	—
Cunje (štrace) . . za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat . . . «	11	—	16	—
Sumpor u prahu . . . »	7	50	8	50

Oglas.

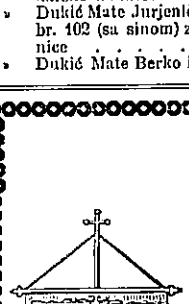

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici «Via Nuova» Br. 735 na I.om katu o boku Grčkoj crkvi.

SKLADISTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

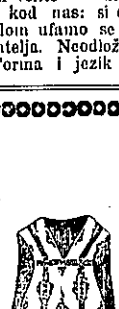

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svilenih koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima takodjer najboljih damaškah za zastave, odjela, sagove; ima piciljah, rukotvorinah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrsnih skovanih predmetah, to jest kalečah, svjetionikah, propelah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionicah, t. d. t. d.

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstavah, uvajah, misnihkošuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrže i najbolje obavljena.

Katarina Garusa.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz „*Naše Sloge*" u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 5. U Trstu 1. Marča 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za cielu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvanu *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hmala, Palazzo Biata Via S. Lazzaro 15.

Plama se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suvše **5** novčićah; il u slučaju opotovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanredniih slučajenah, nedopisuje, nego putem svojo *Listića*.

Izvadak

iz govora D.ra Tonklija, zastupnika na car. vieću, dne 14. veljače 1882*).

«Čitao sam u Slovenskom Narodu od 6. veljače dve opizode, koje su se dogodile kod c. k. gradsko-delegovanoga suda u Ljubljani. Dne 3. veljače izdala se je na slovenski spis slovenska odluka, usled koje bijaše na 3. veljače určeno ročište. Za protivnika došao je zastupnik i odvjetnik dr. Štempihar, koji je priložio slovenski zapisnik. Što se je sgodilo? Došao je sudbeni savjetnik Ledenig te kazao, da se slovenski zapisnik neprima, da se mora prevod zapisnika u njemštini priložiti.

Drugi slučaj je to, da se D.ru Stornu na slovensku tužbu nije dozvolio slovenski ugovor. Gospodo moja, jeli to pravosudje? Dieli se tako narodu njegovo pravo? Nešikanira se tim najveć ljudstvo? Nije li onaj, koji je tako naredio, kriv prestupka suprotivljenja proti višim oblastim, proti ministarstvu?

Sličan slučaj dogodio se je u Vrhniki. Slovenski spis dr. Moscheta vraćen je s primjetbom, da odvjetnici sa slovenskimi spisi samo dosadjuju sudovom.

Gospodo moja! Može li se još kazati, da živimo u Austriji, u pravnoj i konstitucijonalnoj državi? Nije li dozvoljeno o tom dvojiti? Tko govori o «dosadjivanju», ako sudbeni savjetnik na prvi dan svakoga mjeseca predloži platežni list, da mu se zaslužak izplati? Dali mu neplaća razmjerno isti seljak, koji traži u njega zaštite i prava? Ili neka valja za Slovence ravnokopravnost samo tada, kad moraju državi služiti s novcem i krvlju?

Da su samo Niemci snaga i jedinost Austrije, nevjerujem, ja naproti tvrdim, da sve narodnosti i takodjer mali Slovenci, koji u jednakom razmjeru plaćamo porez u novcu i krvi, radimo na to, da se sačuva jedinost, snaga i čast države, to ja nevjerujem, da je koji narod u većoj mjeri pokazao vjernost, ljubav i privržanost državi i najvišoj dinastiji nego li su Slovenci. Da su Niemci nosioci ravnopravnosti, nebi se danas medjusobno borili; jednakopravnost bi se bila izvela bez ograničenja kulturnih interesah, dok su imali moć u rukama. A mjesto da sada pruže ruku za jednakopravnost, bore se s nami; postavljaju komisije, da iztraže jezikovnu naredbu za Česku, interpelira se ministar pravosudja radi slovenščine u Kranjskoj. Ako to vi nazivljete idejami ravnopravnosti, onda se takvim nosiocem lepo zahvaljujem.

Isti govornik (*Dr. Klier*) je sa sažalenjem spomenuo, da je vlada njekoje činovnike odstranila.

Njekoji visoki činovnici su svakako svoj djelokrug krajevno menja i, nu nisu se odpustili, nemogu pako a da nespomenem, kako u čisto konstitucijonalnih državah, u Englezkoj, Americi, Francuzkoj činovnici, koji su nosioci i vodje paloga sistema, navadno odstupaju te neprimaju službe kod druge vlade. Ja nežolim, da se to u istoj mjeri kod nas sgadja, ali uvjek se je nadati, da će političke vodje strankah, ako padne politički sistem, takodjer odstupiti. Gospodo moja, u vašoj sredini našao sam već takvih mužovah. Opažam, da je za dobe Potockijevega ministarstva vrlo častni član vaše stranke, kasniji ministar pravosudja, položio svoje svjesto kao državni tajnik u ministarstvu nauke, jer se nije mogao sprijateljiti s novim sistemom. To nazivljem ja tvrdim značajem i doslednošću u politici. Ako pako padne sistem te se prima služba pod novim a ujedno se pravi opozicija, naravno je da se takov činovnik odstrani. (*Istina! na desnici*). To bi bila doslednost i to bi bili već učinili i manje skrupolozni državnici.

Spomenulo se je takodjer, da je pozvan gjeneral na upravu jedne pokrajine. Ja i moji prijatelji bismo se srotnimi scionili, da dobijemo u Primorju takodjer c. k. gjenerala za namjestnika.

Konačno imam naglasiti, da su svi narodi u Austriji nosioci jedinosti i moći austrijske države, da nenastoje o tom ni Niemci ni Slovenci već da taj nerazrušivi vez prave skupni interesi svijuh narodah i pokrajinah te naša slavna dinastija, za koju su zauzeta srdca svih narodah u nepokolebivoj vjernosti, ljubavi i privrženosti.

*) Prostor lista nedopušća nam, da priobćimo cieli govor vrloga slovenskoga zastupnika za goričke ladanjske obćine, već priobćujemo samo konac. Bavi se pomajviše o današnjem stanju uporabe narodnoga jezika kod suda i u obće kod uredah u zemljah gdje živu Slovenci. (Op. Ured.)

Tršćanska izložba

(exposizija).

Prvim danom Augusta ove godine otvara se gospodarsko-industrijska izložba svih kraljevinah i zemaljah austro-ugarske države. Priprave se već marljivo čine te je izgleda, da će dobro izpasti. Hrvatska će osobito bit zastupana svojimi proizvodi, pokazati će svietu, da nije ni na gospodarskom polju jedna od najzadnjih. Evo ovdje proglasa upravljena na hrvatski narod od dotičnoga odbora u Zagrebu:

Poziv k tršćanskoj izložbi.

U kolovozu ove godine slavi *grad Trst* petstogodišnji jubileum svoga priključenja carskoj dinastiji, te priredjuje tom sgodom izložbu gospodarsko-industrijskih proizvodah svih kraljevinah i zemaljah austro-ugarske monarkije.

Budući su pozvano i Hrvatska i Slavonija, da sudjeluju na toj izložbi, izabrano je i po vis. ministarstvu za poljodjelstvo, obrt i trgovinu potvrdjeno centralno povjerenstvo, koje ovim poziva sve gospodare, vinogradare, obrtnike i industrijalce, kao i umjetnike i znanstvena družtva, da izvole na izložbi sudjelovati i dotične prijave bezodvlačno trgovačko-obrtničkoj komori u Zagrebu priposlati.

Svi predmeti iz Hrvatske i Slavonije biti će izloženi u posebnom, u tu svrhu sagradjenom paviljonu. Uredjenje hrvatsko-slavonskih izložakah kao i zastupanje izložiteljah preuzeti će odaslanici povjerenstva.

Izložba zadržava pet glavnih hrpah, naime rudarstvo, ratarstvo, industriju, pomorstvo, te aditionalnu izložbu, s toga mogu se svi u ove hrpe spadajući predmeti — ako su za izlaganje sposobni — najaviti, a centralno povjerenstvo obaviestit će pravodobno svakoga, da li njegov predmet prima ili ne.

Živo se preporučuje priredjenje kolektivne izložbe, osobito ratarskih i šumarskih predmetah, kao i malog obrta. Zagrebačko družtvo umjetnosti prijavilo je već priredjenje kolektivne izložbe narodne domaće industrije, hrv. gospodarsko družtvo izložbu sjemenja i vina. Prijave za ove hrpe primaju se najkasnije do 15. ožujka.

U Zagrebu, 9. veljače 1882.

Janko Grahor, predsjednik, *J. F. Devidé*, podpredsjednik, *Milan Krešić*, tajnik.

Hrvatsko se novinstvo mnogo zauzimlje za ovdešnju otvorit se imajuću izložbu te svestrano razpravlja, dali će to po Hrvatsku bit od kakve vrednosti i koristi. Navadjamo iz *N. N.* samo njekoje točke:

Izložbe su dan danas, što su sajmovi bili nekoć. Na izložbe se ide kano i na sajmove s dva razloga, jedni da se zabavljaju pa više potroše nego dobiju, drugi da u istinu trguju.

Je li shodno i koristno da zemlja izda za tršćansku izložbu 10—12.000 for.

Je li naš obrt, jesu li naši proizvodi takovi, da je probitačno tolikim jih troškovom izložiti?

Jest.

Podlistak.

SLUGA I VRAG.

Hrvatska narodna pripovjedka.

(Dalje.)

Nu kad vidje vrag, da sluga neće odustati od svoga zahtjeva, dade mu na posliedku batiće, magarca i stol. Sluga spremi batiće u torbu, a stol natovari na magarca, pak hajd doma.

Čim on odputuje, vrag brže bolje pošalje pustahlje, neka idju prieklim putem predanj i sve mu ovo otmu. Ovi otišav sreto ga u njekakovoj šumi, kud je morao proljaziti sluga, te mu stanu otimati batiće, stol i magarca, tu krvavu muku uboga njega. Moli on pustahlje, neka mu neotimaju njegove kukavne trogodišnje znalužbe; dà, ništa nepomaže. Još ga jadnika pustahlje stanu mrcvariti i lemati kô vola u kupusu. Kad vidje sluga, da su mu došle vile k očima, samo će on tiho: »lopota klopota«, a batići ko vražići muhomice stanu klepetati po pustahljah, te ih bogme podobro smažu; a kad vidješe ovi, kako se ružno melje oko njihove glave, stadoše zaklinjati slugu i predanj klicati, neka za boga ustavi batiće, a oni da će ga pustiti, neka putuje u miru kud mu volja.

Tako i valja, pomisli putnik; pak izustiv »lipita klipita«, batići se mahom povukoše natrag u torbu. Sad se pustabije vrate bez uspjeha doma, a sluga krene dalje.

Na putu neoskudjevaše naš sluga baš na ničem jer kako vidjesmo, njegovi batići pružahu mu dovoljnu sigurnost proti nasrtajem, a kad bi ogladnio, ili bi se našao u novčanoj stisci, tad bi se samo obratio na svoga magarca i stol, pak bi sve dobio.

Putujuć tako stigne on u jednu varoš. Bijaše subota večer. Zamoli u jednoga krčmara konaka, i dobije. Raztovariv svoga magarca i spremiv sve svoje na red, predade se počinku. Sjutradan osvane nedjelja. Putnik kaže krčmaru i krčmarici, da idje k misi, a oni pod živu glavu neka nereknu njegovim batićem »lopota klopota«.

»Ele bi i to bili batići, kojima nebi smije čovjek ništa ni rećiu, spominjahu se krčmar i krčmarica među sobom; pa čim se putnik udalji, a oni uputice k batićem, te izlanuše »lopota klopota«.

Sad da vidiš skoka! Batići mažu krčmara i krčmaricu ko pomamni, te ih izmrcvarišе do zla boga; porazbijaše silno posoblje i znatnu štetu namiješe. Neznaš. bili se smijao ili plakao, gledajuć ovaj rieđki prizor. Krčmar šalje slugu na sve strane, svud i svakud, neka za boga traže što brže mogu putnika, jer će izginuti. Sluge jedva u njeke nadju putnika u crkvi, a ovaj doletivši brže tamo, izusti »lipita klipita«, i mrcvarenju bje kraj, jer se batići taki povukoše natrag u torbu.

Sad njim rekne putnik: »Zašto me nehtjedoste poslubnuti? — Mislili ste, bog zna kako će te se okoristiti tudjom mukom, pak eto vam plaća. Odsad će te valjda biti pametniji, i nećete zabadati nosa ondje, gdje vam netrebaa.

Dobro je. Nikomu ništa. Komu je padalo po ledjih, padalo je, meni ljе nije. Putnik plati potrošak, pak prosliedi svoj put udalje.

Putujuć tako dulje vremena, opet stigne u njeku varoš u oči nedjelje, i prenoći tude u jednoj krčmi. Sjutradan kaže putnik krčmaru i krčmarici, da bi išao k misi, ali da nebi oni nipošto usudili se reći njegovu magarcu »barrila i otidje u crkvu.

Krčmar i krčmarica nisu dugo smišljali, što bi učinili, nego čim se putnik udalji, taki otidju k magarcu, pak mu reknu: »magarče harrila na što ovaj mahom počme bacati iz sebe sve same žućake, i pune tri mjerice napuni. Videć krčmar i krčmarica toliko zlato pred sobom, zabezeknuše se i izbuljiše unj oči kô mačak na slaninu, pak brže bolje pokupe dukate i skriju. — Ali njim to nebilo dosta; jer, silakome oči pri mastnoj pogači, veli poslovica; tako i krčmaru i krčmarici nebile dosta one tri mjerice žućakah, nego skriju jošte i putnikova magarca, a umjesto njega podmetnu drugoga.

Putnik došavši iz crkve, objeduje i spremi se da putuje dalje, pak upita krčmara, koliko imade potroška, da mu plati. Kaže krčmar, da ga on nepita ništa, jer da je i on putovao po svietu, pak znade, kako je putniku na putu: »E, nije tako, brajko moja, prihvati putnik; »dug se mora platiti«. — Zatim pristupiv k magarcu, rekne: »magarče harri!« Jok! neharri magarac. Putnik povika jače; badava. Tako tri puta; al' sve badava. — »Ovo nije moj magarac, reći će na to putnik krčmaru i krčmarici; »vi ste promienili moga magarca. Nuder mi ga povratite, ovo bo nije moj«. — »Što meno briga za tvoga magarca«, odvrati krčmar, osjekav se na putnika; — nego idi svojim putem, kamo si i pošao. —

Moli putnik, prosi, neka mu povrate liepim načinom njegova magarca, inače će biti druga. Na ovo se krčmar još većma razpali, te stane grditi i psovati putnika i zapovjedi slugam, neka ga dobro izlemaju i bace na polje.

Videć putnik, da mu je dogorio luč do nokatah, te da neima pravde bez pustih batićah, samo rekne: »lopota klopota«, a batići udri po krčmaru i krčmarici, te ih do vraga izprebijaju i silnu štetu počine; što kad vidješe ovi, stanu se moliti put-

Da je istinit nazor: naši će proizvodi biti na izložbi medju najlošijimi, pače najlošiji, tad bi novac na izložbu izdan, bio bačen u vodu. Tomu srećom nije tako. Mi smo vikli primati nekom ponižnošću nepovoljne osude tudjinacah, koji našu zemlju površno ili nikako nepoznadu, pa se držimo dužni, skromni, kakvi već jesmo, govoriti isto tako o našoj zemlji.

Naši proizvodi biti će u mnogoj struci jednako dobri kao tudji, a u mnogom obziru bolji od tudjih. Naše montanističke proizvode nepoznajemo ni mi sami, a kamo li tudjinci. Jer su nam dosele sve rude s neznanja ili nepoštenja stradale; mislimo, da je nemoguće dići tu struku, a ima u našoj zemlji izvrstnih željeznih rudah uz tako povoljne okolnosti, da bi se velika i znamenita industrija željezna baš u samoj našoj domovini razviti mogla. Naša drva nepozna ni sam trgovački svieat u podpunoj mjeri. Osobito bukova drva za tvorenje toga danas toli obljubljenog pokućtva od previnutog drva, u nas su bolja nego igdje, a još premalo poznata. Naš narodni obrt, reć bi, da smo istom odkrili; a uvjereni smo, da je baš tekstilnoj našoj industriji sudjeno razmahati se pa doći na veliki glas. Za rakiju, šljivovicu, vino, žito, može tršćanska izložba biti prevažnim sajmištem.

Na bečkoj svietskoj izložbi, za koju je velik novac izdan, Hrvatska je upravo kukavno zastupana bila ne zato, da nije imala čim bi se bolje prikazala, već zato, što je tad izložba priredjena koliko je moguće nespretno, ko da se je htjelo pokazati, što je u zemlji neukusa. Od bečke izložbe nije zato moglo biti ploda ni hasne.

Tršćanska izložba daje nam sgode, da se baš pred onim svietom izkažemo, koji je prvi i najbliži zvan, da se od nas kupuje, koji dakle predobiti moramo ako hoćemo, da naša domovina učestvuje kod modernoga poletra osobito na polju obrta. Ako se naša izložba iole spretno priredi biti će nam materijalna probit odtud sigurna, a uspjeh u tudjini postignut više će nas no ma kakav uspjeh u vlastitom domu bodriti, da nezapustimo ono što imamo, već da napredujemo.

Sam pavillon biti će izložbenim predmetom pa će se izraditi po nacrtu Boleovom u narodnom stylu na način lieporezanih sriemskih kućah. Gradnja posebnoga pavillona već bi se dakle tim dala opravdati, što želimo izložiti dostojnije i ljepše narodno naše graditeljstvo nego li je to izloženo bilo u Beču.

Kako danas stvari stoje, mi nemamo razloga prieknm okom gledati Trst, koji je po željezničkih ugovorih za našu robu cienom jednako dalek kao i Rieka, a gdje su za sad trgovini za nas još povoljni odnošaji.

Izložbe namjeravaju polučiti dobre trgovačke sveze. Te sveze regulira jedino interes. Novac nezna za politiku pa teče po naravnih zakonih. Za sad je u našem interesu da u Trstu izlažemo. Promieni li se kartel — ugovor, nagne li naša trgovina na Rieku, nadjemo li tamo sgodu da tražimo izložkom osigurati naš interes, mi ćemo to na Rieci radje činiti nego u Trstu, ali kako stvari danas stoje, zahtieva dobro razumljen interes naše zemlje, da u Trstu što sjajnije i ljepše izložimo.

I visoka vlada shvatila je ovako stvar, pak je odlučila podporom priskočiti tom poduzeću. Ako ta podpora i pripomoć sa svih stranah bude dovoljna, poduzeće će uspjeti. Svakako izložba mora tada postati izhodištem sistematičnomu radu oko popravka osobito obrtnih odnošajah u našoj zemlji. Ako izložba domućega obrta nije u tom obziru bila dovoljnim poticalom — nemo propheta in patria — tad će izložba u tudjem svietu maknuti napred težki kamen, koji leži na slabom cvietku dobrih namjerah u toj struci.

Izložba tršćanska mogla bi dakle imat i na sam razvoj našega obrta velik upliv.

DOPISI.

U Lindaru, *16. Februara.*

Prie dvie trie godine svadjali se više puta gradjani ovog gradića radi narodnosti, jer ima ovdje do 30 Talijanah i onih, koji barem hoće da budu Talijani, a osobito radi škole, što im se djeca gnjave samo talijanštinom, bez da bi se ih učilo ni poznavati slova hrvatska. Od neko doba pak umirili se ponešto duhovi, a ponajviše s razloga, što im se djecu poučava i u svojem sladkom materinskom jeziku. Ali reć bi da nekojim ljudem u Poreču i u Pazinu nije drago, što vlada sada mir medju Hrvati i ono 30 Talijanah. Oni se valjda boje, da ovi posliednji nerade ništa proti Hrvatom a za proti narodne želje..... da bi dakle bilo dobro opet mutiti mir. Evo kako: Slavna Junta poslala je zadnjih danah prošlog mjeseca g. Dr. Eg. Mracha (baš najbiesnijega Talijanaša u Pazinu), da se osvjedoči, kako je u Lindarskoj školi. (Dosada još nije bivalo toga. Što nebi bio mogao izviestiti sl. Juntu i ovdješnji g. agent, koji bolje zna kako stvari ovdje stoje? Ili su se bojali, da jim nebi ovaj poslao izviešće po njihovoj želji?) Lukavi doktor došav u školu izjavi učitelju, da nije došao za drugo nego da zabilježi izostatke (one, koji zapuščaju školu). Učitelj je poučavao kako druge pute, a g. doktor činio se da bilježi izostatke, u istinu je pak slušao, kako se govori, razgledavao kako je gdje koje ime zapisano. U vrieme od 2. ure, što je ostao u školi, čuo je i po koju hrvatsku riečˊ i u katalozih čitao je imena pravilno hrvatski napisana. Na to je valjda uzkipila njegova čisto talijanska krv! On prijavi odmah tu nezakonitost občinskomu šk. viću (a da nije ostao dužan izviestiti svoje u Poreču, to možete slutiti). Malo danah zatim stiže — ferman g. učitelju od predsjednika obć. šk. vieća u Pazinu, pozivljajuć ga, da odmah javi, tko li ga je pooblastio, da smije rabiti u školi hrvatski jezik.

Baš sada bila počela škola dobrahno napredovati, a uz to se je i odviše obzira imalo na djecu talijanske narodnosti. Sad učitelj, da mu se nebude imalo ništa spočitovati stao je poučavati sve samo talijanski. Radi česa razljućeni su mnogi roditelji; nekoji kazali su učitelju, da neće slati svoje djece u školu, ako nebude jih kao dosele poučavao; drugi nepuščaju već svoje djece u školu; djeca neslušaju učitelja, jer ga, ako govori talijanski, nerazumiju; pohadjanje škole je sada mnogo neurednije negoli je bilo prije; učitelju je mnogo i mnogo teže u poučavanju, a mnogo mnogo manje bit će napredka..... A tko je tomu kriv?

Gradjani Lindarski obratili su se već dva puta na visoko c. k. pokrajinsko šk. vieće u Trstu, najme g. 1875 i. g. 1880 molbom, da se uvede u njihovoj pučkoj školi hrvatski naučni jezik, ali do sada nisu dobili još ni odgovora!! — Sadašnji kotarski kapetan grof Manzano, buduć pravedan, nebi se za cielo protivio, da se usliši gori navedena molba, ali što će on, kad oni u Trstu nedadu.

Stoga molimo našega dičnoga zastupnika Dr. Vitezića, da se zauzme za ovu našu stvar. Nek nam se barem odgovori na molbenice.

Budeli se učinila ovdješnjemu narodu pravednost, uvjeren sam, da će i nadalje ovdje u miru živjeti Hrvati sa on malo Talijanah. A mir je bolji nego pir.

Iz Liburnije, *20. veljače 1882.*

U predzadnjem broju dične nam Sloge čitali smo dopis izpod Učke, gdje se odkrivaju naši jadi glede školskih stvarih. Štovani dopisnik razvijajuć liepo svoje misli glede školah ženskoga spola svraćajuć se osobito na Volosko. Napominje i Lovran, da je sretan što imade dvie škole ili bolje rekuć dvie učiteljske sile. Medjutim nam je napomenuti, da je škola ženska za Lovran isto tako potrebita kao i za Volosko. Znadomo, da lovranska plovanija broji do 3400 stanovnikah, te po tom se može misliti, koliko je djece sposobno za školu! Kada je tomu tako, razdielišse samo muška djeca u dva diela, dočim su ženske upravo ostavljene na milost i nemilost. Gradjanska ženska djeca moraju tražiti privatne kuće, ako žele barem naučiti nješto čitati, dočim to siromašni roditelji nemogu smagati; jer su obterećeni drugimi troškovi, a ujedno plaćaju namete. Koliko god žele Vološćaci žensku školu toliko više i Lovranci jer u istinu nam je mnogo potrebna, da se naša ženska mladež izobrazi duševno i tjelesno.

Da budemo pravedni, bacimo oko na jadni Beršeč. Uzporedimo ga s Lovranom i Voloskom, pa ćemo vidjeti, da Beršečani imaju malo manje stanovnikah od Voloskoga, pa neimaju nikakove škole. Ovo su stvari, koje imaju razmišljati na to pozvani krugovi. Naša su djeca posve zapuščena, jer bolešću naših svećenikah gladuju i žedjaju za duševnom izobraženošću.

Kod ovakvoga stanja stvarih dužnost je svih, da narodu, koji želi da mu djeca nebudu bez nauke, pripomognu, da jim se pošalje učitelj njihove krvi, kojega će djeca razumjeti u školi a najpače koji će djecu razumjeti. Svako zatezanje od velike je škode, pak zato neka se stvar ozbiljno pospješi.

Iz Pazinšćine, *16. veljače.*

Čovjek nezna bili se smijao il oplakivao naše paziuske črčkare. Što sve oni neupotrebljuju namjerom, da nas ponize.

Medju ostalim viču oni porugljivo našemu nevinomu narodu, da mu je sada umro njegov slovinski kralj.

Ovim si odkrivaju svoju golotinju i paklenu svoju nakanu, nas pako bodre, da jih što bolje upoznamo. Znamo dobro na što vrebaju. Rad bi ti kruhoborci, da mi sdvojimo i zaboravimo dično naše hrvatsko ime ter ga promjenimo s njihovim talijanskim. Ako nam je sudbina jednoga ili dva dobrotvorca na drugi svieat preselila, neznadu li biednici, da nam se četvero, šestoro novih radja. Ako neživimo s pokojnimi, živi s nama njihov duh.

Kažite nam dične rugalice, kad ste za prosvjetu i napredak toliko učinili, koliko pokojni naš Dobrila? Kod pametnih se ljudih takvi ljudi štuju, nu što ćemo da tražimo od vas! Javno vam budi rečeno, da dobro znamo, kako se pod nama jama kopa, ali držite na umu onu: koji pod drugim jamu kopa, sam u nju pada. Mjesto na poštene duše vikati, hvalevrednije bi bilo, da nastojite podignut ćudorednost, koja dnevimice propada. Nevidite li možda, kako se naša djeca zlo u školi ponašaju? Neznateli kako dječak od 10—12 godinah iz škole se vraćajuć u talijanskom jeziku izsmjehava svoju majku tako, da siromašni roditelji neznadu bili školu bili djecu proklinjali? Nevidite li koliko naše djece dangubi bez nikakve koristi u tih vaših tobožnjih talijanskih školah? Nevidite li do česa smo dospjeli. da u najboljih ljetih nesmažemo plaćati poreze i prireze, koji nam kao gljive rastu?

Neka se naš koji zastupnik popita malo na podeštariji, kako to, da svaki propalica nadje kod nje kruha! Progledajte ljudi te nemojte si dati upiliti u glavu, da je zlato crno, ako vam i sto puta to vaši ulagljivci tvrde. Najprije što ti preporučamo jest, elementarne nauke pružiti djeci tvojoj u materinjem jeziku.

Selo Rovinjsko, *početkom veljače.*)*

Jedva na 19. siečnja dočusmo sa velikom žalošću tužnu viest nemile smrti našeg visokocienjenoga Jurja Dobrile, biskupa Tršćanskoga i Koparskoga, te odmah zvona objaviše našem svietu težki gubitak visokoštovanoga prvašnjeg pastira svoga, rodjena pod milom našom istarskom zviezdom. Nedjelom kod sv. Mise poslije evangjelja g. župnik ganutim srdcem i licem suzami oblivenim puku navjesti, da nam je nemila smrt pokosila presvetloga pastira. Prazno srdce bilo bi ono, kad nebi bilo proplakalo na njegove riečˊ, toplonaručujuć pobožnom puku svojemu, da se poslije podne sabere što mnogobrojnije na mrtvačku večernju za pokojnika, a utorak na 24. ob 9 uri k sv. misi. Dne 24. obdržavahu se zadušnice neumrlomu i velezaslužnomu Jurju Dobrili. Uposried crkve bijaše mrtvački lies, a crkva bijaše prama mjestu liepo razsvetljena svićami. Prisutno bijaše občinsko poglavarstvo, školska mladež, i liepi broj puka slušajuć pobožno sv. misu. Ovaj puk nemože nikad da zaboravi pokojnikove liepe i zanimive nauke u doba obdržavanja sv. krizme, radi česa živiti će Dobrilovo veliko i slavno ime u narodu za uvjeke, nesamo kod učenjakah, nego i kod prostoga puka. Dobrila bijaše onaj vrli rodoljub, što je žrtvovao blago i život za potlačeni narod svoj, i milu domovinu, zato vječna mu slava!

Iz Boljuna *početkom veljače 1882.*

Radi prerane smrti našega pokojnoga biskupa Jurja Dobrile nam svim oko zasuzilo, te zato moram svim Istranskim Hrvatom a i svim Istranom zavapiti: Istrani! Milog i dičnog brata ste uzgojili, a sad ga više nemate na ovom svietu. Najljepši pupoljak nam uvehnuo, najmiliji i najdraži muž nam preminuo, a blaga njegova dušica se u nebeske dvorove preselila. Istrani! Zavijte se u crno i narekujte! Nu i nezaboravite pomoliti se Bogu za blagu njegovu dušicu prošnjom, da i njegov nasljednik uzljubi ovaj biedni hrvatski puk onako žarko kao i premili pokojnik.

Pokojnik nam bio Istran, bio nam susjed po rodu, brat po narodnoj krvi, bio otac školske mladeži, pa zato bijaše i dužnost, da sa svećenici i svaki občinski glavar njegovo mrtvo tielo k grobu sprovede, te da svaki tim pokaže, koliko je štovao onoga, koji si je podpuno poštovanje i ljubav zaslužio. Kako se je kod nas ponašao glavar, neću da opisujem već polažemo puku boljunskomu na srdce, da kod budućih izhorah izabere u zastupstvo muževe, koji se nisu od Boga zaboravili te koji će znati i sa svećenstvom u miru i slogi živiti.

Hvalevredno je, što su se četvorica Vranjske plovanije sa svojim župnikom na

*) Malo zakasnilo. Op. Ur.

---

niku, ako u boga vjeruje, neka obustavi batiće, a oni da će mu mahomice povratiti njegova magarca. Sad putnik zapovjedi batićem, te prestanu. Krčmar brže bolje dovede pravoga magarca i dade putniku. Putnik vidi, da je njegov magarac, ali mu ipak zapovjedi da barri. Ali gle čuda! Magarac neće da barri dukate. Putnik povika tako tri puta; no magarac neharri više, neima odkuda, jer su mu krčmar i krčmarica tako dugo vikali »barri!« dok nisu i posliednji dukatić od njega izmakuli. — Sad im naloži putnik, neka mu smjesta donesu one dukate, štono su ih dobili od njegova magarca. Krčmar i krčmarica stanu šeprljiti, da kakove dukate, da oni o tom neznadu ništa. »E, kad neznate vi, jamačno će znati batići«, veli putnik; a krčmar i krčmarica bojeć se, da ih nebi još jednom dao izlemati putnik, brže bolje donesu one tri mjerice dukatah, i dadu ih putniku. Putnik prinese žućake k magarcu, te mu naloži da ih pozoblje, a zatim se spremi i odputuje daljel

Putujuć tako stigne opet za njekoliko danah u jednu varoš. Bijaše subota večer. I tude prenoći u jednoj krčmi. Sjutradan osvane nedjelja. Putnik kaže krčmaru i krčmarici, da idje k misi, i zaprieti jim se, da nebi podnipošto rekli njegovu stolu: »stole, načini se!«

Ali čim je putnik otišao u crkvu, krčmar i krčmarica mahom otidjoše k njegovu stolu, pak rekoše: »stolo načini se!« Čim oni to rekoše, mahom se stvori na stolu svakovrstnoga jela i pila, kakova zamisliš; samo što neima ptičjega mlieka. Sad pomisle oni, pravi je to stolić, pa nesmišljajuć dugo što bi učinili, brže bolje ga skrilju, a umjesto ovoga podmetnu drugi.

Putnik došavši iz crkve, otidje k svomu stolu u namjeri, da si na njem pripravi objed, pa mu rekne: »stole načini se!« Ajaka! nenačinja se stol. Sad putnik poviče jače dva, tri puta — sve badava. Kad on to vidi, mahom zovne krčmara i krčmaricu, pa jim reče: »Ej, gazdo i gazdinjo! ovo nije moj stol; gdje je moj stol?« — Krčmar se stane nanj' ljutiti i grditi ga, velećˊ, da mu on nije dužan čuvati njegova stola.

Putnik mu se stane iz nova moliti, neka mu povrati njegov stol, jer ako neće milom, a on će silom. Sad krčmar plane kò živa vatra, i stane tjerati putnika iz kuće, nazivajuć ga doteplicom i klatnjom svjetskom. Videć putnik, da nije kud kano, te da mu je uzalud moliti, samo šaptne: »klopota klopota«; pa kad batići dobro operušaše krčmara i krčmaricu, ovi mu smjesta vrate njegov stol. Potroška nije platio putnik, jer nije krčmaru to ni palo na um, već je samo gledao, kako da se izbavi iz škripca. *(Sliedit će.)*

brzu ruku dogovorili, potrebnu svotu sakupili, te svog podžupana M. Ribarića k pogrebu u Trst poslali. Tim su Vranjci izkazali pokojnom biskupu poštovanje, sebi i svojoj plovanji čast. Pa kako se kod nas pazi na čast občine, tako i na korist. Dosta je da rečem, da se neteraju dugovi, da se porezi (franki) občinski neplaćaju, te dok c. k. kasa šuti, niti glavar sam valjda nezna koliko su občine pojedine dužne.

Polag dopisa iz Boljuna u 2. broju ove godine naš je glavar sa dvimi savjetnici domaćega školskoga vieća zahjevao, da bude u Boljunu talijanski učevni jezik, pa i kazao, da si hrvatskim jezikom djeca glavu tupe, pa da se njim nemogu izobraziti. Stoj! Gospodine glavaru! Talijanski sam neznate dobro govoriti, niti čitati. A zašto se niste naučio talijanski barem čisto govoriti, kad toliko godinah po Istri do Rieke i do Trsta putujete? Ja ću odgovoriti: Zato, *jer nije vaš materin jezik!* G. glavaru! U jednoj vas je školskoj sednici mogočastni župnik Matičić njemački nagovorio, a vi mu odgovoriste: Ja nerazumijem njemački. Dobro! A kako može mlado diete razumjet učitelja u školi, kad mu slova tumači u nerazumljivom talijanskom jeziku?

G. glavaru! Vi imate u Boljunu pučku školu, učitelj je plaćan od zemaljske kase, a za škole plaćaju ne sami Boljunci, nego i Brešćani, Učkari, Vranjci, Pažani, Borućani, Gradinjci, Posrćani, Letajci i Sušnjevci, koji svi škole nemaju. Pa da ugodite vašim slepim mušicam zahtjevate talijansku školu? zahtjevate, da si djeca glavu talijanskim jezikom tupe? zahtjevate, da si samo kakvu talijansku rieč nauče, da misle, da nješto jesu i nješto znadu, to bi onda poput njekojih razsipno trošila, sve više, pa ipak možda i nemir pravila, kao nekoji fljajraši karneljski u njekih gradićih. Nu kakvo djelo, takva plaća! Naši karnjeli hvala Bogu propadaju, tuđju zemlju obdelavaju, i skoro svi u tuđjih kućah stanuju. Hvala Bogu!

Ja častim i poštujem svakog muža dostojanstvenika t. j. savjetnike školske, glavara i predsjednika, nu kao privatnim osobam možemo jim nješto kazati, da budu u napred pravedniji u ovršivanju svojih dužnostih. Sve šarenjuko bi još prosto, da mi oproste, što se tako zaljutih, nu oni kažu, da pismenog hrvatskog jezika u N. Sl. nezazumiju. Dobro! Dakle neće niti ovoga razumjeti, što napisah; pa ako se budu oglasili, će sami dokazati, da su lažljivci, a ja pomoćju Božjom i drugih pametnih ljudih neću njima dužan ostati.

S Bogom! *Kmet!*

Sa otočića svetog Marka,
dne 25. veljače 1882.

Naše gore list pokojni »Nikola Tomaseo« izrekao je medju ostalimi zlatnimi rieči i ove: »La scuola se non è tempio, è tana«.

Pred očima imajući prvo navedeno rieči ovog veleuma, nek nam na ovom mjestu bude dozvoljeno reći, ono što nam na već dulje vremena na srdcu leži. Na dičnom našem otoku Krku, naš pošteni hrvatski narod veliko i dosta tegotne žrtve doprinaša, na žrtvenik prosvjete i naobrazbe svoje mladoži.

Da o tomu nenavadjamo mnogo podatakah, dovoljno je kad se u obzir uzme, da je godimice na kr. gimnazlji u Senju i na Rieci 30—40 djakah iz našega otoka.

Ova lieпa kita učuće se mladeži nije iz gospodskih dvorovah, nego iz seljačkih kolibah.

Ako dakle naši pošteni hrvatski seljaci toliko žrtvuju za naobrazbu svojih sinovah, još većma množilo bi se broj naših učenih ljudih kad bi kod nas na otoku i u obće u Istri bile tako uredjene pučke škole, da bi našemu narodu od veće hasni bile; rieču kad bi iste uredjene bile prama našim potrebam, kad bi vladaoc u njih ono oduševljenje za sve ono što je Bogu i ljudem milo i drago.

Napokon, narod bi školu ljubio i cienio, kad bi pripoznao, da je ista stup hrvaštine i da se u njoj naša mladež podvostručenimi silami i što većom ljubavju podučava i pripravlja za praktičan život.

Svatko će se sigurno spominjati one dobe kad su naše pučke škole bile pod vlašću duhovnoga stola.

Nije li tada upravo bila milota, stupiti nogom u školu bila ona u gradu ili na selu. Svagdje kamo god si došao, imao si sgodu osvjedočiti se, da mladež marljivo u školu polazi; da u školi vlada prava disciplina i naboženstvo čud.

Netom, da je u život stupio novi školski zakon, kojim se je škola emancipirala od crkve, od to doba možemo bez straha reći jer zato dovoljnih dokazah imademo, da nismo u napredku niti za dlaku napred stupili nego dapače uztvrditi možemo, da škole naše osobito na ladanju u sveto veći nazadak padaju. — (NB. Da nam se nespočituje da smo protivnici novog školskog zakona velimo: da je zakon dobar all za našu Istru nije, on bi bolje odgovorao zahtjevom koje pokrajine mnogo naprednije od naše. Svaka biljka neuspjeva na svakom tlu.)

Dobra i valjana pučka škola mora djelotvorno promicati boljak i napredak medju narodom jer se to od nje punim pravom zahtjevati može.

Da budemo što kraći, nastojat hoćemo u koliko prostor ovog lista dopušća navesti ono što poglavito prieči, da naše škole svrsi shodnoj neodgovaraju?

Priznati moramo, da je valjanoj pučkoj školi duša sviestan i narodnim duhom zadahnut učitelj.

Onaj, tko se učiteljskom zvanju posveti, mora već u napred biti dobro osvjedočen o uzvišenosti svoga častnoga all s druge strane vrlo tegotna zvanja.

Pučki učitelj ima biti pripravan velikom ustrpljivošću i samozatajom podnositi sve i svaka samo da žudjeni cilj postigne. On nek nežali nikakva truda, nego ako je u njemu pravog žara i oduševljenja za učiteljskim stališem, nek tečaj žiča svoga jedino žrtvuje, da crkvi, državi i domovini uzgoji prave i valjane sinove. —

Promotrimo li sada ako li Istra i naši otoci imadu ovakovim duhom zadahnuto pučko učiteljstvo?

Imade sigurno častnih i povodih iznimakah, all sa žalošću priznati nam je, da naše pučko učiteljstvo malo mari za narod i narodnje želje, ono je danas posvema hladno pak i radi onako, kako mu se od koje strane prišaptne i namigne.

Po našem sudu, mi naše pučko učiteljstvo dielimo na tri kasto.

Prvoj spadaju stari ili bolje rekuć po staromu sistemu diplomirani učitelj, k drugoj pribrajamo one, koji su polag novog sistema diplomirani, a treći one, koji služe kao učitelji za nuždu iz pomanjkanja izpitanih učiteljskih silah.

Ovi prvi toliko rade u pučkoj školi u koliko dužnosti svogega zvanja udovoljavaju. Što mnogi od ovih željna napredka nepoluče, glavni je uzrok što nepreudesuju svoja preduvanja po načelih umne pedagogije i didaktike.

Učitelji po novoj sistemi diplomirani, novelim da svi ali ih ipak imade, odviše se oslanjaju na prisvojeno si znanje u preparandiji, ter kad u školu stupe i sami uvide, da su u preparandiji za sve drugo većma se izobrazili, nego za pučke učitelje.

O trećih dosta nam je reći, da su oni slični najmiljenim težakom, kojim manja potrebita naobrazba i volja za rad u školi. Na priznati moramo, da su na mnogih mjestih, gdje su svećenikom povjerene, posvema dobre.

Kad bi se dakle, kao što mi mislimo, odstranila ta zaprjeka, da mogu mladići iz Istre pohadjati preparandiju u Zagrebu i kad bi se od strane vlade dozvolilo, da se na izpražnjena učiteljska mjesta u Istri mogu natjecati učitelji i učiteljice iz Hrvatske, ter da bi se takovimi u pomanjkanju domaćih sinovah izpražnjena mjesta popunjivala ovo načina kako bi Istra do hrvatskih pučkih školah došla.

Drugo pako što mnogoga od učiteljstva odvraća, jest vrieme od četiro godine, koje mora probaviti na preparandiji.

U tom bi se barem pomoći moglo, da se broj godina izjednači s onimi u Hrvatskoj, najme trogodišnji tečaj.

Dokle sličnі okolnosti budu vladale, Istra će uvjek stanjati za svojimi narodnimi učitelji i učiteljicami.

Iztaknuli smo, da su ponješto i krivično naše škole, da nam mladež čudoredno propada, jerbo škola nunjeguje naboženu čud svoje mladeži onako kako se to od nje zahtjeva. —

Pripoznati će svatko, da mladež rado sliedi primjer predpostavljenih osobah bilo to u dobru ili u zlu.

Obično se veli: Kako učitelj takova mu i škola.

Indi, vidi li mladež, da se obuka započme i svrši bez molitve, čuje li govoriti u školi indiferentno ili čak nedostojno o Bogu, crkvi i crkvenih poglavarih, kako se možemo nadati, da će nam škola na tom temelju radeć medju mladežju naboženu čud uzgojiti? Predpostavljene školske vlasti*) pripuščaju slobodnoj volji učitelja hoće ili neće ići djecom sv. misi, na obhode (procesije), neobvezuju ga da bdije nad mirom i redom kad idu djeca sv. izpovjedi i pričesti.

Napokon, ništko se neskrbi, jeli u školi križ s razpelom ili koja naboženа slika.

Onim pako kojim je dužnost bliti nad upravom pučkih školah velimo, nek negrade od pučke škole sve samo ne pučku školu.

Mi zahtjevamo i to odlučno, da nam naše škole odišu pravim duhom kršćanskim, to barem kao katolici možemo punim pravom zahtjevati.

Prečastnomu duhovnomu stolu u Krku bi savjetovali, da imenuje iz kruga svojih vrlih svećenikah nekolicinu, koji bi imali obnašati i to bezplatno čast biskupskog povjerenika za izpitavanje vjeronauka u pučkih školah.

Ovim biskupskim povjerenikom, morao bi biti slobodan ulaz u svaku pučku školu, da u opredieljeno vrieme izpitavaju ili čine izpitavati po kateketi ili župniku škol. djecu nauk vjere.

Nakon obavljene inspekcije i to najmanje dva put na godinu podnesli bi ordinarijatu svoje izvješće, gdje bi o pojedinoj školi potanko bilo rečeno sve što spada na religiju, moral itd.

Ovim postupkom polučilo bi se sigurno više i uspjeh bi bio mnogo bolji, nego onim da župnici moraju koncem svake škol. godine podnašati ordinarijatu izvješće o napredku kojega je škol. mladež tečajem godine u vjeronauku učinila. Mi smo ob ovom svoje skromno mnienje rekli a veselit će nas ako ovo načelo bude poprimljeno.

Napomenuli smo takodjer, da su pučke škole i na uštrb našoj narodnosti hrvatskoj u Istri i na otocih, a to možemo i punim pravom reći, jer ondje gdje učiteljuje takov učitelj komu je narodnost devetom brigom a žalibože imade takovih prilično broj, tamo niti nemože škola djelovati, da se medju narodom ideja narodnosti učvrsti.

Veliki državnik današnjega vieka knez Bismark rekao je: Nisu naše straguše pobjedu obdržale nad Francuzi, nego tu nam je pobjedu izvojštila škola.

Dok nebudo dakle imao naš narod svoje domoljubno hrvatsko učiteljstvo i dok mu se nepreustroje škola naprama sadašnjim njegovim potrebam i ako u ovih školah nebude vladao duh kršćanski, za stalno nećemo mi Hrvati tako lasno izvojštiti nad našim neprijateljem, koji je u vlasti, novcu i imutku mnogo moćniji od nas.

Istarski Hrvati!

Odbacimo od sebe dosadašnji indoferentizam, svaki po mogućnosti nek radi u tolikо samo, da spasimo narod naš i mili nam jezik hrvatski, kojemu prieti pogibelj sa više stranah i hoće, dan nas upravo silom u drugi narodnji živalj stope. A neznaš narode moj zašto to čine? To neprijatelji naši rade jer vide i priznavaju, da imaju moćnijim od sebe posla. Složno dakle brate na uztrajni rad, pobjeda je naša!

U to ime pomoz Bog!

(Jedan krčki Hrvat).

Ako se možda i neslažemo u svačem sa dopisnikom, odlučamo ovoj dopis nepromenjen.

(Op. Ured.)

*) Godino 1873 bili su Isusovci na misljah u jednoj župi. Zato je doznalo kotarsko školsko vieće a ovo nepočasiv ni malo naložilo je mjestnom školskomu vieću, da bdije i nato pripazi nebi li ntožda učitelj išao sa školskom djecom slušati propovjedi u opredieljeno škol. vrieme ter time obuku zanemario.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 28. veljače 1882.

U carevinskom se vieću nadaljuje razprava o državnom proračunu. U ovo petnaest danah došlo je više puti do žestoka jezična okršaja izmedju ljevice i desnice. Na posljedku kao da je i Taaffe uvidio, da se od ljevice neima već čemu nadati, pak se počeo bolje naslanjati na desnicu, koja ga u nadi konačno pobjede neprestaje složno podupirati u svakoj važnijoj stvari.

Znamenite su rieči, što jih je prošlih danah izustio u viećnici, odgovarajuć nekomu Niemcu, te rekao, da Austrija nije isključivo ni njemačka ni slavenska, nego jedino Austrija, to jest, skupna domovina raznih narodah, koji kako nose jednako breme, moraju imati i jednake pravice. To je prvi put, što se poslje toliko godinah svakojaka prepiranja, čula već kada tada jedna pametna sa ministarske stolice. To i ništa drugo jest ideal slavenskih u Austriji plemenah. Komu nije to pravo, nije prijatelj Austriji, pa makar se sto puti pozivao na svoje staro izkušeno domoljublje; jer nikoji narod nije dužan služiti drugomu narodu, kao što to zahtievaju još i danas naši vladohljepni Niemci.

Odskora su u Českoj ustavovierci ogromno postradali. Bili pozvani njemački i slavenski veleposjednici, da izaberu jednog zastupnika u car. vieće, pak velikom većinom glasovah bude izabran Slaven, a ono su se Niemci nadali sigurnoj pobjedi.

Kako stvari stoje na jugu naše domovine, najbolje se vidi iz proglasa, što ga je vrhovni zaprovjednik Jovanović izdao na častnike tamošnje vojske. U tom se proglasu veli, neka vojska miruje sve dotle, dokle nenastupe bolja vremena i dokle joj neprispije veća pomoć. Na mnogih mjestih, gdje se pojavili ustaše, bude proglašen preki sud. — Jedne njemačke novine izmislile su osobit način, na koji bi trebalo urediti one pokrajine, da se za uvjek stane na put svakomu tamo nemiru. Te novine vele, da bi trebalo iz Hrvatske, Dalmacije, Bosne i Hercegovine itd., osnovati jedno jedino kraljestvo, pa dati mu onaj isti položaj, što ga ima Ugarska naprama Austriji. Mi nećemo na to ni crno ni bielo, ali što možemo reći jest, kad bi se u onih zemljah odmah poslje zaposjednutja bila uvela raprezentivna vladavina, težko da bi bilo ikad došlo do sadašnjega ustanka. Istina da to nebi bio uzor-parlamenat za nas, ali bi za one ljude, kojim stoji kao u krvi, da javne stvari javno obavljaju, naime kad im se kaže, da su se oprostili svojeg stoljetnog jarma.

U ovaj par sva Europa neima drugo na jeziku nego ime ruskog generala Skobeleva, koji se prošlih danah u Parizu veoma nepovoljno izrazio o Niemcih u obće, tè rekao, da mora doći do rata izmedju njih i Rusah. Ali tko o ratu misli, o ratu negovori, ako nije lud. Zato i Skobelev, kad je onako govorio, morao je imati nešto drugo na pameti, a to nemože biti nego obsjena prevratne stranke u njegovoj domovini, pak se možda to dogodilo i sa znanjem same njemačke vlade. A kad veli, da je Austrija išla u Bosnu, da ju pokatoliči, valja mu reći, da baš nezna, ni kad ni gdje živi. Najčudnije pako jest, što se glasoviti španjolski govornik, Castelar, usljed tih Skobelevljevih govorah boji, da će od danas do sutra Slaveni poplaviti svu Europu, pak zaklinje ostale europejske narode, neka nekasne nego neka se vežu medju sobom, da uzmognu odbiti od sebe tu strašnu pogibel. Iz toga se takodjer vidi, da je g. Castelar više učio govoriti nego li misliti!

O dogadjajih u ostalom svietu neimamo gdje da progovorimo.

Jurina i Franina.

Ju. Pak da lekari i carlatani nisu prijatelji, a neki dan samih videl skupa, pak...

Fr. Kade?

Ju. Pustl me da dopovem — pak dokle je šal lekar pogledati nekoga bolnika, carlatan je zdraveh troval va nekoj ostarlje pul brižkole.

Fr. Kade j' to bilo?

Ju. Ti nisi navadno tako kurioš — a ipak ti neću za sada povedet, nego da je bilo tamo nejde izpod Učke pul more.

* * *

Ju. Ča biš ti rekal zač ono neki lekar onako na tanko svaki numer od kuće obahaja i gleda, kada pride k' bolniku?

Fr. Zač? — aš nebi rad, da ni koraka zastunj stori.

Ju. Ale bože moj ča ih ta gospodin stori prez potrebi i zastunj?

Fr. Aj ne za se ni jenega po moju puru.

Različite viesti.

Biskup Strosmajer. Obće poznati i obljubljeni biskup boravio je prošloga mjeseca u vrieme pokladah 10 danah u Trstu te se je na čistu sredu vratio u Hrvatsku. Došao je u Trst, da se malko odmori, nu i ovdje zateče ga posao te je neprestano radio. U Trstu desi se sada i jedna njegova nećakinja ženjena za višega častnika. Imadosmo prilike govoriti s ljubeznim biskupom, koji je još u podpunoj snazi muževne dobe, i težko bilo nam se razstati od tog hrvatskoga nesumo velikoga biskupa nego i učenjaka. Obećao nam, da ćemo se opet viditi za vrieme izložbe, a Bog neka ga zdrava i čila opet amo povrati.

† **Matija Dubrović.** Svečani pogreb ovoga vrloga svećenika bijaše 16. prošloga mjeseca. Vele otmeno občinstvo izpratilo je njegove zemaljske ostanke do crkve, gdje je bio župnikom. Prisutan je

bio cieli kapitul stolne crkve, za kojom idjahu njegovi rodjaci, tršćanski c. k. namjestnik, više predstojnikah ostalih tršćanskih oblastih, lipa kita njegovih prijateljah, znanacah i štovateljah i mnogo drugoga svieta. Pokojnik ostavio je za universalnu baštinicu svoju nećakinju kod Mihotićih kod Kastva, opredielio je 3300 for. za jedan štipendij, koji ima biti uživan od učenika potićućega iz rodbine, a 500 for. ostavio je biskupskomu konviktu, koji bi se imao ustrojit.

Novačenje ilitl leva. Ove godine nabirati će se vojnici u pojedinih kotarih Istre, kako sliedi. U *Rovinju* dne 1. i 2. marča. U *Poreču* 4. U *Bujah* 6. i 7. U *Piranu* 8. i 9. U *Kopru* 11., 13., 14. i 15. U *Pazinu* 16., 17., 18. U *Labinju* 13., 14. U *Motovunu* 20., 21. U *Buzetu* 23., 24. U *Podgradu* 27., 28., 29. U *Puli* 3., 4., 5., 6. aprila. U *Voloskom* 11., 12., 13., 14. Dan novačenja u kotarih *Cres, Krk, Lošinj* oznanit će se kasnije.

U Veprincu dogodila se golema nesreća dne 31. predproš. mjeseca. Dva težaka, dok su kopali zemlju u velikoj rabi zasula je zemlja, i mahom su ostali mrtvi. — Oj životu ljudski koliko si krhak! — nikad se čovjek dosta čuvati neznade.

Priznao zločin Pred 4 godine nadjena je u Beču u svom stanu prostitutirana Katarina Balloghova zadušena. Sumnja pala je na drugu prostitutu, neku Steinerovu, koja bude odsudjena najprije na smrt, onda preinakom osude na 6 godinah tamnice, te je već odsjedila blizu 4 godine u zatvoru u Vel. Meziriču, premda je ona tvrdila, da je nevina, i premda je velika sumnja padala na mladića, koji je bio posljednji u nje vidjen, da ju je mogao i ovaj umoriti. Istom ovih danah priznao je neki kadet u Znojmu (Znaim), Ljudevit Waschauer, sin ondašnjega drž. naodvjetnika, da je on umorio Balloghovu. Ova ga je mnimo bila pozvala, da podje s njom u njezin stan, on da je išao, pa budući si je već dugo htio uzeti život, to joj reče, da mu skuha kafu. U kafu da je on nasipao otrova, no prije nego li se je nadao, izpila ju je Balloghova. Kad je ova začela hroptiti, tad da ju je, bojeći se, da će biti izdan uhvatio za vrat i ugušio. Od onoga vremena reče, da nejma nigdje mira. Usljed te izpovjedi, koja se nakon predizvida drži temeljitom, doveden je Waschauer u Beč, gdje se kod suda vodi istraga. Dr. Neuda pako kao branitelj Steinerove podnese odmah molbu za obnovu postupka proti Steinerovoj, koju je sud povoljno riešio i dao odmah dovesti Steinerovu iz tamnice u Vel. Meziriču u Beč, te ju je već pustio na slobodu. Ona je uvjek tvrdila da je nevina i poslje proglašene joj osude izrekao je bio branitelj dr. Neuda svoje duboko osvjedočenje, da je nevina osudjena.

Černe Ivan, dosad župn. pomoćn. kod sv. Antona u Trstu je imenovan župnikom kod sv. Bortula (Barkola).

Iz Rukavca nam pišu: da su Brezani Puži, Rukavčani kao što i Kućeli poslali tekom mjeseca februara molbu na namjestničtvo za odielenje od svoje kastavske starine. Navadjaju da su našli kuću za novo Glavarstvo kod nekoga Kinkele br. 23. — Vidjet ćemo ako bude uspjelo ovaj put Kuderovo sjeme. Preporučamo posao c. k. oblastim i našim zastupnikom, da se jedanput za uvjek uguši klica seblčnosti.

Vojska austro-ugarska po vjeroizpovjesti. Statistički podatci od mj. rujna pokazuju, da je u našoj vojsci zastupano dvanajst raznih vjeroizpovjestih, i to pripadaju; rimokatoličkoj vjeri 197.277 vojnikah; grčko-katoličkoj vjeri 23.874; starokatoličkoj 547; istočno-grčkoj 16.706; istočno jermenskoj 203; katoličko-jermenskoj 48; luteranskoj 11.123; kalvinskoj 13.147; unitarskoj 364; izraelićanskoj 7652; muhamedanskoj 328; a ostalim vjeroizpovjestim 118 vojnikah. Raznovršću vjeroizpovjesti nadmašuje austro-ugarsku vojsku samo englezka i ruska vojska.

Današnjemu broju priložen je paštirski list vikara sdruženih biskupijah tršćansko-koparske.

NEUKA NAUKA.

Kako bi se moglo najkoristnije upotrisbiti kukurusove klipove, nakon što se je omutilo zrnje.

Dosad upotrebljavaju se klipovi najkoristnije, kao gorivo. Gore jakim, žarkim plamenom. Nekoji ih rabe takodjer kao krmu za goveda i ovce. All se nemogu u komadu pokrmiti. Prije svega izrežu se na komade ili se samelju na debelo; pa se pred krmljenjem popare vrelom vodom; toj kaši primješa se takodjer malo plievi i soli, jer tom primjesom postanu tečniji, a marva jim se lagljе priluči. Neki običaju napraviti iz klipovah i koje zelene krme kiselo sieno. Izrežu ih u tu svrhu na komade, pa jih, pomješane zelenom travom i soli zakopaju u jednu jamu. Jama je nepropustna, a prije no što ju zaspu, pritisnu jako travu i klipove, u svrhu, da se odaleči sav zrak što ga je unutri.

U najnovije vrieme prave iz klipovah, kukuruzov čaj. Izrežu klipove uzduž, pa jih kuhaju u mlieku u kojem imade raztopljena sećera. Kuhanjem prioče klipovi mlieku onaj ugodni vonj i tek kukuruza. Ovaj tek i vonj prijaju jako sučijavim. Kad se kuhanjem zgusne mlieko, ocijedi se izvadi klipovina, jer je čaj gotov. Čaj taj može se odma rabiti ili sačuvati u dobro začepljenim staklenicam.

* * *

Koliko vremena nose domaće životinje svoj porod, a koliko leži na jajih domaća perad?

Kobila je bredja za 48½ nedjeljah ili za 340 danah. *Ugota* (magarica) nosi nekolliko danah više od kobile. *Krava* je bredja 40½ nedjeljah ili 285 danah. *Ovce i koze* nose 22 nedjelje ili 151 danah. *Krmica* (svinja, prasica) nosi 17 nedeljah ili 120 danah. *Kuja* nosi 9 nedjeljah ili 63 do 65 danah.

Od peradi: *Kvočka* leži na jajih 20 do 22 dana, a trpi pod sobom 16 do 20 jajah. *Puka* (puran) leži na jajih 27 do 28 danah, a trpi pod sobom 15 do 20 jajah. *Patka* leži 28 do 32 dana, na 15 do 18 jajah. *Golub* leži 17 do 19 danah na 2 juja, a preko godine izleže se i izvali 6 do 10 jajah.

* * *

U nas se obično ležaci ravnaju pri svakoj radnji po mjesecu; tako n. p. za mlada mjeseca rezu staru lozu, a za puna mjeseca mladu lozu; imali mjesec kakva upliva na bilje i kako djeluje?

Premda su odnošaji med zemljom i mjesecom jako tiesni te ipak, uz sve pomnjivo izttraživanje fiziologah, nije se moglo dosad opaziti, da mjesec ima i malo upliva bilo na bilje ili na druga živuća zemaljska bića. Žalibože ima u narodu jako mnogo predsudah, koje će nauka i vrieme raztjerati, pa i ta o lozi je jedna od ukorenjenjih predsudah. Lozu bilo staru ili mladu može se rezati odmah iz jeseni, kad se ustave sokovi (kad odpane lišće). Bolje je rezati za liepa vremena, kad nije jako studeno, premda se izkušalo, da loze obrezane i za studena vremena, ulsu ni najmanje trpile. Glavno je, da se posao obavi na vrieme prije no što nabubri i proljera puplje. Tjerajte iz naroda predsude, jer mu Iste samo kvara nanašaju.

G. L. iz Šib.

Listnica.

Gosp. u Lindaru. Izjavljujemo, da onaj dopis iz Lindara u 4. broju niti nepotiče niti nije pisan od kojega svećenika. Ovo onim, koji za svaki naš pokret, našu izjavu bacaju sumlju na naše svećenstvo.

Javna zahvala.

Svoj onoj gospodi, koja su izkazala dne 16. veljače 1882. posliednju čast nezaboravnomu našemu ujcu, mnog. **Matiji Dubrović-u**, župniku u Trstu, izriču podpisani u ime svih rodjakah najsrdačniju zahvalu.

Mato i Fran Mandić.

Priposlano.

Štov. Gosp. Vjekoslavu Bader-u
u Gorici.

Javljajuć Vam, da sam posve u redu primio vosak poslan za ovu župnu Crkvu dne 12. siečnja 1882 f. 163.16 vriednosti, držim za dužnost izjaviti moje podpuno zadovoljstvo, pošto vosak «iz pravoga zagotovljenoga pčelnoga voska» je istovjetan s onim poslanim u prijašnih godinah, koji je nadmašio svako očekivanje.

Želim Vam što veću razprodaju ove vrsti voska i to ne toliko što bi od tud Vam bila korist, koliko, jer bi se tada u svih crkvah rabio vosak kakov je propisan za crkvene obrede bez oškoditi pjeneznice dotičnih čast. Crkvah.

Izkustvo mi svjedoči, da Vaš vosak iz čistoga pčelinjeg voska, premda je njeŝto skupiji od drugoga, obilato nadoknadjuje ovu prividnu štetu tim što se polagano topi i posve malo, za ne reći ništa, odcjedjuje, premda ima prilično debeo stionj.

Sjeguran da ćete Vi i nadalje, kako sto do sada, sdušno praviti svieće od čistoga voska, za — da uzmognu svi, koji imaju dobru volju, i u ovomu vieku potvorbe, rabiti onakove svieće, kakove crkva razumjeva pod «lumina cerea» opetovno želeći Vam dobar uspjeh u razprodaji, jesam

Vaš

Pop Josip Mrakovčić
ž. upravitelj.

Punat (Veglia) dne 25. siečnja 1882.

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 23. Februara 1882.

		OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak prim. i ugarski za	100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	74	—	94	—
S. Domingo	»	60	—	70	—
Rio polag vrsti	»	41	—	68	—
Cukar austrijski	»	36	—	37	50
tučeni	»	31	50	35	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	53	—	70	—
Tamjan sploh	»	37	—	45	—
Naranče, skrinjica	»	2	50	5	50
Karube puljezke	za 100 k.	7	50	7	75
levantinske	»	—	—	—	—
Smokve Kalamata	»	15	—	16	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	3	75	4	75
Bademki ilitl mendule	za 100 k.	—	—	—	—
dalmatinske	»	80	—	88	—
Lešnjaci	»	36	—	47	—
Šljive bosanske i srbske	»	26	50	27	50
» Kranjske i hrvatske	»	16	50	17	50
Pšenica ruska	»	12	—	12	50
ugarska	»	12	50	13	—
galučka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	50	7	75
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	9	75	10	25
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	50	9	25
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	11	—	12	—
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	10	—	16	—
Leća	»	—	—	—	—
Oriž talijanski	»	15	75	21	—
ingleski (kitajski)	»	13	—	15	50
Vuna bosanska	»	103	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	122	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Duske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajarske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	11	70
bukovice	»	6	—	11	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje	»	52	—	64	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	41	—	—	—
istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	10	25	10	50
u kasetah	»	12	50	12	75
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	46	—	52	—
dalm., ist. i bos.	»	75	—	103	—
janjeće naške	za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske	»	60	—	90	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje	za 100 kom.,	28	—	37	—
Bukalar	za 100 k.	32	—	38	—
Sardele i baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	40	—	42	—
Salo	»	74	—	—	—
Slanina	»	—	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	6	25	6	50
Mekinje	»	4	90	—	—
Krupica (semolin)	»	4	50	—	—
Lišće od javorike	»	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
sploh	»	31	—	48	—
Med dalmat. i rički	»	24	—	31	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumber (jubučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.	»	3	75	9	—
Cunje (Strace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	«	14	—	16	—
Sumpor u prahu	«	7	50	8	50

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16.—27 Februara 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.61	9.51½	11.94	74.35	75.65	—
17	5.59	9.51	11.93	74.50	75.75	—
18	5.61	9.53	—	73.80	—	—
19	—	—	—	—	—	—
20	5.61	9.53½	—	74.10	—	—
21	5.61	9.53	—	74.10	—	—
22	5.61	9.53	—	73.85	—	—
23	5.61	9.53	11.96	73.85	—	—
24	5.59	9.53½	11.97	73.55	75.—	—
25	5.59	9.54½	—	73.60	74.85	—
26	—	—	—	—	—	—
27	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Oglas.

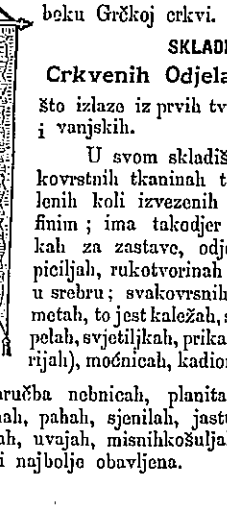

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici «Via Nuova» Br. 735 na I.om katu o boku Grčkoj crkvi.

SKLADISTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svilenih koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima takodjer najboljih damaškah za zastave, odjela, sagove; ima piciljah, rukotvorinah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrsnih skovanih predmetah, to jest kaležah, svjetionikah, propelah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionicah, t. d. t. d.

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstavah, uvajah, misnihkošuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrže i najbolje obavljena.

Katarina Garusa.

Izdavatolj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

ČASTNIM SVEĆENIKOM

I VJERNIM KATOLIKOM

Tršćanske i Koparske Biskupije

Pozdrav u Gospodinu!

Umro je otac, umro pastir dušah naših, koji nam je svake godine osobujnom ljubavju naviešćivao sveto korizmeno vrieme; zamuknula su ona usta, koja su nas u ovo sveto doba budila na pokoru, tko je griešnik, a tko pravednik, hrabrila u postojanosti na putu vječnoga spasenja. Svidjelo se Bogu, pozvati k sebi svojega viernoga slugu, pa ovo obudovljele i u crnu haljinu odjevene sveto tršćansko-koparske Crkve, a nas siroticah bez otca i majke, kojim nije dano u ove svete dane čuti mili i sladki glas svojega pastira!

Po naredbi svetih crkvenih zakonah, po smrti biskupovoj biskupska oblast prelazi na Kapitul stolne crkve, koji je dužan u vrieme od osam danah izabrati svojega namjestnika, da ravna i upravlja Biskupijom do imenovanja novog pastira. — Dne 19. zadnje prošlog mjesca januara, prečastni Kanonici ove stolne crkve, sastavši se u zboršću, imenovaše mene kapitulskim Namjestnikom, tò tako oprište na moja ledja težko breme obudovljele Biskupije. Pokraj drugih mojih dužnostih, vidim da jest i ta, naviestiti vam po običaju i svoto korizmeno vrieme, tò dati vam one svete nauke i opomene, koje se slažu s dobom, u koju stupljamo.

Ali tko sam ja, da svojim slabim glasom nadomjestim glas našega pokojnog nikad dožalovanog Pastira, koji nam takojder iz groba govori, ako i maklim, ali tim kropljim i jasnijim glasom?

Ona crna zemlja, što krije njegovo mrtvo tielo, ponavlja nam one težke rieči, što ste jih toliko puti čuli, koliko ste puti na dan čiste Sriede primili na svoje čelo sveti pepeo pokore: *Spomeni se čoviče, da si prah i u prah da ćeš se vratiti!* Onaj prosti grob nas opominje, da ćemo svi jednoć stupiti pred prestolje Višnjeg Sudca, kojemu neutečo ni jedna naša misal, ni jedna naša rieč, i ni jedan ma ni najmanji prekršaj njegovih svetih zapoviedih. Toga radi, dokle nas milosrdje Božje čeka na pokoru, dokle imamo vremena, naime u ovo sveto doba, umijmo se od griehah naših suzami očiuh naših; spokoreli i poboljšani vratimo se Bogu našemu, od koga smo griehom daleko odstupili. — Iz one tamne rakve naš nam biskup dovitkuje, kako su izprazne i tašte sve kolike stvari u ovoj suznoj dolini, pa nas nagovara, na poniznost i na mržnje svih svjetskih čalarnostih.

Iz nizka staništa, u kojem sam se rodio, govori nam on, svidjelo se milostivomu Bogu, uzvišiti me na veliku čast i crkveno dostajanstvo. Bio sam biskup dviuh starodavnih Biskupijah, sjedio sam u glasovitu gradu, bio sam čuven i viđjen; pa evo sad je sve minulo, sve za uvjek izčezlo i prošlo. Što bijaše viša moja čast, to sam morao dati stroži račun Bogu. Sjaj i slava, kojima sam bio okružen na zemlji, pošla je onim prhkim putem: *i u prah ćeš se vratiti!* Nezaboravite se nikad ove strašne istine: u kratko morat ćete sve ostaviti, tò leći u prah, iz kojega biste stvoreni. Toga radi ponižite se pred Gospodinom; jer što je častnije mjesto, na kojem sjedite medju drugimi ljudi, toliko su veće vaše dužnosti i vaša odgovornost pred Bogom i pred ljudi; toliko više morate se bojati svojega samoljublja, koje čovjeka odvoć često zasliepi i smuti.

Iz onog svetog mjesta, u kojem počivaju njegovi umrli ostanci, govori on roditeljom. Bio sam duhovni otac velike kršćanske obitelji, bio sam pastir liepa dielа stada Gospodinova: i vi ste pastiri svojih obiteljih, zato pazite na one, koje je Bog izručio vašoj skrbi, imajuć uvjek pred očima, da su cienа krvi njegove; rieču i izgledom učite jih hoditi po putu Gospodinovu, spomenite se, da ćete morat i vi dati od njih Bogu račun, u to da se može dogoditi i prije nego li se nadate; zato bdite i nedangubite.

Iz onog groba ponavlja nam Svećenikom rieči Isusove: Žetva je obilna, tožakah malo. Smrt neprestance razredjuje vašu četu, podvostručite dakle svoj rad, bez odmora naviešćujte kraljestvo Božje. Posvećujto dušo svoje; besjedom, izgledom, neprosahnjivim vrutkom milosti Božje, to jest, svetimi Sakramonti, posvećujte dušo, što bjehu povjerene vašoj svećeničkoj skrbi. U isto vrieme prosite gospodara žetve, neka vam pošlje na pomoć novih težakah.

Izviše, u ovo sveto doba, posvećeno molitvi, postu, pokori i svetim djelom milosrdja, ako i muče usta vašega pokojnog pastira, a ono vam tim jače više njegov izgled, kojim vas nutka i bodri prije svega na molitvu. Tko od vas nepoznaje njegovu molitvenu knjigu *„Otče budi volja tvoja“*, koju je on upravo za vas napisao, tò kojom vas i po smrti uči moliti u sladkom materinskom jeziku? — Molitva je život duše, molitva mora da bude naša svakidanja hrana, a naime u sveto korizmeno doba. Sada više nego ikada dužni smo častiti Boga svojimi molitvami, — dapače svo naše misli, sva naša ćudenja, svaka naša rieč i svako naše djelo mora da neprestano časti i slavi svemogućega Gospodara neba i zemlje. Naše molitve moraju biti uvjek, a tim više u Korizmu, živ miomiris, što se iz našeg srdca uzdiže do prestolja Božjega, da tako neprestano moleć, poput Anđelah uzdajamo dužnu hvalu onomu, kojega ide vjekna čast i slava. — Mi smo dužni zahvaljivati Bogu na nebrojenih dobročinstvih, kojimi nas obasipljo od onog časa, od kad smo se rodili na ovaj sviet. Koliku neizmernu Božju ljubav prama nam neopažamo mi u djelih stvorenja, spasenja i našega posvećenja? Radi toga neprestajmo uzdavati mu dostojnu hvalu, prikazujuć mu u žrtvu zahvalnicu sve što josmo i sve što možemo. Ako pak svrnemo oko na naše slabośe i na dušovne pogibeli, kojo nas sa svih stranah okružuju, nemožemo a da nezavapimo s Apostoli: *Spasi nas Gospode, jer pogibismo!* Naš bivši biskup, dokle je još živio medju nami, svakom nas je prigodom opominjao na molitvu. Nadam se, da se njegov pastirski glas nije još izgubio iz vaših srdcah; zato molite i za njegovu pokojnu dušu. Evo prvih riečih njegove oporuke iliti testamenta: Preporučujem svoju dušu Bogu i molitvam moje mile braće svećenikah i svega mojega ljubljenoga stada.

Nemojmo napokon zaboraviti, moliti se vruće Bogu, da se udostoji dati ovomu odabranomu dielu svoje črede, svetoj tršćansko-koparskoj Crkvi, pastira po svojem Božanstvenom srdcu: muža proniknuta pravim apostolskim duhom, koji će silom rieči, sjajem krieposti, gorljivošću za slavu Božju i svojom kršćanskom ljubavju, postav sve svim, znati i ltjeti, poput dobra otca, sve svoje ovčice ujediniti i ujedinjene čuvati u ljubavi prama Boga, tè svo dovesti u nebesku ovčarnicu. U to ime sdružite i vi svoje molitve sa onimi vaših svećenikah, koji se svaki dan u svetoj Misi mole Bogu u tu svrhu navlašnom molitvom. A ti Bože, uslišaj naše želje i naše ponizne molitve!

S druge strane naš nas je pokojni biskup za živa svojim izgledom nagovarno na post i na pokoru. Pravi vojnik mora biti uvjek pripravan na rat, zato se često vježba u oružju i u mučnom vojničkom životu, da se u vrieme pogibeli hrabro bije i prodobi. Naš život jest neprestana pogibel, neprestano vojevanje. *Nije li čovjek na vojsci na zemlji?* pita Job. (7, 1.) Dakle, da ne podlegnemo u pogibelih i napastih, što sa svih stranah na nas sile, jest neobhodno potrebno, da se vježbamo u duhovnom oružju. Vrieme tomu odredjeno od sveto Crkve jest vrieme korizmeno, vrieme naime pokore i trapljenja. A Crkva sveta, naša ljubozniva mati, da nam olakša to vježbanje, kaže nam prstom na vodju našega, propotoga Spasitelja, tò nas milo pozivlje, neka se od njega učimo, kako nam je nositi svoj križ, ako ćemo da zadovoljimo pravdi Božjoj za svoje težko i nebrojeno grieho. A naš pokojni biskup bijaše baš pravi sljedbenik svetog križa u svako doba, a naime prigodom svoje zadnje, duge i težke bolesti pokazao nam je, kako moramo nositi svaki svoj križ. Duga i težka bijaše bolest, koja nam ga je ugrabila, ipak ju je on podnio divnim pouzdanjom u volju Božju. Kad mu bijaše javljeno da se približuje konac njegova vieka, pogledav pram nebu, uztrpljivo reče: Otče budi volja tvoja! — popit ću i taj žuhki kalež! Tako i vi i u bolestih i u nezgodah i u protivštinah uprite oči u nebesko visino tò recite: Otče budi volja tvoja! hajde neka izpijem i ja žuhku čašu, što mi ju pruža tvoja očinska milosrdna ruka! A da vam to bude moguće u čas pogibeli, da vam bude moguće pokoriti se onda svetoj volji Božjoj, vježbajte se u ovo korizmeno doba, padši na koljena pred Propelom, premišljajto muku i smrt njegovu, vježbajte se u pokori, a nada sve u ljubavi Božjoj, bez koje jest vjera mrtva, a ufanje taščе; — u onoj ljubavi, koja izpire grieh i čini nas dostojnimi kraljestva nebeskoga; u onoj ljubavi, koja nas čini savršenimi kao što je savršen Otac naš, koji je na nebesih.

Nauk kršćanski nas uči, da ima dvie vrsti milostinje, jedna koja spada na tielo, a druga koja spada na dušu. Koliko je plemenitija duša od tiela, toliko je veća i zaslužnija milostinja, koja se čini u prilog dušo. A jedno i drugo milostinjo naš nam pokojni pastir dade sjajan izgled.

Kano dobar pastir ovo Biskupije, predvidjao je on svakim danom rastuće pomanjkanje poslujućeg svećenstva u vinogradu Božjem; raztužena srdca vidio je unapred, da će djećica pituli hranu nauka kršćanskoga, a da neće biti tko da im ga dade; gorke roneć suze skončavao se, da će doći vrieme, kad će bolnici i umirajući žoliti utjehu svećeničku, a da je neće moć imati. Predvidjao je, da će mnoge bogoljubne duše, a naime starci i boljihavci, u dan blagdanjski, zaman žoliti iti k svetoj Misi, jer neće biti, tko da im ju služi u bližoj domaćoj crkvi, a daleko neće im dati starost i boljihavost.

Predvidjao je, da se u mnogih crkvah i u samih većih mjestih neće moći ni u najveće crkvene blagdane služba Božja vršiti onim dostojanstvom, koje se pristoji uzvišenim istinam naše sveto vjere, koje su jedine kadre okriepiti i umiriti naše bolno srdce.

Da se to zlo barem u nešto preteče, a vremenom da mu se sasvim doskoči, u njegovoj se glavi rodila liepa i sveta misal, ustanoviti biskupijsko dječačko Odgojilište iliti Konvikt, da se u njem kupe i odgadjaju mladići, o kojih se daje suditi, da će se posvetiti svećeničkomu stališu. Nemarećе za netomeljite prigovore svieta, mudrim je gospodarstvom svojih dohodakah dotjerao dotle, da je uzmogao budućemu Konviktu zapisati liep dar. Tim plemenitim primjerom i svojom apostolskom besjedom pozvao je sve biskupljane, da i oni pristupe tomu svetomu i plemenitomu djelu, svaki po svojoj zmožnosti. Glas dobroga se pastira nije izgubio u pustinji; kvas, što ga je on postavio svojom darežljivom rukom, uditi uzraste do znatne svote; ali dakako ni sad tolike i takve, da se njom dade sagraditi taj željeni bogoštovni zavod. Medjutim, da sakupljena glavnica nosi i dotle svoju kamat, njezinimi je kamatami podupirao mnogobrojne djake biskupljane, što se uče na gimnazijah tršćanskih, istranskih i drugih, od kojih su se već nekoji posvetili i svetim bogoslovnim naukam u našem središnjem Sjemeništu u Gorici. Na taj je način naš mili pokojnik s jedne strane pomagao siromašne obitelji, skrbeć za njihovu djecu, a s druge nastojao namaknuti crkvi novih toli nuždnih poslenikah u vinogradu Božjem. Doskora ćemo vidjeti, ako Bog da, plod njegovo i vaše darežljivosti.

Prije nego će leći u grob, htiede dati još jedan dokaz svoje izvanredne darežljivosti, zapisao ostali svoj imetak mladim djakom, koji će, kako se nadati, moći doskora uživati mu plodove u biskupijskom Konviktu. Dao Bog, da taj plemeniti primjer nadje uvjek svojih nasljednikah, naime kod onih od njegovih sinovah i braće u Isukrstu, koji su od providnosti Božje obilato obdareni blagom ovog svieta; spomenuli se oni u životu i na smrti svetog djela, započeta tolikom ljubavju od našega darežljivog Pastira.

Kako nelma nikoga, a da mu nevidi i nećuti skrajne potrebe, tako neima nikoga, koji neželi, da se to sveto djelo što prije izpuni. Molimo dakle Svemogućega, naime u ovo sveto korizmeno doba, neka on blagoslovi dobro sjeme, posijano od pokojnog biskupa u ovom dielu vinograda Gospodinova; molimo, neka to sjeme, neprestano obdjelavano milostinjom pravovjernikah i natapano nebeskom rosom, nikne i uzraste do jaka, velika i vjekotrajna stabla.

Molitvom i milostinjom, od Boga blagoslovljenom, Kršćani su svagda i svagdje činili velike stvari. Nasljedujmo jih dakle, pak će i naša vruća molitva i naša dragovoljna milostinja steći blagoslov Božji tako, da ćemo u sjenici onog svetog stabla do skora motriti liep broj mladih djakah, koji će, vodjeni mudrom i očinskom rukom, daleko od svjetske pokvarenosti, uprieti svom marljivostju u gimnazijske nauke, da se tako što bolje i uspješnije priprave svetim bogoslovnim naukam. Oni će u svoje vrieme, postavši svećenici, blagoslivljati bogoljubna utemeljitelja i sve ostale dobročince; ali više nego itko blagoslivljat će jedne i druge pravovierni puk ove Biskupije, videć odklonjenu pogibel, da Crkva ostane bez posvećenih poslužnikah, stado bez požrtvovnih pastirah, bolnici bez uztrpljivih tješiteljah, a sav narod bez savjestnih svjetovateljah! —

DOPUŠĆENJE.

Oblastju podieljenom od sv. apostolske Stolice, dopušćaju se u ovoj Korizmi mesne jestbine na objedu, a u nedjelje i na večeri, osim sljedećih danah: svakoga petka i subote, čiste srieđe ili pepelnice, kvatrne srieđe, vigilie na čast svetoga Josipa, Navješćenja Bl. D. Marije i četirih zadnjih danah velikoga tjednja. Blagovanje jaja i mlieka dopušćeno je svu Korizmu i u svaki petak, subotu i postni dan preko godine. U Korizmi i u postne dni preko godine zabranjeno je blagovati meso i ribu ob istom obroku.

Blagovanje mesa je zabranjeno: u svaki petak, u kvatrne srieđe i subote, i na vigilie Duhova, svetih Petra i Pavla, Bl. D. Marije velike, Svihsvetih i na badnjak.

Dopušćeno je zabieliti jestbine slaninom raztaljenom i salom svaki dan u godini, osim sljedećih danah: čiste srieđe ili pepelnice, kvatrne srieđe, petka i subote u Korizmi, vigilie sv. Josipa, Navješćenja Bl. D. Marije, velikoga četvrtka, petka i subote, vigilie Duhovske, svetih Petra i Pavla, Bl. D. Marije velike, Svihsvetih i na badnjak.

Priporuča se onim, koji se budu služili ovim dopušćenjem, da naknade ovu crkvenu milost pomnjivijom i gorljivijom molitvom, obilatijom milostinjom i drugimi dobrimi djeli.

U TRSTU, u nedjelju šesdesetnici, 12 Februara 1882.

D.or Ivan Šust *s. t.*

Kapitulski namjestnik.

Broj 6. U Trstu 16. Marča 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smioru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenaluze nijesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopist se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Na znanje.

Već dulje vremena izražívala se je po talijanskih novinah želja, da se za Istru izdaje posebau list. Početkom ove godine takav je izlaziti počeo u Poreču pod imenom «Istria». Uredničtvo «Indipendenta» oglasujuć taj list primeću, da ga izdaje *njegov prijatelj* te ga srdačno pozdravlja. Oglasio ga je i «Triester Zeitung» veleć doslovno: novi organ «l' Istria» ima imenitu zadaću boriti se proti napredujućemu slavizmu! Proti toj namjeri nema prigovora; nadat se je, da je držanje lista i inače patriotično i lojalno». Po tom: list izlazeći u Poreču u središtu naše zemaljske vlade i germanski list u Trstu pozdravljaju se srdčano, čestitaju si, pružaju si ruke. A u koju svrhu? Da se bore proti Hrvatom. Borba proti hrvatstvu je patriotična i lojalna veli nepozvani organ germanštine u Trstu. Što taj list po Istri traži, nedokučivo je, ta bar u Istri nema niti jednoga Niemca izuzam kojega činovnika i vojnika. To je dakle način kojim se prikupljujete narodu? Pak slobodne vam onda jadikovke, ako se svo od vas odvraća! Tko se sve proti nam nebori. Ako je častno imati neprijateljah, to smo zaista mi Hrvati častni. I doista kukavicu se prezire, proti njoj se nebori i još sa tolikih i takovih stranah. Mi Hrvati još imamo sile, držimo se. Kad nismo dosad podlegli, nećemo nit unapried. Budimo srdčani, oduševljeni, radini.

Mnogo naših prijateljah iz Istre potiču nas, da odgovorimo na osvadjanja i klevete, kojimi nas obasiplje poročki list. Znajuć dobro, da naš narod nečita toga lista, akoprem se ga silomice na njekoje strane narivava, ipak želimo bar u nečem zadovoljiti želji naših prijateljah.

U prvom svom broju taj poročki list razvija svoj program te med ostalim dieli Istru u dva diela, u administrativnu i geografičku. K prvoj spada cela današnja Istra sa kvarnerskimi otoci, k drugoj zapadna Istra preko Učke do Duina. Taj list smatra da ima geografička Istra biti izključivo talijanska te pribraja k njoj još i otoke Cres i Lošinj. Izključuje sasvim politički kotar Volosko i otok Krk (Veja), za kojeg veli da pripada k hrvatskom primorju. Kakova bila da bila ova izjava, mi ju primamo na znanje, ostavile su vas posvema nade za voloski i krčki kotar. Vrieme će pokazati, kako nećete već ni ostaloga svojati. Tu dakle geografičnu Istru nazivlje pravom Istrom, *gdje da se nitko nema mješati u našu narodnost i jezik te prieći slobodan razvitak javnoga i socijalnoga života*. Ovo možemo i mi podpisati, poštena vam duša, samo ni ćemo dodati: *našu hrvatsku narodnost i naš hrvatski jezik*. Poročki list mislio je talijansku narodnost i jezik, ali nije toga izrekao, valjda nije ni sam u to vjerovao, da je ta uža Istra talijanska. Rad bi pred stranjskim svietom pokazati, da je bar uža Istra talijanska, da za Boga nedoznaju Talijani za istarske Hrvate. Naši stari govoro, da nije čovjeka više sliepa od onoga, koji neće da vidi. Poročki list neće da vidi Hrvatah u užoj Istri! Pak da se nesmiješ.

Pribrajaju otoke Cres i Lošinj k svojoj narodnosti, Krk izključuju. Jezik, nošnja, običaji i život svijuh otočanah nam živo sviedoče, da su stanovnici svih otokah pravi i živeati Hrvati. O tom nećemo govoriti već uzet ćemo u protres užu Istru ili kako ju zovu geografičku, zapadnu Istru. Kras i Trst razumjeva se da se izuzimlju, jer ovi nit nesanjaju o Istri.

Po zadnjem popisu pučanstva u cieloj Istri i kvarnerskih otocih imade Hrvatah (Slovenacah) 165.052; Talijanah 112.660. Ako odbijemo pučanstvo voloskoga kotara i otoka Krka ostaje u toj geografičkoj Istri Hrvatah 122.158; Talijanah 111.074. Ob onih, koji su napisali za obćevni jezik hrvatski ili slovenski, nitko nedvoji, da su naši ljudi, nu dali su svi Talijani, koji su se za talijanski napisali, punim pravom dvojimo. U saborskom izvješću čitamo, kako je zastupnik voloskoga kotara u saboru izbrojiv njekoje nepravde, koje su se nam učinile kod zadnjega popisa pučanstva. Dokazao je, kako je u jednoj obćini jedva 500 Talijanah a težko 1000 njih, koji znadu nješto talijanski, pak ipak se u popisu nalazi tamo 5479 Talijanah. Voloskoga kotara zastupnik dokazao je, da su njekoji komesari opredeljeni za popis prije nego bi otišli u koje hrvatsko selo, izpunili svoje rubrike sa samo «italiano». Ovakve komisare nazvao je taj zastupnik emisare. Nitko ga nije pozvao na red, nitko ga nije pobio, dakle što imamo misliti? Jedini Dr. Amoroso izjavio je, da je popis činila c. k. vlada a ne junta. *Sapienti sat.* Nije li smiešno, da u obćini grižnjanskoj ima 3579 Talijanah a samo 11 Hrvatah! U Šterni. Završju i u Grižnjanu, da nema nego 11 naših ljudih, mogoste i ove upisati za Talijane. A ti stanovnici hrvatski se Bogu mole i u hrvatskom im se jeziku rieč božja navešćuje. U umažkoj obćini da ima 3859 Talijanah a samo 298 Hrvatah, u samoj umažkoj župi ima do 500 Hrvatah, u sv. Lovrinci i Materadi sgoljni su Hrvati do kakvih 1400, u Petroviji do kakvih 200, dakle i u umažkoj obćini imade ih preko 2000 a kamo li samih 298. U bujskoj obćini ima tobože 5650 Talijanah a Hrvatah samo 212, a pod ovu obćinu spadaju Karsete, Krusica, Triban, Merišće, Berda, Sorbar, Momjan, gdje se jedino hrvatski prodiče, gotovo ne Talijanom. Ovdje jih imade preko 2000. U oprtljanskoj obćini ima polag popisa 3173 Talijanah i 1823 Hrvatah. Sama župa Oprtlje ima preko 2500 Hrvatah, Topolovac i Gradinja preko 1000, Cepić preko 100, Zrenja do 1300, dakle ukupno do 5000 Hrvatah. Tako mogli bismo nabvojiti sve obćine istarske te sa stalnošću reći, da je preko 25000 Hrvatah upisano za Talijane, ili recimo samo 22.000. Naš broj u pravoj Istri morao li biti za 22.000 još veći, a u administrativnoj za 23000, jer lovranski, voloski i krčki Talijani nemogu se za takve računati, koliko je dakle nas više tim manje mora da je Talijanah. Administrativna Istra ima:

Hrvatah 165.052 + 23.000 = 188.052 = 67%,
Talijanah 112.660 — 2.000 = 89.660 = 32%.

U užoj Istri tobože talijanskoj:

Hrvatah 122.158 + 22.000 = 144.158 = 61%,
Talijanah 111.074 — 22.000 = 98.074 = 34%.

Kao što vidimo u cieloj Istri imade Hrvatah 67% a pravih Talijanah 32%, u užoj Istri 61% Hrvatah, 38% Talijanah. Ipak poročki list tvrdi, da bi imala uža ili histo-

Podlistak.

PREVOD

talijanskog govora, što ga je preč. g. kanonik Andrija Strk *držao u stolnoj crkvi sv. Justa u Trstu prigodom pogreba pokojnog biskupa,* Jurja dr. Dobrile.

Neima tomu ni punih sedam godinah, što smo u ovom svetom hramu vršili žalostan crkveni obred, plakali nad velikim gubitkom, molili se Bogu za blagu dušu nezaboravnog biskupa *Bartolomeja Legata*, tè sprovodili njegovo mrtvo tielo na vječno počivalište.

Poslje one žalosti neprodje nego nekoliko mjesecih, a ono obuhvatila tršćansko-koparska crkva, skinuvši sa sebe crne haljine, bila se opet odjenula u svečano ruho radosti i veselja; jer je svog novog pastira grlila u jednom od svojih sinovah, koji i kano ravnatelj sjemeništa i kano kanonik i župnik ove stolne crkve, bješe stekao nebrojenih o nju zasluga. Radi tih i mnogih drugih kojimi se odlikavao vrlinah, bješe ona doživila njegovo uzvišenje na biskupsku poročko-pulsku stolicu. Prigodom njegova povratka radovao se Trst, gdje bijaše ostavio veliku stečevinu ljubavi i počitanja. Na osobiti se način radovao ovaj starodavni hram Božji, jer mu se vraćao biskupom onaj, koji ga kano župnik umio tako izkititi i ukrasiti, da je sjevnuo nevidjenom dotle divotom.

Nego, vajme, naše je veselje bilo veoma kratko! Ovaj sveti hram opet se crninom preodjenuo — biskupska stolica, ša koje bi nam dolazio liepi pozdrav *Mir s vami*, gluha je i pusta. Na ovom mrtvačkom odru počiva mrzlo tielo našega ljubljenoga biskupa, što se uslied duge i težke bolesti odielio od svoga stada, da tamo na nebesih primi vječnu nagradu od onoga Pastira, kojemu je ovdje na zemlji vjerno služio.

Prije nego smo njegove vremenite ostanke sahranili u onoj posvećenoj ogradi, kojoj se na ulazu čita uzvišeno slovo vjere i ufanja: *Uzkrsnućim* (Resurrecturis), gdje će bit po njegovoj izričnoj želji pokopan sriedi svoje braće svećenikah, i jednog diela miloga mu stada, čekati glas uzkrsnog Anđela; uzlazim na ovo sveto mjesto u ime stolnog Kapitula, da vam prozborim o milom pokojniku, da vam spomenem samo nekoja od njegovih djelah, da vam makar natuknem krasni niz njegovih kriepostih.

Uzalud se nadate od mene ni visokim mislim, ni kićenu slogu, ni prebranu načinu govora: žalost, koja danas steže moje srdce uslied smrti našeg ljubljenog biskupa, moje je misli tako smela, da nemogu nego opetovati ono, što čuti moja raztužena duša. Oprostite dakle, ako ovaj moj turobni i nekitnjeni govor neodgovori ozbiljnoj zadaći, koju sam na se uzeo, tè pravednomu očekivanju vašemu: mili će pokojnik tamo gori na nebesih danas kao uvjek snositi moj nedostatak, a vi, štovana gospodo, i u tom ga, vruće vas prosim, blagohotno nasljedujte.

Juraj Dobrila rodi se u Tinjanskoj obćini u Istri od ubogih, ali radinih i poštenih roditeljah, koji su prema svojoj dužnosti odgojili u strahu Božjem svoje milo dieto. Djetetom polazio je župničku školu u Tinjanu. Toli njegov učitelj koli župnik opaziše na njem izvanredne sposobnosti uma i srdca tè neobično hlipnju za naukom; njihovim ga nastojanjem OO. Franjevci primiše u svoj kloštar u Pazinu, da onđje izuči one osnovne škole. Odkrivši na svojem gojencu i oni vrli Redovnici prediku bistrinu uma, poslaše ga u Karlovački svoj kloštar, gdje je milostinjomi pomoću Serafinskih sinovah sv. Franje svršio svoje gimnazijske nauke. Doučiv odličnim napredkom gimnaziju, vrati se svojoj kući, da se na godinu posveti mudroslovnim i bogoslovnim naukam u Gorici. Ali čim? Božja providnost, koja mu dotle nadomještivala uboge roditelje, u koju je on uvjek polagao svu svoju nadu, nije ga zapustila, dapače pružila mu i u Gorici kod Franjevacah milostivu Serafinsku ruku. Sa samimi trimi forinti i nešto odjeće, što je nosio preko ramena na batini, upiti se u Goricu. Sutradan vidje prvi put grad Trst, gdje ga ne slučaj nego providnost Božja dovela u sv. Just, tè namjerila na jedinu osobu, koju je mogao poznavati u Trstu, a to bijaše njegov zemljak č. g. Radetić, kurat u gradskoj bolnici, od kojega se bio naučio slova. Ovaj ga primi i pomogne kano pravi svećenik.

Tko bi bio ikad rekao onomu ubogomu i nepoznatomu mladiću, kad je prvi put stupio preko praga ovog svetog hrama: Ti ćeš bit jednom župnik, pak biskup ove crkve, a putem, kojim si se danas uzpio do ovog svetog mjesta, mrtav, žalovan i željen bit ćeš jednom sprovođen na dovuzkrsno boravište, praćen od vrla Biskupa, tvojega učenika, i od mnogobrojne povorke tvoje braće svećenikah, koji će se iz susjednih takodjer biskupijah naći na tvom sprovodu, da te opraštaju i da ti izkažu svoju posljednju počast — praćen od najsvjetlijih i najvidjenijih licah ove sloveće varoši, od nepregledne množine gradjanah tè mnogobrojnih stranacah, što će ti doći iz Istre, tvoje toli milovane domovine!

Svršiv bogoslovne nauke u Goričkom sjemeništu, zaredjen u svećenike, bude imenovan dubovnim pomoćnikom jedne seoske župe; nu slavni biskup Ravnikar, muž velike oštroumnosti, da ludo nezahađaju neobični umni darovi mladog svećenika Dobrile, posla ga na visoke škole u Beč, odkle se vrati ovjenčan naslovom Doktora svetog Bogoslovja, tè postâ sprva duhovnim pomoćnikom ovdje kod Sv. Antona Novog, zatim vjeroučiteljem i ravnateljem ženske škole u novom predjelu ove varoši.

(Nastavak slieđi.)

rička Istra biti sasma talijanska, želja ostaje željom, su na Hrvatih je, da i oni nastoje, da Hrvati ostanu Hrvati a Talijani ono što jesu. Svršimo se prepirati, dali smo mi ili vi kod kuće, to znači mlatiti praznu slamu, nemojte se da se neuvuče mržnja med narod, jedni i drugi imamo dosti mjesta gdje živiti, svatko neka ljubi svoj jezik i svoj narod te ostanimo jedan uz drugoga. Ako vam je mio vaš jezik i vaša narodnost, znajte da su tim više nam Hrvatom te svetinje mile, jer se jih sa raznih stranah proganja. Nas je skoro dva puta toliko u Istri koliko vas, nije doduše velik dio našega naroda na onom stupnju naobraženosti, na kojem se nalaze Talijani, mu vrieme može opet sve promjeniti a onda gotovo i mi smo ljudi te znali bismo što radimo. Dok smo spavali te niti za se znali, bijasmo dobri a sada kad pitamo svoje, svoj jezik, svoje škole, svoja prava, postajemo odmah smutljivci. Sad neka nepristran reče, tko je u krivnji. Lahki tomu sud.

Novi carinarski zakon.

Prvim danom ovoga mjeseca stupio je u život novi zakon glede carine ili dacija te buduć je tim obterećeno naše gospodarstvo reći ćemo koju o tomu zakonu, da dignemo masku onim rovarem, koji radi te carine bacaju krivnju na pojedine zastupnike. Zakon ovaj vriedi za 3 mjeseca te će se višak carine pobirati kao prirez (adicional) a u pretresivanju je već stalna zakonska osnova, koja će cielu carinu urediti. Prijašnje vlade nisu imale srčanosti podignuti poreze ili nisu znale, kako da jih podignu, ono što je manjkalo, pokrivale bi uvjek sa zajmovi (posudami) tako da su godimice rasli veliki državni dugovi. Na dugove moraju se plaćati debeli interesi, valja pokriti državnu potrebuću, pak buduć su prihodi bili mnogo manji od izdatakah, činili su se sami dugovi. Današnja vlada u Beču hoće državu postaviti na prave noge, želi uvesti red u financije, neće više da pravi ogromnih dugovah, već nastoji da budu i prihodi veći. To je moguće samo ako i pučanstvo štogod žrtvuje, valja da i ono samo što doprinese za bolji red. Učinio se je dakle koncem prošloga mjeseca zakon, koji je od cara i kralja potvrdjen, po kojem se zakonu carina na predmete, koji se uvažaju u državu, povišala. Novi carinarski zakon ima 50 razredah, koji su opet na pojedine hrpe podieljeni. Niže navadjamo one predmete, koji su našemu narodu najpoznatiji. A nije samo veći prihod za erar bio povodom ovomu zakonu, ne, glavniji uzrok je: *štititi domaću industriju i trgovinu.* Prva zamisao ovakovih zakonah porodila se u glavi Napoleona I.. Kad je na obranu domaćega sladora, povisio najprije carinu na trstikov sećer, koji se uvadjao iz Indije, pa najzad zabranio mu uvoz. Ako se na tudje proizvode može velika carina tad mogu i domaći proizvodi uspjevati, domaći ljudi dobivaju, novac ostaje u državi. Na ovoj stazi koraca dalje Francuzka i ona da podupre svoje gospodarstvo obteretila je carinom sve one proizvode, koji su se mogli natjecati na trgu (sajmu) sa domaćom. Druge države videć kako Francuzka materijalno napreduje, poprimile iste korake, tako Italija, Njemačka i druge države.

Ovakovih primjerah dalo bi se navesti mnogo. I ovaj preinačeni carinarski zakon, s jedne strane smjera, da povisi državne dohodke ili prihode, s drugo strane opet smjera, da visokom carinom otegoti (otežča) uvoz tudjih proizvodah a podupre proizvadjanje i potrošak domaćih. Evo vam uzrokah koji su prizvoli ovaj zakon. Buduć ćemo svi čutiti posljedice carine, baca se od nekojih zagrižljivacah krivnja na pojedine zastupnike, koji su za taj zakon glasovali. Najlepše je glasovati proti svakomu porezu i dući, ništa nedozvolit, al odkud plaćati državne potrebuće? Lahko je ljudem govoriti, evo vašega zastupnika, glasovao je za carinarski zakon, vi ćete sada morat više plaćat na kavu (kafè) i sećer (cukar) i druge stvari, al nekažu ljudem, da je to na korist domaće industrije. Lukavci su to veliki, koji samo razdor siju med narod a ništa dobroga za narod još nikad učinili nisu. Pa još se usudjuje nješto govoriti čovjek, koji nije dotičnoga zastupnika niti birao, jer nespada u dotični izborni kotar, već je u svojem kotaru glasovao za »nessuno«. Nedajte se ljudi varati i nagovarati od nikoga, vaš zastupnik u Beču poznaje vaše potrebe i vaše nevolje te što je učinio i kako je glasovao, to vam se može kazati, da je gledao dobro cielo države. A i bez njega zakon bi se bio svejedno stvorio. Sada lahko vidite kako vaši neprijatelji nepropuščaju nijedne sgode, da vam ime, jezik, narodnost i vaše rodoljube ncomraze. Držite se takvih ljudih dugo, jer nemisle dobro po vas.

	Carina Nova	Stara
Žito, brašno i proizvodi brašna:	za 100 kilgr. forintih	
Ječam, ovas, kukuruz, raž . .	0.25	—.—
Pšenica, pir, napolica, proso	0.50	—.—
Pasulj, grašak, leća, grah . .	0.50	—.—
Brašno i proizvodi brašna .	1.50	—.—
Blago:	po glavi	
Volovi	10.00	4.00
Bikovi	4.00	4.00
Krave	3.00	1.50
Junad	2.00	0.75
Telad	1.00	0.40
Ovce i koze	0.50	0.30
Janjad	0.25	0.20
Svinje	3.00	2.00
Konji i ždrieblad	10.00	—.—
Masti:	na 100 kilgr.	
Maslo	9.00	8.00
Svinjska mast	16.00	8.00
Piča:		
Vino u bačvah	20.00	12.00
Vino u staklenicah	20.00	20.00
Pjeneća vina (champagne) .	50.00	20.00
Jela:	na 100 kilgr.	
Meso	6.00	3.00
Kava (Kafè)	24.00	40.00
Surogati od kave	15.00	6.00
Strojevi i orudje:		
Parostroji	6.00	4.00
Drugi strojevi iz prostih kovinah	10.00	8.00

DOPISI.

Kastav, *20. februara.* *)**

Pokladu su pri kraju.

U nas je kao u većine drugih mjestah družtveno stecište u čitaonici. Naša hrvatska čitaonica je u najozbiljnijem dohvatu smisla »hrvatske«, ognjište je na kom žarl plamom žarkim sveti oganj razprostirać trako topline i svjetla svog na braću si doma, i onu hladnu — još navjek čameću u tudjinskom maglovju. Mi čutimo, i vi znate gde nas tišti.

Na čelu ovom družtvu je vrli Hrvat g. M. L. Kao poznati radnik na hrvatskoj književnosti resi ga i krepost riedkog domoljubja radi kog se i prislonio na svoj narod, njemu da posveti svoje (sad još mladu) sile, da ga trgne iz gliba u koj ga turiše prijatelji — gospodari. Odkako je on predsjednikom našoj čitaonici, odtada možemo joj brojiti bolji život; njemu kao i ostalo j gospodi upravljajućeg odbora ide svako priznanje da se je ova iz krila narodne i slavjanske vinula u zagrljaj hrvatske vile; njih patre osobite hvale da smo u to doba imali sladkih hrvatskih zabavah, obljubljenih i od onih koji nam nisu prijatelji.

Ovih pokladah priredi nam čitaonica dve zabave sa kazališnimi predstavami po naših vriednih diletantih. O prvoj, oprostite mi, nemogu govoriti jer je malo prekasno, nu zato reći mi je nešto o ovoj potonjoj — tim više što je crpljena iz našeg domaćeg života, iz doba pred sto godinah, nu proizvod svakako najnoviji. Gradivo ovoj igri crpio je g. L. iz vremena vladanja vladarice Marije Terezije, ponajpače po nju najkritičnijeg doba, naslednog rata od god. 1740-1748. Na bečki prieslol navališe Prus i Bavarac — pa kao što se u ovakovih momentih za Hrvata zna, tako se i taj put Ista kraljica osobito ostoni na to naše pleme.

I u Kastvu se proglasi, da će doći jedan oficir, koj će brati momke u vojničtvo i tuj jih vježbati za redovitu austrijsku vojsku.

Borina čita kraljevski patent narodu; svieta se skupilo da čuje te radostne viesti. Sudac kastavski Tomašić (R. Vlah), i on sluša i umuje što će iz toga biti; umješaju se u razgovor domaći mladići Bežinić (A. Brozović) i Geržan (K. Jelušić), dočim se ostali odmakli. Prpošna mladost sjetiv jadnog starca kako se je onomadne sakriv u dimnjak kad su Kastavci bacili kapetana Morelli-a u mlaku, ranili ga ljuto, i on jim obreče da će takova tepčeta jesti carskog profunta. Nije lagao jer nabrzo jih vidimo u redovih regimente »Neboj se ga«, kojoj je komandantom hrvatski krajišnik Milan Vojvodić (M. Laginja).

U sudca Tomašića je lieno djevojče Anica (gospojica Ernestina Dukićeva). Reć bi da se je svikla mladu kapetanu — i on bi se koj put svratio k sudcu. Ovaj ga rado dočekao jer misli tim oslobodit soldačje sina si Jovanina (F. Rubeša), koj se nalazi u filozofiji kod pater-jezuvitah riečkih. I Anica se mora napram kapetanu prijazno ponašat, jer tako hoće stric joj sudac Tomašić, koj se ni nebi protivio da Anica budne kapetanicom — nu njeno uzdisaje čuje samo Bežinić. To kaže i stricu — nu bjesno plane ovaj na to.

Prolaze časovi i Vojvodić se trudi muštrajuć svoju četu (pun sladkih sanjah za svojom Anicom prem nam toga još nekaže). Regimenta broji mnogo vojnikah; nam su samo poznati Bežinić, Geržan, Klinkela, (R. Jurinac) i Tančina (J. Vlah) koji i samog kapetana najviše zanimlju. Osim stroge muštre drži on 5 njima školu, da jih pripravi na one eventualnosti, na koje mogu nabasati u svom vitežkom zvanju.

Komandant, jeli za volju sudca Tomašića ili Anice (valjde ovo), oslobodi Jovanina od lunte, i starac otac sprovede ga na Rieku do pater-jezuvitah. Anica je sama kod kuće. Gdje se je desila onaj čas kad je Bežinić došao u njenu sobu, neznamo — nit je ona slutit mogla, da ju sluša u ormaru sakriveni Bežinić, što i o čem razgovara sa kapetanom.

Vojvodić je znao, da je Anica sama kod kuće, pak je za to i upotrebio tu zgodu da joj odkrije srce svoje. Ona nezadovoljna očituje mu da joj se nemili taj posjet, al soldala to malo smeta. I kad je već milsilo bolan da je polučio svoju ciel, sunu u tren — Bežinić iz ormara .... Anica presenećena klonu, Vojvodić iznenadjen planu — planuo je jur i naš Bežinić.

»Tudjinac da naše djevojke zavadja!« Tim je Bež. do pute porazio Vojvodića (ne više svog komandanta) Kog nebogog rieč »tudjinac« bolno pri duši zazebe. Ta i on je Hrvat!

Oholost oficirska poniknu pred prostodušnosti i ponosom našega Kastavca, i on — Vojvodić — pristane da Anica sama odsudu izreče. Ova videć se uz svog dragog Bežinića za uvjek izlisnu iz glavé kapetanove svaku i najmanju sanjarskih mu nadah.

Bežinić je sobom doveo svojih drugovah. koji su pred kućom čekali pripravni navaliti čim jim drug njihov dade znak. (Oni su znali da će komandant onu večer k sudcu, i da je zbilja gore). — Bež. zatrubi, ovi navale; nu do kreševa nedodje, jer i on tuj posreduje. Pa kako su u kratkom privikmili onoj vojničkoj subordinaciji, na koj (ili je to valjda komanda) kapetanov postaviše se u red — ni da bi okom koj mignuo. — Vojv. jim javi da Bež. neće već u vojnike — vojnici se čude i žaluju za

*) Slučajno zakasnilo. Ured.

SLUGA I VRAG.

Hrvatska narodna pripovjedka.

(Konac.)

Sad putnik krene dalje. Putovao je on pune dvie godine, dok je stigao u svoj zavičaj; tako ga je daleko bio odnio vrag. Braću je našao još u životu, dočim su mu roditelji već davno pomrli bili.

Putnik došavši doma pozdravi braću sa »hvaljen Isus!« ali braća ni pet ni šest, stanu grditi i psovati putnika brata, kud se je klatario toliko godinah, pa gdje mu je blago, što si ga je zaslužio kroz to vrieme. Putnik kaže braći, da je zaslužio batiće, magarca i stol, pa to je njemu dosta. Na ovo se braća još većma razjare, veleć mu, neka ga sad njegovi batići, magarac i stol brani i od zla brani. Još mu reknu braća: »Možeš prenoćiti kod kuće, a sjutradan se torljaj kud te volja, jer mi te lje nećemo hraniti našimi žuljevi.«

Čuvši ovo putnik, poklopi se pa šutkac, Kad je bila doba od večere, zasjednu braća oko stola, pa stanu večerati. Prikoči se i putnik brat k stolu, da večera s braćom; no ovi ga odtjeraše, veleć mu, neka idje onamo večerati, gdje je tolike godine badava služio. Moli on braću, prosi, neka ga puste da s njima večera, jer da je gladan. Ali dal neđadu se braća ni osoliti. Putnik se opet primakne k stolu, da štogod založi, a jedan će od braće njega žlicom u čelo fukl veleć mu: »Gdje si se dosad skitao, tamo i večeraju.

Vidi on, da neima ništa. Mrzlo u braće ufanje. Otidje on dakle k svomu stolu, pak manjestiv ga rekne: »stole načini se!« Mahom se stvori na njem jela i pila, kakova zamisliš. Putnik sjedne za stol, pak počme večerati. Videć to njegova braća, skoče nanj kao biesni, pa otevši mu stol i sve što je bilo na njem, stadoše jesti i piti, a putniku bratu ne ladoše ništa.

»Idi vraže u svoje selo!« pomisli putnik. »To bi mi bio posao, da još pri svojoj vlastitoj muci žedjam i gladujem!«

Stane se on iz nova moliti braći, neka mu barma dozvole, da uživa svoju muku; no badava. Vele braća, da je sad ono sve njihovo, jer da su oni kod kuće orali i kopali, sijali i branali, kosili i žeti, gospodarstvo vodili i kuću uzdržavali, a on da se je samo skitao.

Sad putnik siromah stane svakojako mozgati, što da počme s braćom. Žao mu bo bilo nje mrcvariti, a bojav se opet, da uslied toga nezavlada veći nesklad medju njima; a »nesložna braća, propala kuća«, mišljuše si. No nije ni našao shodnim, da idje bez večere spavati; jer kaža opet: »Tko gladan liječe, o vragu sanja. Glad je gotova bolest«, veli poslovica. Na posliedku naumi nedirati u braću, već naložiti svomu magarcu, da mu izharri nekoliko žučakah, za koje će u bližnjoj krčmi večerati moći. Što smislio, to i učinio. Ali čim vide braća, kako njemu magarac harri dukate, ta mahom skoče kao vileni i otmu putniku bratu i dukate i magarca, a on siromah opet ostane bez svega.

Moli putnik braću, da mu povrate njegovo; no uzalud. Vidi on, da nebude ništa bez pustih batića, jer dokle godj su oni u torbi, dotle neima pravde, te neima; zto se čini. Kad već nehilo kod kamo, a on izusti: »lopota klopotaa, te pusti lemati braću dotle, dok mu neobećaše, da će mu sve njegovo povratiti i na miru ga pustiti. Još mu braća obreknu povrh toga, da će oni odsad biti njegove sluge, a on jim neka bude gospodarom; našto putnik obustavi batiće, a braća uvukav roge u se, nikad više nisu nasrtali nanj, već su ga dapače slušali, što bi jim godj on naložio.

Kud on okom, tud oni skokom. —

Čuje zato njeki kralj, pak sakupiv silnu vojsku, naumi udariti na putnika i oteti mu batiće. Pa sbilja do mala slegne se silna vojska u varoši, gdje življaše putnik sa svojom braćom. Kralj poruči, neka takav i takav čovjek, koji posjeduje tu i tu stvar, izidje k njemu na mejdan, da se ogledaju na bojnom polju. Ali naš putnik zato haje i nehaje. On ni nehtjede ići pred kralja, već uzevši sobom batiće, otidje na bližnji briežuljak i skrije se za jedan grmečak, izustiv »lopota klopota«.

Sad da vidiš kreševa! Batići umješav se u carevu vojsku, ta i počeše prebijati puške, sablje, nože, i do čega godj su došli. Branit se nemože nitko, niti je itko kadar obustaviti batiće. Tude oni poprebijaju oružja silu božju, i potuku vojske, ni broja se nezna.

Videć kralj, da se je prevario u računu, pošalje brže bolje sluge, da traže putnika, ako je još igdje u životu; pa ga neka dovedu predanj, da mu neće ništa učiniti.

Sluge jedva njekako nadju putnika i dovedu ga pred kralja. Kralj mu se stane moliti, neka za boga obustavi batiće, da mu negine vojska, a on da će ga pustiti u miru, i još da će ga kraljevski nadariti.

Videć putnik, da se kralj kaje, što je učinio, samo će on tiho: »lipita klipita«, a batići se mahom povukoše natrag u torbu.

Sad ga zapita kralj, odkuda i kako se je on toga domogao; a putnik mu sve potanko izpripovjedi, kako i što je s njim bilo. Čuvši to kralj, lieno ga nadari, pak oprostiv se s njim, vrati se sa ono malo vojske, što mu je preostalo, natrag.

Odsad je putnik brat živio na svietu dobro i predobro, lahko i prelahko, i nije se nikoga bojao. Imao je dosta žućakah, dosta jela i pila, a branit se je mogao proti svakomu, tko godj bi nanj nasrnuo; pak mu više nije ni trebalo.

Kad je umro, i komu je sve to ostavio, to nisam pročuo. Ako je luž, i nalik je na nju. Pošto kupio, po to i prodao.

Zabilježio Nikola Šimatović.

svojim drugom; al mjesto njega ići će sudčev Jovanin — vojnici pozdravljaju tu viest uz »živio!«

Na taj krik banu u sobu sudac Tomašić — kapetan mu još dovikne »Šilo za ognjilo«.

Kao što jur napomenuh, gradivo je ovoj šaljivoj igri nikto na domaćem tlu, iz našega je života i za našu dušu daleko sladjahniji komad no kojekakvi tudji prevodi. Pa kad bi bio kadar kazališnog reportera, drage bi vam volje potanje o toj igri govorio — al ovako mi je prestati i reći koju o naših vrednih diletantih.

Gospojicu Dukićevu imali smo sreće ove godine prvi put viditi na pozorištnih daskah. Dva put nam je ove godine izkazala tu ljubav, da se nasladimo njenim naravskim, živim i dražestnim igranjem.

Tko pozna duh rečenog komada i tko je vidio predstavljati g. Dukićevu reći mora svoju je ulogu izvrstno shvatila — prikazala je Anicu sudčevu upravo krasno, na domaći odgojenu, čednu i iskrenu Kastavku kako valja! I tim nas je obvezala osobitom zahvalnosti.

G. Rob. Vlah nije mogao već ljepše ni naravnije prikazati starca Tomašića, muža one dobe, sudca ponosita na svoju čast (prem se je zbilja bio u dimnjak sakrio kad su Kastavci kapitana Morellia u lokvu bacili). Isto tako čast g. Laginji! Da ga je motrio odkup sa strane stari koji graničarski oficir nebi li se srdio, od srca bi se nasmijao — onako po našku!

O. g. Brozoviću jur smo se izrazili da je dojakošnjim svojim predstavljanjem pokazao, da je valjan. G. Kaz. Jelušić igrao je lepo; dobro je sekundirao drugu si Božiniću. G. Rudolf Jurinac opet je dokazao da osobito shvaća originalne uloge — kakova je ona rekruta Kinkele. G. Rubeša u svojoj kratkoj ulogi dobro je oponašao kloštarsku dušu, sudčeva Jovanina. G. Jos. Vlahu, koj je imao najmanju ulogu hvala takodjer na priklonosti kao i svoj gg. diletantom. Doskora nas opet iznenadili ovakovom zabavom!

Poele predstave udarismo u ples. Plesalo se je živo i veselo do u zoru. Reći mi je još da se je igrala i tombola — da je družtvo osobito animirano bilo. I da je lep čisti prihod od toga namenjen nabavi važnog kućnog pokućtva naše hrv. čitaonice.

U Kukuljanovu *dne 18. prosinca 1882.*

(*Crkveno slikarstvo*). Minule godine porodila se medju ovim pučanstvom vruća želja podignuti u ovoj župnoj crkvi žrtvenik sv. Nikoli zaštitniku mornarah. Izražena želja postade činom, jer blage i pobožne duše darovaše toliko, da se je mogio djelo koncu privesti. S prva nismo se znali skoro kuda obratiti, da nabavimo rečenu sliku, nu savjetom njekoje velečienjene gospode obratismo se na M. Č. gospodina Ivana Bastiana, svećenika i slikara u Trstu, koj se pripravno odazvao našoj želji, te evo naše crkve ukrašenu velelepom oltarskom slikom umjetnički izradjenom.

Slika prikazuje sv. Nikolu ogrnuta bogatim episkopskim plaštem klečeća na obali uzburkane pučine morske, na kojoj se daleko vidi brod u neizbježivoj pogibelji, kojoj nema pomoći do u samoga Boga, te komu se Nikola sveti vruće moli krenuv očima prama nebu, jednom rukom na prsima, a drugom protegnutom na ljute valove morske, medju kojima se jur strašno lomi slaba plav i glnu mornari . . . al eto čuda: netom Nikola sveti uzdahnu živom vjerom prama nebu, tamne se oblačine počeše razletati, sunčana zraka sinu te obasja grozni prizor, — brod i mornari bijahu spašeni!

Taj prizor je naš slikar prikazao, da uztvrdi vjeru i uzbudi nadu u bogoljubnom puku prama Bogu svemogućemu i dobromu otcu svomu uz molitvu i zaštitu velikog ugodnika božjeg Nikole svetoga.

Pokazujuć mi ovu sliku posjetitelјem naše crkve, ponosom kažemo: *evo rada našeg čovjeka, iz sv. Mateja u Kastavštini.*

Inači netreba nam se *stranicem ulicati kad imademo svojih umjetnikah*, i to u pravom smislu rieči, što podpuno svjedoči u rečenoj slici uzhićeni izražaj lica svetčeva i velika plastičnost ciele osobe, — Ako bi koj od p. n Velečastne gospode župnika trebao kakvu oltarsku sliku il drugu koju crkvenu slikariju, neka se obrati na gorerečenoga gospodina u Trstu, Via Piccolomini N. 512.

Nikola Pobor,
prisjed. duh. stola i župnik u Kukuljanovu.

Mate Sorić,
učitelj.

(*»Kat. List.«*)

Iz srednje Istre.

Nadošlo sgodno vrieme, da se može napokon odgovoriti Indipendentu, listu izlazećem u Trstu i njegovomu dopisniku iz Žminja na prenaglo i grštno izviešće priobćeno u istom listu 4 Oktobra prošasto god. 1881. Sadržaj njegov odaje dopisnikov značaj, šarenjaka i izvodice. Dopisnik izkali svoju mržnju klevetnim napadajem na ondešnjeg župnika obće poznatoga radi svojeg rodoljublja, koji pošto je svojim požrtvovanjem i nastojanjem probudio i prosvietlio žminjske kmete, postade ondešnjim šarenjakom trun u oku. Napada i nekoje poštene kmete nazivajuć je njegovom gadnom družinom pa bahato veli: ali što je u občinskom zastupstvu 5 glasovah ove družine proti 19 naše stranke? Ako se ovaj gadni naslov pristoji župniku, Antunu Krizancu pok. Petra i Blažu Pučiću, to nek sude Žminjci, koji svoje ljude dobro poznaju. Premda nisam Žminjac ipak mogu reći o njima, da nadkriljuju dopisnika i sve šarenjake u poštenju, ugledu i dobrom glasu. Njegovo izviešće o izborih občinskih, koji su se na mesto mjeseca Decembra 1880 jedva obavljale 21. 22. 23. Septembra proš. god. 1881 u vrieme brbe (trgatbe) kad su seljaci imali pune ruke posla, jest dokazom njegove bahate prenaglosti i plitka suda, kad mu nije na um došlo, da mogu biti izbori uništeni. Seljaci prem neučeni govorahu jednoglasno, da ovi izbori imaju bit uništeni. S tim uvjerenjem utekošo se pismeniku pa mu kazaše na pero počinjene pri izborih nezakonitosti. Ovaj polag njihove izjave nacrta proti izborom utok, koji bjo na 30. Septembra 1881 poštom odpravljen na občinski ured. A dopisnik kratkovidan nit nesanjav da kmeti mogu uložiti proti izborom svoj utok, bahato javi pobjedu svoje stranke uredništvu Independenta. Kad pak ovih danah dospije rešenje kmetskog utoka, kojim visoko c. kr. namestničtvo zabacuje izbore radi počinjenih nezakonitostih ostado dopisuik sa svojom strankom s dugim nosom osramoćen to poražen nezna kamo s glavom.

Bahato dakle izviešće dopisnika nad privremeno poništenom pobjedom pri obavljenih izborih i način, kojim su pobjedili nek bude njemu i njegovoj družbi na čast, a hrvatskim kmetom nek služi na poduk da jednoč uzpoznadu sredstva i nezakonitosti, koje šarenjaci upotrebljuju da jih dovedu na svoj liepak. — Kad je dakle kmetski utok proti izborom rešen po želji kmetskoj, tad opominjem sve kmete žminjske, da pri budućih novih izborih, koji budu se obavljati obično onda kad kmeti budu imali pune ruke posla ili kad će orati za kuruza ili u vrieme žetve, neka budu oprezniji suzbijajuć svako zavedenje i nasilje od strane žminjskih liberalacah te da mirno biraju svoje ljude koji vjeru, dom, rod i jezik svoj ljube, a za one neglasuju koji ove njihove svetinje nogama gaze.

U Lindaru, *6. Marča 1882.*

Za nadopuniti i za izpraviti ovdešnji dopis u zadnjem broju »N. Sloge« javljam: Visoko c. k. pokrajinsko školsko vieće u Trstu odlučilo je prošlog mjeseca Februara, da bude odsada u ovdješnjoj pučkoj školi u prvih trih godinah hrvatski učevni jezik; da bude uveden talijanski kao obligatan predmet odmah, čim nauče učenici dobro hrvatski čitati; i da od četvrte godine unapried bude talijanski učevni jezik, a hrvatski ostaje obligatan predmet. Ova odluka bi priobćena i veleč. g. župniku od predsjednika kot. šk. vieća u Pazinu. Kako se iz toga vidi, dali su nam nešto, ali je malo. Nu za sada bolje išta nego ništa. A težko, da bi bili ni toliko dobili, da nije pohodio ovdješnju školu g. Dr. Mrach. Hvala mu! Želimo, da ide i drugamo istim uspjehom nadzirati škole!

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. ožujka 1882.

U carev. se vieću dokončale razprave o državnom proračunu. Većina carev. vieća je dozvolila, neka se udari nešto više carine na kavu i kameno ulje, jer se drugač nebi mogli smagati državni troškovi. Sad kao da je ustanovljeno, da će se proteguti izborno pravo i na one državljane, koji plaćaju barem 5 f. poreza, pa će se tim, naime u gradovih, znatno umnožiti broj biračah. Taj zakon neide nikako po ćudi tako zvanim ustavovjercem, jer se njim i opet podkapa temelj njihova u državi gospodovanja. Njeg. velič. Cesar je podpisao zakon o českom sveučilišću. Aprila mjeseca da će se opet sastati Delegacije, jer da onomadne dozvoljen novac za vojsku nije dostatan, naime ako se neće, da stopram umirena zemlja neostane odmah bez potrebite vojničke posade. A to umirenje da nije daleko, jer se Krivošije u Dalmaciji već sasvim pokorilo i podalo, a od danas do sutra da će se i Hercegovina.

Juče se sastao na kratko vrieme hrvatski sabor. Imat će obavit dvie stvari, naime dozvoliti proračun, a onda izabrati kraljevinski Odbor, koji da će se već po stoti put dogovarati s jednakim Odborom ugarskim o konačnom rješenju tako zvanog riečkog pitanja. To je znak, da se Magjari dobrù nadaju, kad su opet pokrenuli tu stvar, jer bi drugač mirovali.

U vanjskom sviotu najznamenitiji događaj jest taj, da je biogradska skupština proglasila Srbiju kraljestvom, a knezа Milana Obrenovića prozvala svojim prvim kraljem. Pravo reći, to nije nikako novo kraljestvo, nego jedino uzkrsnuće i uzpostavljanje stare srbske kraljevine, što bješe pala na Kosovu polju od klete turske ruke. Ako itko veselimo se i radujemo mi tomu dičnomu uzkrsnuću. Bilo je vrieme, gdje se mislilo, da je Hrvatskoj sudjeno kolovoditi raztepeno hrvatsko-srbsko pleme. Ta je sreća u dio pala bratu Srbinu, a bratu Hrvatu neprestaje drugo, nego nadtiecati se s njim na polju izobražnosti i napredka. Niemcu pako i Magjaru nastupila je tim veća dužnost, nepriečiti ga kao do sada u tom dičnom i velezaslužnom nastojanju.

Prekjuče bila godina danah, što se preselio u vječnost najgrozovitijem smrti car osloboditelj, Alexander II. Njegov nasljednik car Aleksander III. preživio je ovu godinu u strahu i trepetu, jer se nije htio il umio odvažiti, da udari drugim putem, nego li kojim je hodio pokojni mu otac. Nego vele poslje tolike muke i srzanja da će se i on predomisliti. Neka Bog da. General Skobelev radi svojih govorah, uslied kojih se nije s druge strane ni najmanje poremetilo dobro sporazumljenje med Rusijom, Njemačkom i Austrijom, bio je pozvan u domovinu. Austrijskim poklisarom u Petrogradu bio imenovan Wolkenstein. To je imenovanje Rusom veoma ugodilo.

Italija je prošlog tjedna izgubila dva vrla sina i velezaslužna muža, naime generala Medici-a i razministra Lanzu, dva odlična lica stare Cavourove škole.

U Engleskoj našao se nevaljao čovjek, koji se posokolio opaliti razbojnički samokres na okrunjenu glavu kraljice Viktorije, ali ju srećom promašio. Bezbožac Bradlaugh bio opet i opet izabran od svojih biračah u engleski parlamenat, a od parlamenta opet i opet neovjerovljen i odvržen radi svojeg bezboštva. A da se njemu i njegovim vrstnjakom zauvjek zatvore vrata parlamenta, bio učinjen zakon, da nemože biti zastupnikom, tko nevjeruje u Boga. Na to viču dvojica trojica njegovih občudovatoljah, ali stari Englezi ponavljaju onu staru, da laž i pokvarenost neimadu nikakvih pravicah na zemlji. U Francuskoj počela narodna skupština udarati na crkvu, kao da nezastupa 36 miliunah pravih katolikah. I ta će se pogreška jednom osvetiti. Stvari se u Egiptu nisu još ni sad naravnale.

Jurina i Franina.

Fr. Dobar dan, Jure, kako je?
Ju. Reggimento *) ča imaš danas?
Fr. Imam, da ćemo se odsada naprid morat talijanski na brdu i u kući razgovarat.
Ju. Nigdar mai a zač tako?
Fr. Da nam se dica talijanski nauče predikat, kada se to u školi nevada.
Ju. Ča si spameti šal, znaš da je to laž?
Fr. Znam ja, pur se je našal niki Premanturac, ki je u Istriji pisal, da se dica talijanski neuče; da mi svi želimo da nam se talijanski vade; i tamo još nike druge trice.
Ju. A zač ni čekal prvi dan Avrila za to pisat?
Fr. Jer valjda misli, da se svaki dan mogu varat ljudi?
Ju. Reci mi Franino: Žač niki ljudi, sasvim da vavik kuntra vitru pljuvaju. Imaju uba crni obraz?
Fr. Jer će im bit duša crna?
Ju. Fatto, tako mora bit.

* * *

Ju. Pravi mi ča je još lipoga u Istriji?
Fr. Da većina u Premanturi jesu Slavi a da niki Talijane gnjete.
Ju. Ala, bih ga za župana učinil, ki je to pisal. A na koj strani biš našal kod nas samo 3 Talijana?
Fr. Kako ne, kad trabakul iz Pulje pod Kaštela dodje, češ ih vidit.
Ju. Nerugaj se ne, jer ja neznam kako se nike stvari mogu pisat i da ih ni sram?
Fr. Sram su gdi drugdi ostavili, a to niki pišu jer su valjda u vinu pamet popili.

Različite viesti.

Presvj. g. Dr. Iv. Glavina, biskup porečko-pulski, dostavi nam i ljetos svoj krasni pastirski list, što ga je prigodom korizmenog posta razaslao na hrvatski dio svojega stada. Taj je list sav osnovan na veličanstvenom prizoru, gdje Spasitelj svieta na svojem zadnjem svečanom dolazku u Jerusolim, motreć taj grešni grad sa gore maslinske, plače nad njim, *jer nije razpoznao vrieme svojega pohodjenja.* Kuno onda Židove, tako i sada pohadja nas Kršćane, kad milom kad silom, da nas privede k sebi i konačno spasi. Pohodjenje gospodinovo jest i lanjski Jubilej; pohodjenje gospodinovo jest i ovo sveto korizmeno vrieme. Uslied toga bogoljubni biskup nagovara svoje stado, *neka se očisti starog kvasa i premiesi u novo nekvasno tiesto*; jer nitko nezna, kad će doći Gospodin na svoje gumno, da *razluči pljevu od pšenice*, te *odvrati svakomu po djelima njegovim.*

Premještenja. G. Kotarski komesar *pl. Fabris*, dosad dodieljen kapetanatu u Pazinu dolazi na Volosko na mjesto kotarskoga komesara g. *Iva Kurabatića*, koji je po drugipot otišao na službovanje c. k. austrijanskomu poslanstvu za Crnugoru u Cetinje.

C. kr. ravnateljstvo poštah za Trst, Primorje i Kranjsku tuži se, da od novijega vremena občinstvo priteplјuje poštarske marke na stražnjem dielu lista. što da zadaje mnogo više posla poštarskim odpravnikom. Preporučuje, da se marke imaju prilepiti na prednji dio lista.

Novi kralj srbski, Milan Obrenović I., rodio se je 10. kolovoza 1854, za kneza bio je proglašen dne 2. srpnja 1868, a počeo je vladati istom g. 1872. Dne 17. listopada 1875 vjenčao se je s kneginjom Nataljom Kečkovom, rodjenom 14. svibnja 1859. Nasliednik, princ Aleksander, rodio se je 14. kolovoza 1876. Kralj Milan je jedan od najmladjih vladarah u Evropi, samo kralj španjolski Alfonso mladji je od njega.

Broj stanovnikah u ustalih predjelih u Krivošijah, Ublji, Orahovcu Ledenicah itd. iznosi po prispjevšlh podatcih »Narodnomu Listu« 3210, koji stanuju u 529 kućah.

*) Glas rabljen u Premanturi za izmaziti začudjenje.

Patriotično podpomagajuće društvo u Trstu (Unione patriotica triestina di soccorso) za vojnike ranjene u ratu leta 1866 ili kasnije i za obitelji takovih vojnikah, koji su već umrli, razdielilo je prošle godine 1540 for., i to med 8 Tršćanah, 17 Primoracah i 34 Dalmatinacah. Imetak društva iznaša 75.000 for. Tko želi ove godine dobiti podpore, neka pošalje pismenu prošnju s potrebitimi dokumenti, da je siromašan, do 31. maja tek. god. društvenomu predsjedniku, tršćanskomu načelniku (podestà). Hrvatskim prošnjam ima biti priložen prevod u talijanskom jeziku! Pa da nenapredujemo!

Stare petače budu ;se [p]rijimati do konca junija 1882. Tko ima dakle još koju petaču sakritu u kakvom kutu, neka ju za dobe zamjeni s novom banknotom.

Senjski Brod „Hrvatska" Kapetan g. Antić, ploveć 9. o. mj. po zlu vriemenu kroz Gibraltar, spaslo je engleski brod »Cherokee of Glasgow« i na njemu se nalazećih 15 osobah, te ga predno englezkim oblastim u Gibraltaru. Tom zgodom i »Hrvatska« je znatno oštećena, no nade je, da će joj se šteta nadoknaditi.

Zvonimir. Ovako se zove akademičko društvo hrvatskih djakah na visokih školah u Beču. Ovo društvo stupa na mjesto prijašnjega hrv. društva »Velebita« u život te je dne 9. ožujka o. mj. držalo svečani komers u slavu svog otvorenja. Večer izpala je sjajno a program bio je sliedeći: 1. Proslov: sbor[io] ga g. Fran Gundrum predsjednik društva »Zvonimira«. — 2., Ivan pl. Zajc: Himna »Zvonimira« spjevao Hugo Badalić, pjevao društv. zbor. — 3. a J Farre: »Les rameaux« rieči od J Bertranda, pjevao g. Oskar pl. Lauppert konservatorist. — 3. b Ch. Gounod: »Le soir« rieči A. de Lamertin-a pjevao isti. — 4. P. Preradović: »Rodu o jeziku«, deklamovao g. Alfred Orešković. — 5. Gj. Eisenhut: »Mazurka« pjevao društv. zbor. — 6. J. Verdi: Arija iz čuvidskog plesa, pjevao g. Oskar pl. Lauppert. — 7. Fr. S. Kuhač: »Koračnica Zvonimira« spjevao August Harambašić, pjevao sbor. — 8. Iv. pl. Zajc: »U. boj« spjevao Fr. Marković, pjevao sbor. — Iz osobite naklonosti prama društvu pratio na glasoviru: g. J. Kryzanowski. — Pjevačkim zborom ravnao: g. Matija Brajša pravnik. — Glasovir: Bösendorfer.

Katoličtvo u Englezkoj napreduje. U Londonu izdaše *Katolički Godišnjak* za g. 1882, kog uredjuje č. doktor Johnson. Po dopisu *Journal de Rome*, to je jedna od najkoristnjih i važnijih radnjah. Iz te radnje doznaje se, da u Englezkoj ima jedan nadbiskup, 13 biskupah, 2036 svećenikah i 1190 crkvah i kapelah. Dvie su biskupske stolice prazne. Godinu prije bilo je samo 1962 svećenikah i 1175 crkvah. Po tom je suditi koliko se napredovalo kroz cielu jednu godinu. U Škotskoj ima 2 nadbiskupa, 4 biskupa, 295 svećenikah i 256 crkvah i kapelah. U cieloj Englezkoj ima do 38 lordah i 47 baruah katolikah, 6 katolikah članovi su privatnog vieća, a 56 sjedi ih u zastupničkoj kući.

NEUKA NAUKA.

Koji je uzrok, da nekoje voćke nerode, premda se pomnjom njeguju, a u istom su položaju, kao i druge plodonosne voćke? Što mi je učiniti, da ih na rod natjeram?

Voćke mogu biti neplodne radi različitih uzrokah; a svaki taj uzrok može se čitati na samome stablu. Obično je voćka neplodna:

a) jer je slabo razvita, riečju, jer boluje.

b) jer je prejako razvita. Bilina koja se brzo i snažno razvije ostane jalova.

Voćka na kojoj se žuti lišće, u obće, koja je slabo razvila, ili ne zameće cvietnih pupovah, ili ako i cvate, to cviećе radi slaboće odpadne. Ako se slučajno koji cviet oplodi, pa ako se iz njega i razvije plod, taj plod odpadne prije no što uzrije, a to s nedostatka hrane. Ovoj mani uzrokom je zemljište na kojem je zasadjena voćka. Takovo zemljište ili nema u sebi hrane, ili trpi sušom, ili pak nepodnaša tu vrst voćke. Toliko puta voćka slabo uspjeva, jer je na istom mjestu, pred tom voćkom, bila zasadjena ista vrst voćke, koja je svu hranu izsisala. Doskočiti se može, ako se dobro pognoji zemljište gnjojem mješancem, ako se zaustavi prebrzi otok vode, ako se kadkada dolije do žilah razslavljene osočine ili ljudskih izmetinah; toliko putah pomogne, ako se oko stupa nahaci hrpa slame ili mahovine.

Ako zemljište neprija vrsti voćke, onda neostaje drugo, nego izguliti dotičnu vrst, i zasaditi novu. Ako je voćka stara, tad je izklaštriti sve suvišne granje, prozračiti krošnju i izčistiti mrtve i pregnjile djelove; ne pokaže li se na mladicam ploda, to je znak, da je bilina prestara, da nemože ni primati, ni probavljati hranu; takovom voćkom, najbolje je na vatru. Raste li na voćki mnogo lišaja i mahovine jal žive li na njoj premnogo zareznikah, tad nemože roditi, jer joj je dosta hraniti gamad. Takovu je voćku izčistiti, a ona će nedvojbeno opet radjati. Ovoj jalovosti, je obično uzrokom slabina, koja prouzrokuje bolest. Da vidimo može li voda i preobilnost hrane prouzrokovati jalovost? Voda, koja se dugo vriemena u zemlji zadržava siluje voćku, da razvija lišće. Ako je opet pognojeno zemljište jakim zrelim djubrom, koji ima u sebi mnogo dušičnih i pepelnih soli, tad takova voćka po gotovu ne rodi, jer i voda i navedene soli podupiru razvitak lišća na štetu cvietnih pupovah (znano je, da se iz cvietna pupa, može razviti lišće). Ova se mana pojavlja na voćkam zasadjenim na gnjilači, ilovači, i naplovnom zemljištu, osobito onda, kad se na tim zemljam ustavlja voda. Ovakove voćke težko je natjerati na rod. U ovakovom slučaju pomoći će jako, ako se zareže na nekolitko mjestih kora, i to sve do drva. Takovi zarezi prave se na debljim i na debljim granam; bolje ih je praviti zmljasto, nego uzduž. Zavinuti jako grane, da se zaprieči prosto kolanje sokovah, odrezati po koju jaču žilu, to su sredstva, koja jako koriste; dočim rezati granje i u obće svako kištronjo krošnje, podupire jalovost. Ovakove voćke netreba podnjpošto gnjojiti. Voćke, kojo su radi navedena uzroka jalove, postanu plodovite dok se iztroši zemlja, ili dok im uzrije drvo. Njihova je jalovost samo privremena (dvo ili trogodišnja), zatim radjaju obilno.

Ako su voćke na pravilnom zemljištu, tad pomaže jedino izsušiti isto. Toliko putah doskoči se neplodovitosti, ako se voćke navrnu (oplemene). Osobito je to koristno, kod voćkah, koje su uzgojene iz sjemena, a nisu bile navrnute; u takovom je slučaju navrnuti za kušnju jednu ili dvie grane; u u slučaju uspjeha, tad se navrnu sve grane. *G. L. iz S.*

Bratovščina hrv. ljudi u Istri.

Niko Žle-Klačić u Punat 30 novč., Franjo Gojtan, kapelan - Opatija 1 for., Narodna Čitaonica - Požega 12 for. 50 novč., Mate Glavina, kmet - Sušnjevica 30 novč., Vinko Zamlić, plovan - Veprinac 2 for. 60 novč., na Rieci: Ivan Letis, gimnaz. 40 novč., Mato Dubrović, gimnaz. 50 novč., u Voloskom: Augustin Rajčić, glavar 50 novč., Antun Poščić, obć. savjetnik 1 for., Marin Šumberac, kapelan 1 for., Barbara Velikonja, kuharica 70 novč., Matko Laginja, obć. tajnik u Kastav 2 for., Zvanka Sarson Petrova u Saršonih 70 novč., Antun Rajčić, djak. u Kopru 50 novč., Dr. Antun Franki (u kapit.) u Zadru 14 for., u Dubašnici: Niko Ilić, župnik 1 for., Petar Bogović, umir. župnik 1 for., Mate Justinić, kurat 1 for., Franjo Rode, učitelj 1 for., Ivan Juranić, pok. Iva 50 novč., Mate Kraljić, pok. Tome 50 novč., Petar Bogović Ivanov 30 novč., Dr Josip Derenčin, podžup. ilečnik 3 for., u Buzetu: Dragutin Fabris, dekan 2 for., Rajmund Jelušić, kapelan 2 for., u Črniel: Antun Petelin, kapelan 1 for., Ivan Bužan, žulj. kap. 1 for., Antun Prodan u S. Svetih 1 for., Antun Klarić-Juričić u Skrbini 30 novč., u Strpetu: Franjo Flego, pok. Sebast. 1 for., 30 novč., Antun Flego, pok. Jurja 30 novč., Mate Flego, pok. Jurja 30 novč., Josip Flego, Franjev 30 novč., Antun Flego, Antunov 1 for., Dinko Flego, pok. Petra 30 novč., Antun Podreka, Antunov 30 novč., Mate Podreka, Blažev 30 novč., Ant.n Jakac, k...et u Mlumu 30 novč., Ivan Jelenc, župnik u Sovinjaku 1 for., Ignac Meško, župnik u Movražu 1 for., Blaž Dokleva, upray. župe u Humu 1 for., Ivan Vranić, župnik u Vrhu 1 for.

Javna zahvala.

Veleèastni gosp. Antun Franki, profesor sv. Bogoslovja u Zadru, poslao je tajniku bratovščine 14. kom. svoje razprave »Dvie poslanice dvaju pravoslavnih episkopa u Dalmaciji«, da je razproda na korist »Bratovščine hrv. ljudi u Istri«.

Podpisani potvrdjuju, da je svota od 14 for. primita za knjige jur davno družtvenoj blagajni izručena, tè najusrdnije zahvaljuju velečastnomu darovatelju na liepom daru. Bog mu platio.

U Kastvu dne 12. ožujka 1882.

Antun Puž, blagajnik. **Vekoslav Vlah,** predsjednik.

Natečaj.

»Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri« djeliti će podpore dobro učećoj se siromašnoj mladeži. Koji po §. §. 1, 2, družtvenih pravilah na podporu pravo imadu, neka svoje molbe podupr[te] svjedočbom prvog tečaja ili položenog kolokvija iz budi kojeg glavnog predmeta i svjedočbom siromaštva do 10. travnja o. g. odboru u Kastav pošalju.

U Kastvu dne 12. ožujka 1882.

Er. Jelušić, tajnik. **Vekoslav Vlah,** predsjednik.

Listnica.

Gosp. J. K. u D. Iz pometnje nije se tiskalo vaše priposlano glede natječaja. Sad je već kasno. U slučaju javite nam.

Tèk Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Marča 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.59	9.52	11.97	74.10	—	—
2	5.58	9.51	11.96	74.70	—	—
3	5.57	9.49½	—	75.—	—	—
4	5.57	9.50½	—	74.90	—	—
5	—	—	—	—	—	—
6	5.57	9.50½	—	75.10	76.—	—
7	5.56	9.50	—	75.25	—	—
8	5.57	9.50	—	75.10	76.—	—
9	5.57	9.51½	11.97	75.—	—	—
10	5.58	9.52	—	—	—	—
11	5.58	9.53	—	74.75	75.70	—
12	—	—	—	—	—	—
13	5.58	9.53½	—	74.90	—	—
14	5.58	9.54	—	74.80	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 9. Marča 1882.

	od for.	od nč.	do for.	do nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	—	—	—	—
S. Domingo »	—	—	—	—
Rio polag vrsti »	39	—	65	—
Cukar austrijski »	33	—	37	50
tučeni »	32	50	35	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	55	—	70	—
Tamjan sploh »	33	—	45	—
Naranče, skrinjica »	2	50	5	50
Karube puljezke za 100 k.	7	50	7	75
levantinske »	14	—	16	—
Smokve Kalamata »	—	—	—	—
puljezke »	—	—	—	—
Limuni, skrinjica »	4	—	5	25
Bademki ilili mendule za 100 k.	84	—	90	—
dalmatinske »	26	—	47	—
Lešnjaci »	26	50	27	50
Šljive bosanske i srbske »	14	50	15	—
» Kranjske i hrvatske »	11	—	11	20
Pšenica ruska »	12	50	13	—
ugarska »	10	75	—	—
gulučka »	7	50	7	75
Kukuruz (turkinja) ruski »	10	—	10	25
ugarski »	9	75	10	25
Raž »	8	50	9	25
Ječam »	11	—	12	—
Zob ugarska »	10	—	16	—
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	—	—	—	—
Bob »	—	—	—	—
Grašak (bliž) »	15	75	21	—
Leća »	13	—	15	50
Orìž talijanski »	103	—	115	—
Inglezki (kitajski) »	118	—	125	—
Vuna bosanska »	122	—	—	—
morejska »	—	—	—	—
arbanaska »	—	—	—	—
istarska »	47	—	90	—
Dusko koruško jelovice »	42	—	70	—
štajerske »	10	80	11	70
Grude »	6	—	11	—
bukovice »	—	—	—	—
Ulje talij. nižje vrsti za 100 k.	50	—	64	—
» najbolje »	—	—	—	—
» srednje vrsti »	41	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	—	—
istarsko »	9	75	10	—
Kameno ulje u barilah.	12	50	12	75
u kusetah »	165	—	185	—
Kože strojeno naške »	46	—	52	—
suhe volovje naške »	75	—	103	—
dalm., ist. i bos. »	75	—	100	—
janjeće naške za 100 kom.	60	—	90	—
dalmatinske »	—	56	—	70
kozje za 1 k.	—	50	—	60
vuneno slane »	—	55	—	70
suhe »	28	—	37	—
zečje za 100 kom.,	13	—	25	—
Bakalar za 100 k.	20	—	27	—
Sardele i bariì »	70	—	100	—
Vitriol modri za 100 k.	41	—	43	—
Masło »	72	—	—	—
Loj dalmatinski i naški »	76	—	—	—
Salo »	—	—	—	—
Slanina »	25	—	26	—
Rakija stolitar 100 litarah	9	—	—	—
Galvizi istarski za 100 k.	8	50	—	—
Ruj naški »	7	50	8	—
» istarski »	4	90	—	—
» dalmatinski »	4	50	—	—
Mekinje »	14	—	14	25
Krupica (semolin) »	—	—	—	—
Lišće od javoriке »	31	—	48	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh »	24	—	31	—
Med dalmat. i riečki »	31	—	—	—
» hrvatski »	11	—	11	50
Lumber (jabučice od javor.) »	3	75	9	—
Pukal baril od 100 k.	2	—	18	—
Cunje (štrace) za 100 k.	11	—	16	—
Katram dalmat. »	7	50	8	50
Sumpor u prahu »				

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Oglas.

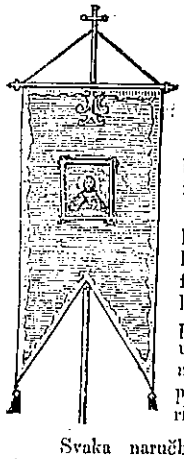

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici «Via Nuova» Br. 735 na I.om katu o boku Grčkoj crkvi.

SKLADIŠTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svilenih koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima također najboljih damaškah za zastave, odjela, sagove; ima piciljah, rukotvorinah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrsnih skovanih predmetah, to jest kaležah, svjetionikah, propelah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionicah, t. d. t. d.

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstavah, uvajah, misnihkošuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrže i najbolje obavljena.

Katarina Garusa.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 7. U Trstu 1. Aprila 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je poštan, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hrala, Palazzo Biasa Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smislu ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Glavni grad Istre!

U 4. broju ovogodišnje »N. Sl.« dotaknusmo se pitanja kojim se već dugo vremena bavi naš istarski sabor, naime dali se ima graditi u Poreču o trošku zemlje sgrada u kojoj da se smjeste svi pokrajinski uredi. U onom istom broju smo dokazali, ako se u načelu odluči graditi namienjenu zgradu, da bi to trebalo učiniti u glavnom gradu, kojega mi do sada neimamo van po imenu; jer naš glavni grad imao bi biti Trst. Nu po sadašnjem ustrojstvu sačinjava Istra i Trst svaka posebnu pokrajinu za sebe, s toga bilo bi neumjestno da Istrani grade pokrajinsku kuću izvan pokrajine, nego treba tražiti, koji bi izmedju tolikih istarskih gradovah bio po svojem po'ožaju i prometu najpogodniji zato.

Dokazali smo već onomadne očevidno, da je Pazin radi položaja u sredini Istre i komunikacijah, koje ga spajaju direktno sa svimi važnijimi mjesti u Istri kao nikoji drugi grad, jedini i najsposobniji, da bude središtem jedne pokrajine. Ali prenešenje sabora itd. u Pazin nebi bilo samo najshodnije, nego i najkoristnije, jer tuj nebi trebali graditi novu sgradu, pošto se nalazi na razpolaganje velika, prostrana i udobna grofovska palača u kojoj bi našli mjesta svi pokrajinski uredi, dočim najamnina i drugi tekući troškovi za popravljanje itd. bili bi mnogo manji, nego li kamati koje bi se dobivalo od one glavnice koju bi se potrošilo za gradjenje nove kuće u Poreču.

Budi nam u ostalom i dopušteno osvrnuti se mimogred na pitanje dali jesu potrebne onakove prostorije, kakove bi hteli oni, koji zagovaraju gradnju nove kuće. Ako bi priznali da nam je potreban onakov administrativni aparat kakov obstoji i da nam je neobhodno nuždno onoliko činovnikah koliko ih faktično imamo, morali bi i potrebu većih prostorijah priznati. Naš zastupnik volovskoga kotara je podpunim pravom izrekao u saboru da dvoji o toj potrebi, i dokazao usporediv Istru sa Dalmacijom i Goricom, da Istra uzdržava duplo činovnikah više nego jih treba. Jer dok bogata Gorica troši na svoje činovnike 8.560 for., troši siromašna Istra skoro podpunih 16.000 for.; a nesećamo se da smo čuli od kojega Goričana tužiti se da jim pokrajinski poslovi lošo idu, nu zaista nismo nit čuli nijednog Istrana hvaliti se da pokrajinski poslovi dobro idu. Neimamo sada dovoljnih podotakah u rukuh da kažemo koliko činovnikah bi trebali, nu razlika izmedju 8.560 for. i 16.000 for. je preveć riečita, a i da nisu naše dvojbe o sadašnjem broju temeljito.

Ali postavimo da je neobhodno potrebno priskrbiti većih prostorijah, jeli već radi toga nuždno i koristno graditi, kako nekoji zahtievaju, veliku sgradu *dostojnu* naše pokrajine?

Većina je u tu svrhu naložila junti, da priskrbi do dojdućega zasjedanja plane za pokrajinsku kuću, koja da bi stojala 60.000 for. Dr. Costantini je želio da se za tu svrhu odluči 80.000 for., nu nije uspio. U ime manjine pak je Dr. Cech razložio pobijao većinu, govoreć medju ostalim: do sada plaćamo 1,500 for. najamnine za sve prostorije, iznajmite u blizini još nekoliko sobah ter ako potrošite 500 for., stojati će nas sve prostorije 2000 for., dakle nećemo ni kamate od glavnice od 60.000 for. potrošiti. Kazao je da za onakovu sgradu kakovu većina želi, neće dostati nit 100.000 for. a kamoli 60.000 for.; da Istra prenapréćena svakovrstnimi plaćili svakomu dužna i siromašna neće moći smoći takovih troškovah, a da to stanovnici Istre nebi veoma gorko osjetili. Istra bo plaća svakovrstnog davka 993.530 for. 81 1/2 a ima zaostatakah ogromnu svotu od 2.563.139 for. dakle 258% godišnjeg davka. Da se može pokriti zemaljske potrebe za godinu 1882 sabor je morao povećati prireze za 7% na izravnih porezih, a za 25% na potrošarini od vina i mesa. Kamo ćemo na taj način pospjeti neznamo, ali je Dr. Cech pravo većini priviknuo, da neka se mani takova postupanja, jer da će se Istri sgoditi kao i Fiorentincem koji su s tudjimi novci veselo gradili, pak najzad — žalostno propali.

I mi dielimo mnienje onih, koji kažu da se u Poreču nebi dalo naći još nekoliko prikladnih sobah o kojih je bilo prije govora, ali zato imamo kako smo već na uvodu kazali, u Pazinu udobnih i dovoljno velikih i jeftinijih prostorijah. Osvedočeni smo pak da i svietla kruna neće svoju potvrdu tomu prenosu središta zaniekati, tim više što §. 9. P. R. predvidja taj slučaj, glaseć: »Sabor se ima sabrati u Poreču, ako car drugčije neodluči«, i tim više što se već 1861. godine kada su sabori stupali u život, htelo učiniti Pazin sielom sabora i Junte, ali se za onda nije našlo dovoljna stana, jer grofovska kuća nije stojala na razpolaganje, kao što sada.

Znamo da ovo pišuć nećemo ugoditi Porečanom; nu ako jim je do časti i koristi imati sabor u svojoj sredini, neka oni sagrade onakovu sgradu kakovu bi htela pokrajina graditi; oni će dobivati najamninu i biti će jim takova sgrada na čast, a njihovom gradu na ures. Tako su i Pazinci s kasarnom učinili, i sagradiv ju nemalene probitke svojemu gradu osjegurali.

Nu Porečani reć bi da se boje da bi mogla biti Istra spojena sa Trstom, te Junta prestala sjediti u Poreču. Priznajemo i mi da bi Porečanom u tom slučaju kuća tá za malo ali ništa ležala jer težko bi se koj našao koji bi jim ju odkupio za one novce. Nu obziri privatne naravi nesmiju voditi kod riešenja toga pitanja naše poslanike, te da nekolicini za volju odluče graditi namienjenu sgradu u Poreču. Nebi li stigla pokrajinu u slučaju sdruženja Istre s Trstom onaj isti pače mnogo jači udarac kakovog se Porečani boje?

Zato činimo opet opreznimi naše poslanike na žalostno naše materijalno stanje, i jim preporučamo što je s najmanjimi troskovi skopčano — naime prenos u Pazin — i što je i želja veliko većine istarskoga pučanstva.

Podlistak.

PREVOD

talijanskog govora, što ga je preč. g. kanonik **Andrija Strk** *držao u stolnoj crkvi sv. Justa u Trstu prigodom pogreba pokojnog biskupa,* **Jurja** dr. **Dobrile.**

(Dalje.)

Godine 1849. biskup mu je Legat, imenovavši ga učiteljem bogoslovnog pastirstva, povjerio ravnateljstvo novo osnovanog biskupijskog sjemeništa. Oni nas svećenikah, koji smo imali liepu sreću, svršiti pod njegovim vodstvom svete bogoslovne nauke, neznamo čemu da se više divimo, da li opaznosti i opreznosti mudra Ravnatelja, ili revnosti i brižljivosti učena Profesora; što da više cienimo dali skrb i brigu dobra i ljubezniva otca, ili razgovornost da nereknem prijateljstvo rodjena brata. Takav bijaše on napram nam, dostojanstven naime i oblastan bez preuzetnosti, ter pristupan i ljubezniv bez sniženosti. Riedkom ljubavi presaljivao je u naša srdca ona sveta načela, što su nas imala voditi po svetom i težkom putu našega stališa.

Godine 1854., po smrti onog dragog starca i u Trstu toli štovanog svećenika, kanonika župnika Malalana, ravnatelj Dobrila bude imenovan njegovim nasljednikom. Tu razvi baš neobičnu radinost. Tu je župnikom činio ono, što je kano Profesor učio u sjemeništu. Zorom bi ga skoro svaki dan vidjali u spovedaonici, a kroz dan medju djecicom gdje im lomi kruh nauka kršćanskoga. Ono kobne godine, kakva bijaše 1855., kad je u Trstu kratelj danomice kosio na stotine ljudih svake dobe i stališa, vidjali bi ga trčati od vratiuh do vratiuh, od bolnika do bolnika, gdje pravom kršćanskom ljubavju i požrtvovnošću pripravlja na težki put umirajuće, a bodri, tješi i darežljivom rukom kriepi udovice i sirotice, nevine žrtve strašne pošasti.

Spominjajuć se riečih Prorokovih: *Gospodine uzljubio sam sjaj kuće tvoje!* na osobiti se način trsio, da naklil i poljepša ovaj sveti hram. Na čednost i umiljatost njegove besjede otvarala se plemenita srdca darežljivih Tršćanah, tako da vam je u kratko vrieme od same tri godine mogno reći: obazrite se i začudite se! Njegovim i vašim nastojanjem vidjeste, gdje se posvetio onaj prekrasni oltar na čast B. D. M. od milosrdja; njegovim i vašim nastojanjem čudi se svietonomu Božjemu grobku, što u velikom tjednu krasi ovu staro lavnu crkvu, živomu primjerku onoga, što se vidi u hramu Božjega groba u Jerusolimu; — jednom besjedom sve za čim se u ovom svetom hramu prigodom velikih svečanosti otimlju vaše zabljištene oči, skoro sve jest zasluga njegova i bogoljubnih Tršćanah.

Glas tolike radinosti i tolikih zaslugah čuo se na blizu idaleko, zato ostavši prazno, po smrti sveta biskupa, kakav bijaše prečastni g. Antun P-teani, starodavna i slavna biskupska stolica Porečka, budući on, uzprkos svojemu najodlučnijemu otimanju, imenovan njegovim nasljednikom. Raztužena se srdca oprostio sa Svetim Justom i sa milim mu gradom Trstom, koji ga privlačio k sebi vezom tolikih godinah i tolikih svetih uspomenah, gdje ga je sve ljubilo, častilo i štovalo.

Raširiv se tako na biskupskoj stolici polje njegove radinosti, onom revnošću i skrbljivostju, kojom se svagda i svagdje odlikovao, stade odmah putovati po Biskupiji, izručenoj njegovoj pastirskoj skrbi, te potanko izpitivati njezine potrebe i nedostatke, pa ljubeznivom ali jakom rukom izkorenjivati ljulj, a sijati dobro sjeme, odsudjivajuć grieh a podnoseć griešnike, bodreć slabe izgledom jačih i kriepostnijih. Učiniv se sve svim, poput dobra pastira, besjedom i djelom nastojao je privesti sve u ovčarnicu vječnog pastira, Gospodina i Spasitelja našega.

On je pravi obnovitelj biskupske baštine porečke. Svojom neodoljivom voljom i neobičnom krepčinom dobio je natrag mnoga biskupska imanja, koja se ljehu izgubila, a ostalo svojim razumom vrlo poboljšao. Porečka mu je Biskupija zato veoma zahvalna i ostat će do vieka.

Motreć najdublju ranu svoje Biskupije, najme svaku godinu rastuće pomanjkanje svećenstva, previdjao je, da će pravovierni, osobito na vanjštini, ostati bez svojih pastirah, nastojao je svimi silami, da namakne u onaj dio vinograda gospodnjeg potrebit broj marljivih poslenikah. Ali kako da uspije, kad su njegovi biskupijani ubog narod, pa nemogu smagati troškovah, da školaju svoju djecu? Što nije moglo stado, to je postigla darežljivost pastira. Stegnuv svoje troškove na neobhodno potrebite stvari, znatnimi odnosno prištedami, pomagao je uboge, a na osobiti način podupirao mlade djake, koji su naginjali na svećenički stališ; a da njegova dobrotvornost nikad neprestane, nego da se njom okoriste i dojduća pokolenja, osnovao je više podporah ilili štipendiah, koje će uživati jedino djaci one Biskupije.

Ote njegove krasne i riedke krieposti, a naime njegova izvanredna ljubav prama puku, nemogoše utaći bistrovidnu oku Njeg. veličanstva, našeg uzmnožnog cara, koji se udostojao, nadariti zasluge vrlog biskupa ne samo odlikom željezne II. reda, nego i tim, što ga je preložio svetom Otcu papi za biskupa domaće si Biskupije, kojoj je on od 1875. godine bio posvetio svu svoju radinost, dapače sve svoje, jer obstojeć i u ovoj Biskupiji ista oskudica svećenstva, veoma znatnim darom postavi temelj dječačkomu tršćanskomu Konviktu ilili Odgojilištu, u čem ga pomogoše odlični i poglaviti gradjani, koji su i osobnom darežljivošću i svojim nastojanjem kod drugih osobah znatno umnožili prvu mu glavnicu. Izvše, osnovanjem družtva »Svete ohitelji« dao je svim svojim i najsiromašnijem biskupijanom prigodu, sudjelovati kod tog svetog posla.

(Nastavak slieći.)

Novi carinarski zakon.

Rečenomu u zadnjem broju našega lista o novom zakonu, koji je od Njemacah nazvan »Sperrgesetz«, imamo još nješto opaziti. Namjera ovoga novoga početkom prošloga mjeseca u život stupivšega zakona jest ponajprije, da se za vrieme, dok neizadje konačni carinarski zakon, prepreči uvoz ondje naznačenih proizvodah uz nižu carinu nego što bi imala biti po novom zakonskom predlogu, koji nije još bio pretresan. Ovaj bo dobitak, koji bi se polučio kad bi se mnogo izvanjskih proizvodah uz nižu carinu uvelo, bio bi samo trgovcem a ne konsumentom na korist. Trgovci su se već i onako dobro obskrbili u zadnjem broju naznačenimi proizvodi, osobito kavom te mogu dulje vremena bez ikakve štete za istu cienu prodavati, dok neizadje novi zakon.

Ovim *privremenim* zakonom neprejudira se u ničem konačkomu zakonu, koji se ima još poslije uzkrsnih praznikah razpravljati u parlamentu. U zastupničkih se krugovih govori, da će carina na kavu biti 35 for. a ne 40 for. kako je ustanovljena u privremenom.

Što se konačnoga zakona tiče, čitamo u novinah, da su se *svi* zastupnici južnih pokrajinah t. j. iz Dalmacije, Istre, Trsta, Gorice i južnoga Tirola sastali na dogovor glede polakšicah za ove južne pokrajine. Taj sastanak izabrao je odbor 5 zastupnikah, koji je imao zadaćom razložiti predsjedniku ministarstva grofu Taaffe-a i ministru trgovine barunu Pino iznimne okolnosti ovih južnih zemaljah, koje nemogu podnesti carine na žito, brašno i slične proizvode. U slučaju kad se ovi predmeti nebi oslobodili carine, da će zastupnici južnih pokrajinah biti prisiljeni glasovati proti novomu [illegible].

Taj odbor, u kojem je Dr. Vitezić zastupao Istru, bio je kod ministrah Taaffe-a i Pina. Ovi su obrekli svaku pomoć nu izjavili ujedno, da nije stvar lahko rešiti, jer se tu radi i o Ugarskoj, koja ima na to pristati, — carinarski zakon vriedi za cielu austrijansku carovinu — ali da će sve moguće učiniti, da dobiju ove južne pokrajine kakvu polakšicu, osobito da ima bit prost od carine *kukuruz*, koji je neobhodno potrebit južnim pokrajinam.

Što se sećera (cukar) tiče imamo dodati, da ovaj nespada u carinarski nego u potrošarinski zakon (dazio consumo), koji je bio uveden u Istri još god. 1880, kad se dignulo *porto franco*. Proti ovomu zakonu ne samo da je glasovao naš istarski zastupnik nego i govorio u sjednici zastupničke kuće dne 9. decembra 1879., govor tiskan i u našem listu.

Sad neka birači sude, jeli je zastupnik za istarske ladanjske obćine propustio štititi probitak naše pokrajine, mi iskreno kažemo, da je sve moguće učinio. Jedan pako zastupnik proti velikoj većini zastupnikah i drugim čimbenikom nemože svega postići, što želi. Mi mu i nadalje preporučamo, da se u svakoj zgodi zauzme ne samo za naše intelektualno nego i za materijalno dobro, jer prvo bez zadnjega težko ili nikako uspjevati nemože.

DOPISI.

Sa istočnih granicah Istre,
mjeseca marča 1882.

Takav bio naslov jednom dopisu, koji je »Istria« donela u svom 4. broju, te kanećć o njem govoriti nazvasmo i mi tako ovaj naš današnji. Prem je dotični članak tiskan još mjeseca jenara, mi do danas nanj neodgovorismo, jer se nismo mogli odlučiti da li je zbilja vriedno na ono odgovarati. Konačno pomisliv, da bi se moglo naše mučanje tumačiti, kano da nemamo onomu što odgovoriti, odvažismo se ovo par redakah napisati i javnosti predati.

Moramo priznati da je vrlo težko odgovarati na onu vrst dopisah i to ne možda, što bi nam manjkalo čime, da ono sve pobijemo, nego stoga, što bi se moralo svaku izreku posebno pobijati. Zaludu smo u onom članku tražili zdrave jedne misli, koja bi se ciela krozanj vukla; tu vam ima sijaset svakovrstnih mislih nabacanih amo i tamo a bez da je i jedna temeljito kraju privedena. Dakako o logici tu neima ni govora, a vidi se da je poštovanomu dopisniku već ono talijanske sintakse, koju je valjda u školi jednom naučio bio, već davno izhlapilo. Zašto logiku badavu tražimo, kaže nam medjutim sam pisac, gdje veli »da politika može pomesti i logični red stvari«, i tako si lahko tumačimo pomanjkanje svakog logičkog veza u onom njegovom članku. Dao se na politiku i prestao logički misliti. To barem sam izpovjeda.

Što se pak same »Istrie« tiče, ovom prilikom nemožemo a da neopazimo da smo na prvoj strani prvog njezinog broja čitali, kuko će se ona samo svojimi stvarmi baviti i nedirati u tudje, a kad tamo već se u 2. broju o nas zadjela a u 4. već doniela dopis ćak iz ovih naših stranah u kom nam se talijanština na svu silu narivava. Kad smo ono pročitali, odmah smo se sjetili one Cuderove: »Signori siamo in Istria« i pomislili da će to valjda kod Talijanah reći držat se zadane ricči i svoga programa. Nego sad na stvar.

Dopisnik sa iztočnih granicah Istre spominje već na početku dopis iz Pazina, koji je »Istria« u svom drugom broju doniela i koji radi o pučkih školah pazinskog kotara, i zanj veli da je rekao »delle grandi verità«. Kad se nebi oni nesmisli, koje ovaj naš nepozvani gost »velikimi istinami« zove, sami sobom pobijali, mi bi mu već dugo odgovorili bili, ali što ćete kad vam taj pazinski liberalac hoće da se u pučkih školah Istre samo talijanski podučuje s razloga, što je to jezik »koji sve oblasti rabe«. Hrvatski da nit tko čita niti razumije, a zaboravlja da je pred par godinah možda on sam u »Cittadinu« naštampati dao, da treba početi izdavati novinu, koja će »Našoj Slogi« na put stati jer da je ova već i u najzabitniju kolibicu doprla.

Tako se evo krivici, koju nam se nanaša još i poruga dodaje a naš dopisnik veli, sve ono što pazinski dopisnik o školah onoga kotara rekao, da vriedi i za ovu stran Učke pa nastavlja:

»Il poco profitto che qui ritraggono i maestri (sic) era (sic) appunto ascritto al sistema falsato della istruzione. Imperciocchè la così detta lingua materna dei ragazzi non è niente affatto quello slavo che è stampato nei libri ad uso Croazia« To hrvatski glasi: Malena korist, koju ovdje crpe učitelji (mi smo uvjek mislili, da su škole za učenike a ne za učitelje) pripisivalo se (sad se već nepripisuje) patvorenomu sustavu podučavanja. Jer tako zvani materinski jezik dječakah nije nipošto onaj slavski, koji je štampan u knjigah za Hrvatsku«.

Mi bi ovdje zapitali poštovanoga dopisnika, jeli on ikada našao koju talijansku knjigu štampanu jezikom, koji je njemu materinski, ili zar misli da je njegov takozvani materinski jezik ma baš sličan onomu koji se nalazi u knjigah štampanih u Milanu i Firenci? Ili misli možda kad bi naša hrvatska djeca, kojim tako zvani materinski jezik nije nipošto onaj, kojim se štampaju knjige za Hrvatsku«, al niti onaj kojim se u Italiji govori, učila iz knjigah koje su štampane za rimsku i napuljsku djecu, da bi jim laglje bilo? Dali bi bolje napredovala?

Iz ovoga je očevidno, da Istrijin delija nije nikada ni zavirio u hrvatsku knjigu (što je medjutim za istarskoga Talijana velika čast, ta i »Istria« se hvali da nerazumije hrvatski) niti zna kako su pisane knjige za Hrvatsku, pa ipak hoće da o njih govori. Hoćete li veće površnosti i lahkoumnosti?

Nadalje veli dopisnik, da se djeca uče malo urah talijanski i to veli, da je jedan uzrok, zašto se nevidi napredka, pa uzkliče: »Ni tu nije svoj nevolji konac. Popovi su popovi oni, koji, kad bi mogli odmah bi dali svoj glas da se škole sve poslave« i a mi mu odgovaramo da to nebi učinili samo popovi nego svi svjestni istarski Hrvati, jer bi im to otačbenička i sveta dužnost bila, kao što se i njemu čini da mu je dužnost zagovarati talijanštinu i ondje gdje joj mjesto neima, i gdje joj mjesta nesmije da bude.

Tad poče govoriti o školah voloskoga kotara pa preporuča zastupstvu voloskomu da ono »nesamo pazi i nastoji nego i očekujo plod talijanske škole« ustrojem talijanske ženske škole za kojom da sve uzdiše«.

Kakav je ovo način pisanja mi u istinu nerazumimo. Što ima vološko zastupstvo sa školami voloskoga kotara i kakav plod ima ono od njih očekivati, to znade valjda gosp. dopisnik, mi ne, a koji su pak to Vološčaci koji toliko uzdišu za talijanskom ženskom školom? — Mi znamo samo za trojicu najveć četvoricu, u čijih rukuh, po nesreći, nalazi se uprava ove obćine, i koji se po komandi protivo ženskoj školi, ali o kakvoj obćoj želji mi ovdje još nismo ništa čuli.

Ogromna većina voloskoga pučanstva i da rečemo sve što ima ovdje svjestnijega, uzdiše za ženskom školom, to je istina, ali neka se umiri gosp. dopisnik, ne za talijanskom, jer da su htjeli čisto talijansku školu, nebi bilo treba nimalo za njom uzdisati; gospoda u Poreču bila bi se već odavna požurila, da nam ju priskrbe. Znamo mi to možda bolje nego dopisnik sam.

Istrijin dopisnik veli nadalje: »Naši Liburnijci su vam ljudi praktični, koji znadu iz izkustva od kakve i kolike im je potrebe talijanski jezik u trgovini po jadranskom i sredozemnom moru«; a mi mu odgovaramo, da se znade kako se je, dok je obstojala mletačka republika, po cielom sredozemnom moru rabio u trgovini izključivo talijanski jezik, i cieli iztok pa i ciela grčka mornarica rabila je taj jezik. Danas toga više neima, u iztoku prevladao je francuzki jezik, a grčka mornarica danas samo grčki govori i zapovjeda na svojih brodovih, pa ipak ide sve onako dobro ako ne i bolje, kako i onda kad se rabio talijanski, a i grčki brodovi danas isto onako plove, nesamo po sredozemnom moru nego i druguda po svietu, kao i onda kad se na njih talijanski govorilo i zapovjedalo. Ne stoji dakle da se bez talijanskoga jezika nemože po svietu.

Dalje, nam je poznato, da Dalmacija daje najveći broj mornarah, pa sasvim tim su se ondje talijanske pučke škole zamienile hrvatskimi. Što ondje ljudi nisu vidili kolika im od toga nesreća prieti? U hrvatskom primorju takodjer neima talijanskih školah, pa ipak hrvatski brodovi i kapetani plove po svietu baš kao i lovranski, voloski i lošinjski! — Mi bi jošte rado zapitali poštovanoga dopisnika jeli možda po jadranskom i sredozemnom moru samo oni brodovi plove na kojih se talijanski zapovjeda, ili zar neplove ovuda i Englezi i Francuzi i Rusi i ostali, koji svoje poslove baš onako obavljaju kao i austrijski i talijanski na kojih se talijanski zapovjeda? —

Kad bi samo ta potreba odlučivala onda bi mi prije predložili, da se u pučkih školah radje englezki podučaje, jer nam mornarom po svietu sigurno više treba englezki nego ikoji drugi jezik. — Ta bajka o potrebi talijanskoga jezika za pomorstvo preživila se već, i pametan čovjek danas već nemože o njoj govoriti a da se smiehu neizvrgne. Kad bi pak sve bilo onako, kako veli poštovani dopisnik, kad bi se i zaboravilo da je Volosko brojilo na desetke izvrstnih kapetanah i onda kad je u njem škola čisto hrvatska bila, pače da i današnji svi nisu učili nego hrvatski, pa da su ipak dobri mornari i kapetani, kad bi se, velimo, sve to zaboravilo, pa dopustilo da su talijanski jezik i škola neobhodno potrebni, nebi iz toga sliedilo, da se na Voloskom mora ustrojiti i ženska škola čisto talijanska, jer djevojke voloske valjda neće na more niti na brodove da plove po sredozemnom i jadranskom moru.

Vidi se dakle da gospodinu dopisniku nije bilo do iskrenosti, on bi nešto hotio, što mu se neda otvoreno kazati, medjutim mi ga i onako razumijemo i netreba da nam se jasnije izrazuje. *(Sliedi konac).*

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 30. ožujka 1882.

Prekjučer zatvorilo se carev. vieće radi nastupljajućih vazmenih blagdanah, a dné 18. aprila hoće se opet otvoriti, da nastavi svoja viećanja. Zakon o raširenju izbornog prava, što smo ga zadnji put spomenuli, bio je prihvaćen. Ljevica je dakako glasovala proti njemu, jedno što ga predložila Desnica, a drugo što predvidja, da će joj smetati u njezinih samovladnih težnjah. Zastupnici naše braće Slovenacah namjeravaju parlamentarnim putem poznatomu §. 19. izvojevati valjatnost na slovenskih sudištih. U tu su svrhu Poklukar i Tonkli već učinili i shodan predlog u parlamentarnom odboru Desnice, a Pražak, ministar pravosudja, im obećao, da će jih svojski podupirati u tom nastojanju. Mi se toj viesti vele radujemo, jer što valja za našu braću Slovence, valja i za nas. Nj. preuzvišenost naš namjestnik, g. De Pretis, odrekao se svoje zastupničke časti. Govoro da će se po jesenašnjoj tršćanskoj izložbi odreći i namjestnikovanja. Dne 15. nastajućega aprila da će se opet sastati Delegacije, da dozvole potrebit novac za umirenje ustalih pokrajinah, a možda i da viećaju o konačnu uredjenju onih zemaljah. Pomirenje da ide sporo, ali stalno napred. Zapovjednika Jovanovića hvale, da zna vele viešto vojevati, da postigne svoju svrhu, a da se s jedne i druge strane neprolije ljudske krvi nego što je manje moguće.

U Hrvatskom se saboru razpravlja proračun. Glede riečkog pitanja i Magjari i vladina stranka u onom saboru nemogu ni pomisliti, da bi se to pitanje dalo ikad rješiti drugače, nego na škodu Hrvatah. Magjari i njihovi pristaše jašu još uvjek na odnosnoj Listini kraljice Marije Terezе, kojoj Listini podmeću svojevoljno onakvo znamenovanje, kakva

neima i nemože imati. Zato, Hrvatom nepreostaje drugo, nego pitati Magjare, da li je kraljica Marija Tereza imala pravo, darovati ni njim ni ikomu komad zemlje, koji je, prije nego li ni njemački ni njihov, bio hrvatski, a ni Niemci ni Magjari nisu ga nikad Hrvatom na sablji oteli. Bili sad Riečani i Kinezi, ali tlo, na kojem je Rieka sazidana, jest tlo hrvatsko! Toga radi, što se god u tom nesretnom pitanju učini proti pravu i dostojanstvu naroda hrvatskoga, a na njegovu skrajnu škodu i sramotu, neće nikad steći priznanja i privoljenja toga naroda, pa makar se to sto i sto puti zaključilo i podpisalo, jer ni hrvatski ni ičiji zastupnici na svietu neimaju i nemogu imati prava, da svojoj domovini grob kopaju!

Prošlih danah je njemački car Vilim svatkovao 85. godinu svojeg vieka. Tom prigodom došlo mu sijaset čestitkah sa svih stranah, pa i iz Petrograda od cara Aleksandra tako srdačnih, da se sviet s jedne strane skoro začudio, a s druge odahnuo i umirio, jer da je to gotov znak, da med Rusijom, Njemačkom i Austrijom obstoji još ono isto staro prijateljstvo, koje je obstojalo i prije Skobelevljevih govorah u Parizu, i za koje se mislilo, da ga je Skobelev poremotio. Tomu osvjedočenju doprinese mnogo i vele srdačan način, kojim je prošlog tjedna nas Cesar dočekao Aleksandrova mladjeg brata velikog knеza Vladimira u Boču, kud je prošao na svom putu u Italiju, kamo zdravlja radi vodi svoju bolestnu ženu, Mariju Pavlovnu. Jest, rat je strašan gost, kamogod i odkudgod došao, zato mu se svi ugiuju, a raduju se i vesele miru, kano najvećemu Božjemu daru. Istina, da ima u Rusiji jedna stranka koja nemože Niemcem oprostiti mnogobrojnih ponižnjah ruskog naroda, ali ako je pametna, hoće i ona uviditi, da će im se najlaglje, najuspješnije i najslavnije osvetiti trieznim i neumornim radom na polju izobraženosti, koja se od rata neima baš ničemu nadati.

Med Italijom i Franceskom radi afrikanskih se stvarih posao sve to više zapliće, s kojima se trvi i Engleska radi svojega u onih stranah prevladja, za kojim svo tri teže. Konac toga trvenja bit će taj, da će se dvie njih sporazumiti i dogovoriti proti trećoj, a ta treća bit će najbrže Francuska. A Italija nemari već sad, da Francesku što ljuće uvriedi. Tako ovih istih danah slavi u Palermu na otoku Siciliji uspomenu najgrozovitijeg mrcvarenja, što ga povjestnica spominje, a što su ga prije 600 godinah počinili Talijani na Francezih dne 31. ožujka 1282. pod večernjicom na vazmeni ponedjeljak, gdje su neusmiljeno zaklali koliko su god Francezah zatekli, tako da nisu utokla nego sama dva, a bilo jih na hiljade, jer je onda kralj Francez vladao onim otokom. A sve to nisu učinili za drugo, nego da izpod jednog robstva dodju pod drugo. Na toj se čudnoj slavi htio da nadje i boležljivi starac Garibaldi, pa kako se još nesmije očito na Franceze, tako se izlajao na papu i papinstvo, o kojem vidi se da nezna i nerazumi više nego diete, koje je počelo stopram u školu hoditi. On pozivlje Talijane, neka se odreknu od crkve i od vjere u Boga, i nesluteć, da vjera spaja, a bezvierje razorava državo i narode. U ostalom, talijanskoj vladi zadaje dosta brige i republikanska stranka, koja se počela tu i tamo dosta očito i odvažno gibati.

U Njemačkoj sve po starom, samo što Bismark traži od cara, neka mu snimi s leđjah barem nutarnju upravu državo, jer da mu je dosta vanjska, a car neće. I u Franceskoj je sve po starom, samo što vlada ipak nemisli pristati na ukinutje crkvenog ugovora s rimskom stolicom. Engleska ima još uvjek posla s Irskom. Milan I. kralj srbski da će se po Uzkrsu zaputiti po kraljevini. Carigradski Sultan da misli caru Aleksandru u pohode. Med Kinom i sjedinjenimi državami amerikanskimi došlo je do nesporazumljenja, koje da bi još moglo svačim uroditi, pa i ratom izmedju tih dviuh državah.

Franina i Jurina.

Fr. Ala, Jurino, pošaljimo se malo va Avril, da se malo nasmijemo.

Ju. Ni potreba ne, pošiljat se va Avril, zač se dosti isti nitch stvar po Istre čuje, ćeš za smejat se, ćeš za plakat se.

Fr. Ni strah ne, ti ki vavek po svetu klatiš, moraš čuda tega znat, povej ča.

Ju. Tako sam ti bil 20. Antonšćaka va Labinu.

Fr. A Bog moj, po keh posleh si onamo zaklatil.

Ju. Hodil sam v Riku kupit turkinje pak sam moral pasat skroz Labin.

Fr. Ala dragi ti, kako si se pak ponesal med onim gospodun; se bojim da su se Labinjani na tvoje špale nasmijali?

Ju. Aj nisu ne, zač sam storil kako su me Bersečani naputili: sam zel rešta česna, pak sam počel kričat: ala česna, česna!

Fr. A Labinjani?

Ju. Nijenoga ni blizu.

Fr. Ha! ha! manjko si mirno pasal van z grada.

Ju. Čekaj malo, još ni finjeno. Kad sam si šal kupit va veli palt paket tabaku, počeli su ljudi po placi i na uknah kričat: barufa, barufa.

Fr. Sigurno su to teli namlatili.

Ju. I ja sam tega vrunića mislil s početka, ma su se samo Šior Jakomo i suče Mate va špecijarije malo potehtali, a fanat ki je hitel peljat barufanti va peržun, je šal valje nazad, kad je videl, da nisu fakini ti barufanti, nego šiori.

Fr. A zač su se harufali?

Ju. Zač su bili balotacioni, a Repenjani su zakasnili prit balotat.

Fr. Aha sada ću čut lepeh stvari.

Ju. Sada nećeš još nič čut, ma skoro.

Fr. Ča ni još sve finjeno?

Ju. Ne zač su Repenjani rekurirali, i kada pride rekurs nazad, hoću ti svu furbarlju povedat, pak ćeš se nasmejat, ako i bude već pasal Avrilt

Različite viesti.

Novačenje ilitі leva u kotaru Cres obdržavat će se dne 18. aprila, u Krku (Velji dne 21. i 22. aprila, u Lošinju dne 25. i 26. aprila. — Ovo nabiranje vojnikah daje nam povoda, da učinimo kratku opazku. Riedko kad nalazimo u službenom organu c. k. tršćanske vlade »Osservatore Triestino« kakav slavenski oglas, hrvatski skoro nikad, premda se više puta radi samo o hrvatskom pučanstvu. Za ustanovljenjo gore navedenih danah priobćuje c. k. namjestnik u službenom organu oglas u njemačkomu, talijanskomu i valjda slovenskomu jeziku. Za hrvatsko pučanstvo, koje sačinjava veliku većinu kvarnerskih stanovnikah, nije treba hrvatskih oglasah! Ete mnogo smo postikli. Nu bismo se zadovoljili i sa slavenskim oglasom, da je slovenski, nu onakav jezik i forme, kakve se nalaze u oglasu, koji broji jedva tri redka, živim su svjedokom, kako se naš jezik goji i koliko se za njega mari. Mi kažemo otvoreno, da nas je zazeblo domorodno srce čitajuć doljnji oglas. Da naši čitatelji nepotrebuju duljnega komentara evo doslovce taj oglas tiskan u »Osservatore Triestino« br. 67 od 22. prošloga mjeseca:

OZNANILO.

Da datno tukajsujega oznanila ad 17 februarja 1882 Št. 2135 se sploh naznanja da so se določili spodaj omenjeni dnevi za stavo novincev na kvarnerskih otoeih.—

v. Cresu . . . . . dne 18. Aprila
v. Krku . . . . . dne 21. in 22. »
v. Malem Losinu . » 25. » 26. »

C. k. deželni namestnika
v Trstu, dne 18. Marcija 1832.

U Buzetu, kako nam piše neki ondješnji prijatelj, kad je novačenje bilo, novaki bi upitani od oficira, u kojem jeziku žele Cesaru priseći vjernost i poslah. Mladi junaci jednoglasno zaviknuše *Hrvati smo — u našem milom jeziku!* Četrdeset ih bilo, a med njimi jedan jedini Talijan, pak i taj da je rekao: *anke mi, se go de jurar per soldà, juro in slavo, perkè kapilo ben!* Živili novaki buzetski, koji su i u toj svečanoj prigodi počastili svoju domovinu, svoje majke i sebe. Ugledali se u nje i u ostaloj Istri. — A sad, da se govori, da će g. Podestad, pak g. Bigatto i oni Ghersinich iz Kotlih protestirat proti tomu: zašto?..... jer da su dne 31. Decembra 1881. svi ti bili od njih upisani za Talijane. Sad se najbolje vidi, kako je točna i pravedna bila lanjska popisija. Pak još će taj ludi sviet, da se ozbiljno i bez smieha smatraju njegove ludorije!

Luka (porat) na Rieci. God. 1871. dozvolio je državni sabor u Budimpešti za gradnju riečke luke for. 13,122.000. Medjutim je god. 1876. osnova, po kojoj se prvobitno imalo graditi, znamenite stegnuta, te je sada proračunano, da će luka stajati 7 milljunah. Kako je medjutim poslje toga nastao življi trgovački pokret, razširena je osnova gradnje to je po najnovijem izkazu potrošeno na luku for. 9,016.539 90½ nov.

Narodni dom. Slovenci zauzimlju se sada svojski da uzkrise već davno zasnovanu ideju «gradnje narodnoga doma u Ljubljani». Kano u glavnom gradu Slovenije ustanoviti zavod, iz kojega bi se svieže narodno življenje širilo po svih krajevih gdje živu Slovenci. Pravila su već potvrdjena. Sgrada i društveni imetak postoje po pravilih vlastnost «Matice Slovenske» u Ljubljani pod pogodbom, da Matica polovicu dohodakah za se upotrebi, a drugu polovicu za podporo slovenskim djakom, umjetnikom i književnikom. Pozivlju se svi rodoljubi, da tu plemenitu nakanu podupru te da sabiraju dobrovoljne prinesko za zidanje narodnoga doma. Veliko i malone pa i najmanje darove prima sa zahvalom «Upravni odbor društva «Narodni dom» u Ljubljani. Predsjednik je Dr. Alfons Mosché, odvjetnik u Ljubljani.

Proročanštvo magjarskoga pjesnika. Ćso Vitéz M., ostavio je osim svojih stihovah Debrecinčanom također svoja znamenita proročanstva, u koja vjeruju i danas još mnogi Debrecinčani. Evo ih nekoliko: «1832 g. Umoriti će rimskoga papu i mnogo kraljevah. — 1880. Buknuti će vjerski rat. — 1885. Velika povodnja i biedu. — 1886. Doći će Antikrst. — 1887. Isusov križ pojaviti će se na svodu nebeskom. — 1888. Mnoga čudesa na nebu. — 1889. Antikrst zavesti će mnoge. — 1890. Vjerski rat ljesni. — 1891. Prorok Ilja sići će na zemlju. — 1892. Svi narodi svieta zaratiti će se. — 1893. Noho i mjesec doći će na zemlju. — 1894. Mrtvi će uskrsnuti, te će nastati sudnji dan.» — Je li je dotični pjesnik pio onaj dan, kad je pisao ta proročanstva, samu vodu?

Pučanstvo Rusije broji danas 95.000.000. stanovnikah. Pošto se u Rusiji stanovništvo množi godišnje 1.2% za 60 godinah može Rusija brojiti 190.000.000 stanovnikah.

Statistika vojništva. »*Italia militare*« priobćuje kratak izvještaj poglavitijih evropejskih vojskah. Kako se sada u Europi ne govori o ničem skoro, nego o prelstojećem ratu, vriedno je saznati obranbenu snagu glavnijih državah. Saobćujemo zato ovo:

I. Njemačka.

Pjesačtvo. — Pješačkih pukovnijah ima 161 (svaka pukovnija ima 3 bataljuna, a svaki bataljun po 4 satnije); — *Lovački.* — 20 bataljunah; — *Konjaništvo.* — 93 pukovnije (svaka sa pet eskadronah). Od svake pukovnije idu 4 eskadrona u boj, a jedan ostaje u pričuvi. — *Artiljerija poljska..* — Pukovnijah ima 37. U boj idu sa 340 baterijah. — *Pionîri.* — Njih ima 21 bataljun. — Vojska prve linije može stupiti na polje sa 765.000 ljudih, ujedno sa častnici, i sa 242,000 konjah (konjaništvo, topništvo, pratnja itd.).

II. Austro-Ugarska.

Pjesačtvo. — Pješačkih pukovnijah ima 80 (po 5 bataljunah na svaku). Za vrieme rata 80 ovih pukovnijah podiele se u 160 pukovnijah sa 3 i sa dva bataljuna. — *Lovci Tirolski,* — jedna pukovnija sa 10 bataljunah; — *Lovci,* — 40 bataljunah. — *Konjaništvo,* — 41 pukovnija (287 eskadronah); — *Topništvo poljsko* — 13 pukovnijah (sa 195 baterijah); — *Genîji* — 2 pukovnije (sa 56 satnijah). — *Pionîri* — 1 pukovnija (sa 25 satnijah). — Vojska prve linije može stupiti na polje sa 835,000 ljudih i 167,000 konjah. — Ako se odbiju doknadne čete, u kojih ima do 200,000 ljudih i koje u istinu nemogu odmah u boj stupiti, to može sada Austrija staviti u prvoj linji 600,000 ljudih.

III. Francezka.

Pjesačtvo — pješačkih pukovnijah ima 144 (po 4 aktivna bataljuna svaka sa 4 satnije, a 2 pričuvna bataljuna); — *Lovci* — 30 bataljunah; — *Pukovnije zuavske* — 4 (kao pješačtvo); — *Algirski lovci* — 3 pukovnije; — *Legija izvanjska* — 1 (sa 4 bataljuna); — *Lahko pješačtvo afričko* — 3 bataljuna; — *Konjaništvo* — 77 pukovnijah (svaka sa 5 eskadronah); — *Dobrovoljni eksploratori* — 19 eskadronah (stvaraju se samo u ratno vrieme); — *Topništvo* — 37 pukovnijah sa 473 baterije; — *Pontonieri* — 2 pukovnije (svaka sa 14 satnijah); — *Genîji* — 4 pukovnije (po 5 bataljunah); — Francezka ima prvoga reda u stanju mira aktivnih 495,000 ljudih i 122,700 konjah.

IV. Rusija.

Pjesačtvo — pješačkih pukovnijah ima 192 (svaka pukovnija 4 bataljuna a svaki bataljun 4 satnije); — *Lovci* — 36 bataljunah; — *Bataljuni tako zvani linijski* — 34; — *Konjaništvo* — 77 pukovnijah (sa 356 eskadronah); — *Topništvo* — 334 baterije; — *Genîji* — 24 bataljuna; — Rusija ima u stanju mira regularne vojske do 840,000 ljudih i 95,000 konjah, a u ratnom stanju 2,265,000 ljudih i 253,000 konjah; osim toga za ratnoga vremena ima još irregularne vojske 160,000 ljudih i 14,900 konjah.

V. Uzporedni brojevi.

Njemačka. Pješaštvo, lovci, itd.: 503 bataljuna; konjaništvo: 465 eskadronah; topništvo: 340 baterijah. — *Austro-Ugarska.* Pješačtvo, lovci, itd. 450 bataljunah; konjaništvo; 287 eskadronah; topništvo: 95 baterijah. — *Francezka.* Pješačtvo, lovci itd.: 641 bataljun; konjaništvo 404 eskadrona; topništvo: 437 baterijah. — *Rusija.* Pješačtvo, lovci, itd.: 833 bataljunah; konjaništvo: 356 eskadronah; topništvo 334 baterije. — *Italija.* Pješačtvo, lovci itd.: 280 bataljunah; konjaništvo 120 eskadronah topništvo: 100 baterijah.

Književne viesti.

Hrvatska Vila. Drugi svezak ovoga novo-ilustrovanoga lista ima sledeći sadržaj:

a.) Slike: Juraj Dobrila — Vienac (ilustrovana pjesma) — Trst — Skadarsko jezero — Predjel kod Crnegore — Dubovac kod Karlovca — Nošnje za gospodje i djecu — Hristovo krštenje (fotografički svjetlotisak kao prilog) — Bašibozuci vodo hercegovačke djevojke na pazar (na omotu).

b.) Pjesme: Zagorju — A. Kovačić — Vienac — A. H. — Sitne pjesme VI.XII. — Tugomil — Turobnice I-IV. — J. M.

c.) Proza: Primorci — Jenio Sisolski — Moje ti se tako živit — J. Milarov — O teorlji novele — Jovan Hranilović — Ovjekovječena stranica — D. K. — Juraj Dobrila — Trst — V. S. — Čovjek i priroda — V. K. — Hrvatsko kazalište. —

Listak sadržaje književnost, umjetnost opis slikah, kulturne vjesti, umrli, bibliografija, moda.

Ovaj broj što se tiče slikah savršeniji je od prvoga, slike su čiste, jasne i razgovjetne. Samo želiti je, da se vila na omotu malko pomladi i promjeni jer izgleda njekako turobno, reč bi da odgovara današnjemu stanje Hrvatske. Dobro je pogodjena slika našega pokojnoga biskupa Dobrile a uz nju vjeran životopis, koji još nije dovršen u ovom broju. Pisac »Jelikinog bosiljka« u romanu »Primorci« predvadja nam mlade Hrvate na Rieci i njihov život izprepleten liepimi epizodami iz pomorskoga života.

Grad Trst je također u slici dobro pogodjen, a vješta ruka opisala nam u kratko postanak, razvitak, sgode i nezgode grada Trsta.

U obće list je svake preporuke vriedan, na narodu je, da ga podpomogne, jer su troškovi kod izdavanja veliki. Ovaj put je list štampan u 3000 eksemplarah.

POUKA.

Ob uzgoju vrtlarskih bilinah.

Piše *Nikola Vežić.*

Nedavno stiže mi sa otoka Krka jedno cienjeno pisamce podnisom *Mlada Hrvatica,* gdje me ista najiskrenije moli, da njoj i ostalim našim vriln gospodaricam podam nauk »ob uzgoju vrtlarskog biljaa«. Ja se dakle tom pozivu srčano odzivljem, te obećajem, da ću u nekoliko brojevah rodoljubne »Naše Sloge« zadovoljiti želji velecienene mlade gospodarice, ali u kratko i prosto, jer mi na žalost za obširnost vremena ne preostaje.

Prije nego li o samoj stvari započnem sboriti, reći mi je, da se sada, kad su liepi pramaljetni dani nastali, valja živo latit posla u svom vrtu; valja ga dakle prekopati, ali prije ima se pognojiti, zatim posijati u zaklonjenom mjestu one vrsti bilja, koje treba u dojdućem mjesecu travnju presadjivati.

Dakle sad je već vrieme sljati i saditi: salatu listatu i glavatu, špinac, celer, mrkvu, peršin, glavu i kupus, krastavce, rajčice (pomidori), ranu repu, ranu rodakvicu, luk crljenac, luk rezanac, pa luk češnjak, bob, kapulu, korenje sparogah, sadi rani krumpir; nasadi grašak (hiži) itd.

Da dalje ne dosadjivam sa uvodom nestrpljivosti naše mlade gospodarice, evo me kod same stvari.

1. Grašak.

Zemlja za grašak jest najprikladnija pjeskovita ilovača sa propustljivom zdravicom, u kojoj vapna imade; ne trpi tvrde smokuće a nevoli odveć otvorene zemlje; i suvišne vlage ili suše ne trpi grašak; on voli blagu, pjeskovitu ilovaču.

Umjereno vlažno podnebje odveć je grašku prikladno.

Zemlju za grašak valja dobro i duboko prekopati. Gnoj mješanac dobar je za grašak, ali treba ono mjesto, gdje smo nakanili istog sijati, prije godinu dana pognojiti. Znaj i to, čestita gospodarice, da nije dobro sijati grašak i ovo godine, gdje smo ga lani sijali, budući onda slabo rodi.

Sadi se pako na sliedeći način:

Na lihi (gredici) od tri stope (94 centim. 8 millim.) (svaka liha ima bit toliko široka) izkopaj malom motičicom po sriedi svake gredice jarak od tri prsta dubok; jedan jarčić od drugog valja da je jednu stopu (31 c. m. 6 m. m.) razdaleko. U ove jarčiće meće se zrno po zrno tako, da zrno do zrna ima bit daleko tri prsta. Čim si, vrla gospodarice, tako grašak nasadila, uzmi vrtlarske grabljice, te zagrni zrnja, dočim zemlju kašnje poravnaj.

Kako je grašak pol stope od zemlje ponarasao, onda češ ga bez oklievanja iz jutra ili s večeri dobro nagrnuti; ako pak zemlja nebi tada dovoljno vlažna bila, a ti u večer grašak zalij, pa ga sutradan iz jutra lieno okopaj. Visok grašak treba dakako šibljem nakaljati.

Za vrieme pako suše treba ga zalievati.

Za sjeme odaberi prvi i najljepši plod.

2. Salata.

Salata zahtjeva gnojnu zemlju, a ovo treba da je dobro obradjeno. Ako se sije na riedko, tada se ne razsadjuje; ako je pako na gusto posijana, onda se razsadjivati ima, i to na lihi, koja je 4 stope (1 m. 27 c. m.) široka, treba pet redovah salate razsaditi; biljka od biljke ima bit odaljena 8 palacah (21 c. m.) Kako smo ju već posiljali po gori rečenom naputku, tada se ima više putah zalievati. Ovo se zalievanje opetuje sve dotle, dok se biljke neprimi.

Zalievati vrtlarsko bilje štetno je sa frižkom (svježom) vodom, a osobito salatu. Dakle ne imaš li, čuatna gospodarice, kišnice, drži vodu, kojom želiš salatu zalievati, barem dan i noć u kakovoj posudi prije nego ju upotrebiš. Od ovakove smlačene vode dobit češ salatu mekanu kao perje, a inače će stvrdnuti, i onda nije tečna.

Čim se je salata primila, onda se liha prekopa s razloga, što ne samo korov (drač) uništujemo, već i zraku dajemo lakši pristup u zemljište. Okapanje u obće površlja valja vršiti, kako su svi umni vrtlari slažu, za rose; budući jutrom okapano površlje okrieplinjemo isto ne samo rosom, već i *čipavcem* (amonijakom) koji iz zraka kišom i rosom do bilja dolazi i potrebit dušik mu pruža. Dušik je za bilje isto tako nuždan, kao i nam kisik, kojeg u se dišemo za življenje.

Dakle okopajmo naše površlje za rose, pošto ćemo dobiti mnogo veću korist od površlja, nego od onog, koje smo u podne okopali. Iznimka je samo kod odveć nježnog bilja, da se nalme, za vrieme velike suše, neokopa za rose, budući je štetno, pošto bi takovo bilje postradalo.

Dakle, vriedna vrtlarice, pozor na ovo što rekoh! Napokon još mi je vriedan i dičnu gospodarien i na to upozoriti, da salata nije tako tečna i sladka, kad ju opariš u kuhinji prije gotovljenja, nego valja ju onako, kao što jedonešena iz vrta očistiti i udilj ju politi kvasinom i uljem. A da ti bude salata čista, polij ju čistom vodom dok je na vrtu.

Ovo je moje izkustvo, kojeg se uvjek držim, i svakom preporučujem probe radi.

Za sjeme pako ostavljaj najljepše glavice.

3. Mrkva.

Mrkva zahtjeva dobro zemljište, treba da je duboko obradjeno, a ujedno vlažno i povodno mjesto u vrtu. Mrkvu netreba sijati pregusto, a hoćeš li, da bude dobar uspjeh što sigurniji, tada sjeme od iste pomješaj sa rahlom zemljom i onda ju posij.

U obće pravilo ti budi kod vrtljarskog bilja, da je bolje riedje sijati nego li gusto. Riedko sijanje doprinosi k tome da se biljka bolje razvije i ljepšim plodom nas podari. — Kad je vjetar netreba sijati, nego kad je tiho vrieme, s razloga, što bi nam vjetar skupljao na pojedinim mjestim i raznosio ondje, gdje nam ne treba.

Kad smo mrkvu posijali, onda treba lieno zubačom (grabljami) sjeme pokriti. Sa ovom lihom čitavo ljeto nikakova skoro posla nejmaš, već ju isto češće plievi i kad što zalievaj. Mrkva ima žut koren, koji je do tri prsta debeo, a 32 c. m. dug.

Isti je vrlo hraniv i slaštan za ljude.

U najnovije doba upotrebljavaju poljodjelci mrkvu za liek i hranu našoj domaćoj stoki (živini); jer ju konji, goveda i ovce vrle rado žderu. Mrkvu upotrebljivaju onda za liek, kad je želudac slab od pokvarene hrane.

Dobro znam i to, jer sam izkusio, da se svinjće prije od mrkve utovi (odebeli), nego li od koje druge vrsti povrća.

Lučba (Kemija) dokazala je da mrkva imade mnogo šećerne tvari, pa ju zato naša domaća stoka rado židere.

Želimo li ovce, konje, govedčeta mrkvom hraniti, trebamo istu na male komadiće srezati, pa ju slamom i sienom pomješati, te ju tada stopram blagu podavati.

Preporučam ti, da krave istom nehraniš, jer onda mlieko zandara.

Mrkve se iz zemlje vadi u jeseni, pa se u pjesku drži do potrebe.

Deder mi sad kažite, je li nije korisno mrkvu sijati? Ja velim, da jest, pa se zato nadam, da moj iskreni savjet neće ostat glas vapijućeg u pustinji.

4. Bob.

Pravo naš težak kuže, da gdje je boba nije glada. Uhvano jest tako.... Deder dakle nastojmo čim više sijati boba, jer će nam isti bar štogod nakanditi manjka u našem nesretnom gospodarstvu. Boba ima svake vrsti, biela, crna, crljena, smeđja i žute, krupna, srednje ruke, sitna; pa što je krupniji bob, to je mekši i sladji; a što je sitniji to je tvrdji i žući.

S toga bi naši težaci uvjek imali sijati krupniji bob.

Bob ljubi zemljište umjereno vlažno, gnojno, i duboko obradjeno za to, što on duboko pruža žile.

Ono zemljište, gdje smo nakanili bob sijati, valja dobro pognojiti, makar i živim gnojem; on to sve podnosi, i dobro rodi.

Bob se sije u jeseni i u pramaleću, u pramaleću sij ili ti sadi odmah kako je zemljište prosto od mrazovah i inih zračnih nepogodah.

Sije se tako, da se u brazdi tri prsta dubokoj nameće po četiri zrna zajedno tako, da jedno od drugog ima bit odaljeno 8 palacah, dočim red od reda 1 stopu; pa češ tako zništedit treći dio sjemena, i moći češ ga lagljo okopavat. Ovako se sije ilili sadi u vrtu, dočim na polju bliva sjetva takodjer u redove, all i na omaške. Njegu pako bob traži, da se dva a i triput okopa, i više putah pred kišu oplije; jer tako bolje raste, i bolje rodi.

Okopanje ili okopovanje valja prije izvršiti, nego bob počne cvasti.

Dozrieva bob tada, dok mu veći dio mahunja pocrni. Najbolje ga žeti ili ti čupati onda, kad dobro uveno, pa se dlže, i prinosi na gumno.

Na gumnu drži ga dok se dobro osuši, pa ga mlati, uvodi, i nosi svojoj kući.

Daljnu pak korist bob ima i tu, što se pčele voljno hvataju na njegov cviet, pa ispiju med, koji se u tom cvietu naluzi.

(Sliedit će).

Br. 3,119/IX.

Natječaj

na štipendije utemoljene od Porečko-Puljskoga Biskupa **Jurja Dobrile.**

Početkom drugoga tečaja ove školske godine podielit će se 8 štipendijah i to 5 po 100 for. i 80 novč. a 3 po 112 for. na godinu. Pozvani su mladići od slavjanskih roditeljah rodjeni u župah Porečko-Puljske biskupije izvan gradovah i trgovah, koji pohadjaju bud ko u austro-ugarsku gimnaziju ili realku, u kojih se redovito uči njemački i slavjanski jezik (hrvatski ili slovenski), i ako je njemački jezik obligatni predmet za sve djake a slavjanski za one slavjanskoga porjekla. Ako nije takovih iz srednjih školah, tad su pozvani i mladići koji pohadjaju u svojoj župi pučku školu od III. razreda napred. Uživanje štipendijah traje kroz sve nauke, i sveučilistne bud kojega fakulteta u Austriji.

Gubi štipendij, tko u jednom tečaju ima slab red u ponašanju ili drugi red u napredku u 2 tečajih zajedno. Prednost će imati oni molitelji, koji se kane posvetiti svećeničkomu stališu.

Dva štipendija po 112 for. odlučena su izključivo za pranećake utemeljitelja »Šimuna i Jurja Červar« sinovah pokojnog Mihovila i Katarine rodjene Lovrinović, i to od prvoga razreda pučkih školah kroz sve gimnazijske, pak bogoslovne ili sveučilistne nauke, bez obzira kojoj oni biskupiji spadaju. Ako bi koji od ove dvojice stupio na sveučilište, tad će uživati dva ovakva štipendija. Radi ove prednosti, bude li trebalo, uzet će se jedan ili više štipendijah onim drugim kojim su ga dosad uživali.

Predlog za te štipendije ima Porečko-Puljski Ordinariat, a podieljujejih c. k. Namjestničtvo u Trstu. Štipendiji naznačit će se svako pol godine, i to za I. tečaj dne 15. Oktobra a za II. tečaj dne 15. Aprila.

Molitelji neka dostave svoje molbenice sa svjedočbami dokazajućimi gori navedeno uvjete preč. Porečko-Puljskomu Ordinariatu u Poreču do konca Aprila 1882.

C. k. Namjestničtvo.

U Trstu dne 6. Marča 1882.

Br. 157.
K. š. v.

Oglas natječaja.

U Berseču, obćini Lovranskoj, otvorena je nova jednorazredna pučka mješovita škola s hrvatskim učevnim jezikom i talianskim kao obligatnim predmetom; stoga je za popuniti učiteljska služba III. vrsti, s kojom je skopčana plaća predvidjena od zemaljskog zakona 3. Studenoga 1874 broj 30 i 10. prosinca 1878 broj 14.

Prosioci imaju njihove obložene molbe po propisanom putu do četiri tjedna ovamo podnesti.

Od c. k. kotarskoga školskoga vieća.

Volosko dne 24. ožujka 1882.

Oglas.

Vunena, svilna i druge vrsti roba strojі se dobro za nizku cienu u *Mihotićih* nad Voloskom (pošta Frančići) kod **braće Dubrović.**

Priposlano.

Štov. Gosp. Vjekoslavu Bader-u

u Gorici.

Javljajuć Vam, da sam posve u redu primio vosak poslan za ovu župnu Crkvu dne 12. siečnja 1882 f. 163.16 vriednosti, držim za dužnost izjaviti moje podpuno zadovoljstvo, pošto vosak »iz pravoga zagotovljenoga pčelnoga voska« je istovjetan s onim poslanim u prijašnih godinah, koji je nadmašio svako očekivanje.

Želim Vam što veću razprodaju ove vrsti voska i to ne toliko što bi od tud Vam bila korist, koliko jer bi se tada u svih crkvah rabio vosak kakov je propisan za crkvene obrede bez oškoditi pjeneznice dotičnih čast. Crkvah.

Izkustvo mi svjedoči, da Vaš vosak iz čistoga pčelinjeg voska, premda je ništo skupiji od drugoga, obilato nadoknadjuje ovu prividnu štetu tim što se polagano topi i posve malo, za ne reći ništa, odjedjuje, premda ima prilično debeo stienj.

Sjeguran da ćete Vi i nadalje, kako ste do sada, sdušno praviti svieće od čistoga voska, za — da uzmognu svi, koji imaju dobru volju, i u ovomu vieku potvorbe, rabiti onakove svieće, kakove crkva razumjeva pod »lumina cerea« opetovno želeći Vam dobar uspjeh u razprodaji, jesam

Vaš

Pop Josip Mrakovčić

ž. upravitelj.

Punat (Veglia) dne 25. siečnja 1882.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16.—30 Marča 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.58	9.54½	11.98	74.80	—	—
17	5.57	9.53½	—	74.70	—	—
18	5.58	9.53½	—	74.75	—	—
19	—	—	—	—	—	—
20	5.58	9.50	11.98	74.95	—	—
21	5.58	9.53	—	75.—	—	—
22	5.58	9.52½	—	75.—	75.70	—
23	5.58	9.52½	—	75.05	—	—
24	5.58	9.53	—	75.—	—	—
25	—	—	—	—	—	—
26	—	—	—	—	—	—
27	5.59	9.53½	11.98	74.95	75.70	—
28	5.58	9.51½	—	75.2	—	—
29	5.58	9.52½	—	75.10	—	—
30	5.57	9.51½	—	75.45	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 30. Marča 1882.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	—	—	—	—
S. Domingo »	—	—	—	—
Rio polug vrsti »	39	—	63	—
Cukar austrijski »	37	—	38	—
tučeni »	33	—	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	55	—	70	—
Tamjan sploh »	92	—	45	—
Naranče, skrinjica »	8	50	7	50
Koruba puljezke za 100 k.	7	50	7	75
levantinske »	—	—	—	—
Smokve Kalamata »	14	—	16	—
puljezke »	—	—	—	—
Limuni, skrinjica »	3	—	5	25
Badernki ilili mendule za 100 k.	—	—	—	—
dalmatinske »	81	—	90	—
Lešnjaci »	26	—	47	—
Šljive bosanske i srbske »	26	50	27	50
» Kranjske i hrvatske »	14	50	15	—
Pšenica ruska »	11	—	11	35
ugarska »	12	50	13	—
galučka »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	50	7	75
ugarski »	10	—	10	25
Raž »	9	75	10	25
Ječam »	—	—	—	—
Zob ugarska »	8	50	9	50
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polug vrsti roba »	11	—	12	—
Bob »	—	—	—	—
Grašak (biž) »	10	—	16	—
Leća »	—	—	—	—
Oriž talijanski »	15	—	—	—
Inglezki (kitajski) »	12	50	14	25
Vuna bosanska »	108	—	115	—
morejska »	118	—	125	—
arbanaska »	122	—	—	—
istarska »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	87	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	80	11	70
bukovice »	7	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje »	50	—	60	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	—	—
istarsko »	41	—	—	—
Kameno ulje u baritah »	9	25	9	50
u kasetah »	12	25	—	—
Kože strojene muške »	165	—	185	—
suhe volovje naške »	47	—	53	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	108	—
Janjeće naške za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske »	60	—	90	—
kozje za 1 k.	—	66	—	70
vuneno slane »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom.	28	—	40	—
Bakalar za 100 k.	35	—	38	—
Sardele 1 baril	13	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	41	—	43	—
Salo »	70	—	—	—
Slanina »	76	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah	—	—	—	—
Galviči istarski za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški »	9	—	—	—
» istarski »	8	50	—	—
» dalmatinski »	7	50	8	—
Mekinje »	5	—	—	—
Krupica (semolin) »	4	40	—	—
Lišće od javorike »	14	—	14	25
Vinsko strgotine (Gripula) sploh »	25	—	50	—
Med dalmat. i riečki »	24	—	31	—
» hrvatski »	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.	3	75	9	—
Cunje (Stracc) za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat. «	11	—	16	—
Sumpor u prahu «	7	60	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. FRANE HUALA.

Broj 8. U Trstu 16. Aprila 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Husla, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smioru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuzimlju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćenja se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč, a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

„NEPOZVANIM“.

U predzadnjem broju odgovorili smo porečkoj »Istri«, koliko nas imade u užoj i široj Istri a danas osvrnuti ćemo se na neumjestna napadanja rovinjskoga Talijana u Pazinu tiskana u drugom broju istoga lista glede naših pučkih školah. Taj dopisnik želi da budu sve škole za 188.032 Hrvatah i Slovenacah u Istri sgoljno talijanske, jer da se djeca nebi mogla štogod naučiti u hrvatskom jeziku! Čitajuć ovakve ludorije nije nam nikad na um došlo, da na što takva odgovorimo, nu njekolicina naših prijateljah nas zamoli, da ipak nješto odgovorimo.

Težko je odgovarati čovjeku, koji neće poznavati naravnih ni državnih zakonah! Prvi elementarni zakon govori, da valja buditi i odgajati djecu u materinjem jeziku. To nalaže i državni i pokrajinski zakon ne samo u našoj monarkiji već po cielom širokom svietu, to vriedi i u Istri za Talijane, samo nesmije vriediti za Hrvate! Hrvati, ako se žele štogod naučiti, imaju tu nauku primiti u talijanskom jeziku od talijanskoga učitelja ma i nerazumio ni rieči talijanske. Gdje drugdje nebi sviet ni vjerovao, da se što takva napisati može. Isti dopisnik je sa svojim uplivom i gorućom željom, da potalijanči Pazin, u društvu poznate dvojice toliko radio, da se potalijanči njemačka pučka škola, jer da se tim jezikom odviše djeca muče i ništa nenauče nerazumijuć ga. Da je ostao dosliedan, to bi morao pripoznati da neće tako ni hrvatska djeca napredovati talijanskim jezikom, nu za Hrvate vriedi što drugoga! Jasno vidimo licumjerca, komu nije ni do nauke ni do napredka već jedino do potalijančenja našega naroda! Ako se Hrvati neće potalijančiti, nema za njih škola nek ostanu talijanski robovi. Evo talijanskoga liberalizma.

Ovaj čovjek se nadalje tuži, da škole uz sve toliko troškove ipak propadaju. Kako će napredovati, kad imamo najvećim dielom med hrvatskim pučanstvom školah sa učovnim talijanskim jezikom, sa učiteljom neznajućim hrvatski. Soljaci nevidoć gdjegod nikakva napredka nit nešalju svoje djece u školu, pitaju svoje škole al ih se jim nedaje. Ako pitamo svoj jezik u školi to onda po dopisniku tjeramo odmah politiku u školi! A kako bismo okrstili uvadjanje talijanskoga jezika med hrvatski puk? To se kod Talijana nezove politika. Kažite nam jednu jedinu školu hrvatsku med talijanskim pučanstvom. Tko sije mržnju med narod, tko vredja najsvetiju stvar »materinji jezik?«

U istom dopisu nastavlja taj dopisnik, da se sa hrvatskimi školami nastoji pohrvatiti Istru. Samo s ove strane (zapadne) Učke ima nas preko 144.000, dakle po prilici 16.000 djece sposobne pohadjati školu, a koliko ima hrvatskih il slovenskih školah? Zahtjevamo doduše i zahtjevati ćemo, dok nas bude kev grijala, da se uvede naš jezik u naše škole, kojo mi našemi žuljevi uzdržajemo. Od nas još nije nitko zahtjevao, da se u vaših gradićih uvede u škole hrvatski jezik, od nas se još nije nitko protivio talijanskoj školi kod talijanskoga pučanstva. Vi nam pako narivavate vaš jezik, vi pišete našim občinam, da neće biti potežkočah kod utemeljenja škole samo ako bude talijanska. Tako je pisano iz Poreča! Komu? Znaju dobro tamošnji a i mi znamo. Tko ima dakle uzroka, da se tuži. Sjegurno ne Talijani. Govori nadalje dopisnik, da se Istran neće pohrvatiti, tu ima podpuno pravo, jer se Hrvat nemože pohrvatiti, a Talijan neće, dakle bilo bi pametno da se Hrvati i Talijani uzajemno ljube i štuju. Istran se neće potalijančiti, slično je onomu, što smo više puta čuli, da u Istri nema Hrvatah, tko želi biti Hrvat neka ide u Hrvatsku. Ako u Istri nema Hrvatah, jer Istra nespada pod Hrvatsku, onda nema ni Talijanah, jer Istra nespada pod Italiju. Kad bi vam tko ovako sborio, nebi li vas ljuto uvriedio?

Tuži se dopisnik, da apoštoli hrvaščine nisu Istrani. Ta odkuda su došli? Mi bi se naproti imali tužiti, da upravo oni apoštoli, koji šire talijančinu i zahtjevaju talijansko škole za hrvatsku djecu, nisu Istrani nego inostranci Karnjoli. Nastojati valja, kliče nadalje dopisnik, da se širi talijanska kultura te da se sve po talijanči: (per non apparire barbari in faccia agli stessi nostri conprovinciali). Ovo može izreći čovjek, komu je srce puno gujeva i strast potamnila pamet i razum. Barbari smo, što želimo i hoćemo da se naobrazimo u našem jeziku. Imade mnogo gimnazijah, realkah, nautičkih školah, gdje se sve uči hrvatskim jezikom i gdje se naša braća odgajaju. Barbari smo kad govorimo naš jezik, u komu imamo dično sveučilište, koje je na dan svečanog otvorenja srdačno pozdravljeno od vašega slavnoga čovjeka, profesora starodavne bolonježko universe. Barbari smo buduć imamo u našem jeziku akademiju, gdje se mužovi europejskoga glasa natjecaju u znanosti. Barbari smo što imamo toliko književnih društvah i zavodah. Barbari smo, kad govorimo naš milozvučni jezik, o komu je vaš glasoviti Mezzofanti rekao, da mu je medju svimi europejskimi jezici poslije talijanskoga najmiliji. Dopisniče, osvedočite se kakvi smo ni barbari Hrvati, kad težimo za naobraženjem u svojem jeziku, uzmite u ruke »Hrvatsku Vilu« ilustrovani hrvatski list pa ćete viditi, da bi i Italija mogla bit ponosna na takav list. Znadete dopisniče, koji su pravi barbari današnjega vremena? Gotovo to su oni, koji bi htjeli tlačiti narode, uništiti njihovu narodnost i jezik a tim i slobodu.

Naš pazinski delija htijuć izpričati i opravdati tolike ludorije i nepravice navadja, da je u Istri jezik talijanski, u komu se čita i piše (*dobro da nije još rekao »i govori«*), sliedi da ga svi moraju učiti.

Kako je moguće, da se kod nas mnogo čita i piše hrvatski, kad su dosad skoro sve škole bile talijanske. Kad je u saboru naš čovjek predložio, da se tiska bar občinski zakon u hrvatskom jeziku, zaključiše Talijani, da nije treba. Mjesto da nam pomažu u našem napredku to nam na put stavljaju svaku moguću zapreku.

Za doba neumrloga i slavnoga talijanskoga pjesnika Dante-a u Italiji čitalo i pisalo se je skoro izključivo latinski ili francuzki. Isti Danteov učitelj Brunetto Latini napisao je svoj »Tesoro« na francuzkom jeziku, jer nije smatrao talijanski jezik sposobnim za takav predmet. (Sce-

Podlistak.

PREVOD

talijanskog govora, što ga je preč. g. kanonik Andrija Strk *držao u stolnoj crkvi sv. Justa u Trstu prigodom pogreba pokojnog biskupa,* Jurja dra. Dobrile.

(Konac.)

Nije moja zadaća, iznesti na vidjelo sve mnogobrojne vrline, kojimi se odlikovalo njegovo krasno srdce — preveć bi skušao vašu uztrpljivost i dobrotu — zato neću nego da spomenem samo nekoje. Već sam ga puti, osobito u sjemeništu, čuo reći: Učite se i radite neumorno: u grobu ćete se napočivati. Plamtio je pravom evangjelskom ljubavi naprama svojemu iskrnjemu, onom ljubavi, koja pomagajuć u sadašnjosti, ima uvjek pred očima budućnost; onom ljubavi, kojoj ljevica nikad nezna, što je učinila desnica. Prvih godinah njegova boravljenja u Poreču, kad je još stenjao pod težkim teretom neobhodno potrebitih dugovah, učinjenih naime u tu svrhu, da nabavi u svoju kuću sve ono, bez čega nemože nikako biti biskupska čast i dostojanstvo, bio jednom ostao sa sama četiri forinta. U toj prigodi dodje mu sestra, proseć ga, neka joj pomogne, a on sestri, neka se vrati drugi put, jer dva forinta da je obećao poslati nekoj bolnoj ubogoj ženi, što mu ju preporučio neki svećenik, a druga dva da mora držati za kakvu svoju slučajnu potrebu. Siromah, a naime njegova Biskupija, bijahu mu bližî od sestre i od svih svojih rodjakah.

Bio je zakleti neprijatelj svake gizde i svakog sjaja: živiti u ponižnosti i neznani bijaše njegova najveća želja. Bio krepka značaja i stalnih načelah. Više bi puti rekao: Glede trih stvarih ne ima pogodbe s menom, naime glede moje vjere u Boga, moje vjernosti caru i moje ljubavi prama narodu, iz kojega sam potekao. Toga radi, kao nitko od živućih, tako nije mogao ni on uteći prikoru ljudih, kojim sva mudrost i vrlina stoji u okretnosti jezika. Najviše mu se zamjeralo od nekoje strane, što je tobože izključivo i preveć ljubio onoj biedni i siromašni narod, koji ga zadojio i odgojio. Gospodo, kad bi koga od vas slučajno prosila milostinju dvojica siromakah, jedan bi od njih bio sav u dronjcih, blied, sub, sguren, duboko upalih i staklenih očiuh od glada i svakog stradanja, a drugi prilično odjeven i ugojen: komu biste se od njih prije smilovali, komu od njih biste prije pružili pomoćnicu ruku? Jelte da onomu, koji vam se čini, da je neizmjerno siromašniji i potrebniji? Nekoj se majci razboljela dva jednako draga sina, ali prvi je stopram nešto naloš, dočim se drugi trese od neprestano težke groznice, ranav i razmesaron od pete do glave: koga će ona skrbnije nastojati, kod kojega će postelje noć i dan presjediti? Nezapuščajuć onoga, nelna dvojbe da kod ovoga, kojemu treba veća skrb i veće nastojanje. To i ništa drugo jest činio i pokojni biskup Dobrila!

I uprav ta neomedjašena ljubav prama puku, što mu ju on izkazivao svojimi gušćimi kanoničkimi posjeti, bijaše uzrok njegove smrti. Poput dobrâ pastira žrtvova život za svoje ovce. Usljed zadnjeg kanoničkog posjeta svoje Biskupije padne u bolest, kojoj nebijaše lieka ni pomoći od nikoje strane, tè koja ga svojim podmuklim zubom stalno grizla i skončavala.

A kad ono prvog dana zadnje prošloga mjeseca novembra raznio u tili čas po gradu i po ostaloj Biskupiji žalostni glas, da se dobri biskup težko razbolio, njegovi verni duhovni sinci, zabrinuti od straha kakve goleme nesreće, tužni i turobni dolazili bi neprestance sa svih stranah u biskupsku palaču, da se obavieste o stanju svojeg bolestnog pastira. Veoma je diralo gledati svjetla i odlična lica, zajedno sa prostimi rukotvornici, dolaziti opetovno u biskupiju nadom, da će čuti povoljnije glase. I gle, njegovo se stanje, ali za kratko vrieme, bilo toli poboljšalo, bio se počeo tako krieplti i oporavljati, da htjede ustati prisustvovati sv. Misi, a mi u nagloti i žešćini svojih čuvstvah, misleć da je već sasvim izvan pogibeli, javno i svečano zahvalismo Bogu na toj milosti. Ali žalibože, ono nebi mir, nego prem kratko i varavo primirje. Neukrotivi neprijatelj, težka bolest, što je već odavna vrebala na njegov dragocieni život, bio je se kano prikrio, da tim jače i žešće opet napadne, tè nemilo do kraja sbrva i skonča svoju žrtvu.

Mirne i spokojene duše primi naviešćenje svoje skore smrti veleć: Budi volja Božja, popit ću i tu čašu. Izpovjedivši i pričestivši se opetovno u svojoj bolesti. Po propisih svete Crkve, da dade svojim pravovlernim ovčicam dušobudan izgled, htiede na svečan način primiti zadnju pričest. Onaj turobni sprovod, koji je dan pred njegovom smrtju krenuo iz ovog svetog hrama put njegova doma, ostat će nezbrisiv u pameti svim onim, koji su s njim išli, il ga putem sretali.

Napokon petak, dan u koji izdahnu Spasitelj svieta na gori Golgoti, naš se biskup, okružen od Kapitula, koji se klečeć mollo za sretno mu preseljenje iz ovoga svieta na bolji, počinu u Gospodinu u šest sati i pò na večer: i tim danas po katoličkom obredu sprovodismo njegove vremenite ostanke u ovu stolnu crkvu, pomolismo se Bogu za njegovu dušu, prisustvovasmo sv. Misi, služenoj po Prevsjetlomu i Prečastnomu Biskupu poreč-ko-

glieva la parlatura francesca, che era più dilettevole e comune di tutti gli altri linguaggi). Po savjetu našega pazinskoga dopisnika Dante bio ti morao nasledovati svojega učitelja te napisati svoju divnu »Divina Comedia« u francuzkom jeziku. Na taj način nebi Talijani imali ovo nebeske komedije, kojoj se cieli sviet divi.

Nu Dante nije mislio kako naš pazinski rovinjac, već se je iz srca razljutio te svojega bivšega učitelja psuje i kune u svojoj knjigi »Il Convito« na sledeći način »alla perpetuale infamia e depressione delli malvagi uomini d'Italia, che commendano lo volgare altrui e lo proprio dispregiano«. Ovako napada Dante na one, koji zaničuju i nemare za svoj materinji jezik, jezik o kojem na drugom mjestu govori: »Non solamente amore, ma perfetissimo amore sempre di lei (lingua) ci prese. Ella usata fu dalle persone a noi prossime. Ella congiunse i nostri genitori, Ella per prima prese loco nella nostra mente.... e se l'anteponemmo al latino ed al francesco per lo benedetto amor di patria, che ci moveа e ci levammo contro tutti gli abominevoli i cattivi d'Italia, che avevano a vile questo prezioso volgare«.

Neka čuju i neki si zapamte ove rieči neumrloga talijanskoga pjesnika svi naši šarenjaci, koji se diče da neznaju govoriti jezika, koji su usisali na majčinom krilu te kojim obće u obitelji. Ako se kod nas u obće još mnogo nečita ni nepiše u našem jeziku — sa Dantcom želimo, da to bude te zahljevamo, da se naša djeca u našem jeziku podučavaju. Da čita Dante ono, što vi pišete o školah, on koji je ljubio svoje a štovao tudje, rekao bi o vami onako, kako je govorio o svom učitelju Brunettu Latini-u. Al sličnih pravednih ljudi kao da je nestalo. To smo vam imali reći.

DOPISI.

U Baški *na Veliki petak 1882.*

Čovjeku je na ovomu čarobnomu svietu odsudjeno trpiti i podnašati raznovrstne tegobe i nevolje, i tako rekuć nahodi se u neprestanoj borbi za svoj obstanak. Koliko se čovjek mora brinuti, da se naobrazi i uljudi, nesmije niti zanemariti njegu tiela svoga, taj divni hram njegove neumrle duše.

On imade nastojati, da tielu dade polag svojega stališa i svakdanju potrebitu hranu, da nestrada na obući i na odjeći, povrh toga pako treba da imade čisti i zdravi stan u kojem obitava.

Do svega se ovoga marljiv i radin čovjek, bilo to na delu ili u gradu znade dočepati, all onda sdvaja i nezna što bi uradio kad vidi, da mu tko od njegove mile družine opasno oboli, ili da njega kao glavu obitelji težka bolest u krovet svali.

Nepobitna je istina, da čovjek nemože uvjek niti zdrav bit, a još manje si može zdravlje občuvati tužan i siromašan težak, tko težak posao radi od biele zore pa do crna mraka.

Kako je potrebno zdravomu čovjeku nakon više satne radnje dobre i zdrave hrane za okrjepu tiela, tako je potrebno bolestniku u njegovoj bolesti pomoć vještoga liečnika. Osvrnimo se malko i na naše trgovište, pak ćemo ovdje po koju iskrenu rieč reći u dobroj nakani, ne bi li se već jednoć naši ljudi osvistili ter se malko bolje počeli brinuti za sebe i svoju čeljad.

Trgovište naše, nepretjerujemo ako rečemo, da je najvećma napučeno a radi trgovine koju stanovnici njegovi tjeraju i najznamenitije mjesto na otoku Krku.

Kao dakle najznamenitije mjesto na otoku Krku, pod svaki način moralo bi imati takodjer i svojega občinskoga liečnika, a nebi bilo suvišno, da ima i ljekarnu. Nu na žalost našu priznati nam je, da smo ovih blagodatih čovječanstva posvema lišeni, i možemo uztvrditi da se kod nas ljudi radjaju i umiraju da nevide liečnika niti da okuse lieka.

Ovo je sbilja žalostan i čovječanstva nedostojan postupak!

Nu svemu tomu ponajviše smo si sami krivi, jer se za sve više skrbimo, nego za zdravlje svoje i svoje družine.

A ovo je donekle plod našega nehajstva, kad ostavljamo na volju drugim da si izabiraju u občinsko zastupstvo takove osobe, kojim bi obće dobro morala biti glavna stvar. Trgovište ovo bilo je u svoje vrieme srećno, kad je imalo svoga mjestnoga liečnika.

Prvi bio je gospodin Kopany i to pred pred dvadeset godinah, a od onda do negdja 1878 godine, stenjalo je ovo pučanstvo za jednim občinskim liečnikom.

Ko ozebli sunce, tako se razveselismo i mi, kad usled razpisanog natječanja došno u našu srediinu iste godine, našo gore list velevriedni i velezaslužni starina, veleučeni gospodin Ante Dr. Steinbach.

All ovo naše veselje bilo je kratkotrajno, jer smo rečenoga gospodina za kratko vrieme izgubili. Za vrieme njegovoga boravka u našem trgovištu svim je omilio, i pučanstvo ga je na osobiti način cienilo i poštovalo.

Stanoviti ljudi predbacivali su občinarom, da i onako smo već toliko godinah živili bez liečnika, da bi mogli i unaprod. Što su čudi radili? Poznavajuć oni Dr. Steibach-a započeše petljaniti u izplaćivanju njegove plaće.

Rečeni g. Doktor, kao čovjek imućan ne bi se bio niti na to obazirao, da su se naši otci s njim uljudno i učtivo vladali, jer možemo uztvrditi i to punim pravom, da Dr. Steinbach nije služio u našem trgovištu plaće radi, već se bio jedino žrtvovao iz ljubavi naprama ovdješnjemu narodu.

Uzmimo, da je rečeni liečnik jedino rad toga ostavio ovo trgovište, jer onda kad bi u blagajni bura duvala, naši otci ponosa radi, toga nebi oštovali, već bi plaću liečniku obećivali od danas do sutra.

Opazlv pomenuti gospodin, da imade s nezahvalnimi i netočnimi ljudi posla zahvalio se na službi.

Tim postupkom naših otacah, ostalo je naše trgovište i druga mjesta u ovoj političkoj občini lišena vještoga i praktičnoga liečnika, i mnogi bi morda danas živi bili, da njim je u pomoć pritekao liečnik; nu što ćemo kad se kod nas na tako malene stvari ljudi neobaziraju.

Ovo pokrajinskim zakonom od 18. ožujka 1874, i to odmah u 1 §. jasno i razgovetno ustanovljeno je, da svaka občina ili sama ili u družtvu s drugimi občinami *mora imati jednoga liečnika.*

Odmah zatim u §. 2, istog zakona navadja se, da obćine koje imaju vlastiti statut, i oni koje do **5000** ili više dušah imaju, moraju polag potrebe namjestiti jednoga ili više liečnikah. Nadalje isti §. veli: Agli altri Comuni è lasciata libera la sistemazione di un medico comunale proprio, e quelli che non si decideranno pell' istituzione d'un proprio medico comunale verrano riuniti in circondari sanitari per la sistemazione d'un medico comunale promiscuo.

Ali se kod nas čuju samo izpričavanja, kad občinari zagovaraju, prose i mole, da se na temelju *jasnoga i glasnoga slova zakona,* razpiše natječaj za službu liečnika ove polit. obćine; da je lahko zakone krojiti, al da težko obćini za sve to novacah smoći?

Ovaj izgovor kod pametnih ljudih mjesta nelma, jer kad se je već moglo prvo sve smagati i plaćati čemu se ne bi to radilo i sada?

Da se ponješto osvjedoče i oni, koji možda još i danas neznaju prihoda, kojega naša občina godimice imade, evo u kratko vjerodostojnih bilježakah, koje smo si još negdje pred osamnaest godinah pobilježili za daljnu porabu.

Za najmovinu otoka Pervića .	for.	120.—
» » Rebice. . . .	»	130.—
» » oranice Sv. Marko »		12.10
» » sjenokoše Zablaće	»	73.—
» » občinskih mjerah i vagah	for.	3.—
Od občinskog nameta na meso i piće	for.	170.—
Od izravnog poreza 15% . .	»	426.—
Ukupno forinti		934.10

Sadašnji občinski prihod sigurno je veći nego ovdje naši podatci predočuju, jer znamo da smo lane platili 30% občinskog prireza, ne kao pred 18 godinah 420 forinti. A ove su nas godine po bolje natovarili občinskim prirezom od 60% dakle iznosom od 1.706 forinti.

Ovaj višak od 30% plaćamo za kuću, koju su naši otci kupili za školu. — Bora mi lepe ti kuće, gdje u sobicah opredieljenih za školu jedva bi mogle biti prostora za 20 djece a za više nel Naša još občina imade i sirotinjski zavod i ovaj vuče od uknutih bratovštinah za svoj treći dio kamatah na glavnicu pri državi uloženu *sada 419* forinti i 88 a još posebice imade glavnice uložene kod posebnikah ali o tom malo predje u javnost.

Koliko prihoda godišnjega imade sirotinjski zavod imade ga i pučka škola.

U naših ovih podatcih nije još iztaknut godišnji dohodak, kojega občina imade od kmetije, poljskih globah, nameta na psela i. t. d. Ako zrelo prosudimo gospodarstvono stanje naše občine možemo reći, da je danas njezin godišnji prihod od prvanjih godinah narašao barem na okrugiu cifru od 4000 forinti. Da je kod naših otacah dobre volje a kod predpostavljene vlasti odlučnosti sigurno bi u našoj občini ono mrtvo slovo, slovo zakona, koje govori o občinskih liečnicih naskoro oživjelo. Nego ja sam već toliko puta imao sgodu čuti iz ustijuh onih, koji bi se morali na prvom mjestu trsiti, da liečnik neprekidno bude u sklu našega trgovišta: »Čemu nam od potrebe trošiti na ljećnika, naši su ljudi zdravi i čili, da ih batom lupaš po glavi nebi umrli. — Bolje je da ljudi onaj novac kojega bi liečniku dali sami pojedu i popiju«. Liepa ti umoslovja! Minule godine bolovala su kod nas djeca od difteritis, a bolest ova trajala je od 25. studenoga 1881 do 12 ožujka t. g. od koje bolesti ih je umrlo 14. Dosta liepi broj za ovo trgovište!

Godine pako 1881 umrle jesu ovdje 82 osobe, a to kako naš mrtvozornik u svoju smrtovnicu redovito napiše u čistom jeziku »da malattia naturale« (sic). Od svih ovih umrlih osobah možemo uztvrditi, da u njihovoj bolesti nije vidjelo liečnika niti okusilo ljekovah nit dvadesetorica od njih; jer od kud će seljak smoći za pozvati liečnika iz Krka, 14 forinti a kad što i više. Ako obćine dobrinjska i omišaljska mogu smagnti plaću za svoje obć. liečnike, ako grad Krk može plaćati dva liečnika, zar je naša obćina tako siromašna da nemoze skucat il s oka il s boka 500 forinti za svoga občinskog liečnika?

Najprije bi se ovdje do stalnoga liečnika došlo, kad bi se iz sirotinjske blagajne odredilo godimice obć. liečniku 250 for. jedno toliko pako iz občinske blagajne i evo stalne plaće od for. 500 obć. liečniku u ime njege najsiromašnijih občinarah a ostali imućni u cielom području ove polit. obćine imali bi mu plaćati ustanovljene po občinskom zastupstvu pristojbe.

Bašćanli

Dozivljemo Vam k pameti zlatno rieči naše hrvatske narodne poslovice: »Bez zdravlja neima bogatstva«.

Što Vam prudi, da si nagomilavate blago svietovno a neskrbite se nit najmanje za zdravlje svoje i svoje družine. Neplače li Vam srdce, neboli li vas duša kad vidite, da Vam boluju i umiraju Vaši mili dragi boz pomoći liečnika i ljekovah? Zar nije li ovo najveći grieh na svietu, kad se nebrinimo za ono za što se svi prosvietljeni narodi najvećma brine? Vi kao obćinari i slobodni državljani zahtievajte odlučno na temelju jasnog slova zakona, da se što skorije sistemizira godišnja plaća obć. liečnika i da se razpiše natječaj. Nebudete li pri obćini odziva naši tražite ga kod više vlasti, jer svaki državljanin ima podpuno pravo tražiti, da mu država obezbiedi njegovo stanje u podpunom smislu rieči.

Iz hrvatskoga Primorja

dne 10. Aprila 1882.

Slučajno ovih danah naidjoh na jednu protu-katoličku knjižicu, i sadim da neće biti suvišno ako putem ovoga vrlo obljubljenog lista štovano čitateljstvo s njome upoznamo tom jedinom nakanom, da dok smo još na vremenu zlo osujetimo i daljni mu razvoj, koji po naš narod mogno bi ubitačne djelovati, zapriečimo.

Videć jedog dana u rukuh jedne osobe jednu liepašnu knjižicu, iz znatiželjnosti umolih njezina vlastnika nek mi ju dade za pročitati, na što se ovaj pripravno odazvao.

Netom ju primih u ruke zapitah vlastnika od koga ju doblo? Ovaj mi odvrati: Otac ju u Pulju dobio na dar, pak mi ju poslao nek čitam.

Došav kući izvadih iz džepa tu knjižicu i pročitav naslov koji glasi: »*Srce čovječje-hram božji ili poslaonica sotone*«. Razjašnjeno slikovno sa 10 slikah. U svrhu probudjenja i unapredovanja kršćanskoga mišljenja. Izdano u Beču nakladom prvoga skladišta za kršćanske tiskopise. Godine kad je tiskana nelma. Knjižica je u formatu osmine i broji 52 strane. U predgovoru se navadja, da je ovo djelce prevedeno na hrvatski jezik iz njemačkoga 1878. Njemačko pako izdanje, da je prevod iz francuzkoga jezika, koje je ugledalo sviet u Virchurgu godine 1732, ne pod gore navedenim naslovom već pod drugim naime »Duševno ogledalo čudoredja«.

Akoprem nisam teolog mogao sam čitajuć prvo navedenu knjižicu doći do spoznanja, da posvema odiše protestanskim naukom i da je tako lukavo napisana, da niža klasa ljudih uzme to sve za pravo i spasonosno slovo božje. Ja sam već do danas dobar broj protestanskih knjigah, koje sam slučajno kod puka našao u ruke doblo i š njimi peć palio, nu ova se knjižica nada sve odlikuje svojim zavedljivim naukom.

Blagi čitatelju! Ti dobro znadeš i podpunoma si osvjedočen koliko naš narod imade političkih svojih neprijateljah s kojimi mu je vojevati, toliko većma sad od najnovijeg vremena napaduju i na njega dušmani njegove svete vjere, za koju su naši stari pradjedovi toliko žrtvah doprinesli, ter su se vazda pokazali vjerni i odani naprama katoličkoj crkvi, i zato rimski pape i ostala zapadna Evropa nazivlje naš junački narod hrvatski u povjestnici: predzidje ili branište kršćarstva.

Protestanski nauk kako nas uči povjestnica našao je bio pristašah u Hrvatskoj, Štajerskoj, Kranjskoj, Istri i Dalmaciji, ter su se pisale potestanske knjige slovenskim i hrvatskim jezikom i to latinicom, cirilicom i glagoljicom od godine 1560-1564 all malo koja knjiga vidjela je Hrvatsko i ostalih zemaljah jer su bile pohvatane i spaljene.

Ako su naši stari pradjedovi tako radili, ter budnim okom motrili, da se pogubnog nauka knjige medju narodom nošire zar ih mi u tom pogledu nebi nasljedovali? —.

Nek imade svatko na umu, neprijatelji naše vjere već od više godinah vrebaju kako bi medju katoličkim pučanstvom pomoću svojih spisah posijali sjeme razkolničtva i nevjerstva, u u najnovije vrieme počimlju i aktivno raditi. Da se zaprieči medju katoličkim narodom čitanje ovakovih i slične naravi potestanskih knjigah dužnost bi ponajprije imala biti dubovnih pastirah, vjeroučiteljah i pučkih učiteljah, da puku i povjerenoj si mladeži sgodnim načinom protumače koje su bitne razliko medju nami i protestanti. Gospoda pako svećenici i učitelji nek budnim okom paze, da se osobito na ladanju narod nepotruje čitanjem ovakovih knjigah. Upozorujemo gospodu dušobrižnike u, Pulju i okolici mu, da paze na takve knjige te da još za dobe stanu zavedenju na put. Da nam narod dodje do valjanih knjigah nek nastoji svaki tko medju narodom ikakova upliva imade, da se svatko bez razlike stališa tko samo iole primože, upiše medju članove družtva sv. Jeronima i Matice hrvatske u Zagrebu.

Dušobrižnici i pučki učitelji nek nagovaraju roditelje, da se rad svoje dječice predplate na liepe listove što izlaze mjesečno u Zagrebu naime na »Glasnik s. Josipa« i »Smilje« Jednomu i drugomu listu godišnja je cieua 62 novčicah.

Iz Pazina, *mjeseca Marča.*

Žminjski gradić zapade ove godine sreća imati na 24. marča u svojoj sredini c. kr. povjerenstvo pregledanja konjah i mazgah za vojničke potrebe. Prem bilo kišovito vrieme, ipak tjerahu žminjski seljaci na hrpe svoje magarce na opredieljeno mjesto. Mi smo se hadali viditi i tinjanske, križanske i supeterske seljake te se bojasmo da neće bit mjesta za toliko blago. Nu naša se nada nije izpunila, jer nismo vidili tjerati živinu u Žminj iz ovih posljednih mjestah na pregledanje, te mogosmo viditi samo žminjske tovare nu i nje za malo časa, pošto su se po nalogu povjerenstva morali odtjerati s opazkom da jih netrebuju.

Nevoljnim seljakom mokrim do kože uzkipi krv čuvši da jih nepotrebuju te da se moraju sa svojim blagom kući vratiti, prem je neprestano kiša lievala. Težko je po liepu vremenu baratati s blagom a kamo li pako po kišovitu vremenu tjerati i goniti ovu po naravi sporu živinu.

Kad nisu Tinjanci, Križanci i Supeterci prignali svoje tovare u Žminj, tad je imao njihov župan jasno, a žminjski nejasno pregledanje dotičnu naredbu. Drugčije se to protuslovje nedaje raztumačiti. Ipak se to od strane žminjskog župana može lasno odpravdati, jer ako je dotična naredba ustmeno primio, tad je nije možda dobro shvatio, pošto je nješko tvrda sluha, ako ju je pak pismeno primio, tad je pod imenom animali da somma razumio samo tovare, pošto u Žminju neimade mazgah nego tovarah. Da se u buduće takovi i slični neredi nedogode, te da se seljak i živina badava nemuče, od preke je nuždе, da političko glavarstvo odpravi slične naredbe u hrvatskom i talijanskom jeziku na občinske župane, koji jih itako svi, bile naredbe u njemačkom ili talijanskom jeziku tiskane, proglasuju po cieloj Istri u hrvatskom jeziku, koji je govoren od naroda, osim gradovah ležećih na zapadnoj obali. Ako se po svih c. kr. i občinskih uredih u sredinji, istočnoj i južnoj Istri najviše hrvatski govori, zašto se nemaju naredbe u hrvatskom jeziku tiskati i pisati? Doista po tom bi se mnogo neredah odstranilo. Nadamo se da će do skoro doći vreme i za Istru, kad će jednom sliepi progledati, gluhi pročuti i niemi progovoriti.

---

pulskomu, koji se tom prigodom htio desiti među nami, da se pridruži našoj žalosti, te izruči najdublji izraz svojeg srdca svojemu bratu po redu i predšaštniku, a jednom u ovom Sjemeništu svojemu preljubeznomu Učitelju i Ravnatelju.

Naš dakle ljubezni biskup Dobrila jest umro, ali nije umro u naših srdcih: veličanstveni sprovod, kojim ga počasti sva prostrana Biskupija, a osobito slavni grad Trst, jest porukom, da će on do vieka živiti u naših srdcih, a osobito da će živiti u svojih bogostečnih djelih, naime u biskupijskom odgoji tišta i bogoljubnoj Bratovšćini presvete Obitelji. Ta dva zavoda, po njem utemeljena i ustanovljena u tu svrhu, da našoj opustjeloj Biskupiji namaknu vriednih radnikah u vinogradu gospodnjem, bijahu glavni predmet njegovih brigah, središte njegovog čuvstva, cilj svih njegovih željah, a sad su baština, što je on ostavio svojemu ljubljenomu stadu. Toj dakle njegovoj najmiloj baštini moramo i mi da posvetimo svu našu skrb, da se sveto djelo započeto po našem biskupu Dobrili, što prije izvede i dovrši. — I to će biti najlepši spomenik, što mu ga možemo postaviti, da ovjeke njegovu uspomenu. To je oto izraz ljubavi, što danas, prije nego će stupiti u grob traži od nas naš pokojni biskup Dobrila! Amen.

Sa Istočnih granicah Istre,

mjeseca marča 1882.

(Konac.)

On nadalje veli, da izuzam Kastavcah, od Plomina pa do riečke granice sve jednodušno želi i hoće talijansku školu, pa uzkliče: vrieme je da se toj obćoj i živoj želji, kojoj se protivi samo svećenstvo i vlada, (sliedi črknja) i provincija jednom zadovolji. Rečeno podkriepljuje činjenicom, što su i u riečkom kotaru škole talijanske.

Što on ovdje govori o njekakvoj obćoj i živoj želji za talijanskom školom, to se je gosp. dopisnik naprosto izmislio. Priznajemo da ima i ovdje tu i tamo zavedenih, koji misle da je dostatno za biti »civile« znati izbrbljati par talijanskih rečih, a za biti prostak, da je dosta hrvatski govoriti; ali do tih i do njihove civilizacije znamo koliko nam je držati. O kakvoj obćoj i živoj želji za talijanskom školom, ovdje neima ni govora.

Iztičemo ovom prilikom, da nam je oko zapelo ob onu črknju poslije rieči »vlada« i sjeća nas one »ibis redibis non« itd. — Nu mislimo da nije nehotice učinjeno, već da bi se dopisnik hotio tobože i na vladu potužiti što mu otvoreno nepomažo talijaniti Istru, al se boji to otvoreno kazati pa se zato služi samo položajem črknje i veznikom »i«. — Što se on pozivlje na talijanštinu, kojom se riečka okolica davi, to dokazuje da on nepoznaje pravog stanja stvari. Ondje vam vladaju nenaravski zakoni, koji, ufamo se, traju samo do vremena. Isto bo onako mogao bi doći zakon iz Beča, da imaju biti po cieloj Istri pučke škole samo nemačke, pa bi se liepo podučavalo i učilo u onom jeziku, ako i bez ikakve koristi; ali po tom, dvojimo, da bi pametan čovjek mogao zaključivati na volju naroda i njegovu narodnost.

Najljepše je pak što sada sliedi: Dopisnik piše: La politica in questo parti tra i suoi coltivatori (generalmente sacerdoti) rimase molto sconcertata dalla pubblicazione fatta dalla »Provincia« ripetuta in qualche periodico slavo, risguardante il consimento istriano per quanto si riferisce alla lingua e conseguentemente alla nazionalità«. Pa dalje: Questi poveri sbalorditi convengono: o che gli slavi si sono italianizzati o che la statistica è erronea«.

(Politika u ovih stranah, kod onih koji se njom bave (većinom popovi) vrlo bje smućena publikacijom što ju »Provincia« doniela, a jedno slavska novina ponovila tičućom se popisa istarskog pučanstva »koliko se tiče jezika i dosliedno narodnosti« — pa dalje: Ovi siromasi presenećeni priznaju ili da su se slavi potalijanili ili da je statistika pogrješna.

Kad bi ovdje dopisnik bio rabio mjesto rieči »sconcertata« rieč »scandalizzata« bliže bi bio istini, jer se radi zadnjeg popisa ovdje u istinu nije nitko smutio, pošto smo svi znali kako i što se sve radilo sa rubrikom »lingua usuale«. Ta za boga tko hoćete da vam vjeruje da ima n. pr. u Voloskom do 600 Talijanah kad ih pred 10 godinah nije bilo nit 6. Ili ste ih vi valjda ciepili na ovdešnjih Hrvatih? Kad je vodje ovoliko, što će tek biti u srednjoj Istri?

Nu siromasi »sbalorditi« nepriznajemo, da su se Slavi potalijanili, nego da ste ih vi mnoge zatalijanili, pa da je uslied toga statistika pogrješna, razumjeti će svatko, koji ne misli poput Istrijina dopisnika.

Dopisnik zaključuje: Che si sia forse creduto, che l'Istria fosse addirittura un corpo avanzato della Croazia! a mi mu odgovaramo, da Istru smatramo po većini njezina pučanstva, u čem se gospodin dopisnik nimalo nevara, u istinu za ono što jest t. j. hrvatskom. Njekoj narodnosti mora pripadati. Da je to istina, mi se svakako nadamo, da će se doskora i dopisnik sam osvjedočiti.

Čudno nam se pak čini, kako je mogao dopisnik sa iztočnih stranah Istre onolik članak napisati a da se nije pozvao na svoju »avitu colturu«, košto to uvjek čine njegovi jednomišljenici kad o nami govore.

Zaključujemo dvostrukom preporukom na »Istriu« i to prvo: da se pobrine za dopisnika, koji će joj sa ovih naših stranah štogod pametnijega napisati, nego je to učinio ovaj njezin sadanji, a drugo, da blagoizvoli mesti samo pred svojimi vrati i tekar onda početi nam narivavati talijansku školu i jezik kad budemo mi tražili da se u Poreču i Rovinju hrvatske škole otvore. To nije mnogo, i mi se od nje i od finih njezinih suradnikah čvrsto nadamo, da će nam tu želju uslišati i to tim lagljе što je i onako »Istria« u prvom svojem broju izjavila da se Istra na ovu stranu proteže samo do Labinja i valjda do Učke, pa po tom mi k njim niti nespadamo. Dixi.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. travnja 1882.

Nj. veliič. naš Cesar i Cesarica da misle doći jesenas na tršćansku izložbu, tè odsjesti tom prigodom u Miramaru, carskom dvoru kraj Trsta.

Danas se sastaju navieštone jur Delegacije, od kojih da će zajedničko ministarstvo iskati 25 miliunah forinti, koji da mu trebaju da utvrdi osvojene pokrajine, gdje se još ni sad nije došlo do stalna mira. Češkim namjestnikom bio imenovan general Krauss. Tim imenovanjem naša su braća Česi veoma zadovoljni, jer da je čovjek pravedan i pomirljivo ćudi. I general Filipović seli se po svojoj osobnoj želji iz Beča u Prag istim činom vrhovnog vojničkog zapovjednika. Da se što više prištedi na državnih troškovih, veli se, da vlada misli ukinuti nekoja namjestničtva, a odnosno poslove privaliti susjednim. Po tih glasovih ukinula bi se namjestničtva Salzburgsko, Šlesko i Bukovinsko.

U Dalmaciji je zapovjednik i namjestnik general Jovanović imenovao nekoje činovnike, kojimi nisu Dalmatinci ni najmanje zadovoljni, jer da neznaju ni pisnut hrvatski. U zastupničkoj kući carevinskog vieća, čim se sastane, da će doći na pretresanje peticije iliti zahtjevnice naše braće Slovenacah, kojimi traže podpunu ravnopravnost u školi i uredu. Ovih se danah vršili u Ljubljani gradski izbori, kod kojih je narodna stranka slavno pobiedila. Ovo naknadno zimsko vrieme da je tu i tamo a naime u Ugarskoj ljetini jako naškodilo.

Preksutra sastaje se izza uzkrsnih blagdanah opet sabor hrvatski, da dorazpravi zemaljski proračun i izabere ono četvero poslanikah, što će se imati dogovarati s poslanici magjarskimi i riečkimi o konačnom rješenju riečkog pitanja. Tom prigodom neka i slavni sabor gleda koga izabere, i izabranici neka gledaju, što rade, kad budu u onom tudjem vieću; jer narod kao što slavi svoje zaslužne mužove, tako i proklinje dovieka uspomenu nevaljalacah i izdajicah. Ako se nebudu mogli s Magjari sporazumiti svjetla i poštena lica, a ono neka prekinu svaki dalnji dogovor i ugovor: bolje je, da to pitanje ostane neriešeno i drugih dvadeset godinah, nego li da se njihovom privoljom rieši na štetu i sramotu hrvatskoga naroda. Neka se Magjari uzmognu pohvaliti i ovim i onim; ali nikad da su Hrvate osamarili i poružili. Reći će tko, da odkud nam tolik jezik u tom pitanju. Na to odgovaramo, da smo mi Hrvati.

Iz Ruske dolaze viesti, kojim se Niemci od srdca raduju. Mjesto starca kneza Gorčakova imenovalo se državnim kancelarom savj. Giersa, dočim se bojalo da će grofa Ignatijeva, koga Niemci nemogu ni napisana vidjeti. Ako je istina, da je Ignatiev htio rat, onda se radujemo i mi tomu dogadjaju, jer sve slavenstvo pa i Rusija treba mira. Tamo se čine pripreme za krunitbu, na kojoj da će biti zastupano trideset hiljadah občinah. U to je ime bilo imenovano i 12 poljskih Maršalah, koji da će zastupati poljsku kraljevinu. To je tim znamenitije, što je ta čast g. 1863. bila usljed ustanka ukinuta. U tom dogadjaju vide poljski listovi u Pruskoj znak pomirjenja izmedju Rusah i Poljakah, tè zoru ljepših danah po jedno i druge u slavenskoj slogi i uzajemnosti. A i jest, Rusija pomalo vraća Poljakom zaplienjene pravice naime glede jezika u školi i crkvi, a onomadne dopustila im vlada da grade i svoj teatar usried Petrograda. Dodaj k tomu, da dogovori s papinskom stolicom glede crkvenih pravicah i nepopunjenih biskupijah stolicah dozrevaju, pak ćeš imati pravu sliku tih liepih nadah. U ostalom prevratna nihilistična stranka, koja bila nešto utihnula, počela se opet gibati. Nu po izjavi Krapotkina, jednoga njezinih prvakah, što živi u Londonu, ova da će položiti svoje oružje u onaj isti dan, u koji se car Aleksandar odvaži, dati Rusiji ustavnu slobodu i zastupničku vladavinu. Tù daklo netreba nego nešto dobre volje s jedne i s druge strane, pak se povratio Božji mir i u nepregledne ravnice ogromne slavenske carevine.

U Njemačkoj se dakle već kada tada dokončao rat proti katoličkoj Crkvi. Schlözer je imenovan njemačkim poslanikom kod Pape. Ali sad kao da misli zaroditi to zlo u Franceskoj, se strogo prieti svakomu, tko bi se god usudio raditi, da se digne glas naroda proti nekojim bezbožnim zakonom, što se snuju u franceskoj narodnoj skupštini. Gambetta se oženio i stao opet hliepiti za izpodmaknutom ministarskom stolicom. Franceska da se misli povući natrag iz Algira. U Egiptu svaki dan gore. U Maroku Sultan Mulej Sidi Hasan, potomak krivog proroka Muhameda, da je zakonom zajamčio slobodu svakoj vjeri u svojem kraljestvu. Turska da kupi vojsku na bugarskoj granici, a to da ne baš proti Bugarskoj nego proti Macedoniji, gdje da se krepko giblje podjaraljeno tamo slavensko pleme. Rusija iśće opet od Turske odštetu prošlog rata. Engleska je pustila iz zatvora Parnella, irskog kolovodju.

Jurina i Franina.

Fr. Pa kako je pasalo va Buzete one, ča si mi bil natuknul prvi dni janjskega Decembra — ač si mi bil obećal, da ćeš mi u svoje vreme sve povedet?

Ju. Kako? — dobrò!

Fr. Dobrò!

Ju. Ma dobrò, ač bi reć, da su više oblasti one pošteno družtvo formalno priznale i potvrdile.

Fr. Potvrdile!

Ju. Ma su il nisu, istina je istina, da oni ljudi, bez znanja il neznanja viših oblastih, deru svojimi dietami oni siromašni puk, kako da smo va Ungarskoj, a ne va Istroj!

Različite viesti.

Dr. Dinko Vitezić boravio je na svom polazku na otok Krk njekoliko danah kao obično u gradu Trstu, gdje je u krugu prijateljah i znancah ugodno svoje čase sproveo. Najdulje 18. tek. mjeseca biti će opet u Beču, jer državni sabor nastavlja svoje poslove.

Iz Kastva nam pišu; da je tamo obdržavana dne 3. Aprila sjednica občinskoga zastupstva. Na dnevnom redu bijahu občinski računi prijašnjih godinah te zato su prijašnji glavari opravdali njekoje stavke potrošenih novacah a njekoje će se pobliže razviditi. Što se tiče pretjeranih računah od blage uspomene Čudera odlučilo je občinsko vieće, da neka za nje odgovara junta. — Završni računi god. 1881. *Občina Kastav* imala je god. 1881. dohodka 20.000 for. 79 nvč.; izdatka 19.590 for. 68 nvč. Pridružene občine a) *Bergud* imao je prihoda 3062 for. 26½ nvč., izdatka 797 for. 44½ nvč. b) *Klana* imala prihoda 3.840 for. 5½ nvč., izdatka 3.812 for. 2 nvč. c) *Šapjanica* prihoda 332 for. 31½ nvč., izdatka 329 for. 4 nvč., d) *Lisac* oboje 306 for. 7½ nvč. e) *Studena* oboje 572.72½ nvč. Ove pridružene občine odplatile su većinom dug za skupne poslove glavarstva. Klana neduguje već ništa. Preostala svota od 1204 for. pripadajuća pridieljenoj občini Bergud opredieljena bijaše za gradnju škole, koja se već gradi.

U ovoj sjednici zaključeno bi, da se zasadi i u strogu zabranu postavi u Klani *obrdo leskovac* i to sa sjevera borovinom a po vrhu i od strane polja vočkami. U istoj sjednici bi jednoglasno preporučen za definitivnoga učitelja u Rukavcu dosadanji učitelj *g. Ivan Franki*. U sjednici se razpravljalo vrlo trieznо i ozbiljno, što je jako hvalevriedno. — Dne 4. o. mj. kolaudirana je novo sagradjena občinska cesta Belići-Kastav, koja se poput zmije izpod Kastva krasno uvija, a gradjena je na obće zadovoljstvo. — Drago nam je izjaviti, da g. *Fr. Kinkela* iz doljnega Rukavca nema polag njegove izjave ništa skupnoga sa onimi, koji bi htjeli samostalnu občinu. Nego čudnovato je, kako se je moglo navesti u dotičnoj molbenici, da će glavarstvo biti u Kinkelovoj kući br. 23?

Franjo Krežma, Sastavlo se je u Zagrebu odbor od pet lica koji si je preduzeo, da se prenesu ostanci nezaboravnoga Franje Krežme iz daleke pruske zemlje u domovinu, koja ga je rodila.

Brižan otac. Jedan od najbogatijih posjednikah Wisconsina, Sewyer, pozvao je k sebi jednoga dana obie svoje kćeri i rekao im: «Neće vam biti nepoznato, da je vaš otac bogat čovjek. Nu ujedno znajte, da velik imetak dobije kadkad i krila i odleti. Učinilo bi me dakle najsretnijim otcem, kad bi znao obskrbljeno vas za budućnost i da si umijete same sašiti odielo i skuhati jelo, ako bih ja pao na prosjački štap.» Mlade dame poslušaše otca, i za neko vrieme pozvaše roditelje i nekoliko prijateljah kuće na objed, koji su same pripravile, a bile su odjevene u odielo jednostavno, ali ukusno, koje su si same sgotovile. Sretni otac i milijunar bio je tako dirnut, da je svakoj od svojih kćerih darovao 25,000 dolarah. To je doduše pripovjedčica amerikanska, ali liepa.

Nova kometa. Nedavno došla je iz Amerike viest na bečku zvjezdarnu, da je odkrivena nova kometa. Napokon našli su ju i bečki astronomi. Svjetlost zviezde je 10 veličine, te ima k zapadu okrenut rep. Dosad se još nezna, spada li k poznatim već kometam.

Neće da bude član magjarske akademije. Kalman Thaly htio je predložiti akademikom magjarske akademije znanosti, da se članom rečene akademije proglasi Ljudevit Kossuth radi svojih netom dovršenih memoirah. «Függ.» javlja sad, da je Ignac Helfy dobio od Kossutha list, u kojem ovaj veli, da nehlepti za slavom, da bude član magjarske akademije znanosti, a u slučaju, da ga izaberu, to bi on bio prisiljen, neprimiti takovoga odlikovanja.

Prosjaci u Londonu. U novinah čitaju se kadšto romantične viesti o prosjacih, koji poslije smrti znadu ostaviti velik imetak, što su ga na ovom ili onom uglu novčić po novčić nakupili. Napokon mora da se vjeruje takovim viestim, čita li se izvješće o razpravi, koja se je nedavno vodila u Londonu proti prosjaku Johnu Wheelu obtuženu zbog klafarenja. Taj dječko, koji nije ni sliep ni sakat, te po tom nije ni mogao javno milosrdje osobito ganuti, priznao je besramno sudcu u lice, da bi smatrao vrlo lošom žetvom, kad nebi svaki dan odnio kući bar 23 šilingah (do 15 forintah) i kad se nebi još badava pošteno napio. Odsudjen je na dvadeset batinah i na godinu danah prisilne radnje. Istoga dana osudjen je drugi neki prosjak, koji se je prečinjao, da ga muče grčevi, te komadom sapuna znao na ustljuh proizvesti pjenu i zazvati pravu kišu novacah, koje mu je občinstvo u torbu sipalo.

Magjarski grof i ciganska banda. Kako se iz Budimpešte javlja, grof Bela Forgach nastupio je dne 20. pr. m. sa ciganskom bandom, sastojećom se iz četrnaest osobah, put Europom da zabave duje.

Jastrebarsko. Odbor »gospodarske podružnice Jastrebarske« dajo na znanje, da je određeni na dan 19 i 20. travnja t. g. u ovom trgovištu *vinski sajam* radi nepredvidljivih zapriekah na neizvjestno vrieme odgođen.

Škole u Istri. U prvašnjih brojevih javili smo, kako će se odsada podučavati u Lindaru t. j. za djecu prvih triju godinah hrvatski, a druge tri školske jedine talijanski kao naukovni jezik, dočim ostaje za prve obligatan talijanski za druge hrvatski jezik. — Takva uredba obstoji i za *Tinjan*. U pučkoj školi u *Novakih* je za svih 6 godinah hrvatski učevni jezik, dočim se je za *Pićan* i *Gračišće* ustanovio talijanski jezik kao naučni a uz to podučavat će se talijanski jezik u Novakih kao obligatan, u Pićnu i Gračišću hrvatski. Danas javljamo ove viesti našim čitateljem, da jih prosude. Neznamo kako se mogu djeca u Pićnu i Gračišću podučavati u talijanskom jeziku? Na to ćemo se još obazrieti.

Stanovnici u Švajcarskoj. Stanovnici Svicarske pripadaju trim narodnostim, njemačkoj sa 69%, talijanskoj sa 24%, francuzkoj sa 7%. Po vjeri jih je 59% kalvinah, 40% rimokatolikah i 1% drugih vjeroizpovjestih. Katolici imaju 5 biskupijah, u Lucerni, Churu, Freiburgu, Sv. Gallenu i Sittnu; 33 mužkih samostanah sa 546 redovnikah i 55 ženskih sa 2020 koludricah. U Svicarskoj dolazi na 1□ km. 68 stanovnikah. Najviše napučeni su kantoni Graubünden, Sv. Gallen i Tessin. Stanovničtvo je u zadnjih 10 godinah naraslo za 7%, jednako kao i u Austriji.

POUKA.

Ob uzgoju vrtlarskih biljnah.

Piše *Nikola Vežić.*

(Nastavak).

5. Peršin.

Uhvano nitko bolje nezna, nego li naše vriedne domaćice, koju važnost peršin ima pri kuhanju. Peršina ima dvie vrsti i to: *slabasti* i *korenasti.*

Od ovog prvoga upotrebljavaju naše domaćice ponajviše lišće u svakovrstna jela dočim se od drugog t. g. korenastog jedino njegov koren upotrebljava. Budući njegovo sjemenje vrlo težko klija, zato će od koristi biti, ako se rano u proljeću posije, dakako uz to i dobro zalieva. Peršin zahtieva zemlju pjeskovitu, zatim dobro i duboko obradjenu. Peršin ima se češće plieviti, pošto ga korov rado uduši i tako zakržljavi — a pri velikoj suši kadkad ga i zalievaj.

Daljne pako njegovo obradjivanje biva isto kao i kod mrkve. Dapače i spravljanje i čuvanje biva kao i kod mrkve samo ta je razlika, što mu zima neškodi.

Pri zaglavku upozorit mi je na sliedeće: Sa peršinom raste takodjer i *divlji* ili kako ga naš narod nazivlje sa hrvatskim imenom *kokoši peršin* (aethusa cynapium); on je vrlo otrovna biljka, s toga valja veliku *pomnu* pri branju peršina obratiti, da ne bi, ne daj Bože, mjesto pravog divljeg ubrao, jer bi se mogle dogoditi strašne nesreće; dapače o tom se je čitalo nazad nekoliko godinah u novinam, da se je jedan takov slučaj dogodio u Njemačkoj, gdje je više od jedne osobe ova nepažnja života stajala.

A sad čujmo, kako ćemo naime ove dvie biljke jednu od druge razpoznati. Evo kako:

Pitomi peršin ima lišće mnogo šire i manje reckasto od lišća divljega peršina; dalje divlji peršin nema nikakva mirisa, dočim pitomi, kako si ga rastavio medju prstima, odmah ga poznaješ po mirisu.

6. Celer.

Naše ga vrle domaćice isto tako upotrebljavaju kao što i peršin.

On se ima takodjer rano u proljeću sijat, jer mu je sjeme vrlo tvrdo.

Čim je malo ponarasao, ima se razsaditi na gusto i to na toplo mjesto, pa se istom kašnje (za neko vrieme) idje sadit na grede (litre). Ovo se ponajviše čini za to, što isti, dok je još malen zahtieva veliku vlagu, te ga je tako lakše zalievati na manjem prostoru, nego il kad se odmah po lihah posadi.

Poslje nekoliko tjedanah treba ga razsaditi na like i to 4½ stope (1 mtr. 42 cmt.) široke, u 5 redovah po 10—12 palećah (26—32 cmtr.) biljka od biljke.

Sad se ima češće polievati i više puta motičicom okopati, da se korov uniši. Za celer treba dobro zemlju obdjelati, zatim valja, da je dobro gnojna i rahla.

Pošto dakle celer gnojnu i vlažnu zemlju ljubi, to će vrlo dobro biti, ako se u mjesecu kolovozu i rujnu sa razblaženom mokraćom (gnojnicom) t. j. sa 1 vjedricom gnojnice i sa 3 vjedrice vode polije. Celer se vodi iz zemlje koncem mjeseca listopada.

7. Špinac.

Špinac ljubi dobro, jako obradjeno i toplo zemljište. Sije se u proljeću i u jeseni. Špinac ne zahtieva Bog zna kakove njege, već se ima češće plieviti i zalievati.

Ova je koristna zelen poznata kao vrlo braniva koli za zdrava, toli i za bolestna čovjeka; nu zato ju žalibože ipak vrlo malo sije naš hrvatski narod. Ele vriedne moje domaćice, latite se posla, te sljajte ovo koristno povrtlje čim više. Budite uvjereni, da je špinac od velike koristi.

(Sliedit će).

NEUKA NAUKA.

Žetva kroz cielu godinu. — *Siečnja* mjeseca žanje se žito u sjevernoj Australiji i krca se novo žito. Počimlje žetva u Novoj Zelandi, u Kili i u drugih pradjelih južne Amerike. — U *veljači* počimlje žetva u Egiptu i u Indijah, pak traje cieli mjesec *ožujak*. — U *travnju* žanje se u Siriji, Cipru i na Egipatskom primorju, u Kubi, u Meksiku, u Persiji i u maloj Aziji. Mjeseca *svibnja* žanje se u srednjoj Azili, u Persiji, u Maloj Aziji, u Algeriji, u Sirskoj, u Maroku, u Teksasu, u Floridi, u Kini i u Japanu. — U *lipnju* u Kalifornlji, u Oregonu, u južnih predjelih sjedinjenih Državah, u Španiji, u Portugalu, u Talliji, u Ugarskoj, u Turskoj, u Rumeliji u južnoj Rusiji, u Dunavskih Državah, u južnoj Francuzkoj, u Grčkoj, u Sicilji, u Kentuku, u Kansasu, u Koloradu. — Mjeseca *srpnja* obično počimlje u kneževinah srednje i zapadne Englezke, sliedi u Oregonu, u Nebraskoj, u Minesoti, u Jowi, u Illinoisu, u Indiani, u Mikiganu, u Ohiu, u Novoj Englozkoj, u Nowjorkoj, u Virginiji, u Gornjem Kanadà, u Francuzkoj, u Njemačkoj, u Austriji, u Taliji, u Svajcarskoj, u Ugarskoj i u Poljskoj. — *Kolovoza* mjeseca sliedi u Francuzkoj, u Njemačkoj, u Belgiji, u Olandi, u Monitabi, u donjem Kanadà, u Danskoj i u Poljskoj. — U *rujnu* žanje se u Skotskoj, stranom u Englezkoj, u Americi, u Švedskoj, u Sjevernoj Rusiji. — U *listopadu* u Skocji. — U *studenom* počimlje žetva u južnoj Africi, u Peru i u sjevernoj Australiji; a mjeseca *prosinca* u Platiskih državah, u Kili i u južnoj Australiji.

∴

Sočivo vareno. — Sočiva suha, kao što su fažol ili pasulj, bob, sočivica, biži ili grašak i. t. d. sadržavaju u sebi neko vlastito hranivo, što se nazivlje, *Sočivinom*, i koje naliči bjelančevini sadržanoj u mesu. Bjelančevina u mesu dà, nek se nemisli da je bjelančevina samo u jajetu.

Sočivina kao što bjelančevina u mesu i u jaju stisne se u vrućoj vodi a raztapa se u studenoj. I doistine stavimo li variti meso u hladnu vodu, bjelančevina će se raztopiti u vodi i mi ćemo imati dobru jubu, ali će meso izgubiti nešto svoga teka, a stavimo li ga u vrelu vodu, to će se bjelančevina na jedan put u mesu stisnuti, ter ćemo imati tečnije meso, ali slabiju čorbu.

To se isto opaža u sočivnjačam. Stavimo li sočivnjače variti u hladnu vodu to će se sočivina raztopiti u vodi ter će sočiva omekšati, dočim stavimo li sočivnjače u vrelu vodu, sočivina će se stisnuti a sočiva će biti tvrda.

Tko želi pako umjesiti kašu ili napraviti čorbu od sočiva, to mora sočivo variti, staviv ga svakako u hladnu vodu. Naše gazdarice znadu veoma dobro kako zeleno sočivo treba sipati u vruću vodu, a suho u hladnu, a sada će dokučiti tomu i razlog.

∴

Curi li ti bačva prosij živoga japna na odeblje sito, te ga umiesi s uljem, dotle dok postane tiesto što tvrdje. Maz je tada gotova. Zalepi bačvu i budi stalan da ti neće više procuriti. S vremenom će zalepina postat čvrsta kao klak na zidu.

∴

Kako da ti zimi nezebu noge. Rusi poznaju način najjednostavniji da ugriju sebi noge. Oni omotaju nogu povrh bječve kartom, a zatim obuju postole. Tim načinom neprodire leden zrak to i noge nemogu zebsti.

Ugledne gospodje u Petrogradu priznavajuć vriednost ovoga načina omataju sebi noge novinama. Obraniti se od leda i staviti pod noge kakvo protustranačko glasilo, dvostruko zadovoljstvo!

Ima ljudi, koji nemogu na nikakav način da ugriju noge zimi. Tim nesretnjakom savjetujemo da pospu lagano iz nutra bječve brašnom od gorušice (senapa). Gorušica će razdražiti krv, i tim će se noge ugrijati.

G. L. D.

Listnica.

Gosp. M. S. Kako vidite došlo je na red, iskrena vam hvala! Što se tiče prevoda iz *O. R.*, milo će nam biti priobćiti koju crticu nu gledeć na prostor lista gledajte biti čim kraći.

Priposlano.

Štov. Gosp. Vjekoslavu Bader–u

u Gorici.

Javljajuć Vam, da sam posve u redu primio vosak poslan za ovu župnu Crkvu dne 12. siečnja 1882 f. 163.16 vriednosti, držim za dužnost izjaviti moje podpuno zadovoljstvo, pošto vosak »iz pravoga zagotovljenoga pčelnoga voska« je istovjetan s onim poslanim u prijašnih godinah, koji je nadmašio svako očekivanje.

Želim Vam što veću razprodaju ove vrsti voska i to ne toliko što bi od tud Vam bila korist, koliko jer bi se tada u svih crkvah rabio vosak kakov je propisan za crkveno obrede bez oškoditi pjeneznice dotičnih čast. Crkvah.

Izkustvo mi svjedoči, da Vaš vosak iz čistoga pčelinjeg voska, premda je nješto skupiji od drugoga, obilato nadoknadjuje ovu prividnu štetu tim što se polagano topi i posve malo, za ne reći ništa, odcjedjuje, premda ima prilično debeo stienj.

Sjeguran da ćete Vi i nadalje, kako ste do sada, sdušno praviti svieće od čistoga voska, za — da uzmognu svi, koji imaju dobru volju, i u ovomu vieku potvorbe, rabiti onakove svieće, kakove crkva razumjeva pod »lumina cerea« opetovno želeći Vam dobar uspjeh u razprodaji, jesam

Vaš

Pop Josip Mrakovčić
ž. upravitelj.

Punat (Veglia) dne 25. siečnja 1882.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Aprila 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papira	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.57	9.48½	—	75.90	—	—
2	—	—	—	—	—	—
3	5.57	9.47½	—	75.95	76.55	—
4	5.57	9.46½	—	75.75	—	—
5	5.57	9.47½	—	75.95	—	—
6	5.58	9.48½	—	75.85	—	—
7	—	—	—	—	—	—
8	5.59	9.49½	11.94	75.85	76.55	—
9	—	—	—	—	—	—
10	—	—	—	—	—	—
11	5.58	9.49	—	76.35	—	—
12	5.58	9.49½	—	76.30	—	—
13	5.58	9.50	—	76.20	—	—
14	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 13. Aprila 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	95	—	103	—
S. Domingo	»	60	—	64	—
Rio polag vrsti	»	39	—	65	—
Cukar austrijski	»	37	—	38	—
tučeni	»	34	—	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	55	—	70	—
Tamjan sploh	»	22	—	45	—
Naranče, skrinjica	»	3	—	7	—
Karube puljezke	za 100 k.	7	50	7	75
levantinske	»	—	—	—	—
Smokve Kalamata	»	14	—	16	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	2	—	5	—
Bademki lliti mendule za 100 k.		—	—	—	—
dalmatinske	»	84	—	90	—
Leśnjaci	»	25	—	27	—
Šljive bosanske i srbske	»	26	50	27	50
» Kranjske i hrvatske	»	14	50	15	—
Pšenica ruska	»	11	—	11	35
ugarska	»	12	50	13	—
galačka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	50	7	75
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	9	75	10	25
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	50	9	50
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	11	—	12	—
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	10	—	16	—
Leća	»	—	—	—	—
Orič talijanski	»	15	—	—	—
inglezki (kitajski)	»	12	50	14	25
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	122	—	—	—
Istarska	»	—	—	—	—
Daske korniške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	11	70
bukovice	»	7	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje	»	50	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	41	—	—	—
Istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	50	9	75
u kasetah	»	12	25	—	—
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	47	—	53	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		75	—	100	—
dalmatinske	»	60	—	90	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.,		28	—	40	—
Bakalar	za 100 k.	35	—	38	—
Sardele 1 baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	41	—	43	—
Salo	»	68	50	—	—
Slanina	»	70	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	—	—	—
Krupica (semolin)	»	4	40	—	—
Lišće od javorike	»	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
sploh	»	25	—	50	—
Med dalmat. i rički	»	24	—	31	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		8	75	9	—
Cunja (Strace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	«	14	—	16	—
Sumpor u prahu	«	7	50	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 9. U Trstu 1. Maja 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smislu ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalaze nijesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se novracaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

PREDSTAVKA

občinah **Kastav** i **Veprinac** upravljena na visoku zastupničku kuću glede uvedenja hrvatskoga jezika na c. k. gimnaziji u Pazinu, c. k. učiteljišću u Kopru i c. k. ženskom učiteljišću u Gorici.

Visoka zastupnička kućo!

Slobodoumni članak XIX. državnog temeljnoga zakona od 21. Prosinca 1867 državni zakonik br. 142 pripoznaje svakomu narodu pravo gojenja svojega jezika te njegovu jednakopravnost u školah, uredih i javnom životu. Veselim srcem pozdravišo onda svi narodi obitavajući u ovostranoj poli države znameniti taj napredak u austrijskom zakonodavstvu videć si otvorena vrata k slobodnom razvitku i dostignuću kulture, kakovu već dostigoše zapadno-europejski narodi. Priznav jednakopravnost svijuh jezikah zakonodavstvo polazilo je od jedinoga i pravoga stanovišta, da se narodi samo ónda dočepati budu prave izobraženosti, ako njezin način u dostignuću počiva na naravnom temelju, na temelju jezika, u kojem čovjek naputkom majke odgojiteljice prve utiske, što na njega čini izvanjski svieť, darom govora izrazi. Zato ćuteć svi narodi svetinju jezika uzradovaše se uzakonjenju štovanja svakog jezika; štovanja jednoga naroda naprama drugomu, jedinim uvjetom, kojimi se može ljubav izmedju narodah naše prostrane države uzpostaviti.

Ali na žalost prodje već 14 godinah a o izvršenju ustanovah članka XIX. gore napomenutog temeljnog zakona mi Hrvati u Istri nevidismo tomu ni traga.

Mi Hrvati, kojih nas je po zadnjem veoma nepravedno obavljenom popisu, sa Slovenci stanujućimi u koparskom kotaru 166000 — ako uzmemo občevni jezik za obilježje narodnosti — nemamo nijedne srednje škole s hrvatskim nastavnim jezikom, dočim Talijani, kojih je po istom popisu nabrojeno 112 hiljadah, imadu već od mnogo godinah jednu gimnaziju, jednu realku i jednu nautičku školu u svojem kao nastavnom jeziku. Mjesto da se po pravici i na temelju već navedenoga članka XIX ustroji bar jedna srednja škola za veliku većinu hrvatskog naroda u Istri, koji je od vajkada lojalno, vjerno i poslušno sve državne terete nosio i oko oživotvorenja svojih svetih pravah uvjek samo zakonitimi sredstvi nastojao, ustrojila se u Pazinu državna gimnazija s njemačkim nastavnim jezikom. Svakomu je poznato, da u Istri neima Njemacah van po gdjekoji činovnik ili vojnik. Neznamo dakle za koga se je taj zavod ustrojio! Naši sinovi polazeći škole ako hoće u Pazin gdje jim je najpriličnije, moraju veći dio vremena, koje na gimnaziji sprovedu, uložiti u to da se nauče nemački, a tim lahko zaostaju u ostalih predmetih. Uz takve okolnosti nemože biti govora u napredku. To je i uzrokom što mnogo naših sinovah iz Istre i kvarnerskih otokah polazi radje one zavode, gdje je talijanski nastavnim jezikom. Ovim načinom izgubljeno je na žalost mnogo naših sinovah, odgojenih u tudjem duhu.

Imamo u blizini dvie hrvatske gimnazije, i to na Rieci i u Senju. Mnogi su prisiljeni pohadjati ove gimnazije jedno što nepoznavaju njemačkog ni talijanskog jezika, a drugo da se u svojem jeziku mogu podpuno izobraziti. Ova pohadjanja spojena su pako s velikimi žrtvami, jer ovi mladići u tom slučaju nemogu uživati štipendijah ustanovljenih u ovoj poli države.

Ima u Zagrebu sveučilište na hrvatskom jeziku; nu polazak istoga otoščan je našim sinovom, jer se državni izpiti ondje položeni nepripoznavaju valjanimi u ovoj poli monarkije.

Na prigovor obično učinjen od nadležnih oblastih na naše molbe u tom smislu, da neimamo učovnih knjigah niti usposobljenih učiteljah, imamo primietiti da imamo toga dovoljno.

Osim navedenih srednjih školah u Istri napomenuti nam je još muško učiteljište u Kopru, gdje se odgajaju učitelji za pučke škole. I ovdje je nemački jezik za najviše predmetah nastavni jezik, a hrvatski predavaju se u hrvatskom odjelu samo njekoji predmeti u prvih trih razredih, u četvrtom razredu je za sve predmete osim vjerozakona i hrvatskog jezika njemački nastavnim jezikom. Ovdje vriedi ono isto što napomenusmo o Pazinskoj gimnaziji pače je ovde još gore jer se u učiteljištu za četiri godine mora mladić toliko njemački naučiti, koliko ondje u osim godinah.

Žensko učiteljišta u Istri nema. Djevojke želeće se pripraviti i usposobiti za učiteljice, moraju pohadjati pripravnicu u Gorici. I tuj je njemački nastavni jezik analogno kao na koparskom učiteljištu, jedinom razlikom da u Gorici niti nema hrvatskog odjela. Gdje će se dakle odgojiti učiteljice za hrvatsko istarsko pučanstvo? Pokorno ovo občinsko zastupstvo obraća se indi na uvidjavnost i pravednost visoke te zastupničke kuće s molbom, da nas oslobodi našeg nesretnog položaja, odstrani nezakonito stanje, u život uvede naša svota i zakonom priznana nam prava, i ponajpače ustanovi:

I. Da se u pazinskoj gimnazji uvede hrvatski kao nastavni jezik postupice, počam od školske godine 1882-83. a njemački i talijanski jezici imaju biti za svakoga obvezatnimi predmeti; a isto tako da bude obvezatnim predmetom hrvatski jezik na srednjih školah s talijanskim učovnim jezikom;

II. Da se na mužkom učiteljištu u Kopru i na ženskom u Gorici uvede poseban hrvatski odjel gdje se imaju svi predmeti podučavati hrvatskim jezikom. Nadajuć se da će ova visoka zastupnička kuća našoj pravednoj želji zadovoljiti, sakupljeno ovo občinsko zastupstvo u svojoj sjednici od 17 travnja t. g. opunomoćuje glavarstvo ove občine da ovu molbu na dotično mjesto odpravi.

PREDSTAVKA

občinah **Kastav** i **Veprinac** glede uvedenja hrvatskoga jezika u javne c. k. urede u Istri i kvarnerskih otocih.

Visoka zastupnička kućo!

Četrnajst prošlo je već godinah odkad su stupili u život slobodo-

Podlistak.

„Pisma“ mojemu prijatelju.

Iz srednje Istre, god. 1882.

Mislim, da neću uvriediti cienjene čitatelje dične nam »Naše Sloge«, ako jim priobćim kadkada u podlistku razna pisma, upravljena na mog prijatelja, koji se je u doba dopisivanja deslo u stranom svietu.

Sadržaj dotičnih listovah bijaše obično ozbiljno — šaljive naravi, a iz niza poredanih riečih proniceo je onaj duh, kojeg običajemo nazvati narodno-hrvatskim, a ne narodno-istrijanskim. Stoga, što su ovdje navedene skoro same činjenice, a ponajpače takove, tičuće se srednje Istre, scienim, da neću naći na tvrd kamen, nego na mehko, gostoljubivo srce, kojeg će se poprimiti svaka moja i najneznatnija rieč. — Time hoću, da zaključim moj kratki predgovor te da predjem na stvar.

* *

Predragi Ante!

U ***, mjeseca siečnja 187...

Nema još petnajst danah odkad si odputovao u B..., a eto u mene jur tri tvoja pisma. To me neizmjerno veseli, što ti daljina, koja nas dieli, nije otudjila srca, a time ni ljubavi, koju reć bi gojiš u najvećoj mjeri prema meni i domovini tvojoj. Naša Istra trebuje dandanas sjegurno vjernih srdacah, vjernih i dosljednih sinovah, trebuje, velim, značajnikah, do kojih stoji, da ju štite od grabežljivih rukuh sveobćeg nam neprijatelja, da joj obrane prava po Bogu i ljudih opredieljena, riečju, da uzmu u iskrenu zaštitu nesretno zabludjelu kćerku Istru. Tvoje ponašanje, tvoja djela svjedoče, da i ti medju ove spadaš. Prijatelju, to je liepo, tako treba!

Vrlo su me se dojmile viesti iz glavnoga grada, na kojih ti se najsrdačnije zahvaljujem. Da se pak ponešto odužim tvojoj dobroti to da ti izpunim želju, hoću da ti pripovjedam i ja koju novost iz našega kraja. Čitaj pomnjivo.

Bilo je prošle godine, njekolikodanah prije božića, kad se u našem gradiću oko pol šeste na večer sakupi hrpica ljudskih stvorovah, da se uputi kroz naše skoro tamne i tiesne ulice u gostionu »k našemu Šimi«. Ovdje bijaše zastupana skoro ći tava prva klasa ili prvi razred stanovničtva. Velim prvi razred, jer stanovnike dielim na tri. U prvi spadaju oni, koji sjede do kasna u gostioni našeg Šimuna, kvaseć si grlo i trbuh sa njekoliko kapljicah dobrog crnog vina te ustrudjujuć si mozag igranjem briškule, trešete-a ili more; u drugi oni, koji sprovadjaju večer po dućanih (butigah), vučeć iz lule smrdljivi.... dim i slušajuć pripovjedanje starijih izkusnijih ljudih bitki kod Lise (Visa), kod Custozze, Solferina i s drugih zanimivih i nezanimivih stvarih; u treći oni, koji se razredaju u svojoj kući obično na ognjišću kraj visoko plamteće vatre, izpuščajuć po koju ozbiljnu i šaljivu. Dakle skoro čitav ovaj prvi razred se smjesti u sobici kraj običnih stolovah te naruči dosta vina i karte za igru. Tuj se igrale i pilo njeko-liko satih, dok se napokon neiztrude, ne od pića (vaj Bože!), nego od prenapetog kartanja.

»Karte na stranu«, začu se na jednom glas g. Srećka. »Dosta se naigrasmo i načavrljasmo! Numočimo bolje naša grla, pak bajd u pjesmu.

I doista predlog prodre. Nekolicina prisutnih misljaše valjda jur na »Garibaldi fu ferito«. »O Venezia benedetta«, i. t. d., kad li ke grom iz vedroga neba zateče naš Srećko svojom »Mila, mila lunica«, njesnom najme, koja je trojicu silno uzburkala.

Oh, Antune! Da si mi vidio komešanja, velike buke, vike i psovke radi liepo narodne naše pjesme!

»Sramujte se, izaći na polje takovim smradoma, zakreketa jedan od te trojice, koji nije mogo da izlieči tu zadanu mu ranu.

Čitavo ga družtvo gledaše začudjeno i zapanjeno osim dvojice, kojim je, sudeć po raznih crtah njihovog lica, ponašanje njegovo veoma godilo.

»To je odviše drzko«, produlji on. Takove pjesme mogu pjevati samo divlji narodi, kao na primjer Žulu Kafri u Africi, stanovnici Tunguzije u Aziji, a ne »Mi«, osobe našeg prekomorskog kova. Naše uho nemože podnieti zvuk prokletih ščavunskih pjesamah, kao ni njihovog govora, jerbo sve ovo uvjerava uvjek više druge ljude, druge narode, da ovuda ima zbilja hrvatskog življa. Ja Vas, gospodo nerazumijem! Ta su Vas otci domovine (padri della patria?) u Pa...u vrlo liepo podučili u držanju prema ovoj prostoj masi, pa Vas i oni podučavaju kroz jedino spasonosno glasilo predočujuć vam načine i sredstva, kojimi treba da se borite ma i proti najneznatnijem probitku (interesu) ovih »ščavunah«. Razlog tom nerazboritom, nepametnom Vašem postupku bit će površno čitanje ove novine, a možda i neshvaćanje našeg poslanstva. Da, ovaj hrvatski živalj mora biti u pravom smislu rieči ščavun, rouf. Dajte njemu novacah, robe, ali uz velike kamate (interese), varajte ga do kraja, nu nedavajte mu narodnih školah, priečit mu svaki napredak.

Gospodo! Manite se ovih po narod dobrih svojstvah te poprimite se onih naših crnih, groznih, pak recite: Ostan, neuka gomilo; ta nam već sada toli mutiš račune! Vi s...—...«

»Oljoj upadne mu u rieč naš gostioničar Šime, neuka gomila?« Oči mu zabliestiše a krv ga ošinu najvatrenijim rumenilom. »Gomila? Gdje ste Vi bili u školi? Da li u Padui ili u Beču? Bilo gdjegod, Vi ste, čini mi se, svuda slabo uspjeli, a nadajte se, da nećete ni ovuda bolje. Vi ste mene i sve moje sunarodnjake u Vašem govoru nesmiljeno uvriedili, Vi ste bez duše, jer mi bi morali po Vašem mnienju biti ona masa, koju treba izkoreniti, uništiti. On, kruto se Vi varate! Naši seljaci nisu tako stiepi, a da nebi vidili, kamo ih vodite, nu nisu ni tako gluhi, da nebi razaznali spasonosni glas opasnog. Ščavuni? Mm—....—«

»Koji ščavuni! umješa se u govor g. učitelj. Hrvati, Hrvati, onaj žilavi narod, kojega nisu mogli ni Turci uništiti, a kamo li ufanja, da će ga to Taljani, Karnjeli«,

umni temeljni državni zakoni, na kojih bi si imalo osnivati dobrostanje, slobodan razvitak i napredak te sreća naše ukupne države. Bolja budućnost imala je osvanuti za mnogobrojne pod blagim okriljem obće obljubljenoga cara i kralja Franja Josipa I. sdružene narode, oživotvorenjem svaki narodni razvitak pospješujućimi pravednimi zakoni. Nu godina izteče za godinom a nekoje od glavnijih zakonskih ustanovah ostadoše sveudilj mrtvim slovom. Hrvatski narod u Istri i kvarnerskih otocih mukotrpno je očekivao, da će se moći podignuti do onoga stepena kulture, koja bi ga po pravu i po njegovih sposobnostih išla, da su mu pružena sredstva zajamčena člankom XIX zakona od 21 Pr. 1867 D. Z. 172. Taj članak zajamčuje jednakopravnost svih austrijskih narodah u javnom životu, u javnih uredih i školah. Tim je najsvetijemu blagu svakoga naroda, narodnom jeziku pripoznato dolikujuće mu dostojno mjesto.

Mi smo očekivali da će pravedne i uvidjavne vlade svoje djelovanje obzirom na jezik udesiti polag postojećih državnih zakonah. Nu na žalost izkusismo ne samo da nije naš hrvatski jezik u javnom životu napredovao, već je svakim mogućim načinom istisnut bud talijanskim bud njemačkim jezikom iz svih političkih, financijalnih i sudbenih uredah. Polag zadnjega popisa pučanstva u Istri i kvarnerskih otocih iznaša stanovničtvo oko 278.000 dušah. Od ovih upisalo je 166.000 za obćevni jezik hrvatski odnosno slovenski, a 112.000 talijanski. Prem se po obćevnom jeziku nesmije kod nas ključiti na narodnost, to se ipak smatra da je u Istri sa pripadajućimi otoci do 166.000 Hrvatah i 112.00 Talijanah. Nećemo da visokoj kući razlažemo način, kojim se je taj popis obavljao jer bismo se odviše odaljili od predmeta. Nu konštatovati nam je da je za kakvih 20.000 naših ljudih upisan u listine obćevni jezik talijanski. Broj pučanstva našega naroda jasan je ključ, po kojem bi se imala krojiti pravica.

Naš jezik govoren od ogromne većine istarskoga pučanstva nije kod c. k. državnih oblastih nigdje u porabi.

Da se već unapried ogradimo proti svakomu prigovoru, koji bi se mogao bud s koje strane podići, pripomenuti nam je, što je toj slavnoj kući poznato, da je hrvatski jezik sposoban i vrstan za svaku struku uredovanja. Spomenuv samo da imaju Hrvati u drugoj polu države u svojem jeziku vrhovni hram znanosti i samostalnu narodnu upravu bilo bi suvišno dulje o tom govoriti. Nu uza sve to našemu jeziku zatvorena su vrata javnih uvedah, naš čovjek neznajući drugog jezika prisiljen je, želi li zadovoljiti državljanskim dužnostim, obraćati se uz materijalni gubitak do onih, koji poznavaju uredovni jezik, koji nije jezik onoga pučanstva, za koji je dotični ured ustanovljen.

Dali mogu još u XIX stoleću slobode i napredka takovi odnošaji obstojati?

U slobodnoj i ustavnoj državi, u državi kojoj na čelu stoji okrunjena glava, koja želi mir sa svojim narodi, takovi odnošaji obstojati nesmiju.

Članak XIX temeljnoga zakona ima se oživotvoriti. — Ovo pokorno obćinsko zastupstvo podastirajuć nazočnu molbu na visoku zastupničku kuću neima na umu drugo nego da se obstojeći zakon vrši, da se svojevoljna tumačenja i udomljeni nenaravni običaji odstrane, te prosi da se u izvršenju članka XIX gore spomenutog zakona ustanovi:

U sve c. k. u Istri i na kvarnerskih otocih nalazeće se uredo političke, financijalne i sudbene ima se uvesti hrvatski kao razpravni jezik, sve naredbe, odluke presude, osude i svi uredovni dopisi imaju se hrvatskim obćinam i hrvatskim strankam izdavati samo u hrvatskom jeziku.

U nadi da će ova visoka zastupničke kuća našim pravednim željam zadovoliti, ovo obćinsko zastupstvo sakupljeno u svojoj sjednici dne 17. ovlašćuje svoje glavarstvo da ovu pokornu molbu na opredeljeno mjesto odpošalje.

Kreditni zavod u Poreču.

Upravno vieće zemljištnoga kreditnoga zavoda u Poreču izdalo je prvo svoje godišnje izvješće za god. 1881, iz kojega vadimo sledeće podatke.

Molbah za zajmove (posude) predloženo bijaše tečajem prošle godine 647 za svotu od 889.500 for., podložene hypoteke imale bi okrugla vriednost od 2 milijuna forinti. Broj ovih molbenicah odpada na pojedine sudbene kotare:

1.	Sudbeni kotar	*Krk*	molbenicah	144
2.	»	» *Pazin*	»	135
3.	»	» *Motovun*	»	76
4.	»	» *Kopar*	»	56
5.	»	» *Poreč*	»	56
6.	»	» *Pulj*	»	38
7.	»	» *Buje*	»	37
8.	»	» *Vodnjan*	»	24
9.	»	» *Piran*	»	21
10.	»	» *Buzet*	»	17
11.	»	» *Cres*	»	16
12.	»	» *Labinj*	»	12
13.	»	» *Podgrad*	»	10
14.	»	» *Volosko*	»	10
15.	»	» *Rovinj*	»	3
16.	»	» *Lošinj*	»	2

Svota 647.

Gledo kotara Krk imamo primjetiti, da je od tamo prispjelo najviše molbenicah, nu zajmovi, koji se traže, su relativno jako maleni, tako da najveća svota u najvećem dielu molbah iznaša 200 for.

Od ovih molbenicah uslišano je 392 sa svotom od 522.000 for. Vriednost hypotekah iznaša for. 1.366.132.18.

Najveći zajam pružen je pazinskoj obćini u iznosu od 35.000 for.. najveći zajam privatnim strankam iznaša 17.000 for. Na gradske kuće dano je for. 121.000, na polja for. 180.500. Poznato je, da je seljačkomu svietu najviše potreba takvih zajmah, da se izbavi iz ruke vodopijah te da uzmogne nješto popraviti i potrebito si priskrbiti. Izvješće izpričava se, da je samo na 43 sgrade podieljen zajam, od tih 23 u Pulju, te da se je poprečno uzeo obzir i na ladanjsko pučanstvo. Prva godina je dobro uspjela, a i to leži u naravi stvari, svatko će uzeti novacah, nu težko će jih natrag izplatiti. Sad još nema govora ob oksekucijah. Svjetujemo pako našemu narodu, da ako već pita kakav zajam, da to za Boga nečini, da uzmogne kasnije dva ili tri mjeseca dobro živit i pijančevat već neka s onim novcom ili poboljša svoju zemlju il poplati svoje dugove, koji ga najviše tište. Lahko se prima novac nu težko ga je vratiti. Da uvide naši čitatelji, kako i koliko je koji kotar uzajmio kod kreditnoga zavoda, donašamo za ravnanje sledeću skrižaljku:

	Kotar	Broj zajmovah	Svota for.	Vriednost hypotekah
1	Buje	25	24.800	54.832
2	Buzet	4	6.300	13.117
3	Cres	4	18.800	34.013
4	Kopar	14	30.100	67.473
5	Krk	48	14.300	30.333
6	Labinj	1	3000	5.603
7	Lošinj	1	1.400	3.400
8	Motovun	18	25.300	70.395
9	Pazin	30	80.100	186.693
10	Piran	1	2000	4000
11	Podgrad	4	1.700	5.858
12	Poreč	29	52.600	192.015
13	Pulj	28	61.800	137.497
14	Rovinj	1	300	721
15	Vodnjan	10	6.500	16.782
16	Volosko	3	1800	7.886
	Svota	321	329.800	832.424

Zato nebi niti jednomu Kastavcu bilo žao, jer je stvar pravedna, niti bi ijedan Kastavac zato siromašniji bio.

All deputacije Lovrana i Veprinca i Voloskoga mogle bi pak uviditi, ako nisu posvema slieпe, da nije pravo, ako se obćini kastavskoj neda dostojno mjesto u odboru, koj ima gospodariti sa cestami, koje upravo *sve* leže u obćini Kastavskoj.

Evo razlogah koji se nesmiju zavrgnuti:

1. Veprinac, Volosko i Lovran imaju 17 poreznih obćinah (comuni censuari).

Kastav ima 32 porezne obćine, i od tih je sigurno 17, koje moraju plaćati cestni adicional, premda jim nekoristi, jer nisu posve blizu kotarskih cestah.

2. Veprinac, Volosko i Lovran imaju jedva 12000 dušah Kastav ima 15000 dušah.

3. Veprinac, Volosko i Lovran plaćaju skupa manje cestnoga nameta, nego li Kastavščina, a u Kastavščini još od cestovine dolazi najmanje 1800 for. na godinu.

4. Veprinac, Volosko i Lovran neimaju sve skupa niti 10 vozarah (carradori), dočim jih Kastavska strana ima preko 300.

Dakle na temelju toga bilo bi razložito, da od Kastavske strane bude u cestnom odboru većina, ili ako ne to, barem da budu najmanje trojica od svih sedam.

Čujte kako se je jučer pokušalo izabirati na Voloskom:

Kastavska lista bila je: 4 iz Kastavščine, 1 iz Lovrana, 1 iz Voloskoga, 1 iz Veprinca.

Drugih deputacijah lista bila je jednaka i to takova, da bi bio izabran *jedan* iz sve Kastavščine, *tri* iz Lovranščine, *dva* iz Veprinca, a *jedan* iz Voloskoga.

Izhor je nezakonit radi drugih stvarih, koje mi se neda pripovjedati, i nadam se, da Kastavci neidu više u takov »komitat«, jer je proti njihovim interesom i proti zdravu razumu.

Bilo bi želiti, da i oblasti uvide nespodobu ove uredbe i da ustroje mjesto kotarskih cestnih odborah obćinske odbore cestne, koji bi bili neodvisni od zastupstva i imali posebnu dotaciju, i to čim manje adicionala, a čim više rabotah računanih, ne po porezu, nego po odraslih muških glavah, i po voznom blagu, jer u nas hvala Bogu ima mnogo rukuh, a malo gotova novca, pak bi narod rabotom učinio mnogo u vremenih, kada neima osobitoga posla na gruntih, ni zaslužbe vani.

Iz zapadne Istre.

Žalostna je istina, da je i onako maleni broj stočarstva u Istri podložen kužnoj bolesti, jedno radi nevaljala načina u gojenju a drugo radi nedostatne hrane te se svakim danom broj blaga umanjuje tako da možemo reći, da je Istra u ovoj struci gospodarstva na zadnjem stepenu u cieloj državi. Spominje ove okolnosti i porečki list. Što se tiče stajah i čistoće kod marhe moglo bi se njekoliko popraviti, jer vlada dosad u tom pogledu veliki nemar, nu što se tiče pašišća i krme nebi se moglo mnogo na bolje okrenuti. Dobro je sijati djetelinu, nu veći dio seljakah imade jedva toliko zemljišta, koje jim je neobhodno potrebito radi potrebite hrane za cielo ljeto, a nemaju gdje da siju djetelinu!

Uzrok što je malo stočarstva i što se svakim danom manji, kozam nema više ni traga (nego jedina u Poreču za uspomenu) bit će donjekle i šumski zakoni, koji hrane da se u prosječene šume gone ovce 14 mjeseci a goveda 4 ljeta.

Trava obćinskih imanjah je skupa, jer odkad su obćine sdružene, jako su zaostale u davkih i drugih plaćilih; gdjegod se to hotomice čini, da čim prije rečena imanja dodju pod bubanj (inkanat) a tako jih gospoda za male novce mogu kupiti. Velika pogibelj jest i kreditni zavod u Poreču, jer će domala posjednikom šume pobrat te dioba obćinskih imanjah. Na ovaj način će seljak ostati bez marhe, koja mu podaje lieb novac i gnoj, dušu gospodarstva. Sjetne strane reć bi da se dobro djela, posudjuje se nu kad bude plaćati, neznamo kako bude.

Iz Sv. Petra u Šumi *26. Travnja 1882.*

Žalostnu viest imam Vam javiti Gosp. Uredniče, da su na 25 ovoga mjeseca bili pozvana naša 4 obćinska zastupnika na izvanrednu sjednicu u Tinjan, neznam dali po nalogu c. k. kotarskoga kapitanata ili školskoga vieća. Med ostalim bilo na dnevnom redu, koji učevni jezik da bude uveden u ovdašnje obćinske škole: čujte: Devet zastupnikah glasovalo je za talijansku a samo osam za hrvatsku. Od naših zastupnikah iz sv. Petra glasovala su trojica za hrvatsku a jedan za talijansku školu, tomu se još može oprostiti, jer je Karnjel. mu neznamo, tko je zaveo njekoje križanske i tinjanske hrvatske zastupnike, što su dali svoj glas ga talijansku školu, kad nije kod nas niti jednoga dječaka talijanske narodnosti sposobnoga pohadjati školu, jer smo svi Hrvati! Kako mogu, još pametni ljudi zalutati! Ostaje nam svakako nada, da neće se više oblasti obazrieti na takve odluke, koje su protivne svim naravnim i ljudskim zakonom.

Svi su se naši obćinari mnogo uzradovali, kad se nam lanjske godine poslala hrvatska osoba za učitelja. Sada naša djeca marljivo polaze školu te je viditi liepoga napredka, nu kad bi na našu nesreću više oblasti odlučile, da bude talijanska škola

---

»Dá Hrvati, gospodo, produlji naš krčmar, ovi naši seljaci su bistre glave, nu žalibože odviše dobre ćudi i dobre duše. Ali da ovo nadopune, jaoh si ga tebi, kad oni uzplamte. Od mirnih janjetah postanu oni krutnimi lavi! Pazite se, velim, jer krv nije voda!«

»Štu? započne opet prijašnji govornik«. »Ni kod nas nije krv voda! I mi smo....«

»I Vi ste oni vojnici, odgovori naš Šime, koji kažu pete mjesto žilavih rukuh«.

U taj tren sve se od srca nasmije, da i ona dvojica od druge strane. Ti Antune, poznaješ sjegurno ovu potonju gospodu. A Bože moj: Mali Fantina i Biškot-Ćić. Znanci su to stari »Naše Sloge«, koja il je jur više puta ušćipnula za veladu.

Čim se grohotan smjeh nešto utiša, eno ti glavnoga govornika, kojemu se nije htjelo mirovati. Reko bih, da ima crva...—...

»Gospodo! veli opet ta naš nezasitni govornik, jedinj nam je spas.....« »Dá, dá, prekine ga g. Šime njeđljivim glasom. Dá puna »brenta« vina je Vaš spas!«

Sve zagrohota smjehom.

Nu naš delija, kao da nečuje ovu sjegurno dobro primjetbu pokaza opet krezuba svoja usta, veleć:

»Vi se smijete; ali neznate koja zdrava načela, sredstva goje ovi..... iste.

Samo »bombiste«, pridoda pikantno naš Šime te ga umoli smješeć se, neka napreduje.

I taj put ga poprati družtvance okratkim posmjehom, koji se izticahe osobitim načinom u finom glasu gostioničareve žene.

»Da su »... dentisti« pravi otačbenici, pravi i vjerni sinovi domovine, pr....—«

»Kad nam nedaju, zakrči učitelj govorniku, ni naših hrvatskih, narodnih škola, kad je većina njih pot-klo iz našeg naroda, kakovi da su to otačbenici, vjerni sinovi?«

»Nu kako vidim, progovori napokon i g....ić, toj žalostnoj prepirki nema kraja. Uvriede sa ove i one strane mogle bi prouzročiti uzvrijanje krvi. Kanimo se zato, gospodo, ovih nesnosnih riečih, pak da zadovoljimo i ovoj trojici, zapjevajmo i na njihovo veselje jednu »garibaldinsku«.

Ovo nekoliko riečih reć bi, da je cielu buku i uzrujanost ugušilo. Nježne crte svih kolikih licah odavale su njeku veselu promjene. Sve se prijateljski pogleda. Namočiv grla, družtvance hoće, da otrapi. G. ....ić kao u znak početka pjesme digne desnu ruku, pak započne u smislu svojeg »garibaldinskog« predloga ugodnim dojstva glasom onu poznatu »Oj Iliri, još ste živi«, koju je valjda g. Verdi(?) uglasbio.

»Za Boga, nekvarite nam ušijuh« zavapi ona trojica, koja razvaliv nekoliko stolicah prekoraca brže bolje sobicu te sidje po stubah na ulicu, viećć zdvojno »fatalno, fatalno«.

»Kako rekoh! prosbori veselo naš Šime, izpunilo se, nisu Vam ovo ljudi smioni.

Sada se tek naši ljudi veseliše na pobjedi. Zabava je tekla najboljim redom do 11. satih, kad su se razstali te si zaželjeli »lahku noć«.

Evo ti dakle novosti. Prosudi ove, pak češ onda dobiti druge na ocjenu.

Srdačan pozdrav tebi i Franji od

tvojeg

Matkovića.

DOPISI.

Kastav, *21. Aprila 1882.*

Jučer imao je na Voloskom biti izabran novi cestni odbor. Po zakonu biraju ga svi glavari i svi obćinski savjetnici iz Kastva, Lovrana i Veprinca.

Cestni odbor ima po zakonu *uzdržavati i popravljati* obstojeće *vozne puteve*, a ne sam novih graditi. Vozuih putevah, koji nebi bili cesarske ili provincialne ceste, nema ni u Veprinačkoj, ni u Lovranskoj obćini, a u Voloskoj vrlo malo.

Ali te obćine krivo misle, da nisu dužne plaćati cestnoga nameta (adicionala), jer da se vas netroši u njihove obćine. No nisu tomu krivi Kastavci nego zakon koji je obćine sa tako različnimi interesi složio u jedno plaćilo.

Bilo bi dakle pravo, da Lovran i Veprinac neplate adicionala za ceste, ili ako ga plate, bilo bi pravo da jim ga odbor povrati, pak neka popravljaju svoje staze. Volosko moralo bi plaćati samo toliko da uz brži onaj komadić ceste prama Matuljum.

u čisto hrvatskoj obćini, onda bi za gotovo u školi sjedio sam učitelj kako se je to sbivalo kod prijašnjega.

Da bi ono devet zastupnikah, koji su svoj glas dali za talijansku školu, čitalo »Našu dičnu Slogu« ali barem da slušaju drugoga, koj čita, nebi se bili dali zavesti već bi svoje branili i zasovarali a neki onako nepromišljeno radili. Uvjereni smo, da ti zastupnici sami neznaju, što su uradili te neznaju ni iz daleka, kako će jih cieniti učeni i naobraženi svieat, koji se svuda odgaja u svojem jeziku.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 28. travnja 1882.

Delegacije su dokončale svoj posao. Nego mjesto 23 miliuna nisu dozvolile na uštanački trošak nego 21, jer se Magjari nisu nikako dali sklonuti na taj zahtiev, tako da se moralo doći do skupna većanja, pak se izpunila magjarska sa 59 glasa protiv 45. Najbrže radi toga da je odstupio Szlávy, ministar skupnih financijah austro-ugarskih.

Naši će se čitatelji biti možda više puti pitali, da koji je uzrok, što im o ustanku nejavljamo nikad nego veoma malo. Uzrok je tomu taj, što o njem neznamo nego jako malo, jer novine pišu sad ovak sad onak, sad da je sve svršeno i dokončano, a sad opet da se ustaše pojavljuju kad ovdje kad ondje. Što bi radi reći, nesmiemo; a što bi mogli, nevriedi spominjati. U Bosnoj, gdje nije ni bilo pravog ustanka, zapovjednik, general Dahlen, dao je na narod proglas, da neka se vrate, da obrade svoja polja, svi koji su pristali uz ustanak, pa da će im se oprostiti, samo ako nisu krivci kakvog običnog zločina, jer pravim zločincem da će se suditi, kako i valja, uvjek i svagdje svom strogošću zakona. Tim su dakle širom otvorena vrata pomirenju.

Carevinsko vieće razpravlja zakon o gradjenju nekojih železnicah. Ministarstvo trgovine nakanilo je spojiti Trst s Istrom posebnom prugom, koja bi se u Herpeljah imala odbiti od državne istarske željeznice, a kroz Zavale izpod Skednja prispieti u Trst. Ta bi pruga bila kao strašilo družtvu južne željenice, da će se protegnuti ča do Rudolfove, gdje se nebi to družtvo dalo sklonuti na povoljniju za Trst vozarinu. Jer valja znati, da je vlada svakako naumila pridignuti padajuću tršćansku trgovinu. U tu će se svrhu viećati u Beču i o tako zvanoj diferencialnoj iliti razničnoj carini kave i druge prekomorske robe, koja je dosad preko Hamburga na sjevernom moru do same Ljubljane cjenije dolazila u Austriju, nego li preko Trsta. Sniženjem carine i vozarine, izravnat će se ciene tako, da će onda sva ta trgovina udarit kroz Trst, koji tim gleda pred sobom opet liepu budućnost. Iste će polakšice valjati i za hrvatski grad Rieku.

Hrvatski sabor, izjaviv i opet jednoglasno, da Rieka pripada kraljevini hrvatskoj, izabra svoju kraljevinsku deputaciju, koja se ima o toj stvari konačno sporazumiti s Magjari, ako imaju oti ikoliko volje, da živu u miru s Hrvati. Vlada je htjela, da se odaslanici biraju bezuvjetno, kao da se nezna, da Magjarom nije do sporazumijenja, nego jedino do uzakonjenja njihova nezakonitog posjeda Rieke i njezine okolice. Ali, hvala Bogu, u tom neće ni ovaj put uspieti, jer su hrvatskim odaslanikom vezane saborom ruke. Drugom prigodom Hrvati će morati stupiti na ono gledište, sa koga je to pitanje smatrao u saboru zastupnik Barčić, to jest, Magjari će morat obnoviti na Rieci ono stanje, u kojem se je nalazila do 1868. godine, pa gledati sporazumiti se s Hrvati, jer stopram onda bit će moguće govoriti o sporazumljenju. Sve bi se dalo Magjarom oprostiti, ali se noda i nemože ona njihova zlobna težnja, gdje za volju tudjemu talijanskomu životu traže da izkorene na Rieci i u njezinoj okolici domaći hrvatski živalj. Ili zar Magjari zbilja misle, da će im biti budući riečki Talijani bolji prijatelji, nego li zadovoljni i mirni Hrvati? Neka Magjari dobro zapamte, kad budu jednom Istra i Rieka sasvim talijanske, da je onda u tom Primorju odzvonilo zauvjek i njim kano i Hrvatom.

Juče se otvorio njemački parlamenat. Carski odpis naglasuje, da se carstvo nalazi sa svimi susjednimi državami u dobru prijateljstvu. U Franceskoj crkveno i proti crkveno gibanje postaje sve to zamašnije. Ako budu franceski katolici onak odvažni, kao što su bili njemački, konačna jih pobjeda nemože ominuti. U Italiji se neprestaje pisati i govoriti o dolazku tamo nj. veliè. našega Cara i Carice; ali Talijani bi htjeli, da dodju u Rim, a naši vladari da neće, da neuvriedo Papo. Englezi se stali opet zauzimati za Židove, kojo u Rusiji opet grozno progone. Krunisanje cara Aleksandra da će biti polovicom augusta, a svečanosti da će trajati cielih petnaest dannh. I Milan, kralj srbski, da će se krunisati pod konac istoga mjeseca auguste. U Egiptu uvjek gore. Sada dapače počela se u tu stvar mješati bolje i sama Turska, pa da misli poslati tamo i svoju vojsku pod zapovjedničtvom plevanskog lava, glasovitog Osman-Paše.

Franina i Jurina.

Fr. Ča je novoga po Istroj?

Ju. Va Žminjskem su gradu na 24 Avrila po noći tati ukrali peteha, pak se tomu svi Žminjci čude.

Fr. A meni su povedali da su s petehom još dvo ovce i tri kokoši tu noć odnesli i još va sv. Ivanca 25 ovac, i na 22 po noći u Žminju 15 ovac.

Ju. Tomu se nečude, zač Žminjci su navajeni na takovi glasi skoro svaku šelimanu, ali se čude radi peteha.

Fr. A ča žandarmi u Žminju?

Ju. Patrolu delaju, službu nastoje i paze dobro na...

Fr. A ča župan?

Ju. Za obćinskim stolom se krepko drži, da mu ga neugrabe, samo na Slogare mršći, a za drago ča ćeš!

Fr. Čujem, čujem da se na to lopove nepazi kako treba pak je uz takovu razuzdanost velika nevolja i stiska po Istroj.

Ju. To su liepe rožice, koje nam donaša poltalijančenje istarskih Hrvati, ko izčupa z njihovih srdac svaku iskru strana božjega.

Fr. Tako je i će biti dokle se nebudu deca uzgajala va pučkih školah va svojem materinskem jezike te usadila u njihova srca ljubav pram svomu rodu i jeziku, a ne mržnja.

Različite viesti.

Presv. g. Dr. Ivan Nepomuk Glavina. Drago nam je javiti, da je za nasljednika pokojnomu tršćansko-koparskomu biskupu *Jurju Dobriću* imenovan i opet jedan sin ove biskupije. Dosadanji porečki biskup presv. *Ivan Glavina* postao je biskupom tršćansko-koparskim; imenovanje nije još službeno oglašeno. Tim ostaje lišena porečko-puljska biskupija svojega duhovnoga glavara.

Dr. Antun Franki, dosadanji profesor na bogoslovnom sjemeništu u Zadru, imenovan je profesorom na bogoslovnom fakultetu kr. hrvatskoga sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu. Profesor je rodom iz otoka Krka, vriedni sin hrvatskoga naroda, pa mu iz srdca čestitamo na njegovom imenovanju.

Peticije. Doba je već bila, da su se i naše hrvatske obćine ganule zahtievajuć, da se napokon i našemu narodu dade ono, što ga po božjem, ljudskom i državnom pravu ide. Promjenom bečke vlade nadasmo se, da će se polagano što-god i za nas učiniti, al strpljivo čekajuć već dvie godine ništa se zà naš učinilo nije. Dužnost je dakle na nama, da odlučno zahtjevamo, da se zakon vrši. Paragraf 19. temeljnoga zakona od god. 1867 ima svakako stupit u život, nesmijemo mirovati, dok neizvojštimo zakonom nam garantirana prava. — Milo nam je svojim čitateljem priobćiti, da su obćine *Kastav* i *Veprinac* bile prve, koje su sasvim odlučno formulirale svoje zahtjeve te jih zastupničkoj kući car. vieća u Beč odposlale. Na prvom mjestu priobćujemo dotične predstavke. — Čujemo, da je obćina Kastavska odaslala i još jednu treću peticiju sliedećega sadržaja: »Da se od obćinskih šumah (privatni jih neimaju) neuljeruje veći porez nego dosad, jer je već i dosadašnji previsok«

Narodni dom u Ljubljani. Javili smo već, kako se Slovenci živo zauzimlju, da si sagrade svoje željno očekivano središče »*Narodni dom*«, gdje bi se usredotočilo sav književni rad slovenske braće. Sa svijuh stranah skupljati će se prinosi za podignuće toga slovenskoga hrama. U Trstu ustanovio se je odbor sastojeći od preko 20 osobah iz svijuh stališih, koji će — čim bude konačno konštituiran — razaslati dotične proglase te pozvati narod, da svaki štogod doprinese za tu plemenitu ideju. — Osobito nam godi, što u istom odboru sjede u potpunom sporazumljenju Slovenci, Hrvati i Srbi.

Krštenje Židovah u Trstu. Prošloga mjeseca umrla je u Trstu gospoja Landauer, rodjena barunica Morpurgo. Kad nije već bilo nade, da će se spasit život pokojne, htjedoše domaći poslati po rabina, jer je obitelj židovska. Pokojna se pako izrazila, da nije židovka, nego da je već dulje vremena katolikinja te neka joj dovodu katoličkoga svećenika. Učinilo po želji, kako je zahtjevala, te umre sprovidjena sv. sakramenti. Takodjer jedan tršćanski liečnik židovske vjere predje sa svojom obitelju ovih vazmenih blagdanah na katoličku vjeru.

Stanovničtvo Srbije. Kraljevina Srbija ima 1.700.000 stanovnikah. Poprečno stanuje na □ km. po 35 ljudih. Dobrih 82 postotakah je narodnosti srbske, Vlahah 7.5%, Bugarah 6%, Albanezah 3%, 1.5% ciganah i 0.15% Njemcah. Po vjeri je 90%, grčko-iztočnih, 3% mutamedanecah, 0.3% rimo katolikah, 0.01% protestantah i 0.01% židovah.

Slavlja. Pouzdanja vriedno osjeguravajuće društvo »Slavija« u Pragu napreduje liepim korakom. Osjeguranje proti požaru i drugim elementarnim nesgodam može se kod ovoga društva bez pogibelji preduzeti. Društvo osjeguraje i život pojedinacah sa raznimi povoljnimi kombinacijami. Filialka ovoga društva nalazi se u Ljubljani. U ovom mjesecu putovati će Istrom u poslovih banke g. *Ivan Hribar*, glavni zastupnik iste banke pa tko želi štogod učiniti i osjegurati, to mu se pruža sgoda.

Charles Robert Darwin veliki englezki naravoslovac svjetskoga glasa, koji je zadao naravnim znanostim posebian pravac, preminuo je u Englezkoj 19. pr. mj. u 73. godini svojega života.

Krunitba cara Aleksandra III. Po svoj Rusiji pripravlja se sve živo za krunitbu Aleksandra III, da ova bude što sjajnija. Ruski boljari i velikaši doći će u narodnom ruskom odielu, koje kani car Aleksandar uvesti i na dvoru, u vojski i činovničtvu, a doći će deputacije i iz Azije. Kinezku zastupati će mandarin Cengi, Chivu sam vladar njezin s prvimi dostojanstvenici, da se pokloni novomu vladaru. Emir bukarski biti će zastupan takodjer osobitimi poslanici i visokimi dostojanstvenici; isto tako doći će deputacije iz Merva i Perzije.

Njemački knezi u Rimu. Nj. svetost rimski papa primio je najsvečanijim načinom 12. pr. m. princa Hinka od Pruske. Papinski dvor čekao princa pred crkvom sv. Damasa a švicarska garda izkaza počast. Audiencija trajala pol sata. — Dne 13. o. m. kralj od Würtemberga u službenom načinu, a time kraljevskom počasti. dočekan je na podnožju »Scala Regiae od vrhovnog dvorskog meštra i papinskoga dvora.

Školstvo u Švedskoj. Veliku razliku u duševnom razvitku naći će naši čitatelji med našim i med skandinavskim narodom u Švedskoj. Tamo nije skoro djece, koja nebi znala čitati i pisati. Tamo znade jih 91 po sto čitati i pisati, 8 po sto znade samo čitati a samo 1 po sto nezna ni pisati ni čitati.

„Svi moramo umrieti“ U Imbachu u kraj Kremsa na veliki petak župnik Ivan Wleninger, kad je na prodikaonici u crkvi svršio prodiku s riečima: »Svi moramo umrieti« na jedanput se svalio i za čas bio obće štovani svećenik mrtav. Kap mu život oduzela.

Krštenje židovske obitelji. U Vatikanu je prastari običaj, da se svake velike subote prigodom blagosiljivanja vode u lateranskoj crkvi krsti jedan židov i židovka, kojim onda uvjek kumuju članovi rimske aristokracije. Ljetos prijavio se je za krštenje jedan siromašan židovski trgovac sa suprugom i troje djece, te je stoga ovaj put taj čin osobiti svečano obavljen. Lateranska crkva bila je već rano u jutro napunjena pobožnimi kršćani, među kojimi bilo i mnogo gospojah. Krštenje obavlo je kardinal Chigi, koji je uz to držao ganutljiv govor, u kojem iztaknu, kako su pokršteni samo iz ljubavi prema Krstovoj zaručnici još na svoj način odrekli se svoje vjere, da uzmognu kao kršćani i sudjelovati kod uskrsnuća. Pokršteni odvedeni su zatim u bielom odielu u Vatikan, gdje im je jedan kardinal po nalogu sv. otca predao nekoliko nakitah i nešto novca. Prošle nedjelje bijahu pripušteni k sv. otcu, da mu poljube nogu.

Broj pučanstva u Francezkoj. Po najnovijem, netom izašlom popisu pučanstva u Francezkoj, živi u toj zemlji 37,321.186 dušah. Od g. 1876 narasao je broj žiteljstva za 415.398 dušah.

Žetva pšenice god. 1881. Žetva pšenice u prošloj godini proračunana je za čitavu zemlju na 7·22 miljuna hektolitarah. Peti dio ogromne ove svote proizvelo su sjevero-amerikanske sjedinjene države, naime 145 miljuna hektol., zatim sliedi Ruska sa 116, Francezka sa 81,2 Španjolska i Portugalska sa 52,2, Italija sa 43,5, Njemačka sa 40,6. Austro-Ugarska i Velika Britanija svaka sa 29. Balkanske zemlje sa 24,6, Canada sa 11,6, Australija sa 10,2 i napokon Nizozemska i Belgija na 7,3 miljuna hektolitarah.

Veleposjednici u Českoj. Zanimati će naše čitatelje ako priobćimo glavnije posjednike u kraljevini Českoj i to obzirom na izravni godišnji porez. *Nj. Vel. Franjo Josip* plaća izravnog poreza na godinu for. 113.638. — *Knez Ivan Adolf Schwarzenberg* for. 263.364. — *Knez Ivan Lichtenstein* for. 126.806. — *Grof Ernest Waldstein* for. 93.083. — *Knez Josip Colloredo-Mansfeld* for. 88.070. — *Knez Morie Lobkovic* for. 78.242. — *Knez Ferdinand Kinsky* for. 77.956. — *Grof Jaromir Czernin* for. 66.725. — *Grof Eduard Clam-Gallas* for. 57.560. — *Knez Franjo Josip Auersperg* for. 54.010. — *Knez Karl Schwarzenberg* for. 49.045. — *Grof Franjo Ernest Harrach* for. 44.692. — *Nadbiskupija pražka* for. 44.470. — *Grof Oktavian Kinsky* for. 39.090. — *Knez Hugo Thurn-Taxis* for. 37.860. — *Grofica Tereza Herberstein* for. 34.870. — *Knez Rikard Metternich* for. 34.836. — *Knez Juraj Lobkovic* for. 34.633. — *Grof Erwin Schlik* for. 32.570. — *Grof Rudolf Chotek* for. 32.236. — *Knez Alfred Windischgrätz* for. 31.975. — *Grof Franjo Thun-Hohenstein* for. 31.683. — *Grof Josip Oswald Thun-Hohenstein* for. 31.340. — *Barunica Ifigenia Sina* for. 31.320. — *Knez Karl Paar* for. 30.122.

POUKA.

Ob uzgoju vrtlarskih bilinah.

Piše *Nikola Vežić*.

(Nastavak).

8. Kapula (iliti crni luk).

Ovo povrće svukud je poznato a i obljubljeno, samo kod nas je iznimka, jer ju vrlo malo sadimo, te zato kupujuć istu od drugih narodah ulažemo novca, koja i bi moglao ostat kod nas kuće, samo da bi bilo manje lienosti a više marljivosti.

Sadimo dakle kapulu!

Kapule ima više vrsti, naime: *sasvim okrugle*, ili *dugulјaste*, ili napokon *jabučaste*, gledeć pako na boju, ima je *biele, tamnocrljene*. Žute ili *mrko-žute*.

Od svih ovih vrstah najbolja je tako zvana *Španjolska kapula iliti crni luk*, pošto u našim okolnostim najbolje uspieva i daje liep prihod svakom gojitelju.

Kapula ljubi zemljište *puhlo, pješkovito, dobro uradjeno* i *gnojno*. Nije potrebito zemlju za kapulu dubokoviti umekoliti, jer se kapula na plitko sadi. Kad se posadi na duboko neujedri, a kad se duboko umekoti zemlja, pruži duboke žile, pa glavice ostanu sitne. Pazi dakle, valjana domaćice, da se dobro umekoti zemlja a plitko.

Gnoj pod kapulu valja da je mješanac, dočim frišak treba na svaki način *izbjegovati*, jer tada od takova gnoja kapula uzme vonj, pa se oknsit nemože.

I izkužani lug dobar je gnoj pod kapulu t. j. kad se prospe po zemlji, a to zato, što lug uzdrži puhlu zemlju, a kad je puhla zemlja, kapula brže raste, i bolje njedri, pa tako lug bude najbolji gnoj pod kapulu.

Vrieme za sadibu kapule jest pri moru mjesec listopad, dočim u Zagorju kad stupi studen pa sve sadi ako ćeš do ožujka.

Evo kako se sadi kapula: Potla nego si zemlju ljudski uzkopao i pognojio sa mješancem — gnojem ili izkušanim lugom uzmeš parazik ili ti lukovic, pa ih ilješ posaditi na dva prsta dubine, ništa više, pošto bi duboko sadeć okržljavila, a pri hrujavom vremenu sasvim propala, a na deset širine sa svake strane, pak nek raste.

Njegu kapulu traži, da se jedno dva put okopa dok zazori, i to prije kiše, jer bez kiše neima rasta s jedne strane, a s druge strane biva kapula sladja. U isto doba mora se kapula češće plieviti i zalivati. Dalje pazi, da prije nego što će kapula početi cvasti, valju sjemenjake oboriti i nogom pogaziti, da snaga neidje u sjeme i stablo, već u kapulu.

Kapula zazori (dozrieva) kako koja, koja se posadi rano, rano zazori, a koja se posadi kasno, kasno i zazori, takodjer na zazorivanje upliviše i isto zemljište n. p. na tankih zemljah, i suhih zazori ranije a na debelih kašnje.

Bilo kako mu drago to je obično, da ona koja se sadi u jeseni zazori u proljeće, dočim ona, koja se posadi u pramaljeća zazori u kolovozu.

Kapula je onda na zazoru, kad joj počme žutit lišće.

Čim je zazorila (dozorila) onda se vadi iz zemlje tako, da se zemlja otrese sa iste, i stavi na sunce da se osuši. Ali prije nego se osuši lišće, oplietu se vienci pa se opet vienci stave na sunce da se bolje osuši kapula.

Mjesto, gdje se kapula imade spraviti, nesmie biti vlažno ni vruće, jer u prvom slučaju kapula gnjije, dočim u drugom prije vremena klija.

Za sjeme uzemlje se najljepša najokruglija i najgladja kapula.

9. Mjesečna rotkvica (povrtnica).

Rotkvica ljubi pjeskovito i vlažno zemljište. Sije se rukom tako rietko, da je biljka od biljke 5 centimt. odaljena. Ona se sije svakog mjeseca. Rotkvica ima mnogo prijatelja, jer je sbilja vrlo tečno povrće, samo šteta što netraje dugo, te odrveni. S toga ju valja pri velikoj suši što češće zaljevati, jer od tog dobivamo to, što je uvjek jednako lieba i svieža, buduć u suhoj zemlji postane odveć ljuta i drvenasta bez ikakva ukusa.

To češće zalievanje svakl vrtlar imao bi upamtiti, jer nas onda nebi davili žilavom rotkvom, od koje ne ima ni hrane ni razhlade.

Nu zato je bolje *dvomjesečna rotkva* (povrtnica) koja se u Würtembergu mnogo sadi. Ona dozrieva odmah za mjesečarkom, biela je i radi brza rasta i točnosti ljudi ju valo rado siju i jedu. Preporučujem ju dakle inašim vrlim hrvatskim domaćicam.

(Sliedit će).

Književne viesti.

Matica Hrvatska dotiskala je knjige, koje je namienila svojim članovom za god. 1881*), te netom družtveni knjigoveža knjige uveže, što će biti za koje dvie nedjelje, razaslati će se iste članovom kao i drugih godinah. Pošto mnogu gg. družtveni povjerenici još dosele prinose članova svoga okružja za god. 1881 dostavili nisu, a nekoji povjerenici su prinose dostavili, al bez imenika članovah, to se umoljavaju najučtivije i jedni i drugi, da i prinose i imenik članovah družtvenomu blagajniku što prije dostave, da ne bude zadocnenja u razašiljanju knjigah. Članovi »Matice« za god. 1881. se još uviek, dok bude zalihe knjigah, primaju.

Ujedno je »Matica« dotiskala i obećane: »prievode grčkih i rimskih klasikaba, i to: Homerovu Odysseju, i Sallustljeve knjige: o Catilininoj uroti i Jugurthinom ratu, to obie ove knjige (trideset i pet tiskanih araka) stoje za članove »Matice« samo 1 for. 40 novč. Prigodom razašiljanja »Matičinih« knjigah za god. 1881 razaslati će se na družtvene povjerenike i predbrojni arci na ove »prievode« ukupno sa jednim otiskom obiju knjigah na ogled, a uzhtije li medjutim tko od članovah »Matice« već sad odmah uz družtvene knjige za g. 1881. imati i ove dvie knjige, to neka pošalje prinos od 1 for. 40 novč., dakako uz obvezu, da se i na dalnje knjige, dotično svezke ovih prievodah, koji će tečajem godinah izlaziti, predbraja.

U Zagrebu 20. aprila 1882.

Uprava »Matice Hrvatske«.

***

„Hrvatske Vila" svezak treći sadržaje: »Primorcie. Izvorni roman piše Jenio Sisolski. — »Eduard Halpere (Slika na prvom listu) — »Spomen« Darinka V. »Slavuljeva pjesma« Tugomil: — »Može li se tako živit«. Novela iz ruskoga života od L. Lukjanova preveo J. Milarov. — »Sa razboja« (Slika) — »Život nije san«. Spjevao Hugo Badalić. — »Sunce jarko«. Spjevao Jovan Hranilović. — »Moždan«. Spjevao August Harambašić. »Seguinova koza«. Iz »Lettres de mon moulin« od Alfonza de Daudeta. Mihajlo Dimitrijević Skobelev (slika). »Puškaranje ustaša na Peras« (Slika). »Juraj Dobrila«. — »Stojan Kovačević« (slika.) »Kuća Stojana Kovačevića«. »Čovjek i priroda«. Napisao Vlado Kolarović. Listak. — Prilog: Salamunov sud«, slika Nikole Poussina.

***

Hrvatska. Knjiga za god. 1881. Napisala i izdala ju hrvatska mladež stranke prava. Sa slikom Vjekoslava Bacha. Sušak, tiskom Milana Kerdića. Stoji for. 1. 20, a može se dobiti kod svih knjižarah. Prozivod liepe književnosti potiču izključivo od mladih i rodoljubnim zanosom oduševljenih perah podaje nam liepi izbor svodnih pjesamah, pripovjedakah, pruža nam i nješto pouke, u obće mladež može biti ponosita na svoj duševni rad. Ovo je polje, gdje si može osvjetlati lice. *Pripovjedke:* Ada, O Martinju, Hrvoj, Liepa Mara (iz creskoga života), Krajiškinje, Jedan dan. — *Priče:* Lahorčove pripovjesti, Prevarena ljubica, otačbina najmilija ljuba. *Pouka:* Vjekoslav Bach, Pogled na razvitak ruskoga družtva i liberature, Volga i Kama.

***

»Književno cvieće« *Lavoslava Vukelića*, do nedavna klćena perjanika u kolu mladjih mitnjaka pjevačice nam vile, spremno je za štampu: hvala usrdnoj pomoći čestitih prijatelja Franje Cirakoga i Petra Markovića. Ukrašena likom miloga pokojnika knjiga će u štampu već za koji dan, a iznositi će kakovih 25 štampanih araka na srednjoj osmini. U njoj će biti sve dosele štampane i ne štampane izvorne i prevedene pjesme i pripoviedke, što ih sakupiti mogah, odbiv samo nekolike slinjih pjesmica iz djačke mu dobe. Liepa je to miloduha kita, kojoj će rado pridahnuti i staro i mlado, što ljubi i cieni ljepotu misli, toplotu srdca, milotu sbora uprav narodna. — Knjizi je ciena, da ne možeš niža — 1 for; čisti prihod namienjen je ostanku pjesnikovu, a to je četvero tužne nejači, lišene otca — hranitelja, koju majčino mitje priglđa, a inače joj svega ne dotječe. Sirotčad je to moga pobratima, a bieda joj na srdcu mi gori. — Evo me za to pred vrata svakoj dobroj, plemenitoj duši u narodu uza živu molbu, da prinese koliko može; čim će se oduživiti pepelu značajna, umna, poletna radnika za prosvjetu naroda, koga je pokojnik žarko ljubio. — Predplatu primam do konca maja mjeseca.

U Požegi na uzkrs 1882.

Bude Budisavljević.

NEUKA NAUKA.

Kako da dobijemo dobro ulje za trgovinu.

Vrst ulja većim dielom zavisi o stanju maslina on čas kada ih meljemo. Masline se čestokrat kvare stoga što su pokupljene u nepovoljnih okolnostih: ne sasvim zrele, ili prezrele; za vrieme magle ili kiše; ili stoga što su se držale preveć sblvene u posudah, ter počele gnjiti, koju gnjilost očituje neko osobito zaudaranje.

Ukloniv sve ove mane, mi ćemo dobiti dobrog ulja, nu svako za svoju vrst, koje će se vrsti pak razlikovati medju se po teku, po mirisu, po masti i po boji; i to budemo li držali na stranu a ne mješali različite vrsti maslinah. Nu ako sve masline skupa smješamo te na jedan put bez obzira na njihovu vrst ponesemo na mlin, nećemo nikada dobiti dobra ulja.

Viditi smo da i dieleć masline po njihovoj vrsti, dobivamo dobrog ulja ali različita teka: što jednom fali to u drugom obiluje, ter će vješt gospodar znati spojiti u stanovitom razmjeru različite vrsti maslinah, kako će njegovo ulje dobiti sva ona svojstva po kojim će u trgovini proći kao ulje izvrstne vele. Ovaj je posao najmučniji, jer gospodar nema u tom stalnih pravilah na temelju kojih da postupa, već ga tu vodi jedino njegov zdrav razum. Svako novo ulje, i da rečemo svaki mlin ulja podvržen je drugoj ocjeni, ima bo drugčiji tek; jer ulja, premda iz jednakoga izvora, ipak jedno na drugo ne naliče. Ima znatnih razlikah u proizvodih jednog te istog predjela, pa i u proizvodim jednog te istog gospodara, koje razlike zavise o načinu kako su masline izažete, kako uzdržane, a osobito od koje su one dobe. Mi nemožemo dakle sliediti kakav brojevni razmjer da dobijemo uvjek jednu te istu vrst ulja.

Svaki uljar morao bi imati u tu svrhu veoma osjetljiv okus, što će donekle i postići čestim kušanjem, premda nije to lako za ulje kao što je lako za vino i za druga piva; ali pošto nema drugoga pravila da može proizvadjati svake godine jednako ulje za trgovinu neostaje mu drugo već da izvježba ovo jedino sredstvo. Velike tvornice (fabrike) uljarske imaju naročito osobu koja se bavi samo tim.

G. D. L.

Javna zahvala.

Braćo Puntari!

Doznao sam prijateljskim putem, da sto dne 11 tek. mj. priredili javno veselje namenjeno meni, Vašemu zemljaku. Bio bi neiskren, kad Vam nebi kazao, koliko je godilo mojemu srdcu, čuti taj javni izraz Vaše ljubavi naprama meni. Ja dobro znam, da neimam nikakovih osobitih zaslugah za svoju domovinu; ali bilo kako mu drago, srdce nepita nego prigodu, da se očituje, pa to ste učinili i Vi. Zato hvala Vam, srdačna Vam hvala, braćo Puntari, na izkazanoj mi časti. Uspomena toga Vašega veselja ostati će uvjek duboko zapisana u mojem zahvalnom srdcu. Opet i opet primite izraz moje najiskrenije zahvalnosti. Tim svih Vas srdačno pozdravljajuć, ostajem Vaš zemljak.

U Trstu dne 25 travnja 1882.

Pop Anton Karabalić.

Priposlano.

Štov. Gosp. Vjekoslavu Bader-u

u Gorici.

Javljajuć Vam, da sam posve u redu primio vosak poslan za ovu župnu Crkvu dne 12. siečnja 1882 f. 163.16 vriednosti, držim za dužnost izjaviti moje potpuno zadovoljstvo, pošto vosak »iz pravoga zagotovljenoga pčelnoga voska« je istovjetan s onim poslanim u prijašnih godinah, koji je nadmašio svako očekivanje.

Želim Vam što veću razprodaju ove vrsti voska i to ne toliko što bi od tud Vam bila korist, koliko jer bi se tada u svih crkvah rabio vosak kakov je propisan za crkvene obrede bez oškoditi pjeneznice dotičnih čast. Crkvah.

Izkustvo mi svjedoči, da Vaš vosak iz čistoga pčelinjeg voska, premda je nješto skupiji od drugoga, obilato nadoknadjuje ovu prividnu štetu tim što se polagano topi i posve malo, za ne reći ništa, odjedjuje, premda ima prilično debeo stienj.

Sjeguran da ćete Vi i nadalje, kako ste do sada, sdušno praviti svieće od čistoga voska, za — da uzmognu svi, koji imaju dobru volju, i u ovomu vieku potvorbe, rabiti onakove svieće, kakove crkva razumjeva pod »lumina cerea« opetovno želeći Vam dobar uspjeh u razprodaji, jesam

Vaš

Pop Josip Mrakovčić
ž. upravitelj.

Punat (Veglia) dne 25. siečnja 1882.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Aprila 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	—	—	—	—	—	—
17	5.59	9.51½	11.96	76.80	—	—
18	5.57	9.50½	—	76.75	—	—
19	5.58	9.51	—	76.50	—	—
20	5.59	9.52½	11.94	76.50	—	—
21	5.59	9.52	—	76.60	—	—
22	5.60	9.52½	—	76.35	—	—
23	—	—	—	—	—	—
24	5.60	9.52½	11.96	76.30	77.30	—
25	5.59	9.52½	—	76.45	—	—
26	5.60	9.52	11.96	76.50	—	—
27	5.59	9.52½	—	76.55	—	—
28	—	—	—	—	—	—
29	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 27. Aprila 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	86	—	93	—
S. Domingo	»	56	—	65	—
Rio polag vrsti	»	40	—	64	—
Cukar austrijski	»	37	—	38	—
tučeni	»	34	—	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	55	—	70	—
Tamjan sploh	»	32	—	45	—
Naranče, skrinjica		7	—	8	—
Karube puljezko	za 100 k.	7	50	7	75
levantinske	»	—	—	—	—
Smokve Kalamata	»	15	—	16	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	4	50	8	—
Bademki liti mendule za 100 k.		82	—	88	—
dalmatinske	»	25	—	34	—
Lešnjaci	»	26	50	27	50
Šljive bosanske i srbske	»	14	50	15	—
» Kranjske i hrvatske	»	11	30	11	60
Pšenica ruska	»	12	—	12	50
ugarska	»	10	75	—	—
galačka	»	7	50	7	75
Kukuruz (turkinja) ruski	»	10	—	10	25
ugarski	»	9	—	10	—
Raž	»	8	50	9	50
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	11	—	12	50
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	—	15	—
Bob	»	13	75	21	—
Grašak (biž)	»	11	50	14	25
Leća	»	103	—	115	—
Oriž talijanski	»	118	—	125	—
inglezki (kitajski)	»	122	—	—	—
Vuna bosanska	»	47	—	90	—
morejska	»	42	—	69	—
arbanaska	»	10	80	11	40
Grede	»	7	—	12	—
bukovice		—	—	—	—
Ulje talij. nižje vrsti za 100 k.		50	—	62	—
» najbolje	»	—	—	—	—
» srednje vrsti	»	41	—	42	—
dalmatinsko	»	41	—	—	—
istarsko	»	9	50	9	75
Kameno ulje u barilah	»	12	25	12	50
u kasetah	»	165	—	185	—
Kože strojene naške	»	47	—	53	—
suhe volovje naške	»	80	—	108	—
dalm., ist. i bos.	»	75	—	100	—
janjeće naške za 100 kom.		60	—	90	—
dalmatinske	»	—	56	—	70
kozje	za 1 k.	—	50	—	60
vunene slane	»	—	55	—	70
suhe	»	28	—	40	—
zečje za 100 kom.,		26	—	38	—
Bakalar	za 100 k.	13	—	25	—
Sardele 1 baril		26	—	27	—
Vitriol modri	za 100 k.	70	—	100	—
Maslo	»	41	50	43	—
Loj dalmatinski i naški	»	70	50	—	—
Salo	»	76	—	—	—
Slanina	»	—	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah		25	—	26	—
Galvići istarski	za 100 k.	9	—	—	—
Ruj naški	»	8	50	—	—
» istarski	»	7	50	8	—
» dalmatinski	»	5	—	—	—
Meklnje	»	4	40	—	—
Krupica (semolin)	»	14	—	14	25
Lišće od javorike	»	—	—	—	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	25	—	50	—
Med dalmat. i riečki	»	24	—	31	—
» hrvatski	»	31	—	11	50
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	—	—
Pakal baril od 100 k.		—	—	18	—
Cunje (Stracc)	za 100 k.	2	—	10	—
Katram dalmat	«	14	—	8	50
Sumpor u prahu	«	7	50		

*) Izdanja »Matice Hrvatske« za god. 1881.:

Članovi »Matice« dobivaju sve ove knjige uz prinos od tri for.

	Cienu u knjižari	
1. Šulek: Lučba za svakoga. (Poučna knj. VIII.)	for.	2.—
2. Duruy: Poviest grčka. Preveo i popunio dr. P. Tomić	»	2.50
3. Jurković: Sabrane pripovjesti. II. svezak. (Zab. knj. LI.—LIII.)	»	—.75
4. Miler: Cvieta i Miljenko. Tragedija. (Zab. knj. LIV—LV.)	»	—.50
5. Šenoa: Izabrane pjesme. S uvodom Fr. Markovića	»	1.80

Prievodi grčkih i rimskih klasikah. Izdaje »Matica Hrv.«

6. (I.) Homer: Odyssija. Preveo, uvod napisao i tumač dodao T. Maretić. Za članove »Matice« stoji 1 for.; knjižarska ciena 1 for 50.
7. (II.) Sallustij: Knjiga o Katilininoj uroti i o Jugurthinom ratu. Preveo i uvodom popratio A. Veber. Za članove »Matice« stoji 40 nvč.; knjižarska ciena 60. nvč.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 330 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 10. U Trstu 16. Maja 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je poštен, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hvala, Palazzo-Basna Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Carinarski zakon i Dr. Vitezić.

U zadnje doba razpravljalo se u bečkom parlamentu više važnih predmetah ali još nijedanput nije se radilo o tako važnoj stvari za naš istarski puk kako pred njekoliko danah, kad se je razpravljalo i glasovalo o novom carinskom tarifu ili cieniku. Naš zastupnik odkad je u Beču nije se težko još našao u takvoj neprilici kao ovom zgodom pa mu zato i čestitamo na odvažnom držanju i zastupanju interesa svojih biračah.

Vlada je najmo med ostalim predložila, da se udari ili stavi 25. novčićah carine na svaki kvintal žita (pšenica, kukuruz i ostali slični proizvodi), koji bi se izvana u državu uvezao i to dogovorno se ugarskom vladom. Obje vlade obvezale se za nepromenjeni prihvat iste carine. Da je tomu tako, vidi se iz toga, što je bečka vlada predloživ zakonsku osnovu parlamentu nekako izjavila, da smatra nepromenjeno užakonjenje toga predloga pitanjem povjerenja i obstanku kabineta. Tim je većinu postavila u alternativu da bira med novim carinskim cienikom il da dodje nepovoljnija vlada lahko na kormilo. Ovaj postupak bečke vlade u ostalom slab je znak s jedne strane napredku parlamentarizma u Austriji, s druge strane pokazuje se kolik li je magjarski upliv u svih najvažnijih pitanjih, koji se tiču ne samo ukupne monarkije već i samih unutarnjih cislajtanskih.

Poznato je, da carina na žito nemože nikomu u monarkiji toliko koristiti koliko Magjarom a nikomu toliko škoditi koliko južnim pokrajinam Cislajtanije najmo Istri i Dalmaciji. Za sjeverne pokrajine carina na žito nije životno pitanje, jer su ove osobito industrijalne te su zastupnici tih zemaljah lahko mogli za tu carinu glasovati; nu za južne pokrajine, gdje industriji skoro ni glasa a trgovini ni traga noma, carina na žito isto je onako težak udarac kao n. pr. neродica, tuča i suša, jer i jedno i drugo nemože a da neproizroči glada i nevolje tišteć najviše najsiromašnije stanovnike, one, kojim je palenta skoro svagdanja hrana. Nije dakle čudo, da se je Dr. Vitezić zajedno sa ostalimi zastupnici južnih pokrajinah, koji pripadaju većini parlamenta, izjavio, da će glasovati proti zakonskoj osnovi te je dosljedno i glasovao za predlog zastupnika Hallwicha,*) po kojem će vlada moći za Dalmaciju, Istru i još njekoje južne dielove carinu za žito staviti izvan krieposti te žitu slobodan uvoz dozvoliti.*) Taj predlog je tako i prodro te sad se čeka što će reći gospodska kuća, od koje se vlada nada većoj popustljivosti nego li ju je našla u zastupničkoj kući. Službene i polusužbene novine kao što i »Politik« i »Tribüne« srde se na naše zastupnike, koji su volili glasovati sa njemačkom strankom proti Taaffe-u odieliv se u tom pitanju od većine, nego li glasovati za 25 nov. carine za žito. Zašto se prije vlada nepopita kod uvaženijih zastupnikah, jeli je takva carina moguća, jeli je pogibeljna po pučanstvo, može li se uvesti?

Najpraktičnije je doći iznenada sa zakonskim predlogom pred visoku kuću pak zahtjovati nepromenljivi prihvat ili odstup! Zastupnici su poslanici naroda, oni moraju gledati za narod, kojeg zastupaju te nemogu u svem slieditи vladu, ako i pripadaju većini. Za gotovo nebi se te novine srdile na naše južne zastupnike, kad bi znale kakvo je naše stanje i što se sve kod nas sbiva! Koje su blagodati, što smo jih primili od pomirljive vlade grofa Taaffea? Naše političko stanje je isto kao i za vriome vlade Auersperga, nam u prilog temeljni državni zakoni su većinom mrtvo slovo, koji više putah manje vriede nego li kakav dvorski dekret od god. 1785. ili 1804. ili kakva ministerijalna naredba od 30 ili 40 godinah natrag.

Neka pomisle, da naša mornarica već gine ter da su brodovlastnici, koji su pred kakvih 12 godinah bili gospoda, danas gotovo prosjaci. Što se pak čini? Podupire se gradjenje parobrodah, koji su trgovačke brodove uništili! A što se za nas Hrvate u Istri učinilo? Za nas se nije ništa kao ni prije učinilo! Naši su zastupnici glasovali, kako to naši interesi zahtjevaju, a svjetovali bi gore napomenutim novinam, da se malo i za nas zauzmu, neka se vlada i za nas pobrine, za nas, koji smo po prijašnoj vladi bili izručeni na milost i nemilost! Komu, nije treba kazati, to će naš puk najbolje znati. Dobro je učinio dalmatinski zastupnik Dr. Klaić, kad je sobom u zastupničku kuću donio komad hljeba, koji se od siromašnijega pučanstva jede, pak ga pokazao ostalim zastupnikom veleć, ako se već sada takav kruh, ako ga takvim možemo nazvati, jede, što će bit onda, kad se metne na žito carina«. Težko je glasovati za carinu na kavu i slične proizvode, bez kojih se ipak može živiti, nu za naše južne pokrajine bar kruh mora da bude slobodan i prost od svake carine.

Mislimo, da ćemo izraziti mnienje cieloga našega naroda, kad kažemo, da se je Dr. Vitezić korektno vladao te neka tako i nadalje uztraje na braniku naših interesah.

*) Predlog Dra. Hallwicha glasi ovako: »Ječam, ovas, kukuruz, raž, pšenica, pir, proso, sirak« imaju biti slobodni od carine za potrebu dolinaznačenih zemaljah u ograničenoj, kroz posebnu odredbu utanačenoj mjeri i uz uvjete, koji će se ustanoviti i to: preko talijanske granice u Tirol, preko njemačke granice u kotar Reutte, preko talijanske granice i po moru u Goricu sa Gradiškom; u Trščansko zemljište i u kotar Postojna, preko lukah koje će se posebnom odredbom ustanovit u Istru, Dalmaciju i Hercegovinu.

Ustanak u Boki.

Donašamo ovdje njekoje viesti po »*Pester Lloydu*« iz Pešte i »*Narodnom Listu*« iz Zadra, koje će našim čitateljem predočiti stanje, u kojem se nalazi ustanak u južnom dielu naše države.

Iz Kotora brzojavljeno je službeno 13. Marča: »Barunu Jovanoviću spremilo je pučanstvo velikih ovacijah«.

Hvala bogu, uzkliknusmo na ove viesti. Krv se više neće prolievati, vojska će poslje tolikih patnjah i mučeničtva uživati krvavo zasluženi počinak, oni izmučeni priedeli,

Podlistak.

Žudih* Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

Badnji je dan. Pod večer slučajno dodjoh u selo R... nedaleko grada Pazina. Vraćajuć se onoga dana iz Karojbe u moj rodni zavičaj, stiže me na putu snieg sa vjetrom i daždjem. Stupajuć hrlim korakom mimo spomenuta sela R... zapazi me kuma Agata i me pozove u kuću da se ogrijam i podkriepim već od zime izumrlo tielo. Ja se dašto rado odazvah — ta poštenoj se Agati rado ljudi svraćaju. —

— Hvaljen Isus! pozdravim Agatinu čeljad stupiv na prag kućni.

— Vazda budi, odzdrave mi ovi jednoglasno.

— Stupite bliže, reče mi Agata. Naložit ću oganj. Moj svekrv Stefan i muž Jure pošli su do Razsuljevićevih ruševinah. Oba su toliko puta pitali za vas dobri gospodine. Naskoro će doći, izvolite ih počekati.

Agata podstakne oganj, dade mi stolicu da sjedem i prigrebe k smrznutim mi nogama žeravice. Za tim uze »civanu« i podje u pivnicu, koja bješe malo daleko. Agatinu čeljad nadjoh one večeri vanredno veselu, pače prieko ognja u kutu čuo bi se kadšto smieh.

— Nemojte zamiriti oglasi se jedan čovječuljak — Stefanov sluga — ukraj mene. Ova se čeljad meni smije siromašnom čobaninu. Mladi su još i ništa im nemanjka al kad budu proväli toliko zla koliko sam ga ja pretrpla, po moju petu neće im biti do smieha. — Dakle vi ste puno iskusio? upitah dobroga čovječuljka.

— Eh! da, da, odvrati mi on. Počeo sam prije pripovidati toj mladeži moju ištoriju al njihov smieh nedade mi da svršim. — Pravio nam je da je bio vojnik, javi se Bartul Agatin najstariji sin.

— E pa dragi čovječe! razveselite i mene vašim pripovjedanjem. Ja znam da vojnici iskuse mnogo toga po svietu, pak ih je kadšto milina slušati; gdje pričaju dogodjaje iz vojničkog života. Vi ste možda išao na Francuza kad je došao u našu Istru? upitam ga ja.

— Ma uprav ste pogodia, odvrati mi on. Kad želite čuti, povidat ću vam gospodine al vi dico mirno ve! — Čovječuljak onaj prodje svojom desnicom preko razkuštrane glave, za tim pljucne iz usti-juh dva tri puta i obrisav si o rukav desni usta poče ovako pripovjedati:

— E čoviče moj nedaj vam Bog nikad toliko svita prováti koliko sam ga ja.

Kad je ono doša Francuz va našu Istru mora je svaki u soldate koj je moga nositi pušku a čovječe moj bome i mene nisu pregledali. Jure Mišanić iz boramske Trabe mora je pustiti svoju lipu dragu i trabljanske sinokoše; pustit je morà svojega »škabića« i »roškicu« pa poći na Francuza. Uh! težko mi je bilo to lipi gospodine.

— Kamo ste morao poći?; upitam ga opet.

— E čovječe moj, e lipi gospodine morà sam ća do Berma a odovuda gnali me sa drugimi naši kapurali ća tamo do Pazina, gdje je ona velika i nikad sita »jama«. Va Pazinu dali su nam neke teške »muškete na — kremenjake«. Moju lipu drenovu grbljaću morà sam zavrći a neku težku pušketinu staviti na rame. Kod sv. Petronile muštrali su nas kako imamo pucati na Francuza. — Hoch, au, čujar! vikne neki kapurà. Brum, brum, bum! riknule naše puške a ja lipi moj gospodine zavalja sam se koliko sam dug i širok na zemlju.

Nadoša Agata sa čeljadi prasnu u smieh, a i u meni je srce zaigralo.

— Nastavite dalje dragi Ive. Vi ste mušket najbrže prepunio pak vas bacio i možda ranio, rekoh ja.

— E dà, da, lahko se vam smijati produlji Ive Mišanić al nije bilo meni onda do smiha. Skočia sam na nogo i prošà rukom preko obraza kad evo! ruka mi sva krvava. Onaj kleti »mušket na kremenjak« udaria me po čelu ter mi zasjekà duboku ranu. — »Sada ćeš poći Ive domà pomislia sam u sebi al dà! — povezali mi nekom ruhetinom glavu i sa povezanom glavom morà sam »muštrati se«.

Prija nego smo otišli iz Pazina, bilo se pročulo, da je Francuz već blizu a ja rekoh sebi: »čujaš Ive Mišanića! Ti već nikad nevidiš svoje Trabe. Tvoj »škabić« i »roškica« su mnoge škode i kvara počinili po tvojoj krivini. Svoga si dobroga Boga uvridia i dušu si oprišia. Čuješ Ive hodi se ispovidat! — Kako sam namislia tako sam učinia.

Pošà sam preko pazinskoga drvenoga mosta pak po nekih škalah, obrašćenih koprivami, došà sam pred oni božji francišканski kloštar, — primia sam željezni križ pak sam ti junački počeа zvoniti. Odmah dodje neki suhi bosonožac i me zapita zašto da zvonim.

— Došà sam na ispóvid častni otče. Morat ću naskoro va oganj na Francuza, pak želim se s Bogom pomiriti, odvratim mu ja. — Želite li otca Polikarpa? upita me bosonožac a ja lipi moj gospodine nisam ga razumia. Mislia sam da se ruga mojima opancima, pak mu srdito odvratih: — a zala bò fratarska, što kažeš »škarpa« ta to je »pastò«. Nepitam ja za »postole« nego za božjega »spovidnika«. —

Suhi bosonožac odaleči se sa smihom i do mala stupi preda me jedan patar s naočali, pred kim sam se libo ispovida i s mojim dobrom Bogom pomiria. Hvala Bogu! —

Iz Pazina smo, lipi moj gospodine, šli ća va neko »Novake«. Ondi smo počinuli, nekoliko škopci pojili i vina se napili — skoro da sam već bia zaboravia na Trabu i moju ranu.

*) Judex, sudac, župan.

napokon će i oni odahnuti i vratiti se poljskomu radu, te će po malo izcieliti rane, kojo im je ustanak zadao.

Premilostivi vladar, zabrinut otčinski za svoje narode, neizmjerno obradovan, da će prestati prolievanje krvi, te da će u miru svu svoju vladarsku brigu moći posvetiti dobrobiti onoga zabludjeloga puka, odposla vrhovnomu zapovjedniku Jovanoviću, sliedeću brzojavku:

»Vaše brzojavno izvješće o podpunom posjednuću Krivošija, uzeo sam sa zadovoljstvom na znanje, te Vam za energičnu provedbu toga podhvata, izričem osobito Moje priznanje. Istodobno Vam nalažem, da zapovjednikom i četam, koje su pri tom sudjelovale, izrečete Moje zadovoljstvo«.

Ovakova previšnja priznanja izdavaju se samo po sretno dovršenom djelu te nemože ni čas biti sumnje, da su vojnički nadležni organi djelo gotovim smatrali i najvišem mjestu izvjestili, da je krivošijanski ustanak konačno svršen. Žalibože brzo su se morali osvjedočiti da su neopravdano bili preoptimistični; jer već drugi i treći dan poslje one brzojavke da je ustanak posvema svladan, morali su izviešćivati o novih napadajih ustaša, o novih bojevih, koji tako rekuć nisu ni jednoga dana prestali, a valjda više žrtavah stojali nego do onoga posvemašnoga svladanja. Za veličinu tih žrtvah samo u novcu, dovoljno govori vladin predlog delegacijam za naknadni kredit od dvadeset i tri milijuna forinti, koja svota je tek predujam na nove tražbine koje će na račun ustanka zahtievati ratna uprava u jesenskoj sjedidbi delegacijah.

Pa da bi poslie svih ogromnih žrtvah, poslje tolika stradanja vojske, koja u istinu u onih klisurah, u onom surovom podnebju, u onom bez svakoga čovječanskoga življenja priedelu, mora podnositi nadčovječne muke i pitanje, bilo barem izgleda, da će tim kinam i patnjam vojske, da će novim i novim žrtvam državljanah biti skoro kraj! Upravo protivno, no samo da nisu umireni prije pobunjeni priedeli, nego su se pobunili i oni koji su se do sada držali mirno i odlučni su na najskrajnji odpor. Kad bi to javljali i tvrdili kakvi inostrani dopisnici, moglo bi se reći da pišu tendenciozno, ali to piše list, koji je barem sto putah potukao u svojih dopisih i brzojavih ustaše, nekoliko putah odpjevao opielo ustanku, i koji je preko svake granice svu moralnu silu ulagao, da ga pomože ugušiti. Zadar. »Nar. List« u broju od 6. o.m. ovako lamentira:

»Sedam je punih mjesecih odkad, po nepristupnih hridinah Krivošija i po lomnih vrletih Hercegovine, puče prva ustaška puška. Sedam mjeseci krvave borbe, ljutih ranah, ogromnih žrtavah, a ipak, uzprkos službenim brzojavkam uzprkos Schmerlingovim izjavam i novinarskim viestim, ustanak još traje. I po Fočanskom kotaru, i u Neretvanskoj dolini i na Dragaljskom polju jek se ustaške puške još razliega i smrtonosna zrna vrcaju nad glavami naših vojnikah. Dapače, ne samo što ustanak do danas nije još prestao, no po viestih, što primamo, to većma se širi i rok bi da su ustaši sad, usljed nekih zadnjih dogadjajah, spravni više nego ikad boriti se do zadnje kapi krvi.

Tko poznajo narav i ćud onog puka, tko zna kako oni prezirno gledaju smrt, kako bez obzira srću u boj, tko poznaje njihov orografički položaj, lahko je doista da se uvjeri, kako ustanak može još na dugo trajati i težkih žrtavah našoj državi donieti. Poznatoj naravi ustušah, njihovom kršovitom položaju, treba još nadodati ono naravno i neizbježivo utočište, kojeg će ustaši uvjek naći u susjednoj i srodnoj im Crnojgori. Ako se na sve ove okolnosti promisli, nije težko razumjeti da će se po svoj prilici još dosta krvi uzalud proliti, da će dosta još majkah zakukati i sestrah u crno se zaviti.

Mi smo odmah iz početka žalili ovaj zlosretni odpor, tim veće što smo uvidjali da pri sadašnjem političkom položaju nije moguće da glavni cilj ustanska ima nikakvog uspjeha, a predvidjali smo, da će s njega one toli izkušane zemlje težko stradati, i nanieti vladi ogromnih žrtavah i nenaknadivih gubitakah. Sad pako, pošto ih je toliko s obijuh stranah poginulo, pošto je ovaj ustanak stao Austriju toliko i toliko miliunah, nanoseć joj strašan ekonomičan udarac, želimo da mu se što prije kraja dođe i da se mir u one zemlje povrati«.

Iz Hercegovine i Bosne nečuje se mnogo, već se tim više razpravlja ob ovih zemljah u Beču i Pešti, kako da se poboljša ondašnje stanje. Magjar Szlavy, vrhovni upravitelj tih zemaljah, odstupio je te se traži nasliednika mu. Težko je ga naći, jer Magjari hoće svojega čovjeka, njim je više stalo do osobe nego li do temeljitoga poznavanja onih pokrajinah, koje se nedaju tako lahko po teoriji upravljati. Svakako prvi je zahtjev, da se ogromna većina stanovnikah u Bosni i Hercegovini učini najprije »ljudi«, koji budu mogli nazvati komad zemlje svojim, da uzmognu na svoje tlo nasloniti svoju glavu, inače sve reforme i svi zakoni i naredbe, kojih je službeni list bosanski uvjek pun, biti će rieč vapijućega u pustinji.

Nasliedovanja vriedno.

»Osservatore Romano od 14. travnja t. g. broj 86. piše izmedju ostalimi i ovo:

Jedan dobar nauk.

U sriedu dne 5 t. m. pri kr. gimnaziji-liceju-Pigofetta u Vincenzi dielili su se gimnazijalnoj mladeži školski darovi. Knjige dane na dar povrh »Straussa« bijahu još »Čudoredba positivistah« i »Moderna rasudba« prva od »Draper-a« a druga od Trezzea. Ova dva pisca jesu svećenici odmetnuli od vjere, i njihove su knjige pune živinskog bezboštva. Jedan izmedju nadarenih djakah bio je grof Jeronim Arnaldi, koji odaslao je natrag predsjedniku liceja g. Valerijanu Valerijani od njega na dar primljene knjige, popraćene sliedećim plemenitim pismom.

Vrli gospodine!

U Vincenzi dne 5. travnja 1882.

Moja duševnost i moje dostojanstvo zapriečuju mi primiti ove knjige na dar, koje jesu uvriedu i napadaj na moje osvjedočenje. Gospodin se predsjednik vara, ako misli u Vincenzi činiti na takvi način razplod positivizma i drugih liepih naukah, koje bi se htjelo zamieniti čudoredjem istinomi evandjelja. Znati ho morate, da ako je Vincenza grad od 10. lipnju, on je ipak grad Marijin, i koji kao je bio i biti će uvjek nepobjediv braniteli svoje političke neodvisnosti, biti hoće uvjek i ponositi braniteli neodvisnosti nahožne i onoga što bi u pogibelj dovesti moglo njegovu najljepšu slavu to jest vjeru. — Imajte me izpričana i primite izraz moga dubokoga počitanja jasam

Vas ponizni sluga
Jeronim Arnaldi.

Predsjednik držeć si za shodno odgovoriti je na ovaj list otcu grofa Jeronima Arnalda, branec si budalastimi i bezobraznimi izgovori svoj neumjestni postupak. Medju ostalimi nespretnosti napisano je: »da znanost ide sve to većma sustežuć vlast vjeri« i kao predsjedniku zavoda, da mu je naloženo »širenje takvih pravih i slobodoumnih misliih (sic) s kojimi se sve to većma osviešćuju ljudi pošteni (sic) i mudri«.... Želi napokon, da otac radi ovog postupka sina si pozove na red. Na bezobrazni zahtiev malovriednog predsjednika graf Arnaldi otac djakov odgovorio je sliedećim listom.

Štovani gospodine!

Jeli to malenkost, uvrediti i napadati na moje osvjedočenje i ono mojega dragoga sina Jeronima, treba dodati škodi ruglo, napadati otca u sinu. — Što? Dostojanstvo i značaj odvraćao ga je od čitanja onih dvijuh knjigah? Je li možda dostojanstvo i značaj za šalu gutati otrov, da mu se prokuša jakost?

Jamačno, da ove knjige nevriedjaju podobnosti onim, koji misle kao Ardigo i Trezza, ali ju vriedjaju vjerujućemu katoliku, ili bolje rekuć kako to g. predsjednik misli, čovjeku koji ima punu glavu presudah i pogrešakah, a kao da jesu veleb ne one dvie knjige odveć glasovite. (sic) Obskrbiti moga sina dviemi novijimi splsl, koji obširnostju namišljajah i metodičnom točnostju njihovim spisateljem zadobili jesu glas kojega uživaju i mjesto, koje zauzimaju. Ako je to za Vas prijaznost, za mene je prekršaj! Suditi ljude živuće od glasa i mjesta kojega posjeduju, veoma je dandanas pogibeljno — jer se slavi više onaj tko je veći lažitorba. Vi mi do nebes uzdižete znanost, koja je išla sve to većma sležuć granice vladajuće vjere i osobito one vjere sliepe i nepogodne nemudrujuć, da znanost Ardig-a i Trezz-ea ju ne sustože, ma ju uništuje; tajeć javno vrhunaravnost, ona je pače u protuslovju sama sobom ondje gdje veli: *da prava znanost nije bila nikada nijekanje prave vjere.* Ali naša je prava vjera, jerbo shodna za visoku sudbinu čovječanstva, zato je lažna svaka znanost, koja ju podpunoma uništuje. Dakle pojmovi istiniti i slobodni jesu bezboštvo i pozitivizam. Siromašna pravice, siromašna slobodo kamo si dospjela! Pak mi još govorite o toleranciji, tko indi napada na mnogobrojne savjesti našega grada, tko hoće da uništi naše sinove našu nadu! Ah! Ubijte ih prvo nego pustite odrasti ih kao bezbožce i materijaliste, bez savjesti, bez krieposti bez podložnosti! Stalno je, da pravo naobraženje čovjeka to umno to čudoredno postavljeno je u pravo ravnotežje njegovih sposobnostih; ma Vam se čini, da vjerujuć kao crkva i papa stave se u prevagu naše sposobnosti? Valjda su se tako metnuli u prevagu slavni Dante, Tasso, Manzoni i Pellico, i mi ćemo se zadovoljiti staviti je u prevagu kao i oni.

Mi se ustravljujemo promatrajuć činjenice, jer nas osigurava rieč božanska, koja pogrešit nemože; ali jesmo i ljudi ter nam ledhi pri pameti geslo:

Tko ljubi pogibelj u njoj i pogine:

Na mjesto dati, *jedan oštri uhor* mojemu dragomu Jeronimu, koji je po duši strogo disciplinirani djak i po krvi *pravi plemenitaš*, dat ću mu velim zato cielov i to cielov, koji proizlazi od srca jednog otca, koji se ponosi, da imade sina tako značajna i dostojanstvena. Da sam ja kakav pozitivista, zahtievao bi od g. predsjednika zadovoljštinu kao pozitivista; ali kao katolik ja Vam se osvećujem tim, želeć imati jednog sina *praznovjerca, boljoznanca i neotesanca*, kako je to moj sin, i Vi nebi te se plakao poput tolikih otacah prevarenih. Nemojte mi zamieriti što sam malo produljio, jer ste me vi na to naveli.

U Vincenzi dne 6. travnja 1882.

Vas ponižni sluga
F. Franjo Arnaldi.

Uredničtvo lista dodaje još na poseb: Upozorujemo roditelje učeće si katoličke mladeži, da nasliedaju plemeniti primjer grofovah Arnaldi, jer njih dvoje dali su liepog nauka osobito našim protivnikom, da nam nije ništa toliko milo ko naša vjera. Znamo također, da su mnogi katolici pomenutoj gospodi grofovom Arnaldi u znak čestitanja poslali svoje posjetnice, hvaleć njeno njihov plemeniti postupak. Tako je javio »Il Berico« list izlazeći u Vincenzi, da je grof Jeronim Arnaldi u znak čestitanja dobio više od dvie stotine posjetnicah i listovah i to od sveučilištne mladeži u Padovi, od učeće se mladeži iz Rima iz raznih zavodah naročito od Akademije San Tomaso d'Acquino, od mnogih biskupah i nadbiskupah i mnogo odličnih osobah iz raznih stranah Italije. Ali nam je napomenuti, da je na osobiti način čestitala grofovom Arnaldi aristokracija mljetačka i mljetačke gospodje.

Poljrvatio **M... S...**

Od »Novaka« smo pošli dalje pak smo stigli valje va neko Cerovlje — a lipi moj gospodine nedaj vam Bog nikad toliko svita prováti! —

Od Cerovlja doklapali smo po nekom razrovanom i blatnom putu ča va neki »Baljunc« gdi nas je lipo neki »crni Jure« pogestia. Iz »Baljunca« smo pošli preko »Lupoglave« na »Roč« pak odonud spustili smo se doli va neku stran, pak smo stigli pod nike visoke, visoke stine kako pazinski zvonik a pod onimi stinami čulo se: hlipi hlapi; hlipi hlapi — hlipi hlapi! —

— A što je bilo ono barba Ive? upita ga Agata.

— A Buzetski malini — nedaj vam Bog nikad toliko svita prováti; hukne opet nas pripovjedač.

— Nastavite dalje, sokolih ja Ivu Mišanića. — Kad smo stigli blizu Buzeta, moja one rana počela opet bridti.

Bilo je u večer. Prvi kapurá reče cilој vojski: »Vi momci lezite na počinak a ti Ive Mišaniću straži stražu, da nas neprijatelj nepoklopi«.

Momci poližu a bilo ih je do stotine. Lipa je bila one noći misečina. Misec šetà se po nebu kà bili sir moje »roškice«. — Meni je bilo težko na straži. Gladan sam bija i žedan se od silnoga truda nisam mogà ni grdnij »mušket na kremenjak« nositi. Svo rame već mi bija nažulija. — Ja počea sam sebi ovako govoriti:

»Va staji na Trabi s tvojim »škabićem« i »roškicom« je bolje nego tote. — Ive! tebe je taj kleti »mušket na kremenjak« do krvi nažulia rame a glavu ti smrtno rania. Kapurá i drugi momci nimaju s tobom milosrdja. Oni ti se cilim putem samo rugaju a sada ti vas ranjen i trudan moraš njih zdrave od neprijatelja čuvati. — Ive! ala si lud. — Vrzi taj mušket na stran! Nek ga nosi, koji je zdrav! Ti hodi domaća —

Lipi gospodine kako sam mislia tako sam učinia. Pomalo sam se odšuljà od spavajuće momčadi i bacia mušket va neku graju pak ih! — ovuda se ide. — Filà sam drito pod neki kažamenat, kadi je još kaligar kod sviće postóle šijà pak sam pośa na neki »crni kal«, pak na Kašćergu, na beramske Ladavce, dalje preko beramskih vałah, drito, drito na Kičer ter na deseti dan u jutro rano dotapa sam zdravo i veselo na moju Trabu k mojemu »škabiću« i »roškica«. A lipi moj gospodine, a draga moja čeljadi, nedaj vam Bog nikad toliko svita prováti! hukne opet dobri Ive Mišanić češuć si razćupanu dugu kosu po zatiljku. —

Čobanin Ive bio bi još dalje pripovjedao da nije došao gospodar Stefan sa svojim sinom Jurjem, koji se čisto začudiše kad me ugledaše u njihovoj kući.

— Hvala vam liepa dragi gospodine, da ste me došli pohoditi, reče mi ljubeznivo starac Stefan. Bio sam do Razsuljevićevih ruševinah. Na proljeće mislimo dignuti i uvećati ovu našu pozemuljku zato i kupih od Radića svo kamenje. — Agata vikne nato starac, dajte »čivanu« ovamo i metnite dvje kalanice na oganj. Ta vidite naš prijatelj reć bi da se nije još steplio a i meni je zima — treba izvanjske i nutarnje vrućine.

— Odmah odvrati mi Agata pruživ mi čivanu. Pijte gospodine! reče ona, danas je badnjak. Do sada smo postili a naskoro ćemo večerati.

Uprav dobro primjeti starac Stefan. Vi ćete nam praviti društvo. Porazgovorit ćemo se malko večeras kad imamo vremena, ta vi znate tako liepo pričati i mudrimi govori upućivati na dobro naš zanemareni puk.

Hvala vam liepa odvratim obima. Okoristit ću se vašim gostoljubjem al dugo nemogu ostati. Za nijednu stvar na svietu nebi večeras propustio službe Božje a i tako nemogu mnogo govoriti. Kako vidite nahladio sam se pa mi je grlo promuklo.

— Pravo imate da crkvu ljubite, uzklikne dobri starac. Vaših sam mislih i ja te najsladje rieči sadašnjih nadrimudracah neće me odvratiti od ovog uvjerenja. Po mojem mnienju našu zapuštenu Istru može samo vjera podignuti jer ona čovjeka puti: poštenju, radinosti, umjerenosti i razboritoj štednji, sve kriepostim, koje se u našega puka u veliko pogrješavaju. — Ove su me misli ravno danas snašle, kad se naljoh sa Radićem na »Razsuljevićevih ruševinaha. Ondje vam je bilo jednoć svačesa, dok bijaše vjere a kad ove nesta sve propane. O da bi znao, dragi gospodine, povjest one nesretne kuće, od sažaljenja suzami bi mi lice oblilo.

— Premda nisam tudjinac, ipak mi je povjest »Razsuljevićeve kuće« kroz nepoznata. Bio sam toliko ljetah odsutan a vi znate da se ljudi mienjaju. Vidim da vam na srcu leže sudbina ove kako velite nesretne kuće. Pričajte nam molim vas. Do desete ure imamo vremena.

— Pripovjest je malo duga, al kad želite a ja želi i moja čeljad, kojoj već prije obećah, da ću joj kazati dogodjaje te kuće u kojoj i ja u svojoj mladosti liepih urah sproveđoh. Starac Stefan prodje desnom rukom preko visokà čela kà da bi tražio prikladne rieči za svoju pripoviest. Agata podstakne oganj. Debeli i nagorio grabrov »coka« ili panj, razastirao po svoji kuhinji veliku vrućinu.

— Jure sine! zovnu Stefan. Evo ti ključa. Stare navade nesmije se zapustiti. Prije nego počnem pričati, hodi u moju sobu. Naći ćeš u mojoj škrinji blagoslovljena praha od Vazma. Uzmi ga za tri bitca. Napuni pušku te izpali odmah prvi nitac. Nek bude sve na čast novoro ljenog Spasitelja. Al pametno da se nesreća nedogodi.

Jure otide i do deset po prilici časovah zagrmi puška i tihu večer, sa praga Stefanove kuće. Starac Stefan usta na noge sa svojom čeljadi i okol plamtećega ognja zapjevaše pohožnim glasom onu znanu u Istri Božićnu pjesmu:

U to vrieme godišća
Mir se svietu navišća:
Porodjenje Djetića
Od Djevice Marije! —

(*Dalje sliedi*)

DOPISI.

Iz Labinšćine, *početkom maja.*

Nikako nemožemo prognutati ranu zadanu nam kod zadnjih izborah. Naši roditelji su već ostarjeli al se nesiećaju, da bi bila izvanjska sela labinjske obćine bez kojega starešine ili zastupnika u obćinskom vieću. Ovoga puta promislila su se gospoda drugćije te su za koristno pronašli, da se njedan seljak nebira van njekoji njihovi pristaši, koji će valjda biti labinjskoj gospodi na ruku. Od tada potiče i smutnja med labinjskom gospodom i Repenđanl. Jeli je pravo, da se tako rdjavo s nami postupa? Mi smo *schiavi, stupidi,* nedaju nam školah nit liečnikah, prem uvjek razmjerno doprinašamo naš krvavi novac, još govore: tko bi jih tada nadkrilio, da jim dajemo škole! Prošle godine bio je zastupnikom njeki Silić pa kad nije hito potvrditi u sjednici sve što se je predlagalo, ostavše vieće te se razbjegoše veleć da neće s takvimi ljudi imati posla.

Dragi naši ljudi, tu nam nepreostaje dugo nego složiti se, porazgovoriti te učiniti sve korake, koje smatramo za shodne, da podignemo naš narod i naše škole. Popustit nikako nesmijemo, moramo se pripravljat, mi nesmijemo uvjek biti podložni drugim. U Istri diže se polagano naš narod, ni kotar labinjski nesmije zaostati, pokažimo da smo ljudi, koji ljubimo svoj jezik i svoju narodnost.

Od sv. Lovreča na Raši.

»Naša Sloga« od S. Lovreča od Predubca na Raši ti si jur bila tiskala niki dopis tičući se škole, koje »naravno« ovdi nima.

Nu, potle onoga dopisa, složili smo se mi kmeti i mornari i naplisasmo Visokom Školskom zemaljskom Vieću u Trstu molbenicu. — U njoj priklonito zamolismo milostinju ustanovljenja gori spomenute škole. — Mučismo se u njoj — molbenici — dokazati, da je ona — škola — ovdi tako potrebna kako kruh naš svakidanji — kako i je. — Ovdi je djece barem oko **200** sposobne za školu polaziti. Ovdi su ljudi živući na obali morskoj po naravi opredieljeni za more, a i po potribi usiljeni su nanj se dati, jer se drugače nemogu stinastim svojim tlom hraniti — kako i je sve pravo. — Da bi se dakle uz malo štenja i pisanja boljim mogli uspjehom mora latiti i po njem u dalekom svietu si sriću tražiti i steći.

Nadodali smo da ako i nisu sva djeca jednako daleko pol ure samo od sriedišća, u kojem bi se mogla škola namjestiti, da se ništar nemanje svi obvezujemo slati djecu u školu ako malo i dalje od pòl ure. U drugo pak, da se namjestivši tu školu u koje selo medju nas — u blizini koje crkve obćа bi bila želja, gdje je i kuća lahko naći budući je pravo ondi lepa, prostrana gospodska kuća prazna, a vlastnik njezin uz malu cenu voljan ju je u najam dati — all budi kako rekoh u kojem mu drago selu, ipak je u blizini njegovoj, od ne već od pòl ure daleko, četrnaest i priko djece sposobne školu polaziti. Što od položaja izvire od ovih ovuda sebah. Dakle pravo kako zakon zahtjeva. Na ta način, kako vidite i dvoja bimo mogli školu pitati. Zadovoljavamo se s jednom!

Ovu ovakovu molbenicu podpisasmo priko od 80-90 od nas, svi otci od obiteljі. I na 26. Jenara toga ljeta pod recipis upravismo ju na dotičnu gori pohvaljenu oblast.

Nadali smo se po tom da je pravda dobivena i da će najdalje po Uzkrsnih blagdanah škole započeti, za pokus ako ne drugo.

Norci.!? rekao bi brat Slovenac. I pravo bi imao. Ne samo ni škola započeta, ali ni priprave da će započeti. Ali — i čudite se, — ni o igovoru, ma bilo kakovoga, vrh nesriće naše molbenice. Posumnjasmo, da smo zavezli s puta, i da oblasti pod »Visoko Kraljevsko Cesarsko Državno Školsko Vieće« imenom je nije. Ali osviedočiti su nas ljudi razumni, da takova Oblast obstoji.

Naša draga »Naša Sloga« budi tako dobra, stoži se i ti s nami i izpeljajmo skupa stohom da nam se uzkrsne; jer vidiš da nam samim od ruke nimalo ne ide. Ter i tako nosiš ti da «slogom rastu i male stvari».

Nego ti javljamo, da je veće putah u spomenutoj Molbenici napisano i to: da mi svi ovdi — hvala Bogu — smo Hrvati — kako i smo — da dakle molimo i zahtievamo hrvatsku školu, ne izključivajući za to naučanje i talijanštine, ali kako predmet. A hrvatska škola u tlu današnjeu Istranskom, ti Slogo, dobro to znaš, jest sime, koje težko može niknuti. Sad razumiš..!? *)

Sada na svršetku hoćes li čuti »Slogo« jednu smišnu? Virujem da biš je mogla upotriebiti za Jurinu i Franinu, koji bi se za stalno grohotom nasmijali.

Svaku nedilju od nikoliko vremena simo, prispije nam velik broj nikih »Istriahe tiekanih u Poreču (!). I to po pošti, svaka pod svojim pasom na kojem »indiriz« osobe, koja bi taj list imala primati. A ugoni i kakovim osobam se gu ilitl se je, šalje..? I onim, koji ni slova ne poznadu. I to ti je prava istina i mogao bih u slučaju i imena od ovih ovakovih zabilježiti. Pak..? Pak ovo uzrokuje ovdi obćі smieh. Tamo ti primu i ala s njim po putih i po klancih pak na trnje ali na stinu. Primetne šaljivac »ča radiš. neznaš li ti da je na njem pisano da ćeš morati zanj platiti 6 for. na ljeto?« Srdito se izbrekne nanj — na šaljivca vlastnika njihovu zalu bò, da ih uzme, ću njim platiti... ki je njim rekao da mi to šalju? ter znadu da ja ne znam štiti... i. t. d. razpra i smieh i...i koja »pasja vira« i »zala bó«.

*) Oblast, na koju ste se obratili, zove se »zemaljsko školsko vieće u Trstu« pak zato možete bit uvjereni, da je vaša molbenica prispjela na pravo mjesto. O tom se možete osviedočiti, ako reklamirate kod pošte. Čudite se, da još nema odgovora, nu to nije nikakva iznimka, jer se kod ustrojstva pojedinih školah mora čekati i godine, osobito gdje se pako radi o hrvatskih školah. Možda će ovaj dopis sjeliti dotične, da stvar uzmu u ruke. Ako nebudete tečajem mjesec danah dobili kakvoga odgovora, to neka se prvo-podpisani na molbenici obrati na istu oblast prosećі, da se dotična molba odposlana poštom toga i toga dana rieši, da se za svaki slučaj znadu občinari ravnati. Ako nebudete znali što učiniti, obratite se do nas, rado ćemo učiniti, što je moguće, da se jednom stvar odluči. Da ste zdravo. Ured.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. svibnja 1882.

U ovo petnaest danah carevinsko je vieće razpravljalo većim dielom carinsku tarifu razne trgovačke robe, što se obično iz tudjinstva dovozi u našu državu, Kod toga se vieća nja imalo uvjek pred očima promicanjo i unapredjenje domaćeg obrta i domaćih pridjelalkah. Nu tù i tamo hoće so baš radi toga novi carinski zakon teži činiti.

Carev. je vieće dozvolilo izvišo, da se odboru tršćanske izložbe predujmi sto hiljadah forinti, da uzmogno svoj posao kako valja ovršiti. Zakonski naert o svećeničkih plaćah da će stopram u jeseni doći na red. Ministar Pražak da se u pravosudnom odsjeku izjavio, da će se nekoji pokrajinski sabori otvoriti već koncem mjeseca junija. Gorički zastupnik, grof Coronini, da misli predložiti zastupničkoj većnici, neka se i u Austriji za uvjerovljivanje zastupnikah uvede posebni vrhovni sud, kao što obstoji u Engleskoj. Isti g. grof da osniva u car. vieću nekakvu središnju stranku, u koju da bi stupili sa ljevice i desnice svi oni zastupnici, koji neimadu svojega uvjerenja, pak se onda dali rabiti sad proti jednoj sad proti drugoj, po migu i zapovjedi svojega vodje. Zastupnik Schönerer, pruski stjegonoša u Austriji, htio proturati u parlamentu nekak predlog proti Židovom, ali nije uspio. Složkim predstojnikom postà markiz Bacquehem. Hvale ga kano vrla činovnika i, osim njemačkoga, viešta i raznim drugim austrijskim jezikom.

Iz Krivošja uvjek iste tè iste viesti. Koliko bi svaki čas reći, da su ustaše susvim izčeznuli, toliko se opet svaki čas pomaljaju i puškare sa stražećemi tamo vojnici. U ostalom, proglas pomilovanja u Bosni i Hercegovini da je toliko uspio, da se sad mnogi vraćaju svojim kućam, da obrade svoje zapuštene tegove. Ministar skupnih financiah, Szlávy, da je zato stupio iz ministarstva, što mu se predbacivao neuspjeh tamošnje uprave. Sad mu se traži nasljednik, pak se spominju ponajčešće gori imenovani grof Coronini i naš namjestnik, barun De Pretis; ali poizviestno nezna se još ni sada, tko će oprtiti na svoja pleća bosansko-hercegovački križ, kako ga utesao nezaboravni grof Andrásy. Iztočni grich kod svega tog posla jest, što su u njega zaboli svoje nesretne ruke Magjari, koji kao svagdje tako i tù nerado o ničem drugom, nego o zatóru slavenstva, pa dakako štogod učine, nemože nego ljutiti i dražiti onaj siromašni narod.

Kako je trebalo u hrvatskom saboru, proti tvrdnji Miškatovićevoj, razumievati gledo grada Rieke §. 66. od 1868. godine, to je u ugarskom saboru prošlih danah jasno dokazao ministar predsjednik Tisza, kad je odgovarajuć na neki upit rekao, da je po tom paragrafu Rieka magjarska svojina, a kraljevinske deputacije da nisu mogle imati druge zadaće, nego dati oduhe nekojim formalnostim, koje se uslied hrvatske tvrdovratnosti neće moći ni ovaj put postići, ali to da netruni ni najmanje blaženstvo posjednikah Magjarah. Nego Magjarom valja pripomenuti onu našu, da svaka sila do vremena, a nevolja redom ide!

Iz Engleske dolaze težki glasi. Irci, kojim se bio počeo Gladstone dobričati, kao da su za sada sami ukopali svoju sreću. Dne 7. tek. na večer u Dublinu ubiše izdajnički dva visoka engleska dostojanstvenika, što bjehu tamo poslata, da polakšicami umire narod. Kolovodja Parnell i njegovi drugovi pozvaše narod u javnù proglasu, da se zgrozi nad tim ubojstvom tè izjavi engleskomu pučanstvu svoju sućut; ali Englezi jednako bacaju krivnju na tako zvanu zemaljsku Ligu iliti narodnu Zadrugu za oslobođenje. U londonskom se parlamentu ogorčeni zastupnici dogovaraju o najstrožih sredstvih, što se kane pokrenuti proti Irskoj, da ju tobože upokore i ukrote. A veli se, da će biti i Gladstone prisiljen stupiti iz ministarstva, jer se taj zločin tobože dogodio uslied njegove popustljivosti. Nego radili Englezi, što jih volja, već se danas vidi, da će Irci naposljedku pobiediti.

U Ruskoj kao da se zaman nadaju miru od prevratne stranke; zato da će se krunisanje carevo opet odgoditi na neizviestno vrieme. Židovi, što se odanle hrpimice sele, idu nekoji u Ameriku, nekoji se vraćaju u svetu Zemlju, a nekoji kojekamo. Magjari da su potočili rieč, neka im se otvori i Bosna. A mi velimo, da tužnoj Bosnoj nebi trebalo nego još to, da se do kraja upropasti. Bosna treba ljudi, koji zemlju teže, a ne koji o tuđoj muci žive. Židovi su na svojem mjestu u obrtnih zemljah i u velikih gradovih, gdje mogu svojom prometnošću svietu i koristiti, a med glupačtvom i siromaštvom nemogu mu nego škoditi.

U Egiptu došlo do preloma, pa lahko da ćemo za koj dan čuti, da sadanji podkralj bio skinut, a na njegovo mjesto postavljen malodobni mu sin, il Bog zna tko drugi. Engleska i Francuska kao da su se dogovorile, da se s njim igraju, dočim ga Turska javno bodri i obećaje oružanu mu pomoć. Ostale državo kao do gledaju sa strane, kad bude sgodan čas, da se i one umiešaju u taj posao. Francuska je umjela u tom pitanju predobiti na svoju ruku Englezku na škodu i sramotu Italije, koja je sad postavila svoje tamo iznenadjene nade u što veći i skrajni metež. S druge strane Italija je prošlih danah došla i do tog osvjedočenja, da neima u Evropi nego jako malo kredita, jer je tražila na posudu nešto prieko 300 milionah, a nije jih skucala ni ciglih 70.

Tako zvano Dunavsko pitanje kao da se sve više zaoštrava, jer se Rumunjska iz petnih žilah opire franceskomu projektu, koji da ju u svojoj kući podvrgava tuđjemu nadzorničtvu, a u tom da ju podupire Ruska. Bugarski knez Aleksandar bavi se sad u Petrogradu. Raznosili se svakojaki glasi o nepovoljnù nutarnjem stanju bugarske kneživine; ali to nisu bile nego puste želje nebrojenih neprijateljah slavenskog plemena, koje se ipak svuda diže i kriepi. Rumeljski knez Bogorides da je ipak izposlovao u Sultana dopust, da se prosleće Europom kad ga volja. Ruska i Turska da su se načinile glede ratne odštete.

Iz Njemačke ništa nova, nego da je u Berlinu ovih danah izgorila zdravstvoznanska izložba, štono bijaše porazmješćena u veličanstvenih i sjajnih palačah, ma bile i iz drva. Šteta da je za znanstvo ogromna. Sveti otac Papa razposlao okružno pismo na katoličke biskupe u Ruskoj, neka gledaju, da se ni jedan katolik neogriješi u progonstvu Židovah, koje smo dužni ljubiti kao same sebe, budući su i oni naši iskrnji i naša po Bogu braća.

Jurina i Franina.

Ju. Odkuda kume?

Fr. Tamo negde iz sv. Lovreča bliza Labinja morai sam po moju ušu va štalle štet neke harti pul mornari.

Ju. Ča nezna štet nijedan va Bergede?

Fr. Aj zna, ki? va Labinj treba poć al pak na štalle Talijanom, ma ovi neznaju hrvaski a mi neznamo talijanski.

Ju. Lepa je ta va teh stranah! A ča se još tamo čuje va Labinje?

Fr. Da su se tamo potukli radi balotacioni.

Ju. Aj bi bolje kamo drugamo poć te razglasit to po svete!

Fr. I va štallah su neš šaptali, da jim je va šedute lane Silić lepeh skantal, de boto da nisu svi prez klobuki van pobegli.

Ju. Morda zato nisu ga već nutar stavili.

Fr. Jušto zato, po moju ušu. A za sada sterpi se.

***

Fr. Jurino! Si ča čul, da se va Zagrebe opet neć pravdaju za neki palagraf, ča još nisu finili s onem 66?

Ju. Ehe! onega su bili samo malo stresli pak je opet zaspal al sada govore, da te neki 41. palagraf ki prepisuje, ča se ima s onen storit, ki va diele kumediju dela, tako promenit, da on ki nebude istinu zavijenu i povijenu povedal, neće smet već 8 dan govorit.

Fr. Oho tako je kuntra onemu, ki se slažu sa *starem*, jer oni najradje reču popu pop a bohu bob.

Ju. Najberže da je tako pako najviše kuntra nekemu Davidu.

Fr. Ča onemu, ki je operl va Zagrebe ungaresku školu?

Ju. Nemo to ni on David ungarez bego David deputat ki je neki dan rekal perfino, da su Ungarezi razbojnici...

Fr. Buzarona, on ima danke više kuraja leg sudac Kinkela! A ča te pak storit ti stekliši, ako nebudu smeli govorit ako ne svakeh osam dan jedanput?

Ju. Lahko njim, svakeh osam dan će jedan kumediju storit, ter jih je jedno devet, jedan bolji od drugega, pak te tako svaki dan jednemu besedu zet a jedan će ju dobit.

Ju. Na ta način bi onput bila svaki dan kumedija!

***

Fr. Jare moj, reci mi pak, ča bi bilo, kad bi teli na jednu priliku Davida vanka hitit?

Ju. Tega vraga bi bili već oni od kada storili, al po nesreći David je zajedno i Goliat pa šnjim ni ča skercat.

Fr. Viš, viš, pranića!

Različite viesti.

Imenovanje. *Gosp. Dr. Josip Defacis* dosadanji predsjednik trgovačkoga suda i podpredsjednik tribunala u Trstu postao je predsjenikom istoga zemaljskoga tribunala. Pod ovaj tribunal spada osim Trsta i okolice još i sežanski, podgradski i voloski sudbeni kotar.

Izložba u Trstu. *Njegovo Veličanstvo naš car i kralj* ovlastio je svojega brata *nadvojvodu Karla Ljudevita*, da otvori osobno na 1. augusta t. g. tršćansku poljodeljsko-obrtničku izložbu. Polag pripravah nadat se je, da će u malom izložba liepo uspjeti, na sgrade i mjesto potrošilo se je već 500.000 forintah. Budući nije odbor za izložbu imao više novacah, predložio je ministar trgovine zastupničkoj kući u Beču zakonsku osnovu, da se tršćanskoj izložbi pruži zajam od 100.000 for., koji bi se imao još tečajem tekuće godine povratiti što se je prihvatilo. Marljivo se radi, sgrade su već skoro gotove, hr-

vatski pavilon, koji se radi u Zagrebu, neće trebati nego složiti. Izložbu trajat će tri mjeseca pak je izgleda, da će biti dobro posjećena.

Peticije. Milo nam je javiti našim čitateljem, da su se i obćine na otoku Krku stavile na branik hrvatskih pravah i hrvatske narodnosti. Čast njim! U koliko doznasmo, odposlale su dosad *obćine Dobrinjska, Omišaljska i Dubašnica* na zastupničku kuću carevinskoga vieća predstavke glede uvedenja hrvatskoga jezika u javne urede i škole. Nesmijemo samo gledati, kako se strani svjet miče, već je i na nama, da nješto uradimo, da pokažemo ostalom svietu, da i naš narod u Istri i kvarnerskih otocih živi te da će prije ili kasnije doći do svojih pravah.

Iz Žminja nečujemo dobrih glasovah. Šarenjaci podigli svoj nos te izplivali nad vodu. Ovo je dobar znak našim ljudem, da budu na oprezu te da se pripravljaju za drugi put. Jedino što nas je vele neugodno dirnulo, jest, što su njekoji od svećenikah radili za šarenjake. Tko bi bio ikada sanjao, da će se *č. g. Gabrielić* toliko napinjati proti ovdašnjemu vriednomu župniku! Tko bi bio mislio, da će taj gospodin agitirati i nagovarati za šarenjake! Tko bi bio očekivao, da će se taj svećenik, koji je svakako potekao iz naše krvi, do kasno u noći radovati sa šarenjaci nad njihovom pobjedom. Neugodno nam bje napisati ovo njekolliko redakah, al nas sili dobra stvar i ljubav do naroda. Možda će koristiti.

Iz sv. Petra u Šumi. Neka se znade za osobe, koje su u tinjanskoj obćinskoj sjednici glasovali za talijanski kao nastavni jezik kod ovdašnje škole. U zadnjem broju napomenuli smo u kratko tečaj stvari. Za talijansku školu glasovali su četiri Križanca: *Milanović Božo, Prenč Ive, Rajko Ive* i *Angjelin Božc.* dočim je peti imenom *Hrvatin Šime*, značajan muž, komu čast i poštenje, glasovno uz naše hrabre Supetarce *Bratulića, Hekića* i *Macuka* za hrvatsku školu. Poštenu jim dušu! Čast i poštenje četvorici tinjanskih zastupnikah, koji se nedaju od nikoga zamamiti ni za košćicu janjca ni za čašu vina! Neobičajno veselje vladalo je na 24. pr. mjeseca po gradiću Tinjanu, pilo se i napijalo od radosti nad pobjedom do kasno u noć, kadno se rastadoše uz sviranje njekakve glasbe te podjoše svojim kućam, Križanci bugareć po navadi starinske pjesme »Oj pobratime oj, oj, oje postrpali so doma. Kako se to lepo sklada? Glasovati za talijansku školu a hrvatski bugariti!

Pomrčanje sunca. Sutra dne 17. t. mj. biti će podpuna pomrčina sunca; početak je u obće na zemlji u 6 sati 57 časovah u jutro, a konac u 11 sati 24 časa pred podne. U Trstu pako početak u 6 sati 59 časovah, a konac u 8 sati 38 časovah. Ova pomrčina vidit će se u Evropi, Aziji i po većem dielu Afrike.

Kolajne. Pozivlju se sva ona gospoda koja su se predbrojila na kolajne pokojnog biskupa, da izvole priposlati dotične svote, jer su iste već gotove, te će se je skoro naručiteljem razposlati.

Broj konjah na cielomu svietu iznosi do 58 milionah. Od ovih spada na Austro-Ugarsku 3.486.000. Francuzku 3.000.000, Rusku 21.470.000, Njemačku 3.352,000, Veliku Britaniju 2.250.000, Tursku 1.000.000, Savezne Države 9.540.000, Argentinsku skupnovladu 4.000.000, Kanadu 2.625.000, Urugual 1.000.000 — a na druge zemlje i države jedva 6.000.000.

Liečnici u Americi. Odbor američanske zastupničke kuće ustanovio je sliedeće honorare liečnikom, koji su pokojnoga Garfielda za njegove težke bolesti liečili. Dru. Blissu dopitao je 25.000 dolarah. dru. Agnewu 15.000, dru. Reyburnu 10.000, dru. Boyulonu 10.000, bolestničarki Edson 5000, a bolestničaru u bieloj kući 3000.

Crni Židovi. Amerikanske novine »Jewisch Worldc donose nekoliko zanimivih pojedinostih o socialnih i religioznih običajih crnih Židovah u Indiji. Većina istih jesu urodjenici Malabarske obale, gdje stanuju, naročito u gradu Kotšim u znamenitom broju. Oni se smatraju potomci onih Židovah, koje je kralj Salamon poslao u Indiju, da mu dovedu slonove i rade u rudnicih zlata. Ti potomci neimadu se razlikovati od drugih urodjenikah. Oni znadu samo malo hebrejski, taj jezik je medju njimi gotovo izumro. Sada se služe u svojih pismih i molitvenicih hindustkim jezikom. Oni imadu i neku vrst biblije, ali ta nije tiskana nego pisana. Od svetacah religioznih svetkuju samo sabath i uskrs. dan pomirbe nije im poznat. I u pripravljanju jelah razlikuju se od drugih Židovah, jerbo su se njihovi prvobitni običaji mnogo promienili, odkad su se razstavili — a tomu su tri tisuće godinah — od svojih suvjernikah. Oni nadalje nejedu zajedno sa bielimi Židovi, koji se ondje nalaze, jerbo ih ovi nesmatraju pravimi potomci Židovske rase. Usuprot tomu diče se crni Židovi, da posjeduju pisma od indijskih vladarah, u kojih im se zajamčuju sloboštine, tako primjerice pismo kralja Candrakupta, koji je živio u vrieme Aleksandra velikoga. Oni sami nezovu se »Židovi«, nego »Sinovi izraelovi« i tvrde, da posjeduju više svetih knjigah, autografah, koje su pisali patriarke. All žive u velikom siromaštvu, velike su neznalice i služe si kruh poljskom radnjom i obrtom.

Nove banknote. Dotjera čovjek iz Vinkovcah june na vašar i proda ga za 23 for. Varaždca, na kog se namjerio, poče mu plaćati: te mu pruži deseticu (banknotu od deset forintah) i reče: znaš čitati? Ovaj odgovori: znam. E dobro pokaza mu deseticu s jedne strane i reče: Čitaj, je li deset. Jest gospoduru, odgovori ovaj. Pokaza mu drugu stran i reče: i to je deset a deset i deset su dvadeset. Uklopiv mu tako jednu deseticu i 3 for, liepo one. Siromah seljak prevaren, nikako si nije dao dokazati, da nove banke vriede samo 10 for., mislio je uvjek da vriede 20 for., s jedne strane deset i s druge strane deset.

Niemac Niemcu. Njemački profesor Kohen, koji živi sada u Englezkoj, osuđen je u svojoj domovini na šest mjesecih zatvora. Dobivši odluku, da se stavi u zatvor, posla Bismarku sliedeće pismo: »Dragi moj Bismark! Vaš prijateljski pozdrav vrlo je prijazan; nu nemogu poslubnuti ni primiti Vaše ponude, jer živim sada u Englezkoj. Mislim, da ovdje više koristim, dajući čovječanstvu koristne nauke, kako treba upotriebljivati duševnu moć. S tih razlogah nevidim nužde, da primim bezplatan stan za šest mjesecah, koji mi ponudja država, ako mi i dujete stan na izbor. Meni je mnogo ugodnije, gibljem li se u zraku englezke slobode, nego da se pokoravam kao rob vojničkoj tiranlji svoje domovine. Odkad sam ostavio sveučilište, zaboravih muku i skitanje, a neznam, zašto da se skićem. još manje, da radim po zapovjedi koga drugoga. Imate li vi što takova izvršiti, izvršite to sami, a nezahtievajte od drugih, da oni to čine. Ako Vam Vaše vojničke igre dopuštaju, slobodno me pohodite na mojih frenološki preduvanjih, pa ću Vam tada dokazati, kakovu preduost ima život u Englezkoj, pred onim u Njemačkoj. Želite li, razgledati ću Vašu tikvu javno ili u privatnom stanu i to bezplatno. Pozdrav Vašemu meštru caru. **Gustav Kohen.**

Njeke narodne zagonetke

(Iz Zarečja).

Zarečanom je: ganka-zagonetka, ganka-odgonetka.

Široka širina, dužja daljina; da bi se protegla, do neba bi dosegla. *cesta.*

Četiri brati jedan za drugim teku, nikdar se nemogu ubiti. *kolesa na vozu.*

Pet ses tric sve okolo jame teču, nikdar u jamu ne padu. *pletilne igle.*

Imam jednoga slugu, lačan gre u dvor, sit iz dvora *gnjojni koš.*

Imam jedan dolac soldati sve s krvavimi barelami, vavek se tuču, nigdar se nepobiju. *strak na njivi.*

Imam jedan dolac soldati sve jedan na drugega s pištolami namiraju, i nikdar se nemogu ubit. *turkinja na njivi.*

Imam jednoga vola, bi svo Zarečko seno pojil, a nigdar ne bi se stustil, ni gnjoja storil. *Kluč za seno skubsti.*

Imam jednu sestricu, sve bi zakrpala, sebe nemore. *šivalna igla.*

Imam jednu sestricu, nego na mesti sedi, a sve po kući opravlja. *luč.*

Imam jednu sestricu sve va kući pravi, pa va kut frkne. *metla.*

Šum šumi, grom grmi, bela vlahinja iz groma beži. *malin-muka.*

Pečen kalub poljem leti, krajem se zalaščí. *organj, ralo.*

Otac grbac, mati vijola (se ovija) hći visoka, sin dika.
trs, povezana loza, rozga i grozd.

Imam jednu sestricu, sve krpica na krpici, a nijednoga punta njoj ni poznat. *kokoš.*

Imam jednu sestricu, kad je lačna muči; kad je sita vrišči. *cura (creti), padela.*

Voda na drevi, drevo na zemlji, kamik na vodi, železo na kamiku. *brus.*

Ja imam jedan veliki dolac jaj, i tovar se po njih tače, a nijednoga nerazbije. *zvezde i mesec.*

Ja imam četiri streice, svi u jedan dolac strelaju, i niš ne ubiju. *kranji sasci i diža.*

Ja imam jednu tikvicu s plesnovom glavicom. *smokva.*

(*Sliedit će*).

Listnica.

P. n. g. W. J. kap. u Sabolisu: Poslatom svotom namirena je Vaša predbrojba do 30/6 1883. — N. N. Krkavce: Namireno za tekuće polugodišće.

Gosp. piscu »Žudiha«. Uzalud svako traženje, nije došlo na vidjelo. Nadamo se ipak, da ćemo za dobe od vas primiti. Da ste nam zdravo.

G. Š. D. Čini nam se da je preoštro. Radi se samo o osobnostih, nebi li se mogla stvar objektivno razložiti te osobe samo napomenuti. Nastavite i zdravstvujte.

B. 94,
k. š. v.

Oglas natječaja.

Za mjesto učitelja III. reda kod mješovite jednorazredne pučke škole u Draguću obćini buzetskoj.

Naukovni jezik je hrvatski, a zahtjeva se i poznavanje talijanskoga jezika.

S tim mjestom sdruženi su dohodci ustanovljeni pokrajinskimi zakoni 3 Novembra 1874 i 10. Decembra 1878. — Natjecatelji imadu poslati podpisanomu svoje molbenice svjedočbami podkrepljene putem zakonitim u roku četirijuh tjedana poslio ove uvrstbo.

C. k. kotarsko školsko vieće.

U Kopru, 25. Aprila 1882.

Boslzio,
Predsjednik

Priposlano.

Štov. Gosp. Vjekoslavu Bader–u

u **Gorici.**

Javljajuć Vam, da sam posve u redu primio vosak poslan za ovu župnu Crkvu dne 12. siečnja 1882 f. 163.16 vriednosti, držim za dužnost izjaviti moje podpuno zadovoljstvo, pošto vosak »iz pravoga zagotovljenoga pčelnoga voska« je istovjetan s onim poslanim u prijašnih godinah, koji je nadmašio svako očekivanje.

Želim Vam što veću razprodaju ove vrsti voska i to ne toliko što bi od tud Vam bila korist, koliko jer bi se tada u svih crkvah rabio vosak kakov je propisan za crkvene obrede bez oškoditi pjeneznice dotičnih čast. Crkvah.

Izkustvo mi svjedoči, da Vaš vosak iz čistoga pčelinjeg voska, premda je nješto skupiji od drugoga, obilato nadoknadjuje ovu prividnu štetu tim što se polagano topi i posve malo, za ne reći ništa, odcjedjuje, premda ima prilično debeo stienj.

Sjeguran da ćeto Vi i nadalje, kako ste do sada, sdušno praviti svieće od čistoga voska, za — da uzmognu svi, koji imaju dobru volju, i u ovomu vieku potvorbe, rabiti onakove svieće, kakove crkva razumjeva pod »lumina cerea« opetovno želeći Vam dubar uspjeh u razprodaji, jesam

Vaš

Pop Josip Mrakovčić
ž. upravitelj.

Punat (Veglia) dne 25. siečnja 1882.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Maja 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.60	9.53	—	76.70	—	—
2	5.60	9.52½	—	76.60	77.60	—
3	5.60	9.52	—	76.55	77.55	—
4	5.59	9.52½	—	76.50	—	—
5	5.60	9.52	11.94	76.35	—	—
6	5.60	9.52½	11.94	76.55	—	—
7	—	—	—	—	—	—
8	5.59	9.52	—	76.50	—	—
9	5.59	9.52	11.94	76.60	—	—
10	5.59	9.52½	—	76.55	—	—
11	5.59	9.52	11.94	76.50	—	—
12	5.60	9.52	11.94	76.65	77.70	—
13	5.60	9.53	—	76.65	—	—
14	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 11. Maja 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		86	—	95	—
Kafa Portoriko	»	56	—	62	—
S. Domingo	»	57	—	63	—
Rio polug vrsti	»	36	50	38	—
Cukar austrijski tučeni	»	34	—	35	75
Cvietje trave buhača (Grisantomo)	»	55	—	70	—
Tamjan sploh	»	32	—	45	—
Naranče, skrinjica	»	7	—	8	—
Karube puljezke	za 100 k.	7	50	—	—
jevantinske	»	6	25	—	—
Smokve Kalamata puljezke	»	17	—	18	—
Limuni, skrinjica	»	5	50	8	50
Bademki liti mendule za 100 k.		—	—	—	—
dalmatinske	»	80	—	86	—
Lešnjaci	»	25	—	—	—
Šljive bosanske i srbske	»	26	50	27	50
» Kranjske i hrvatske	»	14	50	15	—
Pšenica ruska	»	11	30	11	70
ugarska	»	12	—	12	50
galaćka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	8	—	8	25
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	8	—	8	50
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	—	9	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polug vrsti robe	»	11	—	12	50
Bob	»	—	—	—	—
Grušak (blž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Orlž talijanski	»	13	75	21	—
inglezki (kitajski)	»	11	50	14	25
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanska	»	122	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	69	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	7	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje	»	50	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	40	—	42	—
istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	50	9	75
u kasetah	»	12	—	12	25
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	47	—	53	—
dalm., ist. i hos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		75	—	100	—
dalmatinske	»	60	—	90	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.		28	—	40	—
Bakalar	za 100 k.	35	—	38	—
Sardele 1 baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	41	50	43	—
Salo	»	70	50	—	—
Slanina	»	76	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	—	—	—
Krupica (semolin)	»	4	50	—	—
Lišće od javorike	»	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	25	—	50	—
Med dalmat. i riečki	»	24	—	31	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakni baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (Stracc)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	«	14	—	16	—
Sumpor u prahu	«	7	60	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme,

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 11. U Trstu 1. Junija 1882. God. XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hualа, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, ma me prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuputrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanredniih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

PREDSTAVKA

obćine **Lovranske** na carevinsko Vieće u Beču.

Visoka zastupnička kućo!

Temeljnimi zakoni cesarstva od 21. Decembra 1867 utvrdjeno je i priznano, da svaki narod Austrije može njegovati svoj jezik i čuvati svoju narodnost, te po tom svi zemaljski jezici imadu jednaka prava u školah, uredih i u javnom životu. Naravno sliedi, da svi carski uredi na hrvatski puk i obćine mu, pošiljaju odluke i osude u hrvatskom jeziku.

Žalibože ova pravedna stvar kod nas u Istri se nedogadja. Doduše ima za nas pomorce jedan jezik za srce, a još jedan jezik za kruh. Jezik našega srca jest naš liepi materinski jezik hrvatski, a za kruh, koji smo dosad služili po moru potrebito nam je bilo poznati i jezik talijanski.

Možebit zato, što mi nješto poznajemo jezik talijanski, dobivamo dosad sve spise od našega suda u jeziku talijanskom, a od kotarske oblasti i od drugih državnih uredah piše nam se takodjer u jeziku talijanskom.

Ali kad postoji državni zakon, da mi imamo pravo na svoj jezik, kao i svi drugi narodi na svoj, tada je opravdana naša želja, da se hrvatski jezik u državi posadi na ono dostojno mjesto, koje ga ide po zakonu i po broju dušah. I mi Hrvatsko pleme u Istri, jesmo narod pak hoćemo, da nas se drži za gradjane ravne svakomu drugomu, a nipošto da smo potištene sluge nijednoga jezika a ni plemena.

Osobito je za državne interese vrlo pogibeljno, da se u carskih uredih u naših stranah počima sve više i više rabiti jezik njemački prama pojedincem i obćinam, gdje se taj jezik nimalo nepozna.

Za naše *pomorstvo* vrlo malo se brinu, za podignuti poljodelstvo i gojenje blaga opeta nam država slabo pomože; gdje će biti naša ljubav za nju, ako vidimo, da se još jedinomu našemu dobru t. j. materinskomu jeziku vrata zatvaraju. Kad mi Istrijanci slovinskoga naroda pitamo, da naše oblasti nam pišu u hrvatskom jeziku, onda nam se reče, da neimamo ljudih, koji bi znali u našem jeziku pisati. A kada iščemo, da nam se dadu škole, u kojih bi se naši sinovi hrvatski izučili, onda nam se kaže: što će Vam Hrvatski jezik, kada Vam sva pisma od oblastih dolaze u drugih jezicih, i kada se na sudovih, kapetanatih i drugda nepozna naš jezik.

Visoki državni sabore! Ovo je nedostojna igra s našim starinskim i mirnim plemenom i ta igra morala je prestati u onaj čas kada je njegovo Veličanstvo naš premilostivi Car i kralj potvrdio temeljne državne zakone god. 1867.

Zato mi zastupstvo mjestno političke obćine Lovran, Kotar Volosko u Istri, koja obćina broji do 6000 dušah, molimo visoku sabornicu zastupnikah cesarstva, da se u izvršenju članka XIX temeljnog državnog zakona od 21. decembra 1867. br. 142 D. Z. odredi:

I. Svi c. kr. uredi sudbeni, politički i financialni u Istri i na kvarnerskih otocih imadu hrvatskim ljudem i obćinam sve svoje spise, odluke i osude, pošiljati u jeziku hrvatskom, na hrvatski pisane podneske u obće odgovorati u tom jeziku i u uredih sa strankami hrvatskimi raspravljati stvari u hrvatskom jeziku,

II. Latinske škole u Pazinu, imadu se počamši od g. 1883. redom promjeniti tako, da se svaka stvar uči jezikom hrvatskim a talijanski i njemački jezik, da se uči obligatno.

III. Gdje su u Istri srednje škole s drugim učevnim jezikom neka se i ondje uči hrvatski pod moraš barem 3 ura svaki tjedan.

IV. Škola za učitelje u Kopru i učiteljice u Gorici, neka se uredi tako, da za oba jezika, dakle za hrvatski i talijanski budu posve posebni samostalni odjeli.

Držeć indi, da će ovi naši zahtevi biti priznani posve pravednimi ovlašćujemo mi obćinsko zastupstvo Lovransko našega glavara, da ovu molbu podastre visokoj zastupničkoj sabornici u Beču.

Dano u našoj skupštini u Lovranu 25. svibnja 1882. za vladanje Našega zveličanoga Cara i Kralja Franje Josipa I. koji želi mir med svojimi narodi, i koga da Bog sretno živo na mnoga ljeta.

DOPISI.

Iz Koparščine, *koncem maja 1882.*

U posljednom broju cienjenog vašega lista vaš se labinjski dopisnik tuži, da nije cigli izvanjski zastupnik bio izabran u obćinsko zastupstvo. Dovikuje, da je to nečuveno. Stara je to činjenica, te su uprav poradi toga gospoda šarenjaci naše negdašnje obćine strpali u gradove, da uzmognu po volji zapovjedati i zatirati naš narod. To je uzrok radi kojeg su propala naša obćinska dobra i sve naše imanje pokretno i nepokretno te se štrpalo u gospodske blagajne, od kojih mi sada kosti glodamo. Nije se samo u Labinju tako dogodilo, nego to se i kod nas sgadja te se nas po celoj Istri želi potalijančiti te bi se još htjelo nekoje naše-bar po pučanstvu-obćine strpati pod gradsku talijansku upravu. Govorka se da se ima obćina žminjska podvrći pazinskoj, pomjanska koparskoj i. t. d a gdje obćine liepo cvatu, tu treba zasaditi klicu metež i razdora. Već nam se i podžupani (capovilla) nameću po šarenjačkom kalupu.

Da naši Taliomani iz Gorice, Trsta, Istre i Rieke kane stvoriti blaženu zemlju, tomu se nije u ovakvih okolnostih čuditi već nemožemo pojmiti kako to predpostavljeni trpe! Nepoznavaju svojih narodah. Nek u Istru dodje druga kobna Letina sedamdeset i devete godine (Bog nas sačuvaj!), čulo bi se onda viku naroda. Vrieme je skrajno, da se zlim porabam na put stane, a ti istarski narode nedremaj, probudi se i nepusti da se tako mučuhinski s tobom postupa. Vidiš li sam, koje su ti jurve zadate rane, budućnost će jih težko izliečiti, a što će bit s tobom ako se neprobudiš i opametiš, gledaj samo, da ti se nebude odviše kajati za tvoju popustljivost i dremanje!

Iz Žminjščine, *20. maja 1882.*

Žalostno je doista stanje našeg naroda po Istri. Tudjinac mu gazi i najsvetija prava. Naši protivnici gledaju na svaki način da nas unazade. To jim ide za rukom, jer i drugi uza nje stoji, te im u svačem na ruku radi samo da bude proti hrvatstvu. Naš narod nema ulti svojih škola, gdje da se naobrazi, te zato se nlti nezna vladati naprama oblastim. Premekke je ćudi, te pušta sve na volju drugim. A i kako će da razpozna svoju korist i svoja prava, kad nema naobrazbe a ovu može samo onda dobiti, ako ima svoje škole; svojih pako školah neće dobiti, dok nebude svoje ljude u zastupstva birao, a ovo potonje učiniti će samo onda, ako ima vlastite škole — i tako evo nas u neprekidnom kolobaru.

Da je ovdje tako žalostno po naš narod, može se svatko lahko osvjedočiti. Naši protivnici uporabljuju sva moguća sredstva, da premame naš narod na svoju stranu. Svakojakimi obećanji vode ga za nos, dok im je na korist; poslje pako ga stanu gutiti kao židovi i još gore.

Narode, narode, otvori oči i progledaj već jednom spletke tvojih protivnikah.

Nu pogledajmo malko u uži krug naše tužne Istre, u obćinu žminjsku.

Ovdje u Žminju obavljali su se na 4. 5. i 6. prošloga mjeseca po drugi put obćinski izbori.

Prvi put prošlim septembrom zastupao je vladu kod izborah g. Perinello; nezakonitosti, koje su se ovdje počinjale, budu uzrokom pobjede talijanske stranke, na što Hrvati prosvjedovaše a izbori budu uništeni od c. kr. namjestničtva. I ovoga puta nadvlada talijanska stranka posvema hrvatsku, i to radi svakojakih manevrah.

Hrabro držahu se zapadni Žminjci, slava jim! Vidulini, Križanci, Kršanci, Prkačini i drugi nisu se pustili zamamiti, branili su svoja prava. Slava Vam zato braćo! Držite se uvjek tako. Osvietlali ste si lice pred narodom, ako i nepredobismo, niste vi krivi, već žalibože naš gornji kraj. t. j. Cere Dunjica i sv. Ivanac. Najžalostnije po nas pako vladahu se seljaci iz sv. Ivanca! Dodjoše sa svojim županom na biralište te glasovaše svi za Talijane a proti narodnoj stranci. Žminjska jih zato gospoda počastiše objedom kod g. Verbica. Doznat ćemo u brzo, čiji novac se je tu trošio! Sad trube šarenjaci u sviet, da je već jednom nadvladala pravda, te iziljevaju životinjskim veseljim svoju žuč na narodno naše svećenstvo.

Porugivaju se g. Orliću, našem prečastnom župniku te ga nazivlju fanatikom!

Evo što piše l' Istria u 20. br. od 13. maja ove god. u svom dopisu iz Žminja: .... »nol vorremo .... a risollevare le sorti depresse di quel povero paese per tanti anni »governato e mal tenuto da un prete fanatico, oltrechè nemico d' ogni progresso«. Tako l' Istria, neka joj bude na čast! A zašto nije pohvalila č. g. Gabrielića? Dakako sada se mogu veseliti, jer je poljeda njihova ali na koji način se je dospjelo do nje?! Mi jim samo doviknjemo, nek promisle što rade, nek nebu tu tako oholi, jer će skliznuti.

Danas im obećajemo, da nećemo mirovati, dok ih nesbacimo, vidjet ćemo, dali je još može i naći pravicu pod milim našim carem.

Razderav te mreže doći ćemo jednom do naših pravah, a onda odzvonilo za uvjek njima i njihovoj svojti.

Jedan kmet.

*) Dočim opasni oblaci Žminjski obzor zastiru baš u doba gladno i škrtno, obćinski su izbori iz mutne vode izplivali i na visoko se uzneli, sebično zabrinuti, koga da si za odličnoga kujaza izaberu. Valjda će se pri starom ostati, da se neuvriede predjaši srodni po pšli i krvi, te da budu dosledni i u buduće, osorni proti narodnoj hrvatskoj naprednoj prosveti, a ponosit će se velikom šternom, koja slizi vodom u zemlji; dočim si Žminjci žele ugasiti žeđju svježom vodom.

Ima li još što Žminj. čemu se možemo diviti? Onim vrlim kolovozom, onom strmom razvrtom drumu koji se proteže do zadnjega pokojnoga počinka!

Malo da nisam zaboravio na neumrle zasluge: ukinutu hrvatsku pripravnicu, ako hoćeš hrvatski narod gnjećiti, treba da mu oči sklopiš. Eto svega što je Žminj mogao imati a nema; sudba ga iznenadila na uštrb obćinske zadruge! Bože razprši šaro-opasne oblake koji zastiraju nebesku vedrinu.

Na uzmak XIX. vieka, mogu li izobraženi, blagorodni, iskreni Talijani osnjetiti XIX. članak državnoga zakona, koji jamči svakomu narodu prosvetu u svomu materinskomu jeziku? Jeli će taj članak ostati samo za istarske Hrvate mrtvo slovo? To mogu donekle preći izrodjeni šarenjaci, koji na svoj mlin vodu navraću, ali neka pamte da je nekoć Bog kaznio potopom prekoredni sviet! Čovječe božji nečini nepravde, koja u bezdan propala nepravednoga.

Iz Pazina, *mjeseca svibnja 1882.*

Navest ću ti dragi čitatelju! ovaj put iz našega grada same činjenice a ti sudi.

Pred malo ljetah zabranilo se ovdješnjoj školskoj mladeži osnovnih školah doći na obhode ili procesije a za to naveo se uzrok, da bi silna sparina mogla naudliti zdravlju mladeži školskoj. Tako se govori kad crkva svoju čeljad na pobožnosti zove. Nu slučaj dalje, koliko spomenuti uzrok u drugovih slučajevih valja. Umre li n. pr. učenik ili učenica ili kakva druga odlična osoba, eto ti ciele procesije školske mladeži, da mrtvaca s velikom svečanošću sprovode do groba. Onda nijednoj duši nedolazi pamet reći, da će sparina ili trud ili priliepiva kakva bolest, od koje umre dotična osoba, naudili nježnoj mladeži, koja mora kadšto po ciele ure uz mrtvaca i pred njim koracati puževim korakom.

Neću da ovim psujem na jednu izmedju najsvetijih dužnostih, što ih ima kršćanin napram svojim milim pokojnikom, dapače ju odobravam i ovim javno pohvaljujem, kad se vrši pravom namjenom, al je ono što mora svakog poštenog kršćanina u srcu zazebsti, kad vidi da se služba Božja i crkveni javni obredi zapostavljaju

*) Naknadno nam prispjelo ovo nekoliko redakah od prijateljske ruke. Doznajemo, da je za podestata izabran g. Antun Godina.

Ured.

jednoj lješini, po kojoj crvi kopaju! — Svakom poštenom čovjeku namiče se ovdje pitanje: »zašto se školskoj mladeži zabranjuje učestvovati sv. procesijam, na koje žele doći — a to žele i njihovi roditelji sa jako malom iznimkom — kad im se nezabranjuje mrtvace sprovadjati do groblja?« —

Po njekojih mjestih Istranskih vodi se ako i ne svaki dan u tjednu a to jamačno vršpeuta školska mladež u jutro sv. misi, kako n. pr. u Bujah, Puli i druguda a to je pravo i Bogu drago, nu kako je u tom obziru u Pazinu? Čuj i čudi se! Odkad su samostanu škole uzeli, školske mise nije u nedjeljah i blagdanih, zapovjedi za omladinu osnovnih školah nema a u najnovije doba kako se već spomenulo nesmiju ni na procesije!

Sve do pred tri ljeta svetkovalo se ovdje »Tielovo« sa velikim slavljem, kako se i pristoji tom preliepom i velikom blagdanu. Pazinci su uljepšavali izvana svoje kuće; sagovima, ružami, okviri i što se veoma liepo podudaralo zelenim granjem koje bi zasadili pred svoja vrata, al eto! nesreće. Onomlani dodje zapovjed, da se nesmiju pod veliku globu grančice sjeći za Tielovsku procesiju a »dobri Pazinci« kako uvjek odmah poslušnuše i grančicah nesta a s njimi nesta i sagovah, cvieća i okvirah i drugih ukrasah. Sada se nosi najveće Otajstvo naše svete vjere golim pazinskim plčč iko o med golimi kućami, kako su gola tielesa i pusta srca njihovih stanovnikah! Još ovo nije dosta već nekoji praznoglavi gizdelini, na najodurnliji način osmjelište se praviti demonstracije u oči same procesije! — Za to nije se za čuditi da se u ovom gradiću počele čuti takove kletve, kakvih se toško čuje ikjdje u Istri; pa čestokrat od osobah koje se drže i hoće biti izobražene! —

Pazin je »središte« Istre i u najnovije vrieme se mnogo učinilo za izvanjski oblik ovoga mulena al liepoga mjestanca. Radi toga će tko možda pomisliti da se gradsko starješinstvo postaralo za povećanje i uljepšanje stare pazinske crkve, da se pobrinulo i za toli potrebno crkveno pojanje. Al tko bi tako mislio kruto bi se prevario. Naša stara, trošna i pokrpana crkva je još uvjek nedostojna onog grada, koji hoće da bude središtem ili ča srcem — kako njekoji vele — Istre. Naš postavnik javno je očitovao pred dva ljeta, da je naša občinska blagajna prazna, nu ipak vidi se da se ravno od onog vremena najviše stare kuće ruše, ulice šire, ceste popravljaju, da se slotine troše na ne toli potrebne stvari, a kad se radi oko popravljanja crkve i crkvišta, onda se sliska i skupari, onda se pnje i više i gleda da se posvoji još ono malo što ima. Kako se ovo sudara? —

Kakva je crkva takva je crkveno pjevanje. Najzadnje mjestance u Istri ima bolje crkveno pjevanje od Pazina-grada, te da nisu gimnazijalci koji pjevaju u nedjeljah u samostanskoj crkvi, Pazin — srce Istre — nebi imao pojma o crkvenom pjevanju! — Možda će opet tko ovdje pomisliti, da neimamo orguljaša il na to sposobne djece al takvim odmah odgovaram, da imamo orguljaša, koji bere plaće do preko tisuće na ljeto, da imamo dosta djece i mladićah, al ipak — ipak neimamo te neimamo crkvenog pjevanja!

Na svršetku ipak nešto veselo. Ljetos naime za prvi put obavljala se ovdje u samostanskoj crkvi svibanjska pobožnost na čast Majke Božje. Puk je polazio crkvu veoma rad i u velikom broju. Tronutim je srcem slušao svake večeri kroz cieli mjesec Marijine hvale u govorih i pjesmah. O da bi se i druga mjesta istranska povela za ovim dosta prekrasnim primjerom! — Na posljedku čast pazinskom kloštru i drugim koji su nastojali, da ova liepa pobožnost čim sjajnije izpane. Marija, svibanjska Kraljica ih blagoslovila i kriepila takodjer u buduće!

Izpod Učke *koncem maja.*

Čitali smo već više lažnih dopisah u porečkoj »Istria«, nu onaj u broju 20. iz Lovrana nadkrilnje sve u tom pogledu. Da se takve i tolike laži svietom nešire, napisali smo ove redke, koji svakako odgovaraju istini. Istina je, da je u Lovranu nekoliko šarenjakah, koji se služe hrvatskim jezikom, ako se kada Bogu pomole, ako se svojom ženom razgovaraju, ako pod ladonjom na karte ili buće igraju, ako se štogod pogadjaju, uvjek skoro govore hrvatski pa ipak skoro bi već mrzo na svoj materinji jezik tužeć se, da je učevni jezik u njihovoj školi hrvatski te nastoje iz petnih žilah, da ga odstrane pa da uvedu talijanski. Govore, da je lovranska škola nješto vredila, dok se je talijanski učilo — ako i djeca nisu ništa razumila — a sada da nevriedi ništa — prem djeca znaju jezik, kojim se u školi govori! Dokazom koliko je vriedila škola, dok je bila talijanska, jest najbolji taj, što nisu medju sobom mogli naći čovjeka, koji bi bio one laži skupa složio, već su morali ići tražiti čovjeka na Rieku, da jim ono napiše! Za stalno bit će med ovimi, koji su učili hrvatski, više njih, koji mogu sasvim liepo pisati hrvatski i talijanski, jedan takvih je prijašnji občinski tajnik, kojega je pred njekoliko godinah grdno odbacio jedan od ovih, koji sada tudjim perom više u spomenutom listu te postavio na njegovo mjesto svojega ljubimca, koji je učio talijansku školu a piše talijanski, da se Bog smiluje. Polaknuli od njekoje strane, koje danas nećemo imenovati, dvojica članovah mjestnoga lovranskoga školskoga vieća gg. Pio de Peršić i Juraj Zupar predložiše u jednoj sjednici, gdje nije bio prisutan ni glavar niti član vieća stanujući u Moščenicah, da se ima uve-ti u lovransku školu talijanski jezik te podkrepiše ovaj predlog sliedećimi razlozi: «Premesso che tutti a Lovrana parlano italiano» «Predpostavlv što svi u Lovranu govore talijanski» — ovo bi mogao reći kakov tudjinac, koji nije bio nikad u Lovranu, ako je prolazeć čuo dve, tri rieči talijanske, nu da je to rekao g. Pio de Peršić — inače pošten čovjek — to nemožemo vjerovati, jer on sam kao i njegova plemenita obitelj najradje hrvatski govori te je pred njekoliko godinah dao svoga sina u hrvatsku školu na Poljane. Ovo je valjda dodao dopisnik iz Rieke, komu očito kažemo, da laže, njegove «premesse» nestoje te da njegov dopis stoji na lažnom temelju. Po zadnjem popisu ima u lovranskoj občini 163 njih, koji govore talijanski i veliko je čudo, kako se došlo do ovako visokoga broja, nu pustimo to danas te uzmimo da je tako. Nu ovaj broj nepripada samo Lovranu već cieloj občini, moščeničkoj i beršečkoj plovanji. Evo dakle da vašu laž i službeni popis očito o likriva! Niti nestoji da jih 163 talijanski govori, jer onda bi morala znati i djeca takvih roditeljah talijanski govoriti. Čuli smo od osobe, koja više ljubi istinu nego li vaš dopisnik, da je jednom u trećoj školskoj godini školski nadzornik naročito zahtjevao, da se čita talijanska početnica, da vidi što znadu djeca. Došla rieč «il tetto», nadzornik pita dječka, što će to reći, dječak šuti, pita drugoga, p.ta trećega, nitko nije znao što to znači prem je u tom razredu do 40-50 dječakah. Pita nadzornik što je «krov» te svi dignu ruke i kažu što je to. Evo istine one «premesse» da u Lovranu svi talijanski govore.

Da je Lovran i jedan izmedju onih gradićah bivše miletačke Istre, gdje stanuju sami Talijani, jell bi bilo pravično, da se ustroji talijanska škola za 600 stanovnikah u gradu bez ikakva obzira na 3000 ljudih, koji stanuju izvan grada? Neka kmet plaća prireze (addicionale) za gradjansku djecu a njegova djeca neka kod kuće ovce pasu te nek ostaju za uvjek tupi, jer nerazumiju svojega učitelja. Lažljivi dopisnik tuži se, da je njeki lovranski član kotarskoga školskoga vieća samovoljno bez više dozvole uveo u tamošnju školu talijanski jezik. Božo mili, hoćete bi veće ludorije! Prod njekoliko 40 godinah bila je u Lovranu njemačko-talijanska škola, koje muke bili su oslobodjeni Lovranci god. 1855. pod pokojnim župnikom i školskim ravnateljem G. Cerčićem i to po nalogu vlade te je tu kao i po cieloj Istri bio uveden materinji kao učevni jezik. God. 1805 ponovilo je c. k. namjestničtvo taj nalog te strogo naložilo, da se ima predavati u školi obćeno jezikom, kojim se u crkvi prodiće. Kako može dakle kazati taj vrli dopisnik, da je god. 1855 učinio tu promjenu njeki član sadašnjega kotarskoga školskoga vieća, koje obstoji tekar od god. 1869! Dopisi ove vrsti neslužc na čist porečkoj novini! Ona neprima nego ovakovih dopisah iz hrvatskih krajevah. Kako rekosmo, veli da hrvatska škola nema napredka. Koji je uzrok tako bezumne težnje za talijanskim jezikom? Može biti gleda koji Lovranac za prekomorskim talijanskim blaženstvom? Bog očuvaj, to bi bila uvreda za Lovrance samo i pomisliti, jer su svi bez razlike vjerni svoma caru te pod njegovom zastavom plove širokim svietom. Dakle odkud ta želja za talijanštinom i mržnja na svoje? Dopisnik kaže da Lovran živi jedino pomorstvom te da se nemože po moru, ako se nezna talijanski. Nevjerujemo da je ovo rekao g. Zupar, jer govori da je već 50 god. kapetan te još nije uvidio, da skoro sva marina ovoga svieta plovi bez znanja talijanskoga jezika. Govorili smo o tom obširno u ovogodišnjih dopisih iz iztočnih stranah Istre, gdje se je radilo o Voloskom i tamoš joj školi. Dopuščamo, da je bio keristan talijanski jezik po sredozemnom moru (mediterraneo), ali nije više, jer nije više posla u ovom moru, valja vrat lomiti u Ameriku i Indije, kamo je Lovrance-em put kazao vrli i sretni kapetan g. Valčić. Tamo se ne ide talijanskim već inglezkim jezikom, ovaj a ne talijanski je svjetski (lingua mondiale) i obćenili pomorski jezik. Dopuščamo, da je talijanski jezik koristan za kapitane naše države. Nu tim, što je u Lovranu bio pred 26. godinah uveden u školu materinji jezik, jeli je onoj mladeži zapriečen put do kapitanske časti: «Coll'introduzione della lingua croata si è distrutta questa possibilità». Ovo je dokazom, da dopisnik nepoznaje Lovrana ni lovranskih kapetanah. Dok je bio u lovranskoj školi talijanski učevni jezik, malo je bilo kapetanah, a odkad je uveden hrvatski jezik, ima jih barem tri puta toliko, sve vredni mladići, vješti u pisanju svojega i talijanskoga jezika, mnogi govore i inglezki — od onih starih redko koji. — Nije istina, da je na lovranskoj školi zapušćen talijanski jezik i da se uče samo dve ure na tjedan. Gospodine učitelju u Lovranu! Ako vam je stalo do istine, popravite onu laž u porečkom listu, javite joj, koliko se urah na tjedan uči talijanščina te će se doznati da će jih biti 10 do 12 na tjedan, javite koliko je uspjeha te kažite otvoreno, kako bi bilo poglbeljno za školski napredak uvedenje samo talijanskoga jezika. Naš riečki dopisnik mora biti čovjek sliep, gluh, bez razuma, jer bi tamo morao doći u doticaj sa mnogobrojnimi kapetani iz susjedne Kostrene, Bakra, Kraljevice, koji su svi počeli svoje nauke u hrvatskom jeziku, tamo se neurivava talijanščina, pak ipak ima tamo izvrstnih i obljubljenih kapetanah, koji kao i neopravljaju bolje svoje poslove to su uvjek lovranskim ravnopravni. Nije dakle istina, da jim je hrvatski jezik odnzeo kruh iz ustijuh, da jim je s hrvatskim jezikom u školi oduzeta mogućnost postati kapetani. Po naravnom pravu svi naobraženi narodi počimlju učiti prve elemente u materinjem jeziku, kad se ovoga znade, lahko je naučiti druge — počet učiti u tudjem jeziku neznači drugo već napresti kola pred volom i to je što žele ti nekoji Lovranci. G. Juraj Zupar kaže, da valja kao pravi domorodci misliti na to, jer da ondešnji siromašni puk nema drugoga dobitka nego onoga na moru, a bez talijanskoga jezika da nije moguće na more! Čudnovato, kao da nije ondje, odkad je hrvatska škola, dosta kapetanah i mornarah! Ako već njekoliko godinah nije nego imalo dobitka, jer brodovi propadaju, jeli je tomu kriv hrvatski učevni jezik? Jell bi se tomu pomoglo s talijanskim učevnim jezikom? Drugi su tu uzroci nuše nevolje! Ako su nu toliko na srdce prirasli lovranski mornari, lahko je tu pomoći, on je bogataš, neka jim pomogne, neka sagradi u Iki dva liepa broda, blagoslivljat će ga bezposleni kalafati, dobivat će kovači, tricetari, i obće dobo će živiti godinu danah. Na brodovih mogu biti onda namještena dva kapetana, dva podkapetana i preko 20 mornarah. Tim će dobivat i provincijn i obćina, jer će brodovlastnik plaćati adicionale, koje sad neplaća na svoj liepi kapital. Odgovorit će naš Juro, komu da gradimo brodove, nisam poludio te oni, koji jih imaju, neznaju kamo s njimi, za deset godinah neće već bit broda na jidro. Pravo imate, naš Juro, da valja ozbiljno misliti, ali ne da će se talijanskim jezikom spasiti mornarstvo, već kako će živiti biedan mornar, kad se nebude imao kamo ukreati. Što mu predstoji nego li prosjački štap! Valja za dobe skrbiti, mladeži se ima pružiti prilika, da se što nauči ne samo za pomorstvo nego i za obrtničtvo, zemlja naša nas neumože hraniti niti 3 mjeseca kroz godinu. Kamo ćemo tim talijanskim jezikom? U Italiju. A Talijani bježe iz nje, glad ih tjera na sve strane! Mi se još nismo počeli seliti. Dali bismo dobar savjet našemu Juretu da se ogleda u pokojnoga biskupa Jurja Dobrilu, koji je sve svoje pusto siromašnim učenikom pa neka ustanovi nekoliko dobrih štipendijah — te i tako nema djece — ali ne samo za nautičke škole — kao ono neki iz Voloske — već za sve škole. Kad ima novacah, neka uvede u svoj rodni kraj kakvu industriju pak će mu rodni kraj biti više zahvalno nego onda da mu se posreći uvesti u lovransku školu talijanski jezik. Dalje kaže naš dopisnik, da nije lovranski učitelj mogao pristati na predlog gg. Peršića i Zupara već je predložio, da se učine dve paralelke, jedna hrvatska druga talijanska! G. učitelju, predpostavljamo,da vam je poznato, kako nije u cieloj lovranskoj občini nego 163 njih govorećih talijanski jezik i kako se je došlo i do ovoga broja. Nadalje bit će vam poznato, da učenici treće školske godine nisu znali, što će reći «il tetto». Koliko ćete jih imati u talijanskom odielu? Zašto niste odmah kazao, kako stvar stoji? Zašto ste to učinilo u sledećoj sjednici? Naobraženoga čovjeka prva je kriepost «reći istinu i neboj se nikoga». Predlog učiteljev bje primljen i zapisnik predložen kotarskomu školskomu vieću na Voloskom i junti u Poreču. Što je volosko kotarsko školsko vieće na to učinilo, nezna se. Valjda je kotarski kapetan videć da je ta odluka proti zdravomu razumu, proti naravi i proti svakomu pedagogičkomu načelu, rešio to sa jednostavnim «ad acta». Nu to nesmije učiniti, valja Lovrancem odgovoriti, oni željno očekivaju a on šuti. Lovranci nisu poslali taj zapisnik njemu nego kotarskom školskomu vieću, zašto se nje ta stvar još predložila sjednici na razpravu, kako se to drži 5 mjesecih a da se neobavjesti o tom kotarsko školsko vieće?

Talijani govore «chi male pensa, spesso indovina», tako mislimo i mi, da nije bez uzroka to učinjeno, jer se znade za stalno, da bi što takva kotarsko školsko vieće odbilo. Jurina «Naše Sloge» već je bio jednom u Iki, da nebi još kamo drugamo pošao! Čitamo nadalje, da je junta preporučila provincijalnomu školskomu vieću u Trstu taj lovranski predlog: «So che tale proposta venne anche appoggiata dall' Inclita Giunta provinciale». **Iz ovoga se vidi jasno, da napomenuti članovi mjestnoga školskoga vieća rade sporazumno sa juntom! Jeli je najpreča skrb slavnoj junti potalijaniti istarske Hrvate?** Ako je taj dopisnik doznao tajnu, što ju junta pisala u Trst, to je morao doznati i ono što je ista pisala lovranskomu školskomu vieću o čemu čim je primila napomenuti zapisnik. Junta tražila je, da uzmozne podupirati predlog onoga vieća, nek joj jave koliko ima djece sposobne školu pohadjati i to u Lovranu i izvan njega te koliko jih je, koji poznavaju talijanski. Na ovaj nalog podestà sazove sjednicu školskoga vieća, na koju dodje osim podestè, član vieća iz Moščenicah, koji nije zadnjoj sjednici prisustvovao, učitelj i Jure Zupar. Ova gospoda podju u školu, da pobroje djecu, koji stanuju u gradu te da vide koliko jih ima, koji bar nekoliko znaju koju rieč talijansku. U nižem razredu nenadju **niti jednoga**. Na ovo se razljuti naš Juro, poče vikati videć, da se proti istini nemože te otide i najbolje je učinio. Ostali sastavili zapisnik poslav ga u Poreč s primjetbom, *da Talijanah u Lovranu nema.*

Sad pitamo mi, kako je mogla slavna junta poslije ovakovog zapisnika preporučiti provincijalnomu školskomu vieću onaj prvi predlog?? Zašto je onda pitala vieća u Lovranu za broj djece? Na službeni odgovor, da u Lovranu nema talijansko djece, ipak podupire talijansku školu. Kako da okrstimo taj postupak, gdje se sadi o nas Hrvatih? Da možemo sve izreći, razvietlili bismo po zaslugi taj nečuveni postupak, **nu tako ga vrućo preporučamo našim provincijalnim zastupnikom,** *) da bez svakoga obzira pitaju računa od oblasti, koja stoji na čelu ogromnoj većini hrvatskoga naroda u Istri i kvarnerskih otocih. Znatiželjni smo, što će na to visoka vlada učiniti.

Konačno tvrdi dopisnik, kako junta predlaže vladi, da pozove na red i ukori onoga člana školskoga vieća, koji se je usudio samovoljno uvesti u lovransku školu talijanski jezik. Nevjerujemo, da bi ljudi kod junte tako nesmotreno radili, kako misli riečki dopisnik, te što takva predlagali. Vlada je već god. 1855 naložila, da se ima uvesti u škole materinji jezik, god. 1865 ponovila je isti nalog, na taj način bi se vlada imala sama koriti za taj korak a ne njeki lovranski savjetnik školskoga vieća. Kakvi nesmisli! Dopisnik doduše kao plaćeni pisar nezna, da je već deset go ilnah pred uvedenjem novoga školskoga zakona bio u Lovranu u školi hrvatski učevni jezik a sadašnji školski savjetnici potiču stopram od g. 1869.

Vidi narode, kako list, koji nestoji dugo od junte, širi po svietu tako mrzke laži. Patriotična nam je bila dužnost, da to našemu narodu odkrijemo, da se neda od prilizanacah zavesti.

*) Netreba nam, dulje preporučati ovu stvar našim zastupnikom, dobro jih poznajemo, neka se priprave. *Ured.*

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. svibnja 1882.

Carevinsko se vieće, izabrav zastupnike u Delegacije, odgodilo. Sad će nastupiti rad zemaljskih saborah. Nekoji će se sastati već tečajem nastajućeg mjeseca.

Starešinska kuća nije pristala na polakšice, što jih glede žitne carine zastupnička bila namienila Tirolu, Dalmaciji i ovomu našemu Primorju. Kažu da su i tomu najviše krivi Magjari. Kad budu dakle naši ljudi na riečkoj il tršćanskoj medji morali i za žito platiti 25 novč. carine po kvintalu, neka barem znadu, komu su dužni biti na tom zahvalni. Nego to će biti povodom, da će se trgovina sa žitom iz nutarnjosti države početi i kod nas tjerati, pa će kod toga, tko bude znao, liep krajcar zaslužiti, a riečki i tršćanski će trgovićci iz daleka samo gledati. Dakako, to će biti moguće samo onda, ako carevina obilno urodi, il ako uz svu carinu bude više metalo račun dati izkrcati brod pšenice il kukuruza u Kopru, Puli, Rovinju il na Voloskom, nego li iti po njega u Trst il na Rieku. Tko ima novacah i okretnosti, neka skusi svoju sreću: a i Buzet, Pazin, Kastav, Bistre itd. mogu postati središća razprodaje. Istina, ovakve viesti neidu baš u pogled, ali za ovaj put neka bude.

U saboru ugarskom najzad se kojekako pristalo na izvanredni trošak, što ga skupna vlada uztražila od Delegacijah u ime Bosne i Hercegovine. Tom se prigodom reklo svakojakih stvarih, pa i takvih, koje mogu upravitelinim krugovom neizmierno koristiti, misle li jednom one zemlje stalno umiviti. Magjari imadu mnogo manah, al imadu i veoma krasnih svojstvah, a medju ostalimi i to, da očito kad treba i bez okoliša-

nja kažu svagdje i svakomu, što misle da je pravo. Prošlih je danah i Rieka, kao kakva kraljevina, izabrala svoju kraljevinsku deputaciju, što se ima sastati sa hrvatskom i ugarskom, da se već jednom tobože konačno rieši riečko pitanje. Duhovskih blagdanah sastala se u Zagrebu razna pjevačka družtva, da se po domaću razvesele, pa došla braća k braći takodjer iz susjedne slovenske zemlje. To druženje neide Magjarom nikako po ćudi, kao da su Hrvati tamničari, a oni njihovi oružani nadzornici. I toga nekažemo za drugo nego samo za to, da se vidi, i kakvih ružnih manah imadu plemenita gospoda Magjari. Nasljednikom ministra Slavi-a da će postati Kallay. Zlosretni grof Beust, austro-ugarski poklisar u Parizu, ide u penziju.

Sad su sve oči uprte u Egipat, gdje se sve to više zapliće i europejska medjunarodna politika, koja se na neopravdani način mioša u tamošnje domaće stvari samo s toga, što su već Musulmancem izpali zubi i nokti. Podkralj je još na svojem mjestu, ali bio prisiljen uzpostaviti malo prije svrgnuta ratnog ministra Arabi-Pašu, koga jednako obažavaju vojska i narod, jer mužki brani neodvislost Egipta proti svim domaćim i stranim spletkašem. A to su u prvom redu Englezi i Francezi, koji su poslali pod Aleksandriju i svoje ratno brodovlje, da ustraše protivnike svoje grabežljive politike; ali su na prosvied ostalih europejskih državah morale izjaviti, da nisu to učinile, nego da brane svoje i njihove zemljake, u slučaju prevrata, od musulmanske svete. Istina da taj prosvied nije pisala ljubav prava i pravice, nego kukavna zavist i sebičnost, pak je i nehotice pomogla carigradskomu Sultanu do priznanja njegove pokroviteljske već odavno zaboravljene u Egiptu oblasti. Taj politički neuspjeh je mnogo naškodio Francezkim ministrom, jer Francezi nemogu nikako pojmiti, da ni njihovi ministri nisu svemogući i svesnajući. U ostalom, ako Englezi i Francezi, imamo i mi u Egiptu svojih interesah, koje smo dužni braniti, a imadu jih uz nas i Talijani, pa što je jednomu, pravo za što da bude drugomu krivo?

U Njemačkoj je Bismark propao sa svojim zakonom o samotržtvu tabaka, pa se povukao kao pavuk u svoju rupu, gdje da sad snuje nekakvu sasvim novu gospodarstvenu politiku. Iz Rusije uvjek jednake viesti. Bugarski se knez vratio iz Petrograda. Izbori u srbskom kraljestvu izpadoše nepovoljno za sadanju vladu. U Rumunjskoj diže glavu nekakva nova stranka, koja da se u nekom tajnom proglasu obara ružno na kralja i u obće na Niemce, tè zahtieva sjedinjenje svih Rumunjah, kojih liep broj živi u našoj državi, naime u Bukovini, Erdelju i Banatu.

Jurina i Franina.

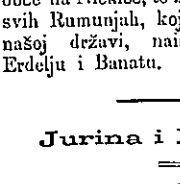

Ju. Drag! Frane, ča su ono počeli pisat neki fojeti, da je Veja talijanska?

Fr. Čuł sam i ja neš, trebeda neznaju ča drugo pisat!

Ju. Ma ča je to istina?

Fr. Poj ćat! Sve Talijane na Veji će prva mala rosa v more zet.

***

Ju. Jel istina, da je niki veliki i lipi gospodin iz Veje molił občini, da mu posvidoče, da zna dobro hrvatski zajik?

Fr. Ma šiš! I to je šeguro on isti, ki je pred nekoliko let izrekal Salamunski sud, da su na tom škoju Iliri a ne Hrvati!

Ju. Viš, viš! Onda su bili Iliri a sada su Hrvati. Bože moj, kako se to minja. — A ča, će mu občini dat tu svidočbu?

Fr. Vajda neće, ako su pametne.

Ju. Ma nebi ni pravo bilo, zač raprezentanti nisu ni meštri ni profešori.

***

Ju. Kuda tuda,
Joh posuda,
Tužan brižan pop.

Fr. Ča ti je Jurino, da tako jočeš?

Ju. Žejan sam kako pas, a nigde kapi vode.

Fr. Kako, ča?

Ju. Od Promontura grem va Labin znaš preko Brovinja po onem lepem pute, put one bele kući pitan malo vodi, a jena žena mi odgovori, da je nima.

Fr. Kade j' bil gospodar Žamarija?

Ju. Rekli su mi da je šal va Labin, poteštatu storit, pak sam onput i ja malo potekal, a žeja sve kresila. Po svuda sam pital vodi, al svagde su mi rekli, da je nimaju.

Fr. Ča su ti ljudi tako zločesti?

Ju. Aj nisu, brižni, ne, leg zaspraven nimaju ni puta, ni škole, ni vodi kako ni va Labine.

Fr. Barem va Labinje te je imat zač va Istre saki gradić barem vodi ima dosti.

Ju. To je imet to i va Labinje, kada bude Šior Nikoletto moral velu šternu storit za puk, kako mu je urdinano.

Fr. Ča j' pak s te nove raprezentanci, su storili podeštata?

Ju. Dobro je sve, zač je sve jena parentat; šest jih je tra otac i sini a deset brat.

Fr. Oho! to j' lepo, barem se neće jako pravdat kadu bude trebe Šioru Nikolettu urdinat, da šternu stori kako mu je pušćeno.

Ju. A jà, i nećemo već imat dva podeštata, kako dosada, pak će ovlati morda ča provident i za školo na vanjšćine i za vodu i za put, da nebude on raprezentant od Brovinjo vavek vrlšćat, da mu poradi slabega puta dljetu kreše, kada gre va sedutu.

Fr. A suće Mate?

Ju. Rezonicijal je.

Fr. A Šior Jakomo?

Ju. Neznan kade je.

Fr. A on drugi Šior Jakomo?

Ju. Negovori mi za njega, ću drugi put pasat preko sveto Nedelje.

Različite viesti.

Imenovanje. *Gosp. Josip Križman.* dosadanji privremeni vjeroučitelj na pazinskoj gimnazlji imenovan je pravim učiteljem na istom zavodu.

Sabori pokrajinah Štajerske, Tirola, Gorice i Gradiške sazvani su u svoja obična sjedišta na 6. tekućega mjeseca.

Hrvatske Škole. Prošloga mjeseca pohodio je pučke škole kotara volovskoga zemaljski školski nadzornik *g. vitez Klodić*, koji se je, kao što nam odonud pišu, u obće veoma pohvalno izrazo o školskom napredku u onih stranah. Milo nam je ovo izkaknuti, što se je velo ugledna i duboko strukovno naobražena osoba tako o hrvatskih školah izrazila, neka znadu i oni, koji nas još zanićuju, da smo il bar da ćemo do skora bili ravnopravni drugim i na polju javne obuke i naobraženja.

Peticije. Čitamo u »Edinosti« od 27. prošloga mjeseca, da je političko družtvo »Edinost« odposlalo prošloga mjeseca na državni sabor u Beč spomenicu i peticiju glede uvedenja slovenskoga odnosno hrvatskoga jezika u urede i škole u Primorju, gdje živu Slovenci i Hrvati, naročito da se kod zemaljskoga suda u Trstu, okružnoga suda u Gorici i Rovinju uvedu dvoje porote, jedna za Slovence i Hrvate, druga za Talijane; u Trstu neka se osnuje bar jedna osnovna škola za Slovence; neka se u Trstu i Gorici na gimnazijah uvedu paralelke za Slovence i Talijane; gimnazija u Pazinu neka se pretvori u čisto hrvatsku; za tršćansku okolicu neka se ustroji posebni školski savjet; neka se bolje skrbi za poljodelsku poduku u Istri i tršćanskoj okolici; neka vlada podupire ustrojstvo novčanih zavodah u Primorju; neka vlada nastoji oko druge željeznice za ove krajeve te neka neukine slobodne luke u Trstu, dok nebudu gotove sve priprave, koje imaju pospješivati tršćansku trgovinu. Ovako sastavljenu peticiju izručio je zastupnik grada Trsta *g. Nabergoj* predsjedničtvu državnoga sabora. — Isto tako odposlala je občina *Dolina* u Beč peticiju za uvedenje slovenskoga odnosno hrvatskoga jezika u uredih i školah i kako se čuje, odposlale su već ili će ovih danah odposlati slične peticije takodjer občine *Sežana, Podgrad, Materija*. Na prvom mjestu donašamo peticiju občine Lovranske. — Tako valja! Svaka občina ima pravo bez ikoga pitati za dozvolu izraziti svoje tegobe i želje te jih u peticijah podastrti jednoj ili drugoj kući carevinskoga vieća. Mnogim i mnogim protivnikom našega naroda neće ove naše peticije doći u sgodan čas, nu nesmijemo se na nikoga obzirati, ni na pretnje pojedinih kotarskih kapetanah ni za juntine savjete, to je naše pravo, tko drugčije misli, taj zlo snuje po nas, tomu nije vjerovati. Samo dalje, i naša će valjati. Komu nije pravo, neka se od nas seli, prostrana mu zemlja.

Najsjajniji i najvredniji odgovor. Dne 27. maja t. g. piše prijatelj prijatelju: „Spomenica, za uvedenje hrvatskoga jezika u istarske srednje škole i urede, u Lovranu prihvaćena. To je najsjajniji i najvredniji odgovor na one dopise u »Istriji«. U ponedeljak veseo izlet do Lovrana. Živili Lovranci! — Dodajemo ovomu samo njekoliko riečih. U Lovranu su dvie tri osobe, koje zagovaraju talijanstvo. Najpoznatiji su Zupar i Peršić — imena su bna talijanska, a s njimi, ako je vjerovati Istriji, sdružio se je i novoimenovani župnik Dragovina. Lukavošću htjeli su nije tomu davno zavesti talijanski jezik u lovransku školu, a tu njim se je pridružio i učitelj Grosman, valjda da se nezumjeri svomu rodjaku Zuparu. Njihovu nakanu, povladjivanu zemaljskim odborom, osujetilo se. Al je ta sama nakana bila dovoljna, da je dopisnik »Istrije«, lista koj je u tiesnoj svezi sa članovi zem. odbora, trubio u svlet, kako je Lovran talijanski. — Odluka občinskoga zastupstva lovranskoga odgovara na to najsjajnije i najvrednije. Nu ne samo »Istriji«, do koje najmanje držimo, nego takodjer svoj gospodi na Veloskom, u Poreču i Trstu, koja sude narodnost koje občine po osjećajih dvojice trojice, a ne po pravoj i osjećaju cielokupnoga stanovničtva. U samom Lovranu, gradiću inače veoma malenu, ima muževah koji nisu zatajili rod svoj, koji se diče svojim jezikom. A okolica mu, a Ika, a Mošćenice sa svim što k njim pripada, a Brseć sa svojimi pripadnostmi te sve sudinjava občinu lovransku. Tu svuda živi sami Hrvati, koji miruju donekle, možda i prevedi, al se dignu, kad njim do živa dodje. — Digli su se i ovaj put. Progovorili su kao muževi. Opruli su sramotu, kojom je htjela dvojica trojica osramotiti Lovran, i cielu lovransku občinu. Živili Lovranci, Mošćeničani i Brsečani!

Promjene u tršćanskoj i koparkoj biskupiji. M. č. g. Černe Franjo, do sad župnik kod sv. Jakova u Trstu imenovan je župnikom kod B. D. M. Pomoćnice kršćanah (stari sv. Anton) u Trstu, Č. g. Omers Josip, do sad subsidiar u gradjanskoj bolnici u Trstu, premešćen je kano dub. pom. k sv. Jakovu u Trstu. — Do konca Janija razpisana je župa sv. Jakova u Trstu.

† Dne 14. prošl. mj. preminu u gospodu č. g. Brence Bartul, kapelan u Dutovlju kod Tomaja. Rodio se u Dovju u Kranjskoj dne 11. Augusta 1820 a za svećenika redjen bi 23. Augusta 1844. Bio uzor-svećenik u svakom obziru. Bit će mu vječna pamet u onoj oboduvijeloj kapeniji, kojoj je pastirovao kroz 25 godinah. P. U. M.

† Dne 26 prošl. mj. umrò je č. g. Mihovio Petemel, župe u pravitelj u Novoj-vasi. Rodio se u Štajerskoj 13. Septembra 1818 a za svećenika redjen 18 septembra 1845. P. U. M.

† **Pater Kazimir, kapucin,** kako čitamo u zagrebačkom »Katoličkom Listu«, preselio se iz ovoga svieta na bolji u Varaždinu, dne 4. prošlog mjeseca svibnja, u 77. godini svojeg zemaljskog vieka. Kako u hrvatskom, tako ga i u našem Primorju poznavalo malo i veliko, tè ljubilo i štovalo kao veoma vriedna i zaslužna redovnika. U njegovoj redovničkoj državi neima dužnosti ni časti, koje nije on to obavljao te obnašao uspješno i dostojanstveno. Odlikovao se kako ikoji osobitim darom crkvenog govorničtva. Njegovih će se korizmenih propovjedih mnogi i mnogi o i starijih ljudih još spominjati i u Karstvu, gje je sve do 1849. bila starinska hvale vriedna navada, povjeriti korizmeno propovjedanje navlašnu stranu propovjedniku. Pokojnomu P. Kazimiru obvezani su vječnom zahvanošću i mnogi djaci, koji bi se bili mnogo teže izškolali, da nebude njegove darežljive ruke. Neka počiva u miru!

Carinski zakon. U uvodnom članku zadnjega broja razložili smo u kratko, kako su se ponašali naši južni zastupnici kod razprave carinske tarife u zastupničkoj kući. Bojazan, koju smo izrazili, da će gospodska kuća poprimiti zakon, kako ga je vlada predložila, podpuno se je obistinila. Gospodska kuća zabacila je predlog Hallwichov te tim je zakonski predlog došao opet pred zastupničku kuću. Vlada je sve moguće činila, da zakon predje bez ikakve promjene, kao što je primljen u Ugarskoj, mnogo se je razpravljalo izvan parlamenta o carini na žito, te su mnogi zastupnici, koji su prije bili proti carini na žito, uvaživ političko stanje države i posliedice, koje nebi bile povoljne za ovu vladu, napokon glasovali za carinu i tim bje većinom glasovah zakon stvoren. Naš zastupnik Dr. Vitezić nije ipak glasovao za carinu na žito već se je uzdržao od glasovanja, lebdile su mu pred očima poteškoće, koje će odtuda nastati za naše pučanstvo. Zakon je već od cara potvrdjen te stupa današnjim danom u život. Parlament je pako vladi naložio, da nastoji oko sniženja vozarine kod domaćih željeznicah, kad se bude neobhodno za živež potrebito žito u krajeve, gdje ga nema, uvažalo.

»Kolo«. Prvo hrvatsko pjevačko družtvo u Zagrebu »Kolo« slavilo je ovih duhovskih praznikah dvadesetgodišnjicu svojega obstanka. Za tu svrhu sagradili si ogromnu drvenu baraku za 3000 osobah. Kao učestnici kod te slave prisustvovala su mai ne sva pjevačka družtva u Hrvatkoj, došlo jih i iz susjedne Kranjske, ljubljanski »Sokol« došao tom sgodom u Zagreb, pjevačah bilo do 600. Kod te sgode držao se je i hrvatski pjevački savez. Magjarom pala ta svečanost u oči, oni vide u tom njeku slavensku demonstraciju te se po svom liepom običaju ljute na svoje saveznike Hrvate. O samoj svečanosti obavjestili ćemo naše čitatelje.

Narodni jezik kod suda. U Kranjskoj i dolnjoj Štajerskoj nemože se nikako udomiti slovenski kao razpravni jezik kod sudovah, slovenski podnesci vraćali su se strankam s primjetbom, da je samo njemački uredni jezik. Uzalud temeljni državni zakoni, uzalud svi zakoni i naredbe, koji porabu narodnoga jezika u uredih jamče, radilo se je kako su njemački predpostavljenici hotjeli. Tužbe naroda i slovenskih zastupnikah na carevinskom vieću prinukaše ministra pravesudja *Dra. Pražaka*, da izda na prizivni gradački sud, kamo gorenapomenuti sudovi spadaju, naredbu, koja ima učiniti kraj svim svojevoljnim tumačenjem zakona te zajamčiti slovenskomu jeziku dolikujuće mu mjesto u javnom životu. Naredba ministra datirana je od 18. aprila 1882 br. 2513. Dozivlje u pamet još u krieposti stoječe naredbe pravosudnoga ministra od 15. marča 1862 br. 865 i od 20. oktobra 1866 br. 1761, koje se imaju strogo obvršivati. Nadalje veli ministar, da je slovenski jezik dosta razvit te da se ga može i mora kod rieševanja upotrebit, jer da nije svrha sudovah jeziku, kojega državna uprava u pokrajini kao navadnoga pripoznaje, braniti zakonom mu zajamčen pristup k sudovom. Glede porabe slovenščine kod sudovah vriede za vojvodinu Kranjsku, okružni sud u Celju, za slovensko i njemačke krajeve u koruškoj ustanove gore spomenutih naredahah te se imaju svi sudovi po tom ravnati. Strogo se nalaže da se svi slovenski podnesci imaju primati i u tom jeziku rieševati.

I istarski rodoljubi imali bi sve više upotrebljivati hrvatski jezik kao kod svih uredah tako i kod sudovah, našemu jeziku još nije nitko odrekao, da nije sposoban za službenu porabu. Najprije moramo svoje štovat, pa kad bude narod vidio, da se u hrvatskom jeziku može isto tako sve pisati i razpravljati kao i u talijanskom, priljubit će ga tim više, što ga dosad neumije u podpunoj mjeri cieniti. Na djelo dakle svi kojim čast i ugled našega puka, našega jezika i narodnosti na srcu leži!

Magjari na Rieci. Pohlepne Magjare želja vodi na more, nemaju svojega mora pa ga Hrvatom otimlju! Udomili svoje oblasti na hrvatskoj Rieci. Svake godine padne komu u Magjarskoj na um, da posjeti magjarski grad »Riekut! Dne 14. i 15. prošloga mjeseca pohodilo je 255 mužkih i ženskih iz Stolnog-Biograda Rieku nadajuć se, da će jih Riečani obieručke primiti! Al stalo pravim Riečanom do tih mongolskih gostovah, dapače morat će službene svetkovine plaćati. Našao se je doduše odhor, koji je imao sprieti gostove, al sve izpalo hladno, reć bi evo nepotiče iz srdca, nemožemo vas ipak odtjerati, jer se mnogomu dobru od Ungarije nadamo. Malo je manjkalo, da jim nisu došli na pohode na senjskih parobrodih primorski Hrvati, da jih po hrvatski srdačno pozdrave, al su hrvatski Magjari znali tu demonstraciju zapriečiti. K letu će sigurno doći na Rieku na pohode stotina okruglih Magjarah iz »Parošpatuka«, neka jim Riečani na svoj trošak priprave stanove!

Stari veteran. Ovih danah umro je na Gorici kod Vrbnika seljak Mate Brusić u 96. godini svojega života. Bio je u Napoleonovoj vojsci kod Moskve. Od kozačke potjere spasio se je skriv se pod lješine (mrtve vojnike). Govorio je hrvatski, talijanski, francuzki i njemački.

Putovanje na željeznici iz Rieke do sv. Petra. Današnjim danom promenjena je doba pri odlazku vlakovah na toj liniji. — Odlazi se iz Rieke o 5. uri i 45 minutah u jutro i o 4. uri i 15 minutah popodne. Dolazi se u Trst o 10. uri i 38 minutah u jutro i o 9. uri i 54 minutah veče. — Iz Trsta odlazi se o 6. uri i 40 minutah u jutro i 6. popodne te se dolazi na Rieku o 12. uri i 15 minutah popodne i o 11. uri i 35 minutah na veče.

Nagrada za historičko djelo o Aleksandru II. Najbogatiji čovjek u Rusiji, knez Jusupov, opredielio je 6000 rubaljah za najbolje historičko djelo o caru Aleksandru II. Ta svota uložena je u državnu banku i imade s kamatami g. 1900 pripasti piscu najboljega djela. Odluku izreći će carska akademija znanosti. Natjecati se mogu samo ruski podanici.

Ustaše. Radi epidemije, koja je biesnila u Sarajevu, premjestiše do 400 napšenikah u privremenu drvenu sgradu izvan grada. Dne 14. pr. mj. medju 11 i 12 urom po noći uvali do 200 ustašah na pedeset vojnikah, koji su uapšenike stražili. Vojnici bili bi podlegli, da nije odmah pritekao u pomoć ciell bataljun pukovnije Franje Josipa. Ustaše povukoše se u gore,

kud je za njimi pošla u potjeru ciela pukovnija, neuhvativ nijednoga. Razumieva se, da je Sarajevo opet uznemireno bilo.

Doktorice liečničtva. U Ruskoj imenovali su 12 doktorica liečničtva učiteljicami iste znanosti na ženskih zavodih; 30 drugih imenovala su «zemstva» praktičnimi liečnici, a 40 ih služi u bolnicah. Go lino 1887., za ruskoga rata na Balkanu, odlikovaše se nekoje doktorice u vojničkih bolnikah tako, da ih 25 bijaše odlikovano redom sv. Stanislava III. razreda. Svake pako godine imade sve to više slušateljicah liečnikih znanostih. — U Americi imade sada preko 400 doktorica liečničtva, a većina ih nastani se u državah Newyork, Massachusetts i Pensylvaniji. Prije nekoliko godinah bijahu «lady doctor» vrlo riedke, danas pako nije gotovo nijedna občina u iztočnih državah bez doktorice. — U Francezkoj djeluje od god. 1870. dosada 7 praktičnih liečnicah, a od ovih nastaniše se 3 u Parizu, gdje je jedna liečnicom u jednom od parižkih kazalištah, služeć zajedno i kot ureda javne obuke.

Proročanstvo. U engleskom nekom listu, koji se bavi izključivo elektricitetom, opisuje se sviet, kakov će biti poslije sto godinah, dakle godine 1982. Plin, kameno ulje, ulje i ostale neugodno zaudarajuće i škodljive tvari izčezaoti će, te će spadati med starine. Netreba spominjati, da će se moći sadanji lokomotivi vidjeti samo u obrtničkim muzejih, a nadomiestili će ih elektricitet, kojom će se kuhati meso i sočivo. Elektricitetа razsvietljivati će noći kao sunce, a polja roditi će dvostruko, te će nestati tužba poljodjelacah. God. 1982 skrbiti će izumitelji takodjer za vodu i zrak. Nikomu neće doći ni na kraj pameti, da bi kao njihovi praotci u 19 stoljeću pio vodu, punu škodljivih gljivah i udisao okužen zrak, kao što mi u ovom stoljeću, te si tim priskrbio razne bolesti. Voda piti će se samo destilirana, a udisati će se samo ugrijan zrak, pa tad će i bunjavici odjevati na ovoj zemlji smrtno opielo. Našim praunukom poći će takodjer za rukom, da izjednače temperaturu po svoj zemlji: četiriput godišnjih dobah neće više biti, pa će nestati i te ludosti, da je na equatoru vruće kao u peći, a na sjeveru tolika zima. U pokrajinah na sjevernom polu biti će vrlo prijazna temperatura, te će po svoj prilici Englezka ondje ustrojiti naselbine. Po zraku moći će se putovati, te će se svakomu staviti na volju, hoće li u električnoj željeznici ili u zrakoplovu. Koncem dvadesetoga stoljeća biti će uklonjene i sve gore, koje prieče vožnju i promet u.

Ženska revolucija. Občinski liečnik u Pascagli kod Lucce u Italiji, mladi muž, vrlo je ondje obljubljen. Prošloga mjeseca došlo je među liečnikom i nekim občinskim zvaničnikom do sukoba, uslied čega je mladi liečnik bio odpušten. Na to se skupiše gospodje i djevojke cielog mjesta na trgu i poljoše tad proti viečnici, gdje su od načelnika počele burno zahtievati, da se mladi liečnik opet uzpostavi. Pozvano vojničtvo nije moglo proti sukunjam ništa opraviti, istom kad je načelnik obećao razjarenoj ženskadiji, da će liečnik biti odmah uzpostavljen, razidje se ova mirno kući k svojim preslicam i loncem.

Krokodil u Tisi. Pronio se bio glas po Szolnoku, da je iz jedne menažarije u Tisu uskočio krokodil, koji se je napokon preko samoga gradskoga kapetana provrgao u veliku zmiju. Ta stvar je dodiše smiešna, nu imala je i dobrih posljedicah. Kako je tamo običaj da se sviet a osobito dječurlija prerano ide kupati na otvorenih mjestih i bez svakoga nadzora, izdao je chef policije nalog, da se nesmije nitko kupati, dok se ta zvierska neman ne ulovi. Kako djeca nemare za naredbe, išla bi se i sada proti zabrani kupanja po rieci kopreati, no kad je službeno potvrdjen glas, da je u rieci krokodil ili zmija, neće nitko ni za živu glavu u vodu. Sad se je napokon stvar razjasnila te se vidilo, da je oblast samo stoga razglasila da je krokodil u Tisi, samo da tim zaprieči prerano kupanje, kad djeca drugčije naredabe slušati neće.

Selitba Židovah u Austriju. Vitez Schönerer podastro je u bečkom carevinskom vieću više pelicijah, koje tamo smjeraju, da se Židovom iz Rusije proguanim zaprieči ulaz u Austriju, onim pak, koji su prešli jur granice, da im se kratak točno označen boravak dozvoli.

Književne viesti.

Matica Hrvatska počela je već svojim članovom knjige za god. 1881 razašiljati, i to pet ih na broju:

1. Šulek: Lučba za svakoga. (Poučne knjižn. VIII)
2. Durny: Poviest grčka. Preveo Petar Tomić. (Svjetske poviesti II)
3. Jurković.: Izabrane pripoviesti. II svezak. (Zabavn. knjiža. LI—LIII)
4. Miler: Cvieta i Miljenko. Tragedija. (Zabavn. knjižn. LIV—LV)
5. Šenoa: Izabrane pjesme. S uvodom Fr. Markovića.

Obzirom što se još napose mnogi vanjski članovi «Matice» ove godine prijavili nisu, a i što je «Matica» ove godine veću zalihu knjigah tiskala nego prošlih godinah, to se još svoudilj, dok traje zaliha knjigah članovi za god. 1881 primaju.

Nazdravičar. Napitnice i govori sakupio jih *Andrija Šimunović*. U Zagrebu nakladom knjižare Mučnjaka i Sanftlebena. Stoji broširana 40 novč., vezana 50 novč., poštom 5 novč. više. Kod svakoga se hrvatskoga stola redaju zdravice i napitnice, kadkada se i odviše toga nazdravlja, tim se pospješuje veselje i zabava. Ova knjižica pruža nam liepu kitu kratkih, zgodnih i za pojedine svečanosti udešenih zdravicah, koje će svaki Hrvat radostno pročitati. Gradivo je sabrano iz književnih djelah hrvatskih pisacah kao: od *M. Pavlinovića, P. Preradovića, Augusta Šenoe, J. E. Tomića* i još mnogo drugih.

Ljepota povod strahota. Pripovjedka po Omerijadi. Napisao *Brozo Brozović*, odvjetnički kandidat u Senju. Može se dobiti kod samoga pisca u Senju za 60 novč. Pisac orisaoj je u kratko trojanski rat i glavne junake s trojanske i grčke strane. Ciela pripovjest razdieljena je u pojedine vješto predočene prizore i epizode. Dodan je knjižici kratki životopis o Homeru, jeli je Homer spjevno divno Ilijadu ili ne, postanak toga neumrloga pjesmo tvora i Odiseje. Tko se pobliže nije Homerom bavio, neka si nabavi to djelce.

Fiškal. Roman napisan od *Ante Kovačića*. Tiskom i nakladom H. Lustera u Senju. Može se dobiti u svih hrvatskih knjižarah, cieua je 80 novčićah. Liepi ovaj proizvod naše književnosti crpljen iz narodnoga života potiče od mladjega pera, pisan vrlo liepim jezikom te ga preporučamo svim onim, kojim je napredak narodne knjige na sreu i koji žele provesti čitanjem koji ugodan čas.

Njeke narodne zagonetke

(iz Zariečja).

Zariečanom je: ganka-zagonetka, uganka-odgonetka.

(Konac.)

Imam u Tinjani dva tesača, valje simo treske skaču. *dva zvona.*

Imam dva brata, ča jih juče za bradu potežeš to ti jače pevaju. *dva zvona.*

Viselj visi, čekalj čeka; viselj dol pade, pa ga čekalj popade. *žir i prasac.*

Cingelj, cingelj; kohelj, kohelj; cingelj dol pade, pa kohelj popade. *žir i prasac.*

Ča ima zvana kosti a znutra meso. *rak.*

Gundulići gundulaju, črnu goru propuntaju. *sasući praščići.*

Imam vola, vas gre u dvor, samo rogi mu nemoru. *svedar i škulja.*

Imam jednu sestricu sprida šilo, zada škare, zdola belo, zgora črno. *lastavica.*

Imam jednoga otca, svim sinom klobučiće pokupuje; sam sebi nemore. *hrast i želud.*

Sible dible, do neba se riblo, visoko ko gora, sere drobno ko koza. *uljika.*

Ja imam jedan duhčić, zgora šilje zdola granje. *saje.*

Ja imam četiri tići, sve jedan za drugim letu, i nigdar ne nemogu se uhitit. *motovilo.*

Otac Štandar (visok), mati bodlika, sin dika. *kostanj.*

Baštu goni, tovar ni, roge ima koza ni. *puž.*

Ja imam jednu sestricu po selu bodi, kamo pride pravo kaže. *vaga.*

Plavo čado liže. *plamik i kotal.*

Ja imam jednoga hlapca, škare nosi, meštar ni. *rak.*

Ja imam jednu brečicu, kosti ji, mesa neće. *trlica.*

Mrt živega iz graje nosi. *češalj.*

Ja imam jednu sestricu sve olita za njoj visu, pa vavek dela. *šivalna igla i konac.*

Ja imam brata, kad je mokar je tvrd, kad je suh je mehak. *konop.*

Ja imam jednu palisku, priko brega fliska, trbuh k zemlji pritiska, hrbat se ji bliska. *kosa.*

Više nego hiš (hiža), manje nego miš, koru pela pelin; slaje nemore bit. *orih.*

Ja imam veli dolac prosa zvečer se posije zjutra se požanje. *zvezde.*

Ja imam jednu sestricu, kada ji, muči, a kada riga, vrišči. *puška.*

Pol drva, pol kinkin (konj?) *sito.*

Ja imam jednu mater od dreva, sva puna otrok s krvavimi glavicami. *črešnja.*

Ja imam jedan srp, svake dobe leta žanje. *britva.*

Ja imam dva breka, po vas dan živo meso gloju, po noći zijaju. *postoli.*

Otac grbac, mati visoka, sin dika. *trs, rozga i grozd.*

Ja imam jednoga otca, ki ima čuda, čuda otrok; a nijedan ne more do njih, dok otca nerazparamo. *malun, tikva.*

Šum šumi, bela vlahinja preko brega bežl, rep ji naliska, kako bela daska. *sneg.*

Ja imam jednoga vola, kada je va dvoru nima rogi, kada gre iz dvora rogi ima. *puž.*

Šum šumi, bele vlahinje letu, prek zelenoga brlga, rep jim se laska, kako nova daska. *sneg.*

Kako gnjina lazi, gnjina, baštu nosi tovar ni roge nosi koza ni, vrata delu tišljar ni. *puž.*

Šilo bodilo, po svem svitu hodilo, ni jilo ni pilo, na večer veselo doma dohodilo. *sunce.*

Ja imam jednega hlapca, po leti je gol po zimi obučen. *stožer.*

Četiri dušo pet glav deset nog sto nohat, prten plašč, po hrbatu k maši gre. *četiri nose mrtvaca u crkav.*

Ka rožica je sadajno vreme najdraže Isukrstu na svete. *pšenični cvet.*

Imam jedan lancun, ki vas svet pokriva; ča mi vam je to? *sneg.*

Imam jedan hlebčić, ima vso krpa na krpi, i nikada iglom takneu. *hlebac suhih smokav.*

Kad sam bil malahan sam se s četirimi boril, kad sam bil velik sam zemlju preokretal, kad sam pak mrt žive u crikvu nosim; ča mi vam je to? *vol.*

I. V.

Br. 319.

Oglas dražbe!

Na 15000 (petnajst tisuća) prostornih metara bukova drva, za tanke piljenice i cepanice najprikladnijega, koje se ima najdalje u pet godinah iz občinske šume izpeljati.

Pismene ponude providjene biljegom od 50 novč. sa 10% ponudbenom cenom obložene, prima se do podna dana 15. junja 1882.

Obširne uvjete daje i može se dnevno za vrome uredovnih sati uviditi kod

Glavarstva občine

Veprinac, dne 10. maja 1882.

Hlanuda, glavar.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Priposlano.

Pokojni Biskup Dobrila posudio je pred nekoliko godinah drugu knjigu prezanemenita djela: Vetera monumenta Slavorum meridionallum historiam illustrantia etc. Augustina Theiner-a. Najuljudnije umoljavam onoga p. n. Gospodina komu je knjiga bila posudjena da se podpisanomu javiti izvoli.

U Trstu 25 Maja 1882.

Pop P. Flego.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16.—31 Maja 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.60	9.52½	—	76.80	—	—
17	5.60	9.52½	—	76.65	—	—
18	—	—	—	—	—	—
19	5.60	9.52½	11.93	76.65	—	—
20	5.60	9.52½	—	76.70	77.60	—
21	—	—	—	—	—	—
22	5.59	9.52	—	76.65	—	—
23	5.59	9.52	—	76.55	—	—
24	5.59	9.51	—	76.45	—	—
25	5.58	9.51½	11.94	76.25	77.15	—
26	5.58	9.51½	11.93	76.20	—	—
27	5.58	9.52	—	76.30	—	—
28	—	—	—	—	—	—
29	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 25. Maja 1882.

		OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	80	—	95	—
S. Domingo	»	56	—	60	—
Rio polag vrsti	»	37	—	63	—
Cukar austrijski	»	30	50	38	—
tučeni	»	34	25	36	—
Cvietje travo bubuče (Grisantomo)	»	55	—	70	—
Tanjan sploh	»	32	—	45	—
Nuranče, skrinjica	»	6	—	8	—
Karube puljezke za 100 k.		7	50	—	—
levantinske	»	6	25	—	—
Smokve Kalamata	»	17	—	18	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	5	—	8	—
Bademki ilili mendule za 100 k.		80	—	86	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lešnjuci	»	25	—	—	—
Šljive bosanske i srbsko	»	21	50	22	—
» Kranjske i hrvatske	»	11	50	13	—
Pšenica ruska	»	11	30	11	70
ugarska	»	12	—	12	50
galačka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	8	50	—	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	8	—	8	50
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	—	9	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pašulj (fažol), polag vrsti robe	»	11	—	12	50
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Oriž talijanski	»	13	75	21	—
inglezki (kitajski)	»	11	50	14	25
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	122	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
šajerske	»	42	—	69	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	7	—	12	—
Ulje Italij. nižje vrsti za 100 k.		—	—	—	—
» najbolje	»	50	—	63	—
» srednje vrsti	»	—	—	42	—
dalmatinsko	»	40	—	—	—
istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	40	9	60
u kasetah	»	12	—	12	25
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	47	—	53	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		75	—	100	—
dalmatinske	»	60	—	90	—
kozje za 1 k.		—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.,		31	—	42	—
Bukalar za 100 k.		35	—	38	—
Sardele i baril		13	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.		26	—	27	—
Masto	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	42	50	43	50
Salo	»	70	50	—	—
Slanina	»	71	50	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.		25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	—	—	—
Krupica (semolin)	»	4	50	—	—
Liščе od javorike	»	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
sploh	»	25	—	50	—
Med dalmat. i riečki	»	24	—	31	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrace) za 100 k.		2	—	18	—
Katram dalmat	«	14	—	16	—
Sumpor u prahu	«	7	50	8	50

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 12. U Trstu 16. Junija 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljako samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodjo na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hoala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, ninme pruma svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrabljuju. Osobna napadanja i često sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Svečanost „Kola“

U poslednjem našem broju spomenusmo, kako je Zagrebačko pjevačko društvo «Kolo» zadnjih danah prošloga mjeseca slavilo dvadesetgodišnjicu svojega obstanka i obećasmo o toj svečanosti još to progovoriti. Sad vidimo da nam prostor lista nedopušća, da se upustimo u potanje opisivanje svečanosti, jer da i više o tom pišemo, nebi mogli predstaviti sliku dostojnu slavja, pošto je isto tako sjajno izpalo, da je težko vjerno opisati. Zato spominjemo i mi ovdje u kratko, kako se onih danah sastalo u Zagrebu do preko trideset pjevačkih i drugih društvah iz Hrvatske i susjedne Kranjske, kako se onom prilikom nije pazilo na političko mišljenje pojedinacah već se tu pjevalo i govorilo iz srca k srcu, kako je to samo med rodjenom braćom moguće. Svečanost trajala je tri puna dana, za kojih je Zagreb sav zastavami izkićen i cvićem posut bio. Neopisiv uprav prizor bijaše ulaz Slovenacah sa kolodvora u grad, takva slavja Zagreb još vidio nije! Kuda su u toliko raznih odielah svečano koracala razna društva pod svojimi barjaci, glasba, kočije i kličući puk, sve je bilo neizbrojenimi zastavami urešeno, po nakićenih prozorih vidile se gospodje i djevojke, koje su dolazeće gostove cvićem obsipavale i rubci pozdravljale. Došav tako ciela povorka na Jelačićev trg odsluženu bi sveta misa na u tu svrhu podignutu žrtveniku i blagoslovljena zastava pjevačkog društva «Kola» a poslije toga zagrobačke krasotice u biolo odjevene sve zastave vienci nakitiše. Ovaj je čin bio tako veličanstveno, plemenito i nježno izvodon, da će se ga očevidci do vieka sjećati. Tu se je sve samo čudilo i očarano gledalo. Nu vrhunac slavja bio je banket, na kojem se je svih osobito dojmio zanosan govor mladoga Slovenca, dra. Tavčara predsjednika ljubljanskoga sokola, koji odgovarnjuć na govor dra. Makanca izusti ove znamenite rieči: «Mi Slovenci neimeli bi ničesa proti temu, čo bi se tudi u političnem i kulturnem pomenu negovorilo več o narodu slovenskom i hrvatskom, nego samo o jednom, o hrvatskem narodu». Sličnih riečih čulo se već više puta, kad bi se sastali Hrvati sa Slovenci, to je ideal, kojim je i Stanko Vraz opojen bio, to je želju, koju i Hrvati i Slovenci izražuju kad su uznešeni, pa mi iskreno želimo, da se o temu već ne samo kao o želji govori nego da se i radi, kako da želja neostane uvjek željom!

Narav domovine nam je ista, jedne nas spajaju gore i rieke, jedna nam je prošlost, jednake nam pogibelji prete, pa čemu oklievamo, da se svojski nepobrinemo za jednim jezikom u govoru i pismu. Počmimo već jednom raditi, da se taj ideal u bitnost pretvori. Što se nas u Istri tiče, veseli nas što možemo reći, kako smo mi Hrvati i Slovenci na tom putu već dosta daleko; dokaz nam je tomu, što mi liepo u slogi zajednička društva ustrajamo, što se u političkih borbah prilično podpomažemo, a i najnovije predstavke istarskih občinah na car. vieće, u kojih jedan želje drugoga zagovaramo, dosta riečit su tomu znak. Na rad dakle braćo, da nam uspomena svečanosti dvadeset godišnjice «Kola» neostane u pameti samo rad svoje ljepote već nek nam bude znamenita i važna rad svojih posljedićah i budućnosti naše.

† Josip Garibaldi.

Malo bit će naših čitateljah, kojim nije ovo ime poznato, ime generala sa crvenom košuljom popularno je u Europi. Svevišnja providnost učinila je kraj svakoj djelatnosti generala Josipa Garibaldia dne 2. o. mj.! Preminuo je na osamljenom otoku Caprari blizu Sardinije u 76. godini svojega života. Bolovno je već dulje vremena, znalo se je za njegovo nepovoljno stanje, al na skrajni čas nije se bilo još pripravljeno. Italija ga počastila kano jednoga od najzaslužnijih mužević po njezino jedinstvo, pohitile su na pusti otok deputacije sa svijuh stranah, da izkažu posliednju čast vrlomu vojniku. U svojoj oporuci ostavio je, da se njegovo truplo sgori te položi u grob, gdje počivaju njegova djeca, nu dosad to učinjeno nije, jer je njegovo tielo nakon sprovoda obdržavana na dan tielove položeno u grob. Ovdje sliede njekoje crtice njegovoga života:

Garibaldi rodio se u Nizzi g. 1807. te je već u mladjahno doba stupio u sardinsku mornaricu — gdje se u mnogo prilika odvažnošću i vještinom odlikovao. Mazzinievu misao preporoditi Italiju kroz jednu stalnu vladavinu svim je žarom prigrlio i od onda počimaju često i pustolovna njegova poduzeća, koja ga prem dosta puta suzbijena i potučena u očiuh naroda stvoriše junakom, prvim borioccm za jedinstvo i neodvisnost svoje domovine. G. 1833. prikazuje nam Garibaldia kao urotnika proti dinastiji savojskoj, a g. 1834. snadje ga prognana u Ameriku, u Montevideo. G. 1848. koja cielu Europu uzbunila, dozva i Garibaldia natrag u domovinu da se prevratu pridruži. Kralj Karlo Alberto nije mario za njegovu službu te mu tek kasnije lombardijska vlada prodala zapovjedničtvo nad dobrovoljci. G. 1849. stupi u službu rimske republike. Tu se borio proti Francezom u Palestrini i Velletri proti Oudinotu. Potučen ostavi Rim i uputi se k severu Italije da tamo ustanak podjari. To mu nepodje za rukom a austrijska ga vojska odasvud okruži, nu on pobjegne s nekoliko drugovah dočim mu se vojni sbor razprši. Malo zatim podje opet u Ameriku, gdje obrtnimi poduzeći nešto novca zaslužio, kojim na povratku svom u Italiju g. 1854. kupio sjeverni dio otoka Caprere. Godine 1859. bude imenovan sardinskim generalom i dobi zapovjedničtvo nad alpinskimi lovci, kojimi je započeo navalnu borbu sdruženih vojskah.

God. 1860. stupi sa još hiljadu drugovah na otok Siciliju te nakon sretnih poduzećah otme Burboncem ne samo taj otok nego i cielu kraljevinu Napuljsku.

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Moram priznati, da me je ovaj prizor ganuo. Kolika čednost i pobožnost, koliko strahopočitanje sjajilo se na obrazih pošćene čeljadi Stefanove!

Starac sjedne, napovjedi čeljadi mir, približi se k ognju te počme ovako pričati:

***

Josip Žudih Razsuljević bio je jednoč na glasu kmet. Njegov se otac zvao Žudih Miho, koji se trudio, da dade dobar uzgoj svojemu jedincu sinu Josipu. Kašnje ga i oženi s veoma kriepostnom ženom Marianom, koja ga obdari sa četiri djece, sve sinovi. Najstariji zvao se Nikola a za njim se rodio Anton, koj je kašnje polazio školu, kako čemo čuti a za ovim su kašnje sliedili Pere i Šime. U kući je iz početka sve napredovalo dok je Žudih Miho gospodarstvo vodio al po smrti njegovoj sve se promienilo. Josip, koj je nasliedio svu liepu kmetštinu bez duga, vladao se iz početka pošteno. Reć je bilo, da je pošao stopami svojega pokojnoga otca. Mnogi su ga radi toga štovali i »žudihom« prozvali. Kmeti bi se u mnogih stvarih kao razboritom čovjeku uticali i za svjet pitali. — Treba vam znati, dragi gospodine, da nisu bili naši ljudi takovi pravdaši i svadjaši kao u današnje vrieme. Nisu vam tekli za svaku malenkost k odvjetnikom, da im svojimi novci žepe pune a svojimi kopuni i janjci tlelo tove.

Kada bi med kmeti nastalo kakvo nesporazumljenje te se sami nebi mogli složiti, došli bi »žudihu Josipu« da im on stvar razsudi i da ih pomiri. U ovakovih slučajih primio bi »žudih Josip« veoma rada kmete, te pošto mu oni predložili stvar, radi koje su došli, nagovorio bi ih po prilici ovako: »Dragi moji ljudi, veoma mi godi srce, da stavljate u mene toliko pouzdanja a još draže će mi biti, ako moju razsudu i savjete uzaslušate. — Liepo je od vas da se ostavite takovih odvjetnikah, koj vas neglcdaju pomiriti već ako moguće više razdražiti a to radi svojeg žepa i trbušine. Najljepše kopune i janjce, piliće, najljepše grožđje i drugo voće dolivaju odvjetnici. A tko im to daje? Nekoji zaslieplјeni kmeti, koj nevide dalje nosa. Da istinu kažem, možete se sami uvjeriti. Ta Tomu Žužića i Luku Bielca dobro poznate. Oba ova pravdaša bijahu negda na glasu kmeti, a sada su pravi pravcati bogci ili »petljari«. Kad ono pred dva dana Tomu Žužića nočih na pragu mojeg doma, gladna, razdrapana sa bisagami na ramenu i palicom u ruci, Bog i vjera da me srce u grudima zazebło. A i susjedu mu Luki da bolje ne ide. Pak znate radi što se počeli pravdati? Rad jedne kokoše! — Dolsta je to smiešno al istinito. — Dragi moji ljudi, strastven pravdaš nije nikad dobar čovjek. Njegovo je srce zlurado i osvjetljivo. On je i neznalica jer pravdanjem uvjek manje ili više sebi škodu čini, zato je malo koj pravdaš sretan! — Pošto bi ih ovako nagovorio, kazao bi im svoje mnienje o njihovu prieporu. Oni mu se liepo zahvališe i podjoše zadovoljni i pomireni kući. Tako je »žudih Josip« stotine i stotine florinah kmetom prištedio, srce im umirio i puno zla preprečio, al vam opet velim, da su onda bolje poznali naši kmeti svoju korist nego li sada. Znali su cieniti i štovati onoga, koji ih je dobru upućivao, te se nisu dali kako se reče: »za nos vući« od nekojih kuputašah, koji im drugo nežele nego da propanu nit su se uzoholili, ako im je možda u žepu »cinkao« srebrn forint, kako nekoji sada! —

Dragi Stefane! vi ste izvrstno govorio. I ja pristajem uz vas, rekoh mu. Čuo sam više puta već, a i sam se osvjedočio, da pravdanje uz pijanstvo i igru, najviše tomu doprinose te su već mnogi naši ljudi sasvim propali.

E uvjeravam vas gospodine da je sada skrajne vrieme, da se naši ljudi otrieznc, da se ostave tih grdnih opačinah. Skrajne je vrieme, da se dadu na poštenje, umjerenost, radinost i štednju. — Nu povratimo se našem »žudihu Josipu Razsuljeviću«.

Spomenuh vam već, kako je dom Razsuljevićev bio na glasu što njegova poštenja. Svećenici i druge veće ličnosti najvolili bi se svratiti kad bi išli za važnim poslom na polje »žudihu« Josipu, da se s njim porazgovore i o mnogočem ubavieste. — Žena mu Mariana hijaše prava pčelica, da pravi anđjel s neba. Od rana jutra do kasne večeri nebi skoro hipa mirovala. Čistoću je veoma ljubila. U koju bi god dobu dana došao u kuću, sve bi našao liepo uredjeno i smišteno. Na njezinoj čeljadi nisam nikad opazio blatne košulje ni odrpane odjeće, a i u kući nisam nikad zatekao kakve živine kao u drugih zapuštenih kmetah. »Za živinu je tor ili štala a za nas ljude je kuća« običavala bi ona reći svojoj čeljadi, ako bi se krmče ili što drugo približilo njihovom stanu. — Razsuljevićeva se kuća takodjer izvana razlikovala od drugih stanah. Izdaleka se već bielila kao snieg na gorah, a milina bilo ju gledati onaku bielu u proljeću med zelenim drvećem, koje ju sve naokolo okruživalo. Po zelenih rudinah raslo je svakovrstnih voćkah. Bilo je ondje trešnjah, krikah, šljivah, jabukah, krušakah, lješnjakah i izobilju. Na triemu pred kućom dizala se bujna »ružа« na visokih drvenih stupovih, koja je u jesen žednom čovjeku nudjala zrelога terana. Pod »gredjem« bio je golubinjak, u kojem je po ljetu i zimi gukalo kakvih šest parah golubovah. Malo dalje od kuće nahodio se visokim zidom ogradjeni vrt, u kojem je bilo do šest i više utovah za pčelice a na daleko okolo kuće sterale se bujne livade, sočni vinogradi, žitoplodne njive i zelene šumice, sve vlastničtvo Razsuljevićevo. Okako je bilo divno gledati po ljetu, gdje se krda tovnih govedah razštrkala po pokošenih sjenokošah i veliko stado ovacah prekrililo prostrane »žudihove« ledine! —

Kod Varese i San Fermo dosta se odlikovao Garibaldi i već bila ustala ciela Lombardija, kad mir od Villafranca zaustavi ratne operacije. Od g. 1860. do 1866. vojevao je ponajviše u južnoj Italiji dok ga g. 1866. nezovnu opet k sjeveru apeninskoga poluotoka. Kralj Victor Emanuel imenova ga nadzapovjednikom 20 bataljunah dobrovoljacah. Tu se nije odlikovao. G. 1867. kušao je Garibaldi Rim osvojiti nu bude kod Mentane hametom potučen. Kad je g. 1870. buknuo rat franczeko-njemački i u Parizu republika proglašena, pohrli Garibaldi s jednim odjelom svojih dobrovoljacah Francezkoj u pomoć, koja je vrlo malo Francezom koristila. Time se završilo vojevanje Garibaldievo i on živio u Capreri s godišnjom mirovinom od 50.000 lirah. Vojnik još donjekle sretan, kao politik bijaše dosta velikom zapriekom trieznim rodoljubom, koji zagovaraju monarhičan sustav u Italiji. Prem se Italija ujedinila, to još Garibaldiu nebijaše dosta, već je stao hlopiti i za drugimi zemljami. Poslije smrti Viktora Emanuela, s kojim ga vezala uspomena na davno vojevanje za jednu te istu stvar, Garibaldi nije mario za njegova sina, te svakom zgodom on i sinovi mu Ricciotti i Menotti, izticali republikanska načela. Najpače izticao se svagda a osobito u zadnje doba mržnjom svojom proti papinstvu, katoličkoj crkvi i svećenstvu.

Bio veliki patriot, bio uvjek pripravan žrtvovati svoj život za domovinu i slobodu, pa zato će ga harni narod zadržati u nezaboravnoj uspomeni. Htio je srušiti i duhovnu vladu nad Italijom, al mu to nije uspjelo, nije bio tako velik junak. Oprostit će mu se više manah a mi mu želimo blagi i mirni pokoj!

DOPISI.

Volosko, *10. Junija 1882.*

Za čudo. kako se odavle već toliko vremena nitko nejavlja, prem ima toga mnogo što bi se javnosti predati moglo i moralo.

U ovo bo posliednje vrieme propalo je družtvo »Casino di lettura« i Volosko ostalo bez ikakva slična družtva, pa najednom opet se ustrojila dva, jedno takozvani »Leseverein« a drugo »Concordia«. U onom prvom sabrali se Talijanaši i svi oni koji su se slavenskomu svomu poriekli izrodili ili koji Slavene naprosto mrze. U »Concordiji« sabrali se otvoreni Hrvati i Slovenci i oni koji, bez da se takvimi kažu, ipak čuteć, da su krv od naše krvi i sami naše gore listi, volili su med rodjenu si braću nego med otudjele prijatelje. — Ima ih doduše i takvih koji su i ovdje i ondje, ali, kako već samo po sebi sliedi, to su samo ljudi, koji se moralno prisiljenimi čute, da sa svimi u tobožnjem prijateljstvu žive.

Pitat će možda tkogod, zašto je pak propalo ono staro družtvo? — Gledeć samo na ono što je sliedilo, čovjek bi morao zaključiti, da je tomu kakva politika kriva, pa ipak bi se prevario. — Ono družtvo nije više odgovaralo zahtjevom vremena, pa se htjelo preustrojiti ga i stan promjeniti. To je sve. To bi se u istinu bilo dalo sve i na koji drugi način postići a da nije trebalo postojeće rušiti, ali valja znati da se to sve naglo radilo, tako da nije preostajalo vremena da se na sve, što može sliediti, zrelo promisli.

Strančarstvo se pojavilo tekar kasnije, kad se novo družtvo ustrajalo.

Što se nas tiče, mislimo u ostalom, da sve ono što je sliedilo i što mi nismo nimalo izazvali, neće nama u obće ništa škoditi, jer mi »Concordiju« smatramo samo kano prelaz k ustroju čiste »Čitaonice«. A to je za sad dosta. — Ono drugo družtvo, koje si je samo iz oportuniteta, da im se tobože nekaže da su »irredentie«, uzelo ime »Leseverein« i tako pod njemačku zastavu sabralo sve što samo talijanski, a nipošto njemački diše, mislimo, da je baš iz toga uzroka zgrada na piesku sagradjena, koja kod prvog potresa mora da se razpade ili preustroji.

Vrlo je medjutim karakteristično to, što se ovom prilikom pokazalo, da barem oficiozno talijansko družtvo nije u Volosku više moguće, već da oni, koji bi htjeli da budu Talijani, moraju da se sakupljaju pod tudjom njemačkom zastavom u družtvu u kojeg štatutih talijanskomu jeziku ni traga nema!

Kad se pomisli, da su štatuti Concordije hrvatski i talijanski pisani, dakle u jezicih, koji se oba u Voloskom govore, da dakle to družtvo faktično sadanjem stanju stvari posve odgovara, da se dalje, baš samo da se ciepkanju i strančarenju izbjegne, izabralo pače i neutralno latinsko ime, kako su ipak njekoja gospoda, med timi većina činovnikah, koji se Talijani čute, ipak volila u družtvo, gdje njihovom jeziku oficiozno ni traga nema, negoli u družtvo u kojem, spored njihova vlada i jezik naroda s kojim i med kojim živu, to se vidi koliko su ti ljudi prijatelji istoga naroda i kako bi oni volili i s Turci i s Kinezi negoli s Hrvati.

Nas medjutim ni to nimalo nebuni, jer da »Concordia« zbilja odgovara svim mogućim zahtjevom sadanjega družtva voloskoga, vidi se iz toga što se novi članovi svaki dan javljaju, što se ona svakim danom jača i raste, dočim »Leseverein« ako očito nenazaduje, to barem stoji još uvjek ondje, gdje je bilo na dan svoga otvorenja.

Slogar! dakle samo lieno napred, uvjek u slogi i ljubavi pa će biti i blagoslova!

Neugodno dirnuo je pučanstvo vološko najnoviji ukaz upravitelja ovoga kapetanata, da se najme na Telovo nesmiju već kuće jesenom uresivati, kako je to bilo običaj činili, odkad Volosko postoji, svuda kuda procesija prolazi. Da je tomu zbilja tako, vidi se iz toga, što se je, prem se globom zaprietilo, ipak našao liep broj gradjanah, koji se sa liepim običajem od starih svojih baštinjenim nisu tako naprosto razstati htjeli, već po običaju liepo svoje kuće u zeleno zavili. Još će se dotične globom udariti, neznamo, jer se dosad još ništa o tom nečuje; ali bilo kako mu drugo, mi mislimo da tu najnovija naredbu nemožemo mučeć mimoići, jer nam očito kaže, da su gospoda na kapitanatu svakako malo prerevna. — Hvale je vriedno da se šumu brani i pustoš zagajiva, ali ipak mislimo, da netima pravila bez iznimke. Ono bo jesenište, kojimi puk uzveličuje slavje telovske procesije, prvo, svatko je obično sjekao u svojim umejku, i kad jih nebi bilo posjekao baš za Telovu, posjekao bi jih koji dan kasnije jer mu kolacah za vinograd treba. Takva dakle poruba nesamo da nije škodna, nego je pače koristna jer se oni jesenići kao kolići kasnije koristno uporabe i jer se na taj način umejak pročisti; drugo jesen nije ni bukva ni hrast da se od njega može šuma uzgojiti, nego se ga goji da se ga kao kolac u vrtu upotriebi. — Neznamo nadalje kako dolazi gospodin upravitelj do toga da nam brani u svojem onoj sjeći što mi za svoje vinograde trebamo i što mi samo u tu svrhu u svojih umejcih gojimo? — Kad bi zabranio jesenje sjeći na komunalu, mi bi ga razumili i pravo mu dali, all tako, neka nam oprosti, mi te naredbe nerazumimo i nemožemo odobravati, prem smo osvjedočeni, da je možda izdana na temelju kakve zakonite naredbe. Ako tako dalje idemo, doć ćemo do toga da će se Kastavcem, Rukavčanom i Zvonečanom zabranili i obruče praviti i prodavati jer i za nje treba jesene sjeći. — Osim toga mislimo, da se u svakoga gospodara može toliko razhora predpostavljati, da neće svoj umejak onako za šalu pustošiti, već da kad jesene sječe, samo takove odabire, koji se bez škode posjeći mogu. Kad bi se na sve ovo prije promislilo bilo, mi mislimo da se one naredbe nebi bilo izdalo. Dakle pas trop de zèle, messieurs.

Što pak moramo pohvaliti jest to, da smo ove godine imali čast vidjeti na procesiji i c. k. činovnike, ali samo političke, prem, mislimo, da nebi škodilo bilo, kad bi se i sudbeni pokazali bili. Takva što diže u narodu moral i čuvstvo za uzvišenim, jači ga u vjeri i bodri na uztrajnost u dobru, zato mi to nemožemo a da ne pohvalimo, želeć da se to i dojduć ih godinah ponovi.

Još imamo da nješto napomenemo.

Ovog je prolieća došo na kratko vrieme stanovati u »Villu Minak« u Crnikovici gosp. barun Reyer. Kako je to pobožan čovjek i videć da su orgulje u crkvi pokvarene i da se nitko zato nebrine. ponudi se da će ih on sam, na svoj trošak, popraviti. Ponuda se dakako oberučke prihvatila i gosp. barun je u tu svrhu potrošio, vele, do 125 for.

Mi dočim neznamo kako bi se plemenitomu baronu dostojno zahvalili na tako velikodušnu činu, nemožemo da ovom prilikom nespomenemo kako to Vološćanom nimalo na čast nesluži, da jim tudjinci, koji ovamo samo na koji mjesec danah dolaze, na stolne u crkvu troše. kad bi oni sami s malenom žrtvom to bili mogli učiniti. — Primati milostinju, kad je čovjek u istinu netreba, nije Gospodo ni liepo in častno.

Samo gospodinu barunu dakle čast i hvala.

Kastav, *10. junija.*

Svi znamo, da u ovom našem Krasu nije pametnije stvari, nego skrbiti za dobru i obilatu vodu.

Kastavac je marljiv čovjek, pak zasluži kruh za se i djecu makar u najdalnjih krajevih, ali kolika je muka, ako mu osobito u letnju dobu žena i djeca moraju po uru i više daljine ići po vodu? Srce se para čovjeku gledajuć kako se za tu krvavu potrebu, za vodu, mnogo obitelji muče, i kako mnogo vremena izgube, koje bi mogli u drugi posao porabiti.

Na čast našim ljudem mora se priznati, da su prilično odbili od sebe tu nevolju, ali mnogo mjestih još ljuto strada. U nas ovdje ima nekoliko velikih občinskih kalinah kako na priliku: Spinčićev kal, Živica, Lepljin, Peščina, Jurdanovac, Srokov kal, pusta Kaluža itd., a ima i pojedinih stranah občine, koje su se sdružile i učinile skupne šterne t. j. zidane bunare, kako solo Kosi županije Srokove i neka druga. No da je danas k svim tim šternam i kalom potrošiti liepo i stotinu tisućah forintih, još nebi posve dosta bilo. Ipak neka se zna, da i pojedinci i občina u toj stvari čine što više mogu. Ovo se je godine popraviо kal »Lepljin« u Trinajstićevoj županiji. To je izvrstna živa voda dosta jake žile. — Sad je upravo dogotovljen u Skalnici veliki kal za napoj blaga. Ugodno mi je spomenuti, da je zemaljski odbor dao u to ime pomoć od 200 for. i ako občinari Skalnice budu znali malo se prisiliti, moći će popraviti još ove godine svoju liepu ozidanu shranu, gdje bi imali posve blizu vodu za hranu i pitje ljudom. — Većina obiteljih sela Široli Bernasovo županije takodjer gradi veliku šternu, gdje će svaka obitelj imati za tri mjeseca po četiri vedra vode na dan. Upravo je svake hvale vredno, da su se Široli dali na taj posao. Oni su jur pred 7 godinah bili izkopali jamu u živcu kamenu, ali neimajuć nigdje zagovornika ni pomoći, nisu se podufali djelo započeti sve do sad, dok nisu našli kod občine ljude, kojim jim dobro žele, a oni se opet u svoje poglavare podpuno pouzdaju. Tako je došlo, da Široli skladaju svaki mjesec nešto, pak će do par mjeseciih piti vodu iz svoje velike šterne. Od Občine imaju pomoći 100 for., a zemaljski odbor opeta je i za ovo djelo dao pomoći 100 for. Ovo nam je dokaz, da ima i u Poreču ljudih, koji razumiju prave potrebe puka i željni su pomoći; samo treba da puk nedrži križem ruke. Nadaju se pak i od cesarske vlade dobiti dobru pomoć. — U Klani izkopala se je prošle godine rabotom voda na «Brigu» povrh sela, i to je vrlo dosta jako; zatim su se očistili dosadanji občinski zdenci, pak je sviet već prošloga ljeta i prošle suhe zime uvidio, da je to bilo koristno učiniti. Dakako bogme nikomu nije ugodno, dok se kopa, ali muka i trud se zaboravi, a dobro djelo ostane.

Županija Saršonova dala se je na posao da popravi dva kala, odkuda će moći hvatat vodu za hranu i za napoj životinje. — Bilo je pak jur spomenuto u «Našoj Slogi», kako su liepu šternu uzidali Hosti skoro na samoj riečkoj medji.

Još je dosta kraja u našoj občini, gdje je velika nevolja od vode. Ali malo su i sami ljudi krivi, jer nikomu nepadaju s neba pečeni golubovi. Recimo da je selo od 20 kućah kojemu treba velika šterna. Dobro! Kad su do sada čekali, neka još potrpo samo godinu danah, ali neka počmu odmah sada po malo skladati na pr. po 1 forint na mjesec. To bi na godinu dalo od svih 20 kućah 240 forintih. Susedska bi tim novcem mogla djelo započeti, a občina bi joj morala dati iz kaze novcah u tako plemenitu stvar, pak makar se zaposudila. A opet bi občina i izprosila pomoć kod Junte i kod cesarske vlade, koje obedvie sigurno nebi poslale natrag prazna pisma.

Naš puk hvala Bogu dobrahno uvidja, da bi se složno mogle učiniti mnoge dobre i koristne stvari, ali najprva je ona: pomozi si sam i ja ću ti pomoći.

Još je jedan razlog, zašto se u tom brže nenapreduje. To je zato, jer deset bi voljno trošiti, a dva tri neće. Ovakove manjine moralo bi občinsko zastupstvo bez obzira *prisiliti* svojom odlukom, da se udruže u djelo, makar i malim novcem i samo za slučaj, kad bi oganj nastao, česa Bog očuvaj. U ovih stvarih netreba smilovanja, jer nisu samo za jedan mjesec ili godinu, nego su za stotine godinah. Ako ti stanuješ u dobroj i suhoj kući, koju ti je otac pribavio, kakov si čovjek, da sebi i svojoj djeci vode nepribaviš? A laglje češ u družtvu, nego li sam; laglje češ skladajuć po malo, nego li dajuć sve na jedanput.

Iz koparskoga kotara.

»Slovensko učiteljsko družtvo za koparsko okružje« obdržavalo je svoju glavnu godišnju skupštinu dne 25. maja t. g. u Pasjojvasi (Dekani) kod Kopra sa sledećim dnevnim redom: 1.) Govor predsjednika. 2.) Izvešće o družtvenom djelovanju minule godine. 3.) Izvešće blagajnika. 4.) Izbor trojice za pregledanje družtvenih računah. 5.) »Slovenci u Koruškoj« etnografične i jezikoslovne crtice od prof. Julija pl. Kleinmayra. 6.) »Razmatranje staroga školnika o pohadjanju škole« od And. Vrtovca. 7.) »Učiteljev upliv na narodno blagostanje« predavao Zdravko Preložnik. 8.) »O školskih vrtovih« govorio Polde Krapš. 9.) Izbor družtvenoga odbora. 10.) Predlogi članovah. Skupštini prisustvovalo je 15 članovah i pjevački sbor koparskih kandidatah. Predsjednik otvorio je shodnim govorom skupštinu te pozdravio kotarskoga školskoga nadzornika Vjek. Spinčića i prof. Julija pl. Kleinmayra, umolio tajnika da pročita izvešće o družtvenom djelovanju minule godine. Iz toga izvešća vadimo, da je družtvo u prvoj godini svojega obstanka obdržavalo glavnu godišnju skupštinu u Kopru dne 4. augusta prošle godine i dve odborske sjednice u Dolini dne 20. oktobra pr. god. i 7. maja t. g. Družtvo je nastojalo, da se što bolje učvrsti toli u svojem užem djelokrugu koli prama vanjštini. Prigodom smrti nezaboravnoga Janeza Bleiweisa družtvo je brzojavno izrazilo svoju sućut nad velikim gubitkom, čestitalo prof. Spinčića kod njegovoga imenovanja za kot. školskoga nadzornika od slav. k njemu deputaciju od dva člana, gdje mu se je istodobno preporučilo pomnožanje slav. pučkih školah u tom kotaru. Družtvo je nadalje stupilo u prijateljsko dopisivanje sa ljubljanskim i komensko-sežanskim učiteljskim družtvom. Prošle godine imalo je družtvo 27 članovah, 17 pravih i 10 podpomagajućih članovah. Blagajnik izvešćuje da je bilo 17 for. godišnjega dohodka, troška pako 12 for. i 23 nov. Ostaje u blagajni 4 for. 77 nov. te priračunav, što se ima iztjerati, 14 for. 77 nov. gotovine. Za pregledatelje računah imenovani su učitelji Aut. Špan, Ant. Grahli i gospodjica Angelina Vecchio, vrla učiteljica u Škedju kod Trsta. U predavanju »Slovenci u Koruškoj« predočio nam prof. Kleinmayer stanovnike, vjeru, običaje, navade, naobraženje koruških Slovenacah, spomenuo zaslužno družtvo »sv. Mohora«, nabrojio naše mužove

na književnom polju u Koruškoj. Društvo mu blagodari na sladkom užitku i želi da se našemu društvu još mnogo vremena sačuval Iza njega razvijao je učitelj And. Vrtovec svoje misli o pohadjanju škole, učitelj Zdravko Preložnik o uplivu učitelja na narodno blagostanje, učitelj Krapš o školskih vrtovih, njihovoj potrebi. Zaključilo se obratiti se na kot. školsko vieće glede ustanove tih vrtovah. Pred izbori uze već školski nadzornik Vj. Spinčić to je razjasnio njekoje društvene i uredovne stvari, obećao, što je moguće, izvesti za korist i napredak škole te moli i podporu društva. Za društvenoga predsjednika izabran je: And. Vrtovec, za podpredsjednika Alojz Bunc, za tajnika zdravko Preložnik, za blagajnika gospodjica Josipa Sovdat, za odbornike: Mirko Anžlovar i Polde Krapš. Kod eventualnih predlogah oglasi se Alojz Bunc te želi, da društvo ustanovi mjesto i vrieme dojduće skupštine, prof. Kleinmayer preporuča dosadanji običaj a skupština ovlasti odbor, da sazovo u svoje doba buduću glavnu skupštinu.

Neoglasiv se više nijedan član za rieč razjasni predsjednik državne i zemaljske zakone glede školskih vrtovah i kotarskih knjižnicah. Preporuča, da društvo ponovi lanjsku prošnju o filijali kotarske učiteljske knjižnice u Dolini. Zaključi se nadalje, da se popita kotarsko školsko vieće, što se je učinilo sa zaključkom lanjske službene učiteljske konferencije glede kotarskih učiteljskih knjižnicah, filijale u Dolini i glede izabranih komisijah. Prima se predlog, da društvo izrazi želju na kot. školsko vieće nek bi se uveo u slav. pučke škole u tom kotaru bo'ji i priličniji Razinger-Žumerov abecednik i shodne daščene table, jer današnje da neodgovaraju svojoj svrsi. Preporuča nadalje članovom »Učiteljskoga Tovarišа«. O jednoj uri popodne zatvori predsjednik skupštinu za trikratnim živio klicem školskomu protektoru, presvjetlomu vladaru Franju Josipu I.

Sliedio je skupan objed, gdje se odušovljeno nazdravljalo i zabavljalo u najvećoj slozi i redu. Za »narodni dom« u Ljubljani sabralo se 5 for. 10 nov.

Novi društveni odbor obdržavao je prvu svoju sjednicu dne 4. junija t. g. u Ospu sa sledećim dnevnim redom: 1.) Primanje i potvrdjenje novih pristupivših članovah. 2.) Nabavljenje društvene knjige-kronike, kamo se unašaju sva društvena predavanja. 3.) Zahvala g. R. Miliću u Ljubljani, što je bezplatno društvu tiskao 37. iztisakah društvenih pravilah. Odbor je s radošću primio u društvo kao članove: kotarskoga školskoga nadzornika Vjek. Spinčića, prof. Kleinmayera, prof. Milohnića, prof. Frankovića, učitelje M. Kristofića i J. Pertota. Zaključilo se naručiti kod R. Milića u Ljubljani društvenu knjigu-kroniku i zapisnik te mu se ujedno ima izraziti zahvala na njegovom daru. U 10. satih u jutro bje sjednica zaključena.

Iz otoka Krka, *početkom lipnja 1882.*

Razveselilo me čitajuć u »Našoj Slogi« kako se naš narod u našoj hrvatskoj Istri budi šaljuć peticije na carevinsko vieće, u kojih prosi da budu i njegova prava priznana, da i njegov mili jezik bude ravnopravan sa ostalmi jezici koli u školi toli na sudu. Razveselilo me još većma kad sam čitao u predzadnjem broju »N. Sloge« da su i nekoje občine otoka Krka odpravile takve peticije na car. vieće, al najviše me razžalostilo da nije i drevni Vrbnik med timi krčkimi občinami. Popitah se za to te dočuh, da su tomu najviše kriva dva čovjeka kojih neću pobliže opisivati te i tako jih svatko pozna, nisu prijatelji Hrvatom!

Takvim se je savjetnikom sasvim podao Vrbnički glavar slušajuć samo njihove mudre savjete — al kako čujem na svoju štetu... neka jih sluša i dalje, bit će mu bolje.

Nu da se nemisli da stvar pretjeravam, evo Vam činjenicah. Čim se dočulo da se istarske občine pripravljaju šiljati peticije na carevinsko vieće radi hrvatskoga jezika, reklo se to i vrbničkomu glavaru da sazove u tu svrhu občinsku sjetnicu. Glavar već bio na to i prestao, al čim to doznaše oni zlobni napastnici odvratiše ga od toga te nehtjede sazvati sjednice. Sakupilo se stoga treći dio občinskih zastupnikah te usljed §. 40. obć. reda zahtievahu od glavara da sazove sjednicu, gdje se ima razpravljati o tih peticijah, o putu u vrbničkom polju i o drugih predlozih; nu mudri glavar po naputku još mudrijih savjetnikah mjesto da sazove sjednicu, posla spis onih zastupnikah na juntu, te usljed juntina odpisa, kojoj one peticije smrde kao i vragu tamjan, odgovori sledeće:

Nr. 367. Ritorno ai Signori producenti a mezzo del Rev. Don Giuseppe Volarich, coll' osservazione in seguito a Decreto Giuntale 28 Aprile pp. N. 2027, non essere obbligato per ragione di materia di convocare a seduta straordinaria la Comunal Rappresentanza.

Verbenico, li 11. Maggio 1882.

Il Podestà
Bozanić, m. p.

I teta i ona dva u Vrbniku predvidjaju, da Talijanom u Istri onimi peticijami opielo zvoni; nu nek se još nestraše, još ćemo jih našimi žuljevi nekoliko vremena podupirati, al će pak doći sunce i prod naša vrata.

Povriediv Gospodin Glavar ili bolje njegovi napastnici tim korakom pravo onih zastupnikah ko što i junta na koju to polag §. 93. obć: reda nespada, obratiše se ovi utokom na kotarsku oblast od koje očekivaju riešenje; te dodje li do sjednice, obaviestit ću se i javiti Vam, koji zastupnici budu glasovali za peticije a koji proti i još koje šta drugoga.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. lipnja 1882.

O domaćih austrijskih stvarih neimamo ovaj put nikakvih novostih, nego da su se otvorili nekoji zemaljski sabori, a ovaj il onaj ministar da se misli zaputiti, tko u ovu tko u onu pokrajinu, da se glavom osvjedoči o raznih potrebah i željah štibru plaćajućega pučanstva. Ako je išto na svietu hvale vriedno, jest to; jer je očita stvar, da se u Beču jako slabo poznaju uži pokrajinski odnošaji.

A to valja naime o onih pokrajinah, gdje živu zajedno jedna uz drugu dvie narodnosti, pa radi nepravedna izbornog il školskog zakona ova tlači i gnjete onu, kao što se to u. p. dogadja i kod nas u Istri. Kod nas ustavni su zakoni lahko kovani i griešno uporavljani dotle dotjerali, da nas Talijani smatraju kao za vrieme franačkog cara Karla Velikoga, došljaci naime i osvojitelji tobože njihovih imanjah, samo što su onda uzaludvikali, a sad uspješno rade o našoj propasti. A to će sve dotle trajati, dokle se nepriznadu i kod nas čovječja prava, te neuvedo naš narodni jezik u školu i ured, odstraniv one dvolične zakone, koji mu to pravo daju i nedaju. To jest, jednom rukom daju, a drugom otimlju, kad se umjetnim zastupničkim većinam občinskim dopušća, da podkupljenim glasovanjem odlučuju o uredom il školskom jeziku, dočim bi se o tom imalo odlučivati ciglim poštenim brojenjem naroda, bez ikakva drugog zakona osim naravskoga. Istina, da mi ovakvim umovanjem odkrivamo svietu nesamosvjestnost našega u Istri naroda; ali odkrivamo zajedno i bezdušje onih, koji se na tu njegovu manu opiru, da ga zataru. Al dokle mi, ovaki kakvi smo, obavljamo naše državljanske dužnosti, mislimo, da imamo pravo zahtievati od vlade i od državnog zakonodavstva, da nam pomognu do narodne samosviesti, koja neće samo nas spasiti, nego i samoj državi u potrebi neizmierno koristiti. Valjda znadu i u Beču, da nije pravi politik, koji nevidi jasno barem pedeset godinah unapred.

I ugarski se parlamenat odgodio tamo do jeseni. Ali prije nego će se odgoditi, dalo se u njem povoda svakojakim škandalom naime radi Židovah, koji imadu i u Ugarskoj kao svojih zagovornikah tako i svojih protivnikah. Bog zna, što bi dali Niemci i Magjari, da su samo Rusi, koji progone Židove!

U Egiptu prolila se krv. Egipćani napali tudjince Europejce, te jih 80 ubili, a preko stotine ružno ranili, medju kojimi i nekoga konsula. Sad svo vlade šalju tamo svoje ratne brodove, da brane svoje podanike, koji striepo i čeznu od straha. Kako će ta stvar svršiti, nitko nezna, jer su se Egipćani zakleli, da će do zadnje kapi krvi braniti neodvisnost svoje domovine proti europejskim grabežljivcem, a u Arab-Paši kao da su našli svojega čovjeka, muža naime stare njiho značajnosti i hrabrosti. Ni mi neodobravamo to turske osvete na nedužnih Europejcih, ali je pravo čudo, što se sgražaju nad njom i oni, koji u zviezde kuju sicilijanski pokolj, što su mu onomadne onolikom bukom proslavili šestu stoljetnicu. Zar je dakle samo tim Farizejem prosto, imati jednu domovinu te ljubiti njezinu neodvisnost i slobodu?

Velikog talijanskog rodoljuba, junačine starca Garibaldi-a, neima više. Talijani proslaviše njegovu uspomenu prigodom pogreba, kako riedko koji narod onu svojih velikih i zaslužnih muževah. To je liepo, ali što je preveć nije zdravo; jer ako i jest bio pokojnik velik ljubitelj svoje domovine, u moralnom joj je smislu bio i ostat će poguban radi svojih materinalističkih načelah.

U Berlinu krstiše praunuka cara Vilima, a na krstitkah se našli naš prestolonasljednik Rudolf, jedan ruski i jedan talijanski princip. Tom prigodom da se i opet utvrdilo najbolje sporazumljenje izmedju te četiri države. Ruski car kao da je voljan što jasnije dokazati svietu svoju miroljubivost, zato je odpustio ministra Ignatieva, a mjesto njega postavio grofa Tolstoja.

Jurina i Franina.

Ju. Frane, reci mi malo, lepo te prosim, ter nas sada nijedan ne čuje priboja tebe »Istria«.

Fr. Net zač sam ju poslal skuda je prišla.

Ju. Tako ča j' bila i tebe prišla?

Fr. Kako ne, ter je sakemu ki zna samo svoje ime zapisat, i to sve za niš, znaš; al ja je nebim svejednako držal ni da mi zato plaćaju.

Ju. I va našem sele je tako sakeh osam dan. Ti jih k nam pride kako i gušenic, zač vajada va Parence misle, da te nas s jenun njihun foljetun potaljanit i odvrnut od »Naše Sloge«, pak ga za niš šilju svakemu ki će i neće. —

Fr. Pametan čovek mora svaki onako storit kako sam i ja: marš! sam joj rekal skuda si prišla.

Ju. Borme Frane, ja nisam, leg ja sam ju lepo zadržal; zač, za pravo ti reć, mane se sve pari, da ćemo ju i ja i ti pomoć platit, ako ju držimo, ale ne, i zato ju ja lepo nisam nazal poslat; ter će mi morda moć još i ona za čagod služit.

Fr. Po moju puru, imaš Jure malo fali pravo, Bog zna, ako te bit k letu veći davki, nu ja je svejedno neću, neka, jim bude sve!

∴

Ju. Dobar večer Frane.

Fr. Bog Jurino.

Ju. Ča si danas obedval?

Fr. Koromača i puži na šgvačeti, i pošteno sam se napil crnoga vina.

Ju. A kade?

Fr. Va Kanfanare.

Ju. Ala prosim te ča je novega va onih kraji naše Istre?

Fr. Niš nego da te brzo učinit novega podestu.

Ju. Pak koga, nisi čul niš?

Fr. Nekl govore, da bilo dobro učinit Šior Žanetta, drugi govore kuma Martina, nekl opet da bi najbolje da je Mištro zvan, ač da je najbolji s ljudi.

Ju. Ben, ča ni bil on prija?

Fr. Aj je, ma su ga bili lane izvadili.

Ju. A zašto?!

Fr. Ps, ma muči, to se more samo segreto povedat.

Ju. Muči muči, ja vidim da si pošteno napil, ač ti zajik preveć klati.

Fr. Jeno malo mi se opanak svrača, nu nisam mi ga pijan.

Ju. Ma pur sam čul, da on nebi htil više bit za Podestu.

Fr. Da bi za Podestu, nego va zaprežentanci da mu se neće više biti s Bošnjaki.

Ju. Karo ti pustimo to ča sada, samo nedaj Bože da nenarodi kukuruz na Pičanštini, ač tamo se prodaju dva stara za 60 fiorini.

Različite viesti.

Izbori u Lovranu. Početkom ovoga mjeseca biralo se je novo zastupstvo lovranske občine, koja spadaju Mošćenice i Beršec. Agitacija i borba bila je dosta živahna, nastojalo se iz petnih žilah, da bude u zastupstvu čim više neprijaznih osobah hrvatskoj sviesti, ali nije jim pošlo za rukom. Sviestni izbornici izabrali si opet u zastupstvo većinom muževe, kojim dobrostanje i napredak naroda na sreu leži, koji znaju štovati svoj jezik i svoju narodnost. Neka samo uztraju na težkom po nje putu, uspjeh neće izostati. Imena većine jesu: Kurelić Kastor, Jeletić Ivan, Basan Mate, Piljić Ivan, Piljić Mate, Kožul Mate, Persich pl. Pio, Skočanić Mate (dosadanji glavar), Antić Josip, Kurelić Fran, Rubinić Antun, Gržinić Juro. Sirotnjak Juro, Jadreško Ivaj, Bošnjak P., Dešković N., Ćmarić Tomo, Šepić Antun, Franjul Antun.

Od manjine jesu: Zupar Gaudencij Zupar Juro, Vellussig Domitian, Geletich Antun, Lettis Viktor.

Izbori u Trstu. Ovih danah biraju se u Trstu zastupnici u gradsko vieće, koje je ujedno provincijalni sabor za Trst i okolicu. Naproti si stoje dve stranke, polag razvitoga programa obie talijanske, jedna liberalna druga konservativna. Prva stoji na ekskluzivno narodnom stanovištu. Vladini krugovi žele, da uzmu gradsku upravu konservativci. Grad Trst ima četiri izborna tiela i okolicu. Svako izborno tielo bira 12 zastupnikah, okolica 6. Četvrto tielo izabralo je velikom većinom 12 zastupnikah liberalne, strogo talijanske stranke, u trećem tielu izabrano je 10 zastupnikah konservativne i 2 liberalne stranke, u drugom tielu izabrani su sami liberalci, 12 njih na broju, u prvom tielu izabrano je 12 konservativaca, dakle dosad je 26 njih stranke »Progressa« i 22 konservativne stranke. Još ima birati slovenska okolica, koja šilje 6 zastupnikah, o njih ovisit će većina gradskoga zastupstva. Zastupnici okolice pridružit će se konservativnoj stranci, koja bi po tom imala 2 glasa više nego li »Progress« (ovako se zove političko-talijansko društvo, koje upravlja s izbori). Glede na petstogodišnjicu pripadanja Trsta k habsburskoj kući i tim spojenu tršćansku izložbu bit će držanje gradskoga zastupstva od velike važnosti. Ovoga puta je malo koji izbornik zanemario svoje izborno pravo.

Pozor umjerena hrvatska novina, koja izlazi svakoga dana u Zagrebu, nesmije već poštom u Bosnu i Hercegovinu, oduzet joj tako zvani »post-debit«. »Pozor« rekno je više puti čistih istinah, koje nisu bile povoljne sarajevskoj vladi, pak mu je stoga odmah zabranjen ulaz u te zemlje. Imaju oči a nevide, imaju oči i nečuju!

Hrvatska. Akademičko hrvatsko društvo u Gradcu »Hrvatska« priredilo je dne 13. o. mj. sjajam koncert u proslavu imendana prvoga svoga počastnoga člana

»*Dra. Antuna Starčevića*« hrvatskoga književnika i zastupnika na hrvatskom saboru.

Zvonimir. Početkom II. polugodišta, dne 6. svibnja t. g. bi država glavna skupština Hrv. Akad. Druž. »Zvonimira« u Beču. U rečenoj skupštini preustrojio se upravljajući Odbor istog družtva pako sliedi: Ante Biankini, stud. med. predsjednik, Jaksa Plivarić, doct. filozof. podpredsednik, Nikola Marinković, stud. med. prvi tajnik, Vatroslav Brlić, stud. jur. drugi tajnik, Rok Albert, stud. med. blagajnik, J. Brajša, Antun Matić, odbornici, Crnković, Marković, zamjenici.

Spojenje dalmatinske sa hrvatskom Maticom. Čitamo u »Kat. Dalm.« da je 4. o. mj. bila sjednica »Matice dalmatinske«, u kojoj je Č. D. Fr. Bulić iznio preko sjednice velevažni predlog, da bi se u interesu boljeg širenja narodnih knjigah »Matica dalmatinska« kao poseban odsjek spojila sa cvatućom »Maticom Hrvatskom« u Zagrebu. Predlog će biti razpravljan u Matičinom odboru.

Otvorenje gothardske željeznice. Na 22 pr. mj. svečano je otvoren promet kroz gotharski prorov (tunel). Na tom orijaškom djelu su sudjelovale tri države, Italija, Svajcarska i Njemačka, a ima ne samo veliku kulturno-historičku važnost, nego će jamačno u mnogom pogledu djelovati na trgovačke i političke odnošaje tih triuh država. Ovaj prorov spaja najkraćim putem sjevero-zapad srednje Evrope s iztokom, on mu otvara put u azijatske trgovačke krajeve i u Australiju. Kolike su tu žrtve prinesene, koliko je tu rukuh radilo i koliko se tu novacah potrošilo, kažu ovi podatci: Nova ta pruga ima 62 prorovah (tunel), 34 mosta, 10 viaduktah i 24 prelaza. Veliki prorov kopao se je 9 godinah i 3 mjeseca danah; a pruga je duga 14.900 metarah, ter željeznica treba 26 minutah dok ju prevali. Ukupna dužina čitavog prokopa, t. j. svih tunelah zajedno iznosi 41.421 metra. Radilo je poprieko 2317 rukuh na dan, od kojih je 177 umrlo, a 633 se raznih ranah dobavilo. Potrošeno je 1,700 000 kilogramah ulja, a ravno milijun kilogramah dinamita. Trošak gradnje iznosi 56.500.000 franakah!

Književne viesti.

Književni natječaji. »Matica Dalmatinska« razpisuje natječaj na sliedeće dvie književne radnje: 1. jednu pripovieđku povjestničkog ili izmišljenog, ali narodnog predmeta napisanu po pučku; — 2. jedan sastavak, bio izvorni, bio prerad ili prevod, napisan po pučku, na *izobraženje* prostoga puka namienjen.

Za obie radnje, kad bi ih književni odsjek odborov sudio vriednimi da se tiskaju u »Matičinu« koledaru za god. 1883, nagradili bi se dotični njihovi spisatelji: prvi sa 70 for. iz ejelokupnog prihoda »Matice Dalmatinske«; drugi sa 60 for. iz »Zaklade dr. Božidara Petrovića« utvrdjene na cjelokupnom prihodu iste »Matice«. Za ovu posljednju radnju, pri opredieljivanju nagrade, upravljajući odbor imati će osobiti obzir na mladež. — Rok natjecanja završuje se dne 20. srpnja ove godine.

Upraviteljstvo »Matice Dalmatinske«.

Matica Hrvatska. Spomenuli smo u posledjem broju, da je Matica počela razašiljati svojim članovom knjige za god. 1881 a danas možemo kazati, da su na iste preko mjere razveselile. Nije jih toliko kao drugih godinah nu obseg i sadržaj je takav, da će svakoga vrlo zadovoljiti. Matica pruža ove godine svojim članovom pet knjigah. 1.) *»Lučba za svakoga«* ili popularni kemija od dra. Bogoslava Šuleka. Lučba je znanost, koja je navalno pristupna samo onim, koji polaze srednje ili više škole te tim je njezino poznavanje ograničeno na pojedini stališ. Budući je pako jako koristno lučbu poznavati to je zaslužni pisac na lahko svatkidašnji način razložio našemu narodu prve elemente te znanosti i tu svrhu uresio knjigu sa 33 slike. 2.) *Duray.* Poviest grčka preradjen prevod od dra. Petra Tomića. Ovom knjigom pružena je svakomu Hrvatu mogućnost upoznati se sa najobraženijim narodom staroga vieka, s Grci, od kojih je moći nanučiti mnogo liepa i dobra. Svjetska povjest, učiteljica narodah ima se udomiti kod čitavoga orvatskoga naroda. 3.) *Jurkovič*: Izabrane pripovjesti, drugi svezak. Ra i svoga humora poznati pisac zauzimlje lieplo mjesto med hrvatskimi pisatelji. Njegove pripovjesti razbacane u raznih časopisih sdružene su u ugodnu knjižicu a dodane su njekoje i nove. 4.) *Coleta i Miljenko.* Tragedija od Ferd. Milera uzeta je iz domaćega narodnoga života, čin sbiva se u slavnom gradu »Dubrovniku« koncem XV. vieka. 5.) *Šenoa*; Izabrane pjesme s uvodom u Fr. Markovića. Pjesme nedavno umrloga pjesnika raztrešene su u svih ljetopisih i časopisih pak je Matica učinila veliku zadužbinu ne samo narodu nego i samomu pokojniku, što je u jedno sakupila niz krasnih njegovih pjesmotvorah. Na čelu knjige nalazimo lik Agusta Šenoe i zanimivi predgovor njegovoga prijatelja dra. Franje Markovića.

Drugi put tiskat ćemo poziv na predbrojku »Prevodi grčkih i latinskih klasikaa, koji se mogu dobiti uz malenu nagradu. *Prof. Tomo Maretić* odvažio se na prevod neuzmogla pjesmotvora »Odysseje«, gdje se je već i u ostalih europejskih jezicih mnogo pokušalo nu redko podpuno uspjelo. Diviti se je trudu i naporu, što ga je Maretić uložio kod prevodjanja ovoga klasičnoga djela, pa reć bi da je prilično uspio.

Prevodi latinskih klasikah upoznati će naš narod sa raznolikim karakterom slavnih Rimljanah, te je stoga i želiti, da se to poduzeće nastavi.

Njedna naša malko bolja kuća nebi smiela biti bez matičinih knjigah, jer se jedino naukom i radom diže ugled i čast pojedinoga naroda. Tko je zakasnio upisati se med članove, neka to još učini, jer »Matica« prima sveudilj članovah za god. 1881, a grieh bi bilo, da tko već jednom upisan, izostane.

Mnogi od članovah će možda zamjeriti »Matici Hrvatskoj«, što i ove godine nije tiskala prvi dio: »Smičiklasove hrvatske povieści«. »Matica Hrvatska« je sve učinila, da po obećanju dodje i ova knjiga ove godine članovom u ruke, al da je ipak neima, niti je kriv odbor »Matice«, niti prevriedni pisac g. prof. Smičiklas. »Matica« je htjela doista ove godine izdati bar jednu polovinu prvog diela ove knjige, nu na ovo g. pisac nije pristao, i to sa sasvim opravdanoga razloga, što želi, da mu i ovaj prvi dio »hrvatske povieści« dodje kao jedna podpuna cjelina narodu u ruke. Prof. Smičiklas, da nebudu »Matičari« možda krivili odbor »Matice«, što mu nije knjiga sad izašla, upravio je rad toga na odbor »Matice« sliedeće pismo, koje je bilo već u »Vienca« priobćeno, a sad ga priobćujemo i ovdje, da o njem gg. povjerenici po potrebi i članove »Matice« svojega kotara obaviesti:

»Slavni odbore »Matice Hrvatske!« Velika mi je briga, da tkogod nepravedno nepožali odbor »Matice«, što prvoga diela moje »povieści hrvatske« svejednako neima, niti ga neće dobiti članovi »Matice« za god. 1881. Krivnja je samo na meni. Ja jošte djelo sasvim nisam dovršio. Razlog tomu znadu moji sudrugovi gospoda odbornici »Matice«, znadu da sam boleću i smrću moga strica, a posliie uredjenjem mojih imovnih poslovah na toliko bio smeten, da sam skoro godinu danah izvan Zagreba morao sprovesti. Toga dakako neznadu oni plemeniti ljudi na raznih stranah domovine, koji pismeno i ustmeno s pitanji navališe: »hoćemo li već jedanput dobiti taj prvi dio hrvatske povieści?« Zato molim slavni odbor »Matice«, da ove moje očitovanje svojim načinom dade članovom »Matice« na znanje. Na utjehu onih, koji žele znati: kada će ipak dobiti taj prvi dio moje »hrvatske povieści«, molim da slobodno objavite: da će svakako tečajem ovoga ljeta djelo pod stampu doći. — ako me Bog poživi. —

Zagreb, 15. siečnja 1881.

Tade Smičiklas, s. r.

Pošto je mnogo članovah »Matice« željelo imati knjige »Matice« uvezane, to se je družtveni knjigoveža g. Ivan Schneider postarao za liepe uveze ovogodišnjih »Matičinih« knjigah, te napose upozorujemo članove na prieliepi vez: »Šenoinih izabranih pjesama« (u platnu sa zlatorezom kao što proslogodišnje »Vrazove pjesme«) Oglas g. Schneidera uputit će članove »Matice« o cieni vezovah potanje, te zaželi koji od članovah vezanih ovogodišnjih knjigah »Matice« ili samo korice za vez, neka se obrati ili na g. Schneidera ili na upravu »Matice«, koja će drage volje posredovati.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Antun Dukić uč. pripr., Kopar 50 novč., Franjica Šaftić, posjednica, Klana 1 for., Robert Juričić, uč. pripr., Arbanasi 50 novč., Jakov Mezek, kapelan, Bergud 2 for., u Rukavcu: Ivan Franki, učitelj, 1 for., Josip Jane, kapelan 1 for., Ivan Vlah, posjednik, Jušići 2 for., Ivan Lukež, kmet. Pićan 30 novč., Matija Brajša, jurist, Beč 50 novč., u Tinjanu: Sime Defar, posjednik 50 novč., Mate Križmanić, postolar 30 novč., u Lovranu: Ivan Dragovina, župnik, 1 for., Andrija Mikiša, kapelan 1 for., M. Skočanić, glavar 1 for., Vilim Grosman, učitelj 1 for., Jak. Baksa, taj. obć. 1 for., Franjo Calochira, 50 novč., Leopold Tominić, djak: 30 novč., Martin Šumborac, kmet., Šumbreg 2 for., u Boljunu: Fran Francetić, 30 novč., Stjepan Glavić, 30 novč., N. N., 50 novč., u Kastvu: Vjek. Vlah, Dekan 2 for., Kazimir Jelušić, obć. blag., 1 for.

Upozoruju se ovim svi članovi bratovšćine, da svoje priuose čim prije odpošalju na dotično mjesto u Kastav. *Ured.*

Poziv na predplatu.

Koncem ovoga mjeseca ističe prvo polugodišće pa zato se svi polugodišnji predbrojnici pozivlju, da za dobe svoju predplatu obnove. Siećamo ovom sgodom sve naše dužnike, da poravnaju s nami račune a sve rodoljube pozivljemo, da se svojski zauzmu za razširenje našega lista, branitelja potištenoga hrvatskoga puka u Istri i kvarnerskih otocih.

Broj 15987 ex 1882.
polit.

Natječaj

Od 1. srpnja t. g. predat će se izključivo pravo obavljanja živoderskih posalah na području grada Zagreba onomu usposobljenomu živoderu, koj bude imao dobre svjedočbe i podnese do 24. lipnja t. g. podpisanomu poglavarstvu najbolju novčanu zakupnu ponudu, plativu u četvrt godišnjih unapriednih obrocih, za uživanje predmetah, spadajućih u vlastničtvo gradske občine i za pravo vršiti živoderski obrt u glavnom gradu Zagrebu, koj ima do blizu 30,000 stanovnikah.

Gradski živoder dobiva na temelju *naputka*, odobrena u skupštini gradskoga zastupstva, držanoj dne 10. lipnja t. g. zaključkom §. 38 za *svoje uživanje*: stan u solidno sagradjenoj kući i to četiri sobe, kuhinju, pivnicu, tavan, štalu za konje i krave te vrt i oranicu, a njegovim vlastničtvom je i suv gnoj priredjen na zemljištih gradske živodernice; *za obavljanje obrta* dobiva prostranu pseatmicu s gajbami, štalu za bolestne konje, k' živodernici spadajuće sahraniliŠte (mrcinište) i napokon za odvažanje ljudskih izmetinah pneumatički aparat.

Povrh toga imade pravo pobiranja pristojbah za odvaženje, zatim za guljenje i pokopanje nadalje za razudbu (sekciju) velikih i malih domaćih parnulih životinjah, napose pako za lovljenje pasah i napokon za čišćenje i odpremanje ljudskih izmetinah (foskulijah).

Pristojbe te ustanovljene su u §§. 17 i 27. *naputka* u kojem su utanačena i druga prava i dužnosti gradskoga živodera.

Naputak može se uvidjeti kod gradskoga poglavarstva (II. kat sobe br. 15.) za uredovnih satih a natjecateljem izvan Zagreba može se i priposlati štampani primjerak uz naknadu poštarine.

Gradsko poglavarstvo
u Zagrebu 11. lipnja 1882.

Gradski načelnik:
Dr. Hofman v. r.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Junija 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.60	9.52½	—	76.80	—	—
17	5.60	9.52½	—	76.65	—	—
18	—	—	—	—	—	—
19	5.60	9.52½	11.93	76.65	—	—
20	5.60	9.52½	—	76.70	77.60	—
21	—	—	—	—	—	—
22	5.59	9.52	—	76.65	—	—
23	5.59	9.52	—	76.55	—	—
24	5.59	9.51	—	76.45	—	—
25	5.58	9.51½	11.94	76.25	77.15	—
26	5.58	9.51½	11.93	76.20	—	—
27	5.58	9.52	—	76.30	—	—
28	—	—	—	—	—	—
29	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Junija 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portorike	»	80	—	95	—
S. Domingo	»	56	—	60	—
Rio polag vrsti	»	57	—	63	—
Cukar austrijski	»	36	50	38	—
tučeni	»	34	25	36	—
Cvietje trave bulaće (Grisantomo)	»	55	—	70	—
Tanjan sploh	»	32	—	45	—
Naranče, skrinjica	»	6	—	8	—
Karube puljezke	za 100 k.	7	50	—	—
levantinske	»	6	25	—	—
Smokve Kalamata	»	17	—	18	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	5	—	8	—
Bademki liti mendule	za 100 k.	80	—	86	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lešnjuri	»	25	—	—	—
Šljive bosanske i srbske	»	21	50	22	—
» Kranjske i hrvatske	»	11	50	13	—
Pšenica ruska	»	11	30	11	70
ugarska	»	12	—	12	50
galačka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	8	50	—	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	8	—	8	50
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	—	9	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	11	—	12	50
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (liž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Orlž talijanski	»	13	75	21	—
Inglezki (kitajski)	»	11	50	14	25
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	122	—	—	—
Istarska	»	—	—	—	—
Duske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	69	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	7	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje	»	50	—	63	—
» srednje v.	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	40	—	42	—
Istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	40	9	60
u kasetah	»	12	—	12	25
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	47	—	53	—
dalm., ist. i hos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		75	—	100	—
dalmatinske	»	60	—	90	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.,		34	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	35	—	38	—
Sardele 1 barli		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	42	50	43	50
Salo	»	70	50	—	—
Slanina	»	71	50	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	—	—	—
Krupica (semolin)	»	4	50	—	—
Lišće od javoriko	»	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula)					
sploh	»	75	—	50	—
Med dalmat. i riečki	»	1	—	31	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (Strace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	«	14	—	10	—
Sumpor u prahu	«	7	50	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 13. U Trstu 1. Julija 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se nađe najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se li u cielosti il u izvadku, mimo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Današnjim danom nastalo je drugo polugodišće pa zato se svi polugodišnji predbrojnici pozivlju, da za dobe svoju predplatu obnove. Siećamo ovom zgodom sve naše dužnike, da poravnaju s nami račune a sve rodoljube pozivljemo, da se svojski zauzmu za razširenje našega lista, branitolja potištenoga hrvatskoga puka u Istri i kvarnerskih otocih.

Čemu predstavke?

Javili smo u poslednjih brojevih kako je više občinah u Istri i na kvarnerskih otocih odposlalo na carevinsko vieće predstavke, u kojih oslanjajuć se na državno zakone traži se za hrvatski jezik u školah i uredih ono mjesto, koje ga obzirom na broj pučanstva po pravu i zakonu ide. Nije dvojbe, da su občine svoje zaključke stvorile iz pravoga osvjedočenja, ds stanje naše glede jezika nikako neodgovara niti duhu vremena a niti odredbam zakona. Veselim smo srcem ustupili mjesta onim predstavkam, da jih objelodanimo, jer onakove izjave zaslužuju podpune naše priznanje te su za nas od preznamenite važnosti. U onih predstavkah negovori možda samo kakav žurnalista, koji se ideali pita za plaću i članke za novac piše već ondje govori narod sam i to iz prieke potrebe, pošto je uvidio, da zakoni ma i najbolji nekoriste, ako se jih ništa nedrži, ako se na nje neobazire. Iz onih predstavkah može svatko uviditi, kako naš već prilično osviešćeni narod ćuti potrebu, da se digne iz nizkoga položaja i potištenosti, u kojoj je kroz stoleća čamio te da stane uz druge narode u državi i s njimi zajedno koraca na putu prosvjeta. Iz onih predstavkah može sviet uviditi, da je naš narod upoznao stanje, u kojem se nalazi napram drugom življu u pokrajini te da mu je već toga dosti. A kako nebi, kad vidi, kako se s njim dosad svagdje baš maćuhinski postupalo, kako se nije njegovom jeziku nigdje pristupa dalo, kako se je skoro navlaš njegovo poštено ime na svaki način crnilo i omrazivalo, kako se je nastojalo, da ga se raznarodi il u gluposti zadrži! Gdje mu se dala kakva škola, to bijaše u tudjem jeziku, a kad se pitalo za razlog takvomu postupku, odgovaralo se, da se to mora tako činiti, jer da njegov jezik nije toliko razvijen, da se u njem u školi predaje! Uvidit se može nadalje iz tih predstavkah, kako je naš narod upoznao nepravdu, koju mu se je činilo podloživ ga u svem i svačem talijanskomu življu i jeziku na toliko, da se došlo do toga, kako dve trećine istarskoga pučanstva u pokrajinskom saboru nemaju niti toliko zastupnikah, koliko ih treba za podpisati i upraviti na vladu jednostavnu interpelaciju, koja ima po kućnom redu bit podpisana od pet zastupnikah. Do 186.000 Hrvatah i Slovenacah stanujućih u Istri nema na saboru više od četvorice zastupnikah i tako je za nje iluzorno ono najveće i najuzvišenije pravo, koje nam ustav podaje, najme tražiti od vlade račun za njezine čine.

Pučkih školah u svom jeziku imamo vrlo malo a o srednjih, u kojih bi se moglo odgojiti dobrih i narodnomu jeziku vještih činovnikah, nije ni govora. Kad se narod tuži, da ga činovnici nerazumiju, odgovara mu se, da jih nema hrvatskomu jeziku vještih pa da se stoga u njem niti uredovati nemože. Kad se pita iste činovnike, zašto nenauče jezik naroda, med kojim živu, dobivamo za odgovor, zašto bi učili, kad im ga netreba, kad se to od njih nezahtjeva. Došli smo do toga, da nam se o životu i imotku pravica kroji u jeziku, kojega nerazumijemo, prem to po jasnom slovu zakona nebi smilo biti. Iz te nepravde izvadja se još i druga, da imaju u Istri i pučke škole bit talijanske, jer da je to jezik, koji se u uredih rabi, baš kao da je narod na svietu radi ureda i činovnikah a ne ovi radi naroda! Medjutim znamo dobro, da onomu, koji tako govori i piše, nije iskrenost ni na kraj pameti, on želi nješto sasma drugoga postići t. j. pripraviti Istru kao zrelu jabuku za krilo blažene i žudjene zemlje. To već i sliepci vide a ipak se na stanovitom mjestu neće da tomu vjeruje već se i nadalje po starom kolovozu vozi!

Nas gospoda Talijani nit toliko neštuju, da nam bar zakone, koje i za nas prave, u hrvatskom jeziku objave, a kad je jedan od naših zastupnikah to u saboru zahtjevao, reklo mu se, da se ta potreba neuvidja! Tako nam se evo odgovara, kad tražimo što nas ide pa mi mislimo, da će se tako sve i nadalje odgovarati dok mi odrešito neuztražimo sve što nam po zakonu nepripada. Tekar kad se budemo otvoreno pokazali, kad budemo otvoreno zahtjevali sva naša prava, tekar onda dat će nam se ista. Nije bo dvojbe, da smo svim nepravicam, koje nam se dnevice nanašaju, većim dielom i sami krivi, jer nismo dosad pokazali, da svoj jezik onako štujemo, kako bi to morali, jer dočim n. p. hrvatski jezik u bečkom i peštanskom parlamentu, zagrebačkoj i zadarskoj sabornici odzvanja, u istarskom se saboru nije još hrvatske rieči čulo, prem je ondje zastupan i hrvatski narod, koji sačinjava dve trećine cieloga istarskoga pučanstva. Najprije moramo našemu jeziku sami otvoriti vrata pak nek se onda nadje tko da nam jih zatvori.

Nas dakle mora samo veseliti taj najnoviji pokret u narodu našem te iskreno želimo, da to isto učine i one hrvatske občine, koje još toga učinile nisu, preporučujuć jim, da se od toga koraka ničim nit od nikoga makar još više stojećega, odgovoriti neduju, jer se toliko pravo pitanja koliko pravo na ono, što tražimo, osniva na temeljnih zakonih države naše, na onih zakonih, kojih svaki činovnik uz vjeru presvietlom caru našemu štovanje i obsluživanje prisiže. Tko god proti onim zakonom govori i radi, neradi dobro te ako je činovnik, radi proti svojoj prisegi, radi zlo a na zlo nevalja se obazirati.

Vidit ćemo, hoće li nam se u Beču onako odgovoriti kako smo morali ćuti u Poreču.

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz Istranskoga života).

(Nastavak).

Razsuljević je dobro znao da po ljetu Istru pritisne suša, za to je on izkopao više bunarah ili takozvanih »kalah« al ne blizu puta, da mu nebi s vodom došlo blata i drugog gnjusa, već na zgodnih mjestih po svojih posjedih gdje je uvjek imao hladne i čiste daždnice, kojom se njegova čeljad služila i živina napajala. —

Razsuljević bio je i štedljiv gospodar. Od svake kada god i male stvari znao bi izvaditi po koji novčić. Od samoga voća, pčelinja voska i svilacah ili galetah primio bi po koje ljeto stotine fiorinah. S ovim bi novcem držao težako i plaćao služinčad i još bi mu uvjek ostalo za domaće potrebe. Evo! tako sretna bila je iz početka Razuljevićeva kuća. Dobri Bože! koliko li prekrasnih zimskih večerih nesprovedoh u njoj. Treba vam znati dragi gospodine, da se skoro svake večeri kroz cielo ljet · marljivo molilo kod Razsuljevićevih. Pokraj ognjišta nahodila se manjena sobica, u kojoj bijaše samo jedna mizica, na kojoj su ležale dve do tri knjige molitvene a u dnu na stieni visjelo je propelo, s desne i s lieve strane dva oveliika i lieпa okvira božjih ugodnikah. Ondje vam se Razsuljevićeva čeljad na molitvu skupljala, ondje sam i ja s njima toliko puta molio, uzdahnu dobri Štefan i umuknu.

Vi ste dragi prijatelju! morao vrlo ljubili onu kuću, odvratih starcu, kad vam je uspomena na njezinu nekadašnju sreću toli mila i draga. Pričajte dalje, što učini nesretnim Razsuljevića?

Tko se sam nečuva i Bog ga nečuva, odvrati starac malo jačim i ozbiljnijim glasom pogledav mene i svoju čeljad. — E dragi ćaću! umješa se Agata, vi ćete najbrže zaboraviti na susjeda Radića i njegovu ćerku Katicu. Ako ćete da vas naš gospodin bolje razumije, treba da sve redom izpripovjedite i ništa neizpustite. Uprav ste neki dan mi nešto o tom kazao.

Pravo imaš Agato. Skoro bi bio zaboravio. E starosti! starosti! — Dokle je čovjek mlad, sve si lahko zapamti a kad ostari postane mu pamet kao šuplje rešeto — — K rečenom valja mi dakle pripomenut još sliedeće:

Razsuljević je imao u svojoj mladosti jednog vjernoga prijatelja iz obližnjega sela po imenu Radića Ivana. Ovaj je čovjek imao jednu liepu ćer Katicu. »Žudih« Josip nije imao ženskog poroda radi toga je izprva veoma rada vidio matenu Radićevu Katicu u svojoj kući a i njegov najstariji sin Nikola se s njom pazio. Dok su bili maleni uvjek bi se sastali sa »janjčići« na paši i od veselja bi vriskali, pjevali te igrali djetinske igre kao: »vrpcu«, »sliepog miša« i druge.

Jedne nedjelje poslije podne sjedjahu u hladu pod jabukom u Razsuljevićevom vrtu dobra Mariana i Radićeva žena Tonka. Razgovarale se o svakojakih stvarih a najzad počele govoriti o svojoj djeci naime o malom Nikici i Katici, kad najednom začuju iza vrtnoga zida Katičin plač i neki glas koji ju tješi.

Ne plači Katice! Mama nije daleko. Ti veliš da si gladna po evo trešnje! Dokle mama dodje popet ću se na stablo pa ti nabacati koliko hoćeš, samo pomozi mi. — Katica se doista pripogne malko k stablu. Nikolić donese oveliku škrilju, prisloni ju uz Katicu k stablu, za tim izuv si »postoliće« skoči na vrh od škrilje, stupi Katici na rame i uhvativ se za najdolnju granu digne se ka vjeverica na trešnju. Katica pogledav za njim glasno se od veselja nasmija i razširiv pregaćicu uže moliti Nikolića da joj nabaca zrelih i debelih »bjelicah«, i u kratko vrieme imala ih je doista punu pregaćicu! — Na plač i majku nije već ni mislila. Kad se spustio mali Nikolić s trešnje, priskoči k njemu Katica i nasmiješiv mu se podraga ga po licu i reče: »ala si dobar Nikiću — o kako si mi drag!« Za tim kà dvie lastavice vienu se preko zida u Razsuljevićev vrt, gdje nadju oba na svoje veliko zadovoljstvo svoje dobre matere.

Vidite draga Mariana kako se paze naša djeca. Ako nisu skupa nemogu žlvjeti, primjetne Radićeva Tonka.

O da bi se uvjek tako ljubili i jednoč se uzeli. Rad bih ovo veselje dočekati pa onda zadovoljno umrieti, odvrati Mariana.

Tonki od veselja na ove rieči zaiskre oči. Ona je htjela nešto kazati Mariani al joj glas Katičin zaprieči govor.

— Mamice, viš! Nikolić napunio mi pregačiću trešanjah. Ala je dobar Nikolić! Izustiv ovo priskoči k materi te izasu joj sve ostale trešnje na krilo i reče: »zobljimamo! Kad dozore naše jabuke tu nad nami, vratit ću mu.« —

Tonka poljubi si ćercu i pritisne ju na svoju grud. Isto učini i Mariana za nadošlim Nikoličem. Katica je zobala s materina krila a mali Nikolić čavrljao na travi uz svoju mater o različitih stvarih. Najzad oba umukoše i zaspaše.

Mariana i Tonka nastaviše svoj govor sve do večera a kad bi sunce već na zapadu, digoše se i probudiv svoju djecu odoše s njom svojim kućama.

Dragi gospodine! poče opet Štefan poslije kratkog odmora, pričao sam vam do sada o sreći i blagostanju Razsuljevićeve kuće a sada mi je govoriti o nesreći što ju upropasti sa svim.

Starac se spremao na daljnje pripovjedanje al u onaj tren dodje Agata i reče mu:

Dragi ćaću! Večera je gotova. Naš gospodin bit će gladan a i vremena neima puno. Ako nište još izpripovjedilo, nastavit ćete poslije večere.

Dobro je odvrati starac. Jure uzmi pušku te izpali drugi hitac, a mi hodimo k stolu da se Božiću pomolimo i da mu na čast zapjevamo. — Svi ustasmo i podjosmo u jedaću sobu. Čim sjedosmo za stol, grmnu po drugi put puška sa praga

Izvešće

odborove sjednice društva „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“ u Kastvu.

Prošlog mjeseca sastao se je odbor »Bratovšćine hrv. ljudi u Istri«, da podieli podpore siromašnoj i dobro učećoj se mladeži. Podpore je molilo ukupno 19 djakah i to dva pravnika, deset gimnazijalacah, četiri učiteljska pripravnika, dva učenika pripravnice i jedan pučke učione u Kastvu. Koliko ove godine, nebijaše još nikad toliko molbah za podpore, što je najboljim dokazom, da naš puk u Istri i otocih strada. Ali i nijedne godine nebijaše tako malo prinosah kao ove. Po izvešću blagajnikovu unišlo je od junija 1881 for. 270, dočim je prijašnjih godinah bilo prinosah više stotinah. To je i odlučilo, da je odbor samo onim dopitao podpore, koji neužívaju nikakve ili pako veoma malene podpore. Odbor je razdielio for. 230 petnajstorici. Jednomu pravniku for. 30, 8. gimnazijalacah po 15 for. i jednomu 10 for., dvim učiteljskim pripravnikom po 20 for., učenikom pripravnice i onomu pučke učione po 10 for., Podpore bile su malene, nu siromahu svaki novčić dobro dodje. Odbor mora pako skrbiti, da društvena glavnica barem nekoliko naraste, jer kad bi se ju počelo škrbiti, to bi išlo rakovim putem. A toga nedao Bog. Žalošću je odbor doznao, da je društveni podpredsednik g. M. Brusić premešćen u Zagreb. Revno je on nastojao, da društvo čim bolje napreduje, te je u svakoj prigodi bio odboru najboljim savjetnikom. I sad se tvrdo nadamo, da neće nit u Zagrebu prestati istom revnošću raditi za napredak društva, pošto će imati tamo vrlog druga, revnog društvenoga povjerenika g. Gj. Deželića.

Neima naroda, koji je više zanemaren, nego je Istranin a to više tudjom nego svojom krivnjom. Slabe ljetine, od nikud pomoći, škole sve u tudjih rukuh, tudjinac Krnjel ulovio ga u svoje mreže, nemože i nesmije se maknuti. Pa tko, da mu pomože, tko da ga rieši tudjih okovah, već po krvi rodjeni mu brat Hrvat.

Revni povjerenici najbolja su podpora društvu. Nekoji dosadanji povjerenici nemare raditi, te šute, kao da su zamrli. Stoga odlučio je odbor umoliti povjerenike društva svetojerolimskog i one »Matice hrvatske« da budu povjerenici i ovomu društvu. Odbor će jim poslati sve potrebno, te se nada, da će se rado latiti posla i nastojati, da bude ovomu društvu obilato pomoženo.

Nu nevalja nam se oslanjati samo na druge, već radimo skrbno i u svojoj kući. Pomoći će nam drugi, nu ganimo se sami, pokazimo bar volje do rada. Radimo i sbirajmo poput pčele i mrava. Pobirajmo i mrvice, jer ove će siromašnim učenikom dobro doći. Svakdanje su tužbe, da nam tudjinac narod tlači, ali više ga jošte tlači naša izrodjena krv odgojena našim novcem, što mu ga tudja ruka pružala. Pomozimo siromahu, da izškola svoju bistru djecu, tako ćemo dobiti naših ljudih, naših korenjakah a onda će i diple drugčije svirati.

Pomozite vi, koji znate i možete, pa će i vam Bog pomoći a mladež će vam biti zahvalne i desniću će vam blagoslivljati.

DOPISI.

U Gradinu u Istri, *29. maja 1882.*

Od svakud dolazi Našoj Slogi dopisah u kojih se ljudi tuže sad da nimaju škole prem ju plaćaju, sad da je letina slaba, njeki se tužo i na Talijane a za čudo, nikad se nijedan nebi pohvalio, da mu je dobro i da mu sve dobro ide. Kad se dakle svi tuže evo mila »Slogo«, da i ja izpraznim svoju vreću pak izjadam jade nevolje, koje smo ovo posledjo tri godine protrpili.

Na 15. julija 1879, (nikad ga zaboraviti neću), velika tuča ili grašica uništila nam polje i vinograde, lozu i ostalo tako izmlatila da na njih ni lista ostalo nije, te smo tako izgubili sav pridelak i sjemo koje smo posijali bili. Kano da to nebi dosta, velika studen na zimu, od grâda iztučenu i olupljenu lozu skoro do kraja pak uništila jer je sve popucalo. Izgubili smo dakle svaku nadu! — Na proljeće, ono mladje, potjeralo je ipak svoje mladice, tako da se narod počeo bio ipak boljemu nadati, al kad tamo, na 31, opet julija mjeseca evo vam opet tuče i olupe s mora koja odnesla i ono šlo je lani tomu biču izbjeglo bilo, pače sada i same grane posve prelomilo.

Usled toga nastala na Gradinu takva i tolika nevolja da se sve moralo uloviti prosjačkog stapa pa od kuće do kuće, po bližnjih občinah u kojih grâda nije bilo, samo da od glada nepogine. Učinilo se zato i molbenicu na Financu da nas za porez počeka i ova bila uslišana, jer fanat kad je došo, da nas ruba, nije imao što da odnese.

Lanjsko pak ljeto t. j. 1881 pritisnula opet suša, koja je sve popalila pa kad pala prva kiša, evo ti odmah bure, koja opet sve polomi i uništi tako da smo jedva sjeme spravili.

Za ovih trih mršavih godinah, tko je imao blaga, prodao ga, a koji toga nije imao, zadužio se do grla tako da sada nesmaže ni ogromnih kamatah da izplati. Občina gradinska dakle propala je posve i jedva da je nade da će se već ikado podići; jer osim sve nevolje, na zaostali porez gospoda neće da zaborave, već nam liepo poslali iz Motovuna svoga fanta sa opomenicami (monitoriji) da za 14 danah moramo sve zaostale poreze izplatiti. A odkud? gospodo!? Zar nebi bilo bolje da nam je spomenuti fanat mjesto monitorija donesao nekoliko vrećah turkinje da ljudi ne poginu od glada kad već u kućah neimaju nego gole zide tako da su im već i isti miševi stan odkazali i išli trbuhom za kruhom?

Opet se dakle učinilo molbenicu na Financu da nas počeka barem do Oktobra jer ljudi sada neimaju ni čim da se prehrane, a kamo da zaostale davke plaćaju, pa se i nadamo da će nam ova biti uslišana. Što neka Bog dade!

Jedan seljak.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 30. lipnja 1882.

Ni ovaj put neimamo baš nikakvih domaćih novostih. Naši Niemci, uz svoje dvie dosad obstojeće stranke, naime uz konservativnu i tako zvanu, liberalnu, snuju sad i treću. Liberalna nemože ni pomisliti Austrije bez njemačke u njoj prevage, dočim se konservativna trsi, održati svoj upliv u državi na temelju snosljivosti naprama drugim austrijskim narodom. A ona treća? Ona treća, koja se prozvala pučkom njemačkom strankom, teži za pomirenjem svih austrijskih državljanah na temelju podpune ravnopravnosti. Mi se toj stranci od srdca radujemo, ali ako neima pred očima nego onaj pomodni liberalizam, koji sad truje i raztače Italiju i Francesku, onda joj očito kažemo, da se prevarila u svom računu, jer kako mi nemislimo popustiti ni za dlaku od svojih narodnih, tako nećemo ni od svojih vierskih, kršćansko-kulturnih pravicah. Ovako i onako naša nam narodna prava nemogu izostati. Zato netrebamo, da nikomu za volju žrtvujemo ono, bez čega nikakva na svietu država nemože trajno obstojati, naime osim naravske i vrhunaravsku svrhu čovječjega na zemlji života. Bolje je, da mi iz daleka gledamo neobhodno brodolomje franceske i talijanske domaće politike, nego da se s njima ludo u isti vrtlog bacimo.

Egipatske su se stvari do kraja zauzlale, i veliko će čudo biti, ako se bez rata razuzlaju. Tamo bio mnogo strašniji pokolj, nego se s prva mislilo. Europejci pobjegli kojekamo, s toga u Egiptu zapeli, dapače prestali svi trgovački poslovi, a nebrojeni Egipćani ostali bez djela i zasluška. Zato Arabi-Paša, koji se sad jedini tamo sluša, treba da hitro radi, dokle se nije gladom ohladila uzhićenost naroda, jer su onda ludo propale njegove i najplemenitije osnove. Sad viećaju u Carigradu europejski punomoćnici, da tu stvar budi kako naravnaju, ali Turska neće da sudjeluje; jer joj namjenjuju, da ona svojom vojskom tamo mir učini, a ona neima čim. Engleska zahtieva, da se ukloni Arabi-Paša tè skrha egipatska vojnička stranka; a baš toga neće turska da učini, i kad bi mogla. Zato da se Engleska sprema na rat, uz Francesku kako se nada, u skrajnoj potrebi i bez nje, jer hoće po što po to da spasi svoj put u Indiju kroz Suecki kanal, kojemu narodna egipatska stranka prieti razorom, il najmanje zatvorom. Tko se sad veseli, jest Italija, jer vidi u škripcu svoje tamo protivnike, Franceze naime i Engleze.

U Franceskoj najzad spoznaše, da su se bili prevarili, kad su odvjetnika Gambettu do neba uzdizali; jer je stopram sad došlo na svjetlo, kako je ludo radio, kad je ministrom bio. Ali njemu sličnih nedorastlicah ima još u francesk0m ministarstvu. Englezi nisu još ni sad na čistu, kako će svršiti njihova razmirica sa neukrotivimi Irci. Govori se, da se doskora misli sastati knez Aleksandar bugarski sa Milanom I. kraljem srbskim. U Rusiji je sad na kormilu stranka, koja neće ni da čuje o političnih polakšicah, kojim se ruski narod sve dosad živo nadao. Zato se prevratna nihilistička stranka počela opet moćno gibati, pak su s jedne strane prietnje a s druge zatvaranja na novo zemljom zaredila. Tim svršujemo.

Jurina i Franina.

Ju. Kade si to, Franino, da te već toliko vremena nevidim?

Fr. Svagde malo i va Berševe sam bil na Orelijevu.

Ju. Ka te j' nesreća pak tamo nesla?

Fr. Ča? mi j' draže da

Štefanove kuće u tihu noć. Opet svi ustasmo i sa starcem pobožno izpjevasmo drugu kiticu Božićne pjesme:

»Od prečiste Djevice
I nebeske kraljice
Andjelske cesarice
Svete Djeve Marije!«

Za nekoliko časakah sve umuklo. Samo se kadšto čulo srkanje pa zveket viljuškah i žlicah po pladnjih, Pošto použisno »prežganu juhu« hoću ja opet starcu Štefanu: — Dobri prijatelju! nećete mi zamjeriti ako vas zamolim, da nastavite ovdje za stolom drugi dio naše pripovjesti. Veoma me zanima pa nebih rad da ju radi kratkoće vremena nedovršite. —

Drage ću vam volje izpunit želju, odgovori mi starac i veoma mi sreu godi da vas mogu dajbudi nečim u mojoj kući zabaviti. — Bilo je prošlo dobrih dvanaest ljetah od onoga vremena o kojem sam vam pripovjedao malo prije. »Žudihova« čeljad se množila i rasla. Najstariji sin Nikola imao ostati kod kuće i postati baštinik cieloga Razsuljevićeva imanja. Treći i četvrti sin naime: Petar i Šime imali su pomoći bratu najstarijemu težati zemlju, prigledavati stoku i bit mu u svem na ruku u upravljanju velikog Razsuljevićevog imanja. Drugi sin Anton polazio školu te imao postati s vremenom svećenik, kako je to željela dobra i bogoljubna Mariana i »žudih« Josip. Izprva kako već kazah je sve dobro kazalo, nu naskoro se sve okrenulo. Bogastvo je Razsuljevića najzad zaslepilo i rinulo u bezdan nesrećah. Žudih Josip je počeo krčme ljubiti i igru, a to je bilo krivo, da je gospodarstvo sa svim zanemario. Njegova liepa kmeštinа bila bi u kratko vrieme propala da nije bilo poštene Mariane i marljivog Nikole. Ovaj je bio medjutim postao junak pa se nebojao ni najtežega posla. Kad je zapazio da mu je otac pošao krivim putem, uzdahnuo bi od žalosti al nebi bezazao, već bi uz majčinu skrb podvostručio svoju radinost. Jedna ga uvjek tješila a to bje Radićeva Katica. Njihovo djetinsko prijateljstvo malo po malo pretvorilo se u pravu ljubav. Svake nedjelje išli bi zajedno k svetoj misi. Pa kad su uzporedo stupali reć bi da vidiš gdje »tanka jelva raste uz zelen bor«. Ova njihovu pažnju su mnogi opazili, a radi toga ih nekoji zavidnim okom gledali a i ujedljivih riečih nije manjkalo, nu malo su oni za to marili jer su znali, da im pošteno srce kuca u grudima. — Dobroj Marijani je njihova pažnja veoma godila, jer i ona je bila skroz uvjerena o poštenju svojega sina i o liepih Katičinih sposobnostih, pa kad bi ju žalostne misli zaokupile, svratila bi svoje misli na nje, sanjala bi o njihovoj budućoj sreći i srcu bi joj odmah odlakšalo.

Ljeta 18. . bijaše u Istri veliki glad. Prošle one zime je neprestano daždilo a već u mjesecu svibnju kao da se neho zatvorilo. Četiri puna mjeseca nije bilo ni kapljе daždа, da napoji suhu i razpuklu zemlju, da orosi uvelu travu, da osvježi i pokrieni žito i druge pridjelke tužnomu kmetu. Po istranskih lokvah ili »kalin« nestà vode a kmeti hodili su sa vozovi na ure i ure daleko da napune svoje bačve na kakvom vrelu ili dubokom »puću«. Po cielo noći čula bi se škripnja suhih drvenih kolah i rika žednih volovah jer bi kmeti najviše po noći hodili po vodu, a to za to, da dane negube i da se uklone velikoj žegi sunčanoj. Ptice pjevačice i druga šumska divljač poljegoše u druge blaženije krajeve, samo u kakvoj šumici pokraj razsušena potoka čulo se kadšto žalobno gukanje grlice ili »trkavice« kao da hoće kazati: »od žedje ću poginuti, ako naskoro nenadjem hladne vode!« — Suša bi ona kriva da su onoga ljeta mnogi naši kmeti sasvim postradali a mnogi inače jaki posjednici još se danas nisu izvukli iz prokletih pandjah istranskih oderuhah.

»Žudihu« Josipu Razsuljeviću nestalo je njihova pažnja veoma godila, jer i ona proti kraju onoga nesretnoga ljeta za prvi put kruha. Tomu bi najviše krivo njegovo pijanstvo i igra. Na Miholjski sajam dovede svojeg najljepšeg vola u Pazin na prodaju. Kupac se odmah nadje i još prije podne primi »žudih« Razsuljević sto forintah za svojega »mrkonjuša. On ih veselo i sa zadovoljstvom metne u žep i upravi svoje korake prama maloj pristavi«.

Dobar dan »Žudiše!« Nemojte tako brzo. Slab sam. Imam nešto da vam kažem al nemogu ovdje javno da nas ljudi čuju. Bolje bi bilo da se sklonimo ovdje »k Mihiću«. Uprav dobro da ste došа-već toliko vremena već vas nisam vidio.« Ovimi je riečmi nagovorio neki Filip Grahorčić, sluga u Pazinu »žudiha« Josipa. Ovaj najviše iz znatiželjnosti bez svakog oklievanja podje za njim u krčmu a to nebi bio imao učiniti, jer je dobro znao, da je Grahorčić čovjek slaba glasa i sumnjiva vladanja. Pošteni ljudi videći s kakovimi se osobami »Žudih Josip« potapara po krčmah, mahali su glavami i čudili se jako. U krčmi zovnu Grahorčić tobože iz ujudnosti dobar objed i dobroga vina. U kratko vrieme oba pouziše svoje obroke te ih zališe dobrim »brežancem«. Prama svršetku obrisa si lukavi Grahorčić tuste usne o obrisa si lukavi Grahorčić tuste usne o desni rukav i počme ovako:

Čuo sam dragi žudiše, da vi prijateljujete sa vašim obližnjim susjedom Radićem, dapače vaš stariji sin Nikola i Radićeva Katica previše se paze i kako ljudi govore neće si zlo već jako dobro, a vi žudiše znate dobro što ću ja tim reći. — Uprav neznam što ćete tim reći, odvrati mu »žudih« Josip, al ja mislim da nije sramote da prijateljujem sa Radićem. Ako i nije bogat kao sam ja, al je pošten i dobar pa uprav toga radi čudim se vašim riečim.

san tamo bil lego da mi ki da vaje bartu pače bankonotu od deset furinti.

Ju. Zač pak to?

Fr. Zač san tamo dobrega vina pil po 16 i 24 i čul jenu popivku kakove so još ni pull nas čulo. Škoda samo da neznan celu. Čuj ju na.

Tri smo bili ovih dan
Hodili smo va Lovran
Delat prižintanecu.

Ju. Buza.....

Fr. Mučit poslušaj ako češ.

Ju. Ču mučat ću kako zid samo mi ju brzo povej, zač bi reć da je jako lepa.

Fr. Tri smo bili ovih dan
Hodili smo va Lovran
Delat prižintanecu
Kada tamo dojdosmo
Pod ladonju sedosmo
Sve j'bilo va tancu.

Ju. Sve j'bilo va tancu!

Fr. Na dvoje su tancali
I taljanski skloncali
Svaki svoju sviru.
Svi su zvali »veni kva« —

Ju. Ja Lovranci, oni tri Beršečani, ča ne?

Fr. Ne muti me, ti govorim, to se razume.
Svi su zvali veni kva
Nije bilo nikakva
Moći naći mira.
Ali s jedneg tanca
To ti tri Lovranca
Jedan nas pozdravi
Sa bradun kuštravi
Brz nan ruku pruži
Bušcen nas ostruži

Ju. I busnuli su jih? Ha, ha, ha!

Fr. Pak nas kuću zvali
I kafe nan dali
Ter nan govorili
Ko Hrvati čili:
Prosimo vas braćo
Tako van palenti
Dajte nan vas vot.
Mi ćemo van dati
Od deset furenti
Svakom bankanot!

Ju. Dobra žurnada po moju puru! kako j'naprvo?

Fr. Naprvo već neznan, al da san ja onde bil bin njin bil odgovoril:
Šiori gospodini
Ti vaši furini
Nek van budu, not.
Za novac se j'prodal
Boga svoga izdal
Juda Iskariot.

Ju. A da san pak i ja onde bil, ja bin bil drugačije kantal; ja bin njin bil, tako mi bog daj, četiri aši povodel da bi jih bilo sram i pod ladonju prit za ki dan.

Fr. Ako j'to istina ter bi bili, baš, meritali.

Različite viesti.

Nadvojvoda Albrecht došao je 20. p. m. u Trst na ratnom parobrodu »Fantasia« i odsjeo u Hôtel de la ville. Istoga dana poslje podne pregledao je ovdešnju posadu a sledećeg dana pregledav priprave za izložbu, o kojih se je vrlo laskavo izrazio, odputeva put Gorice. — Nj. C. V. je poznat prijatelj Hrvatah.

Promaknut bje dne 16. Junija na gradačkom svenčilištu gosp. Mato Trinajstić, netjak našega Dra. Vitezića, na čast doktora prava. Dočim iskreno čestitamo mladomu doktoru, našemu osobnomu prijatelju, veseli nas što već sada možemo o njemu reći da je Hrvat dostojan svoga vrloga ujca i što smo u njem dobili odrešita i snažna pobornika naših pravah.

Vladar spisatelj. Nikola I., knez Crnegore, svršio je svoju dramu »Balkanska carica«. Drama pisana je u stihovih, te je razdieljena na tri čina, a pisana je ćiriličom. Knez će ju prevesti takodjer na francezki jezik.

„Edinost“, glasilo slovenskoga političnoga društva za Primorje izlazit će počam ovim mjesecom dva put na tjedan, svaku sredu i subotu. Mora se pripoznati, da je ova novina lepo napredovala, kao tjednik udomila se kod slovenskoga pučanstva osobito u Primorju te će sada dva puta na tjedan buditi i nagovarati slovensko pučanstvo, da se prene iz driemanja te da stupi na branik svojih pravah. List je svake preporuke vriedan.

U Dečanih, občini koparskoga okružja izabran je 21. prošloga mjeseca za župana iliti glavara g. *Ivan Gršon* posjednik, vrli slovenski narodnjak. Tim ima takodjer ova občina narodno zastupstvo. Živila!

Izbor jednoga provincijalnoga zastupnika za kadanjske občine koparskoga i buzetskoga kotara razpisan je za 2 Augusta t. g. Dosad bio je zastupnikom g. *Lion*, koji je za lanjskoga saborskoga zasjedanja položio svoj mandat. Novi izabrat se imajući zastupnik zastupat će te kotare samo u jednom saborskom zasjedanju, jer će se onda odmah razpisati novi izbori za pokrajinski sabor, budući izliče šestgodišnja saborska perioda.

Uzkraćen «post-debilt» za Bosnu i Hercegovinu dvim hrvatskim novinam «Slobodi», što izlazi na Sušaku kraj Rieke i «Narodnomu Listu» u Zadru. Zadnji put smo javili, da je i «Pozoru» zabranjeno poštarsko odpravljanje u te zemlje, dakle svim većim hrvatskim novinam zabranjen je ulaz u novo-zaposjednute zemlje. Ove mjere najbolje označuju bosansku upravu. U tih zemljah treba: «manje svietla».

Svetak sv. apostolah Cirila i Metoda. Na 5 tekućega mjeseca slavi po drugi put cieli kršćanski sviet blagdan slavenskih apostolah Cirila i Metoda, koji su uveli u porabu slavenski jezik kod svečanih crkvenih obredah. Nadamo, se, da će mnogi od naših svećenikah toga dneva odslužiti sv. misu u staro-slavenskom jeziku. U njekojih dielovih svih Istarskih biskupijah netreba za to dozvole, jer uživamo tu povlasticu već od davnih vremenah, za ohlahkoćenje pismenah (slovah) glegoljskih izdala je dionička tiskara u Zagrebu staroslavensku misu sa latinskimi pismeni. Prem nije svetak zapovedan, nadat se je, da će ga naš narod dostojno proslaviti.

Stare petače. Kako smo jur javili, prestale su koncem prošloga mjeseca. U tom pogledu valjaju sledeće ustanove: 1. U obćenitom kolanju imale su stare petače svoju vriednost do 30. lipnja; jer se na svakoj blagajni morale primiti u podpunoj vriednosti. — 2. Počam od 1. srpnja do 31. prosinca 1882. primat će se petače samo u središnjih blagajnah. — 3. Od 1. siečnja 1883. do 31. prosinca 1885. promienjati će se stare petače za nove samo u glavnih državnih blagajnah, i kod onih carinskih uredah, koji će u tu svrhu dobiti posebnu povlast, što će se u svoje doba objaviti. Nu za tu promjenu imati će se podastrti zajedničkom financijalnom ministarstvu posebna molbenica s biljegovkom od 50 nvč.

Tragedija ljubavi. U Pečuhu živih je pred nekoliko godinah neka odgojiteljka na glasu sa svoje neobične ljepote i čudorednosti. Mnogi bogatini zamolilo njenu ruku, mogla je živiti bez brige, odievati se u svilu i kadifu, ali djevojka, odbi sve prosce, jer je ljubila nekoga nižega činovnika. Al činovnik vukao je toli neznatnu plaću, da je ntje mogao oženiti. Djevojka se s toga odrekne svega i stupi u samostan, gdje bude iste godine duvnom. Medjutim se činovnikovo stanje poboljša, dobi veću plaću i — čudne li sudbine! — dobi na sreću 20.000 for. Sad ju je mogao ženiti. Nu pravila notredamskih duvnah vrlo su oštra i stroga, ni najbliži rodjaci nemogu s njimi razgovarati, a iz samostana nemogu nikad izaći. Činovnik se utječe i samomu papi, ali badava. Stiene samostana diele ih i dielit će za uviek, on neće biti sretan sa svojim bogatstvom, a ona, što se je odrekla svieta, hoće li naći sreću i zadovoljstvo u tihoj osami samostanskoj?

Bosanski vojnici. U Bosni već je provedeno novačenje iliti leva. Ustrojile su se 4 kumpanije, u Sarajevu, Banjalnci, Dolnjoj Tuzli, Mostaru, — Zakleta, koja se traži od bosansko-hercegovačkih obvezanikah glasi:

»Zaklinjem se Bogu svemogućemu, da ću vjeran biti Njegovomu Veličanstvu Cesaru i kralju Franji Josipu I., i da ću vršiti sve zapovjedi mojih poglavarah i starješinah, makar mi pri tom i život dospio u pogibelj«.

Jeftin put okolo zemlje. Tko hoće jeftino doći u Ameriku, neka postane židov i nek se izseli u Rusiju. Odanle biti će odmah prognan, te će doći u Lavov, gdje će se agenti polrinuti za bezplatno putovanje u Ameriku. Komu se u Americi nemili, postani Kinez. Kinezi nesmiju živiti u Americi, pa ovo jih na trošak nekoga filantropičkoga družtva u Kinezkoj. Onlje se izdati samo za Rusa, pa će te odmah prognati i bezplatno poslati u Rusiju. Odavle možeš opet kao židov doći u Austriju, te si ovako obašao sviet, nepotrošiv ni pare. — Tko hoće, nek pokuša.

Prvi hodža u austrougarskoj državnoj službi. Ahmet aga Čanović prvi je hodža, koji dobio u austro-ugarskoj monarkiji državnu službu. On bude na preporuku bana Pejačevića po c. kr. zajedničkom ministarstvu rata imenovan dušobrižnikom u Lepoglavi za bosanske kažnjenike muhamedanske vjeroizpovjesti. Nastupio je svoju službu 15. pr. m. Aga Čanović star je 54 godine, poliče od ugledne obitelji sarajevske, ima samo jednu ženu i 6 djece. Obitelj mu ostala predhježno u Bosnoj. Turska nošnja agima svratila na se osobu pozornost žiteljah varaždinskih i u Lepoglavi. Svakim korakom čudili mu se ljudi, što mu dosta neprilično te je nakanio u što kraćem vremenu zaodjeti se francezkom nošnjom. Kazniona lepoglavska broji sada 94 kažnjenika iz Bosne i Hercegovine, od koji 45 vjeruje u Muhameda proroka.

Tisza-eszlarska djevojka. (Tisza-Eszlar je maleno mjesto u gornjoj Ugarskoj. Budimpeštanski magjarski listovi donose duge potanke viesti o tisza-eszlarskom slučaju, o kojem želi, da izadje istina na vidjelo, da neostane možda puka osvada mržnje proti židovom. I mi ćemo po magjarskih listovih priobćiti viesti i data, kako ih budu donašule. Dosada istina je toliko, da se djevojka Solymosi Eszter dosada nije našla i da viesti, koje se na taj slučaj odnose, potvrdjuju, da se tuj neradi ob običnom zločinu. Iztraga vodi se vrlo strogo, a sve čeka velikom napetošću na njezin konac. Po službenoj viesti predstojnika nyfregyházanskoga suda bio je poveden odmah kazneni postupak, čim mu je o tom stigla viest, to jest 13. svibnja. Tečajem iztrage zatvoreno je 9 sumnjivih osobah, medju njimi Josip Scharf, pazitelj u tisza eszlarskoj sinagogi i njegova žena, Salamun Schwartz, židovski koljić (schächter), 16 godišnji sin Josipa Scharfa, Adolf Junger, Abraham Braun, Samuel Lustig i Martin Gross. Zatvoreni taje, da su počinili zločin, samo je 16 godišnji Josip Scharf kod preslušavanja svjedočio proti vlastitomu ocu i izpovjedio, da je njegov otac namamio onuda iduću djevojku Solymosi Eszter u svoju kuću pod izlikom, da mu donese jelo iz kuhinje u sobu, pošto je suhota. Djevojče ništa zla neslutleći dragovoljno umiđje u kuću, nu ovdje ju pograbi koljić, te joj pomoćju nekoga stranoga koljića sveza ruke i noge i zatvori u malu izbicu, gdje su djevojku stražili do 10 sati u večer. Medju 10 i 11 sati prenesoše svezanu djevojku čuvar sinagoge i njegova žena u predvorje sinagoge, gdje joj čuvarova žena opra noge, na što ju položiše u prisutnosti ondje sakupljenih stranih koljićah na stol sred predvorja stojeći. Dječak pripovjeda, dašu njega iztjerali, čim su djevojku položili na stol, nu on da je kroz dosta veliku luknju na ključaonici vidio sve, što se je unutra dogadjalo. Dječak izpovjeda posve sigurno, da je sama njegova majka oprala noge djevojci, nepoznati neki prosjak, kojemu za ime nezna, začepio joj je usta, a zatim da su je svukli do gola, položili na stol i na to, da joj je koljić Samuel Schwartz koljićkim nožem odrezao glavu; brizgajuć krv da su hvatali tanjuri i prelievali u veću posudu. Dok se je to dogadjalo da je u sinagogi bilo prisutno više engleskih židovah, medju latmi i Jakov Lichtman, koji je poslao u »Pester Lloyda« viest, da je djevojka nadjena. Dječak voli dalje, da se je nad tim sgrozio i pobjegao izpred vrata, pa zato nezna, što se je dalje dogodilo. Dosadanji rezultat sudbenoga iztražlvanja drži se u tajnosti, a samo je to potvrdjeno, da dosad nisu mogli doći nestaloj djevojčici u trag. Ovih danah dobi sud anonimnu viest, da su ribari u Tisza-Dobi izvukli iz Tise mrtvo tielo mlade djevojke. Tielo bilo je bez glave i posve golo; na njoj da nije bilo nikakova znaka nasilju, te su ju isti ribari i zakopali al istom tada, kad im je ondašnji posjednik izplatio za to 20 for. To posljednje javlja dopisnik »Függetlenségа«, te i sliedeće novije viesti, koje se odnose na taj slučaj: »Nije istina, da je vojska došla u Tisza-Eszlar, ili da je ondje došlo do izgredah. Viesti o buni i o izgredih da je raztrusio židov Lichtmann, nu one netmaju nikakova temelja. Jegerskoga orthodoxnoga koljića utovišе i zatvoriše. Prije toga stanovao je u Emödu i više put dolazio u Eszlar. Medju tisza-eszlarskimi židovi sabiru se milodari »u stanovite svrhe«. — Treća viest pomenutoga lista glasi: »Iztražno povjerenstvo otišlo je u T.-Lök, da pregleda neko sumjivo mrtvo tielo; odatle će u Tisza-Dobu. — Dr. Haymann, židovski odvjetnik, bio u Tisza-Löku, gdje je državni odvjetnik zabilježio si imena 12 židovah. Židovi su obećavali 1000 for. Solymoški, prizna li kakovu psendo-Esteru pod svoje dieteu. —Malo je trebalo, da dodje do krvava okršaja. Pod večer sakupilo se je više stotina židovah iz Eszlara i okolice, te udariše na kuću Solymoške, koja leži bolestna od žalosti, zahtievajući od nje, da pokaže svoju kćerku, koju da je sakrila, jerbo da su vidjeli Esteru leći kući. Židovi se za ciele noći sakupljahu čas ovdje, čas ondje, insultirajući i vriedjajući najprostijim načinom žiteljstvo. Samo se imade odvjetniku Ladislavu Nagyu i iztražnom sudcu Baryu zahvaliti, da nije razdraženo pučanstvo navalilo na židove; istom tad se umirila svjetina, kad joj Bary i Nagy olećaše, da židove neće minuti kazna. Ondašnje pučanstvo osvjedočeno je, da su židovi namjeravali izazvati velike izgrede, nebili obratili pozornost i iztragu na drugu stvar, a medjutim da učine svoje u odlučnjćih krugovih. — »P. Hirlap« pripovieda, da je miuistar nutarnjih posalah čuvši, da se u Eszlaru i okolici sabiru novci, zapitao brzojavno ondašnjega podžupana, neka mu javi, gdje se je počelo sabiranje milodara, tko su sabirači, koliko su sabrali dosad, za koju svrhu se sabire, je li je sudbeno dozvoljeno sabiranje? Na ta pitanja odgovorio je podžupan: sabiranje nije kod oblasti prijavljeno, počelo je 25. svibnja, dosad je sakupljeno po prilici 1500 for., sabirači su bogati židovi, novce ima dobiti gospodja Solymosi, da joj budu od pripomoći, kad bi si tražila izgubljenu kćer, ili mrtvo tielo ove, eventualno neka novci pripadnu kao nagrada onomu, koji dovede oblasti glede djevojčice Solymosi Ester na pravi trag. Dalje viesti ćemo nastaviti.

»Pozoru.

Književne viesti.

Dobismo sledeći poziv: P. n. gospodine! Da i mi štogod doprinesemo boljku i napredku hrvatskoga roda, prevedosmo iz talijanskoga zanimivu pripovies t: *Zadnji dani Jerusolima.* — Mislimo da ćemo ugodit narodu ovom knjižicom, koja pripovieda o razsulu grada Jerusolima. Ta da ne preza duša pred onolikom osvetom, koja se je spustila vrh onoga grada, koj su nazivali — slavom naroda Židovskoga? Hram, to čudo ovoga svieta, taj Davidov Sion, bilo je žrtvom jedne nesmiljene desnice, koja je goruću zublju bacila u njega. Grad i hram morao je pasti, i od svega nije smjelo ostati kamena na kamenu! Osvete li božje! A gdje su druge grozote? — gdje glad, kuga, pokolj, razbojstvo. a gdje robstvo? Sve to se je moralo ovršit kako je prorekao Spasitelj. Pa sred svega toga ipak je dvoje njih sretno i ljube Boga — uhvaju se u njega; ljube domovinu, za nju se bore, i kad se sve dovrši, u robstvu su i oni, — ali ipak sretni i zadovoljni u naručju jedan drugova. — Pripovjest je ovu napisala vrla talijanska spisateljica Antonietta Klitsche de la Grange, te je u kratko vrieme već peto izdanje doživjela. Hrvatski narod, a osobito mladost pozivljemo, da se predplate na: Zadnji dani Jerusolima. — Pripoviest će zanimat svakoga, stara i mlada, jer je gradivo vjerno crpljeno iz poviesti naroda Židovskoga. Knjiga će ova dobro doći učećoj mladeži — pa stoga se osobito preporučamo p. n. gg. učiteljem! Knjiga će obsizati deset araka u osmini, ukusnim tiskom. — Iztisak u mekkom vezu stajati će 45 novć. Predplata prima se do konca lipnja. Stoga umoljavamo p. n. gg. sabiraće, da dotle predplatni arak i novce pošalju. Uz pouzeće se knjiga ne šalje, te se po tom na tu ne može predbrojiti. Gospoda sabirači imaju na deset iztisaka jedan badava. Predplatnici dobit će knjigu potovicom budućega mjeseca.

Senj, 1. lipnja 1882.

Sbor duhovne mladeži.

* * *

Spomenica. Dobili smo prošloga mjeseca spomenicu, što su ju svećenici spljetsko-makarske biskupije upravili na svojega biskupa za uvedenje latinskih pismenah mjesto glagoljskih pri skorom tiskanju u Rimu liturgičkih slavenskih knjigah rimskoga obreda. U spomenici, talijanski pisanoj, da joj nebude trebalo prevoda u Rimu, pod naslovom »*Memoria sulla conversione dell'alfabeto glagolito nel latino pei libri liturgici slavi di rito romano*« temeljito se naglasuje potreba latinskih pismenah (slovah), da se što više razširi slavenska liturgija. Za ovim primjerom povesti će se za gotovo i skrbni svećenici drugih biskupijah.

Poziv na predbrojku!

U nakladi »**Matice Hrvatske**« u Zagrebu upravo su izašli:

Prevodi grčkih i rimskih klasika.

Izdaje

Matica Hrvatska.

Sreszak I. **Homer Odyssejа.** Preveo, uvod napisao i tumač dodao Tomo Maretić. (Nagradjeno od »Matice Hrvatske« iz zaklade grofa Ivana Nep. Draskovića za god. 1880). XXXII. 380 str. u 8-ni.

Cieua za članove »Matice« 1 for. Cieua za nečlanove (knjižarska cieua) 1 for. 50 novč.

Sreszak II. **Sallustij: Knjiga o Catilininoj uroti i o Jugurthinom ratu.** Preveo i uvodom popratio Adolfo Veber. XVI. 116 str. u 8-ni.

Cieua za članove »Matice« 40 novč. Cieua za nečlanove (knjižarska cieua) 60 novč.

Upravljajući odbor »Matice Hrvatske« budući osvjedočen o koristi, koju bi imacieli narod, a osobito njegova mladež, od prevoda grčkih i rimskih klasika, ali nenalazeći nigdje prilike, da bi posao oko toga nastao, predložio je glavnoj skupštini, držanoj 10. srpnja 1881., da ga uzme u ruke sama »Matica«, kojoj je i onako zadaća unapredjivati hrvatsku književnost u svih strukah i davati narodu zdrave duševne hrane. Ovaj se je predlog u glavnoj skupštini jednoglasno prihvatio.

A od koristi će biti pomenuti posao narodu s ovih razloga:

1. Prevodi će klasika grčkih i rimskih dobro doći svim onim Hrvatom i Hrvaticam, koji se žele upoznati sa životom i mišljenjem klasičkih naroda, kako se pokazuje u njihovoj književnosti, ali nemaju prilike, da čitaju njihova djela u izvorniku. A to bi imao željeti svak obrazovan čovjek, jer se današnja prosvjeta nemože shvaćati bez poznavanja klasičke, budući da se velikim dielom osniva na ovoj. Dok bude pojedinom čovjeku uspomena njegove mladosti mila, dotle će biti prosvietljenim

ljudem mila uspomena mladosti, koju je živio ljudski rod u starih Grcih. Iz djela grčkih i rimskih pisaca vidimo, koje je grane književnosti i znanosti zametnuo i kako ih je usavršio narod grčki, a narod rimski kako ih je primio od njega i predao ostalim narodom, koji se bave književnošću i znanošću.

Čitajuć klasička djela, kolik li nedavaju čitaocu nenaknadljiv užitak? Kakve li jesu n. pr. Homerove pjesme, preko kojih malo nije proujalo trideset vjekova, koje su vidjele propast silnih carstva, uz kojih kolievku su se pjevale, koje su zanosile stotinu pokoljenja, kojim se i danas divi svatko, koji ih čita, kao što im se je divio Alexandar Veliki, koji ih je nosio sa sobom, kad je osvajao Azlju, u zlatnom kovčežiću! — Tko da nečita s nasladom drame Sophoklove, u kojih je najviša vrst pjesničtva, drama, dospjela prvi put na vršak savršenstva, a s kojimi se u svih novih književnostih mogu poreditи jedine Shakespearove! — Tko da se nedivi povjesti Tacitovoj, u kojoj on nedostižljivim načinom crta, kako se drma i puca ogromna sgrada rimskoga svjetskoga carstva, prije nego se je srušila te izčezla s pozorišta svieta? — Tko da se nedivi tolikim i tolikim djelom klasičkih pisaca, koji su sačuvali vriednost kroz toliko vjekova i sačuvati će ju, dok bude na svietu ljudi, koji budu imali smisla za ono, što je liepo.

Prevodi grčkih i rimskih klasika izpuniti će bez dvojbe veliku prazninu u književnosti hrvatskoj. Dašto da će biti to tek prevodi, al onim, koji nemaju prilike čitati u izvorniku klasike — a takvih ima dosta — bit će i prevod drži nego ništa. I prevod čitajući osvajat će čitatelja bez dvojbe barem nešto onoga čara, kojim odišu ta bezsmrtna djela.

2. Od tih će prevoda imati nadalje korist naša mladež, koja čita u školi tek po koji dio kojega klasičnoga djela; ostalo moći će čitati u hrvatskom prevodu. Od sada će moći mladić, koji je pročitao u izverniku nekoliko pjevanja Homera ili Vergilija, bez tkakvoga truda pročitati ostali dio Homera ili Vergilija u prevodu, kako to i onako preporuča gymnazijska osnova i kako se to radi kod onih naroda, koji imadu već klasike grčke i rimske prevedene, pa će imati o njih bez dvojbe sasvim drugačiji, bolji pojam, nego da je pročitao samo po koji komad iz njih. A osim toga moći će čitati u prevodu i ona djela, kojih nečita u školi.

Neka se neprigovara, da se mladež u školi odvraća od porabe prevoda klasika, a evo joj se preporučaju. Klasici se naime neće prevoditi doslovce tako, da bi se mladež mogla s njimi služiti za prevodjenje s grčkoga ili latinskoga na hrvatski bez rječnika i slovnice. A s druge strane nalazit će škola u ovih prevodih nekakav put, kako valja da se prevode klasici na hrvatski. A to nam je tim potrebitije, što nemamo još ni obširnijih rječnika ni drugih pomagala za prevodjenje.

3. Od tih će prevoda imati korist napokon i jezik hrvatski, metrika njegova i još više drugih stvari, koje su u savezu s jezikom. Prevo lioci će se truditi, da prevode klasike čim vjernije i čim valjanije hrvatski. Hrvatski će se jezik početi njeriti o klasičke jezike, a to će biti vrlo liepa prilika, da dodje čim prije do njeke stalnosti. Isto će se tako zapodjeti i rieši pitanje o metrici itd. Rieči i fraze, koje će se morati prema narodnim graditi, povećat će bogatstvo jezika i prieć i u hrvatsku knjigu u obće. Za cielo bi se moglo za svaki jezik, na koji su klasici prevedeni, konstatirati, koliko je dobio bogatstva i stalnosti od tih prevoda. A prevedeni su gotovo na sve kulturne jezike, što opet opravdava i hrvatski prevod.

Sve ovo potaklo je »Maticu Hrvatsku« te se je latila pomenutoga posla; ona ga se je latila, pošto je vidjela, da ga se nitko neće, niti ima prilike, da će ga se tko u kratko vrieme latiti. Ako hrvatsko občinstvo dostatno podupre to nastojanje »Matice Hrvatske«, ona će gledati s vremenom da poda svomu narodu što podpunije slike iz cjelokupnoga života obadvajah klasičkih narodah tim, što će izdati njihovu političku, kulturnu i književnu poviest, njihovu mythologiju i starine, a ovi će prevodi pripraviti podlogu za razumievanje spomenutih djela.

Kao za početak izdala je »Matica« ove godine gore navedena **dva** svezka »prevoda grčkih i rimskih klasika«. Obiema knjigama (**trideset i pet** štampanih araka) udarena je ciena za članove »Matice« sa **1 for. 40 novč.**, a za nečlanove (knjižarska ciena) sa **2 for. 10 novč.**, uz obvezu, da se svatko, tko ove prve svezke uzima, i na **dalnje svezke** dotično knjige ovih prevoda, koji će tečajem godina izaći, **predbraja**. Ciena je ovo vele umjerena, ako se sravni sa cienami ovakvih prevoda kod drugih velikih narodah i naži, što se vanjskoga oblika tiče, uprav prelieno ovo hrvatsko izdanje, a bude li na ove prevode dosta predbrojnika, to će ciena budućih svezaka biti još umjerenija. — Uspjeh ovog novog »Matičinog poduzeća zavisi o učestvovanju hrvatskoga občinstva. Bude li isto dosta brojno, to će »Matica« moći za desetak godina, a možda i prije, podati hrvatskomu svietu na ruke u svom jeziku svu najpotrebniju nauku o grčkom i rimskom narodu. »Matica Hrvatska« misli, da ovom svojom nakanom, koju je već evo sa ovima prvima dvjema knjigama stala izvadjati, čini liepu zadužbinu svomu narodu, i da se tako pomalo odužuje onoj iskrenoj ljubavi i liepoj podpori, kojom ju narod evo od nekoliko godina bodri i prati. I zato pozivlje ovim »Matica Hrvatska« i svoje prerovne povjerenike i odane joj članove, da ju u ovom podhvatu podupru što većim brojem predbrojnika, a mogu biti ujedno uvjereni, da ako »Matica« i u ovom poslu uspije, kao što se ufa, da neće ostati samo pri njemu, nego da će naskoro koraknuti još i dalje, da pruža narodu svomu valjanu hrvatsku knjigu i u drugih, u hrvatskoj knjizi još nezastupanih struka svjetske književnosti.

Na »prevode grčkih i rimskih klasika« predbraja se kod »Matičinih« povjerenika, kojim su dostavljeni već zato potrebni **predbrojni arci i namire**, a i po **jedan otisak** obiju izdanih svezaka **na ogled**, a gdje nema povjerenika, neka se predbroji poslav za gore spomenuta dva svezka udarenu cienu (ako je dotičnik član »Matice« 1 for. 40 novč.; ako nije član »Matice« 2 for. 10 novč.) »Matičinu« blagajniku g. **Ivanu Kostrenčiću u Zagrebu**. Kojim putem se tko predbroji i predbrojninu uplati tim putem će dobivati i knjige, a nastojati će se unaprieda, da se budu i ove knjige razašiljale sa ostalimi godišnjimi knjigami »Matice«. Cienu budućim svezkom »prevoda grčkih i rimskih klasika«, kao i sve što se tiče izdavanja ovih knjiga, oglasivati će se uvlek za vremena u svih domaćih novinah. Glede uplaćivanja cienе za ove knjige, kao i glede razašiljanja i reklamacije ovih knjiga, držati će se »Matice« svojih oblčnih ustanovah.

U Zagrebu, 10. svibnja 1882.

Uprava »Matice Hrvatske«.

NEUKA NAUKA.

Kren (Hren — armoracia rusticana pil coclearia arm.) pozna svaka gazdarica radi njegove žestine, i što se sjutra napravi na brzo i lahko izvrstan umak za meso; ali izim što služi kao umak, rabi se još i kao liek, tako n. p. preporučuju kren proti trodnevnoj groznici (zimnici), a tu svrhu iztuku kren sa solju, pa naprave pogačicu i omotaju s njom hilo (kucavicu na ruci) i kažu, da grozulca prestane. Ako se kome *jezik topi*, tome su krive onemogle, il oslabile mišice; proti ovoj bolesti koristno je držati za neko vrieme pod jezikom kren. *Proti zubobolji*, metne se smrvljena krena za uho ili na desne na vrh zuba, koji boli; jeli pak zub šupalj, tad je najbolje metnuti unj komadić krena. I *bugance* (rujba, zeljlina, vaška — gelonj) sa rukuh i nogu liče se krenom. Uzme se jedan dio smrvljena krena i povari se u lonen, il drugoj posudi sa tri dielа vrele vode, kad toplina vode dopušta metnu se ruke ili noge unutri, sve dokle počne voda stinuti. Tko opetuje ovo toplo kupanje tri večeri zasebice, lišit će se bugancah. *Zadnhu* (asma) liče takodjer krenom. Tko trpi zadnhom pomože si, ako u večer prije no što legne uzme jednu žlicu meda pomišana pol i pol krenom; neki uzimlju ove smiese i preko dana. Tko trpi jako zadušljivim kašljem, tomu se preporuča, da uzme u jutro na tašče jednu žlicu krenova soka osladjena sećerom. *Skrlet groznicu* (febbre scarlattina) liče u nekim slučajevim krenom. Osobito, kažu da je spasonosan u slučaju, kad se djetetu osutak uztegne. U tu svrhu pomišla se vode i kvasine, i procieđi ju se kroz kren (smrvljen). Svako ½ ure pere se diete pomoću mehke flanele sa ovakovom vodom. Isprala bolestnika, valja pak dobro osušiti i natrati suhom flanelom.

G. P. iz Š.

POZIV.

Poznalo je, kako se je u Ljubljani osnovalo društvo s namjerom, da podigne »Narodni dom« veličanstvenu sgradu, koja ima poscati pravim središtem čitavoga pokreta u slovenskom narodu.

Ovaj dom bit će sielom svim narodnim u Ljubljani nalazećim se društvom i čim postane spomenuta sgrada izključivom imovinom slovenskoga naroda, njezini dohodci pripasti će dielom »Slovenskoj Matici«, dielom upotrebit će se za podporu domaćoj književnosti, umjetnosti i domaćim djukom na različitih zavodih. Cilj »Narodnoga doma« jest dakle podignuće duševnoga dobra u slovenskom narodu te povećanje njegove inteligencije; plemenitije zadaće nije si moglo društvo izabrati.

Nije se indi čuditi, ako ta prekrasna ideja neoduševljuje samo Slovence već i drugu slavensku braću, pa stoga nećemo ni mi tršćanski Slovenci i u obće svi Slaveni živući u primorskih pokrajinah zaostati za ostalom braćom kod toga plemenitoga djela, već želimo po svojoj najboljoj moći sudjelovati, da se podigne čim prije »Narodni dom« u Ljubljani.

U tu svrhu sdružili su se zastupnici tršćanskih družtva: »Slavjanska čitaonica«, »Srpsko družtvo«, političko družtvo »Edinost«, »Podporno radničko družtvo« te novine »Naša Sloga« i »Edinost« u odbor, koji će sabirati milodare za spomenutu svrhu po Trstu i okolici, po Istri te ako je moguće i u Dalmaciji te jih odašiljati glavnomu odboru u Ljubljani.

Kako se vidi, u tom odboru sdruženi su Srbi, Hrvati, Slovenci, što je dokazom, kako i ostaloj našoj braći na jugu leže na srcu težnje slovenskoga naroda.

Društvena pravila »Narodnoga doma« uzimaju u obzir i učestne listove koji se za njeko vreme amortiziraju, nu ovaj odbor neće se pačati izdavanjem takvih učestnih listova, već će nastojati, da sabere kolikogod više moguće, dobrovoljnih darova. Želiti je, da se to djelo izvrši većinom sa prinesci naroda, koji bi imao što skorije uživati blagodati toga poduzeća.

Po pravilih podupirateljі »Narodnoga doma« svi su oni, koji daruju najmanje 50 novčića, a utemeljitelji oni, koji daruju jednom ili u obrocih veće svote.

Podpisani odbor prima i najmanje darove jednom za uvjek ili pako u obrocih, postavljati će u javnih mjestih, u gostionah, kavanah, družtvih, gdje se skupljaju Slaveni, štedujuć za sabiranje novaca za »Narodni dom« te će nastojati, da dokoneа svoje djelovanje s velikim koncertom, čij prihod namenjen je istoj svrsi.

Podpisani odbor nada se, da će ga kod toga poduzeća podupirati svi slavenski rodoljubi; svaki najmanji dar primit će se sa zahvalnošću s bit će oglašen u listovih »Naša Sloga« i »Edinost«. Svi odborniei, i drugi povjerenici imati će arke za sabiranje darovah, koji će se predati odborskomu blagajniku g. Franju Kevešić-u, trgovcu u Trstu (Via Porporella Nr. 2) kamo neka i ostali rodoljubi odašilju svoje prinose u slučaju, da ih neprelaju društvenomu povjereniku.

Pokažimo dakle Slaveni u Trstu i po drugih primorskih pokrajinah, da smo pravi sinovi Slave, koji svi ukupno težimo za napredkom, blagostanjem, i slobodom miloga naroda, koji snažan stoji na predstraži Slavenstva.

U Trstu mjesecu junija 1882.

Predsjednik:

Mate Polić, trgovac.

Blagajnik: **Franjo Kevešić**, trgovac.

Tajnik: **Viktor Dolenec**, trgovac.

Odbornici:

Franjo Cegnar, c. k. telegr. kontrolor. **Ivan Dolinar**, posjednik i činovnik radničkoga družtva. **Janez Josenko**, c. kr. profesor, **Uroš Lombardić**, trgovac. **Dr. Franjo Mandić**. ljećnik. **Dr. Šime Pertot**, ljećnik. **Ante Škabar**, željeznički činovnik. **Juraj Vučković**, trgovac. **Branko Živković**. trgovac. **Dr. Ante Dukić**, c. kr. fin. prokure koncip. **Lavoslav Hajn**, postolar. **Jurij Jan**, dekan u Dolini. **Ivan Matalan**. posjednik na Opčinah. **Rajmund Mohorčič**, občinski predstojnik u Sežani. **Ivan Nabergoj**. zastupnik na carev. vieću u Beču. **Gustav Sterle**, namjestni ravnatelj banke. **Ivan Vatovec**, veleposjednik u sv. Ivanu. **Franjo Žitko**, posjednik i trgovac.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Javne zahvale.

Svim mojim cienjenim prijateljem i prijateljicam, rodbini i znancem, koji su dne 7 t. m. moju dragu i miłu pokojnu suprugu Marlju do hladnoga joj i vječnoga groba sprovesti izvolili, sa mnogobrojnom si djećicom liepo zahvaljujem.

Plešce dne 7. lipnja 1882.

And. Mihoković, učitelj.

Veleučeni gosp. dr. Bogoslav Šulek darovao je »Bratovščini hrv. ljudi u Istri« do 100 iztisakah popularne fizike, da je odbor koristno po narod i družtvo upotrebi. Na tom veledušnom daru budi darovatelju najsrdačnija hvala i od Boga obilna plaća.

Bratovščina hrv. ljudi u Istri.

Kastav, dne 21. lipnja 1882.

Vjekoslav Vlah, Predsednik. **Er. Jelušić**, tajnik.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Junija 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire steri.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.62	9.57	11.98	76.50	—	—
17	5.61	9.55	—	76.60	—	—
18	—	—	—	—	—	—
19	5.60	9.54½	11.96	76.65	—	—
20	5.60	9.56	11.97	76.35	77.60	—
21	5.60	9.55	11.97	76.50	—	—
22	5.60	9.55½	—	76.35	—	—
23	5.60	9.56	11.96	76.30	—	—
24	5.60	9.56	11.96	76.40	—	—
25	—	—	—	—	77.15	—
26	5.59	9.56	11.96	76.55	—	—
27	5.60	9.56½	11.97	76.40	—	—
28	5.60	9.57	11.97	76.45	—	—
29	—	—	—	—	—	—
30	5.60	9.58	11.93	76.50	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 30. Junija 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	86	—	95	—
S. Domingo	»	56	—	60	—
Rio polag vrsti	»	57	—	62	—
Cukar austrijski	»	33	—	37	25
tučeni	»	33	75	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantemo)	»	40	—	70	—
Tamjan sploh	»	32	—	45	—
Naranče, skrinjica		6	—	—	—
Karube puljezke	za 100 k.	7	50	—	—
levantinske	»	6	25	—	—
Smokve Kalamata	»	17	—	18	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica		5	—	8	—
Bademki ilili mendule	za 100 k.	80	—	85	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lešnjaci	»	25	—	26	—
Šljive bosanske i srbske	»	21	50	23	—
» Kranjske i hrvatske	»	11	50	13	—
Pšenica ruska	»	10	90	11	25
ugarska	»	—	—	—	—
galička	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinjn) ruski	»	7	75	8	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	8	—	8	50
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	—	8	50
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol). polag vrsti robe	»	11	—	12	50
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Orič talijanski	»	13	75	21	—
inglezki (kitajski)	»	12	—	13	50
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	122	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	63	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	7	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 k.	40	—	42	—
» najbolje	»	50	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	40	—	42	—
istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	20	9	30
u kasetah	»	12	—	12	25
Kože strojene naške	»	145	—	175	—
suhe volovje naške	»	47	—	53	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške	za 100 kom.	85	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje	za 100 kom.,	31	—	42	—
Baknlar	za 100 k.	35	—	40	—
Sardele 1 baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	43	—	45	—
Sulo	»	75	—	—	—
Slanina	»	71	50	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		22	—	24	—
Galvići istarski	za 100 k.	9	—	—	—
Ruj naški	»	8	50	—	—
» Istarski	»	7	50	8	—
» dalmatinski	»	5	—	—	—
Mekinje	»	4	50	—	—
Krupica (semolin)	»	14	—	14	25
Lišće od javorike	»	—	—	—	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	25	—	50	—
Med dalmat. i rički	»	24	—	30	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pukal baril od 100 k.		—	—	—	—
Gunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	»	11	—	10	—
Sumpor u prahu	»	7	50	8	50

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 14. U Trstu 16. Julija 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za cielu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav kuvano *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hvala, Palazzo Biliana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak sviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Najuljudnije umoljavamo naše predbrojnike, da za dobe svoju predplatu obnove a dužnike, da poravnaju s nami račune. Rodoljubom toplo polažemo na srce naš list, da se svojski zauzmu za njegovo raz-širenje i povećanje. Naš List jest jedina dušovna hrana našega u Istri i kvarnerskih otocih naroda, jedini zagovaratelj i branitelj našega jezika i naše narodnosti.

Ravnopravnost.

Nezaboravna ostat će uspomena devetnajstomu vieku, što je nakon velikih prepirkah i borbah bar pred zakonom izjednačio sve ljudske stališe u civiliziranom svietu i time ravnopravnimi učinio sve narode. Jedna je to država učinila prije, druga kasnije te skoro nijedna nije se mogla protiviti tomu zahtjevu vremena već su skoro sve zakonom ustanovile slobodni razvitak svake narodnosti. Da su svi ljudi pravedni, takvih zakonah nebi trebalo, nu buduć je ljudska narav preuzetna i promenljiva, to je najshodnije, da se granice državnoga i narodnoga prava ustanove slovom zakona. Temeljni zakoni, na kojih se osniva naša država, uredjeni su godine 1867. i to pod vladom okorjelih Njemacah, koji nisu mogli zaostati za ustavnimi zakoni drugih slobodoumnih državah te stoga u zakone umetnuli ravnopravnost svih narodah i narodnostih u javnom životu. Upravljali su nakon toga državom cielih 12 godinah al o izvršenju tih zakonom ustanovljenih načelah nehje govora! Ostalo je sve pri starom, u sviet su ustavovjerci trubili, da slavenska plemena nastoje samo oko raztavljenja države na pojedine dielove, dočim su centralizaciju hvalili kao sretnu njemačku ideju i spas države. Tim su Slavenom podmećali tendencije, kojih bi se morao svatko plašiti tobož da su pogibeljne za državu. Da osjeguraju svoje dielom narodne dielom materijalne interese težili su i teže njekoji njemački elementi za centralizacijom, jer si ovom sdružuju svoje razpršene stranke te tim nastoje o gospodstvu nad drugimi narodi. Nu i slavenska plemena nisu spavala, polagano sabirala su svoje sile, da snažno stupe na branik svojih pravah. Iz svijuh kotarah prostrano državo čuje se vapaj za pravicom, za vršenjem zakona. Spavajući se je lav probudio, nije ga već moguće zaustavit. Svi ogranci velikoga slavenskoga plemena svojski se zauzimlju, da otresu za sebe nepodnosivi već pritisak, zahtjevaju svoja prava za svoj narod, svoju narodnost i svoj jezik. I ogranak hrvatskoga naroda u Istri nije izostao kod toga pokreta, i on svojimi predstavkami traži za sebe, ono što mu se je moralo već odavna dati. Nu tako zvana ustavovjerska njemačka stranka bijaše tvrdokorna te je morala odstupiti drugomu mjesto. Nu jako bismo pogrešili, kad bi kazali, da je većina njemačkoga naroda, što živi u našoj državi, tako mislila, podnipošto, to je samo bilo umjetno stvorena stranka, koja si je znala na svaki mogući način osjegurati gospodstvo. Ovdje navesti ćemo malen izvadak iz govora, što ga je izustio Dr. Kronavetter, zastupnik svojega rodnoga mjesta Beča na car. vieću i iskren zagovornik prostoga puka, pred svojimi birači glede narodne ravnopravnosti:

»Kao Niemac velim, da treba svako stanovište poštovati i uvažavati. Svi narodi imaju jednako pravo na svoj razvoj. Gospodo! nemojte zaboraviti, da u Austriji ima samo 9 milijunah Njemacah, mi smo po poslovih, zanimanju i naobrazbi stvoreni za jednu državu, al ta može tek onda uspjevati, ako se pojedinim narodom dadu njihovo pravice. S timi činjenicami valja nam računati. Državni temeljni zakoni, stvoreni po Herbstu i Giskri imadu članak 19. (čita ga); taj se mora ostvariti. *U državi, u kojoj sva plemena moraju jednako porez plaćati, te su svi narodi prisiljeni svoje sinove u vojsku davati, imadu svi takodjer jednako pravo, da goje svoju narodnost.*

Riešenje pitanja o narodnosti zadaje potežkoće, sa praznimi ričmi nećemo ga riešiti.

Svakomu narodu mora biti dopušćeno, da vrši svoj uplivna školu, ured, sudove i javni život. Učenik mora se u svih učionah podučavati u svojem jeziku.

Pomislite gospodo, kako bi se nam Bečanom vidjelo, da se naša djeca, recimo, podučavaju u francezkom jeziku? ili da možda seljak nema pravo porezne knjižice čitati u svojem jeziku?! *Dà, moja gospodo, država, kakova je naša, može samo tako obstojati i uspjevati, ako su svi njezini dielovi veliki i ako se svi sretnimi osjećaju.* Narodom treba da se dade ona sloboda, koja se može dati, nekršnjeći time državne cielosti, što se može sbiti samo pravednim zakonom o narodnostih.«

Navesti ćemo odmah nazore drugoga. Njemački starina dr. Fischof razvija u poslanici od 20. aprila o. g. svoje misli o raznih slavenskih narodnostih Austrije medju inimi glede jezika ovako:

Poniemčenje je neizvedivo sbog narodne ideje, gospodujuće današnjim viekom; nadalje glede članka 19. temeljnoga zakona. Polovična koncesija pogibeljna je, kašto i svaka polovičnost; dapače pogibeljnija od same uzkrate. Slast jelu nesmije se družiti, ako joj se nemože zadovoljiti. Stoga treba dozvoliti u zakonu glede jezika sve, što se dade uskladiti sa neobhodnimi potrebočami države, ter točno sve odlučiti, što se obećaje u članku 19. ustava; jer potanko omedjašenje potrebno je za osjeguranje svakoga posjeda i svakoga prava, ter nijedno pravo u Austriji nepotrebuje toliko sigurnosti i jamstva, koliko ono, koje neka uguši jezikovnu razpru kao najpogubniju od svih razprah.

Evo ovako govore Niemci, kojih pamet i razum nije zasliepljen nikakvimi predsudami već nežele ni drugom onoga zla, kojega sami nebi htjeli uživati. Dok je prijašnja njemačka stranka imala vladu u rukuh, radila je bezobzirno pak se je konačno sama razpala, nije imala više životne snage, da upravlja s narodi. Poljaci, što žive a našoj državi, izvojevali su svojemu jeziku dostojno mjesto, u svih uredih bilo carskih, zemaljskih il občinskih u porabi je samo poljski jezik, imaju dve universe u svojemu jeziku. Česi svakim danom stiču sve veća prava svojem jeziku, dobili su nakon velikih borbah i najviši hram znanosti, universu u svojem češkom jeziku. Slavenom na

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Lukavac Grahorčić ostamalo zablenut. Nije znao, dali bi nastavio svoj govor ili bi mučao, iz ove zabune pomože mu sam »žudih» Josip koji zovnu još vina te mu ovako po prilici reče: — Pijte Grahorčiću! Ta niesmo upravo neznanci. Vidim, da ste malo zbunjen, al nebojte se! Kažite slobodno što vam je na srcu.

Htjeo sam vam kazati dragi žudiše, da nebi liepo bilo da u vašu kuću dodje Radićeva Katica. Govori se da je već stvar gotova a ja — — tu zašljeka Grahorčić i umukne.

Oho! zavapi Razsuljević, vi govorite već o gotovih stvarih a ja o tom još neznam ništa.

Uprav radi toga se čudim, da vi koj ste »žudih», otac i gospodar neznate o tom ništa. Svakako po mojem mnjenju, nastavi Grahorčić ozbiljnim glasom, nije liepo, da vaša žena i sin prave takove račune bez vašega znanja. To je po vas velika uvrjeda i sramota. Naki dan da se hvalila Tonka Radićeva kod tete Julijane, da će već dojdućega »pusta» doći njezina kći u vašu kuću, a na zadnjem sajmu u K.... dao vaš sin Katici vjeru i kupio joj toliko »kolačah» da ih jedva poniela kući. Vidite žudiše, to mi je bilo na srcu pa nisam mogao inače a da vam ne kažem. Nu prije nego završim moj govor reći mi je ovo: naime da vi nesmijete nipošto dopustiti da se osnova vašega sina i žene izvede. Za vašu bogatu kuću hoće se druga djevojka a ne »ciganska» Radićeva koja neima možda tri stotine vjena ili »dote»! — Nemislite dragi Josipe da sam pamet zapio. Nisam nipošto! Poznate li gospodjicu »Mantildu» iz G.... Ono vam je djevojka. Neima ona krastave ruke i nagorjeno od sunca lice. Biela vam je i gladka kao kip od mramora. Po moju grešnu petu, kad sam ju prvi put zagledao, mislio sam da imam pred sobom divnu »vilu» koja je pomogla sagraditi preko jedne noći »divić«*) u Pulu. Tako mi se pričini krasna! — Pa da ju čujete govoriti! Neke kliete »*Koštine* romane» je sve pročitala pa za to tako divno govori kao da bi biser iz grla runila. Altrochè ona Katica seljanka, koja mora kopati, snope nositi i kruh peći! — Hodte, hodte žudiše! Mislim da niste pao na glavu. — Lukavi Grahorčić zagrli na to »žudiha Josipa» ejelunu ga u lice, uzme žmulj iztrusiv ga do dna.

*) Rimsko kazalište (teater) u Pulju. *Op. Ured.*

»Žudih» Josip umuknu. Očito se vidjelo da ga je govor Grahorčićev iznenadio i veoma uznemirio. «Ciganska Katica, njegov sin Nikola za tim žena mu Mariana i gospodjica «Mantilda» iz G.... vrvili mu neprestano po glavi. Da njegov sin Nikola i Radićeva Katica prijateljuju, to mu je već odavna bilo znano al da bez njega o vjenčanju i o drugih stvarih snuju, to mu nebije drago. S druge mu strane gospodjica «Mantilda» iz G.... veoma fantaziju uzpalila, «Moja je kuća gospodska, ja nisam više kmet za to i kmetice u kući netrebam. Čekaj! Moj će mi bezobrazni sin platiti! Grahorčić ima pravo. «Ciganske Radićeve» neću te neću. «Mantilda» mora doći u moju kuću. Ona je romane čitala a što je za me najviše za vjeno doć će tisuće. Brrr! — Tako je po prilici nemljao sam sobom «žudih Josip» dok je u skrajnjoj sobi Grahorčić sa nekim svojim prijateljem vikao i smijao se na račun žudišin!

Pijte i sve ću platiti i ako još što doznate javite mi; bit ću vam, drugi Grahorčiću, zahvalan, vikne ljutito od vina razdražen žudih. Pravo ste govorio, »Mantilda» mora doći u moju gospodsku kuću. Njenimi ću tisućami dobrahno moje škuljice počepiti.

Razdrapanom Grahorčiću zakriese se od radosti oči i dignuv u vis čašu ogrli ljevicom opetovano vinom nakvašena »žudiha» i reče: Hvala vam liepa »žudiše»! Bože daj da bisto i k ljetu zdravo i vesel o platili! Drago mi je da me razumijete. Kad bude veselje, bez mene nebude — pozvat ću se sam. Sada s Bogom! Na ove rieči iztrusi žmulj lukavac Grahorčić i nasmiešiv se »žudihu» izpade sav zadovoljan iz krčme. Malo kašnje čuo se pazinskim pločnikom neki krieštući glas pijana čovjeka.

«Pojmo mi kume od klena do klena s barilicom,
A ženka nas čeka doma s pogačicom. —
Ih! kume moj drage pij ga de pij! —
Vick nam je kratak — daj ga užij!» —.

Bio je ovo glas razdrapanca Grahorčića. On se u sreu veselio, što mu pošlo za rukom da nakvasi svoje razsušeno grlo svojim zlobnim i neslanim brbljanem novcima nesretnoga »žudiha» Razsuljevića. A da dade oduška svojemu srcu krieštio je gornje rieči mjereći nekako nespretno širinu pazinskoga pločnika!

Žudihu se Razsuljeviću počelo magliti pred očima. Vino ga bilo dobro smutilo. «Bit će najbolje da popijem jednu crnu «kafu» reče sam sebi. «Krčmaru račun!»

Krčmar Mihić dodje i posiije tollka kopanja po žepovih nadje «žudih» nešto novacah, zaklima glavom i plati račun. Već bje noć kad se izmota iz Mihićeve krčme i podje prama kavani, gdje nadje opet puno znanacah i prijateljah al malo dobrih. «Žudih» se htjeo one večeri pokazati dare žljivim. Za sebe zovnu odmah «kafu» a za druge koliko su htjeli «ruma»

jugu neide tako dobro, Slovenci imaju se za svaku malenkost godine i godine boriti, a kako se godi nam Hrvatom u Istri, poznato je našim čitateljem. Nije nam drugo već da neumorno radimo, da nepopuščamo ni za dlaku, svoje sa svom odlučnošću zahtjevajmo. Zakoni su na našoj strani, oblasti moraju zakon vršiti, te ako se gdje neradi polag zakona, imaju se odmah poduzeti sva sredstva, koje nam zakon pruža! Ako uztreba prizovimo se na carevinski sud (Reichsgericht), ovaj nam neće uzkratiti našega prava, jer mu je dužnost paziti, da se zakon pravedno vrši a tim i članak 19. temeljnoga državnoga zakona.

DOPISI.

Šterna u sv. Mateju.

U liepom selcu sv. Mateju občine Kastva, obstoji od vremena cesarice i kraljice Marije Terezije velika jedna šterna, kakovih se je više uzidalo u vreme te mudre vladarice i dok se je više činilo za puk, a manje papira blatilo.

Ta šterna je bila na občenitu porabu puku domaćemu i poputnomu, isto tako za napoj životinje. Gradjena je dakako još u jedno ime i to, da vojska bude vodom obskrbljena, kad bi onuda prošla.

U sv. Mateju bivali su negda carinski uredi i grenzjegari proti kriomčarenju (contrabando) soli i tabaka. Dakako da je i njim voda rabila. U letnje doba, kad bi bio opravdan strah, da će vode nestati, zatvorila bi se šterna i voda dielila svakomu da nekoliko, nebi jedan dobio sve, a drugi ništa.

Ključ je negda imao župan Sršonove, kao policajni poglavica sela sv. Matej; ali župan nemora baš biti iz sv. Mateja i negdašnji plaćenici molili su, da jim se ključ izruči, te netrebaju svaki čas pošiljati k županu, kad bi jim vodo trebalo.

Tako je došlo, da obično ključ ima današnja financa, i ona zatvara vodu s policajnih razlogah u letnje doba, jer pravo je kad je cesarica gradila šternu, da njezini službenici budu sigurni za vodu svaku dobu godino, dakle i u najvećoj suši, i pravo je da vode ostane za slučaj požara. Ali da to nije nikakovo znamenje izključivoga gospodarstva nad šternom, vidi se odotud, što šterna bude zatvorena samo u letnje doba, što ključ nije uvjek u rukuh finance, nego je mnogo godinah bivao u rukuh g. Saftića privatnoga čovjeka, a često i u mjestnoga kapelana.

Suvišno je i spomenuti, da se je narod uvjek služio i služi se vodom iz te javne šterne; a ako u letnje doba nedobije svaki koliko hoće, to se dogodja i druguda od straha da vode neprifali, makar šterna bila i zadružna ili občinska.

Proti svakomu očekivanju čujemo, da je visoki erar nakanio tu šternu zajedno sa kućom, gdje stanuje financa, prodati na javnoj dražbi, i da je to odlučeno odpisom financijalne direkcije u Trstu 14. junija o. g. br. 9336.

Mi se nećemo upuštati u pitanje, čija je za pravo ova šterna, premda znamo da narod od ustah do ustah pripovjeda, da ju je *za dobro puka* dala uzidati »dobra vladarica Marija Terezija«, samo nam je dužnost opomenuti više oblasti, da prije zrelo stvar izpitaju, da se neprouzroči nezadovoljstva, a možda i nemira u puku za tri četiri stotine forintih, koje bi dobili. Mi znamo, da će se naći špekulant, koj će ono kupiti za nizke novce, možda i za ne više, nego li je občina nudila za kuću, znamo da će špekulant gledati *prodavati* vodu u letnje dobra narodu, koj od Pohljina do Lipe ima uz cestu jednu jedinu lokvu, ali znamo i to, da takova špekulanta oblasti budu težko našle medju poštenimi Kastavci, i da neće narod kupovati vodo, koja je za njega gradjena, za koju on načinja žlobove, koju uvjek čisti, i kada treba, popravlja.

Ovo je zgoda dapače, da se javni službenici pokažu vrednimi onoga pouzdanja, koje u nje postavlja milostivi naš cesar i kralj, kad jim službe daje, i da u korist puka štogod učine.

Ako je ikoliko dvojbe u tom, je li ona šterna vlastnost financijalnog erara ili je občinska, neima dvojbe u tom, da je za občenitu porabu, i da se sbilja občenito rabi, dakle neka bude *«občenito dobro»*.

Čujemo s pouzdano strane, da se je občinska oblast u Kastvu za dobo obratila na g. Namjestnika za Primorje, .a ovaj kako je energičan u mnogih stvarih nepitajuć dali su po volji Petru ni Pavlu, bit će sigurno energičan i u tom, da zapreči prodaju šterne u sv. Mateju.

Voda je u mnogih godinah nekuda u Istri skupa, te dodje i do 4 novčića jedan kabal ili škaf. Možemo po tom suditi što bi se sve moglo izleći iz to namišljeno prodaje.

Iz Boljunšćine, *koncem Lipnja.*

Poznato je, kako se u ovih krajevih rado čita «Naša Sloga», i pravo je, jer ona iz naroda narodu priča, njega u svačem podučava i pravi mu put k boljoj budućnosti kaže. Velikom se nestrpljivošću čeka, da dodje željno očekivani broj, pak jedva se ga pročitalo, razgovorilo se o stvarih o kojih se je u njoj govorilo, i malko se razveselilo kadkada baš izvrstnimi šalami Franine i Jurine, već bi se odmah htjelo imati sledeći broj. Ali što ćemo, nam siromahom nesvieti svaki dan sunce, — i ovo malo je našim šarenjakom trun u oku.

I ja sam veoma nestrpljivo očekivao jedan po jedan zadnja dva broja dične «N. Sl.», jer sam mislio, da će biti u jednom ili drugom spomena o stvari, koja nas Boljunce sada tako živo zanima; ali kad nenadjoh ništa, primam pero, da stvar na javu iznešem, da se u budućo okoriste ne samo Boljunci nego i svi istarski Hrvati, kojim hoće šarenjaci da budu tutori.

Četiri godine je već prošlo, da je bivše občinsko zastupstvo bilo odlučilo, da bude u boljunskoj školi hrvatski jezik naukovnim, dočim je bio prije talijanski.

I sretna je bila ta odluka jer smo radošću opažali, da naša djeca mnogo bolje napreduju sada negoli je prije; ta i sam pokojni učitelj, koji je samo za silu znao hrvatski, izrazio se je, da se s hrvatskim naukovnim jezikom djeca više u pol godine nauče, nego li u godinu danah s talijanskim. Mi roditelji djece imali smo još i drugi probitak, jer smo mogli našu djecu već poslie tri ili četiri godine zadržati kod dela, mjesto poslie šest ili više godinah. Ali našim šarenjakom nije stalo do duševnog napredka djece i do materijalnog probitka nas seljakah, već jim je bila proča briga kako da njim tako omraženi — i njihov materinski — hrvatski jezik iz škole iztisnu, mjesto da občinsko žalostno stanje uredo. Osviedočeni da nebi uspjeli svojimi namjerami kod prilično osviešćenog boljunskog pučanstva, ako bi jasno kazali što žele, odlučili su poslužiti se lukavošću i vijugastimi putovi.

Kad se je občinsko zastupstvo pred mjesec i pol danah sastalo u sjednicu da o raznih stvarih vieća, digao se jedan šarenjak, ter počeo govoriti kako su se naša djeca malo talijanski naučila; da je znanje talijanskog jezika potrebno jer da su svi uredi talijanski i sva pisma da se od suda i drugih oblastih samo talijanski na stranko šilju itd. Zato da bi dobro bilo da se rabe u školi talijanske knjige mjesto kako do sada hrvatske. Dvojici zastupnikah je stvar bila sumnjiva, pak su opominjali da neka se nenagli sada s takovimi promjenami, kada se tako očevidni napredak u školi opažava. Ali onaj zastupnik bojeć se da će mu gotova pečenka iz rukuh izpuznuti, brzo jih uvjeri da neće se škola potalijančiti, nego da će se hrvatski tumačiti, a samo knjige da će biti talijanske. — I zbilja svi, osim one dvojice, dali su se takovim dokazivanjem začariti, te su glasovali po želji onih par šarenjakah, uvjek pak u osviedočenju da škola u Boljunu ostaje kako i jest do sada bila, hrvatska. Veselo su se razišli u tom mnienju i kazivali svakomu što se je zaključilo. Kada jim pak netko, koji je te makinacije odmah progledao, stao govoriti da nisu za hrvatsku školu glasovali, nego za talijansku, oni nisu htjeli toga vjerovati, pače su se još na takove rieči i uvriedili. Nu sada je i njim i svim drugim pred očima puklo, ali je kasno. Boljunci! budimo drugi put oprezniji kod biranja zaprežentance.

A vi ostali Hrvati Istre pazite kod svakog koraka kod svakog miga, kojeg naši sarenjaci čine da i Vas tako ili još gore ne nezačaraju.

Osobito upozorujemo naše čitatelje na sliedeći dopis:

Iz okružja lošinjskoga, *12 srpnja.* *)

Okružni kapetanat lošinjski razposlao je na crkvene uredo ovog političkog okružja dne 6 t. m. dopis pod Br. 2725, kojim hoće da stane na put nekojim neredom, što ih MM. ČČ. GG. svećenici prave u crkvenih maticah, pišuć tobože osobna prezimena drugčije nego li se to od pamtivieka činilo. Mi ćemo ovdje malko taj dopis petresti onom objektivnošću, koja nas nikada neostavlja.

Naš dakle okružni Kapetanat zamjerava crkvenim matičarom što u mjesto «ch» na početku i u sredini rieči rabe «k», a na koncu «ć», zatim što u mjesto jednostavnoga «c» posred rieči rabe «č», ili mjenjaju «u» sa «v», ili izpuštaju «e» itd., te veli: (naravski bez dokazivanja:) da se onako pisalo *da tempo immemorabile.* Što razumjeva naš kapetan pod immemorabile, to znade on sam: mi znamo tekar to, da je immemorabile ono čemu čovjek nemože začetka pronaći: a mi znamo kada su se i po kojih naša hrvatska imena uzela potalijančivati. Ono što je još gladna mljetačka skupnovlada u svoj nadutosti svojoj umjela poštivati u našega naroda, to se sada nezna više cieniti. Mi bi znali kazivati našem kapetanu, da su Mlečići mnogokrat dopisivali sa našimi predji hrvatski ili glagoljski, s česa je bila takodjer ustrojena u Mljetcih hrvatska tiskara, u kojoj su se do pred malo godinah tiskale hrvatske knjige. Nu da neidemo duljiti, umoliti ćemo g. Eluschegga, da se u dokolici kadgod potrudi do župnog Ureda u Lošinju, pa će naći, da su se tamo crkvene matice pisale glagoljski do godine 1732; a kad već ondje bude nek razgleda ujedno kako su se tada u Lošinju prezimena pisala i kako bi se imala tamo danas pisati ona imena koja dolaze jur pred sto god. u tamošnjih glagoljskih maticah, pa će sam vidjeti koga mu je pozivati na red. Lahko je, moj nehore, uztvrditi štogod: nu treba i dokazati. A što rekosmo o glagoljici u Lošinju, to valja za sva ostala mjesta našeg okružja, i to ne samo do god. 1732 već za nekoja i do preko 1830 god. To neće reći *ab immemorabili.* Dali je dakle sada sgodan Eluschegg-ov dopis, gdje se izpokvarena prezimena svojoj prvobitnosti i čistoći privadjaju, ili je bio potrebit onda kad su se, ostavlv glagoljicu, stala naša imena žigom talijanske sramote pečatati, to neka razsudi sam g. Eluschegg. Neznamo, da li bi g. Eluschegg onda izdao bio sličan dopis proti onim koji su potalijančivali hrvatska imena.

Pošto se talijanska imena mogu jedino pisati talijanskim pravopisom, tako se i *hrvatska imena mogu i moraju pisati jedino hrvatskim pravopisom.* Smješnost bi n. pr. bila vidjeti francuzko ime napisano hrvatskim pravopisom, pa je isto tako smiešno hrvatsko ime napisano talijanskim pravopisom: a oni koji hoće da podržavaju ješte takovo pisanje, nebi se nego izvrgli izsmjehavanju naobražena svieta. Početnici takova pisanja ogriešiše se dakle proti gramatici, a mi bi ovdje ješte štogod nadodali, kad nebi znali, da ih je na to politička ideja gonila.

Da dade nekakav prividan razlog svojemu dopisu, g. Eluschegg navadja, kako nekoji činovnici nemogu čitati niti razumjeti hrvatska imena hrvatski pisana: — dobro, mi mu to vjerujemo. Ali kakovi činovnici? zar Hrvati? Naravska je stvar, da tudjinac neće znati čitati hrvatska imena: nu dajte nam naših činovnikah, dajte nam činovnikah, koji znadu hrvatski, pa budu li se i tada činovnici tužili, da nemogu čitati po svećenicih izpokvarena prezimena, onda tekar neka g. Eluschegg svoje fermane razašilja.

Zakon od 9 lipnja 1871 Br. 6952 na kojega se g. Eluschegg pozivlje, u koliko mi znamo, smjera jedino na slučajeve, gdje se jedno prezime drugim *izmjenjuje*, pa mislimo sloga, da pozivanje na ovaj zakon nije ovdje umjestno. Mi bi kod toga radi znati, dali su se njegovi predji onako pisali kako se on danas piše, i da li je on sam u matičah rodnoga si mjesta onako upisan, kako se danas piše — pa ako nije, da li je takodjer on platio pristojbu, što ju zakon na koga se sam pozivlje zahćeva za promjenu prezimena. Ne šalimo se!

Pri kraju upozorujemo našu višu duhovnu Oblast na ovaj dogodjaj, koji je jedini svoje vrsti. Ovako već nemože dalje. Komu treba lieka, toga valja izliečiti. A ako ove naše rieči nedopru ili ne budu se htjele čuti kod visokog Namjestničtva, mi je preporučujemo našem vrlom Zastupniku na car. vieću, da nam sgodnom interpelacijom u svoje vrieme izhodi u zastupničkoj kući pravo, koje nas ide. A MM. ČČ. svećenstvu, koje je zatekla riedka čast, čestitamo!

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 14. srpnja 1882.

Opet se govori, da će njihova veličanstva, naš Cesar i Cesarica, putovati u Italiju, da talijanskoj kraljevskoj obitelji povrate prijateljski posiet, a to da će biti negdje septembra mjeseca. Čuje se takodjer, da će Carević Rudolf sa ženom tečajem tršćanske izložbe doći stanovati u carski grad Miramare, a nj. veličanstvo Cesar da će svakako posietiti Trst tom prigodom. Izložba će se, kako je znano, otvoriti 1. dojdućega augusta. Sudeć po pripravah, nemože izaći nego veoma liepo, zato se nadaju mnogobrojnim gostom.

Vojničko ministarstvo da kani umnožiti pješačke pukovnije od 80 do njih 102, koje da će odsad unapred biti porazmješćene svaka u svojoj domaćoj pokrajini. Nekoji sabori već svršavaju svoj rad, a nekoji se imadu stopram sazvati. Tako se čuje, da će se Tršćanski i naš Istarski sa-

---

«rozolija» i drugih žestokih pićah. S njima je ondje čavrljao do kasna u noć. Bilo je blizu polnoći kad su «žudiha Razsuljevića» dovell dva muža njegovoj kući.

«O Josipe! u žalostno si društvo danas došao. Ta kakav si mi! Krivim si putem pošao! Nesretne mene!» Tako je jadikovala dobra Mariana kad ga vodila k postelji.

Šuti ženo! otrese se prvom u svojem životu «žudih Josip» na dobru ženu. Danas sam doznao sve vaše tajne. Ta tvoj sin Nikola, kojeg toliko hvališ — he! he! Čekajte! čekajte! Još će nekoliko vode u pazinsku jamu proteći! — — Ovako je po prilici šljekao nesretni «žudih» one noći sam neznajuć pravo što govori.

Sliedeći dan kajao se «žudih Josip» za svoje nepodobštine, molio dobru Marianu oproščenja i obećao joj da neće nikad više toga učiniti. O kako se prestrašio, kad je uzeo brojiti novce od prodanoga vola a našao u žepu samih petdeset forintah! Bog sam znade jeli ih bio potrošio ili izgubio prošle noći. Kašnje se govorilo, da su ljudi vidjeli opetovano lukavca Grahorčića kopati po žepovih Razsuljevićevih nu dokazati se nije moglo. Sada su oba na sudu Božjem. Neka im Bog sudi, rekne starac Štefan i za čas umuknu.

*) Sa naše strane imamo na ovaj dopis i postupak u njemu opisan dodati sledeće: Svi neodvisni župnici i kurati neka neodvlačno proti toj odredbi c. k. kapetanata lošinjskoga ulože utok direktno na c. k. Namjestničtvo u Trstu te ako ih ovo nebude uslišalo, na visoko c. k. Ministarstvo. Ako nebude drugo, zamolit ćemo našega vrloga zastupnika na car. vieću, da učini u zastupničkoj kući sgodnu interpelaciju o toj stvari. Gosp. dopisnik nekn nam oprosti, što smo mu dopis osakatili, nu nismo htjeli, da nam se list zapleni. Rekosmo isto.

Uredničtvo.

stati početkom augusta. U Goričkom je saboru talijanska stranka opet pokazala, kako Talijani razumievaju slobodu, naime samo za sebe, a za ostali sviet, što Bog dade i njihova voljica. Uslied toga u Goričkoj dojdući će se pokrajinski zastupnici birati kao i do sada. Bivši ministar, češki, rodoljub Habietinek, bude imenovan od Cara predsjednikom senata kod vrhovnoga sudišća zajedno sa barunom Lapennom.

Iz Ugarske ništa nova nego da nekoje novine spominju zajedno riečko pitanje i konačno utjelovljenje bivše vojničke Granice, kao da bi se tim putem htjela postići veća popustljivost od strane Hrvatah glede Rieke. Ali Hrvati znadu, da su Rieka i Granica jednako hrvatske, pa da Magjari nemogu jednu za drugu ni kupiti ni prodati. A kako se konačno u Granici misli, nj. se Preuzvišenost Ban Pejačević glavom osvjedočio, kad je onomadne proputovao tom odbaštinitom zemljom hrvatsko kraljevine. Njom dakle nije moguće pazariti s nikim ni za što. Magjari kao da misle svojim postupanjem učiniti iz Hrvatske nekakvu novu Irsku. A zašto nebi, ta i oni su velik i plemenit narod kao i Englezi!

Aleksandrija gori! Sav se sviet sieća, kako je prvi Engleski ministar Gladstone bio doviknuo Austriji, kad se spremala posjesti Bosnu, *k sebi ruke*, a sad? Sad su engleski topovi na božjem miru hajdučki napali egipatski grad Aleksandriju te pretvorili ju u prah i pepeo, samo zato, što hoće i Egipćani, da budu gospodari u svojoj zemlji. Dočim je u Carigradu viećala konferencija, da naravna ono zauzlano pitanje, Englezi sipaše na onaj krasni trgovački grad od 11. do 13. svoja ubojita tanota. Šteta je neizreciva. Silna množina Egipćanah mrtvih i ranjenih. Egipćani da se doosvete, dopoklaše još ono nešto Europejacah, što je bilo uteklo prvomu pokolju. A što sad? Nitko nezna. Toga napadaja nitko neodobrava, pa ni sama Francceska, koja kao da će od sad unapred biti prva tamo protivnica Englezah, koji su i nju i sve ostale države i tim uvriedili, što su samovoljno zatvorili Sueski kanal, koji je sada već otvoren. Egipćani reć bi da rade u sporazumljenju sa Turskom, budući je ova u zadnje vrieme mnogo visokih ordenah razdielila med egipatske generale to je osobito odlikovala Araby pašu, najljućega protivnika Englezah. Većina europejskih gradjanah ostavila je Egipat, u Trst došlo je ih ovih danah preko 2400, nekolicina ih je ostala, na one u Aleksandriji stigla je težka sudbina! Kad su brodovi engleski bili već razorili glavne tvrdjave i vatra se pomolila na više stranah grada, prosti arabski puk i na slobodu pušteni kažnjenici počinili su čovječjih nedjelah i zločinah. Razorili su dio grada, gdje obično Europejci stanuju te nesmiljeno poklašo preko sto Europejacah, koji su se do smrti junački branili u jednoj kući. U sledećem broju izvjestit ćemo pobliže o toj žalostnoj stvari.

U Njemačkoj kao da se opet misli razpaliti progonstvo Crkve, jer je Bismark mislio, da će se Katolici za svoja crkvena prava odreći nekojih pravah državljanskih, a sad vidi, da se prevario. Francezi su u velikoj zabuni radi pravca, kojim da udare poslje bombardovanja Aleksandrije. U Moskvi je umro od nagle smrti glasoviti ruski general Skobelev, čemu se Niemci dakako raduju, a Rusi nemogu da donajadaju. Krunisanje Aleksandra III. da će se obaviti u Petrogradu skromno i bez svake javne svečanosti. U Italiji počeli se buniti kmoti spolovinari sa gruntaši svojimi gospodari. Grčki kralj i kraljica zaputili se po Europi. Crnogorski knez traži od Turske, neka se spremi, da razvedu nerazvedene još sa njegovom kneževinom medje.

Jurina i Franina.

Ju. Ča biš rekal Frane, ča j' reškemu magistratu va glavu skočilo branit Kastavcem pasat ovo leto s procesijonom na Tersat po njihen grade?

Fr. Deju, da je pul njih neke boli od *pešt* pak kako imaju Kastavce rado, nebi oteli, da se je najmu.

Ju. Viš, to j' lepo od njih, al ka bol bi to mogla bit?

Fr. Dragi ti, ka bol? Zač njim druge dneve nebrane, kada gredu po posle k njim; zač prihaja svaki blagdan na stotine Ročan k Matuljam? Morda lečit se, a to si, al grlo, aš da ja dobrega pul Matulj. Da je ča, bi moral magistrat i njim zabranit poć k nam, da nam boli neprenesu.

Ju. Ter je tako, ma jur neki uzrok mora bit.

Fr. A dragi ti, pomunjeneli su već za Ungarijum, pak će se tako onon od magistrata. Znaš ča, mi njim v Reke letanije hrvatski kantamo, a njim to kako vragu tamijan dišt. Da njim kakvi cigani s Ungarije pridu, sve bi to znorelo za njimi, pak makari neruzumeli jih drugo, nego teremtete i još ku kletvu.

Ju. Pak najzada ča su nam naškodili s tom?

Fr. Niš nam, ter Boga se lahko svagdo moli al nisu ni sebo koristili. Računaj malo, od onolikeh ljudi na procesijone da svaki 20 soldi v Reke pusti, koliko bi tega bilo. Ter da zarad tega bruntulaju v Reke neki na magistrat, al nimaju koruja reć jim ju kako j' treba.

Fr. Bora te se i oni od iemunade kuričat, aš jim je (bivalo) on dan potrkanje s «fresca, fresca!»

* * *

Ju. Ča da j' v Alesandrije počelo neč tepleje?

Fr. Da ju, vidi se sve ki god doma prit, kega se ni već let vitelo, da su jim fugi dali.

Ju. To le nisu za konsula tamo ostali.

* * *

Ju. Ča j' pak, s temi kapitani nikad mira božjega.

Fr. Ni neće bit, dokle god se bude negde mislelo, da imaju pul nas s «*njoki*» posla.

Ju. Bora su nas mogli već razumet jedanput.

* * *

Fr. O Jurino, oj oj!

Ju. Ča je?

Fr. Ča radiš na kaštolirskih valah?

Ju. Radlć paran Lustršimu za večeru, zač da mu je kuma Istria na pohodi došla i presladkim cukarom rušnju zabelila — pak bi rad malo žuhkega.

Fr. Ča je to bilo ča, za jubav božju?

Ju. Jadi se kuma na starega Pelhana, zač neće da bude ni Pelhan ni Talijan ni da ni tel podpisat da su Talijani svi oni ki va njigovoj plovanije talijanski razumiju. Samo hrvatski da govori morda kakova stara baba drugo da sve talijanski govori pak da trebe onde talijansku školu oprot.

Fr. Viš, viš nesreće. Pelhanu je dakle kuma veliku čast storila zač je svetu povedela, da je pravi domorodac a sama sebi sramotu, zač je pokazala da nezna ako ne vavek jenu neslanu pilit.

Ju. Tako i ja mislim a sada Bog kumpare.

Različite viesti.

Nj. Vis. carević Rudolf blagoizvolio je primiti pokroviteljstvo slovenskoga «podpornoga radničkoga društva u Trstu». Ovo bit će prvi slučaj, da član carske obitelji prima pokroviteljstvo kojega slovenskoga društva. Ovaj čin svjedoči nam ne samo koliko je visokoj obitelji stalo do prostoga radničkoga stališa već je nepobitnim dokazom, da visoki krugovi vidivo izkazuju svoju naklonost slavenskomu narodu, što živi u Primorju. Neka ovaj plemeniti čin krune nasljednika bude za izgled onim nižim krugovom, koji su navikli Slavene smatrati za njeku inferiorno pleme, nek se uvjere, da isti carević nepravi razlike med narodi, zaviadati mora geslo «svakomu svoje», svi smo ravnopravni.

Presv. Dr. Ivan N. Glavina novoimenovani biskup tršćansko-koparske biskupije prispjeti će, kako čujemo, u Trst dne 29. ovoga mjeseca. Svečana instalacija imala bi sliediti u nedjelu 6. augusta t. g. Dobili smo poslanicu upravljenu na svećenstvo i preljubljeni puk porečke i puljske biskupije, u kojoj se odlazeći biskup oprašća sa svojim svećenstvom i pukom. Početak poslanice uzet je iz glave dvadesete činan apostolskih, gdje se opisuje veoma ganući prizor, kako se sv. Pavao oprašća sa Efežani prije nego li će ostaviti efezku crkvu. Prostor lista nedopušća nam da odtisnemo cielu poslanicu već ćemo samo spomenuti dve točke. Odlazeći biskup nastavlja: U takovom se položaju (kao što sv. Pavao u Efezu) nalazim i ja sada. Preljubljeni moji i još nisam nego nješto više od tri godine i pol proboravio medju Vami kao Vaš duševni Pastir te već mi se je od Vas dieliti, nu ne po mojemu izboru ni želji, već kao poslušni sin Providnosti božje, pozvan da ravnam susjednu tršćansko-koparsku Biskupiju..... U prvom pastirskom listu, što sam Vam ga prigodom svojega ulazka u ovu Biskupiju poslao, pripoznao sam i izpoviedio moju slaboću i mljohavost za toli težko poslanje: sada me pako straši misao, što nisam vjerno odgovarao volji Gospodinovoj i podpuno zadovoljio Vašim pravednim zahtjevom! I doista, ako je onaj «*sredstvo od Boga odabrano*» (Čin apos. 9, 15), koji je ipak bio Apostol narodah, mučno i težko uzdisao: «*Nisam si sviestan za nikakov stvar, nu zato nisam opravdan, koji me sudi jest Gospodin*» (Kor. 4, 4,) kako nebi ja nevoljnik drhtao, kad se sietim one apostolske opomene, da «*su Biskupi postavljeni od Duha Svetoga da ravnaju crkvom božjom*» (Čin ap. 20, 28) i da je njihova dužnost «*bditi, kako da imaju položit račun za duše njim povjerene?*» (Žid. 13, 17.) Zalsta u poniznosti duha molio sam jurve Boga za oprost svih mojih zanemurenjah i propuštenjah u izvršivanju mojih pastirskih dužnostih, za sve što sam počinlo il propustio a nebi se slagalo sa mojim zvanjem i sa zahtjevi ovoga posliednjega; -- all u mojem živom uvjerenju, što nisam podpuno mojoj dužnosti zadovoljio, gojim sladku nadu, da ćete mi Vi svi Častna Braćo i svi Vjernici nesamo oprostiti, nego da ćete, buduć ste puni ljubavi, u milostivoga Otca nebeskoga izprositi za mene milost i oproštenje».

Gosp. Rendić, poznati hrvatski umjetnik izložio je ovih danah u dvorani ovdešnje stare burse devet poprsjah, iz kojih će sastojati nadgrobni spomenik pokojne supruge gosp. Gorupa na Ricci. Tih devet poprsjah predstavlja spomenutoga Gosp. Gorupa i osmero mu djece, sve po naravi. Spomenik bit će basrelievi predstavljujući pokojnicu, koju dva anđela u nebo nose a za njom gleda sedmero joj djece i suprug, svi satrveni od boli i zdvojnosti. — Najmanje osmo dilete, koje još nezna što je život što li smrt lovi medjutim maloga leptirića. — Kolt je to nježan motiv može si, već iz ovoga, svatko sam predstaviti, divit se je vještini, kojom su spomenuta poprsja izradjena; ta Rendić je poznat kao umjetnik u podpunom smislu rieči. Navesti ćemo samo što o tom najnovijem njegovom djelu ovdešnja «Adria» u svom 157. broju med ostalim piše: «Onih devet glavah hasrelleva reproducirao je Rendić u izloženih poprsjih. Opetujemo da se moramo čudit kako su mu te umotvorine uspjele to su umotvori *izražaja;* modelani upravo riedkom umjetnosti i tolikom vještinom, da jim i najstrožija kritika nenalazi prigovora. To je djelo koje bi samo kadro bilo Rendića proslaviti, kad se on i dosad nebi bio drugimi svojimi remek-djeli proslavio». Evo tako o našem umjetniku sude i pišu tudjinci.

Istarski sabor sastat će se, kako se glasa, u Poreču početkom budućega mjeseca na zadnju svoju sjeditbu.

Izbor zastupnika za provincijalni istarski sabor u kotaru koparsko-buzetskom za ladanjske obćine bit će, kao što zadnji put javili, 2. augusta t. g. Čujemo, da su se izbornici kotara koparskoga već dogovorili, kako i koga bi treba birati, nu osoba, koju misle kanditdirati, nije još oglašena. Preporučamo i izbornikom kotara buzetskoga, da se dogovore i slože te da se zauzmu za izbor. Valja da se i mi dignemo, da naše ljude, koji su iz naše krvi potekli, izaberemo u sabor nek nas ondje zastupaju. Naš budući list doći će našim izbornikom već kasno u ruke, zato jim već sada velimo, da se priprave, osoba, za koju će naši ljudi glasovati, bit će još za doba oglašena znanijim rodoljubom u koparskom i buzetskom kotaru. Svakako političnо društvo «Edinost» obznaniti će kandidata putem svoje novine istoga imena, ta osoba bit će vriedna vašega pouzdanja, nju birajte za svojega zastupnika.

Izbori u Trstu. Uspjeh gradskih te ujedno provincijalnih izborah ostao je polovičan, svaka stranka proturala je 27 svojih privržnikah. Na 10. ovoga mjeseca birao se je novi gradski načelnik (podestà) i podnačelnici. Jedno glasno izabran je za načelnika, član stranke «progressa» *Dr. Rikard Bazzoni;* za prvoga podpredsjednika izabran većinom glasovah član konservativne stran ke *Franjo Dimmer,* za drugoga podpredsjednika član «progressa» Dr. Mojzes Luzzatto. Dne 13. o. mj. novi načelnik je svečano inštaliran.

Tršćanska izložba otvorit će se, ako nebude kakvih zaprekah na 1. augusta t. g. Veličanstvene sgrade i paviloni su gotovi te već se je počelo sa izlaganjem prispjelih predmetah. Mjesto, koje će služiti za izložbu, je vele divno, leži uz šetalište sv. Andreja bliza Lloydova arsenala niz samo more. Odasvud se glasa i piše, da će mnogo stranjskoga svieta u Trst, i iz istoga Orienta doći će sila svieta za tu sgodu u Trst. Što nas Hrvate najviše zanima, jest što će Hrvatska biti kod ove obrtničko-poljodelske izložbe liepo zastupana, iz svih krajevah stižu prijave, da će Hrvati svoje najbolje prvizvode gornjih strukah izložiti. Nu nije samo to Hrvatska sagradila si je za svoje izložbene stvari svoj hrvatski pavilon, krasnu kuću sagrađenu u staro-hrvatskom stilu. Taj krasni pavilon ležeć odmah na početku izložbe upada svakomu u oči, sve mu se već divi. Tršćani nieu očekivali ništa osobitoga iz Hrvatske, nu kad su vidili, da je ta drvena palača za nekoliko danah uzkrsnula brzinom vještih radnikah, koji su ju već u Zagrebu bili dogotovili, tada nisu se mogli uzdržati, da neizraze pohvalu glede točnosti hrvatskoga centralnoga odbora i ukusne sgrade. Gradnjom upravljaju hrvatski arkitekt g. Bole i sveučilišni profesor liepih znanostih g. Dr. Kršnjavi. Zastupnik Hrvatske u Trstu glede izložne jest vriedni ovdašnji veletržac g. Mate Pollé. — Nadamo se, da će i naši ljudi iz Istre i kvarnerskih otokah u obilnom broju posjetiti ovom sgodom Trst te troškovi neće bit veliki, jer su već za tu svrhu željezničke i parobrodarska društva snizili već vozarinu, u sledećem broju javit ćemo o tom pobliže. Nu nesavjetujemo našemu narodu, da dodje odmah početkom augusta, jer još neće bit sve u redu već neka svatko gleda udesiti svoje putovanje u Trst od prvoga do 15. semptembra. U ovo doba sastat će se u Trstu najviše Slavenah, 10. septembra obdržavat će svečanost blagoslivljanja zastave radničkoga podpornoga društva, čiji je protektorat preuzeo Nj. Visost carević Rudolf. Ovo je doba kad će bit u Trstu i slavenskim koncertah i zabavah. Ovo neka služi na znanje našim čitateljem.

Jelačići u Trstu. Koncem prošloga i početkom ovoga mjeseca došla u Trst gostovat vojnička glasba hrvatske regimente grofa Jelačića br. 79. koja se nalazi u posadi u Pulju. Izvrstna ova glasba pod ravnanjem glasovitoga kapelnika g. Milléra stekla si je u kratko doba svu privrženost tršćanskoga pučanstva, koje se je sve gnjelo, da dobije mjesta kod večernjih koncertah davanih u tršćanskih baščah. Tršćanske novine neimadjahu rieči, da se na najlaskaviji način izraze o savršenosti i točnosti muzikalne vještine, koja je neprekidno oduševljivala muzikalno naobraženo pučanstvo. Zadnje dve večeri pred svojim odlazkom u Pulj bašća kod «zlatnoga jelena» bijaše prepuna najotmenijega svieta, sretan bijaše, koji je mogao doći do stolice i stola, Jelačićeva glasba slavila je te dve večeri nečuvene ovacije. Iza svakoga komada burnim i dugotrajnim pljeskom i klikanjem pozdravljena bi glasba a osobito njezin kapelnik, te obe večeri pružen joj je u znak priznanja krasni vienac sa plavom vrpcom. Što nas veseli, jest što smo od ove glasbe čuli svirati više slavenskih i napose hrvatskih komadah, koji su bili takodjer burnim pljeskom pozdravljeni. Glasba ovdešnje magjarske regimente svira kadkad do sita magjarske komade pak je sasvim pravo, da i glasba hrvatske regimente nezapusti sasvim iz vida krasnih slavenskih a napose hrvatskih napjevah i komadah. Za vrieme izložbe imat ćemo prilike naužiti se još više Jelačićeve glasbe, jer će opet za njeko vrieme u Trst.

Svetak sv. Cirila i Metoda. Sa više stranah nam se javlja, da je taj dan proslavljen na svečani način. S veseljem javljamo našim čitateljem viest iz Kastva, da su tamo na svetak slavenskih apostolah služene dve mise u starohrvatskom jeziku uz prisustvovanje mnogobrojnoga pučanstva. Što je kod nas već od starine dozvoljeno, to nije dozvoljeno našoj braći u zagrebačkoj i djakovačkoj biskupiji. Prošle godine čitali se u Zagrebu uz papinsku dozvolu misa u starohrvatskom jeziku na dan 5. julija, nu ove godine neprijatelji našega naroda izposlovaše, da se za ovu godinu nije dozvolilo čitanje sv. mise u narodnom jeziku. Nu nije daleko vrieme, kad bude cieli hrvatski narod uživati blagodati i povlastice, koje uživa ogranak toga naroda u Istri, kvarnerskih otocih, u senjskoj biskupiji i u Dalmaciji.

† **Prelac Donat,** bogoslov I. teč. umro je dne 12 ov. mj. nakon duge i težke bolesti u Tinjanu, rodnom si mjestu. P. U. M.

Iz Kastva nam pišu, da nije ove godine na 2 t. mj. pošla obična Kastavska procesija na Trsat, jer joj je od riečke policije zabranjen prolaz kroz Rieku i njezinu okolicu. Na Rieci se je već svašta sgodilo, pak nas nije ni ova zabrana učinjena tobož iz zdravstenih razlogah iznenadila. Da je imala doć koja biljadica Madjarah gotovo ne samo da nebi bio slavni riečki magistrat toga dolazka zabranio već bi još bio svakojakih pripravah i svečanostih priredio. S ovim postupkom nije ni naj-

manje zadovoljno riečko pučanstvo, osobito trgovci i gostioničari, kojim je ovom sgodom oduzet liepi dobitak, jer bi bilo do 2000-3000 ljudih dosta krajcarah na Rieci ostavilo. Obćinstvo Kastavske obćine je ipak obavilo svoj zavjet pošav u svečanom obhodu do crkve sv. Ane, koja se nalazi u okružju iste obćine. Onaj novac, što bi se toga dneva bio potrošio na Rieci, nek se potroši u samoj obćini tim će se joj ujedno pružiti korist.

Iz Buzeta dobili smo opis tamošnje obćinske sjednice, gdje se je radilo ob uvedenju hrvatskoga jezika u pučke škole i o predstavkah, koje bi se odposlale na carevinsko vieće. Prostor lista nam za sada nedozvoljava, da ga tiskamo, donesti ćem ga drugi put, a naše ljude molimo, da se drže čvrsto te da se nedaju od nikoga zastrašiti. Pohvaliti nam je već danas muževno držanje i rodoljubije zastupnikah *Antuna i Frana Flego-ića*, neka samo uztraju, narod bit će jim zahvalan.

† **Grof Medo Pucić** vlastelin dubrovački i hrvatski književnik preminuo je u svom rodnom gradu Dubrovniku dne 30. junija t. g. u 61. godini života. Započeo je svoju blagoslovnu radnju oko duševnoga preporoda našega naroda već u ilirsko doba te je neprestano djelovao na književnom polju. Pokojnik bio veoma vješt obćoj svjetskoj literaturi, bijaše čovjek u svojoj struci naobražen, kakovih imade malo u našem narodu. Njegova «antologija starih dubrovačkih pjesnikah» izdana god. 1844 u Beču prvo je djelo te vrsti u našoj književnosti. Medo Pucić proputovao je svukoliku Europu. Italija i Francezka bijaše mu poznata kano druga domovina. Slavenski istok i Rusija bijahu predmetom njegova izpitavanja. U Carigradu je izpjevao pjesme «Prinkipo, Pašinica, Bezimenik»; blizu grada Odese pjesmu «u Stepi». On je po predaji staroga Dubrovnika ljubio sva slavenska plemena te osobito mu ležala na srcu ljubav i sloga izmedju južnih Slavenah, najpače Hrvatah i Srbah. Dubrovačka vlastela slavila su već od starine svestranim znanjem i rodoljubljem a naš Medo potomak starinske dubrovačke obitelji bijaše prava dika i čast svojemu narodu. Budi mu nezaboravna uspomena!

† **Mihajlo Dimitrijević Skobelev.** Slavnoga i mladoga ruskoga generala Skobeleva nejma više! Premca Osman Paše, junaka Plevne, Lovče i kasnije Geok-Tepea, junaka komu poslije Napoleona onako mlada pa onako slavna Europa vidila nije, danas već crna zemlja krije! Još šestoga t. m. bio ponos i dika velikog ruskoga naroda, a strah i trepet neprijateljah njegovih, a već sedmoga onaj je narod vas počam od cara pa do posljednjega seljaka plakao za svojim najvrlijim vojskovodjem. General Skobelev rodio se u Petrogradu god. 1845. od otca generala; 1863. godine stupi kao častnik u vojsku, a 1877. već za njega kao vrstnoga generala sav sviet znao! Nu on nije bio samo velik vojnik, on je bio i velik političk i još bolji patriota. To je pokazao i nedavno svojimi govori, koje je držao u Parizu i Moskvi, i rad kojih se pol svieta uzbunilo bilo. Bio je velik Rus, ljubio je svoj narod sa svim žarom mladoga si srca, pa pošto je toliko smrtonosnih preko glave prožvizdalo mu tanetah, pošto je toliko prijateljah i neprijateljah vidio poginuti na bojnom polju, njemu bje suđeno, da u najlepšoj svojoj dobi, u 37 godini svojega života bez bolj i muke u krevetu svoju plemenitu dušu izpusti. Smrt generala Skobeleva je za Rusiju nenaknadiv gubitak, jer je cieli ruski narod u njega polagao najbolje svoje nade. Njemačka silno se ga je plašila, bio je čitavi Rus, osobiti prijatelj Slavenah. Neka mu Svevišnji udieli mirni pokoj!

Opatija. Čitamo u raznih novinah, da je društvo južne Željeznice kupilo od grofa Chorinskoga villu, koju je on posjedovao u Opatiji, pa da ono kani ondje podići velike morske kupelji i spojiti ih željeznom cestom sa prugom Sv. Peter-Ilieka. Ako se to sve dogodi, što nije ni najmanje nevjerojatno, Opatiju i Volosko čeka liepa budućnost.

Hrvatsko sveučilište u Zagrebu. Za rektora školske godine 1887/8 izabran je profesor na teologičkom fakultetu *Dr. Felix Suk*; dekanom na istom fakultetu *Dr. Anton Franki*; dekanom na juridičkom fakultetu *Dr. Janko Čakanić*; dekanom na filosofičkom fakultetu profesor hrvatskoga jezika i književnosti *Armin Pavić*.

Iz Krivošija. Poznato je, da su skoro svi Krivošjani ostavili svoja sedišta te se povukli u susjedan Crnugoru. Tamo jih nagovaraju, da se povrate u svoj zavičaj al oni neće ništa o tom da čuju. Dalmatinski namjestnik i bivši vrhovni zapovjednik vojske u dolnjoj Dalmaciji i Hercegovini izdao je sliedeću obznanu: «Stanovnici selah dolnjih Krivošijah, gornjih Krivošijah, dolnjih Ledenicah, gornjih Ledenicah, Ubalah, gornjega Orahoveca i gornjih Pohorah u polltičkom kobaru Kotorskom, koji su pobjegli nakon njihova nasilnoga odpora proti državnoj vlasti, nakon počinjenih nedjelah, pozivlju se ovim, da se kroz 14 danah, računajući od dana proglašenja ove obznane povrate, da se podvrgnu kaznenim posliedicam njihovih zločinah i da izpune u ovoj zemlji svoje gradjanske dužnosti.» Dali će povratak ovime uspjeti, neznamo.

Tifus. U gradu Krku pojavio se bio pred 15 danah tifus adominalis u tolikoj mjeri, da ih je na jednom leglo u krevet 33; nu sada je već hvala Bogu te riedkoj požrtvovnosti tamošnjeg obćinskog liečnika Dr. Moise-a bolest već stala jenjati. Umrla ih je trojica s te bolesti odmah iz početka, a bojati se je bilo goremu zlu, da nije obćinski liečnik ponovno sjetio obćinu krčku na čistoću grada. Ovom prilikom preporučujemo takodjer mi našim prijateljem, da paze na čistoću svojih mjesta, jer zlo po naš osiromašljeli narod, posjetili ga izmed ostalih novolja i ta bolest.

Progonstvo kršćanah u Kini. «Français» dobio je od prokuratora francezko-katoličkih poslanstva u Kini sliedeću viest o barbarskom progonstvu kršćanah u pojedinih predielih kinezkoga carstva: Prefekt okružja Dekoi biesni vanredno barbarskim načinom proti tamošnjim kršćanom. On je dao uhvatiti jednoga katoličkoga vjeroučitelja i pošto bi okovan u okove, osudio ga je na osam stotinah batinah. Kad je ubogi čovjek pretrpio tu strašnu muku, dao je prefekt, da zastraši kršćansko pučanstvo, uhvatiti još tri druga vjeroučitelja. Za prestušavanja nesretnika, koje je preduzeo poslje nekoliko danah, upitao je onoga, koji bijaše prvi uhićen: «Ostaješ li kod kršćanske vjere?» Upitani odvrati mirno «Da». Okrutni prefekt uzkipi na taj odgovor i zapovjedi, da se ubogoj žrtvi odmjeri dvie stotine šibah, a zatim još 5 stotinah po glavi i licu. Kršćanin sruši se onesviešćen na tle, te bude umrtvo odnešen u tamnicu. . . . Prefekt se je jamačno bojao, da će se papinski vikar u Kini potužiti na ova bezdjela u Pekingu, zato pozva sve kinezke «odvjetnike» svoga okružja, da ih predobije za sebe. Posljednji su zbilja, da ugode svomu gospodaru, izmislili odurne potvore proti kršćanom i papinskomu vikaru i dojavili ih u Peking. Progonstvu kršćanah moći će na taj način doskočiti možda samo posredovanjem europejskih poslanikah. Na više mjesta zlostavljali su poganski Kinezi kršćane, Europejce i Kinezo i uništili ljetinu njihovih posjedah, tako da su na mnogo mjesta kršćani izvrgnuti gladu.

Carducci o posljednjoj volji Garibaldievoj. U šestoko prepirci, koja se vodi u Italiji o tom, imade li se Garibaldievo tielo naknadno ipak spaliti, dao je pjesnik Giosuè Carducci, koji bijaše upitan za svoje mnenje, vrlo drastičan odgovor. On je pisao našime Cronaci Bigantini sliedeće pismo: «Pustite me u miru. Cemu stihovi, proza, napisi? Ja bih želio, da dodje djavao i sve vas odnese. Spalite sve svoje pjesnike, mene prvoga. Jeste li čuli posljednje rieči o habitih? A sada se neće štovati niti njegova posljednja volja! Neće se, da junak bukti na homerićkoj lomači na očigled neba i mora. Hoće se, da se prenese u Rim, da se priredе parade, sablazni i govore fraze. O, sada pojmim, zašto talijanski narod nije nikada imao prave junačke pjesme!»

Broj novinah iznosi u okrugloj svoti, bez obzira na momentane promjene, koje se svaki dan sbivaju: 23.200. Od tih izlazi u Europi 13.600, u Aziji 388, u Africi 50, u Americi 9.120 i u Australiji 100. Od 13.600 novinah, štono izlaze u Europi, tiska se u Njemačkoj 3770, u Engleskoj 2590, u Francezkoj 2000, u Italiji 1226, u Austro-Ugarskoj 1200, a u Rusiji 500 novinah.

Kako si žena stiče trajnu ljubav muža. U nekom družtvu gospodjah nalazila se i neka starija gospodja, koja je već slavila bila srebrni pir. Kad su ostale gospodje uzele govoriti o njezinoj bračnoj sreći i ljubavi, koju njezin muž svadjer za nju goji, reče ona: «Vi ćete se smijati, moje gospodje, kad vam reknem, čemu imam pripisati tu bračnu sreću. Ne svojoj blagosti, lukavosti ili dobroti, kako možda vi mislite; isto tako ne družtvenomu talentu ili težnji, da budem duševno ravna svomu mužu. Ne, to imam zahvaliti mnogo neznatnijemu daru. Naučila sam jela, koja on rado jede. Izvrstno pripravljati i kuhinju dobro voditi. Pa ako je nekad moja mladost i čednost predobila srdce moga muža, to sam ja sada umjetnošću kuhanja ulovila njegov želudac. Ljubav želudca pako valja da bude sreća u braku trajna».

Kako dugo žive ptice. O labudu se tvrdi, da doživi 300 godinah, a sokol do 200 god. Visoku starost može doživiti i jastreb i orao. Ulovljene papige već su dostigle 100 i više godinah. Indijanci pripovjedaju o aturskoj papigi, da ju zato nerazumlju, što govori ona još star aturski jezik, koga su oni već zaboravili. Dugo živi i kukavica, a Naumann tvrdi, da vrana doživi starost od preko 100 godinah. Naša domaća kokoš živi 15—20, fazan 15, tukac 16, golub 10 godinah. Slavulj u kriljetci može doživiti najviše 8—10, kos 12 do 15 godinah, dočim na slobodi živu dulje. Kanarac može živiti u kriljetci 12—15 godinah, nu u svojoj pravoj domovini, na kanarskih otocih, živi mnogo dulje.

NEUKA NAUKA.

Difteritis. U 1. i 3. broju ove godine priobćili smo poučni članak ovdašnjega praktičnoga liečnika Dra. Frana Mandića glede bolesti »difteritis« i načina, kako se ima liečiti. Danas u kratko priobćujemo način liečenja bolesti »difteritis« po dru. Fieldu iz Trsta, kako on sam pripovjeda: U jednu čašu za ukusnije vino vodom napunjenu stavio bi sumpornog cvieta koliko ga stojati može u žlici za čorbu (juhu) te, jer se sumpor težko raztapija, on ga po tom mješno dok se sav nije raztopio. — Ovako priredjenim liekom prao si bolestnik grlo, te je poglbalji nestalo za deset časah, pošto sumpor ima u sebi tu snagu, da svojim djelovanjem uništuje svaki parasit u čovjeku, u životinjah i bilju. — Kad bijaše prekasno pozvan, dr. Field u zračnu clev, obloženu parasitima, sipao bi sumpor duvanjem iz gušćijeg pera u grlo bolestnika. — Čim se zračna clev otvori uslied te operacije, liečnik propisao bi pranje grla na gori spomenuti način. — Preporuča kao lek vrlo koristan usisavanje izparine takog sumpora, te mu samom pošlo za rukom izliečiti sve bolestnike, koje udes dobrotvornoj njegovoj ruci nanio. — Neka si naši čitatelji ovo za slučaj potrebe dobro zapamte.

Imam nekoliko bačavah punih pokvarena vina (mufe), kako da postupam, kad te bačve razpačam, a da bude moguće dojduće janjetne staviti u nje dobro vino? Najprije je znati koliko je vremena stalo pokvareno vino u bačvi. Ako je stalo dugo vremena n. p, jednu ili 2 godine, tad se težko dade bačva izčistiti. Ako je bolestno vino stalo samo malo vremena, n. p. 2 do 8 mjeseci, tad se dade bačva izčistiti. Kad se iztoči bolestno vino izpere se najprije dobro bačva. Po zatim za 5 ili 6 danah naliva se svakog dana vodom koju se 24 sata kašnje opet iztoči. Sad je odalnuti bačvu, iztrugati ju dobro, namazati ju iznutri uljem, nametnuti nešto slame, pa zapaliti dok zagori. Istruže se pak sva zagorina, ispere opet bačva, pa zadne. Kad je i ova gotova metne se u bačvu nekoliko kilogramah (zavisi od veličine bačve) živa japna (vapna), ugasi ga se dodavanjem vode dok se ne napravi vapneno mlieko. Ovo vapno ostane u bačvi 24 ure, a kroz to vrieme provalja se nekoliko putah bačvu. Napokon iztoči se vapneno mlieko i izpere bačva najpre vrelom vodom, pa studenom i to sve dotle, dok neteče iz bačve čista voda. Sad se bačva dobro unutri krpom osuši, pa pusti, još 3 ili 4 dana dok nepostane dugom suha. Ovako izčišćena bačva mora da vonja zuravinom. Još ju se dobro osumpori sumporitom kisellnom (razvija se goreniem sumpora) pa dobro začepi.

Kukuruzovo (*frementursko*) *sjeme* od kud je najbolje? Višegodišnji pokušaji dokazali su, da za sjeme valja birati ono kukuruzovo zrnje što je u sreć klipa (glavice) dakle niti ono što je pri vrhu, niti ono što je na dnu.

Suknena roba. kao što i šuba (kožuh) uzčuva se ljeti od grizlicah, ako se lagano omaže nekoliko listovan karte terpentinom. Ovi se listovi oma onom stranom potože na dno i okolo škrinjah, ormarah i svega onoga pokućtva, u kojem se ima spremiti roba. Bude li grizlicah mahom će poginuti. — Može se takodjer neposredno poškropiti pokućtvo, u kojem se kani spremiti roba pa i sama roba terpentinom, grizlica neće stupiti. Da pako neugodno zaudaranje terpentine izčezne, dosta je provjetriti malko robu, što će se u brzo i postići. — Neke naše gazdarice običavaju staviti medju robom po koji komadić kanfore; nije zlo, ali je ipak katkad bezuzpješno.

G. L. iz Š.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Julija 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.60	9.57½	11.98	76.70	—	—
2	—	—	—	—	—	—
3	5.60	9.57	—	76.80	—	—
4	5.60	9.56½	11.98	76.80	—	—
5	5.60	9.56½	11.97	76.80	—	—
6	5.60	9.57	—	77.—	77.90	—
7	5.60	9.57	11.98	77.—	—	—
8	5.61	9.57	—	77.10	—	—
9	—	—	—	—	—	—
10	5.61	9.57½	12.—	77.—	—	—
11	5.62	9.58	12.01	76.90	—	—
12	5.63	9.59	12.02	76.70	—	—
13	5.62	9.59	12.02	76.85	—	—
14	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Julija 1882.

		OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak prim. i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	86	—	95	—
S. Domingo	»	56	—	60	—
Rio polag vrsti	»	39	—	62	—
Cukar austrijski	»	35	50	37	—
tučeni	»	33	75	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantemo)	»	43	—	43	75
Tamjan sploh	»	39	—	45	—
Naranče, skrinjica	»	6	—	—	—
Karube puljezke	za 100 k.	7	50	18	—
kvantinske	»	6	25	—	—
Smokve Kalamata	»	17	—	18	—
puljerke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	6	50	50	—
Budemki ilili mendule	za 100 k.	78	—	80	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lešnjaci	»	24	—	26	—
Šljive bosanske i srbske	»	21	50	23	—
» Kranjske i hrvatske	»	11	50	13	—
Pšenica ruska	»	10	90	11	25
ugarska	»	—	—	—	—
galaška	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	75	8	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	8	—	8	50
Ječam	»	8	—	8	50
Zob ugarska	»	—	—	—	—
arbanaska	»	10	—	11	50
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	—	—	—	—
Bob	»	10	—	15	—
Grašak (biž)	»	—	—	—	—
Leća	»	13	75	21	—
Oriž talijanski	»	12	—	13	50
Inglezki (kitajski)	»	108	—	115	—
Vuna bosanska	»	118	—	125	—
morejska	»	122	—	—	—
arbanaska	»	—	—	—	—
istarska	»	47	—	90	—
Daske koruške jelovice	»	42	—	69	—
štajerske	»	10	80	11	40
Grede	»	7	—	12	—
bukovice	»	41	—	42	—
istarske	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	20	9	40
u kasetah	»	12	—	12	25
Kože strojene naške	»	145	—	175	—
suhe volovje naške	»	47	—	53	—
dalm., ist. i bos	»	80	—	108	—
janjeće naške	za 100 kom.	85	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje	za 100 kom.,	31	—	42	—
Bukalar	za 100 k.	35	—	40	—
Sardele I barili	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	44	—	45	—
Salo	»	70	—	—	—
Slanina	»	70	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah	»	—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	8	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	—	—	—
Krupica (semolin)	»	4	80	—	—
Liščе od javorike	»	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
sploh	»	25	—	50	—
Med dalmat. i riečki	»	24	—	30	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakat baril od 100 k.	»	—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Kattam dalmat	»	14	—	16	—
Sumpor u prahu	»	7	50	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštčini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 15. U Trstu 1. Augusta 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Nasačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prema svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze miesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Biračem

kotara koparskoga i buzetskoga.

Na 9 ovoga mjeseca opredeljen je izbor zastupnika za zemaljski sabor u Poreču. Nakon zrelog posavjetovanja sa najuglednijimi izbornici vaših kotarah toplo Vam preporučamo, da svi jednodušno dadete svoj glas gospodinu

Vjekoslav-u Spinčić-u,

c. k. kotar. školskomu nadzorniku,

čovjeku vaše krvi i plemena, vriednomu svakoga povjerenja, neka bude vašim zastupnikom.

U Trstu, 1. augusta 1882.

Uredničtvo „Naše Sloge“.

Spljet „spašen“.

Kolo sreće u okoli
Vrteći se neprestaje
Tko je gori oto doli
A tko doli gori ustaje!

Krasne ove rieči slavnog Gundulića liepo nam pristaju uz dogodjaj važni i slavni o kojem evo hoćemo da obaviestimo hrvatski narod u Istri.

Veseli se narode, veseli se jer lanci skoro tisućljetna službovanja i potištenosti redom pucaju, pomalja se zora ljepše budućnosti! Spljet slavni, ta ponosna priestolnica hrvatskih kraljevah, taj najdragocieniji biser krune Zvonimirove, pošto je stoljeća stenjao pod tudjim gospodstvom, tako da je već, reć bi, izčeznula bila i zadnja uspomena slavne mu prošlosti i nestalo joj znaka i traga i u njemu samomu, ustade ovih danah iz groba, u kom je tako dugo počivao, ustao je da opet hrvatski progovori i svietu pokaže obnovljenu slavu naroda hrvatskoga.

Prošlo je ovo 805 godinah odkad se u Spljetu u crkvi sv. Petra na Lučcu krunio hrvatski kralj, osam sto godinah protekloh je, da onaj liepi grad nije vidio pravog narodnog slavja, osam sto godinah skoro prošlo da je onaj starodavni grad zaspao tvrdi san, dok ga nije ovo na 22. prošloga mjeseca hrvatska vila probudila i pozvala da opet stupi u kolo hrvatskih gradovah te da jih ponosan k boljoj budućnosti vodi! Na 22. prošloga mjeseca, poslje 6 dnevne borbe pade ova taljanaška citadella, taj glavni stan zloglasnog Bajamonta u komu se on bio ugnjezdio tako čvrsto i tako stalno, da je trebalo dugotrajne i težke borbe dok se ga iz nje iztjeralo!

Do pred par godinah Spljet je stao na čelu neprijateljah hrvatskoga naroda, Spljet se putem svoga »Avvenire« rukovao sa odmetnicom Rickom i njezinom »Bilanciom«; odanle je lukavi Bajamonti upravljao cielom Dalmacijom već na desetke godinah, i nigdje ništa propustio što bi moglo na škodu ili sramotu hrvatskoga naroda izpasti; a danas onaj isti Spljet stoji već na čelu dalmatinskih gradovah u svečanoj narodnoj hrvatskoj odori. — Pod Bajamontom zavrtilo se naglo kolo sreće i Spjet nam opet sinu u svojem starom sjaju i hrvatskoj čistoći!

Na 22. prošloga mjeseca bje dovršen izbor u zastupstvo onoga grada i izabrano 28 Hrvatah a 8 samo Taljanašah, a i ti su bez vodje, jer Bajamonti videć kako će sramotno propasti, scienio za shodnije ako se nedade niti kandidirati. Pošto je dakle propao kod izbora za carevinsko vieće, propado ovo i za gradsko zastupstvo u samom svojem rodnom gradu, komu se on otcem nazivao!

Pobjeda je to tako sjajna da se sjajnije niti očekivati nije moglo, jer kad se pomisli da u poslednjem zastupstvu nije sjedio niti jedan Hrvat a da danas, kao preko noći, vidimo ondje sjediti njih 28, sve odličnih poštenih i značajnih Hrvatah, kojim će prva briga biti da hrvatskomu jeziku svud povrate ono miesto koje ga ide i koje je u prošlosti uživao, i kad se pomisli da je Spljet najljepši grad Dalmacije, koga velika i liepa budućnost čeka, tad se lahko pojmi, kako se ovolika stečevina jedva dostojno procieniti može.

Mi se dakle pobjedi Spljetskih Hrvatah baš od srdca veselimo i čestitamo jim na junačkom njihovom držanju, i to tim srdačnije, što ova njihova pobjeda i nas bodri na sve to veću požrtvovnost u borbi za svetu stvar i jači u nas nadu i vjeru da nam trud neće bez ploda ostati, pošto u njoj jasno vidimo da nam narod pod tudjim gospodstvom samo zaspao bio a ne umrô, pa da će se i on opet probuditi čil i zdrav čim mu kucne čas probudjenja i preporoda! U Spljetskoj pobjedi mi jasno vidimo znak bolje budućnosti i za nas istarske Hrvate, i nadamo se da, kako je pred desetak i još manje godinah Irridenta u svojem programu imala i Dalmaciju, pa ju izbrisala, čim se ondje narod značajnimi muževi vodjen počeo budititi, da će isto tako i nam doskora za rukom poći izbrisati sa iridontinog programa i ovu našu siromašnu al liepu Istru, koju se za tudjina pripravlja, držeć daleko od škole, uredah i javnog života hrvatski nam jezik, koji ju jedini kadar spasiti od propasti, koja joj prieti.

Istra hrvatska znači Istra »spašena«; Istra talijanska znači Istra »nespašena« t. j. izgubljena!

Sad neka biraju oni koji su na to pozvani i kojim je to dužnost! Našim Talijanom pako dovikujemo rieči, kojimi smo počeli:

Kolo sreće u okoli
Vrteći se ne prestaje
Tko je gori oto doli
A tko doli gori ustaje.

Ove stihove dobro će bit ako si i oni zapamte.

DOPISI.

Iz dolnje Istre, *20. julija.*

Malo kada dodje mi u ruke porečka »L'Istria«; nu, kad mi je sreće poviriti u nju, moram, barem do sad, u zao čas svaki put žvakati po koji neprobavljivi člančić o nastavnom jezika u pučkih u Istri školah. Doistine, nimamo uzroka biti nenavidni čitateljem rečenog lista na dušovnoj u istomu jim pruženoj hrani. Kakova dakle je ova hrana? otrovna? Ni pošto onim, kojim je pripravljena, t. j. hrvatskomu, ili-pardón-, serbsko-ilirskomu, rumunskomu, morlarčkomu, i što ti ja znam kakovomu još u Isti puku. I jer nam nauditi neće i nemože, zato ju nećemo kemički iztraživati, nego reći nam je samo, da ova hrana ima u sebi osobitu vlastitost, da pružitelju nauditi može, a onomu, komu je spremana, u istini prudi. Da, braćo suzemljaci, braćo Talijani, vaše nespretno i na nepravom temelju se nahodeće doka-

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Pošto se malko poodmorio nastavi starac Štefan svoje pričanje ovako:

Razsuljević obećao svojoj ženi da će se poboljšati, al vi znate dragi gospodine koliko pijančevo obećanje valja. — Od Miholja nebje prošlo ni mjesec danah, da ga ljudi nisu vidjali sa Grahorčićem i drugimi propalicami po krčmah. Njegovi su ga prijatelji izprva opominjali, kašnje i karali a kad najzad ni ovo nije koristilo ostavili su ga, pače njekoji su ga počeli prezirati govoreći: «Razsuljević nije više vriedan nositi ime «žudiha». On će postat lopovnik kao njegove pririepine!» — Tako je «žudih Josip» izgubio u kratko vrieme sve svoje vjerne prijatelje a i pošteni Radić nije se više s njim pazio kao prije što je najviše žalilo dobru Marianu. Al ovo nije još ništa sve. Prije njegove glavne nesreće treba da vam još ovo izpričam.

Bilo je ravno na današnji dan pred trideset i toliko ljetah, gdje je prvi put u životu dobru Marianu ostavila strpljivost te se sporečkala sa svojim suprugom. Čujte zašto. «Žudihu Josipu» palo na pamet, da mora poslije podne radi tobožnjih opravilah u Pazin. Mariana se tomu suprotivila. «Gle! dragi Josipe, govoraše mu ona, danas je «badnji dan». Pošteni ljudi danas neklanare bezposleni po tudjih mjestih. U Pazinu kako čujem neimaš pravih prijateljah a ovdje imaš nas i svojih drugarah, s kojimi možeš provesti kakvu uricu ako ti je ravno dugo vrieme. Molim te dakle za ljubav dragoga Boga ostani kod kuće. Nemoj nam učinit opet sramote. Sjutra je veliki blagdan Božić. O kako bih rada, da ga u miru i svetoj ljubavi sprovedemo! uzdahnu molećim glasom Mariana.

Prestani s tvojom predikom! viknu osorljivo «žudih Josip». Od nekoliko vremena opažam da mi hoćeš zapovjedati. To su mi kazali i moji prijatelji u Pazinu, al čuvaj se da te tvoja prodrzljivost skupo nestane. — Ovo izreče i izpane iz kuće i podje onamo kamo ga je njegovo već pokvareno srce vuklo. Mariana osta plačuć u kući. Onoga istoga dana dodjoh kašnje onamo. Bože mili! Još danas naviru mi suze na oči kad se sjećam one večeri. Bilo je u veče. Unidjoh po malo u kuću. Sve je tiho samo niže prema ognjištu čuje se neko mrmorenje. Što je to pomislih u sebi i prikradoh se bliže. Pak što vidjeh? Kao što koka svoje piliće tako skupi Mariana svoju čeljad oko sebe na molitvu. Klečali su svi pred propelom u pristranskoj sobici i vruće se molili Bogu a za koga se molili? Za nesretnoga gospodara kuće, kojemu nije bilo više pomoći od ljudi. Samo Bog mu mogao pomoći i bio bi mu pomogao da se nije tvrdoglavo protivio njegovoj svjetoj milosti! — Ja nit ne pisnuh već kako dodjoh tako i podjoh. Pomalo odšuljah se iz kuće i premda je bilo mrzlo one večeri, moje je čelo bilo sve znojno. Obrisah si čelo i uzdahnuh: «O Josipe! Josipe! Ta gdje je tvoj ugled, tvoja čast, tvoje poštenje? Tebe će Bog radi tvoje poštene žene i dobre čeljadi.»

A šta bi sa Razsuljevićem one večeri? upitah nestrpljivo dragog starca.

Naskoro ćete čuti, odvrati mi on. Pijte gospodine. Pit ću i ja, jer mi se skoro od govora prilipio jezik za suho grlo. Starac uze «čivanu» i nagnuv ju na usta, odsječe dobrahno, za tim mljesnu jezikom i smiešeć se primjeti: «ahá! sad sam si dušu privezao. Jezik će mi lagje teći.» — Nu čujte: — One iste večeri, dakle na današnji dan, sjedili su četiri muža u Antunovićevoj krčmi u Pazinu za mizom kod vina. Prva dva bila su mužkarca stasita i kriepka. Pogled već i govor njihov kazao da nisu ličnosti uprav dobroga vladanja. Treći bio je nam znani Grahorčić a četvrti nesretni «žudih Josip Razsuljević.» Pred sobom imali su u čivanah vina a po obrazih i govorih vidjelo se da ga nisu ama ni malo potrebni. Jezik im se valjao kao da bi imali pieska u ustima a oči im bijahu crvene i mutne od vriske i pjevanja.

Mojoj se Mariani jedva izvinuh iz kuće, zajeca Razsuljević. Prijatelji! doba je već da ustanemo. Ja moram u crkvu. Jamačno će doći onamo moj sin, da me traži, pa ako me nebi našao težko meni. Pazinski pop Frane bi me očito sa propovjedaonice pred pukom obličio. Moja žena nebi mirovala dok se ovo nedogodi. I Pak napokon imam dvje ure dobre do kuće.

Ha! ha! ha! nisam nikad vjerovao da ste vi «žudiše» tako «spauroso». I meni je htjela pokojna Mandalina brageše putit al se naskoro okanila toga posla, zahohota Grahorčić.

Ah! i meni je težko, uzdahne «žudih Josip» al šta se hoće? I ženu treba kadšto poslušati, naročito kad muža dobromu putí. Večeras je sveta noć pak kad nismo htjeli u naše crkve, onda bi dobro bilo da idemo u ovu crkvu na službu Božju.

He! krčmaru nosi vina, viknu jedan bielogaćar. Naš «žudih» hoće da nam opetuje ovdje prediku svoje žene a nam nije ravno volja slušati ženske tlapnje.

— Pijte Josipe! te obhrabrite jednoč vaše plašljivo srce, vikne opet jedan bielogaćar. Nebojte se žene. Ako treba braniti ćemo vas od njezine ljutine. Vi ste naš prijatelj, ta višeputa već vidjesmo se ovdje.

— Ako zakasnim? opet zapita žudih.

— E vlš ga strašljivca! — Ako zakasnimo odvrati ujedljivo isti, poći ćemo na tvoje imanje tamo preko potoka. Ondje ćemo do dana odpočinuti i naći dobru večeru.

— A Bog? zavapi Razsuljević kao da ga je u srce nešto bocnulo.

— Ha! ha! ha! prasne bielogaćar u smieh. Boga se strašite? To je, žudiše dragi, babski. Naš Bog je dobro vino, k tomu dobra pečenka i novac — Pij beno! i neciri se! vikne mu bezbožni i skroz pokvareni bielogaćar.

zivanje o nuždi taljanskog nastavnog jezika u pučkih naših školah, neslužî vam ni malo na čast, i još manje donest će vam koristi; dapače ako tako napredujete bit ćemo vam puno zahvalni.

Govorite, da »vivaddio« nismo Hrvati, nego — što ja znam — nieka čudnovata mješavina od vas različnih narodnostih: Hvala Bogu, tvrdite sami, da Taljani nismo; i tim bi se vi imali zadovoljiti. Do ovdje vaše pravo, a ne dalje. Što da mi jesmo, Hrvati, ilirci ili rumunci, stvar je naša, o tom ćemo se mi sami s ostalom našom braćom pogoditi — bez vas, ako bi se o toj stvari imalo u obće pogadjati. Te i mi vas nepitamo, koga taljanskog narječja da jeste, ter se još manje o tom s vami pravdamo. Deveta nam je to briga! Ako jezikom našim nedostignemo »una civiltà propria«, bolje po vas; robovati ćemo vam i unapried, kao do sad; dá, voliti ćemo to, neg potalijančiti se. Ako pak u jeziku našemu izobražavajuć se ipak progledamo (što Bože sačuvaj), nebojte se nas, dobri smo mi ljudi. »Da oltre mezzo secolo« i više imate škole u vaših rukuh; i puk naš je na istom stepenu izobraženja, kao bijaše prije »oltre mezzo secolo«. Dajte nam škole za naš puk samo dvadeset godinah, — to se zna svom pomoćju, koju i vi dosad imaste —, i pjevat ćete: »Domus mea (in Istria) deserta est«. Ako poznajete, moć škole, poznamo ju i mi. Lukavno, opreznо i fino promišljeno uredjenje istranskih občinah s juntom na glavi, je onaj po svoj Istri razgranjeni nasiek, koji zavlra, zapriečuje i guši svaku našu dobru stvar. Nu zato, braćo, neklonimo duhom, radimo; ide nam za pravednu, dá, svetu stvar, koja mora prije ili kasnije pobjediti.

No, znamo, do česa je protivnikom našim: »Pripraviti Istru kao zrelu jakuku za krilo blažene i žudjene zemlje«; i zato valja hrvatski u Istri puk razlučiti u mnogovrstne narodnosti — akoprem smiešno —; svakoj toj dokazati, da sama sebi ostavljena, mora propasti osobito ekonomično —, (što je dakako najnježnija i najmekša strana kod prostog puka; ciljaj zato u tu ranu) ako se nesjedine sa suzemljaci Taljani odrekav se materinjeg svog jezika. To je praktično, govore, podučavati u školi hrvatsku djecu u hrvatskom jezlku je: »idealità metafisica è punto reale«. Dakako, praktični su ovi Božji ljudi za se, a ne za nas.

Nù, na nešto vas ipak moramo opozoriti: Činjenice ostaju činjenice, te jih, pošten čovjek niekati ili izopačivati nemože i nesmije. Ako vam je do toga, da barem vaši sumišljenjaci ostanu uvjereni, kao da zagovarate pravednu stvar, negovorite crno za bielo. U broju 28. poreške »L' Istria« od 8. t. m. govori njeki dopisnik iz Vodnjana kukavno pretresivajuć uvedenje hrvatskog kao nastavnog jezika u školu barbanske občine, da »il portar la campo fra di noi il famoso paragrafo 19 della legge fondamentale dello Stato, nel sensi voluti da certi messeri che *poco o punto conoscono la nostra provincia*, equivale precisamente a portar la confusione non solo, ma la rovina economica di una gran parte dei *nostri* (to će reći roboví naši) contadini slavi». Pustimo na stran Ciceronovu mudrost drzne ove izreke te pogledajmo samo, koliko pozna *ovaj »messere* la nostra provincia». Nije istina, da »la scuola italiana in Barbana funzionava mirabilmente, tanto pel profitto che per la frequentazione»; protivno je već dokazano istinitom i pravednom statistikom, koja se niekati nedade usuprot svakomu brbljanju. Ako i sadašnja hrvatska škola nedonaša željenog ploda, to doduše nije krivnje u hrvatskom nastavnom jeziku; neg tražimo krivnju tamo, gdje u istinu leži. Poznamo težku *moru*, koja leži na tamošnjoj hrvatskoj školi, te zazire njezin napredak samo zato, jer je ona hrvatska. Nù, o tom drugi put. — Da »le cose« ondje dok je bila taljanska škola, »procedevano tranquillamente pel loro calle«, vjerujemo rado. »Tranquillamente« šeće se lovac po šumi, kad medvjed spava u svom brlogu; i volio bi lovac ubiti spavajućega, neg s probudjenim se boriti. To je naravski, i zato nezamjerano dopisniku ovih suzah. — Nije istina, da »i barbanesi propriamente tali conoscevano e conoscono ancora praticamente la lingua italiana così, da esser loro non soltanto indifferente ma *molto più facile* l'apprendimento teorico, di questa lingua di confronto a qualsiasi altra». To jest i ostat će samo tvoj »pio desiderio«, dopisniče moj. — Nije istina, da »Barbana alberga *non poche famiglie* prettamente italiano, *sconoscenti affatto qualsiasi dialetto slavo*». Bog ti prosti griehe! Pozivljem te, »messere« vodnjanski, imenuj mi *samo jednu* **osobu** barbanske občine, koja nepozna »praticamente la lingua slava». — Nije istina, da »anche nella campagna, tuttochè abitata da slavi« (hvala ti na milosti i veledušnosti, dopisniče vodnjanski, kao da mjesto Barbanije »campagna«) »non c'è alcuno vorrei dire«, (ipak si oprezan) »che non conosca l' italiano» Na prste lahko je izbrojiti one, koji lome samo a negovore taljanski. — Nije istina, da Barbance uzdržaju »i rapporti cogli italiani», i dalje »anzi non hanno rapporti che con questi». O tom bi se dalo mnogo govoriti. Barbanac, kolikobi dalje bježao od taljanskih listićah »L' Istria», toliko bi bilo bolje po njega »economicamente« i duševno. Što brbljeje dalje dopisnik o «campo didattico», što opet bunca o praktičnom svojem principu, je preabsurdno, da pobliže što o tom rečemo. Ako je «impossibile snaturare gli italiani della provincia» bogme «impossibile» bit će vam «snaturare le frazioni delle varie nazionalità esistenti» u Istri. Prošla su vremena, kad je stari švaba pomnožavao svoj narod s' milijuni naših bratah litvanskih Slavjanah. Znamo dobro, vam je do takozvanih naravskih medjah; i što je medju ovimi tudjega vam elementa ima se okrutno potalijančiti. To je izrekao = u privatnom razgovoru jedan najmarljivijih razširiteljah taljanštine u dolnjoj Istri. I drugi, marljivi dopisnik «Istrie» na moju opazku; da se upravo čudimo plitkoći i nespretnosti dokazivanja listića «L'Istria», o nuždi (!) taljanskog nastavnog jezika u pučkih naših školah, umlreno nam odgovori: «Cilj posvećuje sredstva»: *Sio !* i poslie nam govorite «mestatori politici» i smutitelji mira. «Oseremo tutto» bit će valjda i vašaglozinka. Smiešno je predbacivanje rečenog vodnjanskog dopisnika u «Istri»: quand' ecco un prete» (u Barbanu) «..... a *mestare nel torbido* e sollecitare delle passioni *politiche*», Tko muti i lovi u Barbanu «nel torbido», dokazat ćemo drugi put, — kad nas izazivljate, nu ne brbljanjem nego činjenicami. Da je «il prete» uzbudjivao u puku «passioni politiche», gadna i kukavna je to potvora. Poznat nam je onaj svećenik. Sve, što je tamo poduzeo, učinio je iz puke ljubavi do izručenoga mu puka; bilo mu je do njegovog duševnoga i materijalnoga blagostanja. Jeli je to politika? Dobro nam je poznato, dà, možda bolje neg vodnjanskomu dopisniku, od kojeg se strane gojl i potiče u Barbanu uprávo strastna politika, politika, kojoj se sve i svoto žrtvuje. I o tom u prigodi. Dopisnik govori dalje: «La frequentazione alle scuole va d' anno in anno scemando ed il progresso si è reso nullo» Ako bi ti bi bilo do istine, reći bi morao ovako: Svašta se čini, da se obali polazak škole u Barbanu i oslabi njezin napredak, i to, za moći svietu reći: eto vam ploda hrvatskog nastavnog jezika. Nu o tom, kako gori obećah, drugi put. «Il povero maestro *localmente* fece toccar con mano gli effetti negativi d' un istruzione falsata», uzdiše dalje vodnjanski Jeremija. U ovoj izreki istinita je samo rieč «povero». Poznamo tog učitelja bolje nego vodnjanski dopisnik, koji slabo poznaje hrvatski jezik, kojim se u školi podučuje. Hrvatska škola u Barbanu morala bi imat vrstnoga i požrtnovnoga učitelja, koji bi bio kadar pokazati kakov uspjeh kod svoje djece. Preporučujemo predpostavljenoj oblasti stanje ove škole, da se za dobo što providi.

Savjetovali bi učitelju Malligoju, da se ogleda za kakvu školu s taljanskim nastavnim jezikom, tamo će za gotovo naći većega zadovoljstva. — I opet je »prete«, kojim svršuje naš *istinlti* Vodnjanac: »E l'ignoranza la più grossolana è tenuta in seggio in primo luogo dal prete«. To je zaključak, bógme, vriedan svojih premisah. »Bog daj n .... n pametila, »Et ipse peccata omnium tulit«; propni, propni njega, koji se je mjesto da bude «lux mundi», učinio tminom «tenebrarum«! »Risum teneatis« — koji je sve što mi nda oltre mezzo secolo« gradjasmo, razorio; što mi prosvietlismo, pomočio; što dobroga u puka srca usjekosmo, u glavu njegovu zatukosmo, izopačio i oglupio, sve ovaj mračni pop! — I da nije to lamentatio?

Neće biti suviše, ako dozovemo u pamet — osobito c. kr. školskim oblastinistinite one date, što nam jih je njeki dopisnik iz barbanske občine u »Našoj Slogi« br. 14. god. 1880 naveo: »U barbanskoj občini imade 3713 stanovnikah; medju njimi je taljanskih i potalijančenih 69. Djece dužne školu polaziti ima 429; medju timi 6 (*šest*) od roditeljah taljanskih i potaljančenih, koja ipak, t. j. ovih zadnjih šest, kao i ostalih 423 hrvatskih razume i govore hrvatski. *Ove istinite, i nimparziali constatazioni numeriche in linea nazionale*»; nek si zabilježi i vis. Vladal« — Tako je; i ovog *istinitog* stanja stvari nemože preinačiti ni stotina članičah i dopisah u »Istri«. »Laž ima kratke noge«, govori narodna naša poslovica: i to se je obistinilo već i kod ustrojivanja hrvatske škole u Barbanu. Laž, kratkimi svojimi nogami, doštrkati nije mogla niti do Poreča; kad no istina naša putovala lakim korakom do Beča, i natrag. Do vidjenja! ako mi Vi, častni gospodina Uredniče, budete blagoizvolili ustupiti malo mjestanca u vašem cienjenom listu. *)

Iz Buzeščine *u Juliju 1882.*

Zakon, ako se nevaramo hoće, da se občinske sjednice drže svakog trećega mjeseca. Kako se u Buzetu spoštuju ti zakoni, vidi se iz toga, što nije občinska sjednica bila sazvana od stare godine pak sve do 28. junija t. g. Gospodin podestat Clarici (nekda Klarić) najbrže je nešto po zraku njušio, pak je zatezao sazvati občinsku sjednicu. Dnevni red bio je dugačak, bilo je 13 točkah. Med drugimi bilo je i imenovanje učiteljice i poducitelja. Kod ove točke bili su naši zastupnici naumili predložiti da bude i u buzetskoj školi hrvatski učevni jezik. Nadalje bili su se sporazumili, da odpošalju na zastupničku kuću u Beč molbenice slične onim, koje su poslale občine Kastav, Veprinac, Lovran itd. da se najme polag temeljnih državnih zakonah spoštuje i u Istri naš mili materinski jezik u javnih uredih i u srednjih školah! Pred sjednicom se naši zastupnici lepo sporazumili i složno i veselo išli na djelo. Kod razprave o učiteljici i podučitelju dva brabra i neustrašiva štrpetska zastupnika Flego Anton i Frane predložila, da se ni učiteljica ni podučitelj definitivno neimenuju, nego da ostanu provizorno oni koji sada uče, pak u buduće, da se opet službe razpišu, a tad da će se naći takvih silah, koje će i hrvatski moći podučavati. Da u Buzetu moraju učitelji biti vješti i hrvatskom jeziku, to je i sam podestat priznao, i obećao pomoći u sjednici občinskoga školskoga vieća od dne 20 pr. ožujka. Na ovo ga u ovoj sjednici sjetio zastupnik Frane Flego zagovarajuć hrvatsku školu u Buzetu a podestat videć da predaleko ide, opomenu ga, da nije ta stvar na dnevnom redu. Flego mu odgovorio, da većina zastupnikah želi to razpravljati te da se mora dakle na dnevni red metnuti. Podestat brže bolje poćme brojiti glasove na svoje prste, dali se ima ili ne o tom razpravljati. Nabroji ih 13 dà, 13 nè. Gledalo mu se na prste — a Frane Flego opazio da nije moguće s jednom rukom dvoje djelo obavljat — pak opet brojio te jih nabroji 14 dà i 13 nè. Sada bi se bilo moralo razpravljati o hrvatskoj školi u Buzetu; nu podestat predomisliv se reče: Goveran je odlučio da u Buzetu bude talijanska škola (?), proti governu nesmijemo ići. Kad hoćete, razpravljat ćemo, nu najzad, kad sve druge točke obavimo. I tako ostane.

Isti neustrašivi zastupnik Flego Frane predstavi i molbenice na carovinsku kuću, za koje su se kako smo već spomenuli, bili naši sporazumili. Molbenice ove pročitane su i u talijanskom prevodu. Kad ih g. glavar Clarici začuje, počne tvrditi, da su to same uvrede za vladu (sic), da se tim neće drugo postignuti nego velika nesreća za občinu itd. Nu Flego dokaže da nije u njih uvrede, da je sveto pravo što se u njih traži. Podestat uz pomoć dvojice drugih zastupnikah, koji su prije sjednice zadali svoju rieč, da će glasovati za molbenice, — počme moliti Flega, neka to donese drugi put na dnevni red uz malenu promjenu. Nu Flego tvrd kao stena neće, nego da se u toj sjednici mora o njih razpravljati. Glasovalo se to podestat nabroji jih 5 za Flegov predlog. Flego ga opomene da je progreslo. Broji opet — pak ih najde 7 — još jedan put — i našlo se jih 9. — Bože moj mili, kako da se okrsti ovaj postupak? Tad nastane buka. Šurenjaci stali vikat, šćavonad itd. Podestat upotrebi ovu sgodu te razpusti sjednicu. I tako se za sada riešilo razpravljanje o hrvatskoj školi u Buzetu.

U buki šarenjak Gržinić iz Kotlih reče, da razumi više englezki nego hrvatski. Toniu Gržiniću! Da ti je poštena majka onaj čas iz groba ustalu, što bi ti bila rekla? Pogrdio si majčin jezik!

Imamo vam saobćiti još jednu, da vidite kako se kod nas s naml postupa. Dne 15. pr. mjeseca bijaše mjestna školska sjednica, kojoj je predsjedovao Josip Agapito, prvi občinski savjetnik mjesto odsutnoga glavara. Med drugim stvarmi predloži jedan član školskoga vieća, da bi se moralo predavati koli u muškoj toli u ženskoj školi za kmetsku djecu u hrvatskom jeziku, ako se želi, da djeca napreduju, osobito u prvom razredu, a stopram u drugom razredu, da se poćme štogod talijanskoga. Koje što gorega rekao, taj Agapito nit čuti nije htio nit je dopustio, da se glasuje za tu stvar znajuć dobro, da je bila većina za taj predlog. Zašto onda sjednice? Čemu onda školsko vieće? Ono neka obstoji samo za Talijane! Tu treba lieka, kad nas izazivate, nesmijemo zaostati. I mi moramo postati neoplakivi i neuprosivi! Spomenuti nam je, da je kod ove sjednice držao liep govor g. Negri, što mu služi na čast! Kazao je *»svakomu svoje«* — dajte Bogu, što je božje, a vragu što je vražje! Pet ih je bilo prisutno kod sjednice, četiri od onih su prosvjedovali ili protestali proti tomu, što nije g. Agapito dozvolio, da se glasuje o hrvatskom jeziku.

Zastupnici buzetske občine! Važne stvari će se opet kod vas razpravljati, naš narod marljivo pazi na svaki vaš pokret i svako vaše djelovanje. Na sve strane osvešćuje se naš narod, eto vidite, u Spljetu u Dalmaciji, gdje su već preko 20 godinah pazarili Taljani te nedalt oduška našemu narodu, pobjedio je sjajno naš narod i kod nas je doba, da i mi zavladamo u svojoj kući. Nedajte se zastrašiti ni od podestata nit od nikoga bio viši ili niži od njega, recite da je presna laž, kad vam tko reče, da su spomenice, kojimi tražite pravo za svoj jezik, uvreda za vladu ili kojega drugoga. Tko svoje pravo pita, nikoga neuvredja! Na svaki način htjeli bi vas otvratiti, da štogod učinite za svoj jezik i svoj rod, na vami je, da pokažete, kakvi ste vi muževi.

U Baški, *dne 24. srpnja 1882.*

Pučanstvo ovoga našega trgovišta proslavilo je dostojnim načinom i ove godine slavnu uspomenu svete braće slavjanskih apostolah Cirila i Metoda. Nek nam bude dozvoljeno na ovom mjestu pokoju o toj svečanosti reći. Netom, da je blago sunašce svoje zlatne trakove na istoku pomolilo, prvi bijahu naši dični mornari, koji u znak narodnje svečanosti okitiše svoje brodove usidrene u luci sa mnogobrojnimi zastavami. Isto takodjer nakićeni bijahu sa zastavami prozori naše narodne čitaonice. Sa ranim već jutrom veselo zazvoniše zvonovi župne naše crkve i drugih područnih crkvah naše župe. Odmah u jutro moglo se opaziti kako narod odjeven u blagdanjem ruhu hrli u hram božji ter se vruće moli Bogu i preporučuje u moguću zaštitu svetih svojih apostolah Cirila i Metoda. O 10 sati pred podne započela je u župnoj ovoj crkvi svečana služba božja. Sve staro i mlado pohrlilo je u crkvu i narod svetkovao je dan 5. srpnja kao dan Božića. Akoprem se u području ove župe od davne davnine obavlja služba božja i drugo bogoslužje u glagoljici, nu taj dan očutio je svatko u duši njeko pravorekuć izvanredno dirnuće i neopisivu radost. Zar nelma li se narod u istinu radovati, što imade među tolikimi narodi, koji su u krilu katoličke crkve, jedino nas hrvatski narod u Istri, Dalmaciji, i Hrvatskoj u pojedini biskupijah tu povlasticu slaviti i hvaliti dragoga Boga u svojem staro-hrvatskom (glagoljici) jeziku. Iz ovoga nek se i neprijatelji naši uče, da se naš narod počeo buditi od svoga sna i počeo se upoznavati sa svojom dičnom i slavnom prošlošću uzdajuć se u Boga, da će nadoći vrieme, a to da nije ni dugo, kad će biti narod hrvatski onakav, kakav je bio u ono doba, kad su ga rimski pape prozvali predzidjem kršćanstva. Svakoga pravoga Hrvata nek hodre u uztrajnosti za svoju crkveno političku neodvisnost i slobodu primjeri iz života ovih svetih apostolah Cirila i Metodija. Zar su oni malo podnesli radi toga od svojih ljutih neprijateljah, što su slovo božje bogoljubnomu svomu stadu u narodjem jeziku tumačili? Jesu li možda oni nadvladani ostali? Nisu. Sve su svoje neprijatelje slavodobitno nadvladali i evo mi se njim divimo kao dvim sjajnim zviezdam, koje nam tlitraju na obzorju i koje nam kažu put spasa u vječni život!

Dne 15. pr. mj. u jutro došao je u našu sredinu presvietli naš biskup Dr. Franjo Feretić. Dne 16. dielio je sv. potvrdu mnogobrojnoj dječici ove župe. Koliko se dalo i moglo mi smo učinili, da ga što dostojnije dočekamo. Na večer dne 15. kad je naš biskup pred večer otišao u hram božji, da započme svoju kanoničku vizitaciju, od župničkog stana do crkve sprovadjalo ga svećenstvo a puk skoz čitav put čekao je klečeć, da zadobije od svoga nadpastira blagoslov. Čim se je biskup većma crkvi približavao, tim je sve to većma bila povorka pobožnoga puka. Nakon obavljenih molitvah, okrenuo se prosvjetli biskup puku ter kratkom ali jezgrovitom besjedom pozvao je narod nek se pripravi na skrušenu molitvu, koja se imala iste večeri obaviti za pokojnike. Kad su se obavile propisane molitve u crkvi izašao je pontifikalno obučen izvan crkve u obhodu praćen od mnogobrojnoga naroda. Izvan crkve takodjer obavljene bjehu ostale molitve za pokojne, koje bi se imale obaviti na grobilju.

Dne 16. pr. mj. bilo za ovo pučanstvo pravi dan radosti, dielila se sv. potvrda. Crkva je naša prilično velika ali taj dan prigodom službe božje bila je tiesna. Velikom napetošću slušao je naš narod zlatno slovo našega duhovnoga nadpastira te smo osvjedočeni, da su njegove mudre rieči pale na dobro obdjelano zemljište i da jih puk nikada neće zaboraviti. Presvjetli biskup zadržao se ovdje i 17. a dne 18. podje u Dragu na vizitaciju te pod večer istoga dana vrati se u našu sredinu, gdje se je još zadržao do 19. na večer, odkud je krenuo u Krk. Mi mu nemožemo nego poželiti, da ga Svevišnji Bog još uzdrži u krepkom zdravlju živa i zdrava na mnogaja ljeta, crkvi na čast i diku, povjernomu si stadu na spas, a miloj nam domovini na uhar!

U ime dobromislećih rodoljubah
mornarski sin.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. srpnja 1882.

Kako se čuje, carovinsko vieće da će se sastati negdje sriedi mjeseca oktobra, jer dotle da će biti ovršili svoj posao i oni zemaljski sabori, koji nebjehu još ni sazvani.

U ovo petnaest danah mi južni Slaveni doživismo dva velika domaća događajaja. Jedno je pobjeda hrvatske narodne stranke prigodom občinskih izborah u Spljetu u Dalmaciji, a drugo uvedba slovenskog jezika u srednje škole u Kranjskoj, gdje je

*) Veoma će nas veseliti, budete li nas u buduće o doljno-istarskih stvarih i dogodjajih izvieščivao; valja protivnikom krinku skinuti. *Op. Ured.*

Hrvatski pavilon na tršćanskoj izložbi.

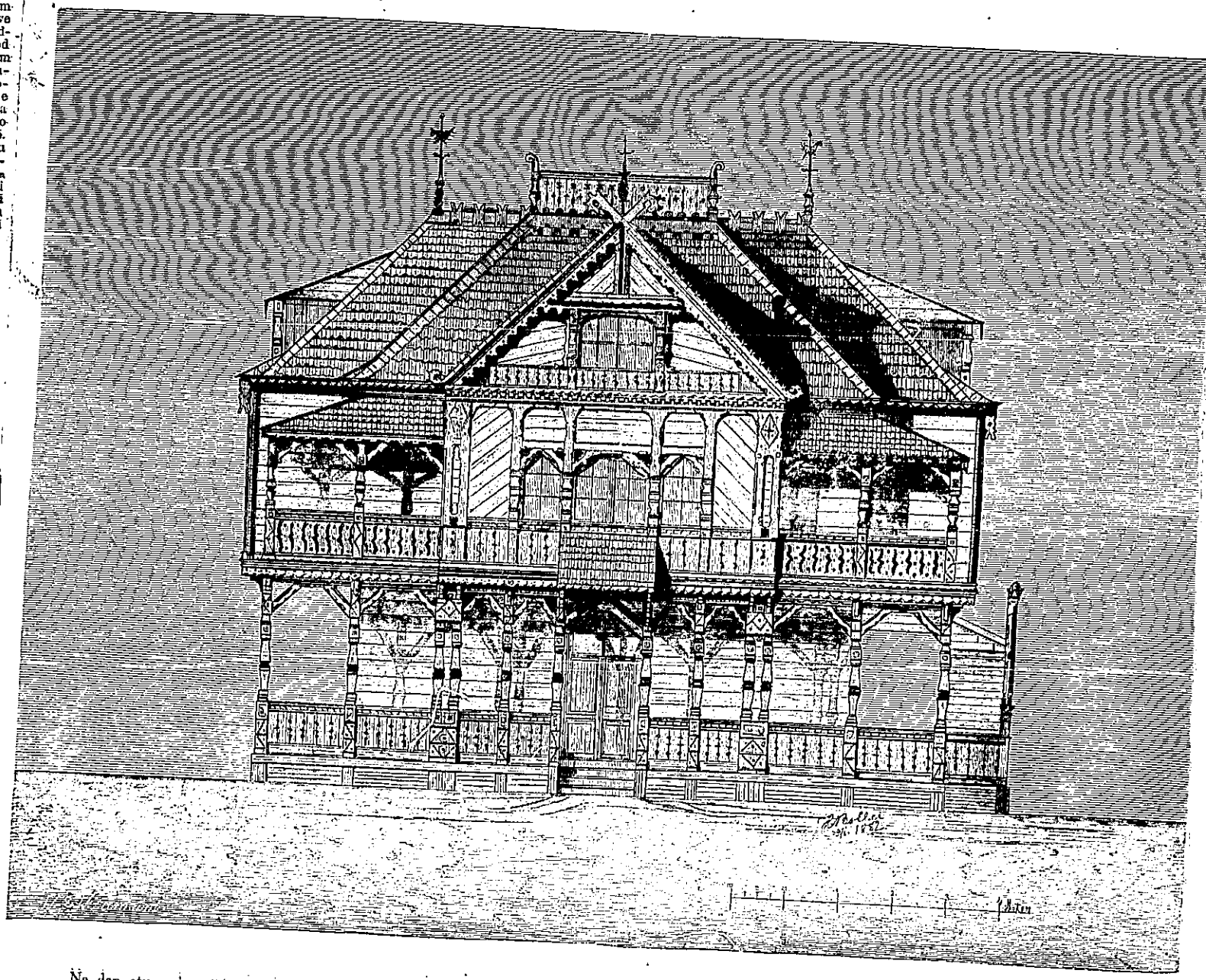

Na dan otvaranja tršćanske izložbe uvjereni smo, da ćemo našim čitateljem ugoditi, što jim donašamo u prilogu današnjega lista sliku hrvatskoga pavilona, koji već krije u sebi sve što je boljega na obrtničko-gospodarskom polju mogla Hrvatska u kratko doba izložiti. Po jednodušnom priznavanju svijuh, koji su dosad pohodili izložbene prostorije, hrvatski je pavilon najkrasniji predmet ciele izložbe, sve mu se divi i hvali marljive i umne Hrvate. Moglo li se reći, da se sami hvalimo pa zato navadjamo ovdje nekoliko izrekah iz članka sadržana u broju 174 od 29. julija tršćanske novine »Adria«, koja piše:

»Medju izložitelji, koji zaslužuju, da se jih spomene kao primjer umne marljivosti i brige, jest *Hrvatska*. U romantičnom od Hrvatske za svoju skupnu izložbu sagradjenom pavilonu može se reći, da je već sve gotovo. Najveća zasluga ide neutrudljivoj djelatnosti prvoga komesara dra. Kršnjavi-a, koji se je zanj zauzeo svim žarom živoga patriotizma poduprta dubokim umom i svestranom kulturom. Hrvatski pavilon bit će, scienimo, jedan od najbolje uspjelih predmetah naše izložbe, a posjetiteljah neće mu nikad manjkati«.

Iz ovoga mogu uviditi naši čitatelji, kakav je hrvatski pavilon, čiju sliku danas donašamo. Nacrt za taj pavilon sastavio je gosp. Bollé po narodno-hrvatskom stylu. U više smo već novinah čitali, da je sagradjen po staro-ruskom stylu pa nam je kazati, da je to hrvatsko graditeljstvo. Sgrada je sva od drva, bogatim rezbarskim uresom nakićena i bojadisana raznimi bojami te svakoga sieća nješto na slične sgrade u sriemskih selih te jedini je zahtjev, da se taj pavilon sagradjen hrvatskim novcem sačuva Hrvatskoj a da se neproda. Drvo iz kojega je radjen, deset godinah je staro te nije straha da će kasnije drvo nabreknuti il da će se štogod pokvariti. Svaka čast ide i hrvatske radnike, koji su riedkom vještinom pavilon u malo danah složili. Još nam je reći, da je pavilon sagradjen pomoćju hrvatske zemaljske vlade, občine i obrtničke komore grada Zagreba, njekojih drugih občinah i dobrovoljnim podpisivanjem, dakle narod ga je sam sagradio, a magjarske finance nisu ni krajcara doprinesle.

Pripoznati nam je, da je pavilon u naravi mnogo ljepši nego li se to iz slike suditi može; kako će ga mnogo našega naroda najbolje lično viditi i motriti.

dosad gospodovao izključivo njemački jezik. Naša pobjeda u Dalmaciji jest tim znamenitija, što se izvojevala proti zajedničkoj talijansko-srbskoj stranci, koja se i ovom prigodom osvjedočila, da joj u Dalmaciji nema budućnosti. Ali nadamo se, da će se naša braća Srbi osvijestiti, pa vratiti u kolo svoje rodjeno braće, s kojimi mogu mnogo i u Dalmaciji, a bez njih baš ništa. Vele, da se g. Bajamonti, vodja talijanske u Dalmaciji stranke, usljed te hrvatske pobjede, misli preseliti u svoju staru domovinu Italiju, odkad su tamo se bili nekada doselili tamo njegovi predji. Uvedba narodnog jezika u četiri niže razrede srednjih školah u Kranjskoj jest nam porukom, da se o iskrenosti Taaffejeve vlade nismo prevarili, pa da se i mi Hrvati u Istri možemo nadati boljoj budućnosti. Mi se u Istri nalazimo u onih istih okolnostih, u kojih se nalaze naša braća u Kranjskoj i Dalmaciji; pa što vriedi za nje, za što da novriedi i za nas? Ako uspjevaju hrvatske gimnazije u Dalmaciji, zar nebi uspjevala jedna i u Istri? Ali dà, mi još nemamo ni pučkih narodnih školah, nego nas muče nematerinskim talijanskim jezikom. Kad će već jednom kod nas biti konac bar toj u nebo vapijućoj nepravdi? Plaćati težke prireze na škole, u kojih ti se dječica otudjuju otcu i materi, to je takva bol, da joj nema imena. Kad će to prestati?

Sutra će se ministar skupnih financijah Kallay zaputiti u Bosnu i Hercegovinu, da se već jednom nastani božji mir i u onih nevoljnih pokrajinah. Kažu da će prije svega pročistiti činovničtvo, koje da je mnogo krivo tamošnjim nemirom. Čuje se još i to, da Kallay misli sazvati bosansko-hercegovačku narodnu skupštinu, da sazna iz ustiuh samoga naroda, kojo i kakve su njegove rane, pak da jih onda stane lječiti po njegovu savjetu i želji. Sav sviet zna, da su najveća rana onog naroda odnošaji, što obstoje med kmeti i njihovimi gospodari; pa ako se ti odnošaji sretno riješe, riješilo se sretno i čitavo bosansko-hercegovačko pitanje. Kod toga riešenja nevalja nikad zaboraviti, da je onaj nevoljni narod većim dielom postao tudjim kmetom, jer se prigodom turskog osvojenja nije htio odreći vjere svojih otacah. Pokorio se sili, a iz sile nikad prava, nego se silom odbija, čim se pridesila zgoda.

Sutra se otvara tršćanska obrtničko-poljodjelska izložba, koju će glavom otvoriti nj. visočanstvo carev brat, nadvojvoda Karol Ljudevit. Prekjuče sudilo se u Lavovu u Galiciji onim Rusinom, koji su bili proljetos zatvoreni tobože radi veleizdaje, a ono nisu nego samo nekoji bili odsudjeni na nekoliko mjesecih zatvora radi rušenja javnog mira.

U vanjskoj politici, Egipat pa Egipat, kao i danas petnaest danah. Englezi u Aleksandriji, a Arabi paša u Aleksandrinskoj okolici, gdje jih čeka, da se s njimi pobije. Uz Arabi pašu sav muhamedanski sviet, što tajno što javno, a uz Engleze dosad nitko pa nitko. Engleska zaklinje Italiju, neka joj ona dodje na pomoć; ali Italija odgovara, da se ona drži triuh sjevernih carstvah, koja s daleka gledaju škripac, u koji se Engleska ulovila. Nego carigradska konferencija već kada tada nagovorila turskog Sultana, neka on pošlje svoju vojsku u Egipat, da ga umiri. Sultan pristao i obećao, da hoće, ali pod tim uvjetom, ako se prije Englezi povuku iz Egipta na svoje morske oklopnjače. A Englezi? Englezi kažu, da će držati, što su zakvačili, kao svoje. Dapače traže od Sultana, neka samog Arabi pašu proglasi izdajicom. Ali Sultan neće toga nikad učiniti, jer dobro zna, da je Arabi paša razpirio na daleko i široko vatru vierskog fanatizma iliti pomamnosti, pa da bi tim neopreznim postupkom mogao najviše sebi škoditi. A Francezi? Sad i oni kažu, da je Engleskoj dosta turska pomoć, kad se već došlo do te ludosti, kako kažu, da im se opet u Egipat vrata otvore. Nego ministarstvo bijaše ipak spremno, da pošlje tamo nekoliko hiljadah vojske, da brane barem Suezki kanal. Ali eno, narodna skupština nehtiede pristati na trošak, što ga tomu treba. Usljed čega ministarstvo odstupilo, a Grévy predsjednik Republike sad nezna, da li bi sastavio drugo ministarstvo, il razpustio skupštinu. Sad dakako Englezi viču, da su jih Francezi prevarili. Tko se kod tog posla izpod brka smije, jest najprije Bismark, a onda Italija. Bismark se smije, jer je zavadio Engleze i Francoze; a Italija se smije, jer njezini dosadanji u Africi protivnici tražo njezinu ruku, o ona jih ponosito odbija. Sad neka pogodi, tko je junak, kako će ta stvar svršiti. Arabi paša pisao na Gladstona znamenito pismo, iz kojeg se najbolje vidi sva jezgra i zamašaj sadašnje egipatske razmirice, pa koje ćemo i mi štampati u dojdućem broju, a neće nikako biti u nedobu, jer se ondje stvari neće dotle ni za dlaku promieniti na bolje. O drugih ćemo stvarih, ako Bog da, drugi put pričati.

Jurina i Franina.

Ju. Kako si to očernel, Franino, kuda si se opet klatil?

Fr. Bil sam doli, po ižulah, pak da vidiš čudna koporičanja. Svi plovani, svi kurati muče se i pote okol starih knjig, a brižni plovan Malološinjski izgubit će još oči, il će ga starinska debela prašina zagušit. Svi se popi zapillli u stare glagoljske knjige, pa odgonitću...

Ju. A ča jim je vajada z Veje ill z Rima došlo, da uzkrise glagolicu staru?

Fr. Nije ne, ni z Veje ni z Rima; takove stvari duhovna pravica ne zapovida pod »moraš«. Došal ti je, brajne moj, befel da se moraju prezimena pisat, kako su i u starih matleah pisana. Drugačije, jaoh ti kože. A stare su matice skoro po svud glagoljske.

Ju. Ha, ha, ha! ta valja grošli

Fr. Pak ča se ti tako na veliko smiješ.

Ju. To nije moguće, dragi ti. To se je sanjalo komu stećišu, starčevićancu, pak se probudjen krupno šali. Hodi s fratri dragi Ti!

Fr. Istina, istina po moju duru! Da nisam štel befela, skoro da nebi verovali!

***

Ju. Frane povej mi malo te lepo prosim, ča j' to bezobraznost i neotesanost?

Fr. Bezobrazan bi bil na priliku on ki bi pisal onako kako j' pisal on kurispudent va 27. broje poročkega listića pod naslovom »Dal confine orientale dell' Istria«, kade onako baš po hajdučki napada na ljude ken ni on vredan ni da im žuzuje na postoleh odveže.

Ju. A neotesanost?

Fr. Neotesan je na priliku on ki kada pride va tuje mesto nezna poštovat ni običaji ni navad ni zajika ni ljudi ki su ga gladnega nahranili.

Ju. To je dobro zapametit.

***

Fr. Jure ča misliš ki j' pisal on artikul va 27 broje gornjega listića je A ale B ale C?

Ju. Ni ni A ni B ni C ni D ni E lego pusti me da, ću ti drugi put povedat.

Ocrnjivanja.

Porečki listić donio je u 27. broju naslovni članak »dai confini orientali dell' Istria«, gdje nastoji dokazati, da Hrvati nisu Hrvati. Mi smo i osjećamo se Hrvati, tudjinac pako punom torbom ignorancije žaleć, kako nestaje u Istri Talijanah, htio bi nevoljan, da nas Bog zna kako okrsti. S ovakvimi ljudi se neda razpravljat, ovi su zreli za ludnicu. Nu nebje to dosta! *Calumniare audacter.* Napada na naše vriedne svećenike u Liburniji, kojim lje čovjek na svietu nemože ništa prigovoriti. Veli da će na vidjelo iznieti i čine i osobe u cieloj njihovoj surovosti i opakosti (nefandezza). Našno se obće štovani župnik iz toga kraja i zastupnik na poročkom saboru, kojega je to podlo napadanje dirnulo te je zamoljen i od drugih svojih drugovah svećenikah upravio pismo na urednika porečkoga lista, u kojem prosi dopisnika, *da navede nedjela i osobe, koje je opazio u Liburniji pa da će jih veoma zadužiti.* Uredničtvo odgovara doli podpisanomu gospodinu, »da je dužno po zakonu primati izpravak samo za činjenice, koje bi se odnošile na pojedine osobe a nebi bile istinite.... te obećaje, da će u sgodno vrieme i kad mu se bude svidilo objelodaniti«. Samo brzo! Iz dolnjega pisma uvidit će naši čitatelji, da nije g. župnik tražio, da se što izpravi već jedino to, da dopisnik izadje sa stvarmi i osobami na vidjelo, jer je cielo samo osvadjivanje. Delijo, nesakrivajse, kad znadeš osvadjati, izadji na polje, ako ne, nisi pošten.

Pismo upravljeno na uredničtvo gori napomenutoga lista u talijanskom jeziku glasi u prevodu:

»Zamoljen sam od moje braće župnikah i kapelanah, neka se obratim prošnjom na dopisnika članka tiskana u Istri pod naslovom »iz Istočnih granicah Istre«, da objedani i čine, koji se ovdje i ondje dogadjaju uz morsku obalu Liburnije, i osobe, koji jih počinjuju, u cieloj njihovoj surovosti i opakosti. Nadam se, da ćete bit tako uljudan izkazati nam tu ljubav i to tim više, što se je taj dopisnik na to moralno obvezao u svojem članku uvršćenom u »Istri« 1. tek. br. 27.

Mošćenice, 17. julija 1883.

Antun Spinčić, župnik.

Različite viesti.

Izbor zastupnika u ladanjskih kotarih Kopra, Buzeta i Pirana za porečki sabor imao je biti, kao što smo poslednji put javili, na 2. augusta. Obećasmo vam, da ćemo sdogovorno sa ovdešnjim političkim društvom »Edinost« za dobo preporučiti kandidata, koji bi vas vriedno zastupao u saboru. Buduć je medjutim izbor pronešon na 9 tekućega mjeseca, pruža nam se prilika, da vam putem našega lista preporučimo čovjeka, koji uživa vaše povjerenje a taj je na prvom mjestu preporučeni »veleučeni gospodin *Vjekoslav Spinčić*, c. k. kotarski nadzornik u Kopru«. Čujemo, da je njekoliko odličnih biračah koparskoga i buzetskoga kotara došlo do njega te ga zamolilo, da primi kandidaturu. *Vjekoslav Spinčić* primio je namenjenu mu čast, na vami je sada, hoće ili neće biti vašim zastupnikom. Gosp. *Spinčića* osobno poznajemo pa ga nemožemo nego najtoplije preporučiti. Čovjek je mlad al uman, učen i pošten a uz to domaći je vaš sin, koji je iz vaše krvi potekao, poznaje vaše potrebe i nevolje, ljubi svoj rod i narod.

Gospodo birači! Jednodušno birajte ga za svojega zastupnika, nedajte se zastrašiti il odgovoriti od nikoga, pokažite, da živimo u svojoj zemlji, g. *Vjekoslav Spinčić* neka bude vaš zastupnik, U to ime pomoz Bog!

Presv. biskup Dr. Ivan Nep. Glavina prispio je 29. pr. mjeseca u 2½ popodne na vlastitom parobrodiću »Pelagosa« u Trst. Njemu na susret bijahu se podali preč. kanonici gg. *Dr. Šust* i *Strk.* U tršćanskoj luci dočekao je i pozdravio novoga biskupa dekan katedralnoga kapitula, g. namjestnik i još njekoji predstojnici obćinstih. Sakupilo se bilo i liepo množtvo pučanstva. U biskupiji ga pozdravi prošt kapitula g. *Dr. Schneider* u prisuću velikoga broja tršćanskoga svećenstva, koje ga je tamo čekalo. Nedjelu 6. augusta bit će, kao što smo već bili spomenuli, svečana inštalacija u stolnoj crkvi sv. Justa.

Otvorenje izložbe. Današnjim danom otvara se u Trstu poljodelsko-obrtnička izložba, koja će trajati do 15. Novembra tekuće godine. Danas u jutro dolazi u Trst njegova carska Visost nadvojvoda *Karl Ljudevit, brat Njeg. Veličanstva cara i kralja*, te će kao protektor u 10 satih i pol svečano otvoriti izložbu. Uz njega bit će i nadvojvode *Karl Salvator i Stefan.* Svečano slovo govorit će predsjednik izložbenoga odbora *g. Reinelt.* U programu u tu svrhu objavljenom nigdje se nespominje, da će načelnik grada Trsta gradsko tršćansko zastupstvo nije ni najmanje svečanosti za današnji dan priredilo. Svečano otvorenje popratit će gruvanje topovah sa triju ratnih brodovah, koji su usidreni nedaleko od izložbe. Do prod njekoliko danah nije se očekivalo, da će se izložba moći otvoriti na današnji dan, jer još mnogo toga nije uredjeno i trebat će kakvih 15 danah, da bude izložba gotova, nu ipak otvorila se je danas, kako je bilo iz početka odlučeno. Kod otvorenja zastupat će poslovnu Hrvatsku predsjednik trgovačko-obrtničke komore *g. Janko Grahor* i tajnik *g. Milan Krešić*, a od umjetničke strane, g. prof. *Dr. Kršnjavi.* Izložba ostat će otvorena od 1. augusta do 15. septembra od 8 satih u jutro do 6 na večer; od 16. septembra do 15. oktobra od 9 u jutro do 5 poslije podne; od 16. oktobra do 15. novembra od 10 u jutro do 4 na večer. Ulaznina bit će redovito 50 novčićah, svaki četvrtak 1 for. a svaku nedjelju 20 novčićah isto tako plaćat se 20 novčićah ulaznine pol sata prije nego li se svaki dan zatvori izložba. Svako popodne svirat će u izložbenih prostorijah dve vojničke glasbe, za želudac i grlo dobro je obskrbljeno, imade unutri gostionah i pivarnah, gdje će se moći do kasnije ljudi zadržati. Kako rekosmo u poslednjem broju, opet savjetujemo našemu pučanstvu, da udesi svoj dolazak u Trst od 1. do 15. septembra.

† **Ivan Pavao barun Polesini** zastupnik ladanjskih obćinah zapadne Istre na carevinskom viecu u Beču kao što i zastupnik na zemaljskom saboru u Poreču preminuo je 13. prošloga mjeseca nakon duge i težke bolesti u svojem rodnom mjestu Poreču u 63. godini svojega života. Posljednju počast izkazale su mu sve stranke bez razlike narodnosti. U njem gubi talijanska stranka u Istri svojega uglednoga pristašu.

† **Josipa Trinajstićeva** rodom iz sv. Mateja kod Kastva, 17 godina stara, učiteljska pripravnica u Gorici preminula je nakon kratke bolesti u Gorici dne 26. prošloga mjeseca. Na vruću njezinu želju roditelji ju prošle godine odposlaše na učiteljišće to sada na koncu školske godine mjesto da se povrati u naručaj ljubeznih roditeljah, odputila se u vječnost. Pokojna Josipa bijaše veoma čednu, marljiva i darovita djevojka, jednom riečí riesle ju sve vrline buduće učiteljice. Raztuženom otcu i razveljenoj majci neka budu ove riečí utjehom kod njihovoga nenaknadivoga gubitka! Vječni ti pokoj, prerano uvenili cviete!

† **Plata Valentin,** duh. pomoć. u Brezovici, preminuo je u gospodu dne 9. pr. Julija u rodnom si mjestu Lasicu (u Italiji), u 29 god. vieka svoga. P. N. M.

Zamjenikom poglavice bosanske uprave u civilnih stvarih u Sarajevu imenovan je po želji bosanskoga ministra Kallay-a gosp. *Teodor barun Nikolić.* O njemu piše magjarski list »Budapesti Hirlap« ovako: »Tko je on«? Bogat Torontalski posjednik, bečki stanovnik, konservativni veliknž, izobražen čovjek, četrdeset godinah mu je; Srbin je po vjeri, Niemac po jeziku a Magjar po državljanstvu... Mnogo važnije je ono pitanje, što će on tamo dole raditi. Da, ali toga još on sam nezna. Doskora će već dole putovati, s Kallayem obići zemlju i ovaj će mu već kazati. Jer osim toga, što je čestit čovjek, preporuča Nikolića za težku zadaću, koju preuzimlje, to, što je Kallayu prijatelj. Nisu htjeli, da bude adlatus Magjar; nisu htjeli, da bude Austrijanac, nisu htjeli, da bude Hrvat; civilista pako mora biti, prikladna urodjenika Bošnjaka nenadjoše, zato je postao Nikolić, koji je i Magjar i Austrijanac i Srbine. Tako magjarski list a nam je ovom prigodom primjetiti, da sada ostavljaju Bosnu i Hercegovinu zadnji valjani i vrli činovnici iz Hrvatske, dajuć mjesta magjarskim pristašem.

Nezahvalnost. Pod ovim naslovom donaša 29. broj porečkoga lista »Istria« podulji članak, gdje se gorko tuži, što je istarska i tršćanska mladež talijanske narodnosti učeća se na visokim školah u Beču i Gradcu odposlala na jednu tršćansku novinu »očitovanje«, gdje odrešito izjavljuje, da novina »Istria« neodgovara ni svojemu programu ni nadam, koje su se u nju polagale pa da joj stoga javno izrazuje svoje nepouzdanje (sconfessare). Podpisano jih je njih 42. To očitovanje preštampala je i »Istria«. Dakle smo došli do toga, da o porečkom listiću neće više da čuju ni talijanski mladići!

Iz San Francisco u Americi (Californija) šalje nam nepoznati prijatelj pod hrvatskom adresom tamošnji veliki list *»San Francisco Chronicle«*, na čemu mu budi ovim izrečena naša hvala.

Magjarska bahatost. Ovih danah sjedio u njekoj gostioni ovdje u Trstu Hrvat uz njekoliko Magjarah, koji su ovamo došli valjda radi izložbe. Med ostalim povedoše razgovor i o hrvatskom paviljonu, kojemu se sve čudi i divi, pa neznajuć kako bi radi toga svoj jal izkalili reče jedan: Hrvati su si sami svoj paviljon napravili ali mi Magjari ćemo ga platiti!

Balzac i tat. Neke noći provali tat u stan slavnoga francuskoga romanopisca Balzaca. Štropot probudi Balzaca i vidje na otvorena vrata, kako se zločinac trudi, da otvori odpiračem ormar, u kojem je misliо naći novacah. Balzac promišljaše časak, kako da se oslobodi neugodnoga gosta, pa se najednom uze glasno smijati. Tat se okrenu i smetено gledaše slavnoga pisca, a ovaj uze sada na krevetu kao lud

grohotati, da su mu suze skočile na oči. Tad se smete još jače i napokon zapita: «A što se smijete?» — «Smijem se tomu, što vi po noći tražite ovdje novacah i to krivim ključem, a ja ih ni po danu uz pravi ključ nemogu naći. Ha, ha, ha!» odgovori Balzac. Tat se na to izgubi, odkud je i došao, a Balzac spasi ovako svoju imovinu.

Tršćanski Sokol. Ovako se zove gimnastičko slovensko društvo, što se je ovih danah ustrojilo u Trstu. Imat će svoju posebnu nošnju te će kod raznih narodnih svečanostih korporativno sudjelovati.

Najstarije vino. U agio Georg u Peloponezu su našli kod prekopavanja nekoga vinograda staru bačvu, u kojoj su bili bakreni i srebrni novci, te neka tekućina, za koju priznaše kod kemičkoga iztraživanja za vino, koje je moglo biti preko 2000 godinah staro.

Živa izkuhana. Strašna nesreća dogodila se je ovih danah u pariškom «Hospice de Salpetrière». U odjelu za ludjake imala je po nalogu liečnikovu neka mlada ludjakinja Georgesova kupati se u toploj kupelji, u kojoj je imala ostati četiri ure pod nadzorom paziteljke. Paziteljka je čuvala bolestnicu sve do 10 sati u noći na propisani način. Uredjenje ovoga razdielu za ludjake jest, kako se samo sobom razumije, takovo, da paziteljima imadu uviek povjerene im bolestnike u svojoj vlasti; otvori, kojimi teče voda u žbanju, tako su visoko, da ih ludjak nemože dosegnuti rukom. Vrat bolestnika nalazi se u željeznom okrugu, koji je iznutra obložen kaučukom. Ove mjere bile su nuždne, jer se inače nebi mogli nekoji osobito biesni bolestnici uzdržati u vodi. Oko 10 sati opazi paziteljka Georgesova, da se je voda u žbanji nješto ohladila. Izpusti dakle jedan dio ohladnjele vode iz žbanje i otvori pipac, da pusti unutra vrele vode. Pustiv otvoren pipac podje ona u drugu, nješto odaljenu sobu, da donese piuhto. Ovdje se sastane s drugom paziteljkom, te zapredе s njom razgovor, zaboraviv posve, da na Georgesovu teče svedjer vrela voda. Nesretnica vikaše u smrtnih bolih, nu nitko se nije starao za tu viku, jer je na dnevnom redu. Po prilici za četvrt sata dodje druga paziteljka slučajno u kupelj, koja je bila puna vruće pare. Georgesova bje izvadjena iz žbanje mrtva. Nemarna paziteljka predana je sudu.

Opaka djetinja nošnja. Pod naslovom «Opaka djetinja nošnja» priobćuje «Social-Correspondenz» sliedeći uvaženja vriedni članak: Već toliokput se poduzela borba proti bezumnoj, nećudorednoj i zdraviju škodljivoj djetinjoj nošnji — često uzalud, a kadšto ipak s uspjehom. Tako neka ovdje opet jednom nadje mjesta nekoliko rieči opomene za zaštitu djece, prije svega djevojčicah i s njimi na korist svega mladoga spola. Već više godinah vlada pogrdni, hrdjavi običaj, da djevojčice nose sasvim kratke opravice. Kad se je on pojavio, nosile su gospoje još skutove, smatralo se razboritim, da su barem djeca nosila odielo, u kojem su se mogla slobodno kretati i igrati. Ali ta se svrha ipak nepostizava manje, ako suknjice dosižu jedan dlan široko preko gležnja, mjesto da, kao sada, jedva koljena pokrivaju, do kojih dosižu i sve dolnje suknjice i hlačice. To je ne samo ružno i nezdravo — jerbo ako čarape i koprice (Gamaschen) od vune i pokrivaju noge preko koljena, Ipak to nije nikakova dovoljna zaštita proti prehladi u zimi, imenito proti prehladi dolnjega tiela — nego najgore, što se može dogoditi ženskoj mladeži; to nedopušta, da nikne osjećaj stida ili ga ubija, gdje ga imade. Zalibože pako vidili smo ne samo sasvim malene, nego i djevojčice do 10 i 12 godinah u takovom sablažnjivom odielu, koje kod trčanja i sjedenja polovinu tiela pogledom izvrgava. Ako se tada, kao što to često biva, surovi ulični derani djeci rugaju i smiju, onda nisu ovi, nego roditelji, koji svoju djecu tako na ulicu šalju, počinili najveću surovost i dali povod istoj. Stane li tako fino odjevena djevojčica inteligentnih stališah uz to suze roniti, onda to nisu suze prohudjenog stida, nego srdjbe, da se prosti ulični deran smije rugati pomodnoj gospodjici. Time još otvrdi bezstidnost i uzpne se do stališke nadutosti. Da su se baš posljednjih godinah u velliko pomnožali najsramotniji zločini, koji su počinjeni na djeci, to je poznato. Nemora li se tuj uzbuditi misao, da bi medju timi zločimi i ovom djetinjom nošnjom mogla postojati uzročna sveza? Što se može očekivati od djece, koja se neodgojivaju stidljivo? Prije svega imademo već od toga žensku mladež, koja nezarumeniv se, uz mladu i staru gospodu gleda Makartove slike, frivolne kazališne komade itd. i čudi se i smije materam stare mode, koje takove stvari vriedjaju! Onda će jamačno takove majke do skora izumrti. Što onda dalje? Neka se ipak predoče dalnje posljedice takovih «malenkosti».

Egipatsko stanovničtvo. Današnje stanovničtvo Egipta dieli se na sliedeće skupine: 1. Fellache ili Fellachine; 2. Kopte; 3. Beduine; 4. arapske žitelje gradovah; 5. Berberine; 6. Crnce; 7. Turke; 8. Lavantine i 9. Europejce. Fellasi, egipatski seljački stališ, mogu se smatrati jezgrom egipatskoga žiteljstva. Visoki su, jaki, siromašni, a boje smeđe; njihove kuće su kukavne, a često stanuju u podzemnih rupah. Inače su Fellasi marljivi i skromni. U njihovih se rukuh nalazi sve poljsko gospodarstvo; miroljubivi su, kršni i gorljivi privrženici islama. Kopti, kojih imade do 300.000 dušah, izravni su potomci starih Egipćanah, monofizitički kršćani, a najviše ih imade u gradovih sjevernoga Egipta. Njihova duhovna glava jest patrijarka, koga zovu «Abuna», t. j. naš otac. Kopti su ponajviše zanatnici, nu jesu i manji činovnici. U Isusu poznaju samo jednu — i to božansku narav, kako je to učio Entyches, a zato se i zovu Entychijani ili monofizite. Izvrstni su računari, nu vrlo odani pjanstvu. Beduini (Bedawi) su narod nomadski, te su privrženici islama. Diele se na mnogo plemena; oni su smioni, sviestni i podnosljivi imenito u vjerozakonskom ozbiru. Arapski stanovnici gradovah (trgovci, činovnici, sluge) su indolentni, lieni, nu i inteligentni i iskreni. Imućni su, fataliste i većinom nepouzdani. Berberini, Crnci, Turci, Levantini i Europejci su tudjinci u Egiptu. Berberini su doseljenici, te im se broj godimice popunjuje iz nubijske doline niske. Nisu tako energični, marljivi i inteligentni kao Egipćani, nu nadkriljuju ove svojom čistoćom i podnosljivošću. Crnci dodjoše u Egipat najviše kao robovi. Turci — do 100.000 na broju ih — živu najviše kao vojnici, redarstvenici, činovnici i trgovci. Levantini se zovu sirijski kršćani, Armeni židovi itd. O Europejcah — ima ih oko 100.000 dušah — jest 50% Grkah, 25% Talijanah, 12% Francezah, 8% Englezah, 4% Austrijancah i 1% Njemcah. Grci tvore jezgru družtva u Aleksandriji, te su većinom kupci; Talijani imadu u rukuh mali obrt; Francezi su vrstni zanatnici za više krugove; Englezi i Austrijanci, te Niemci trgovci, činovnici, liečnici, učitelji itd. Pravi Egipat imade 5½ milljuna žiteljah.

Tisza eszlarska djevojka. Od magjarskih li stovah najviše se udesom Estherke Solymossi bavi Fügetlónsog. O preslušanju koljiča Schvarza plše taj list sliedeće: »Koljič je iz početka tajio sve. Premda si je u svojih odgovorih često protuslovio, tvrdio je ipak tvrdokorno, da on s Esterom Solymoslevom nije ima nikakova posla i u obće da o njoj nezna ni bielo. Uzalud je iztražni sudac Bary nastojao, da ga sklone na priznanje, uzalud ga upozorivao, kako si njegovi odgovori protuslove glede mjesta, vremena i okolnostih s izpovjedmi ostalih svjedokah. Ponajprije se upliši i odustane od svoje tvrdokornosti, kad je onaj obtuženik, koji je bio pokopao mrtvo tielo Esterino, tvrdio, da je to mrtvo tielo dobio od njega. Konfrontiran s tim obtuženikom, problieđi Schwarz na smrt i poče se tresti. Sukrivac njegov reče mu otvoreno u oči, da on mora biti ubojica Esterin, budući mu je on dao mrtvo tielo njezino. Uslied toga bio je Schwarz sav van sebe, nemogući iztisnuti nijedne rieči. «Sada ipak nećete više tajiti, da ste vi ubojica?» reče iztražni sudac «taj čovjek vas je odao. Hoćete li tajiti još te?» Schwarz nije više mogao tajiti. Ta epizoda proizroči okret u cieloj iztrazi. Od straha, da nebudu držani za sukrivce umorstva izpriovjedi čovjek, koji je mrtvo tielo sakrio, te splavari sve potankosti, koje su im bile poznate. Iznenada počela se je ciela stvar razjasnjivati, otežčujuće okolnosti stizahu jedna drugu, dok se je napokon moglo konstatirati, da je umorstvo počinjeno u sinagogi, i to u ritualnu svrhu. Tielo se Estherino dosad još nije našlo, iztraga se medjutim vodi nu pučanstvo u Ugarskoj na nekojih mjestih silno je uzrujano. Bude li iztraga što prije dovršena svakako će biti dobro obzirom na postojeće odnošaje stvorene udesom Esterke Solymossi U Tisza-Eszlaru nema židova, koji već nebi bio preslušan. «Magyar Polgár» javlja, da je kemičkim iztraživanjem Esterinoga odiela dokazano, da su one mrlje od krvi.

Današnji broj ima u prilogu sliku: «hrvatski pavilon na tršćanskoj izložbi».

Listnica.

P. n. g. Grubišić M. u Stinjanu: Primismo.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Uplatiše sliedeći:

1. U Gracu: Ante Tentor, pravnik 1 for., 2. Vjek. Slnčić, procienitelj u Trinajstićih 1 for., 3. U Kopru: M. Kristofić, učitelj 2 for., 4. Vjek. Spinčić, c. k. kot. šk. nadzornik 6 for., 5. Blaž Glavina, svećenik 2 for., 6. Jak. Sila, vjeroučitelj 4 for., 7. Josip Kristan, profesor 2 for., 8. Adolf Justi, učit. pripravnik 40 novč., 9. Ivan Pahorlć, svećenik u Kaldiru, (Istra) 1 for. 50 novč., 10. U Poljanah: Ivan Rumac, djak 30 novč., 11. Ivan Korić, djak. 30 novč., 12. Josip Ivanić, gimnaz. 40 novč., 13. Josip Botogaro, svećenik u Beču 2 for.

Hrvatska bibliotečica.

Ovaj niz knjižicah raznovrstnih i zanimivih, u katoličkom i hrvatskom duhu napisanih, do pro je već *do IX.* svog sveščića. *Čist dohodak triju sveščičak namienjen je u plemenite svrhe.* **Hrvatska bibliotečica** može se nabavit kod Uredničtva» Katoličke Dalmacije« u Zadru il ukupno il posebno, Nabavljajuć ju posebno, zapnla:

I. *Okružnica »Grande Manus«* n. 10
II. *Crtice o slov. liturgiji*, (strana 160) . . . . . » 60
III. *Uspomene o slavenskom hodočašću u Rim dne 5. srpnja 1881* (str. 160) . . . . . » 60
IV. *Hrvatska Vila dne 5. srpnja 1881 na slavu sv. Ćirila i Metoda* (str. 35) . . . . . » 25

☛ **Čist dohodak napomienjen Kačić-spomeniku.**

V. *Kratki životopis sv. O. Pape Lava XIII.* (str. 8) (pristuje kao liep dar učećoj se djećici) » 5

☛ **Čist dohodak za Petrov Novčić.**

VI. *Bazilika sv. Klementa u Rimu* (str. 67) . . . . . » 25
VII. *Mladi Poljoljelac* (I. i II. dio) (str. 80) . . . . . » 35
VIII. *Dvie Sluge* (str. 57) . . . . » 30

☛ **Čist dohodak za Kačić-spomenik.**

IX. *Slavenski Apostoli Kiril i Metodije* (ocjena veleuć. d.ra A. Franki) (str. 53) . . . . » 20

Tko naruči cielu Hrvatsku bibliotečicu prima ju uz ukupnu cienu od f. 2.50 franko.

Toplo se preporučaju ova djelca našemu narodu.

357-K. š. v.

Natječaj.

Izpražnjena je služba učitelja III. vrsti jednorazredne mješovito ljudske škole u Tatrah i služba učiteljice III. vrsti kod dvorazredne pučke učione u Jelšanah sa slovenskim učevnim jezikom; — služba učiteljice III. vrsti pri pučkoj školi u Rukavcu i služba podučitelja kod četvero razredne pučke učione u Kastvu, s hrvatskim učevnim jezikom.

Timi službami skopčane su plaće uredjene zemaljskim zakonom 3. studena 1874 broj 30 odnosno 10. Prosinca 1878 broj 14.

Prosioci neka izvole obložene molbe za 6 tjednah podpisanomu priposlati.

C. c. k. kotarsko školsko vieće

Velosko 16. *srpnja* 1882.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Julija 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	—	—	—	—	—	—
17	5.62	9.59	12.01	77.—	—	—
18	5.62	9.57½	—	77.05	—	—
19	5.62	9.57½	11.99	77.—	77.80	—
20	5.61	9.56½	11.98	77.05	—	—
21	5.60	9.56	11.97	77.20	77.90	—
22	5.60	9.56½	11.97	77.10	—	—
23	—	—	—	—	—	—
24	5.61	9.56½	11.98	77.10	—	—
25	5.61	9.57	11.98	77.10	77.70	—
26	5.61	9.58	—	76.90	—	—
27	5.60	9.58	11.99	77.—	—	—
28	5.60	9.58	11.98	77.05	—	—
29	5.61	9.57	11.97	77.10	—	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 30. Julija 1882.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko . . . »	86	—	95	—
S. Domingo . . . »	59	—	60	—
Rio polag vrsti . . »	39	—	62	—
Cukar austrijski . . »	35	50	37	50
tučeni . »	34	25	35	75
Cvietje trave bulače (Grisantomo) . . . . »	45	—	75	—
Tamjan sploh . . . »	30	—	45	—
Naranče, skrinjica . . »	6	—	6	50
Karube puljezke . . za 100 k.	7	50	—	—
levantinske . »	6	25	—	—
Smokve Kalamata . . »	—	—	18	—
puljezko . . »	—	—	—	—
Limuni, skrinjica . . .	5	50	59	50
Badenki lliti mendule za 100 k.	78	—	80	—
dalmatinske . . »	—	—	—	—
Lešnjaci . . . . . »	24	—	26	—
Šljive bosanske i srbsko »	26	—	27	—
» Kranjske i hrvatsko »	10	—	18	—
Pšenica ruska . . . »	10	90	11	—
ugarska . . . . »	—	—	—	—
galačka . . . . »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski . »	7	75	8	—
ugarski . . . . »	10	—	10	25
Raž . . . . . »	8	—	8	50
Ječam . . . . . »	—	—	—	—
Zob ugarska . . . . »	8	—	8	50
arbanaska . . . »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	—	11	60
Bob . . . . . »	—	—	—	—
Grašak (biž) . . . . »	10	—	15	—
Leća . . . . . »	—	—	—	—
Oriž talijanski . . . »	13	75	21	50
inglezki (kitajski) »	12	—	13	50
Vuna bosanska . . . »	100	—	110	—
morejska . . . »	118	—	125	—
arbanaska . . . »	125	—	—	—
istarska . . . »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	47	—	90	—
šlajerske » . . .	42	—	69	—
Gredo » . . .	10	80	11	40
bukovice . . . »	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti . za 100 k.	40	—	42	—
» najbolje »	48	—	63	—
» srednjo vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko . . »	41	—	42	—
istarsko . . . »	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah . »	9	20	9	40
u kasetah . »	12	—	12	25
Kože strojene naške . »	145	—	175	—
suhe volovje naške »	47	—	53	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.	85	—	105	—
dalmatinske »	70	—	100	—
kozje . . . . za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane . . »	—	50	—	60
suhe . . . »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., .	31	—	42	—
Bakalar . . . . za 100 k.	35	—	40	—
Sardele 1 baril . . .	13	—	25	—
Vitriol modri . . . za 100 k.	26	—	37	—
Maslo . . . . . »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	44	—	45	—
Salo . . . . . »	79	—	—	—
Slanina . . . . . »	80	—	—	—
Rakija otoltar 100 litarah)	—	—	—	—
Galvići istarski . . za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški . . . . »	9	—	—	—
» istarski . . . »	8	50	—	—
» dalmatinski . . »	7	50	8	—
Meklnje . . . . . »	5	—	—	—
Krupica (semolin) . . »	4	80	—	—
Lišće od javorike . . »	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh . . . . »	25	—	50	—
Med dalmat. i rieški . »	24	—	30	—
» hrvatski . . . »	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k. .	—	—	—	—
Cunjo (štrace) . . za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat . . . «	11	—	16	—
Sumpor u prahu . . . «	7	50	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 16. U Trstu 16. Augusta 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamaciju*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hnala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuputrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Zahvala.

Prilikom moga izbora poslanikom za porečki sabor čestitale su mi osobe prerazličnе zanimanjem i veoma ugledne, iz različitih stranah mile nam domovine.

U ime mužovah koji su me kandidirali, izbornikah, koji su me izabrali, u ime načelah, koja gojim, ovim se svim najsrdačnije zahvaljujem.

U Kopru, 12. augusta 1882.

Vjek. Spinčić.

BOMBA.

Javismo u poslednjem broju, da je onog dana t. j. 1. augusta Nadvojvoda Karlo Ljudevit imao svečano otvoriti ovdešnju poljodelsko-obrtničku izložbu. Kako smo javili tako je i bilo. — Izložba bila je otvorena uz gruvanje topovah i veliko slavje ali uz vrlo malo, pače nikakvo oduševljenje pučanstva grada Trsta. — Kad se nebi bilo čulo gruvanja topovah i u luci vidjelo zastavami okićenih brodovah, u gradu nitko živ nebi bio mogao reći, da je taj dan Trst slavio slavu nevidjenu, da je onog dana brat presvjetlog cara ovamo došao i izložbu, kojoj je svrha spomen 500 godišnjice utjelovljenja Trsta Austriji, svečano otvorio. Već samo to nehajstvo, ta mrzlina koja se svuda opažala, nije dala na dobro slutiti, prem je prvi a i drugi dan do 9. ure na večer sve u redu teklo i proteklo. Ta se stvar, da se naime nije mir nigdje poremetio, reć bi i dopisnikom raznih novinah, koji su tom prilikom bili ovamo došli, tako važnom činila, da se dan kašnje po svih novinah čitalo, kako je liepo što se u Trstu izložba otvorila, a da nije nitko javni mir nit izdaleka porometiti pokušao.

Nu onaj mir nije bio drugo nego obična tišina, preteča strašne oluje, koja se bližala i koja se 2. t. m. na večer oko 9. ure na grad Trst svalila.

Nj. Visost nadvojvoda Karl Ljudevit obaviv svoj posao imao je dne 3. u jutro odputovati. Ovdešnje veteransko družtvo, koje sastoji iz samih izsluženih vojnikah i dakako dobrih Austrijanacah, priredilo je u predvečer odlazka spomenutom nadvojvodi u čast sjajnu bakljadu, i uz svirku svoje družtvene glasbe, odputilo se posle 8. ure na večer iz vojničke kasarne pod prozore namjestničke palače, u kojoj je stanovala Nj. V. Al na jednom sa prozora jedne kuće na »korsu« pade pred samoga predsjednika toga družtva bomba praskavica, koja uz strašan prasak prasne i okolo se nahodeće, koje ubije, koje do smrti rani. Jedan je mladić odmah mrtav ostao, a do 12 njih, što veteranah, što gradjanah, koji su uz glasbu hodili, bje koji laglje koji teže, ranjeno.

Prem su veterani medjutim ostaviv ranjene dalje išli ko da se nije ništa dogodilo i pod prozori nadvojvode nekoliko komadah odsvirali, vičuć »evviva«, »živio« »hoch« to ipak kao munja razsu se glas o mrzkom atentatu po cielom gradu i domala od jednoga kraja monarkije do drugoga sve duhove silno potrese. Po onom što se je nekoliko danah prije dogodilo, razboriti ljudi nisu mogli vjerovati, da će ciela stvar onako mirno proći, kako se, sudeć po prvom danu, očekivati moglo, ali ipak nitko se nije nadao kakovoj bombi, već najviše kojoj petardi ili sličnoj demonstraciji. U najnovije bo doba ustrojilo se ovdje pod imenom »circolo Triestino Garibaldi« tajno družtvo irredentašah, koje si svrhom postavilo osujetiti po mogućnosti uspjeh izložbe, o kojoj oni, baš radi svrhe u koju je priredjena, neće niti da čuju. To je družtvo pred njekoliko danah prosulo po gradu množinu proglasah, u kojih se grozilo onim koji budu izložbu pohodili; a malo danah pred njezinim otvorenjem ovdešnjem novo ustrojivšemu se radničkom družtvu »unione operaja triestina« koje je carevini privržono, bje ukradjena nova zastava, baš onog dana kad se imala uz veliko slavlje blagosloviti, a predsjedniku istoga družtva bio je poslan njezin pepeo.

To su bili znaci da irredentaši živu i da živo rade, i čovjek koji je to sve znao, morao se nadati kakovoj demonstraciji, ali ipak kako gori rekosmo, da će ovi ljudi ćak za bombom segnuti, pak stati mirne i nedužne ljude ubijati o tomu nije nitko ni pomislio mogao. Samo toj okolnosti, da na takova šta nije nitko pripravan biti mogao, ima se pripisati veliki utisak, koji je to bezdjelo učinilo na pučanstvo ovog grada i na narode monarkije, i kojemu se oduška dalo u raznih novinah od kojih svako opet po svojih interesih stvar tumači i posledice joj nagadja.

Štampa većine bečkog parlamenta ko u jedan glas zavapi, da se već nesmije oklievati niti dalje tjerati politiku, kojom su irredentaši toliko ojačali, pa da se željeznom rukom mora već jednom tu ažđaju ugušiti; dočim židovska bečka štampa, koja još uvjek u Talijanih vidi svoje saveznike proti Slavenstvu, opominje samo Tršćane, nek se kano takovih komedijah, jer da tim samo Slovencem koristiti mogu. Nije toj štampi do časti monarkije, koju ovakova bezdjela duboko ponizuju, nije joj niti do njezina mira i sreće već samo do toga da se Slaveni nepodignu. Tako misli i ovdešnja »Triester Zeitung« prem joj je glavni urednik od one bombe skoro zaglavio. Ona je danas prva, koja izpričaje Talijane, očito iz straha, da to nebi po nesreći pomoglo Slavenom, koje ona baš od srca mrzi.

Što se nas tiče, mi možemo otvoreno kazati da ljude, koji se ovimi sredstvi služe, i tobože za pomoći svojoj stvari, razbojnički na ulici mirne ljude ubijaju, daleko većimi zločinci smatramo nego li n. pr. ruske nihiliste, koji su napram ovim kukavicam, koji bacaju bombe pak se sakrivaju, pravi heroji. Nihilisti bo idu iz principa proti stanovitim osobam, za koje misle, da su na putu njihovim osnovam i željam, pa svoj život u pogibelj stavljaju, i još k tomu prije po dva i tri puta dotičnu osobu opomenu, dočim ovi napadaju na mirne i nedužne ljude iz busije znajuć da makar ih na hiljade ubili svojoj stvari nemogu ni najmanje koristiti. S druge strane pak moramo reći, da nas ona bomba, prem njoj se ni mi nadali nismo, nije baš toliko iznenadila. Mi smo naime i prije znali, da sjeme posijano i pomno gojeno nemože bez ploda ostati; mi smo znali da se od razmaženа djeteta nemožemo drugomu nadati; a da je irredenta u Trstu i Istri pravo razmaženo diete nezdrave politike protivnikah svega, što je slavensko, o tom valjda nitko podvojiti neće. Kad nebi naši Talijani tako razmaženi bili, oni se lje nebi toliko koprcali, jer mi u istinu kamogod okom svrnuli, kamo se god obratili, nigdje nemožemo naći uzroka tolikom nezadovoljstvu. Mi bo nigdje nevidimo ni u Trstu ni u cieloj Istri znaka kakove druge vlade ili uprave doli čisto talijanske, i kad bi bielo-crvenu zastavu na sv. Justu talijanska trobojnica zamienila, jedva bi se po našem mnienju štogod našlo što bi promieniti, potalijaniti trebalo! Škole, uredi, sabori i razni odbori, sve je talijansko od najvišeg činovnika pa do najnižeg nećete naći u ovih pokrajinah, koje Austrijanci «talijanskimi» zovu, nigdje jednoga koji nebi talijanski govorio i sa strankami bud pismeno bud ustmeno općio. Brodarstvo i pomorstvo, obrt i trgovina, sav javni i privatni život u talijanskih je rukuh, tako da se mi više puta pitamo, što bi ovi ljudi jošte radi? zar zbilja misle, da bi pod talijanskom vladom slobodniji bili? Imaju sve i svašta, pa još uvjek jadikuju i viču baš kao i razmaženo gospodsko diete, koje pošto se svega dobroga nasitilo i naigralo svakovrstnimi igračkami koje mu roditelji na prvi zahtjev brže bolje pružili, neznajuć već što da želi, od dosade stane se drečiti i derati da svu okolicu uzbuni.

A što bi tek ova gospoda činila kad bi njim bilo, kako je nam Hrvatom u Istri? Što bi onda radili kad njim se jezika nebi pripoznavalo, niti zvalo onim imenom, koje ga ide, kad bi im se o životu i imetku sudilo i pisalo u jeziku, koga nerazumiju, kad bi ih se sililo da djecu svoju šilju u škole u kojih njihovom jeziku ni traga neima, pače u škole u kojih se nastoji, da se u mlada ona srca usije prezir do vlastitog im roda i imena, do vlastitog im materinskog jezika, kad se u tih školah tako daleko ide da se dječak, kad jih svrši, srami svoje majke, roda i jezika za kojega se pred njim neima drugih izrazah, do li «schiavo», «barbaro» «villano»? Što bi onda radili, kad bi njim c. kr. činovnici onako liepo govorili o jeziku i govoru, koga nerazumiju i na nje same, kad bi zatražili da im se u njihovom jeziku piše i govori, kako to zakon propisuje, pa im govorili takova što tražiti, da će reći dizati se proti vladi, zakonu i samomu caru? Što bi rekli da bi im ti isti ljudi–prem tudjinci–išli po krčmah ljude nagovarati, da u svoje škole, u koliko bi im narodne bile, uvedu tudji njim nerazumljivi jezik, jer da s njihovim i onako neće ni kud ni kamo? Što bi ti ljudi rekli, kad bi im se branilo, kao što se to nam u najnovije doba čini, njihova talijanska imena talijanski pisati pod izlikom da im činovnici ta imena tako pisana čitati neznaju? Što bi činili, pitamo mi, ti ljudi kad se njih nebi ni ljudmi smatralo, nego ih se robovi «schiavi» nazivalo. Mi neznamo što bi ti ljudi onda činili, ali ipak dvojimo da bi ih volja bila bombami se igrati.

Mi ovim medjutim nećemo da kažemo da se sa Talijani mora onako postupati, ko što se s nami postupa, ili da se nam pomaže na škodu njihovu. Ne! mi toga netražimo jer znamo da bi to značilo tlačiti, na zid pritiskati, a to mi nebi nikom svjetovali pošto znamo da je svaka sila do vremena, i da za svakom akcijom sliedi reakcija, koja nije uvjek spasonosna. Mi samo tražimo da se nas u razvoju i napredku nepreči; da nam se dopusti da svoju djecu u svojem hrvatskom jeziku odgajamo; da se našemu jeziku dakle otvore vrata u škole i urede kako nam to zakoni daju, da nas se konačno već jednom oslobodi nesnosne talijanske kuratele koju nam se nametnulo, pa da onda vidimo, hoće li nestati i bombah i petardah a i same irredente.

To je ono što mi ovom prilikom spominjemo, te zato i ovaj put zaključujemo:

Istra hrvatska znači Istra »spašena«; Istra talijanska znači Istra »nespašena« t. j. izgubljena.

Izbor zastupnika u Kopru.

Pobjeda je naša i to takva, kakve nismo u današnjih okolnostih očekivali. *Šestdeset* izbornikah glasovalo je

za našega kandidata »*Vjekoslava Spinčića*«, trinajst ih je samo dalo svoj glas talijanskomu kandidatu. Slava ide sviestne i složne slovenske i hrvatske izbornike, znak je to bolje budućnosti. Ovdje sliedi opis samoga izbora:

Iz Koparščine, *9. augusta 1882.* — Nebijaše baš sretna misao dra. Liona što se je već na svrsi šestgodišnje periode zasjedanja odrekao mandata. Zasjedanjo može još trajati tjedan, dva. Pak za to prouzročio je g. Lion truda i oblastim i izbornikom. Neki naših mislili su nit zauzeti se za stvar. Pustiti nek ide kako mu drago za sada, pak pripraviti se za budaću periodu čim bolje. Nu većina izbornikah odlučila je drugačije. Valja već sad omjeriti si sile, da se jin tim bolje upoznade za poslije.

Ureklo se sastanak u Kubed. Tu se je sastalo više muževah kotara. Pogovorili se, posavjetovali se o osobi, koju da kandidiraju. Izabrali ju. Poslali joj odaslanstvo i ponudili joj kandidaturu. Saznav za sve okolnosti, ta osoba poprimila je častan ponudjen joj posao.

Došlo je do izbora izbornikah u pojedinih občinah, Naši su glavno nastojali, da izaberu takovimi muževe pojekle imuće, bar nezadužene, i tim neodvisne od nikoga. Znali su da je često baš siromaštvo, zaduženost izbornikah kriva bila, da su podlegli, da su na grožnje, da će njim se sve prodati, glasovali za kandidata neprijateljsko njim stranke, protivne njim narodnosti. U jednoj občini, najmo buzetskoj, čini se da nije moglo do toga doći. Oglasi, koji su ustanovljivali dan izbora izbornikah, prekasno su došli našim ljudem do znanja. Protivnici su samo na dobu saznali i pripravni bili. Došlo jih je desetak da bira dvadeset i tri izbornika. I izabrali jih po svojoj dragoj volji, a težko, da nerećem nemoguće bilo je našim saznati, koji su ti izabranici. Talijanska i talijanaška stranka dakako da jih je poznala.

Ona je i dalje sizala. Koparska gospoda od lista »Provincia« pisala glavarem drugih njekih občinah, da njim priobće imena izabranikah. Saznav za ovo pisali su njim, da glasuju za njihova kandidata, Njekomu su laskali, drugoga su nagovarali, trećemu su se grozili itd. Sve su tajno radili, a nit se je s kandidatom na svjetlo došlo a čini se nije nit moglo doći. Jedno je zastupničko mjesto, a više bijaše njihovih muževah, koji bi bili radi ili za koje se je bar govorilo da su kandidati.

Jedan je načelnik koparski dr. Gambini. Drugi načelnik buzetski Clarici iz Kluriča. I dočim se je uganjalo koji da bude od te dvojice, skočio je na površinu dr. Del Bello c. kr. bilježnik buzetskoga sudbenoga kotara sa sielom u Kopru. Muž je to mlad, koj je već drugi put u ovom kotaru kušao sriću.

Približavao se je dan izbora. Protivnici računali još dan pred izborom na sigurnu pobjedu, a već bi i sam njihov kandidat zaduji spomenut.

U Kopru sakupijala se je četa već za rana. Njekoliko Kopranah vrzlo se je oko izbornikah, i nastojalo jih pridobiti za dra. Del Bello. Jedan, takodjer izbornik, a činovnik u koparskoj gradskoj bolnici sastao je izbornika dugujećega nješto bolnici. Za koga ćeš glasovati? To je moj posao. — Valjda ćeš glasovati za dra. del Bello? To je moj posao. — Al znaj, zapreti mu prstom i rieču, da duguješ bolnici! Znam, odgovori i platiti ću svoj dug. Glasovao je za jednoga ili drugoga kandidata, ja sam dužnik, i pošteno ću platiti, i radi duga neću se nikomu prodavati, već glasovati po svojoj sviesti.

Došla je i deseta ura. Izbornici sakupljali se u dvorani. C. kr. kapetan rekao je njekoliko riečih talijanski i slovenski. Imenovao je tri člana izbornoga odbora i dao izabrati po izbornicih četiri druga. Predsjednikom odboru bijaše velezaslužni dolinski dekan *Juraj Jan* muž, koji se kod izbora i drugače mnogo za narodnu stvar brine. Ugledali se i drugi svećenici u vriednoga starinu! Pročitav on i raztumačiv njeke zakone talijanski i slovenski prešlo se je na glasovanje. Pregledalo se je i pobrojilo glasove. Od 82 imajuća pravo glasovati, glasovalo jih 73. A uspjeh?

60 glasovah dobio je *Vjekoslav Spinčić*, kotarski školski nadzornik, proglašeni kandidatom u Kubedu, a 13 glasovah dr. Del Bello.

Brojevi su to takovi, da nije vredno razmjera nit postavljati.

Uspjeh stranke »Naše Sloge« i »Edinosti« je to takav, kakova još doživila nije.

Veselje medju izbornici bez razlike na občine, na zanimanje, bez ikakve razlike, bijaše veliko: Većina njih sastala se u jednoj gostioni i tu se uz pokrepu razgovorila, razveselila.

Osim brojevno znamenitosti ima uspjeh još dvoju.

Stranka naša, Hrvati sa Slovenci, napreduje i lepo napreduje. Sviest narodnja širi se po svim občinah kotara.

Kod posliednjih izborah bila su u sve 73 izbornika. Došli su svi glasovati. Kandidat naše stranke, dr. Lion, dobio je je ako se dobro sjećamo 39 glasovah, njegov protukandidat dr. Del Bello 34. Veoma su si blizu bili, a kako su se sad razdalečili! Napredak je to neizmjeran.

Izbornici bijahu iz svih deveterih občinah kotara: piranske, izolanske, koparske, miljske, dolinske, dekanske, pomjanske, buzetske i ročke.

Iz koparske občine glasovao je za dra. Del Bello samo jedan, onaj spomenuti članovnik u koparskoj bolnici, Talijan, s čega mu niko nezamjera. Iz buzetske občine glovalo jih je za istoga 12. A i tu valja da se sjetite što rekoh na početku o izboru izbornikah. Nadalje: Buzetska občina, koja je dosad uvjek skoro punim brojem protivničkih izbornikah zastupana bila, koja ima sad 23 izbornika, dala je samo 12 glasovah našemu protivniku. Ostali buzetski izbornici ili su ostali kod kuće ili su takodjer glasovali za Vjekoslava Spinčića. A zanj su glasovali takodjer svi izbornici ostalih sedam občinah uz trojicu od četvorice koparskih.

Nije čudo za Dolinu, koja je već probudjena, nit toliko za Dekane pa nit Pomjan. To su Vam čisto slovenske občine. Iznenadili su i najbolja očekivanja izbornici ostalih občinah. Oni ili su iz selah pridruženih gradovom talijanskim, Piranu, Izoli, Kopru i Miljam, ili iz občinah u kojih se talijanstvo umjetno uzdržaje kao što je Buzet i Roč. Poglavarstva su njim talijanska ili talijanaška, a oni su ipak hrvatski ili slovenski glasovali. Progledali su. Barem so mogu s izabranim pogovoriti u svojem jeziku. Uz Dolince, Dekance, Pomjance, živili Kaštelci i Padenci te Lazarečani, živili Plavjani i Hrvatini, živili Ročani i Buzečani, živili svi sviestni izbornici! Od dvanajstorice Buzečahah glasovavših nam protivno njekoj, kao što je g. Grozich i gospoda sad bez gospoštije grofovi Walderstein, težko da će se na skoro popraviti. Za sad bar njim je u interesu glasovati za Talijane. Ostali nadamo se će skoro progledati, kao što su već mnogi njihovi suobćinari progledali, koji se nedaju kao ovce voditi nit kao volovi kupovati. Idu radje pješke nog da se voze, jedu radje za malenim stolom nego za velikim, bezplatno nego s pladem, samo da si očuvaju poštenje, da nelzgube dobra glasa. Znadu da dobar glas daleko zadje, a zao još dalje, da valja dobar glas više nego zlatan pas.

Pobjeda naša je sjajna, sjanija neg bijaše još lkad.

S njom pak se nesmjemo uzobjesiliti nit uzholiti. Stvar uzimlje svoj tečaj. Talijani i Talijanaši su poraženi kako još nikad s ovkraj Učke. Al oni neće još položiti svoga oružja. Pripravljati će se na što žešći boj kod budućih izborah. Na nami je da jih što žešće odbijemo, da se što bolje oboružamo.

Otvorenje tršćanske izložbe.

Gruvanje topovah u jutro dne 1. tek. mjeseca obznanilo tršćanskim stanovnikom, da je došla njegova carska Visost *Karol Ljudevit, brat njeg. Veličanstva*, da kao protektor otvori izložbu. Na kolodvoru dočekali ga nadvojvode *Ljudevit Salvator i Stefan*, namjestnik, biskup, gradski načelnik i mnogo drugih dostojanstvenikah. Pučanstvo ga na kolodvoru pozdravilo sa »evviva« i »živio«. Njegova Visost odsjela je u namjestničkoj palači. U gradu nije se opazilo ništa izvanredna, ljudi su išli kao i druge dneve po svojem poslu, jedino mnogobrojne zastave izkićene po mnogobrojnih brodovih i parobrodih u luci bijahu znakom, da se njekako neobična događaja. Tršćansko zastupstvo nije priredilo nikakve svečanosti. U izloženene prostore imali su taj dan do podne pristup samo naročito za tu svečanost pozvani. Oko 10 satih odvede se nadvojvoda pokrovitelj u izložbu, gdje ga na balkonu carskoga pavilona pozdravi predsjednik izložbenoga odbora *Reinelt* talijanskim govorom. Iztaknuo je kako se je Trst god. 1382 svojevoljno podao u zaštitu kući habsburžkoj te da sada poslije 500 godinah žele gradjani tršćanski svetkovati tu uspomenu obrtničko-potjodelskom izložbom. Zahvaljuje se da je osobno došla Nj. Visost otvoriti izložbu moleć da ju otvorenom proglasi.

Njegova c. Visost odgovori takodjer talijanski sliedeće:

»Izričem središnjemu odboru najživlju hvalu za srdačne rieči, koje su na mene upravljene. Radujem se vrlo, što mogu otvoriti obrtničko i ratarsku tršćansku izložbu, te so tim načinom mogu uvjeriti o sjajnom napredku, koji je naša produkcija u posljednje vrieme učinila. Kao član carske kuće radujem se dvostruko, što se izložba ustvorila u doba, gdje grad slavi peto stoleće svoga sjedinjenja sa našom domovinom. Želim živo, da podhvat najbolje uspije i da odatle tako za Trst kao i za čitavu Austro-Ugarsku priraste novi sjaj i korist. To želim najiskrenije te tim izložbu proglašujem otvorenom«.

Sad zaore topovi sa kaštela i sa ratnih brodovah usidrenih u miljskom zaljevu nedaleko od izložbe. Nadvojvoda sa pratnjom; med kojom se je nalazio i ministar trgovine *barun Pino*, pregledao jedan dio izložbe te pristupio u odiel, gdje su Madjari svoje stvari izložili. Tu ga u madjarskoj službi stojeći Hrvat *dr. Herić* pozdravi u madjarskom jeziku a nadvojvoda shodno i odgovori. Poslije pohodi carski pavilon gdje se je malko jelom okriepio. Okolo 1½ sata popodne stupi nadvojvoda sa pratnjom u hrvatski pavilon pred kojim se vije hrvatska trobojnica, gdje ga predsjednik zagrebačke trgovačke komore *g. Grahor* pozdravi sledećim govorom u *njemačkom jeziku*:

»Vaša c. i. kr. Visosti! U ime vazda vjernoga hrvatskoga naroda, komu je dano pridružiti se kulturnomu boju svih plemenah, što su podvrženi sjajnoj habsburžkoj kući, uslobodjujem se Vašu c. Visost najdubljim počitanjem pozdraviti i najpokornije umoliti, da Vaša c. Visost blagoizvoli naša vjerno odana čuvstva protumačiti pred Nj. Veličanstvom, premilostivim carem i kraljem, komu pod geslom »viribus unitis« ovim čednim načinom, koliko naša sredstva dosižu, prinosimo naše poklonstvo. *(Nastavljajuć hrvatski)*: Bog uzdrži Nj. c. i kr. Veličanstvo, Bog poživi Vašu c. i kr. Visost.

Nadvojvoda se izabranimi riečmi zahvali te reče doslovce: »Vrlo mi je milo, da kod ove sgode i Hrvatska sudjeluje u tako liepom obliku kod tršćanske izložbe«.

Prisutni Hrvati i njekoji Slovenci poprate taj odgovor sa živahnim »živio«. Nadvojvodi tumačili su pojedine predmete prof. *dr. Kršnjavi* i tajnik komore zagrebačke *g. Krešić*. U pratnji Njegove Visosti bio je nadvojvoda Stjepan, mladi oficir ratne mornarice, koji se je jako zauzimao za odnošaje gospodarstva u Hrvatskoj. Govori dosta liepo i čisto hrvatski to je sa Hrvati tim jezikom obćio. Oba nadvojvode blagoizvoliše primiti u zlato vezena izvješća zagrebačke trgovačke komore, koja im tajnik u ime komore preda. Hrvatski pavilon učinio je liepi utisak ne samo na obe Visosti nego i na cielu pratnju. Hrvatska se je svojim pavilonom i izloženimi predmeti neobično odlikovala. Mnogo njih dobilo je sasvim drugi pojam o Hrvatih i o Hrvatskoj, o kojih se u tudjinskih novinah riedko kad dobro i povoljno piše.

Iz hrvatskoga pavilona podje njegova Visost u pomorski a zatim u bosansko-hercegovački odiel, gdje ga je za tu svrhu izaslani komesar bosansko vlade pozdravio. Bosna izložila je liepi broj svojih vrstnih domaćih proizvodah. Oko 4. uro vrau se nadvojvoda sa pratnjom u namjestničku palaču, gdje su počele »udience« t. j. sprejeto je više gospode i predstojnikah pojedinih društvah. Zatim sliedio je svečani objed, kod koga je prisustvovalo više otmenih ličah. Isto večeri izložba bje razsvetljena raznolikimi vatrami i vatrometi. Miljski zaljev i ratni brodovi u njem bijahu krasno razsvetljeni. Nadvojvoda pratio je taj divni prizor sa parobroda. Pučanstvo pozdravljalo je njeg. Visost a osobito čulo se je »Živio car«. Tim je svršio prvi dan izložbe. Poslije podne istoga dnova moglo se je u izložbu uz cienu od jedne forinte.

Sliedećim dnevom (2. augusta) odpeljao se je nadvojvoda već ranim jutrom u njeku tvornicu, zatim u Lloydov arsenal. Posjetio je kasnije »Stabilimento tecnico« u sv. Roku te se vratio opet u izložbu, da ju na novo pregleda. Poslije podne oko 5 satih bio je opet svečani objed, kod kojega je prisustvovalo 30 osobah, izmed kojih i predsjednik trgovačke komore u Zagrebu g. Grahor.

Za objedom odveze se nadvojvoda sa parobrodom u Miramar, odkud se je vratio oko 9 uro na večer. Pred namjestničkom palačom svirala je vojnička glasba. Prama desetoj uri dodju veterani sa bakljami i glasbom, nakon što je bio na nje počinjen atentat, koji priobćujemo na drugom mjestu. Dne 4. u jutro ostavi nadvojvoda grad Trst odputiv se u Ogiej (Aquileja) u Goričkoj, gdje je otvorio novoustrojeni državni muzej.

Atentat 2. augusta.

Veteransko društvo sa svojom glasbom priredilo je za 2. augusta na večer u čast Nj. Visosti *Karla Ljudevita* svečanu bakljadu, koja je imala ići od vojničke kazarne po »Corsu« do namjestničke palače, gdje je boravila Njeg. Visost. Prolazeć isto društvo pračeno silnom svjetinom glavnu ulicu »Corso« iznenada bačena je iz njeke kuće na polovici «Corso» blizu gostione »Aquila nera« pred zapovjednika veteranskoga društva *bomba*, koja je uz žestoki prasak esplodirala. Bomba bijaše od livenoga željeza i od kakova dva centimetra jakosti; imala je siske (pistone) od kojih su četiri nadjena na pločiuku sa mnogimi explodiranimi komadi. Med veterani, bakljaši i pučanstvom zavlada neopisiv strah, na prvi se mah nije znalo, jeli je tko ranjen il ubijen, nu za malo vidilo se užasnih posliedicah. Dr. Aleksander Dorn, glavni urednik «Triester Zeitung», koji je kao član veteranskoga društva maršira uz predsjednika zavliče ovomu «Rücke, nogu sam izgubio», komad bombe sdrobio mu obadvie kosti donjega stegna. Osim Dorna težko su ranjeni veterani Karl Hubmann, E. Bajt, A. Zuljan, Ivan Jakšić, Miha Gasparič, i M. Milič. Njekolicina njih je lahko ranjena, nu ti podjoše svojoj kući, dočim su ostali odnešeni u bolnicu. Iz početka mislilo se je, da nije ova nesretna bomba uzela nikomu života, nu u kratko se razširi glas, da je mladi djak, Angelo Forti, star 14 godinah sa zadobivenih ranah preminuo dočim su za u bolnicu nosili Biednika. Nastanjen je bio sa svojom majkom i braćom u gostioni »Aquila nera« te je htio iz bliza viditi sjajan prolaz bakljade, kad mu eno odletjeli komad bombe prereže vratne žile i tako zadade naglu smrt! Prasak bombe prouzroči veliki nered te videć zapovjednici, da će se bakljada razpršiti, poredaju brzo bolje svoje veterane te jih u liepom redu povedu dalje pustiv ranjene drugim brižljivim rukam. Bakljada dospije uz burno odobravanje i oduševljenje do namjestničke palače, gdje je glasba zasvirala carsku hymnu, koja je bila s uzhitom primljena. Predsjednik veteranskoga društva Račke pozdravi nadvojvodu, koji je bio priredjenom bakljadom vele iznenadjen.

Počinjen zločin uzrujao je svakoga dobro mislećega čovjeka. Što su učinili oni nevini ljudi, da se jih razbojnički napada? Za stalno je, da je atentat bio namenjen predsjedniku veteranskoga društva, koji je medjutim neozledjen ostao. Med pučanstvom zavlada najžešća ogorčenost, sve glavne ulice bijahu pune ljudstva, sve se sgražalo nad počinjenim zločinom. Hrpe ljudih sakupile se pod uredničtvom ovdašnjega iridentskoga lista »Indipendente« te vikahu »smrt, dole snjim«, njekolicina skinu ploču firme razbiv ujedno prozore. Malo kasnije sakupilo se više stotinah ljudih pred kavanom Litke, koja je poznata kao glavni stan ovdašnjih iridentarah. Svjetina stala je tu zviždati, psikati, vikati i poklinjati te bi bila sve polupala, da nije policija branila. Vikalo se »*van s irridentarie*«, »*dole s progressoma*« »*dole s Indipendentom*« »*van s Taljani*« »*Živila Austrija*« »*Živio car Franjo Josip*« »*Živio nadvojvoda Karol Ljudevit*«. Budući liepi dio židovah prianja uz irridente, to se čulo i »Van sa židovi« i. t. d.

Ovakvi prizori opetovali su se i sledećih danah, 3. 4. i 5. augusta na večer, svjetina je bila silno ogorčena, btjela je pokazati svoj gnjes vidivim načinom, da nemisle irridentari, da su oni gospoduri u Trstu. Izvanrednom naporu policije pošlo je napokon uzpostaviti red, koji sada vlada u Trstu. Četvrtoga augusta bio je svečani sprovod poginuloga Angela Forti na trošak veteranskoga društva. Više biljadah ljudih priteklo je, da izkaže posliednju čast na takav grozan način umrlomu mladiću, glavni dostojanstvenici grada Trsta koracahu za turobnim liesom.

Ovo nečuveno zlodjelo uzbudilo ne samo grad Trst nego cielu državu. Sa svijuh strana izražala se negodovanje nad ovim zločinom, cielo novinstvo Austrije i izvan nje osudjuje ovaj postupak sakritih fanatikah. Trgovačka komora došla je k zastupniku namjestničtva, da radi kukavnoga bezdjela izrazi svoju ogorčenost i najdubiju indignaciju. Sazvano je bilo u tu svrhu i gradsko vieće. Od 53 gradska zastupnika došlo jih 37 na sjednicu, kolovodje talijanske stranke nisu pronašli za vriedno, da dodju izraziti svoje negodovanje. U toj sjednici izrazilo je i gradsko vieće svoje osjećaje ogavlja i ogorčenosti, kojim je obuzeto svekoliko gradjanstvo. *Dà i Njegovo Veličanstvo Franjo Josip* popitao se telegrafično za stanje ranjenikah te jim izrazio svoje sućut.

Policija i državno odvjetničtvo traži i iztražuje, da pronadje krivca ili krivce, više njih se je već zatvorilo nu nečuje još ništa, dali se je ušlo u trag zločincem. Svakako je slutit, da je u Trstu dobro uredjeno tajno društvo, koje ima državi praviti u svakoj sgodi neprilikah, koje se nežaca ni zločina samo da svoj cilj postigne. Vidit ćemo kako će se na to pozvani organi sada vladati. Našim ćemo pako čitateljem javiti, ako i kako se bude daljo stvar razvila te jih upozorujemo na današnji uvodni članak.

DOPISI.

Iz Koparskoga kotara.

Prošloga mjeseca imao je odbor »slov. učiteljskoga društva za koparski kotar« svoju drugu godišnju sjednicu u Kubedu sa sledećim dnevnim redom: 1) Primljenje i potvrda novih članovah. 2) Pogovor o peticiji na kotarsko školsko vieće za ustrojenje mjestnih škoiskih viećah kod svake škole i 3) Posavjetovanja. — Pristupilo je k društvu 10 članovah iz Kranjske, Krasa i tršćanske okolice, koje je odbor radostno u društvo primio i potvrdio. Sad ima društvo 45 članovah. O peticiji, koja se osniva na §. 7 zomaljskoga zakona od 27. julija 1875, preporuča predsjednik, da jedan odbornik za budaću skupštinu izradi temeljit predlog, u kojem da se 1) opiše siromašno životarenje sadanjih mjestnih školskih viećah, koja obsižu više škola, 2) dokaže potrebu i korist takvih školskih viećah, koja nemaju pod sobom više škola, nu da su življa i radinija, 3) preporuča

skupštini peticiju na kotarsko školsko vieće za povećanje školskih mjestnih viećah u smislu napomenutoga zakona. Tu zadaću preuze predsjednik. S povećanjem školskih mjestnih viećah zadobit će učiteljstvo i svećenstvo više prava, koja jim po zakonu i naravi pripadaju. Kad jedno mjestno školsko vieće zapovjeda sa 10 školah, to se za svoju bližnju školu nješto brine a za ostale se malo ili ništa nebrine! Nadat se je, da će kotarsko školsko vieće uslišati ovaj opravdan zahtjev. Nadalje je odbor zaključio, da ide deputacija g. prof. Juliju Kleinmayeru kao članu i bivšemu učitelju i to da mu čestita na imenovanju za profesora u Gorici, da mu se zahvali na njegovom dosadanjem djelovanju po društvo. Deputacija izvršilo je povjerenu jim zadaću. Prof. Kleinmayer obećao je, da će i nadalje u društvu ostati te ga i po mogućnosti podupirati. Živio!

U Barbanu, *početkom augusta 1882.*

Čitao sam u porečkom listiću dva dopisa: prvi datiran iz Vodnjana, i drugi iz Barbana, obadvojica pleći, ilmajući, strugajući i zube si podkusajući na hrvatskoj pučkoj našoj školi. Nu, što bi bilo ovaj dopisnik? Da se sadašnja hrvatska škola promjeni u talijansku; i to dokazuje tako jednostavno i bistro, da se o ovoj najskrajnoj nuždi osviedočiti mora i najpriprostiji soljan! Eto vam logike dopisnika: Jezik puka barbanske obćine jest srbsko-hrvatsko-ilirski, što svjedoče Dolabella — Dobrovsky — Tommaseo i drugi; zato rečenog puka djeca, — koja bez obzira na svoj prohtjak tvrdoglavo govore i ona isti jezik, jezik svojih roditeljah, moraju prve početke svoje naobražbe primati u tudjem jim jeziku — u talijanskom —, koga nerazumiju. — Sakrite se, vi pedagogi, svega naobraženoga svieta; zastidi se i ti, koji si prvi podignuo glas za razvitak dara izvorne i vlastite naobražbe, što ga je Bog svakoj narodnosti posebice ukorienio, ti stari Herder, ako i tebi šalju taj listić! —

U drugom dopisu potvrdjuje se, što se je u prvom reklo, nu »laži je kratak put«. Tim možete još jedino sebe varati. — Da mi poslije odlazka »del prete« ostasmo osamljeni i ostabljeni, velika je laž. Da narodnost naša zavisi od jednoga svećenika, već davno bismo nas bili odpuhali iz lica zemlje. Ljubismo i ljubimo — istinabog — svećenika, koji nas je ostavio, jer ljubi narod, od koga je potekao i med kojim živi. Znao je on dobro, da su duboke i težke rane puka našega, ter zato »veliko se hoće srce i puno ljubavi, da ove rane razgleda i izliječi; valja ih premotati brzo i lagano, milosrdjem valja poštovati bolestnika, koji jadan nije sam kriv, što mu život prolazi u neznanstvu i smradu«. Drugo nam je, da taj svećenik »ripassò lo Alpi«, akoprem, znamo, da to učini — mnogih uzrokah radi — no drago volje.

Okruto i ljuto progonilo se slavjanske Apostole Sv. Cirila i Metoda; i to samo zato, jer su našu sv. vjeru naviešćivali slavjanskomu narodu u slavjanskom jeziku; i jer su utemeljivali školu, u kojih su slavjanski narod učili čitati i pisati u slavjanskom jeziku. Reklo se zato sv. Metodu po smrti njegovog brata sv. Cirila (l. 872): »Ti ipak na našoj vlasti, na našoj zemlji učiše. Odgovori sv. Metod: »Da sam znao, da je vaša, uklonio i ugnuo bih se bio: nu nije vaša vlast, već sv. Petra«. Osudilo se sv. Metoda, slalo ga u Švabe, u Niemce, gdje ga držali u zatvoru tri ljeta i pô, dok nedoznade rimski Papa. Postupali su nekršćanski sa sv. Metodom kršćani, jedino zato, jer ovoj učaše narod slavjanski poznavati slova slavjanska. Kako za vrieme Sv. Cirila i Metoda, tako bi se htjelo i kod nas raditi.

Siromašni listiću! netrudi se, i nenastoj toliko o tomu, da dodjemo i mi do poznanja samoga sebe. Mi smo ti puno zahvalni na toj ljubavi; nu pusti to *nam*, i ti, ako si se već dao na storlju i filologiju, prouči tvoje vodnjance i rovinjce, jer tamo te čekaju — lovorovi vienci; kod nas — ujà — nestalo jih za te i za tvoju svojtu. — Tko god nieče hrvatsku narodnost u Istri, neznalica jest, ako je inače istino u njemu; i tko se god opire razvoju hrvatske narodne prosvjete, — kojoj početak može se pružiti jedino u hrvatskih narodnih školah —, barbar jest. Sistematički lišiti koji god narod njegovog jezika, narodnih njegovih običajah i osobitostih, u svrhu: da bude i ostane »šćavos, nevriedno, ništarno i podlo jest poduzeće. Svakomu narodu, komu ovako diranje u njegova najsvetija dobra prieti, častna je dužnost, oprieti se što najodvažnije, najuztrajnije i najstrpljivije. Narod taj nahodi se u položaju mirnog po pustajah nasrnutog putnika; i tu pred svima valja hrabra i uztrajna samo obrana. I na ovu Barbanci smo pripravni, akoprem smo lišeni tog svećenika.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. kolovoza 1882.

Pouzdano se čuje, da će tamo negdje drugi tjedan dojdućega mjeseca septembra nj. velič. naš Cesar doći u Trst, da vidi ovu izvanredno krasnu austro-ugarsku obrtničko-poljodjelsku izložbu.

Na drugom mjestu pričamo, kakvo su na večer dne 2. augusta strahovito zločinsto učinili naši nesretni irredentaši, nebi li izjalovili to lieno poduzetje, koje je u prvom redu namienjeno procvatu tršćanske trgovine; i to samo zato da pokažu, da jih nije mar za Austriju, nego da žele doći pod Italiju. Kod svega tog posla najveće čudo je to, kako ima pametnih ljudih i ovdje i u Italiji, a da nevide, što je Suezki kanal za Englesku, da je to isto Trst za Austriju; pak da će u skrajnom slučaju austrijski narodi, svi bez iznimke, braniti ovaj odušak na more do zadnje krpi krvi proti svakomu neprijatelju, vanjskomu i nutrašnjemu. I kad nebi Trst ležao na slavenskoj zemlji, Austrija bi ga morala izvojevati oružjem u ruci radi svojeg gospodarstvenog obstanka i napredka. Kako se gledo te točke narodi nešalo, vidi se najbolje u Aleksandriji, koju su Englezi razrušili, da si osiguraju put u Indiju. Kad bi se Italija htjela ikad poigrati s Austrijom radi Trsta i ovog Primorja, ta bi ju igra mogla koštati Rim i njezino jedinstvo. To bi trebalo, da pomisle i promozgaju naši Talijani, ako ikoliko ljube svoj narod i njegovu budućnost u kraljevini. U ostalom, zar su oni u većini u ovom Primorju? Nisu, pa kako mogu ni pomisliti, da će drugi laglje nositi tudji jaram, nego li oni? Iz ovog dogadjaja neka se nauče i Magjari, što jih čeka na Rieci, ako tamo uztraju gojiti talijanstvo proti hrvatstvu.

U nedjelju dne 20. tek. otvara se naš istarski sabor. Vlada namierava izdati naredbu, da svaki činovnik u Českoj i Moravskoj mora znati i češki. Kad ćemo mi u Istri doživiti takovu naredbu?

U vanjskoj politici jest spomena vriedno, da su se naš i njemački Cesar sastali u Išlu, tè više vremena prijateljski pogovarali. Ruski car da će se svakako kruniti na 24. tek. augusta u Moskvi, ako je istina. Srbski kralj Milan I. došao je ovih danah u Beč, odkle da misli iti radi zdravlja u kakve kupalji. U Francezkoj se osnovalo i nastupilo svoj rad novo ministarstvo. Zovu ga ministarstvo zdvojenja, jer nitko u Francezkoj nezna, što bi im ni kako bi im činiti. Republika se očevidno naginje k svojemu zapadu. A u Egiptu? Kako i danas petnaest danah, dapače tim gore, što su bili Englezi nekoliko puti pobijeni, i što su opet te opet izjavili, ako sami Egipat umire, da će ga sami i držati. Nego danas neimamo prostora, da egipatske dogadjaje potanje razjasnimo.

Jurina i Franina.

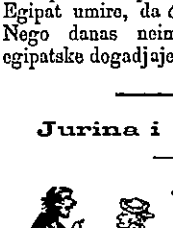

Ju. Frane, je tebe prišal kakov urdin kako se moraš pisat?

Fr. A ne, ča je tebe?

Ju. A ja nebore, mi j' prišlo z Lošinja, da vaja da se ja od sada napred i va Sloge pišem po taljanski, zač da neki impiegati neznaju štat hrvatska imena hrvatski pisana!

Fr. Pak kako ćeš se ti sada pisat?

Ju. Jedan šarenjak mi je rekal da »Giurinnaa.

Fr. Kako te pak mane zvat?

Ju. Ćeš benj videt kada ti urdin pride.

Fr. Ma ča imaju pak toliku moć tj. ki s druge strani još ni štat neznaju, da te nan branit i pisat se po našu?

Ju. A ja danas jutra ćemo morat i jist i pit kako budu oni oteli.

Fr. Dunke Avviva la Costituzion!

***

Fr. Patron, Šior lustrišimo.

Ju. Tebe je volja s namon šale šbijati, ma ja sam lučan i trudan.

Fr. Dakle kade si bil.

Ju. Daleko po svetu.

Fr. Bon, pak ča mi poveš novega?

Ju. Bil sam ća va Rovinju, sam hodil dela iskat, aš tam zidaju fabriku od stakla i od sardel, pak san vidil da za me nije ništ, sam pošal ća va neki Visignano, aš su mi povedali da već let zidaju neku velu fabriku od spuži a kad sam tamo prišal je bila već finjena.

Fr. Dakle kad će počet delati?

Ju. San čul da će na trideset i petoga Augusta.

Fr. Ha, ha, ha!

Različite viesti.

Carev rodjendan. Na 18. augustu gada rodjendan našega premilostivoga *cara i kralja Franje Josipa I.* Nije treba preporučivati našemu narodu, da taj dan svečano sprovede, jer je cielomu svietu poznata tradicionalna vjernost i odanost našega naroda svomu caru i kralju. Sjetimo se dakle i ovoga puta našega vladara, kojemu se u svojih nevoljah svi utiču, osobito pako potišteni narodi, njegovo blago srce želi svim i svakomu najbolju sreću i blagostanje. Iz dubinah srca kličemo: *Bog poživi Njegovo Veličanstvo Franja Josipa I.!*

Intronizacija presv. biskupa Glavine sliedila je 6. augusta po propisanom ceremonielu. Zvonovi sa svijuh tršćanskih crkvah naveščivali, da je izašla procesija iz sv. Antona staroga upravljena pruma stolnoj crkvi sv. Justa. Pred domom dočekale ga u svečanoj odori civilne i vojničke oblasti na čelu g. namjestnik, u crkvi pročitno je jedan svećenik papinsko pismo (breve), u kojem se oznanjuje imenovanje tršćansko-koparskoga biskupa. Zatim ga preprošt stolne crkve g. Dr. Schneider u ime svećenstva pozdravi, na što novi biskup liepim govorom odzdravi. Sliedila je svečana služba božja i »Te Deum«. Istodobno izdao je novoimenovani biskup na svoje biskupljane prvi pastirski list, u kojem spominje težko breme, koje ga zapalo, preporučujuć svojemu stadu *»ljubav, mir i kršćansku pravednost«*. Jučer na blagdan uzašašća blažene djevice Marije umješćen je na svečani način novi biskup u stolnoj crkvi sv. Nazarija u Kopru.

Promjene u tršćanskoj i koparskoj biskupiji. M. Č. gosp. *Karlo Fabris*, dekan i župnik u Buzetu imenovan je župnikom kod sv. Jakova u Trstu. Č. g. *Mihovio Fleischer*, kancelist kod ovdješnje bisk. Kurije imenovan je tajnikom iste. Č. g. *Josip Bottegaro*, do sad pitomac bečkoga zavoda S. Augustina, imenovan je subsidiarnim vikarom kod S. Justa u Trstu i kancelistom kod ovdješnje bisk. Kurije. — Župe: Buzet i Grižnjana razpisane su do dne 15. Septembra t. g.

Istarski sabor u Poreču sazvan je carskom odlukom na 20. ovoga mjeseca na redovito svoje zasjedanje, koje bi imalo bit i posliednje za dosadanje zastupalke.

Dr. Andrija Longhino zove se mladi liečnik, koji je ovih danah imenovan za sekundarnoga liečnika u ovdašnoj gradskoj bolnici. Rodom je iz Fužinah u Hrvatskoj.

Franjo Kuhač, obće poznati sabratelj i izdavatelj jugoslavenskih popievakah, boravio je ovih danah u Trstu. Nakanio je putovati po Istri i to po srednjoj, da sabere što više naših istarskih popievakah i pjesmah. Toplo ga preporučamo našim prijateljem, da mu budu na ruku.

Izložba u Trstu napreduje liepo, uvjek se još novih izložiteljah javlja. Do koji dan bit će u tršćanskoj izložbi sve na svojem mjestu. Mnogi su se bojali, da će tršćanski nemiri odvratit mnoge tudjince od Trsta, to su i namjeravali postignuti sa bombom, nu sad se već ponješto na to zaboravilo te Trst vrvi pun stranacah. Stalno je, da će izložba bit najviše posjećena mjeseca septembra, prijave već stižu sa svih stranah, a nadamo se i mi, da će liepi broj i našega naroda doći pohoditi liepo uspjelu izložbu, koja svačim obiluje.

Pučko veselje u Sežani priredila je tamošnja čitaonica na korist »Narodnoga Doma« u Ljubljani. Tršćanske Slavene odveo je u Sežanu dne 6. augusta poslije podne oko 3¼ sata posebni željeznički vlak, bilo jih je preko 400. Došao veliki broj gostovah iz Gorice, Ljubljane, Postojne i drugih krajevah, Sežana je toga dneva bila prepuna rodoljubnih gostovah, a spomenu[illegible]je, da su i druge narodnosti tilo do'[illegible]upane. Kod svečanosti sudjelov[illegible]ka glasba hrvatske re-gime[illegible]ića br. 79. Početak zabavi[illegible]bola, kasnije pjevanje i proc[illegible]s pučkim plesom u zele[illegible]ši Ide sežansku čitaoni[illegible]što su znali

sakupiti u svojem prijaznom mjestu toli veliki broj gostovah. Slovenci neće lahko zaboravit te liepe zabave i prisutni Hrvati odnesoše sa sobom ugodnu uspomenu od braće Slovenacah. Samo napred.

Sv. Križmu i kanonički pohod obdržavat će presv. biskup Glavina dne 20. ovoga mjeseca u Dolini, 22. u Riemanju, 24. u Barkoli, 26. u Škednju, 27. kod Sv. Ivana u Verdelju, 28. u Katinari. 29. u Bazovici i Lipici, 3. Septembra u Rojanu.

Bosna. Zajednički ministar financijah g. *Kallay* kao vrhovni upravitelj bosanske uprave boravi već od njekoliko vremena u Sarajevu. Hoće da na mjestu upozna, kako se upravlja novo-zaposjednutini zemljami. Proglasio je u službenom listu sarajevskom njekoliko carskih naredabah, kojim se ustanovljuje položaj novoimenovanoga civil-adlatusa. Središnja civilna uprava dieli se na tri odsjeka, nutrnji il administrativni, sudbeni i financijalni. Na čelu svakoga odsjeka stoji jedan direktor, koji je podčinjen civil-adlatusu. Kallay doveo je sa sobom četu konsulah, kojimi misli upravljati Bosnom i Hercegovinom. Tu se svake pol godine menjaju činovnici, kako će onda uprava uspjevati? Po predlogu Kallaja imenovana su dva konzula za direktore nutrnjeg i sudbenoga odsjeka. Konsul imenovan je za okružnoga predstojnika u Sarajevu. Konsul imenovan je za direktora policije u Sarajevu. Nije nam poznato dali je tim konsulom poznat jezik, koji se u Bosni govori. Svakako na svaki se način esperimentira sa timi zemljami.

Čitamo u novinah, da je bosanski zemaljski poglavica, gjeneral topničtva baron *Dahlen* umirovljen a na njegovo mjesto imenovan gjeneral konjaničtva barun *Appel*.

Stalno je, ako i nije još proglašeno, da je za direktora financijalnoga odsjeka imenovan dosadanji dvorski savjetnik i ravnatelj financijalne direkcije u Trstu g. *barun Pitzinger*. Nagovorili ga u Beču, da bi još na dve ili tri godine u Bosnu upravljati tamošnjimi financijami a veli se da bi on imao provesti i odkupljenje odnosno raztorećenje zemljišta. Upravu ovdašnje direkcije već je predao svojemu zamjeniku. Za barona Plenkera vele, da je vrstan i radin činovnik, služio je u svoje doba u Dalmaciji te poznaje dobrahno i hrvatski jezik, al nije čila zdravlja. Budućnost će pokazati, dali će uspjeti.

Program c. kr. nautičke škole u Malom Lošinju. Pod tim naslovom a talijanskim jezikom izdalo je netom prošlih danah ravnateljstvo te škole maljahnu knjižicu. Priobćit ćemo ovdje kratak izvadak iz nje.

Na prvom mjestu su povjestne crtice te jedine nautičke škole u Istri. Sastavio jih profesor Melkiad Budinić. Družtvance lošinjskih gradjanah ustrojilo je godine 1794. školu za sve. Deset godinah za tim ustrojilo je isto družtvance nautičku školu i izručilo ju popu Stjepanu Vidulići. God. 1810. razpalo se je družtvance, al poducavanje nije prestalo. Vidulić podučavao je i dalje, bez nagrade i namicao školske potreboće, sve dotle dok nije ga služba drugamo zvala. Podučavali su takodjer pop Josip Gladulić i pomorski kapetan Ivan Nikola Ivančić. Godine 1854. dozvolilo je Nj. Veličanstvo da se u Lošinju otvori na državne troškove niža nautička škola. Obćina lošinjska obvezala se je dati potrebite prostorije i učila. Odmah početkom sliedeće godine ta se škola otvorila i imala 42 učenika. Medju uvjeti pripusta u nju bio je medju ostalimi: *poznanje talijanskoga jezika da se uzmogne razumjeti predavanja.* Obvezatni predmeti bili su: vjeronauk, računstvo, početci u trgovini, pomorsko pravo. Kao drugotni predmet pridružilo se zemljopis, a kao slobodni talijanski jezik. Sliedeće školske godine otvorio se je drugi tečaj. Talijanski jezik podučavao se je po 1 uru tjednom u obih tečajih zajedno. Već te godine počeo je Dr. Mate Nikolić predavati zdravoslovje, pak ga predavao bezplatno sve do godine 1867., a od tada uz nagradu. Sve do godine 1870-71 bila je ta niža nautička škola sdružena sa glavnom školom gradskom, kojom je upravljao preč. Josip Skopinić od 1860-1870. Prvi ravnatelj samostojne nautičke škole bio je doktor matematike Nazor, i ostao takovim do početka tekuće školske godine. Maja mjeseca 1875. posjetilo je školu Nj. Veličanstvo car i kralj Franjo Josip, i tu se ima po svoj prilici tražiti zametak preuredjenju škole; koje je, prije 3 godine započeto, ove školske godine posve oživotvoreno. — Obćina dala je ne samo prostorije i svake godine stanovitu svotu za učila, nego je dulje vremena uzdržavala jednoga učitelja. Pomorska vlada, zemaljski odbor i gradjani darovali su školi raznovrstnih knjigah. Ministarstvo daje već tri godine podpore djakom polazećim nautičku školu.

Učiteljski zbor obstoji iz sliedeće p. n. gospode: Engen Jelčić ravnatelj, za matematiku i nautiku, Melkijad Budinić za [illegible], povjest, zemljopis i talijanski jezik, Ambroz Haračić za fiziku, meteorologiju i parne nastroje, Vinko pl. Gi[illegible]a za algebru. Ivan Marlinolić za mjenik pomorsko pravo, Mate Ni[illegible] slovje, Petar Volarić za v[illegible] slav Ivančić za englezki [illegible]ditelstvo, vježbe, računov[illegible]

Iz navedenoga vidi [illegible] mete predavalo.

Na svrsi godine bilo je djakah u sva tri tečaja 34. Od tih bilo jih: 26 iz Maloga, 7 iz Velega Lošinja, 1 iz Dalmacije. Vjere su svi katoličke. Talijanski govore 33, slavski 1(!) Podpore imali 2 po 75 for., 2 po 100 for., 7 po 150 for. Konačni izpit položilo jih 6, reprobiran na 6 mjesecih je 1.

Koji hoće u prvi tečaj stupiti valja da navrši 13 godinah, *da znade talijanski pravilno govoriti, čitati i pisati kao također nješto slovnice i skladnje toga jezika*, nješto zemljopisa, računstva i prirodopisa. —

Hrvatskomu jeziku nit traga na cielom tom zavodu. Pamtimo dobro i to.

Književne viesti.

Glavna skupština »Matice Hrvatske«, držana dne 30. srpnja 1882, pod predsjedničtvom družtv. predsjednika presv. g. *Ivana Kukuljevića Sakcinskoga.*

Skupština bje otvorena poslije 10 sati u jutro. Pošto je g. družtveni predsjednik konstatirao, da ima u skupštini u smislu §. 14. družtvenih pravila preko dvadeset pravo glasa imajućih članova, te se uslied toga glavna skupština obdržavati može, progovori sliedeće:

Slavna skupštino!

Mnogo viekova, riedko sretnih, često tužnih uminu, odkad narod hrvatski pod tudjim skrbničtvom živi. Viečne borbe presjecale mu život. Tudje spletke, domaće zloba i prirodjeni driemež i nemar kvarile mu napredak i rad, a podjedno priečile, da nebude svoj na zemljištu svom. Susjedi stranl i srodni umjeće koristiti se dobročudnošću hrvatskom. Zemljište hrvatsko posta i osta razciepkano i razrovano, narod tudjim življem promišan, tudjim duhom opojen.

Pa ipak je Hrvat medju južnimi Slaveni vazda prednjačio umom i knjigom. Sljedeći staze povješću mu propisane, znao se otimati atletičkim naporom pojedinih horioca svakoj surovoj sili na odkud ona došla. I koliko puta podleže iznemoglom snagom, toliko puta poskoči iz nova ojačan na noge, pripravan na novu borbu za svoj obstanak i za napredak svoj. U toj borbi bijaše mu vazda kriepka pomoćnica narodna sviest i narodna knjiga.

Ovim jakim štitom bavi se naša »Matica Hrvatska«. Možemo ponosom kazati, da je taj svoj štit u posliednje vrieme visoko digla, puštajući žarke luči i odsjev u najzabitnije strane hrvatskoga zemljišta, dočim čednim i mirnim radom prednjači nehotice svojim posestrimam Maticam srbskoj, dalmatinskoj i srbskoj.

Ako je istina, da samo prosvjeta vodi narode k slobodi i blagostanju, možemo se i mi Hrvati tješiti u našoj nevolji, da smo si barem prokrčili čvrstu stazu do željene mete. Ali do široka puta treba još mnogo radnje. Susjedni izobraženi narodi nadkriliše nas daleko, a to nas ima poticati da hitrim, ali opreznim krokom sliedimo njihove stope.

Bilo bi skrajnje vrieme, da već jednom ozbiljno razmišljamo, kako da u slogi sa srodnimi življi stvorimo veći obseg našoj književnosti, to da u literaturi jednog nam jezika nebudu više zaprekom napredovanja dvoja pismena i neznatna narječja. Trebalo bi da se sjetimo, da u narodu bez bogate književnosti i umjetnosti nelma ni napredka ni slobode, nelma ni potrebna obrta ni trgovine, nelma ni razumna gospodarstva. Jer jedina knjiga sa zrelom prosvietom silna je promicateljica svoga narodnog blagostanja i samostalnosti.

Naš narod hrvatski ponosi se, da je sve što se proteže na prosvietu stvorio kod kuće sam. Svi naši kulturni zavodi nikli su iz naroda, pomoću naroda sama. All pri tom plemenitom radu nije učestvovao često puta jedan narodni faktor, koji je njegda prvo kolo vodio u narodnoj povjesti. Trebalo bi, da i taj znameniti faktor naša »Matica« i ostali kulturni zavodi sa svimi mogućimi sredstvi k sebi privuku, jer uprav on je ona olovna teža, koja svaki polet naroda u narodnom smislu prieči, i kao otudjeni suncokret vazda se preda tudjemu suncu kreće, njekim prezirnim i sažalnim okom motreći svaki napredak svoje narodne knjige. Nesjeća se, da u klasičko doba kod starih Grka prvi glavari naroda u družtvu sa učenjaci prosudjivahu proizvode književne, i da u Rimu, Italiji, Njemačkoj itd. vladaoci i visokorodjeni Mecene unaprediše ponajbolje hajni procviet knjige i umjetnosti. Ufajmo se, da će i taj znatan faktor odsele revnije prionuti uz narodnu knjigu.

O djelovanju »Matice Hrvatske« prošle godine i o njenom gospodarskom stanju izvieštit će g. družtveni tajnik i blagajnik. Iz njegova potankoga izvieška vidjet će gg. članovi u koliko je »Matica« za posliednju godinu dana napredovala, te meni je milo da mogu srdačnu hvalu uzdati radi ovog napredka naprama hrvatskom saboru i našoj vis. zemaljskoj vladi, koja oba visoka tieka podupria su kriepko i prošle [illegible] društvo u njegovom plemeniti[illegible]

[illegible] zahvaliti se i ove go[illegible]n povjerenikom, koji [illegible] bčaju u svih krajevi[illegible]pirali. Oni su ula[illegible]stare članove »Ma[illegible]kupe, te neka im [illegible]la izražena. (Živili!)

Moja je još zadaća ovdje spomenuti se i trju slavnih pokojnika i bivših članova »Matice Hrvatske«, koji nas tečajem prošle godine, odkako se sastadosmo u posliednjoj glavnoj skupštini za uvjek ostaviše. Oni bijahu moji osobni prijatelji, a i »Matici Hrvatskoj« veoma prijazni i mili. Prvi pokojnik, jedini počastni član »Matice Hrvatske«, što ga dpsele imadosmo, bijaše i slovenski vodja. Što je vriedni starina Janez Bleiweis bio nam Hrvatom, to mi netreba spominjati. Dosta je, da je pomogao uzbuditi i preporoditi bratimski narod slovenski, a jur po tom steče veliku zaslugu i za nas Hrvate. Slava mu! (Burni: Slava!)

Drugi pokojnik, koga sav hrvatski narod a i »Matica« kao svoga člana i podupiratelja oplakuje, i koj se takodjor prošle godine sa ovim svietom prerano za narod oprosti, jest otac i preporoditelj jednog diela hrvatskog naroda, a to je pokojni tršćanski biskup Juraj Dobrila. Što je on Istri bio, koje zasluge ima po onaj kraj, komu bijaše zagovornik i utješitelj, to već danas nepristrano povjest bilježi. Kolike je on našu knjigu podupirao, kako je svoj narod iskreno ljubio, to znamo svi. Budi mu dakle viečna spomen i slava! (Burni: Slava!)

A što da reknem o trećem pokojniku, kojega nemila smrt je potresla dubokom tugom ne samo odbor »Matice«, već i sav hrvatski narod? Tečajem prošle godine izgubismo neumornog podpredsjednika književnog odbora »Matice«, a vjedno veleumnog pjesnika i romanopisca. Na njegovom grobu plače sav umni slavenski svieti

Naš nezaboravni August Šenoa, sin muža, došavša iz inostranstva, al rodjen od hrvatske majke na hrvatskoj zemljici, proslavio je svoj narod i svoju domovinu više nego mnogo koji broji stotinu svojih hrvatskih predja. Sin slastičara, osladio je hrvatsku knjigu kao malo koji od predjašnjih književnika. Njegovo srdce tuklo je samo za svoj dom i za svoju obitelj, a svoj visokolzobražen um posvetjo je samo svomu rodu, napredku i slobodi. Slava mu! (Burni: Slava mu!)

Ova spomenuta naša tri pokojnika prevelik su gubitak za naš narod, jer on malo broji sličnih njima sinova. »Matica Hrvatska« je odpratila ova sva tri narodna zatočnika do hladna groba, te svakomu položila spomen-vienac na lies.

Gospodo! Ja nemogu shodnije ove rieči zaključiti nego zanosnim uzklikom moga bivšeg zamjenika, a tako rano medju nami nestalog podpredsjednika »Matice«, koj u jednoj prekrasnoj svojoj pjesmi kliče nam još iz groba:

Napred samo ima rodu tieka,
Napred duhom, napred glavom,
Napred snagom, napred slavom,
Napred samo glas je vieka,
Inog nelma za nas lieka,
Zato napred složne volje.

Hoće. mora biti bolje! (Burno povlađivanje i: živio!)

Nakon ovoga govora izvjesti skupštinu društveni blagajnik i tajnik g. Ivan Kostrenčić o društvenom poslovanju tečajem upravne godine 1881. Navedo da je »Matica Hrvatska« i prošle godine izdala sedam knjigah, i to pet za svoje članove uz obćni prinos a dvie uz obaljenu cienu za svoje članove. Matica god. 1881. brojila je *4.747* članovah. Temeljna glavnica iznosi 48.903 for. 73 nov. U ovo pet pet posliednjih godinah svoga poslovanja (od 1877 do 1882) izdala je »Matica« *trideset i šest knjigah* i razdielila iste med svoje članove i hrvatski svlet u okrugłom broju od 180.000 iztisakah.

Oko književnog posla »Matice« za god. 1882. »Matica« već se živo nastoji, te jedna i željno očekivana knjiga, i to: »*Smičiklasova hrvatska poviest. I.* dio« već se tiska.

U povorki prirodoslovnih knjigah, kako je već ovo njekoliko godinah zaredano, nastavit će se i ove godine sa jednom knjigom, te će izaći prvi svezak lieno ilustrirane: »knjige obreta«, gdje će se razpravljati napose fizikalni obreti, oko kojeg posla se trude gg. prof. dr. M. Klšpatić i realni učitelj Ivan Šah ml. »Matica« nedvoji, da će ovom knjigom svoje članove posve zadovoljiti, a ujedno i velikoj nestašici u našoj knjigi glede ove vrsti književnosti pomoći.

Prof. dr. Blaž Lorković, koji je pred dvie godine toli ugodio hrvatskom obćinstvu sa svojimi: »razgovori o narodnom gospodarstvu«, nastavit će ovo godine donjekle ovaj svoj posao, te će nas nadariti sa novim djelcem ove vrsti, obzirom napose na naše državljanske dužnosti. I ovo će biti treća knjiga, što će ju »Matica« podati svojim članovom za god. 1882., koja će takodjer sa prediućom za koji dan doći u tisak.

Ove tri knjige spadale bi po svojem sadržaju u poučni red knjigah, što je »Matica« izdaje. Odboru »Matice« je velika briga, da svojoj publici poda i što više i što boljeg zabavnog štiva, te i prošle godine bi bilo obilatije tog štiva, da nam nije nestalo našeg nezaboravnog A. Šenoe. Uz dva prošle godine izašla svezka »zabavne knjižnice« imao je izaći i treći od njega. — kad ai baš u polovini radnje za »Maticu« ugrabi nam ga smrt. I uslied toga će biti tekuće godine što veća briga odboru »Matice«, da poda što obilatiieg zabavnog štiva svojim članovom. »Matica« u ovom svojem nastojanju glede zabavna štiva mora se dakako napose obazirati na domaću beletristiku, te uslied toga njoj je dužnost, da kadkad i slabiju domaću stvar izda i tiska, prije nego posegne za tudjom, ako i boljom, prevedenom. U ovoj godini kani »Matica« prikazati iz domaće beletristike u svojoj zabavnoj knjižnici rad Janka Jurkovića, Jos. Eug. Tomića i Ferde Becića, a spram materijalnim silam i jedan valjani prievod odličnog slavenskog beletriste. »Matica« želi, da zadovolji svim mogućim željam njenog obćinstva, al da to nije — napose glede naše beletristike — uvjek moguće, to je žalibože istina, koja se neda zaniekati, te u tom pogledu su nam, bez zamjere, najbolji svjedoci i naši zabavni listovi.

Svaki rodoljub neka pristupi ovom velo plemenitomu društvu, koje nastoji oko duševnoga napredka našega naroda. Osobito Istra morala bi bit dobrahno zastupana, da pokaže tudjincu, kakovu mu lieku duševna hranu pruža »Hrvatska Matica«. Tko je zakasnio pristupiti, neka još učini to odpošalje članarinu od tri forinte na *g. Ivana Kostrenčića* u Zagreb.

Telegram.

Panat, (Krk), 14. augusta 1882. — **Za proslavu carevoga rodjendana u Puntu priprave su veličanstveno. Osamnajstoga pucanje, svečana misa za cara. Dvadesetoga blagoslov, pucanje, tabor, hrvatski ples, razsvieta, kriesi. Neprijatelji ozloglašiše nas za bruntovnike.**

Mjestni Sudac.

263.

Oglas natječaja.

Izpražnjene su službe učiteljah III. reda na jednorazrednih mješovitih pučkih školah u Boljunu, Gologorici, Kringi (Corridico) i Šumbregu (Sumberg) sa plaćami ustanovljenimi zemaljskim zakonom 3. studena 1874 broj 52 odnosno 10. prosinca 1878.

Natjecatelji, vješti hrvatskomu i talijanskomu jeziku, neka pošalju podpisanomu svoje molbenice podkrepljene svedočbami putem zakonitim u roku četirijuh tjedanah poslie treće uvrstbe ovoga oglasa u «Osservatore Triestino.»

Pazin, 31. srpnja 1882.

C. kr. kotarsko školsko vieće.
Predsjednik.

Listnica.

Gospod I. L. u M. Iznenadilo nas je vaše preporučeno pismo, gdje se tužite da niste ove godine dobili još nijednu »Našu Slogu«! Još više kužete, da ste već toliko puta reklamirao! Što ćete da vam rečemo, mi vam naš list uvjek redovito šiljamo, a o reklamih neznamo ništa. Na nami dakle nije nikakve krivnje, popitajte se kod vaše pošte. Tko radji od nas, da se naš list čita i razprostire, pa kako ni pomisliti, da bi komu uztegnuli list, a osobito onomu, koji ga je već unaprieđ platio. Mi smo vam ipak sada još jednom odposlali sve ovogodišnje brojeve, koje ćete valjda bio primit. Ako se štogod dogodi, javite nam, Da ste nam zdravo!

Gosp X. u Z. Prostor lista nije nam dopustio, da priobćimo taj nalog, gdje bi se nas htjelo na silu talijančiti. Pak se onda u Beču čude, kako ovuda Taljani rastu. Il nevide il neće viditi.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Augusta 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.60	9.56	—	77.10	—	—
2	5.60	9.56	—	77.—	77.60	—
3	5.60	9.56	11.96	77.10	—	—
4	5.60	9.55	11.96	77.—	—	—
5	5.60	9.55	11.96	77.—	77.80	—
6	—	—	—	—	—	—
7	5.60	9.54	—	77.—	77.75	—
8	5.60½	9.52½	11.93	77.10	—	—
9	5.59	9.49	—	77.10	—	—
10	5.59	9.50	11.92	76.05	—	—
11	5.58	9.51	11.92	77.—	77.80	—
12	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—
14	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišča

dne 10. Augusta 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	86	—	95	—
S. Domingo	»	56	—	60	—
Rio polag vrsti	»	39	—	62	—
Cukar austrijski	»	35	50	37	50
tučeni	»	34	25	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	45	—	75	—
Tamjan sploh	»	30	—	45	—
Naranče, skrinjica		—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 k.	8	50	19	—
levantinske	»	6	25	—	—
Smokve Kalamata	»	—	—	18	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	4	50	19	—
Bademki ilili mendule	za 100 k.	78	—	80	—
dalmatinske	»	78	—	80	—
Lešnjaci	»	24	—	26	—
Šljive bosanske i srbske	»	26	—	27	—
» Kranjske i hrvatske	»	10	—	11	—
Pšenica ruska	»	10	90	11	25
ugarska	»	—	—	—	—
galačka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	75	8	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	8	—	8	50
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	—	8	50
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	—	11	50
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Oriž talijanski	»	13	75	21	50
inglezki (kitajski)	»	12	—	13	50
Vuna bosanska	»	100	—	110	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	125	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Duske koruške jelovice	»	48	—	90	—
Štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	60	11	40
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	40	—	42	—
» najbolje	»	48	—	63	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	41	—	42	—
istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	—	9	25
u kasetah	»	12	—	12	25
Kože strojene naške	»	145	—	175	—
suhu volovje naške	»	47	—	53	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	103	—
janjeće naške	za 100 kom.	85	—	105	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje	za 100 kom.	32	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	34	—	42	—
Sardele I baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	44	—	45	—
Salo	»	79	—	—	—
Slanina	»	80	—	—	—
Rakija otolitar 100 litarah	»	—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	—	—	—
Krupica (semolin)	»	4	80	—	—
Lišće od javorike	»	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula)					
sploh	»	30	—	70	—
Med dalmat. i riečki	»	21	—	30	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumbar (jabučico od javor.)	»	10	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100	2	—	18	—
Katranu dalmat	»	14	—	16	—
Sumpor u prahu	»	7	50	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može [illegible] dobitak je nam [illegible] zato se nada

Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist *Sloge* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, sprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

[illegible]orni urednik K. KRISCIAK

Tisk. pod vodstvom [illegible] HUALA.

Broj 17. U Trstu 1. Septembra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i Imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hrala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smislu ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuptrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze nijesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Dolazak Njeg. Veličanstva.

Javljamo našim čitateljem radostnu viest, da će *Njegovo Veličanstvo naš car i kralj* Franjo Josip I. tečajem ovoga mjeseca pohoditi Primorje. Dne

rodni razvitak. Zato je doba, da se naš narod probudi i progleda te da izabere u sabor svoje ljude, koji će znati u svakoj prigodi zauzeti se za njegovo dobro. Naših zastupnikah u poreškom saboru bilo je dosada samo *četiri*, najnovijim izborom u koparskom

Pošto je još malo članovah a očekuje jih za sutra, pročita dnevni red za drugu sjednicu, koju ustanovi za 21. augusta u 12. uri, i zaključi prvu sjednicu.

II. Sjednica,
dne 21. augusta.

Dnevni red: 1.) Priobćenja. 2.) Ovjerovljenje Vlak. Spinčića. 3.) Sastav ureda

nek se upotrebe za školsko potrebe, ako je nejma, nek se novci uglavniče pak se sagradi ili popravi školska sgrada. Gdje se je novce možda u druge svrhe potrošilo, nek se povrate onim koji imadu pravo da jih potroše u zakonom ustanovljene svrhe. Mogao bi navesti i drugih primjerah, ali već ti čine mu se dostatnimi. A kako je u kotaru koparskom tako će biti

je odgovorio prisjednik zemaljora dr. Andre Petris. Koliko azabrati, tu g. A. Spinčić gopratovćićnih u buzetskoj občini školskom dielu, pak to nespada ti odbor nego na školsku za-

dnike sabora i odbora dr. Vio je, da će odbor držati na ljetbe g. A. Spinčića, razviditi ojati da se uredi ako je u ne-

trećoj sjednici učinio se je zanom nametu za izplatu občinah naprema privatnim. Zakon rijuh u paragrafah, koji ovako

slučajevih gdje bi občinsko anemarilo ili nebi htjelo prohibitih svotah, da izplati občiniziazeći iz naslova zasebnoga poznan izplativim sudbenom osnivajuć se na spisu imaju-u moć, imat će zemaljski odbor svoje pravo nadzora nad občizumno sa namjestničtvom nalčnoj občini primjereni namet na javne poreze, i poduzeti po se iztjera i zadobljenu svotu uga upotrebi. §. 2. Za oživotvota usljed §. 1. ovoga zakona, ugoga pokrajinskoga zakona, kojom bude naložen, koja mu Ovaj zakon stupit će u krieа kad bude oglašen.

oga priobćio je predsjednik na sjednice: koji su predsjednici odborom; da krčki biskup dr. riečen poslovi nemože doći; i olanski župnik Zamarin odrečtva, pošto zna da će biti na adu gradjenje pokrajinske pabit isto po većini dozvoljeno, da bude niti prisutan tomu dsjednik sabora znajuć, da go e svih poslanikah i prisutnih i , odbija tu uvredu sa svom . a sabor i galerija mu povlarija se opominje da neizražava ih nikakvim znakom. Time je treća sjednica.

d lošinjskoga kapetana.

dzadnjem broju našega lista o iz lošinjskoga kotara do se u kratko orisala najnovija šinjskoga kapetana glede ših hrvatskih prezimenah. osmo skoro pomisliti, da se povjed izdati može, kad u

amo mi bili i jesmo uvjek protivni, pokrajinska palača u Poreču, to žerzo odobravati postupak g. Zaji način morali bi zastupnici uvjek e mandate, kadgod bi se stvorio ćak, kojemu bi se isti protivili. da će sabor u svojem zasjedanju ražan zaključak o gradnji zemaljse nadamo, da će se stvar preemu saboru, tim više, što je više odsutno, ujekoliko jim je umrlo, nah odreklo se mandata. Čudnoli, što zastupnik gradovah Kastva, ovrana i Mošćenicah g. Terdić dinu nedolazi na sabor, uvjek je ito se onda takva gospoda jagme , kad znaju, da neće moć vršiti ičke dužnosti. Ovo neka si zai izbornici.

Opazka Uredničtva.

PRILOG k Br. 16 „NAŠE SLOGE" od dne 16. Augusta 1882.

IVAN NEPOMUK GLAVINA

po milosti božjoj i svete Apustolske Stolice

BISKUP TRŠĆANSKI I KOPARSKI

ČASTNOMU SVEĆENSTVU I LJUBLJENOMU VJERNOMU PUKU

SDRUŽENIH BISKUPIJAH

POZDRAV, MIR I BLAGOSLOV U GOSPODINU!

Pred četirimi ljeti svidjelo se Bogu odrediti mi širji i važniji krug djelovanja, nego što sam ga do tada imao. Podajuć se Njegovoj svetoj volji, tužnim sam srcem ostavio rodnu i milu mi biskupiju Tršćansku, prama kojoj vezali su me najmiliji vezi zahvalnosti i ljubavi, te strahom i trepetom uzeo sam na se vladanje častne Poreške i Pulske biskupije.

Svim srcem posvetio sam svoj život za dobro stada, koje mi je bio Bog izručio, prem su mi moći bile slabije od moje stalne volje; počeo sam teško djelo, nastojao sam izabrati najsgodnija sriedstva da dostignem što bolji tada uspjeh i utemeljim nadu lieposj budućnosti. Svaki moj trud i svaka moja skrb išle su na to, da što više moguće izpunim dužnosti, koje mi biahu naložene.

Ali božja je Providnost drugčije odlučila: pozvala me je na još veću i težju radnju, na širje polje duhovnoga pastirstva. Ona ista božja volja, koja mi je bila odlučila pred nekolikimi ljeti Porečko-Pulsku biskupiju za moje djelovanje, sada, usljed prerane smrti nezaboravnoga presvjetloga Biskupa **Jurja Dobrile**, po vrhovnomu crkvenomu i svietovnomu Poglavarstvu opredieli da zasednem Stolicu starodavnih biskupijah Tršćanske i Koparske. Kao poslušan Sin ponizno se klanjam nedosižnim namjeram Gospodnjim, ter se vraćam k Vam, predragi moji, kako „*Vaš Pastir i Biskup dušah Vaših*" (I. Petr. 2.25.)

Svaki bi mislio, da, ako mi je bilo teško i mučno na srcu, kad sam se bio od Vas odlučio, da ću se sada tim većom željom i većim veseljem k Vam povratiti. Ali nije tomu tako. Istina je, da ćutim neku sladku ugodnost, i da mi se srce širi, što se vraćam u Biskupiju, u kojoj sam se rodio i svete rede primio, u kojoj sam učio i veći diel svojih naukah dovršio, u kojoj sam 25 godinah u mnogih poslih službovao, i imao tolike dokaze ljubavi i štovanja. Veoma raduje mi se srce, ako promislim, da se vraćam medju častno i odlično Svećenstvo, od kojega veći diel bili su il moji ljubazni učenici, il predragi suučenici, iskreni prijatelji i vrli sudelavci, a malo ne svi mnogoljetni znanci, koje iskreno častim radi njihovoga poštenoga značaja i velevriednih sposobnostih. Ali uz sve to nemirna mi je duša, vele žalostno srce, i strah i trepet me lovi. Jer kako mi je teško bilo pojti iz Trsta, isto tako boljelo me srce ostaviti vele ljubljenu Biskupiju Poreču i Pulsku, gdje častno Svećenstvo, pošteno i dobro ljudstvo svakoga stališa, za cielo moje duhovno vladanje, a osobito pak ove zadnje dane, davalo mi je složno i prostodušno tolike znake i dokaze ljubavi, udanosti i štovanja. K žalosti, koja mi je na razstanku od toliko milih i vjernih dušah srce gušila, pridružuje se još strah, misleć na teško djelo, koje me medju Vami čeka; jer, ako vladanje Poreške i Pulske biskupije, koja je prama Tršćanskoj i Koparskoj mala, bilo mi je kad i kad tako teške, da sam više puta želio, da bi mi bilo oduzeto: kako ne bih se plašio i

Na svrsi godine bilo je djakah u sva tri tečaja 34. Od tih bilo jih: 26 iz Maloga, 7 iz Veloga Lošinja, 1 iz Dalmacije. Vjere su svi katoličke. Talijanski govore 33, slavski 1(!) Podpore imali 2 po 75 for., 2 po 100 for., 7 po 150 for. Konačni izpit položilo jih 6, reprobiran na 6 mjesecih je 1.

Koji hoće u prvi tečaj stupiti valja da navrši 13 godinah, *da znade talijanski pravilno govoriti, čitati i pisati kao takodjer nješto slovnice i skladnje toga jezika*, nješto zemljopisa, računstva i prirodopisa. —

Hrvatskomu jeziku nit traga na cielom tom zavodu. Pamtimo dobro i to.

Književne viesti.

Glavna skupština »Matice Hrvatske«, držana dne 30. srpnja 1882, pod predsjedničtvom družtv. predsjednika presv. g. *Ivana Kukuljevića Sakcinskoga.*

Skupština bje otvorena poslije 10 sati u jutro. Pošto je g. družtveni predsjednik konstatirao, da ima u skupštini u smislu §. 14. družtvenih pravila preko dvadeset pravo glasa imajućih članova, te so uslied toga glavna skupština obdržavati može, progovori sliedeće:

Slavna skupštino!

Mnogo viekova, riedko sretnih, često tužnih umiuu, odkad narod hrvatski pod tudjim skrbničtvom živi. Vječne borbe presjecale mu život. Tudje spletke, domaće zlobe i prirodjeni driemež i nemar kvarile mu napredak i rad, a podjedno prieče, da nebude svoj na zemljištu svom. Susjedi strani i srodni umješe koristiti se dobroćudnošću hrvatskom. Zemljište hrvatsko posta i osta razciepkano i [illegible] vano, narod tudjim življem tudjim duhom opojen.

Pa ipak je Hrvat medju ji veni vazda prednjačio umom Sljedeći staze povješću mu proš se otimati atletičkim naporom borioca svakoj surovoj sili ma došla. I koliko puta podleže i snagom, toliko puta poskoči iz čan na noge, pripravan na no svoj obsta vak i za napredak borbi bijaše mu vazda kriepka narodna sviest i narodna knji

Ovim jakim štitom bavi s tica Hrvatska«. Možemo ponos da je taj svoj štit u posliednje soko digla, puštajući žarke lu najzabitnije strane hrvatskog dočim čednim i mirnim radom nebotice svojim posestrimam M skoj, dalmatinskoj i srbskoj.

Ako je istina, da samo pr narode k slobodi i blagostanj se i mi Hrvati tješiti u našoj smo si barem prokrčili čvrst željene mete. Ali do široka pu mnogo radnje. Susjedni izobr nadkriliše nas daleko, a to na cati da hitrim, ali opreznim k dimo njihove stope.

Bilo bi skrajnje vriemo, da ozbiljno razmišljamo, kako di srodnimi življi stvorimo veći c književnosti, te da u literaturi jezika nebudu više zapriekom nja dvoja pismena i neznati Trebalo bi da se sjetimo, d bez bogate književnosti i umjet ni napredka ni slobode, nelma obrta ni trgovine, nelma ni ra spodarstva. Jer jedina knjiga prosvietom silna je promicat narodnog blagostanja i samost

Naš narod hrvatski ponosi sve što se proteže na prosv kod kuće sam. Svi naši kulti nikli su iz naroda, pomoću n Ali pri tom plemenitom radu n vao često puta jedan narodni je njegda prvo kolo vodio u n vjesti. Trebalo bi, da i taj znam naša »Matica« i ostali kulturni svimi mogućimi sredstvi k sel jer upravo on je ona olovna svaki polet naroda u narodn prieči, i kao otudjeni suncokre preda tudjemu sunca kreće, n zirnim i sažalnim okom motre predak svoje narodne knjige. da u klasičko doba kod starih glavari naroda u družtvu sa u sudjivahu proizvode književne, i Italiji. Njemačkoj itd. vladaoci djeni Mecene unapredišе ponaj procviet knjige i umjetnosti. da će i taj znatan faktor od prionuti uz narodnu knjigu.

O djelovanju »Matice Hrvat godine i o njenom gospodarsk izvestit će g. družtveni tajnik. Iz njegova potankoga izvješć gg. članovi u koliko je »Matic sliednju godinu dana napredov je milo da mogu srdačnu hv radi ovog napredka napose hr boru i našoj vis. zemaljskoj vla visoka tiela podupirta su kriep ... ovo družtvo u njegovo

... zahvaliti 'i
... n povjere
... bličaju u
... tupirati,
... staro čl
... ikupe, i
... la izraž

Moja je još zadaća ovdje spomenuti se i triju slavnih pokojnika i bivših članova »Matice Hrvatske«, koji nas tečajem prošle godine, odkako se sastadosmo u posliednjoj glavnoj skupštini za uvjek ostaviše. Oni bijahu moji osobni prijatelji, a i »Matici Hrvatskoj« veoma prijazni i mili. Prvi pokojnik, jedini počastni član »Matice Hrvatske«, što ga dpsele imadosmo, bijaše i slovenski vodja. Što je vriedni starina Janez Bleiweis bio nam Hrvatom, to mi netreba spominjati. Dosta je, da je pomogao uzbuditi i preporoditi bratimski narod slovenski, a jur po tom steče veliku zaslugu i za nas Hrvate. Slava mu! (Burni: Slava!)

Drugi pokojnik, koga sav hrvatski narod a i »Matica« kao svoga člana i podupiratelja oplakuje, i koj se takodjer prošle godine sa ovim svietom prerano za narod oprosti, jest otac i preporoditelj jednog dieła hrvatskog naroda, a to je pokojni tršćanski biskup Juraj Dobrila. Što je on Istri bio, koje zasluge ima po onaj kraj, komu bijaše zagovornik i utješitelj, to već danas nepristrano povjest bilježi. Koliko je on našu knjigu podupirao, kako je svoj narod iskreno ljubio, to znamo svi. Budi mu dakle vječna spomen i slava! (Burni: Slava!)

A što da roknem o trećem pokojniku, kojega nemila smrt je potresla duhokom tugom no samo odbor »Matice«, već i sav hrvatski narod? Tečajem prošle godine izgubismo neumornog podpredsjednika književnog odbora »Matice«, a vjerno velevažnog pjesnika i romanopisca. Na njegovom grobu plače sav umni slavenski svieti

Naš nezaboravni August Šenoa, sin muža, dešavša iz inostranstva, al rodjen od hrvatske majke na hrvatskoj zemlji

Prof. dr. Blaž Lorković, koji je pred dvie godine toli ugodio hrvatskom občinstvu sa svojimi: »razgovori o narodnom gospodarstvu«, nastavit će ove godine donjekle ovaj svoj posao, te će nas nadariti sa novim djelcem ove vrsti, obzirom napose na naše državljanske dužnosti. I ovo će biti treća knjiga, što će ju »Matica« podati svojim članovom za god. 1882., koja će takodjer sa predidućom za koji dan doći u tisak.

Ove tri knjige spadale bi po svojem sadržaju u poučni red knjigah, što je »Matica« izdaje. Odboru »Matice« je velika briga, da svojoj publici poda i što više i što boljeg zabavnog štiva, te i prošle godine bi bilo oblatije tog štiva, da nam nije nestalo našeg nezaboravnog A. Šenoe. Uz dva prošle godine izašla svezka »zabavne knjižnice« imao je izaći i treći od njega. — kad al baš u polovini radnje za »Maticu« ugrabi nam ga smrt. I uslied toga će biti tekuće godine što veća briga odboru »Matice«, da poda što obilatijeg zabavnog štiva svojim članovom. »Matica« u ovom svojem nastojanju gledo zabavna štiva mora se dakako napose obazirati na domaću beletristiku, te uslied toga njoj je dužnost, da kadkad i slabiju domaću stvar izda i tiska, prije nego posegne za tudjom, ako i boljom, prevedenom. U ovoj godini kani »Matica« prikazati iz domaće beletristike u svojoj zabavnoj knjižnici rad Janka Jurkovića, Jos. Eug. Tomića i Ferde Becića, a spram materijalnim silam i jedan valjani prievod odličnog slavenskog beletriste. »Matica« želi, da zadovolji svim mogućim željam njenog občinstva, al da to nije — napose gledo naše beletristike — uvjek moguće, to je žalibože istina,

nije nikakve krivnje, popitajte se kod vaše pošte. Tko radji od nas, da se naš list čita i razprostire, pa kako ni pomisliti, da bi komu uztegnuli list, a osobito onomu, koji ga je već unapried platio. Mi smo vam ipak sada još jednom odposlali sve ovogodišnje brojeve, koje ćete valjda bio primit. Ako se štogod dogodi, javite nam, Da ste nam zdravo!

Gosp I. u Z. Prostor lista nije nam dopustio, da priobćimo taj nalog, gdje bi se nas htjelo na silu talijančiti. Pak se onda u Beču čude, kako ovuda Talijani rastu. Il nevide il neće viditi.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Augusta 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.60	9.56	—	77.10	—	—
2	5.60	9.56	—	77.—	77.60	—
3	5.60	9.56	11.96	77.10	—	—
4	5.60	9.55	11.96	77.—	—	—
5	5.60	9.55	11.96	77.—	77.80	—
6	—	—	—	—	—	—
7	5.60	9.54	—	77.—	77.75	—
8	5.60½	9.52½	11.93	77.10	—	—
9	5.59	9.49	—	77.10	—	—
10	5.59	9.50	11.92	76.05	—	—
11	5.58	9.51	11.92	77.—	77.80	—
12	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—

2

trusao uzeti sada na svoje rame breme, koje je iz više uzrokah mnogo teže? Kako ne bih drhtao kad pomislim da mi je naložena odgovornost, koja je toliko strašnija, koliko je veći broj dušah koje mi je voditi i pratiti po putu spasenja, i koliko su veće pogibelji, koje im prieto?

Mogao bi tko reći, da sam jur vješt pastirskomu vladanju i biskupskim poslom, i da mi se za to netreba bojati i plašiti; — ali uprav to iskustvo množi u meni strah i trepet, uznemiruje me, muti i slabi dan i noć; uprav iskustvo me opominja, da moje moći su preslabe; mi kaže teškoće i zaprjeke, koje većkrat uniste najbolje i najsvetije namjere duhovnoga pastira: trepim i drhćem uprav za to, što me iskustvo naučilo, kako je teško vojevati vojske Gospodinove s neprijateljem mogućnim po broju, strahovitim po oružju koje rabi; pošto komu neprijatelju ja ne mogu staviti nego četiri vojakah, koji su doista hrabri i dobro spravni, ali premalo jih je te su jurve obnemogli od starosti i neprestana truda, a nekoje morda uznemiruje i tlači skrb za pristojno svakdanje življenje.

Dobro znam, da u tako teških vremenih, punih svake vrsti smutnje i borbe trebalo bi toli znamenitoj Stolici Tršćanske i Koparske biskupije poglavara i vodju vještijega od mene, biskupa muža, koji bi bio takmac veledušnih biskupah, koji su vazda odlikovali stolice Tršćansku i Koparsku, ljubavju, umom, razboritošću i kriepošću; hotjelo bi se biskupa vrstna sadanjemu teškoma vremenu, koji bi znao mudro i kriepko rabiti pastirski štap, da svoje stado brani, da se ne plaši, niti duhom kloni pred teškoćami i pogibelji, nego da ravno i hrabro stupa po stazi svojih dužnostih, akoprem strmnoj i trnjem posutoj.

Ali kud me je Bog na ovo mjesto pozvao, On koji *„slabe pred svietom izabra da posrami moćne“* (1. Kor. 1. 27.), ufajuć u goruću revnost veleljubljenih Svećenikah i u bogoljubnost i pobožnost svih vjernih, naoružan, kako govori sv. Pavao, *božjim oružjem*, to jest: *„opasan svoja ledja istinom, i obučen u oklop pravde, i obuven noge na pripravljanje Evandjelja mira, držeć štit vjere i kacigu spasenja i mač Duha, koji je besjeda božja“* (Efez. 6, 13—17.): — na svojoj zastavi pak napisane ove besjede, koje ćete od sad više puta čuti iz mojih ustiju, kad Vas budem blagoslivljao, to jest: *„pomoć moja u ime Gospodinovo;“* — tako oboružana, evo me ovdje među Vami u ime Gospodinovo, ako ne nadaren takvom kriepošću, kako ja moje zvanje zahtjeva, gotovo pak vrh svega najgorućom željom u srcu da Vam budem posrednikom *mira, ljubavi* i *kršćanske pravednosti.*

Da, posrednikom mira, ljubavi i kršćanske pravednosti želim biti među Vami. Jer su mi duboko u srce utisnute besjede sv. Pavla, kojimi je opominjao Ef-zijane, i vrh svega preporučivao mir i ljubav, ter u malo rieči dao jezgru istinite kršćanske pravednosti *„Bratjo, reče, molim vas u Gospodinu da se vladate kako se prilikuje zvanju u koje ste pozvani, sa svakom poniznostju i krotkoća, s trpljenjem podnašajuć jedan drugoga u ljubavi, starajuć se držati jedinstvo duha u svezu mira. Jedno tielo, jedan duh, kako ste i pozvani u jedno ufanje svojega zvanja.“* (Efez. 4, 1-4.) — Ozbiljne su to rieči, koje bi si imao svaki duboko u srce utisnuti, one bo sadržaju u sebi cielu osnovu kršćanskoga djelovanja. Ove će rieči biti meni vazda ozbiljni predmet razmišljanja, najprije za moju osobnu korist, a po tom, božjom pomoću, služit će mi kao pravac u mojemu biskupskomu zvanju. Za to mislim, da ne mogu bolje početi biskupovati među Vami, nego što bolje priporučujuć ovu apustolovu opomenu svakomu bez razlike, i Svećenikom, i vladateljem i svim vjernim mojega novoga stada, koje vječni Pastir izruči mojoj skrbi. Svom silom svojega duha dakle ponavljam apustolovu opomenu, i kriepkim glasom oznanjujem njegove rieči svojim duhovnim sinovom i bratji, i to tim više, jer svaki izmed nas ima dvostruko zvanje, jedno koje se tiče družtvenog našeg položaja, drugo koje spada na budući život. Oboje zvanje imao je pred očima i sv. Pavao, kada je dao onu silnu opomenu, i hotio je da se svaki i jednoga i drugoga zvanja drži.

I doista: ne ima li čovjek dvojako zvanje? On je udo čovječanskoga družtva, činbenik i dionik njegove dobre i zle sreće. Može li se čovjek posve osamotiti u ljudskoj obitelji, živiti samo za se i ne brinuti se ni malo za nju? Koji to čini je prava pijavica, koji ne živi za čovječko družtvo, nego od njega, a to je velesramotno za čovjeka, jer tim tlači svoj um i razum. Al nema li čovječanstvo samo po sebi na ovom svietu posebne zadaće? Čovjeku je odredjen i na tanko zabilježen cilj od vieka, koga mora doseći, bila i staza do njega zarašćena i zavita, — cilj: spoznati naime i vazda slieditи najmudrije i najljubeznije namjere božje providnosti! — S druge pak strane valja pitati: da li je čovjek samo za ovaj sviet, za ove kratke dneve zemaljskoga života? Ali morebit ni on drugo nego ginljiv znak među jedan i drugu dobu u razvitku ljudskoga družtva, opredeljen, da izgine kako je zginula doba? Ni je li mu namanjena budućnost, koja se posve ujedini sa njegovim djelovanjem u družtvu, budućnost, koju čuti njegovo srce ter uzdiše za bezkončnostju? Ali, da govorimo u kršćanskom smislu: nije li čovjek za malo danah putnik na ovoj zemlji, da zasluži vjekovito blaženstvo na nebesih?

Nu, spoznati i cieniti ovo dvostruko svoje zvanje, i polag njega živiti, ljubiti svojega bližnjega, jedan drugoga podnašati, čuvati jedinstvo duha i mira, bez kojega ni moguće misliti na koristno djelovanje čovječjega družtva, i sve to izvršivati namjerom da se dostigne vječno življenje, jer smo svi *„pozvani u jedno ufanje svoga zvanja,“* koje je uprav vjekovječni život: ovo, to je što Bog svakomu od nas zapovieda, i što moramo činiti, ako hoćemo dostignuti svrhu svoga dvostrukog zvanja.

Za što pak da nam Bog to zapovieda, i da to od nas hoće, očito i odlučno nam kaže sv. Pavao, jer višekrat u svojih listih to isto ponavlja, tako da se može reći, da je to glavna njegova misao, t. j. *„da smo*

Broj 17. U Trstu 1. Septembra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Huala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuzimljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Dolazak Njeg. Veličanstva.

Javljamo našim čitateljem radostnu viest, da će *Njegovo Veličanstvo naš car i kralj* Franjo Josip I. tečajem ovoga mjeseca pohoditi Primorje. Dne

rodni razvitak. Zato je doba, da se naš narod probudi i progleda te da izabere u sabor svoje ljude, koji će znati u svakoj prigodi zauzeti se za njegovo dobro. Naših zastupnikah u porečkom saboru bilo je dosada samo *četiri*, najnovijim izborom u koparskom

Pošto je još malo članovah a očekuje jih za sutra, pročita dnevni red za drugu sjednicu, koju ustanovi za 21. augusta u 12. uri, i zaključi prvu sjednicu.

II. Sjednica,
dne 21. augusta.

Dnevni red: 1.) Priobćenja, 2.) Ovjerovljenje Vlek. Spinčića, 3.) Ustav ureda

nek se upotrebe za školsko potrebe, ako je nejma, nek se novci ugljavniče pak se sagradi ili popravi školska sgrada. Gdje se je novce možda u druge svrhe potrošilo, nek se povrate onim koji imadu pravo da jih potroše u zakonom ustanovljene svrhe. Mogao bi navesti i drugih primjerah, all već ti čine mu se dostatnimi. A kako je u kotaru koparskom tako će biti i u drugih.

Na to je odgovorio prisjednik zemaljskoga odbora dr. Andre Petris. Koliko bi mogao razabrati, tu g. A. Spinčić govori o bratovšćinah u buzetskoj občini samo o školskom dielu, pak to nespada u zemaljski odbor nego na školsku zastupu.

Predsjednik sabora i odbora dr. Vitezić obećao je, da će odbor držati na umu ti primjetbe g. A. Spinčića, razvidili i nastojati da se uredi ako je u ne-

U ovoj trećoj sjednici učinio se je zaključak o nasilnom nametu za izplatu občinskih dugovah naprema privatnim. Zakon govori iz trijuh u paragrafah, koji ovako glase:

§. 1. U slučajevih gdje bi občinsko imanje zanemarilo ili nebi htjelo proizvesti potrebitih svotah, da izplati občinske dugove proizlazeći iz nasilova zasebnoga suda i pripoznan izplativim sudbenom putem, ili osnivajuć se na spisu imovine, izvršbenu moć, imat će zemaljski odbor pravo vršeć svoje pravo nadzora nad občinama sporazumno sa namjestničtvom naredit u dotičnoj občini primjereni namet (prirezak) na javne poreze, i poduzeti potrebite mjere da se iztjera i zadobljenu svotu za platu duga upotrebi. §. 2. Za oživotvorenje nametа usljed §. 1. ovoga zakona, imat će biti drugoga pokrajinskoga zakona, koji će biti naložen, koja mu je §. 3. Ovaj zakon stupit će u krieposle kad bude oglašen.

Osim toga priobćio je predsjednik na koncu ove sjednice: koji su predsjednici sa inim odborom; da krčki biskup dr. Legat zapriečen poslovi nemože doći; i da je izolanski župnik Zamarin odrekao poslaničtva, pošto zna da će biti na tom radu gradjenje pokrajinske palače, da će biti isto po većini dozvoljeno, neće da bude niti prisutan tomu *) Predsjednik sabora znajuć, da govori duše svih poslanikah i prisutnih i odsutnih, odmja tu uvredu sa svom strogošću, a sabor i galerija mu povladuju. Galerija se opominje da neizražava ni kakvim nikakvim znakom. Time je bila čena treća sjednica.

ovjed lošinjskoga kapetana.

U predzadnjem broju našega lista li smo iz lošinjskoga kotara dogodje se u kratko orisala najnovija ba lošinjskoga kapetana glede a naših hrvatskih prezimenah. mogosmo skoro pomisliti, da se a zapovjed izdati može, kad u

remda smo mi bili i jesmo uvjek protivni, radi pokrajinska palača u Poreču, to nemožemo odobravati postupak g. Za. Na taj način morali bi zastupnici uvjek svoje mandate, kadgod bi se stvorio zaključak, kojemu bi se isti protivili. jimo, da će sabor u svojem zasjedanju tako važan zaključak o gradnji zemaljče već se nadamo, da će se stvar prebudućemu saboru, tim više, što je viša ikah odsutno, njekoliko jim je umrlo. Talijanah odzvala se mandata. Čudno- se čini, što zastupnik gradovah Kastva, ga, Lovrana i Mošćenicah g. Terdić gu godinu nedolazi na sabor, uvjek je n. Zašto se onda takva gospoda jagmo datom, kad znaju, da neće moć vršiti stupničke dužnosti. Ovo neka si zajegovi izbornici.

Opazka Uredničtva.

jedno samo tielo i jedan duh,“ i da *„kako u jednom tielu imamo mnoge ude, a svi udi nimaju istoga posla, tako smo mnogi jedno tielo u Isukrstu a po sebi smo udi jedan drugomu. Imamo pak različite darove po milosti koja nam je dana.“* (Rimlj. 12, 4-6.) S toga sliedi, da kako smo mi različni udi jednoga tiela, tako su različni i posli svakomu od nas odredjeni, i nemaju se medju sobom miešati; nitko ne smie svojih zanemariti, pak ni u tudje dirati; upravo za to su i svakomu po sebi podjeljeni različni darovi, i različne milosti, jer svaki je pozvan na posebno djelovanje. Posve pravedno dakle sv. Apustol nagovara i sili *„svaki neka ostane u onomu zvanju u koj je pozvan“* (I. Kor. 7, 20); to će reć: neka se svaki drži onoga stanja, koji mu je od Boga odredjen, bio ovaj nizak i prost, ili visok, bio stan poglavarski ili podložnički, bio namenjen za duhovni i čudoredni naprjedak, ili za poboljšanje svjetovnih stvari ljudskoga družtva; svaki po svojih moćih, t. j. po darovih i milostih, koje je od Boga primio, neka dela za dobro ljudstva; nikud da ne segne prieko svojega posla i da ne dira u tudju žetvu, zašto: *„kakova je ptica, koja odleti iz svojega gnjezda, takov je čovjek koji otide iz svojega mjesta.“* (Prič. 27, 8.) — Svaki dakle neka se svoga posla drži i svoje dužnosti ovrši, krotko i ponižno, a ne na vidjelu i po sili, kako konj koji žvalo (uzdu) grize, zašto je skinuti ne more; nego po duši i savjesti, jer je to volja božja, na koju nam je vazda paziti. Krotki i uztrpljivi prama iskrnjemu, mornamo poštovati svako njegovo pravično zahtjevanje, podnašati mu slabosti, i ne zamjeriti dosadnosti, da se kršćanska ljubav ne uvriedi i medjusobni mir ne prekrši, nego da sve već neprekidno čuvamo bratinski jednodušni voz, onaj voz, koga Sv. Crkva nada sve imenuje *„dar Gospodnji“* — *„dar jedinstva i mira“* (Secr. u misi pros. Tiela), jer *„Bog, nije Bog nesloge, nego Bog mira.“* (1. Kor. 14, 33).

Da pak svaki napodpuno uzmogne vršiti dužnosti svoga zvanja, Sv. Pavao dodaje: *„Svakomu od nas je dana milost po mjeri Hristova darovanja“* (Efez. 4, 7.), a to ovako, da različnost prijetih darovah bude na pomoć za jedinstvo duha medju vjernimi, kako različnost djelovanja pojedinih udovah složi u jedno naše tielo, komu svi udovi služe. Za to nastavlja sv. Petar da *„svaki od dara, koga je primio, drugim podieli, kako dobar upravitelj mnogolične milosti božje“* (1. Petr. 4, 10.).

Kako je pak to moguće, nam kaže crkveni učitelj sv. Grgur, koji ovako tumači rieči sv. Petra: *Tada različni darovi milosti božje pravo se diele, kada pomislimo, da dar koga smo prijeli, je onoga, koji ga neima, kada priznajemo da je podieljen za onoga na čiju korist ga rabimo; tad ljubav nas rieši griešnoga jarma . . . . . kada darove, koje drugi imaju držimo kako da su naši, i naše darove pak drugim ponudjamo, kako da su njihovi.* (Moral. XXVIII, 6.)

Tko dakle, zanemareć svoje zvanje, ne rabi savjestno milosti mu podieljene, i u svomu djelovanju ne ravna se po stanu, koga ima u ljudskom družtvu, a dira u tudji posao, i paća se takovimi stvari, koje nisu njegove i o kojih ni njemu suditi; taj grieši proti Bogu, koji je sve mudro naredio, i svakomu odlučio svoj predieli u čovječanskom družtvu: grieši proti samomu sebi, jer vriemo gubi i se mantra u stvarih, koje nisu zanj, razsiplje svoje sile i svoje krieposti tako, da ne more više izpuniti dužnosti svojega stališa, ni dojti do one savršenosti, do koje mogao bi bio doći, da se je držao svoga zvanja; grieši najzada i proti svomu iskrnjemu, jer ga muti, koliko je u njemu u izpunjivanju njegovih dužnostih. Na takov način ni moguće dostignuti stoge i jedinstva u djelovanju, jer svaki pojedini ud radi po sebi: i za to nije čudo ako cielo tielo čuti takov nered, da škodu trpi i da možda za mnogo i mnogo godinah teške i žuke posljedice uznemiruju i truju cielo družtvo čovječje! — Oh koli bi srećnije bilo ljudsko družtvo, koli liepše življenje svakoga posebi, koli sigurnije vjekovječne spasenje, kad bi svaki imao u srcu utisnjeno načelo: *„Gledajte da živite u miru i da svaki se drži svoga posla“* (1. Tes. 4, 11) i bi se po njemu ravnao u svih svojih stvarih, ter mu to načelo bilo kako kormilo svega njegovoga djelovanja! Koliko ugodniji bio bi sviet, kad bimo svi pravim srcem sliedili izvrstno razloženje kršćanskih načelah, koje je pisao sv. Augustin: *„Jedinstvo nas slaže, ali tko čini da sloga ostane kriepko svezana, nepoli ljubav?..... I ovo nam se priporuča zato, da ljubimo jedinstvo i da se bojimo razpre. Ničesa ne bi se morao kršćanin toliko bojati nego biti odeljen od Isusovoga tiela.“* (Sprav. 27. Iv. Ev.)

Kako pak nam sv. Pavao priporučuje da pristojno živimo što se tiče svjetovnoga zvanja, isto tako *„kako otac svoju diecu nas moli, opominja i nuka da živimo kako se pristoji pred Bogom, koji nas je pozvao u svoje kratjestvo i slavu“* (1. Tes. 2, 11-12), jer *„kupljeni smo za veliku cienu“* (1. Kor. 6,20) to jest *“krvlju Isukrsta prečistoga janjeta„* (1. Petr. 1, 19).

I doista, što bi nam koristilo, da smo si glavu razbijali, da smo se trudili, mantrali i spotili za podpuno ovršivanje svjetovnoga zvanja, kad bimo sa svim tim izgubili vjekovječno opredjelenje? Ako gorljivo djelamo za svoju tjelesnu korist u svojem stanu, pustimo svakomu svoje, sa svakim u miru živimo, sve ljubimo kako bratju i za njihovo dobro skrbimo svom marljivošću, trudimo u predjelu svojega zvanja — sve to doista nam je pripomoć da dostignemo jedini cilj i svrhu *svega našega ufanja, našega zvanja.* — Ali budući svemu našemu djelovanju u svjetovnom zvanju mnogo lahko se pridruži sebičnost, koja pokvari i najhvalnije naše djelo; naša marljivost, ako i ne segne prieko svoje medje, je malo kad bez nedostatka, bez pogrieške, koje ako i očito ne škode iskrnjemu, nisu pak hvale vriedne i pocrne onoga, koji jih čini; za to nesrećan i izgubljen bio bi vas naš trud za svjetovno zvanje, kad vječnoga ne dostigneme. Cielo naše djelovanje bilo bi jalovo i neplodno, i tim više bi morali žaliti takovu neplodnost, jer naš trud bez blagoslova božjega ne bi stekao nijedne koristi za ljudsko družtvo, kako neimaju prave sreće tolika poduzetja, kojimi se hvalisaju da su vele dobra i hvale vriedna, pak ne mogu napried uprav zato, što jih ni Bog blagoslovio.

A zašto Vam ja, predragi moji, valje s početka svoga biskupovanja, govorim o takovih stvarih, i Vam dajem dotične opomene?

Na svrsi godine bilo je djakah u sva tri tečaja 34. Od tih bilo jih: 26 iz Maloga, 7 iz Velega Lošinja, 1 iz Dalmacije. Vjere su svi katoličke. Talijanski govore 33, slavski 1(!) Podpore imali 2 po 75 for., 2 po 100 for., 7 po 150 for. Konačni izpit položilo jih 6, reprobiran na 6 mjesecih je 1.

Koji hoće u prvi tečaj stupiti valja da navrši 13 godinah, *da znade talijanski pravilno govoriti, čitati i pisati kao također nješto slovnice i skladnje toga jezika*, nješto zemljopisa, računstva i prirodopisa. —

Hrvatskomu jeziku nit traga na cielom tom zavodu. Pamtimo dobro i to.

Književne viesti.

Glavna skupština »Matice Hrvatske«, držana dne 30. srpnja 1882, pod predsjedničtvom družtv. predsjednika presv. g. *Ivana Kukuljevića Sakcinskoga.*

Skupština bje otvorena poslije 10 sati u jutro. Pošto je g. družtveni predsjednik konstatirao, da ima u skupštini u smislu §. 14. družtvenih pravila preko dvadeset pravo glasa imajućih članova, te se uslied toga glavna skupština obdržavati može, progovori sliedeću:

Slavna skupštino!

Mnogo viekova, riedko sretnih, često tužnih uminu, odkad narod hrvatski pod tudjim skrbničtvom živi. Vječne borbe presjecale mu život. Tudje spletke, domaće zlobe i prirodjeni driemež i nemar kvarile mu napredak i rad, a podjedno pričile, da nebude svoj na zemljištu svom. Susjedi stranl i srodni umješe koristiti se dobroćudnošću hrvatskom. Zemljište hrvatsko posta i osta razclepkanvano, narod tudjim življem tudjim duhom opojen.

Pa ipak je Hrvat medju ju veni vazda prednjačio umom Sljedeći staze povješću mu prop se otimati atletičkim naporom borioca svakoj surovoj sili ma došla. I koliko puta podleže i snagom, toliko puta poskoči iz čan na noge, pripravan na no svoj obstanak i za napredak i borbi bijaše mu vazda kriepka narodna sviest i narodna knji

Ovim jakim štitom bavi se tica Hrvatska«. Možemo ponos da je taj svoj štit u posliednje soko digla, puštajući žarke luč najzabitnije strane hrvatskoga dočim čednim i mirnim radom nehotice svojim posestrimam M skoj, dalmatinskoj i srbskoj.

Ako je istina, da samo pr narode k slobodi i blagostanj se i mi Hrvati tješiti u našoj smo si barem prokrčili čvrst željene mete. Ali do široka pu mnogo radnje. Susjedni izobra nadkriliše nas daleko, a to na cati da hitrim, ali opreznim k dimo njihove stope.

Bilo bi skrajnje vrieme, da ozbiljno razmišljamo, kako d srodnimi življi stvorimo veći c književnosti, te da u literaturi jezika nebudu više zapriekom nja dvoja pismena i neznatr Trebalo bi da se sjetimo, d bez bogate književnosti i umjet ni napredka ni slobode, nelma obrta ni trgovine, neima ni ra spodarstva. Jer jedina knjiga prosvietom silna je promicat narodnog blagostanja i samost

Naš narod hrvatski ponosi sve što se proteže na prosv kod kuće sam. Svi naši kultu nikli su iz naroda, pomoćju n. Ali pri tom plemenitom radu n vao često puta jedan narodni je njegda prvo kolo vodio u n vjesti. Trebalo bi, da i taj znam naša »Matica« i ostali kulturni svimi mogućimi sredstvi k sel jer upravo on je ona olovna svaki polet naroda u narodi prieči, i kao otudjeni suncokre preda tudjemu suncu kreće, n zirnim i sažalnim okom motre predak svoje narodne knjige. da u klasičko doba kod starih glavari naroda u družtvu sa u sudjivahu proizvode književne, i Italiji, Njemačkoj itd. vladaoci djeni Mecene unapriđe ponaj procviet knjige i umjetnosti. da će i taj znatan faktor od prionuti uz narodnu knjigu.

O djelovanju »Matice Hrva godine i o njenom gospodarst izvlestit će g. družtveni tajnik Iz njegova potankoga izvieš gg. članovi u kolko je »Matić sliedniu godinu dana napredov je milo da mogu srdačnu h radi ovog napredka napose hr born i našoj vis. zemaljskoj vla visoka tiela podupria su kriep ... ovo ... društvo u njegovo

... zahvaliti ... n povjer ... bišaju u ... lupirali. ... stare čl ... ikupe, ... h ... ha izraž

Moja je još zadaća ovdje spomenuti se i triju slavnih pokojnika i bivših članova »Matice Hrvatske«, koji nas tečajem prošle godine, odkako se sastadosmo u posliednjoj glavnoj skupštini za uvjek ostaviše. Oni bijahu moji osobni prijatelji, a i »Matici Hrvatskoj« veoma prijazni i mili. Prvi pokojnik, jedini počastni član »Matice Hrvatske«, što ga dpsele imadosmo, bijaše i slovenski vodja. Što je vriedni starina Janez Bleiweis bio nam Hrvatom, to mi netreba spominjati. Dosta je, da je pomogao uzbuditi i preporoditi bratimski narod slovenski, a jur po tom stače veliku zaslugu i za nas Hrvate. Slava mu! (Burni: Slava!)

Drugi pokojnik, koga sav hrvatski narod a i »Matica« kao svoga člana i poduipratelja oplakuje, i koj se takodjer prošle godine sa ovim svietom prerano za narod oprosti, jest otac i preporoditelj jednog diela hrvatskog naroda, a to je pokojni tršćanski biskup Juraj Dobrila. Što je on Istri bio, koje zasluge ima po onaj kraj, komu bijaše zagovornik i utješitelj, to već danas nepristrano povjest bilježi. Koliko je on našu knjigu podupirao, kako je svoj narod iskreno ljubio, to znamo svi. Budi mu dakle vječna spomen i slava! (Burni: Slava!)

A što da roknem o trećem pokojniku, kojega nemila smrt je potresla dubokom tugom ne samo odbor »Matice«, već i sav hrvatski narod? Tečajem prošle godine izgubismo neumornog podpredsjednika književnog odbora »Matice«, a ujedno valeumnog pjesnika i romanopisca. Na njegovom grobu plače sav umni slavenski svieti

Naš nezaboravni August Šenoa, sin muža, dešavša iz inostranstva, al rodjen od hrvatske majke na hrvatskoj zemljici,

Prof. dr. Blaž Lorković, koji je pred dvie godine toli ugodio hrvatskom občinstvu sa svojimi: »razgovori o narodnom gospodarstvu«, nastavit će ove godine dojakle ovaj svoj posao, te će nas nadariti sa novim djelcem ove vrsti, obzirom napose na naše državljanske dužnosti. I ovo će biti treća knjiga, što će ju »Matica« podati svojim članovom za god. 1882., koja će takodjer sa predidućom za koji dan doći u tisak.

Ove tri knjige spadale bi po svojem sadržaju u poučni red knjigah, što je »Matica« izdaje. Odboru »Matice« je velika briga, da svojoj publici poda i što više i što boljeg zabavnog štiva, te i prošle godine bi bilo obilatije tog štiva, da nam nije nestalo našeg nezaboravnog A. Šenoe. Uz dva prošle godine izašla svezka »zabavne knjižnice« imao je izaći i treći od njega. — kad al baš u polovini radnje za »Maticu« ugrabi nam ga smrt. I uslied toga će biti tekuće godine što veća briga odboru »Matice«, da poda što obilatiji zabavnog štiva svojim članovom. »Matica« u ovom svojem nastojanju glede zabavna štiva mora se dakako napose obazirati na domaću beletristiku, te uslied toga njoj je dužnost, da kadkad i slabiju domaću stvar izda i tiska, prije nego posegne za tudjom, tako i boljom, prevedenom. U ovoj godini kani »Matica« priskazati iz domaće beletristike u svojoj zabavnoj knjižnici rad Janka Jurkovića, Jos. Eug. Tomića i Ferde Becića, a spram materijalnim silam i jedan valjani prievod odličnog slavenskog beletriste. »Matica« želi, da zadovolji svim mogućim željam njenog občinstva, al da to nije — napose glede naše beletristike — uvjek moguće, to je žalibože istina,

nije nikakve krivnje, popitajte se kod vaše pošte. Tko radji od nas, da se naš list čita i razprostire, pa kako ni pomisliti, da bi komu uztegnuli list, a osobito onomu, koji ga je već unapried platio. Mi smo vam ipak sada još jednom odposlali sve ovogodišnje brojeve, koje ćete valjda bio primit. Ako se štogod dogodi, javite nam, Da ste nam zdravo!

Gosp X. u Z. Prostor lista nije nam dopustio, da priobćimo taj nalog, gdje bi se nas htjelo na silu talijančiti. Pak se onda u Beču čude, kako ovuda Talijani rastu. Il nevide il neće viditi.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Augusta 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire steri.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.60	9.56	—	77.10	—	—
2	5.60	9.56	—	77.—	77.60	—
3	5.60	9.56	11.96	77.10	—	—
4	5.60	9.55	11.96	77.—	—	—
5	5.60	9.55	11.96	77.—	77.80	—
6	—	—	—	—	—	—
7	5.60	9.54	—	77.—	77.75	—
8	5.60½	9.52½	11.93	77.10	—	—
9	5.59	9.49	—	77.10	—	—
10	5.59	9.50	11.92	76.05	—	—
11	5.58	9.51	11.92	77.—	77.80	—
12	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—

4)

Nu, pazite. Sadašnje vrieme našega stoletja nosi na čelu tri znamenja, i ni potreba mnogo misliti da je poznati uzmognete. Posvud se očito kaže neka *nemirna požuda za neodvisnostju*, opaziva se neka *uzbunjena radinost*, koju sve već naganjaju nove iznajdbe; veći diel ljudi živi dandanas *vele praznoglavo i lahkoumno bez skrbi za svoju dušu i za vječni život.*

Kakov je pak plod tih namjerah? Jeli možebit ljubav, ta nebeska kći, koja ublažuje naša djela, združuje duhove ter jih hrani u svezu mira? — Oh, ne! dapače širi se *tlačenje svake oblasti*, jer bi nekoji htili svaki red uništiti i sve pod noge staviti; — posvuda vlada *mrzla sebičnost*, koja u nepotrebnih stvarih troši svoje imanje, valja se u blatu putenosti, gnječi siromaha, i napokon sabičan čovjek, kad je sve zapravio, ponajviše samoga sebe ubije.

Dandanas, malo da ne posvud, *protivnost i mržnja* sve već i već razdvaja i otudjuje obitelji, puke i narode, i to se dogadja sada, kad na sve kraje i na vas glas toliko se uzvišuje: sloboda, bratinstvo, čovjekoljublje!

Od kuda pak ta zla pohlepa, koja hotimice radi, da razstravi i uništi svez i slogu družtva svjetovnoga i duhovnoga, kako ga sv. Apostol opisuje? To odtuda dohadja, jer se je pozabilo: *„da smo svi jedno tielo i jedan duh, kako smo pozvani u jedno ufanje svojega zvanja“!* (Efez. 4, 4;) od tuda dohadja što, se ne misli, da, kako u jednom tielu je već udovah i svaki ud ima svoje opravilo, isto tako u ljudskom družtvu ima mnogo posalah, za koje ne mogu svi skrbiti, jer svakomu je posebi svoje djelo odredjeno; — od tud dohadja opaka požuda, jer koji ne misli na onaj glavni temelj čovječjega družtva, počme mu se gnušiti i dodijati djelo, koje se njega tiče, muti i mota se da koju čast zadobi ili kakovo opravilo, koje se njemu ne pristoji, ter budi pravo ili krivo opravlja stvari njemu od nikoga ne naloženo, prisvaja si oblasti, koje neima, i predmete, koje ne pozna i za koje je posvo nesposoban. Pisano je u sv. Evandjelju: *“Tražite najprije kraljestvo božje i njegovu pravdu, i sve to drugo* (potrebno za svjetsko zvanje) *će vam se dodati.„* (Mat. 6, 33). I sv. Crkva nas uči *“da tako rabimo svjetovna dobra, da ne izgubimo vjekovita.„* Ali svjetovnjakom Evandjelje i nauk crkveni su besjede mrtve. Razpadljiva i izginiljiva dobra zemaljska, to jih mami, samo to njim srce grije: kraljestvo nebesko, pravda njegova, vjekovječno veselje, tko na to misli? Dosta je svjetovnjakom misliti na vječna dobra kako na dodatak, ako ih možda posve ne zaničuju i pogrdjuju!

Iz toga, što sam Vam govorio, možete čisto poznati, predragi moji, zašto sam Vas opominjao apustolovimi besjedami, ter Vas prosio i *„zaklinjao u Gospodinu, da se pristojno vladate po zvanju u kom ste pozvani, svakom poniznošću i krotkostju, potrpljenjem podnašajuć jedan drugoga u ljubavi, starajući se držati jedinstvo duha u svezi mira.* (Efez. 4, 1-3.) Zaključujem sa preliepimi besjedami sv. Augustina: *„Drži se reda, išći mir. Ti budi Bogu podložan, a tebi budi podložna tvoja put. Može li se misliti što pravičnijega, što liepšega? Ti služi onomu, koji je nad tobom, tebi neka služi podložnik; ti moraš služiti svomu Stvoritelju, ako hoćes da služi tebi ona, što je stvoreno za te.* (Pripov. na Psal. 148.)

Oh, blago meni, ako ove moje prve besjede, i one koje Vam budem unapried govorio, ako moja skrb. moji pastirski trudi i teškoće, koje hoću, božjom pomoću, za vas podnieti po naloženih mi dužnostih, budu od vas rado primljeni, tada će bo svaki moj nauk kako pravo sjeme dobro niknuti, bujno rasti, liepo cvasti i naresiti duhovno življenje ove premile Biskupije, i pak donieti najobilatiji plod *ljubavi, mira i kršćanske pravednosti!*

„A Bog svake milosti, koji nas je pozvao na vječnu svoju slavu u Isukrstu Vas savrši, ukriepi i učvrsti. Njemu slava i gospodarstvo na sve vieke viekovah. Amen! (1. Petr. 5, 10.)

IZ BISKUPSKE STOLICE

u Trstu 6. Augusta 1882.

† IVAN NEPOMUK

BISKUP.

Amatijeva Tiskarna

Broj 17. U Trstu 1. Septembra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. P. Hnala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjena poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i ćisto sukromne stvari nenalaze njesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Dolazak Njeg. Veličanstva.

Javljamo našim čitateljem radostnu viest, da će *Njegovo Veličanstvo naš car i kralj* **Franjo Josip I.** tečajem ovoga mjeseca pohoditi Primorje. Dne 11. ovoga mjeseca odputovat će vladar iz Celovca u Koruškoj preko Terviža u Flič (Bovec) u Goričkoj. Sledećega dana krenut će preko Kobarida u Gorieu, gdje će se 13. zadržat, 14. podat će zaljeznicom preko Nabrezine i Divače u Pazin u Istri, gdje će se njekoliko vremena zaustavit, odkle će ravno u Pulj, gdje će boravit 15. i 16. a 17. u jutro o 7 satih stignut će parobrobom u Miramar blizu Trsta. Carev boravak u Trstu odpredeljen je na 3 dana, najme 17., 18. i 19. tekućega mjeseca. Na 17. doći će u Trst i *Nj. Veličanstvo carica i kraljica Jelisava* u društvu *carevića Rudolfa i carevne Stefanije*.

Željno očekivani dolazak obljubljenog vladara u Trst i ove pokrajine napokon ima se izpunit, mi s naše strane preporučamo našemu narodu, da svoga cara i kralja sprimi onom ljubavi i onim oduševljem, kako je to vlastitost hrvatskoga naroda.

Istarski sabor.

Dne 20. prošloga mjeseca otvorio se je u Poreču istarski pokrajinski sabor, da ovrši svoje obične poslove. Nije već pokrajinskim saborom one važnosti, koju su imali u početku naše konstitucionalne dobe, jer su centralističke njemačke vlade nastojale, da oslabe samostalnost pojedinih pokrajinah te da mogu tim lagje po svojoj volji vladati raznoličnimi narodi naše države. Svejedno ostalo je ipak velevažnih predmetah, koje ima razpravljati pokrajinski sabor a upravljati od istoga izabrani zemaljski odbor ili junta. Spomenuv samo njekoje kao što su: javna obuka il u obće pučke škole, ceste i putevi, poljodeljstvo, obćine, svakomu je jasno, da valja kod ovih strukah javnoga života mnogo znanja i truda, želi li se, da budu od kakvoga ploda po narod i pokrajinu. Od pokrajinskoga sabora i zemaljskoga odbora zavisi gospodarstveni napredak naših obćinah. A i s političkoga gledišta od velike je važnosti za nas pokrajinski sabor i zemaljski odbor kao nadzorne oblasti svih zemaljskih obćinah. Istarski Hrvati nemaju se dosada čim pohvaliti, da je bud istarski sabor bud zemaljski odbor štogod za naš hrvatski narod učinio, dapače u više zgodah prečili su nam naš narodni razvitak. Zato je doba, da se naš narod probudi i progleda te da izabere u sabor svoje ljudo, koji će znati u svakoj prigodi zauzeti se za njegovo dobro. Naših zastupnikah u poreckom saboru bilo je dosada samo *četiri*, najnovijim izborom u koparskom kotaru bio bi njihov broj *pet*, kad je tamo g. Karlo Fabris imenovan za župnika u Trstu izgubio tim pravo biti zastupnikom, jer neposjeduje u Istri nikakovoga imanja. Naši zastupnici na saboru nemogu dakle upraviti niti interpelacije na vladu, jer se zato iziskuje pet zastupnikah, već mogu jedino kakvim govorom braniti interese zemlje i naroda. Nije stoga očekivati, da će naši zastupnici u ovom saborskom zasjedanju, koje je i onako posledne, štogod koristna il probitačna obzirom na naš narod i našu narodnost poduzeti, već će jednostavno bit na straži, da se što pogubna i nekoristna nezaključi. Na našemu narodu je, da si budućimi izbori osvietla lice. Pripravljat se valja odmah. Talijani imaju se zahvaliti svojemu izbornomu redu, koji jim osjegurava većinu te neimamo druge nade nego da čim više naših zastupnikah u sabor odpošaljemo. U dva dopisa poreckoga listića izražena je već bojazan, da bi mogli Hrvati dobiti većinu kod budućih izborah, znak je to, da nas ima u Istri inače nebi toga pisali. Mi ćemo bit zadovoljni, ako budemo imali i ugledna manjinu. Postupice se napreduje, doć će i naš dan. Ovdje sliedi izvešće dosadanjega saborskoga rada:

I. Sjednica,

dne 20. augusta.

Prva sjednica otvorena je u nedelju, što je bilo uzrokom, da je skoro polovica zastupnikah manjkalo. A baš to, što bijaše nedelja, bit će uzrokom, da smo vidili u galeriji više obćinstva no obično.

Predsjednik sabora presvjetli dr. Vidulić otvorio je sabor shodnimi riečmi. Rekao je, da predstoje znameniti predlozi ticući se preuredjenja obćinskoga reda i škola, ali pošto trebaju ti predlozi i s njimi skopčane promjene zriola proučavanja, i pošto saborska doba svršuje, odložiti će se za buduću. U ovom kratkom zasjedanju da će se pretresti njeke manje znamenite stvari. Posla da će imati najviše školski i financijalni odbor koli za pregledanje prošlih računah toli za proračun buduće godine. Nada se u podporu vlade, koja neće biti pravedna svim rodovom u monarkiji, i pozivlje sabor da izkaže svoju odanost caru i kralju tim da se uzdigne i da uzklikne »živio«, što sabor i učini.

Oglasi izbor poslanika za ladanjske obćine koparskoga kotara Vjek. Spinčića i pozove ga na svečano obećanje. On to učini.

Predjo na oglase pokojnih saborskih članovah. Spomenu najprije biskupa Dobrilu. Bijaše on, reče predsjednik, muž koga je k'o svećenika, muža crkve, svako hvalio i često i koji je ostavio vječnu uspomenu u zemlji pustiv za odgoj mladeži veliku svotu novacah. Pred kratko vrieme, nastavi predsjednik, preselio se je u vječnost barun Polesini, kojega gubitak čuti sva pokrajina, a danas došla mi je žalostna viest da je sinoć izdahnuo u Vodnjanu član sabora Alberto Marchesi, koga će njegov zavičaj dugo oplakivati. Članovi sabora da izkažu svoje sažaljenje nad smrću pokojnika, pozvani, su se ustali.

Pošto je još malo članovah a očekuje ih za sutra, prošita dnovni red za drugu sjednicu, koju ustanovi za 21. augusta u 12. uri, i zaključi prvu sjednicu.

II. Sjednica,

dne 21. augusta.

Dnevni red: 1.) Priobćenja, 2.) Ovjerovljenje Vjek. Spinčića, 3.) Sustav ureda predsjedničtva imenovanjem tajnikah i pregledaocah, 4.) Izbor odborah.

Predsjednik je priobćio da se je zastupnik Vatta iz Pirana odreknio poslaničtva, ali da nije na dobu, da se nit na mjesto Polesini-a nit Marchesi-a druge izabere. Savjetnik Trdić moli i daje mu se dopust za tri tjedna, jer je zaprečen službenimi poslovi. I njeki drugi nemogu doći, ili još se nit javili nisu. S predsjednikom bijaše svih članovah 18, medju njimi dva svećenika. Nije se dakle još bojati, kao što se njeki boje klerikalnoga parlamenta. U ostalom medju istinito izobraženimi i slobodnimi ljudmi nepita se, komu stališu koji pripada.

Kada se je prešlo na drugu točku, g. V. Spinčić je izašao, pak se vratio čim mu se je dojavilo da je bez prigovora ovjerovljen.

Za tajnike, koji imadu sastaviti i čitati zapisnike sjednicah, bio je izabran V. Spinčić i dr. Venier.

Za pregledaoce ili revizore, koji imadu pregledati stenografičke saborske zapiske, bili su izabrani gg. Dorčić i V. Spinčić i još četvorica drugih.

U odbor financijalni izabralo se medju ostalimi i g. A. Spinčića, a svih je devet.

U odbor školski, u kojem se je predložilo da bude izabrano samo 5 članovah mjesto 7 kao što bijaše obično, bijaše izabran i g. Strk, i. g. Babudor.

U odbor političko-ekonomički bijaše izabrano 7 članovah, ni jednoga Hrvata.

U odboru su i takovi članovi većine izabrani bili, kojih još nebijaše, i koji su osamdnevni dopust molili i zadobili. Šest saborskih članovah većine je u dvijuh odborih, dvojica Hrvatah nisu u ni jednom.

Pošto bijahu gotovi izbori odborah, predsjednik je pročitao razne saborske zadatke i izručio jih pojedinim odborom. I tim je svršila druga sjednica.

III. Sjednica,

dne 24. augusta.

Dok nisu odbori obavili njekoliko poslovah, nije se moglo držati saborske sjednice. Prvi je bio gotov s njekimi računi financijalni odbor. Izvješća njim pretrešena bila su glavnim predmetom treće sjednice:

Bilo je pročitano izvješće: 1.) o proračunu zaklade razterećenja zemljišća za godinu 1883; 2.) o troškovih iste zaklade za godinu 1881; 3.) o poslovanju zaklade »zaostalci urbarijalni razterećenja« za godinu 1881; 4.) o računu »Založenja i novci drugih za godinu 1881; 5.) o troškovih zaklade bratovšćinah u ex-venetskoj Istri za godinu 1881; 6.) o troškovih za godinu 1881, i o proračunu za godinu 1883. zaklade »Mirovine pokrajinskih činovnikah«. Sva ta izvješća bila su primljena do znanja i odobrena, a da se nije ništa govorilo osim kod točke 5 o bratovšćinah. Tu se je dignuo g. A. Spinčić, da upozori zemaljski odbor na njeke nepravilnosti i zloporabe, koje se dogodjaju kod uprave bratovšćinah. Naveo je za primjer Roč, kojega trećina godišnjih dohodakah bratovšćine pripadajuća školi iznosi preko 100 forintih, i gdje škola nejma nit crallinika i gdje više siromašne djece nije obskrbljeno s knjigami. Nadalje Račice, gdje nebijaše dulje vremena škole a školska trećina preko 40 forintih godišnjih iznosi; Sovinjak gdje nejma škole i gdje ista trećina zajedno sa senjačkom 57 forintih iznosi: Movraž gdje ta trećina blizu 50 forintih iznosi, a ipak se nedrži škola, jer bi po kišovitom vremenu morala djeca otvoriti kišobrane, da se obrane pred kišom. On misli da bi se dohodci bratovšćinah morali upotrebiti za ona okružja, kojim pripadaju. Ako je škola nek se upotrebe za školske potrebe, ako je nejma, nek se novci uglavniče pak se sagradi ili popravi školska sgrada. Gdje se je novce možda u druge svrhe potrošilo, nek se povrate onim koji imadu pravo da jih potroše u zakonom ustanovljene svrhe. Mogao bi navesti i drugih primjerah, ali već ti ćine mu se dostatnimi. A kako je u kotaru koparskom tako će biti i u drugih.

Na to je odgovorio prisjednik zemaljskoga odbora dr. Andre Petris. Koliko je mogao razabrati, tu g. A. Spinčić govorio je o bratovšćinah u buzetskoj obćini i tć samo o školskom dielu, pak to nespada na zemaljski odbor nego na školsku zakladu.

Predsjednik sabora i odbora dr. Vidulić, obećao je, da će odbor držati na pameti primjetbe g. A. Spinčića, razviditi stvar i nastojati da se uredi ako je u neredu.

U ovoj trećoj sjednici učinio se je zakon o nasilnom nametu za izplatu obćinskih dugovah naprema privatnim. Zakon obstoji iz trijuh u paragrafah, koji ovako glase:

§. 1. U slučajevih gdje bi obćinsko zastupstvo zanemarilo ili nebi htjelo providjeti potrebitih svotah, da izplati obćinski dug proizlazeći iz naslova zasebnoga prava i pripoznan izplativim sudbenom odlukom, ili osnivajuć se na spisu imajućim ovršbenu moć, imat će zemaljski odbor vlast, vršeć svoje pravo nadzora nad obćinami, sporazumno sa namjestničtvom naložiti u dotičnoj obćini primjereni namet (adicionali) na javne poreze, i poduzeti potrebito da se iztjera i zadobljenu svotu za izplatu duga upotrebi. §. 2. Za oživotvorenje nameta usljed §. 1. ovoga zakona, netreba drugoga pokrajinskoga zakona, bila mjera, kojom bude naložen, koja mu drago. §. 3. Ovaj zakon stupit će u krieposl danom kad bude oglašen.

Osim toga priobćio je predsjednik na početku ove sjednice: koji su predsjednici pojedinim odborom; da krčki biskup dr. Feretić zaprečen poslovi nemože doći; i da se je izolanski župnik Zamarin odrekao poslaničtva, pošto zna da će biti na dnevnom redu gra jenje pokrajinske palače, da će biti isto po većini dozvoljeno, a on neće da bude niti prisutan tomu činu. *) Predsjednik sabora znajuć, da govori iz duše svih poslanikah i prisutnih i neprisutnih, odbija tu uvredu sa svom odlučnošću, a sabor i galerija mu povladjuju. Galerija se opominje da neizražava svojih mislih nikakvim znakom. Time je zaključena treća sjednica.

Zapovjed lošinjskoga kapetana.

U predzadnjem broju našega lista donesli smo iz lošinjskoga kotara dopis, gdje se u kratko orisala najnovija naredba lošinjskoga kapetana glede pisanja naših hrvatskih prezimenah. Mi nemogosmo skoro pomisliti, da se onakva zapovjed izdati može, kad u

*) Premda smo mi bili i jesmo uvjek protivni, da se gradi pokrajinska palača u Poreču, to nikako nemožemo odobravati postupak g. Zamarina. Na taj način morali bi zastupnici uvjek polagati svoje mandate, kadgod bi se stvorio kakav zaključak, kojemu bi se isti protivili. Mi dvojimo, da će sabor u svojem zasjedanju stvorit tako važan zaključak o gradnji zemaljske kuće već se nadamo, da će se stvar prepustiti budućemu saboru, tim više, što je viša zastupnikah odsutno, njekoliko jih je umrlo, dvojica Talijanah odreklo se mandata. Čudnovato nam se čini, što zastupnik gradovah Kastva, Voloskoga, Lovrana i Mošćenicah g. Terdik već drugu godinu nedolazi na sabor, uvjek je zaprečen. Zašto se onda takva gospoda jagme za mandatom, kad znaju, da neće moć vršiti svoje zastupničke dužnosti. Ovo neka si zapamte njegovi izbornici.

Opaska Uredničtva.

bečkoj velikoj novini »*Tribüne*« od 22. augusta t. g. zagledasmo tiskan u njemačkom prevodu taj najnoviji ukaz g. Eluschegga. Mora da bude važan, kad ga već i bečke novine donašaju pod naslovom »talijančenje Istre«. Prostor lista nedopušća nam da se pobliže upustimo u znanstveno-literarnu kritiku rečenoga ukaza, već ga donašamo niže u hrvatskom prevodu, da ga naši čitatelji pročitaju pak da onda sami sude. Kazneni zakon nalaže, da se nesmije *neistinitim kazivanjem nit izkrivljenjem* ruglu izvrgavati javne odredbe pojedinih oblastih. G. kapetan kaže, da se je uvela *zloporaba* u izdatcih obiteljskih listovah, da menjaju način pisanja osobnih prezimenah, koj se način protivi onom *od pamtivieka običajnom* (ab immemorabili). Istina je kad velimo, da se je matica u istom Lošinju, gdje stoluje kapetan, vodila do god. 1732 u glagoljskom (staro hrvatskom jeziku), dakle da su se i imena pisala na hrvatski način; istina je, da je veći dio maticah na otoku Lošinju, Krku i Cresu pisan do početka ovoga stoleća, čak do god. 1830. u glagoljici, pa kako to, da to lošinjski kapetan nezna, kad veli da je prezimena hrvatski pisati zloporaba? Kako ćete izraziti talijanskim pravopisom svršetke naših prezimenah *»zić, žic, šić«?* Talijani za ovo nemaju nego *sich!* Ovdje se je g. kapetan dao na polje, koje mu nije nimalo poznato, pak ipak hoće da o tom govori! Bar bi se u 19. stoleću zahtjevalo, da predstojnici kotarah poznaju narod, koji živi u njihovom kotaru, jer posliedica toga jest, da izdavaju naredbe, koje stoje u opreci sa *temeljnimi zakoni države.* Žao nam je što moramo c. k. kotarskoga kapetana učiniti opreznim na §. 19. tem. zakona od 21. decembra 1867 D. Z. br. 142. Ovdje nam je zajamčeno *nepovredljivo pravo*, da štitimo i gojimo našu narodnost i jezik. Pod jezikom razumjeva se i literatura, način pisanja, pak neka budo uvjeren g. kapetan, da nećemo doć k njemu, da nas poduči, kako imamo mi i naši svećenici pisati naša prezimena. Mi znademo kako se pišu naša a znamo takodjer kako se pišu i tudja.

Sliedi naredba sama:

br. 2735.

Dopis.

Od nekoliko vremena uvukla se medju voditelje maticah zloporaba u izdatcih obiteljskih listovah, da mienjaju način pisanja osobnih prezimenah, koj se način protivi onom od *pamtivieka običajnom* tako da često mjesto *ch* u početku i u sried rieči upotrebljuju *k*, mjesto *ch* na koncu rieči *ć*, i mjesto prostog *c* u sried rieči *č* ili mienjaju *u u v* te izpuščaju slovo *e* itd. itd. Ne znam, da li su se te zloporabe uvukle takodjer u same matice, ali u obiteljskih izvadcih, što mi se dostavljaju, nalazim takvu smjesu, da nemogu točno razpoznati ni osobah ni obiteljih naznačenih, što u svih službenih poslovih, a osobito u poslovih novačenja i očevidnosti vojnikah osim što daje povoda opetovanom dopisivanju za razjašnjenje istovietnosti prezimenah, često je uzrokom pometnjam i pogreškam na veliku štetu stranakah. Takove promjene prezimenah mogu tekom vremena postati još štetnije strankam kod c. kr. sudbenih oblastih takodjer u gradjanskopravnih poslovih a osobito kod baštinskih razprah kad se ima dokazati istovietnost roda.

Ta pometnja biva pak tim veća u ovom kotaru, gdje se medju tolikimi prezimeni isto glasećimi istovietnost osobe može razpoznati jedino načinom kojim se pišu. Razne su tužbe prispjele u tom pogledu a pritužila se više puta proti toj nepodobštini i vojnička oblast. Mn. č. voditelji maticah moraju znati, da svaka promjena prezimenah pripada c. kr. ministarstvu nutrnjih posalah, koj se je priznao u tom nadležnim i dopisom 9. lipnja 1871 B. 6953, te budući ovaj ured ima paziti na pravilno vodjenje matica, ne bi on nikako mogao takov postupak izpričati, već bi morao upotriebiti shodne mjere. Usljed svega navedenoga, da se uvjerim u obće o stanju maticah a naposeb o spomenutih zloporabah, zapovjedio sam, da prigodom služ-benog putovanja po kotaru činovnici ovog ureda imaju strogo razviditi matice, nalogom da prispodobe način kojim su upisana prezimena notom unešenih za načinom kojim su upisana prezimena dotičnih pradjedovah te da izpitaju da li obstoje spomenute zloporabe.

Priobćujuć ovo ravnanja radi tom mn. č. uredu molim njegovu dobrotu, da dostavi prepis ovog dopisa svim podstavljenim župam i podžupam, da poduzmu mjere nek se ukine zloporaba, gdje obstoji te da mi doznani poduzete mjere.

Lošinj, 6. srpnja 1882.

Eluschegg, mp.

Mnog. častnom dekanatskom Uredu u NN.

Trščanska izložba.

Kako je našim čitateljem poznato otvorena je u Trstu već 1. augusta t. g. poljodelsko-obrtnička izložba, kojoj je svrha: proslavljenje petstogodišnjice pripadnosti Trsta kruni Habsburškoj i da se susjedni narodi, ponajpače pak Orient upoznade sa proizvodi monarhije. Ali i za nas Hrvate je od velike važnosti, da se po tanko s njom upoznamo. Želeli bismo našim čitateljem cielu izložbu potanko opisati, nu žalibože nedostaje nam vremena nit prostora, da to učinimo, a toga ćemo se ograničiti na one predmete, koje su za nas od veće važnosti.

A čime da počnemo, nego s onim, što je naše, s onim, čim je stupila Hrvatska na mejdan mirnog rada i materijalne poslenosti? Donieli smo već u br. 15. »Naše Sloge« sliku sgrade »hrvatskoga pavilona« u kojem su smješteni izloženi objekti iz Hrvatske, opisali njegovu vanjštinu i oblik i naznačili zasluge onih stališah i mužovah, koji su njegovo oživotvorenje omogućili. Ali prije nego stupimo u nutrnjost pavilona, vidimo već pod vedrim nebom razporedana svakovrstna tiesa, dugah, dasakah, i hrastovih dubovah, kakovim nema ni na izložbi ni u cieloj monarkiji para, koji su po 15 met. dugi, a po $1^1/_2$ do 2 met. debeli, a da nevidiš na nijednom nit najmanje ljage ili gnjilobe. Osim toga ima dakako i bukovog, jesenovog i drugog vrlo liepog i zdravog drva, koje bi samo po sebi hrvatski dio izložbe znamenitim učinilo, da i Hrvatska nije ništa drugo izložila. Vidimo tuj zvono obješeno, sallveno od poznate firme Majera u Zagrebu. Zvono ima vrlo krasan i čist glas. Upozorujemo sve naše župe i občine, da se kad im uztreba koje zvono obrate na našeg čovjeka radje nego li na tudjince, koji su još uz to mnogo skupji.

Kad pak stupimo u pavilon pričini nam se kao da smo stupili u koju orientalsku palaču. Vidimo sagovah, poprugah i drugih tkaninah mnogovrstnih i veoma ukusno razporedanih bojah, u kojih se živo zrcali bujna mašta naših hrvatskih seljakinjah, koje su sve to bez Boga zna kakovih modelah i bez ljedne makine, nego sve golimi rukami izradile. Izloženo je do 700 komadah tkanine, 500 iz rumske, a 200 s komletičke okolice, i to za vrlo nizko cienu. jer možemo ovdje kupiti za 10—60 fr. isto tako krasno i dobro izradjene stvari, kao za 100 i više for. turske tkanine iste vrsti.

Ako pustimo s vida tkanine to nam odmah zapne oko na veliku piramidu vinskih butiljah; ima tuj iz razalh krajevah prostrane Hrvatske vina bieloga i crnoga, mladoga i staroga od 1 do 100 godinah i tako finih vrstih, da se može takmiti sa najboljimi francuzkimi i drugimi vini. Čuli smo pače inostrance, koji su se, kušav naša vina u prizemlju pavilona, gdje se one vrsti vina toče koje su gori izložene. izrazili, da im se više mile nego li n. p. vino Bordeaux, burgundsko, renansko ili tokajsko itd., te smo sasvim uvjereni, da bi u trgovini vina svačiju konkurenciju, budi francuzku, budi nemačku, budi magjarsku, iztisnuli samo da je u nas malo više kapitala, a ponajpače više poduzetnog duha. Nu što još nije može biti i nadamo se, da će biti kada Hrvatska u trgovini i obrtnosti nebude više imala vezane ruke. Nalazimo tuj tako zvanog Šilera, izloženа od kneza Odescalchi-a u 80 butiljah, od kojih su nekoje do 100 god. stare; od svih gospodarskih družtvah i manjih posjednikah razna vina i osobito izvrstne rakije, imenito: glasovitu bakarsku vodicu, zagorsku zelenku, izvrstnu šljivovicu i drogovicu itd. Moramo još spomenuti vina i liqueur-e Pokorny-a u Zagrebu, koji je na glavnih izložbah u Beču, Parizu, Londonu i mnogih manjih izložio svoje proizvode i svuda kolajnami odlikovan bio, koju već preko 20 posjeduje.

Dalje opažamo izvrstnog stakla iz tvornice u Osieku; zatim kotlovah za varenje i distiliranje rakijah, izloženih od Petroči-a iz Varaždina, nadalje sbirke raznih vrstih sjemenja, izloženih po gospodarskom družtvu u Zagrebu i šumarskoj školi u Križevcu, hrvatskih rudah od hrvatske eskomptne banke; muke (brašna) sumeljene u parnom mlinu u Osieku, noževah od Ivana Krajača u Senju, drvenih posudah od Budicki-a u Zagrebu, makaronah i sijaset drugih predmetah.

Kad stupimo na galeriju vidimo ukusno i solidno iz hrastovine izradjenih ormarah, stolovah i stolicah od Hekela u Zagrebu, koji je izradio krasnu garnituru za sobu, o kojoj su se i nemačke novine izrazile, da bi mogla stojati u svakom »Staatszimer-u« t. j. velikaškoj sobi. Vidimo zatim liepe i solidne parkete iz Pongratzove tvornice u Zagrebu; onda razne vrsti drvenih predmetah iz tvornicah Kornitzera u Brodu na Kupi i Radoševića u Lokvah.

Upravo iznenadjuje pak zastava izradjena po milosrdnim sestrah u Zagrebu, koja je na obih stranah tako fino izvezena, da bi čovjek rekao: svila i zlato skupa je satkano.

Osobito nam treba još iztaknuti glasovir i orgulje od Heferer-a u Zagrebu, koje imadu tako milozvučan i čist glas kao i Bösendorferove proizvodi iste vrsti, ako ne još bolji, a uz to prilično jeftiniji. Navlastito za orgulje opozorujemo naše župe i občine na Heferera u Zagrebu, kako smo već prije upozorili na zvonove.

Dalje spominjemo zemljeno posudje od Zonenberga u Krapini, zemljene peći od Pospišila, kože i ustnje od Lazara u Varaždinu i strojbarskog družtva u Zagrebu najbolje vrsti, opanke, koji su kod nas u Istri dobro poznati, garniture za konje, tamburice itd. Mislimo, da čemo najdostojnije zaključiti kratki, taj popis stvarih, izloženih u hrvatskom pavilonu, ako se konačno osvrnemo na literarne proizvode, od kojih spominjemo djela »hrvatske Matice«, »jugoslavenske Akademije«, djela Kukuljevićeva, mladoži hrvatske i t. d., u kojih se zrcale intelektualne sposobnosti hrvatskog naroda i opaža orljaški napredak u znanostih u zadnjem desetletju.

Iz svega toga veselim srcem opažamo, da je Hrvatska od vremena bečke »kaspozicije ovamo liep pače nenadani napredak u industriji i poljodelstvu pokazala, jer dočim se na bečkoj izložbi od naših protivnikah Hrvatskoj portugivalo, da nemа obrta, poljodelstva, kulture, govorilo se, da su Hrvati polubarbari, danas davaju nam podpunu zadovoljštinu tim što kažu, da tolika napredka očekivali nisu. Ali to nas nesmije učiniti bahatimi, nego nek nas bodri na to marljiviji i uspješniji rad čim ćemo svietu pokazati, da i mi Hrvati imademo raison d'être t. j. pravo na obstanak.

Program

svečanosti blagoslovljenja zastave »slovenskoga radničkoga družtva« u Trstu i s njom spojenih zabavah dne 10. i 11. septembra t. l.

A. Doček stranjskih gostovah.

10. septembra ob 6. satih u jutro na trščanskom kolodvoru doček družtvah i gostovah iz Ljubljane i iz drugih postajah med Trstom i Ljubljanom te polazak svijuh u gostionu »Corvo d' oro«, gdje će se sastati svi gostovi i dobiti potrebite naputke. Ob $7^1/_2$ doček gostovah iz Gorice i Goričke te polazak istih s glasbom u rečenu gostionu. Tu će se sabrat sva izvanjska družtva i gostovi, koji su došli 8. i 9. septembra.

Ob 9 satih u jutro odlazak odtud s glasbom i zastavami k sv. Ivanu; istobno odlaze sva trščanska družtva, koja će prisustvovati kod svečanosti, u sv. Ivan, gdje će jih odbor sprijeti i namjestiti na opredjeljena mjesta.

B. Ob $9^1/_2$ primanje m. č. svećenstva.

C. Primanje kumica.

Ob 10 satih oznanit će genavnje mužarah dolazak kumice, uj. preuzvišenosti barunice *de Pretis*, zastupnice Njene c. k. visosti *carevne Stefanije*. Sprijet će ju na glavnom ulazu prostora za slavnost pomnoženi odbor s predsjednikom na čelu i 24 djevojakah iz grada i okolice te odpratiti u posebni pavilon, a ave glasbe svirju carsku hymnu a trubilje veteranah i Sokolacah generalni marš.

D. Primanje dostojanstvenikah.

Odbor prima Nj. preuzvišenost namjestnika i ostale trščanske i izvanjske dostojanstvenike te jih prati na za nje opredjeljena mjesta.

E. Svečanost kod sv. Ivana.

Ob $10^1/_4$: 1. Svečana svota misa, kod koje igra vojnička glasba i pjeva pjevačko družtvo »Kolo« iz Zagreba.

2. Preuzvišena kumica privezat će na zastavu od visoke gospodje kumici darovanu vrpcu, zatim privezat će slovenske djevojke drugu od trščanskih Slovenkah darovanu vrpcu.

3. Blagoslovljenje zastave po pontifikantu.

4. Trščanski i skedenjski pjevački sbor pjeva »Hymnus« od D. Jenka.

5. Zabijanje čavlićah po pontifikantu, kumici, namjestniku i drugoj visokoj gospodi.

6. Svečani govor i izručenje zastave barjaktaru. Trščanski i skedenjski sbor pjeva „Kantatu" od A. Ritbara.

7. Izkićenje zastava po djevojkah, koje sudjeluju kod svečanosti, a zastave prisutnih družtvah pozdravit će novoblagoslovljenu zastavu, medju to svira glasba.

8. Sva družtva sa zastavami i glasbami prolaze pred kumicom, namjestnikom i drugimi dostojanstvenici, a zatim prate zastavu podpornoga radničkoga družtva u društveno prostorije u gradu.

F. Banket.

Ob $1^1/_2$ popodne svečani banket u Dreherovom velikom salonu u „Boschetto". Svaki, koji želi prisustvovati, ima se oglasiti kod tajnika družtva, Corsia Stadion br. 11, prvi kat, i platiti 2 forinta. Izvanjski gostovi, koji dolaze na 10. septembra u Trst, imaju tu svotu već prije poštom priposlati. Kod banketa svirat će glasba i pjevat razni sborovi.

G. Pjevanje.

Ob 5. popodne pjevačke probe svih nadošlih sborovah u prostorijah radničkoga družtva, Corsia Stadion br. 11. Svi sborovi se umoljavaju, da uče „Jadransko morje" od Hajdriha i „Naprej" od D. Jenka, jer će ova pjesme pjevati sdružen sborovi.

H. Veliki koncert

u Dreherovom salonu u „Boschettó". Početak točno ob 8 satih na veče.

1. Potpourri iz slavjenskih napjevah. (Vojnička glasba.)

2. *„Naprej"* od D. Jenka. (Pjevaju sdruženi sborovi.)

3. „Živila Hrvatska" od pl. Zajca. (Pjevačko družtvo „Kolo" iz Zagreba.

4. Tielovježba. (Ljubljanski „Sokol".)

5. „Slavjanka" od Carli-a. (Mješovit trščanski sbor.)

6. a. „Tebe zlato"

b. „Čeznuće za dragom" od Gj. Eisenhuta. (Pjevačko družtvo „Kolo" iz Zagreba.)

7. Tielovježba. (Ljubljanski „Sokol".)

8. „Kolo" od pl. Zajca. (Trščanski i skedenjski pjevački sbor.)

9. „Crnogorac Crnogorski" od pl. Zajca. (Pjevačko družtvo „Kolo" iz Zagreba.

10. „Jadransko morje" od Hajdriha. (Pjevaju sdruženi sborovi.)

11. Vučenje darovah: 1. 5 dukatah, 2. 4 dukata, 3. 3 dukata, 4. 2 dukata, 5. 1 dukat, 6, 2 talira, 7. 1 talir, 8. 1 forint. Osim toga još 15 drugih darovah u vrednosti od 100 forintih i 5 darovah za šalu.

I2. Ples

izvan salona na otvorenom a prosta zabava u salonu uz svirku vojničke glasbe: kod plesa svirat će gorička veteranska glasba. Ulaznina za koncert i ples sa igrać na brojem za nedlanove 80 novčićah, za članove samo 50 nov., pod uvjetom, da dotične članice družbe do 6. septembra na veče u družtvenom uredu, jer na vratih će se iste samo po 80 nov. prodavati. Reservirana sjedala u prvih redovih 30 nov., ostala po 10 nov.

Ulaznice i cedulje za sjedala prodavati će se: 1. u pisarni radničkoga podpornoga družtva, 2. kod čuvara trščanske citaonice (Monte verde), 3. u dućanu g. F. Žitka (Corsia Stadion Nr. 1), do podnevaj zadnjega dana; kasnije samo kod blagajnika na vratih pred Dreherovim salonom, i to od 6. ure na veče dalje.

I. izlet po moru.

U ponedeljak 11. septembra sastat će se gostovi ob 8. uri u jutro na Molu S. Carlo, gdje će se ukrcati na u tu svrhu pripravljen Lloydov parobrod, kojim će odploviti u Miramar, a odanle u Lloydov arsenal a iz ovoga ići će se u izložbu. Na veče o 7. uri sastat će se svi gostovi pred hrvatskim pavilonom, gdje će biti malena zabava. Dotične ulaznice dobiti će gostovi 10. t. m.

Dodatak. Ona družtva, koja kane prisustvovati kod svečanosti, neka to jave *još u ovom tjednu.* Sva družtva umoljavaju se, da dodju sa svojimi zastavami.

Tko želi stan uz sniženu cienu, neka se obrati na radničko podporno družtvo (odbor za stanove) u Trstu najdalje do 6. septembra.

Za sniženu ulaznicu u izložbu pobrinuti će se posebni odbor. Za sve ostale pokliče gostovom skrbiti će poseban odbor za doček.

Tko želi još kakva razjasnjenja, neka se obrati na predsjednićtvo spomenutog družtva.

Svečanost obdržavati će se svakako bilo lijepo ili ružno vrieme.

DOPISI.

Iz Tinjana, *polovicom kolovoza 1882.*

Ovih dunah imali smo redku sreću, najme viditi medju nami pokrajinom obilazećega poljodelskoga učitelja, od vlade poslanoga, da nas poduči o poljodelstvu. Ovaj gospodin prispio je ovamo dne 13. pr. mj. okolo 4 ure popoldne.

Navjestili nam iste nedelje i naši svećenici kod obih misah dolazak tog učitelja, navjestilo se takodjer javno pred crkvom kroz občinskoga slugu, da će doći taj učitelj te da će držati nauk o poljodelstvu u školskoj dvorani, dakle nek pridu svi kmeti, koji žele čuti kako da se ima bolje promicati poljodelstvo.

Naši ljudi poslušni nalogom svjetovnoga poglavarstva tim više poslušni preporuki naših svećenikah, došli su u velikom broju, tako da nisu mogli nit u školi stojati. Nadajuć se štogod poučna čuti napnu pozorno uši, nabruse pamet, kad eto gosp. magister izreče tekst: *»Quelli che non comprendono l'italiano, possono allontanarsi«*, te zamoli one prisutnog g. školskog učitelja, nek jim ovo hrvatski reče, što on odmah i učini. Čuvši ove rieči kmeti počmu se odmah gibati, da iza lja. Vidivši taj gospodin da će morati zidovom i klupam govoriti, zamoli opet Škol. učitelja nek jim reče, da tko hoće može i ostali. Kmeti ogorčeni skoro takvim pozdravom počeli jedan drugomu govoriti, da nismo baš za ništa ovamo došli ostanimo, barem čemo na *mote* kroz oči štogod shvatit kad talijanski nerazumijemo. Bilo onih, koji talijanski razumiju, do pet na broju. Sa t stane taj gospodin kroz jednu cielu uru govoriti, što je isto vredilo kano praznu slamu mlatiti. Slušajuć nekoliko i nemogavši ništa razumiti reče jedan drugomu: »Čuješ pojmo van, ča ćemo tôte, ča ti ga vrag razumije«.

Opaziv taj gospodin ovo gibanje zamoli školskog učitelja, da on u koliko je moguće sadržaj razlumači što on i učini. Ali ovo tumačenje bilo nerazumljivo neobijeljeno, te se je iz čitavoga sadržaja samo malo shvatiti moglo, nu stoga se nesmije pripisati krivaja školskom učitelju, tumaču, jer čovjek nepripravan na stvar nemože u prvi mah točno razjasniti.

Na svršetku svoga govora primjetio još otaj gospodin, da nek po njegovom naputku rade pak da će jih još doć posjetiti, našto se čulo: *dojdi dà, ali hrvatski nauči pak dojdi.*

Nećemo reći da nije možda taj gospodin liepo i poučno talijanski govorio, dapače kako su rekli oni, koji razumiju,

baš fino gramatikalski, ali što nama hasni, kad ga mi nerazumijemo, za koje vuče plaću!

Po svršetku pak povedoše naši kulturonosci rečenog gospodina u njihov »gabinetto di lettura«, gdje su dobrimi botiljami zasmočili liepu talijansku prodiku.

Moramo se čuditi, dapače bismo se i žalostili, kad nebi na to bili već privikli da i sama vlada valjda misli da ovdješnji stanovnici znadu talijanski, te da Hrvatah ovdje nema. Nek se poviri u popis pučanstva, i nek se vidi, koliko imade u razmjeru Talijanah napram Hrvatom u našoj občini, pak neka se pravica kroji, i tako će biti drago i ugodno Bogu i ljudem.

Nije li krupna ironija, da se za hrvatski puk u Istri uzme i plaća učitelja nepoznavaćujega jezika naroda, komu da bude učiteljem! Jeli su li to zaslužili istarski Hrvati? Il se još s njimi šala sbija? O da bi oni u Beču znali, kako se s nami postupa, groza bi ih sprijela! Sve do vremena! *Jedan poljodelac.*

Iz sv. Petra u Šumi, *16. kolovoza 1882.*

Skoro svaki put dobivamo u porečkom listiću kakav glas iz tinjanske občine il za naše podobčine sadržaja, da je talijanski jezik i mora biti naš svakidanji kruh, kako da smo ovdje svi talijanskoga porietla. Nije vriedno osvrnuti se na ovakve dopise, kakve je kadra od vlastite braće skonfeširana posestrina jim primati i za javnost tiskati, nu tko mnogo prosi, mora da kad i nosi.

Na duleko bi se raztegnuo, da odgovorim na sve, što je šarala u nekojim dopisih nadutost ovdješnjih Irredentašah, nu zasada osvrnut mi se je na dopis iz Sv. Petra u Šumi 12 Augusta 1882. Počimlje sa rečmi:

»Nisam znalićane otc. Nema valjda taj listić gradiva da napuni svoj list pa je zato dopisnik mušičavo uzeo knjižicu jednog iz škole izlazećeg dječka, da vidi pipe i črknje (kako no on veli hrvatskoj azbuki), pak bajde da se onda javno izriga na g. učitelju, kao kad bi on imao tiskarnu u kući, gdje da jih tiska!

Na dalje veli dopisnik, da bi hotio valjda g. učitelj prokušati na djeci kao što i na trsovih u občinskom vrtu. G. učitelj nije posjekao trsove, kao što mu se lažljivo u spomenutomu listiću spočituje, nego u je pustio samo 3 od 4 oka rozgam a ostalo odrezao, i tim izkustvom imao više grožđja, i krepkje rozge za buduću godinu. Pitamo dopisnika, koliko »bimbia, kakono on veli, krnjelo-talijano-šarenjačkih polazi Supetarsku školu??? Nijedan ako se nevaram. Dakle na komu je hotio učitelj eksperimentirati te hrvatske pipe?? Odgovori. Nam je dobro poznato, da za vašu djecu (kad bi te jih u školi imali) nisu hrvatske pipe nu znajte dobro, da ni za našu hrvatsku nisu talijanske kanuće. Znajte što je vama žuhko, da nije nit nama sladko. Zašto nije dopisnik u svom članku dokazao broj žitelja talijanske i hrvatske narodnosti?

Trebalo mu valjda sitnozor, da vidi ogromnu većinu Hrvatah, a neznatan broj Talijanah bez povećala umnožane vidi. Što misli, da je pokrajinsko školsko vieće sliepo, da će potvrdit zaključak občinskog vieća. Bit će mu dobro poznato, da je samo jednim glasom u većini najmo 9 proti 8 bio prihvaćen predlog talijanskih pristašah. Uvjereni smo da će dotičnomu biti poznato kako se i ovo sbilo. — Čaša vina, pak imaš od nehajnika glas.

Koliko je pak Supetarskih zastupnikah dalo svoj glas za talijansku školu? Nitko osim jedinoatog Krnjela, koji mrzi sve što je naše. Da su ostali Supetarski zastupnici osvjedočeni bili, da je prikladnija talijanska škola, bili bi za nju glasovali.

Ali oni su čeličnî i značajni muževi, te nehtjedoše izdati svoje braće i tim pogrešiti dužnosti svoga zvanja, poput onih izrodah kojih neću da ovdje imenujem. Bolje bit i bez škole nego izroditi svoju vlastitu djecu.

G. učitelju pak velimo, neka radi po nalogu predpostavljenih i po svojoj savjesti, a Talijani nek pišu i groncu koliko jim drago, kasno je popodne k maši.

Jedan kmet.

Punat, *24. kolovoza.*

Svaki korak što ga je naše zastupstvo tumačeć želje pučanstva puntarskoga podu zimalo u dogovoru i suglasju sa ostalim zastupstvom občine krčke na obranu naše narodnosti, tumačilo se i gledalo od strane stanovitih krugovah krivim okom. Krivo to osvedočenje podržavala je još obstojnost, što su občinari u svemu povladjivali ponašanje svojih zastupnikah, i nvalili se njimi i ponosili. Nije li kol toga manjkalo, koji su nas mraziti i ozloglašivalikao kakve buntovnike, koji rade o glavi današnjim postojnostim u kojih se nahodimo. Da označimo stoga svoje stanovište, i da svečanim načinom začepimo pogana usta našim neprijateljem, priredismo dne 20 t. mj. svečanost u slavu Nj. Veličanstva našega premilostivoga cara i kralja.

Prije svega radi opažamo, kako se je Pročastni biskupski Ordinarijat drugovoljno odazvao našoj želji, da se prenese Blagoslov i »Tebe Boga hvalimo« na 20 t. mj. Na 3 ure p. p. istoga dana pucanje mužarah i slavlje zvonovah javljalo je puku početak svečanosti. Crkva je bila prepuna pobožnog pučanstva, a da vam je tek bilo vidjeti oduševljenje i pobožnost našeg puka u pjevanju večernje i »Tebe Boga hvalimo«! Dà, nije još prodrla ne u slojeve našega pučanstva ona klica gradskoga bezvjerja, kojom se sve što je svetoga i pobožnoga ruglu i smjehu izvrgava. Mi neznamo da li se i kako se mole za zdravlje svoga vladara oni ljudi kojim je vjera deveta voda kiselа; nu bojimo se, da kako ih je malo briga za Boga i za svoju dušu, da će ih još manje biti za cara. Izkustvo nas podučava. Nu pojdimo dalje. Svršiv pobožnost u crkvi, poredala se povorka ljudi prama trgu. Napried su išle carska zastava i občinska trobojnica sa narodnimi sopielami. Za njimi občinsko zastupstvo, svećenstvo i sav puk, dva a dva. Kad stigosmo na trg, mjestni sudac otvorio je sa nekoliko rieči veselje i javio puku red kojega se ima držati kod svečanosti. Iza toga sliedio je govor, u kojem se je označilo moment svečanosti, a taj je: a) da proslavimo kako svake godine rodjeni dan Nj. Veličanstva. b) da mu na osobiti način izkažemo svoju zahvalnost za darovanih nam 200 fr. za občinsku sgradu, i c) da označimo naše narodno stanovište prama tolikim i tolikim neprijateljem, koji na nas mrzkim okom gledaju. Ako smo Hrvati, buntovnici nismo. Hrvati su odkada izabraše Habsburgovce za kraljeve uvjek uzčuvali vjernost i podaničtvo prama svojim kraljevom. Time se svaki po može pohvaliti. Trokratni urnebesni »Živio«! iz tisuću grlah potvrdio je govornikovo rieči. Netreba mi spominjati, da je pucanje mužarah bilo neprekidno. Dok je zatim občinsko zastupstvo otvorilo narodni ples, pjevala je naša mladost, naklitiv klobuke hrvatskimi vrpcami, onu sturinsku narodnu pjesmu: »Zakantajmo mi dva, dva, vrlo dobro volje. — Na sramotu onih, ki za nas govore«! Plesalo se do podvečeri, a za vrieme plesa prispješe na trg dva hektolitra vina, kojim su občinski zastupnici nudjali množtvo prisutnih ljudi, da se napiju na zdravlje Nj. Veličanstva. Završiv pod večer ples poredi se mladost i ostalo pučanstvo. Napried su išle carska zastava, občinska trobojnica i sopiele. Tako poredjeni obadjoše mjesto veseleć se i pjevajuć. U to vrieme zapališe se kriesi vrh Punta na više mjestih, a crkveni je turanj sav u ognju bio. Kad se povorka, koja je mjesto obašla, povraćala na bengaličkimi vatrometi obasjan trg, spopadoše se prisutnici još jednom u kolo te se onako živo završiše, dok su se iz kraja neprekidno sipale rakete u zrak. Još jedan oduševljeni »Živio!« i svaki se zaputio svomu domu, opetujuć u dvoje onu: »Na sramotu onih, ki za nas govore«!

Da vam štogod nadodajem? A što bi? Vi vidite sami, da su Puntari zrieli za narodnu borbu. Oni koji računaju na kakovu neslogu Puntarah, krnto se varaju. Puntari su svi složni. Živio dakle napried! »Za cara, vjeru i za dom«!

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. kolovoza 1882.

Najvažnija i najradostnija viest za ovo naše krajevo jest, da ćemo skorih danah imati riedku čast, vidjeti medju nami vrhovnu glavu naše državo sa svom njegovom carskom familijom. Nj. veličanstvo naš Car prispet će kroz Goricu, Pazin i Pulj dne 17. u Trst, gdje će ga u Miramaru već čekati nj. veličanstvo Carica sa carevićem Rudolfom i mladom mu suprugom Stefanijom. Carska će se obitelj desiti u Trstu tri dana. U carevoj pratnji bit će i četiri ministra, dva naime od naše i dva od ugarske strane.

Uz ovakve viesti nije sgodno spominjati već poznatih tršćanskih neredah, kojim će posljedice biti sasvim druge, nego li su si jih mislili njihovi početnici, koji stopram sad vide, da su slabi i malobrojni, pa da im neprestaje drugo, nego povući se sramotno u svoja tamna i zabitna duplja.

Delegacije da će se otvoriti koncem oktobra, a carevinsko vieće sriedi mjeseca novembra. Državni proračun da će biti podastrt vieću već u prvoj il drugoj sjednici. Slovenski zastupnici da misle povesti u vieću vieč i o tršćanskih dogadjajih. Češki zemaljski sabor i ostali sazvani su za 26. septembra. O radu našega istranskoga sabora izvieščujemo naše čitatelje na drugom mjestu.

Ministar skupnih financijah Kallay putuje slavodobitno po Bosni. Odkrio je, da Bosanci negovore ni hrvatski ni srbski, nego bosanski. Čuje se, da su se na nekojih mjestih opet pojavile ustaške čete. Nego to da nisu već oni nezadovoljnici, koji su bili utekli u Crnu Goru, a ova im svjetovala, nek se vrate svojim kućam, jer da jih nemože više hraniti, pa jedni se zbilja i vratili, a drugi se ovo bacili se u šumu.

Hrvatski ban, grof Pejačević, bio u Budim-Pešti, da se sporazumi s Magjari o konačnom sdruženju bivše vojničke Granice s materom zemljom. Ali da nije u ničem uspio, jer da Magjari prije toga traže konačno riešenje riečkog pitanja. Oni hoće Rieku za Granicu, a hrvatska je jedna i druga! Hrvatom dakle neprestaje drugo, nego čekati bolju sgodu, da spase cjelovitost i poštenje svoje domovine.

Nj. visost crnogorski knez Niko'a I. proputova kroz Trst i Beč u Petrograd. U Beču bio najsrdačnije primljen od našega Cara. Turski Sultan da je podpisao vojničku pogodbu s Engleskom. Englezi se moraju boriti s nebrojenimi zaprekami i težkoćami u svojem vojevanju u Egiptu, jer se Arabi-Paša i njegovi Arapi biju kao lavi skrajnim junačtvom i očajanjem.

Engleska, da umiri Francesku, da je morala podpisati ugovor, kad ukroti Egipćane, da neće bez ostale Europa u konačnu uredjenju one zemlje ni lievo ni desno. I Rusija u svojih novinah gudi Engleskoj istu pjesmu. Austrija da je u tom popustljivija naprama Engleskoj, jer da se njezinim blagovoljenjem u dobroj sgodi nada protisnuti se do Egejskog mora. A Rusija da se već gotovo oruža, da u nekom slučaju osvoji Carigrad. U svem tom motežu, jedna jedina je jasna, a ta jest, dozrievanje propasti turskog carstva u Europi. Prošlih danah okrvavili se medju sobom radi granicah turski i grčki vojnici.

Židovi da se vraćaju u Europu, jer da im je i u Rusiji bolje, nego doli u Americi. Sa mnogih se stranah istoka čuje, da se Musulmani spremaju, da pokolju Kršćane. U dalekoj Indiji da se Muhamedovi sliedbenici jako giblju, pak i to da zadaje Englezom trista jadah. I to je voda na ruski mlin, ako misli, kako se veli, raztrgati berlinski ugovor te spasiti svoj svetostjepanski mir i s njim svoju čast pred svietom.

Luca i Mara.

L. Zdravo, Maro! Odkad si rodila nisam ti videla novorojenče. Zlatna ti je jabučica, kako je punomesast i rumen! Kade će bit kršćen, ki će ti kumovati?

M. Namislela sam krstit va Kaštelîru, ač bi bliže bilo Lustrišimu i njegovoj kumi Istria, pak, ča češ, ovud suša sve pogorela; a va kuštelirkeh val se neć radića najde za pogostit te kume, ter ako ga Bog žive, tamo će va školu hodet i ....

L. Nemo, a bi ti znali ti čudni kumi reć «verujem, hoću».

M. Bog te pomiluj, ter nisu gljuhi in slepi: čuli bi i videli, da se ondi hrvatski ča i krsti, pak bi uvideli korist i takove škole. A sigurna sam da bi i m. č. Plovan napisal va krstna knjigu «Jurina i Jurinić a ne Giurina i Giurinich».

L. O dà, onaj pošteni Plovan bi svoju dužnost opravil, ač, ako je Jurini došal nov befel s Lušinja, njemu ni. Ali Istrla bi zašvlkala kumu si, da za boga miloga neopre školu van taljansku, ač da nebi drugo neki «iruditisti» ako ne bombe i petardo palili i pucali kako su va Trste šale sbijali ter neke i ubili.

M. A mo, rekli bi jim tu neki s mojim Jurinom: tamo prek mora ste Patroni lustrišimi, a tu smo bome mi s Franinom i Jurinom.

L. A to bi. Joh treba mi poć, ač bi mi makaruni prek lonca zašli, pak bi si mačak brke pomazal i koza prek praga poskočila.

Jurina i Franina.

Ju. Za koliko nebiš ti sam sebe prodâ?

Fr. Ča si poludia, da me to pitaš!

Ju. A nis.

Fr. Dunke biš morâ znati, da blâgo se prodava, a ne ljudi.

Ju. E, to znam, da sam svoje kože nećeš na samanj ponesti; no, biš pak mogâ učinîti, kako Ezau, ki je za zdelu leće prodâ svoje prvorodjenstvo; ali kako toliko od njih još dandanas prodavaju svoje vôte na balotacionih.

Fr. Čovik od prave pameti i kušjence to nebi učinîn za nijednu plaću.

Ju. Viš, i uprav to je krivo, da nismo još gospodari u svojoj kući, jer mnogi se *naši* prodavaju.

Fr. Pak ča ti je danas, dragi moj Jurić, da si ovimi stvâri mutiš glavu?

Ju. A, pustî me ća, bia sam tamo vâ Barbanu, i sam vidia, da mnoge stvari ne gredu pravo.

* * *

Ju. Tikiti, takiti; takiti tikiti; tikiti takiti!

Fr. A Bog mi prosti grihe; ma, meni se čini, da stvojem glavom nismo na šenju*). Malo prvo govorîš si kao jedan avokat, a sad bi litia kao dica kantâti.

Ju. Ma ne mutî me! Tiki-ti, taki-ti; ti-ki, tâ-ki; a hà skupa smo: tacchi, tacchi! ščavi že, e deve esser nostri tacchi!

Fr. Ma, po moju glavu, ti si bôlan, Jurić moj! te-li glava boli?

Ju. Nè, nè, Franić moj, pomiri se; ni mi mogla doć na pamet besida «tacchi».

Fr. Taki, ovaki all onaki, ma ja te ne razumim.

Ju. Nu, čekaj! Bia sam, kako sami ti jur povidâ, vâ Bârbanu, i tamo sam vidia i čû pod lozom, kako je šior — kako se vraga zove — nè viš, palo mi je i to ime z glave, — povidat ću ti ga drugi put, — za danas zovimo ga «šior taki», — da je dakle ta «šior taki» pod lozom gori doli se šetâ, ter srdito z rukami mahâ i vikâ: «ščavi že, e deve esser nostri tacchi».

Fr. Ča će to reći «tacchi»?

Ju. Rekli su mi, da je ono, ča postolâr pod pete stavlja.

Fr. Pak zač je to vikâ?

Ju. Da zato, jer je škola vâ Barbanu hrvatska; a ovi «šior taki», i još dva ali tri, bi htili per forca da je taljanska.

Fr. Ča ovim šiorim ni stavia postolar «tacchi» pod pete?

Ju. Je, je, — ma nèbi, da ni nas.

Fr. Znaš ča?:

Lep nauk pripovedke ove:
Pazi dobro, tko te kako zove.

OGLAS.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri držati će dne 11. rujna t. g. popodne svoju redovitu godišnju skupštinu. Moli se, neka članovi istoj mnogobrojno prisustvovati izvole.

Program:

1.) Izvešće tajnikovo.
2.) Izvešće blagajnikovo.
3.) Izbor novog odbora.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Kastav, dne 29. kolovoza 1882.

Vekoslav Vlah, predsednik. **Er. Jelušić,** tajnik.

Razlicite viesti.

Carev rodjendan proslavljen je, kako nam se iz raznih stranah javlja, na jako svečani način. Pucanje mužarah, svečane svete mise, banketi, glasbe, plesovi, narodne svečanosti slečale naš narod na dan, u kojem je naš vladar stupio u 53. godinu svojega života. Moramo pripoznati, da je i u gradu Trstu bilo toga dneva opaziti, da se nješto neobičnoga dogadja. Glasbe na raznih stranah grada, bakljada veteranah u oči toga svetka, izložba bila je divno razsvetljenu, osobito krasan je bio prizor u miljskom zaljevu pred izložbom. Za dolazak carev pripravljaju se vanredne svečanosti u Trstu.

Grof Taaffe ministar nutrnjih poslah i predsjednik ministarstva došao je nenadano u Trst dne 21. prošloga mjeseca. Potražio je namjestnika, vojničkoga zapovjednika i gradskoga načelnika. Iza toga pohodio je izložbu, o kojoj se je pohvalno izrazio. Istoga dana na večer vratio se je

*) u redu.

brzovlakom u Beč. Uzrok njegova dolazka bijaše, da se osobno obavjesti o stanju i odnošajih grada Trsta.

Izložba napreduje liepo, već je gotova, stranacah sa svijuh stranah a nadat se je, da će ovog mjeseca biti najviše posjećena. Izložba je dobro posjećena i od slavenske braće Poljakah, Čehah Rusah i ostalih. Večernji sastanak je gostiona u hrvatskom paviljonu. Boravio je med nami prošloga mjeseca preko 10 danah *dr. Dominkrstić* sa svojom dražestnom gospodjom. Bijaše prije zastupnikom poljskim na parlamentu u Berlinu. Veoma se zauzimlje za naše zemlje, naše odnošaje i običaje. Otišao je preko Rieke u Dalmaciju, gdje čujemo, da su mu na ruku tamošnje ugledne osobe. Desio se je ovdje poznati naš glasbenik i skladatelj *Franjo Kuhač*, koji sabira po Istri naše narodne napjeve. U Kastvu boravio je u tu svrhu više danah. Hrvati i Slovenci u društvu ostalih slavenskih gostovah sastaju je obično pod hrvatskim paviljonom, gdje se uvjek može naći kojega od hrvatskoga odbora. Mate Polić i Milan Krešić svakomu su pri ruci. Za slavensku svečanost na 10. septembra odasvud stižu prijave.

Opet bomba. U noći od 18. prošloga mjeseca konfiscirala je tršćanska policija na parobrodu »Milano« maleni kovčeg (koffer), u kom se našla bomba slična onoj, koja je toliko nesreće prouzročila na 2. augusta, i jedna petarda uz množinu veleizdajničkih irridentističkih proglasah. Sluti se, da je ta bomba bila namenjena za predvečer carevoga rodjendana. Taj kovčežić predao je nepoznat čovjek u Mletcih (Venezia) kormilaru Lloydovoga parobroda, da ga preda onomu, koji se bude zanj poptao. Nu nije ga došao nitko dignuti. Policija je dobila mig iz Mletakah, da neka pripazi na parobrod. Više njih je pozatvoreno, dali je krivac nezna se. Znade se samo, da te liepe stvari iz Italije dolaze.

Izbor občinskog školskog vieća. U Krku bio je dne 19. t. mj izbor občinskog školskog vieća na 6 godinah. Bili su izabrani: Fran Dr. Volarić, biskupski tajnik u Krku, pop Josip Mrakovčić upravitelj župe na Puntu, pop Jerko Franki upravitelj župe na Poljicah i N. Turčić občinski savjetnik iz Dubašnice: sva četvorica odlični Hrvati i dostojni pouzdanja, koje je u nje postavilo občinsko zastupstvo. Živilo sviestno občinsko zastupstvo i Samo dalje!

Iz Lovrana javlja nam prijatelj, da je visoka vlada radi velikih nezakonitostih počinjenih prigodom poslednjih izborah u zastupstvo sa strane ondešnjih Talijanašah, uništila izbor prvog tiela u kojem su ovi sa jednim glasom bili naše nadvladali i u isto vrieme pripoznala naše zakonito izabranimi.

Tako će dakle lovransko zastupstvo biti posve čisto i mi se od njega koječemu dobromu nadamo.

Mi smo u svoje vrieme bili obaviešćeni, kako se onom prilikom nagovaralo grozilo i nitilo, kako se pače i nekakav novi Jožue našao, koji je lovranskoj uri na tornju zapovjedio da ne odbija dvanaest satih, dok nisu nekakvu bolestnika na pol mrtva iz lke dopeljali i činili da Talijanašem svoj glas dade, ali o svemu tomu nije nego Jurina mješto zapjevao; pobliže nismo ono sve opisivati htjeli, jer smo znali da će pravica prije ili kasnije pobjediti.

Čujemo da se u onih krajevih, ovih danah, bio rasuo glas da je vlada uništila izbor drugog tiela u kojem su naši pobjedili, ali kako se ovo vidi i ono je bila neistina. Samo dakle tako dalje Lovranci latinom i pravicom se pobjeđuje a ne lažju i potvorom. Živili!

Iz Voloskoga doznajemo, da se i ondje 25. i 26. prošloga mjeseca biralo novo zastupstvo, te se tom prilikom, po starom običaju i opet staro obnovilo. Opatijci da su se osobito izkazali ovog puta, glasujuć svi kao jedan za one koji neće na Voloskom ženske škole, jer da bi ova morala biti hrvatska, i koji govore nadalje da je bolje nemati nikakve škole negoli hrvatsku a nebrinu se zato da otci i majke deset putah više troše za privatne kojekakve takozvane škole negoli bi plaćali, da se ustroji obća javna u kojoj bi se talijanski i hrvatski učilo i koja bi Voloskomu na čast služila.

Opozicija se ni ovaj put nije ni maknula osim u prvom tielu gdje je sa jednim ili dva glasa podlegla. Taj nemar je veliko zlo, jer bi se moralo znati, da dok se bude, kako se kaže trbukom u zrak ležalo, neće pečeni pilići u usta. Smetnut treba već jednom gospodo sve obzire, pa raditi i čvrsto raditi, a ne samo deklamirati, ako hoćete da se štogod postigne. Ugledajte se evo u susjede Lovrance!

Od novoga voloskoga zastupstva se i opet ničemu nenadaju, jer će u njem i nadalje jedan ili dva zapovedati a ostali svi samo glavom klimati. To je zlo.

Iz Kastva nam pišu, da je občinsko zastupstvo u svojoj sjednici obdržavanoj dne 28. prošloga mjeseca imenovalo *jednoglasno* počastnim gradjanom velezaslužnoga gospodina *Matka Laginju*, dosadanjega občinskoga tajnika. Čestitajuć odlikovanomu nemožemo nego da pohvalimo muževno občinsko zastupstvo, koje je ovim činom jasno pokazalo, kako misli i sudi o postupku njekoga člana istoga vieća, koji se nije nimalo na pristojan način ponašao prama osobi, kojoj je dobrobit občine najveća briga te koja je ostavila službe i lagji život samo da pomogne i podigne občinu, čije je on vriedan sin. Doba je već jednom, da se naši muževi negube u svakoj maloj stvari već da njim je pred očima ciela i jaka občina, koja znade u svakoj zgodi drugim biti na čelu.

Živilo sviestno zastupstvo!

Parlamentär veleugledna svakog tjedna izlazeća njemačka novina u Beču donjela je u svojem poslednjem broju od 24. pr. mjeseca u njemačkom prevodu cieli naš uvodni članak broja 16. «Naše Sloge» od 16. augusta popravitv ga njekojimi sgodnimi opazkami. Tudji svieti nit nezna, kako se nam godi, misli da smo posvema sa našim stanjem zadovoljni.

Književne viesti.

Prihod »Matice Hrvatske«
tečajem upravne godine 1881.

Preostatak od god. 1880:			
U gotovini za za potrošak .	300	for.	97 nč.
Uniišlo od prinosnikah za god. 1880 (223+3)	600	«	— «
Uniišlo od duga za knjige .	95	«	20 «
Preostatak u glavničnoj gotovini	606	«	73 «
Dohodak tečajem upr. god. 1881:			
Uplatili prinosnici za godinu 1881 (8.791+3)	11.373	«	— «
Uplatili prinosnici za godinu 1882 (16+3)	48	«	— «
Zakladne glavnice od članovah uplaćeno	3.883	«	— «
Povraćeno glavnice od dva dužnika	1.575	«	— «
Kamati od «Matične» glav.	2.207	«	— «
Od prodaje knjigah god. 1881	423	«	— «
Podpora vis. zem. vlade za godinu 1881	2.000	«	— «
Podpora krajiške vlade za g. 1881	400	«	— «
Ukupno	22 669	for.	50 nč

Izdatak »Matice Hrvatske«
tečajem upravne godine 1881.

Za slog, tisak i papir knjigah za god. 1881	11.476	fr.	70 nč.
Za risarije, slike i geografič. kartu	703	«	50 «
Za vez knjigah	1.517	«	44 «
Nagrade plaćem	1.416	«	05 «
Za upravu, nagrade i podpore	1.305	«	73 «
Najamnina za skladište knjigah, za odpremu knjigah i i poštarinu, za kupljeno knjige i nar. pjesme itd. .	803	«	87 «
Uloženo u glavnicu »Matice« u gotovini	5.153	«	73 «
Prenos u gotovini za potrošak na godinu 1882 . . .	155	«	86 «
Ukupno	22 669	fr.	50 nč.

Predivno bilje. Napisao *Petar L. Branimir.* Pomična je ovo knjižica napisana u popularnom jeziku, koja je dobro doć našim gospodarinam, koje sve više zanemaruju prediju te kupuju gotovo platno. Govori se o lanu, konoplji, pamuku, aloji, ramiji, sirskoj svilini, juti i koprivi. Sve se naše novine pohvalno izrazuju ob ovom djelcu mladoga pisca. Knjiga se može dobiti kod pisca u Šibeniku (Dalmacija) za 30 novč. bez svakoga dalnjega troška.

OSMRTNICA.

Nemila smrt uzimlje uvjek ono, što je boljega!

U Ičićih se je na 25. kolovoza o. g. preselila u vječnost

Ljudmila Košak

u 22. godini dobe svoje, u krilu razcviljene obitelji.

Ovim nam je gubitkom nestalo s ove suzne doline poštena srca, koje je kucalo za nesretnom domovinom, ljubilo prijatelje, znance i roditelje.

Svi, koji smo te, jadna Ljudmilo imali prilike upoznati, nazirali smo u tebi prekrasnih vrlinah, kojih na žalost našu nisi uzmogla usavršiti i razviti na veselje i čast roditeljem i znancem, a na korist naroda i domovine, koju si toli žarko ljubila, jer ti evo neumolivom kosom prekinu smrt nit nadobudna života. Čedna, marljiva i darovita kako si bila, nariešena svimi vrlinami, kojih trebuje ćelik-djevojčin značaj, koji se za obiteljski život pripravlja, pokazivala si nam već sada kako bi rodoljubno odgajala plod svoj, da ti nije smrt nemila ovako mladomu pupolju kraj učinila.

Nisi na ovom svietu mogla, al se nećeš uztručavati pred prestoljem Svevišnjega posredovati za bolju budućnost nesretnoga ti naroga u ljubavi prama kojemu si se topila, nećeš zapustiti, a da ne umoliš Svemogućega da bar nas živuće uzdrži na boljak domovine nesretne!

Vječni ti pokoj plemenita dušo, prerano uvehli cviete, žele

tvoji znanci i prijatelji.

Javne zahvale.

Svim prijateljem, znancem i rodjakom osobito g. g. činovnikom občinskoga poglavarstva, pa štovanim pučanom, koji su dne 26. kolovoza kod sahranjenja ostanakah premile nam i nezaboravne *Ljudmile* tužnom sprovodu u tako liepom broju prisustovali, te tim miloj pokojnici posliednju čast izkazali, a nama težku bol i tugu do nekle ublažili, budi ovim izražena najiskrenija zahvalnost.

Veprinac (Ičići), 27. kolovoza 1882.

Tugujuća obitelj.

Svim prijateljem i znancem odnosno svemu puku lovranskomu, koji su mi tečajem bolesti nezaboravne mi supruge Marije izkazali svoju ljubav, svim onim, koji su njezino zemaljske ostanke izpratili do hladna groba te kojim usljed goleme žalosti osobno svoju zahvalnost izreći nemogoh, ovim se putem najsrdačnije zahvaljujem.

Lovran, 20 kolovoza 1882.

Vilim Grosman.

Br. 420.

Natječaj.

Izpražnjena je služba učitelja III. reda kod mješovite puške škole u Borseču, učiteljicah III. reda kod dvorazrednih učionah u Lovranu i Rukavcu, i služba podučitelja kod četverorazredne pučke škole u Kastvu, sve s hrvatskim učevnim jezikom.

S timi službami sdružena je plaća po zakonu od 3. travnja 1874 broj 30 i 10. prosinca 1878 broj 14.

Prosioci neka izvole svoje molbenice redovito obložene do 4 tjedna podpisanomu priposlati.

C. c. k. kotarsko školsko vieće

Volosko, 21. *kolovoza* 1882.

Listnica.

Gospoda, koja nevide odtiskanih svojih dopisah, neka se potrpe, nije nam bilo moguće sve štampati.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Augusta 1882.

Dne	Car. duk. (celdin)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.60	9.56	—	77.10	—	—
2	5.60	9.56	—	77.—	77.60	—
3	5.60	9.56	11.96	77.10	—	—
4	5.60	9.55	11.96	77.—	—	—
5	5.60	9.55	11.96	77.—	77.80	—
6	—	—	—	—	—	—
7	5.60	9.54	—	77.—	77.75	—
8	5.60½	9.52½	11.93	77.10	—	—
9	5.59	9.49	—	77.10	—	—
10	5.59	9.50	11.92	76.05	—	—
11	5.58	9.51	11.92	77.—	77.80	—
12	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—
14	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 30. Augusta 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	60	—	65	—
S. Domingo	»	56	—	60	—
Rio polag vrsti	»	59	—	62	—
Cukar austrijski	»	35	50	37	50
tučeni	»	34	25	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	45	—	75	—
Tamjan sploh	»	30	—	45	—
Naranče, skrinjica		—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 k.	8	50	9	—
levantinske	»	6	25	—	—
puljezke	»	—	—	18	—
Smokve Kalamata	»	4	50	9	—
Limuni, skrinjica	»	—	—	—	—
Bademki liliti mendule za 100 k.		78	—	80	—
dalmatinske	»	78	—	80	—
Lešnjaci	»	24	—	26	—
Šljive bosanske i srbske	»	26	—	27	—
» Kranjske i hrvatske	»	10	—	11	—
Pšenica ruska	»	10	90	11	25
ugarska	»	—	—	—	—
galačka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turšinja) ruski	»	7	75	8	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	8	—	8	50
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	—	8	50
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	—	11	50
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Orič talijanski	»	13	75	21	50
inglezki (kitajski)	»	12	—	13	50
Vuna bosanska	»	100	—	110	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	125	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	48	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti . za 100 k.		40	—	42	—
» najbolje	»	48	—	63	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	41	—	42	—
istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	—	9	25
u kasetah	»	12	—	12	25
Kože strojene naške	»	145	—	175	—
suhe volovje naške	»	47	—	53	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		85	—	105	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje . . . za 1 k.		—	56	—	70
vinjene šiane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.		31	—	42	—
Bakalar . . . za 100 k.		34	—	42	—
Sardele 1 baril		13	—	25	—
Vitriol modri . . . za 100 k.		26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	44	—	45	—
Salo	»	70	—	—	—
Slanina	»	80	—	—	—
Rukija etolitar 100 litarah		—	—	—	—
Galviči istarski . . za 100 k.		22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	—	—	—
Krupica (semolin)	»	4	80	—	—
Lišće od javorike	»	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	30	—	70	—
Med dalmat. i riečki	»	24	—	30	—
» hrvatski	»	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (Strace) . . za 100 k.		2	—	18	—
Katram dalmat	»	14	—	16	—
Sumpor u prahu	»	7	50	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Pod.

Njegovom Veličanstvu

caru i kralju

FRANJI JOSIPU I.

PRIGODOM NJEGOVOG BORAVKA U ISTRI

vazda vjerni Istarski Hrvati!

Dočim ovo pišemo, ciela Istra u svečanom odielu oduševljeno klice: Živio **Franjo Josip I!**

Tako i mi odavle u ime cieloga hrvatskoga pučanstva Istre, najodanije evo pozdravljamo svoga cara i kralja i oduševljeno kličemo: Dobro nam došo! slavni habsburški sine, dobri naš gospodaru, ljubljeni naš otče!

Košto se dobra djeca vesele dolazku svoga miloga otca, tako i mi istarski Hrvati poznajuć blagost otčinskog srdca našega presvjetloga cara i kralja, neznamo kako bi dostojno opisali čuvstvo koje nas obuzelo u ovom trenutku, gdje moćni vladar ljubko pozdravlja svoje Hrvate u njihovom domu, rek' bi, pod njihovim krovom!

Mi smo znali da će istarski Hrvati, kojim je velika ljubav, koju car Franjo Josip goji do svih svojih podanikah, dobro poznata, dočekat svoga ljubljenoga vladara onim oduševljenjem i onim zanosom koji mu dolikuje, te srdačno i dostojno odgovoriti na veliku čast i milost koja im evo u dio pala; a po viestih, koje nam dolaze iz onih krajevah kuda Nj. Veličanstvo prolazi, oduševljenje puka nadilazi svako naše očekivanje.

Nj. Vel. Franjo Josip hoteć pohoditi tršćansku izložbu kojom je spojena uspomena znamenita dogodjaja, petstogodišnjice utelovljenja grada Trsta habsburškom domu i monarkiji, nije mogao a da uz to nepohodi i ostale primorske dielove carevine da se glavom neosvjedoči o stanju ovoga pučanstva pa da pomogne gdjo pomoći treba. U zadnje se bo doba toliko toga piše i govori o važnom ovom dielu carevine i to ne baš u povoljnom mislu, da brižljivi monarh nije mogao na ino a da i on sam ovamo nedodje pa da vidi kako stvari stoje, te se mi nadamo da će ovaj visoki pohod, Istri i Primorju u obće, koješta dobra donieti; mi se čvrsto nadamo dà će dnevi 14. 15. i 16. Septembra mjeseca neizbrisivi ostati u kulturnoj poviesti Istre, a sretnih nas bude ii Nj. Veličanstvo dobru uspomenu o našem hrvatskom narodu u Istri sobom ponielo!

Mi se nadalje nadamo da će se Nj. Veličanstvo i opet osviedočiti da ga neima tko će Hrvata u odanosti i ljubavi pram svomu vladaru nadkriliti! Ta odanost, ta ljubav, već je toliko puta potoci krvi hrvatske zasvjedočena te netreba, da dalje o njoj govorimo, zato opet oduševljeno kličemo na ime cieloga hrvatskoga istarskoga puka:

Bog poživi cara i kralja Franju Josipa I. Dobro nam došo!

Putovanje Njeg. Veličanstva.

Od skranjega vrha goričke pokrajine do južnoga kraja Istre ciela je zemlja oživila. Mirno i odano pučanstvo odienuv se u najbolje ruho, što ga imade, priteklo iz svakoga grada, mjesta i sela, da vidi, pozdravi, blagoslovi svojega cara i kralja, koji ga je došao pohoditi. Iz viestih, koje nam dolaze, možemo ključiti, da je slovenski i hrvatski narod, što živi u ogromnoj većini u Primorju, iztaknuo ovom sgodom svoj narodni do sada od svakoga zapostavljeni karakter. Pohvalno možemo izreći, da je goričke pokrajina na vele dostojan način sprijela svojega vladara. Nije ni Istra za njom zaostala, samo što je doček bio ograničen na četiri žeiezničke postaje. Nećemo uzmanjkat našim čitateljem opisati u budućem broju putovanje i doček Nj. Veličanstva u Istri, sada samo spominjemo njekoje brzojavne viesti od 14. septembra:

Herpelje-Kozina. Uz pucanje mužaran, sviranje glasbe i urnebesne živio-klice prispio je na ovdešnji kolodvor dne 14. septembra oko 10½ sati naš car i kralj, gdje je primio deputacije svećenstva, občinah, školah i. t. d. Pozdravio ga je u ime političke oblasti upravitelj voloskoga kapetanata g. Jettmar, koji je caru predstavio glavare občinah Podgrada i Jelšanah, jelšanskoga dekana i župnike iz Hrušice, Vodicah, Brezovice, Slivja i druge. Glavar iz Materije g. Kastelic pozdravio cara slovenskim govorom.

Buzet. Doček Njegovoga Veličanstva bie sjajan. Hrvatski živio-klici pozdraviše presvietloga cara. Uz austrijske zastave vijale se i hrvatske zastave. Veličanstvo prima na sve strane molbenice. Isti car odzdravio je našim ljudem sa »živili«!

Pazin. Njegovo Veličanstvo car došao oko 1 ure popodne. Primio pozdrave oblastih predvodjenih kotarskim kapetanom grofom *Manzanom* te odveo se u grad u občinsko glavarstvo. Oduševljenje pučanstva izvanredno. Pregledav kasarnu domobranstva, gimnaziju otišao je iz Pazina oko 2½.

Vodnjan. Franjo Josip I. sjajno dočekan, primio pozdrave oblastih, svećenstva, občinah i pregledav grad otišao u Pulj praćen oduševljenimi klici puka.

Pulj. Gruvanje topovah naznanjivalo pučanstvu grada Pulja, da se približa Nj. Veličanstvo. Na kolodvoru bie sprijet od visokih vojničkih častnikah, od občinskoga upravitelja *D.ra Demartina*, od zemaljskoga kapetana *D.ra Vidulića* i ostalih. Za 15. septembra opredeljene su svečane audiencije.

Javlja nam se, da su naše Krčke občine došle u Pulj, da pozdrave Njegovo Veličanstvo. Isto tako otputila se tamo u istu svrhu i deputacija občine Kastva. Deputacije občinah Lovrana i Voloskoga doći će u Trst. Amo dolazi i krčki biskup Dr. Feretić.

Istarski sabor.

IV. Sjednica.

(*dne 26. Augusta*).

Dnevni red: 1.) priobćenja, 2.) izvješća financijalnoga odbora 3.) izvješća školskoga odbora. Predsjednik je medju ostalimi priobćio, da mu je zastupnik Sbisà i drugovi izručio predlog usljed kojega bi imao zemaljski odbor kod njekih oblastih na to raditi, da netumače prestrogo njeke ustanove šumskoga zakona na štetu posjednikah. Predlog će postaviti na dnevni red u jednoj budućih sjednicah. Zastupnik Costantini i drugovi predali su mu interpelaciju na vladu. U Novakih, veli se u njoj, nakanili su biti njeki občinari podpisivati molbenicu, da se u tamošnju školu opet zavede talijanski jezik kao učevni. Ali dne 20. t. m. došao je načelnik c. kr. žen darmerijske postaje iz Pazina u Novake te išao od kuće do kuće kod onih seljakah, razpitujuć na tanko, tko je sastavio molbenicu, što sadržaje, što oni misle i. t. d. Posljedica bijaše da su se seljaci tim umješanjem žendarma uzbunili i da nisu htjeli podpisivati molbenice.

S toga za obranu slobode gradjanah da obća sa pokrajinskim saborom i da mu razlože svoje želje i potrebe po lpisani upravljaju na carsku vladu sliedeću interpelaciju:

1.) jeli poznato carskoj vladi da se je c. kr. žendarm umješao medju Novačane kad su htjeli podastrieti molbenicu saboru, da se u tamošnju školu opet zavede talijanski naukovni jezik? 2.) Jeli carska vlada voljna zabraniti takovo umješivanje žendarmerlje i u obće podčinjenih si organah, da se obrani pravo gradjanah obraćati se rad svojih potrebočah na sabor? — (dr. Costantini, dr. Barsan, De-Franceschi, Lazzarini, dr. Vergottini, Spongia, Venier, Fr. Sbisà). Predsjednik preda tu interpelaciju vladinomu povjereniku koji je na svrsi sjednice rekao da će drugi put na interpelaciju odgovoriti. I pošto je bio već prije oglasio vladin predlog zakona, o sačuvanju divljadi i o držanju kozah u Istri, prešlo se na drugu točku.

Po predlogu financijalnoga odbora odobrava se: račune troškovah pokrajinske zaklade za godinu 1881. u iznosu 258.321 for. 11 novč. i u izdatku 260.637 for. 69½ novč. tim da se ima manjak metnuti u proračun za godinu 1883.; višak od 2364 for. 71 nov. što se je potrošio više od svote ustanovljene u proračunu za školske potrebe i račun troškovah pokrajinske školske zaklade za godinu 1881. sa jednakim dohodkom i izdatkom 124.603 for. 71½ novč.

Opunovlašćuje se zemaljski odbor da kupi na račun pokrajine od občine porečke dvie kuće (sgrade) imenovane u sv. Franciška na temelju pogadjanja izmedju zemaljskoga odbora i občine za 11.000 for. uz likvidaciju duga iste občine sa pokrajinskom zakladom i sa zakladom bratovšćinah ex-venetskih, s obvezom da plati dug zakladi bratovšćinah u roku od 10 godinah, i tim da priredi medju tim prostorlje druge sgrade sa kliete po nacrtu i računu prikazanom. Većina se je najme već lani bila izrazila za to, da će se u ovom zasjedanju zaključiti gradnja zemaljske palače za pokrajinske urade za svotu od 60.000 for. Jer bi to bilo za sada težko snosti za po krajinu, odbor financijalni se za sada s ovom kupnjom zadovoljava.

Nadalje opunovlašćuje se isti zem. odbor da sa goričkom pokrajinom sklopi pogodbu usljed koje bi se razriešilo suvlastničtvo nad zavodom za gluhonieme u Gorici, koji je zajednički obim pokrajinam. Predlaže se i prima prijedlog fin. odbora da se pokrajinskomu kursoru Devonetu dade mirovina od 250 godišnjih forintih.

Na prijedlog školskoga odbora riešuju se povoljno molbenice umirovljenoga učitelja J. K., umirovljenih učiteljicah M. Har., M. Hr., M. S., i kćeri pokojnoga učitelja P. B., te se prelazi na dnevni red preko molbenice učitelja J. P. S.

Dnevni red bje tim izcrpljen, a za buduću sjednicu opredeljen sliedeći: obrazloženje predloga Franja Sbisà i drugovah, izvješće školskoga odbora o proračunu školske zaklade za godinu 1883., i možda drugi predlozi istoga odbora: te izvješća i predlozi političko-ekonomičkoga odbora ako bi jih isti dogotovio.

V. Sjednica.

(*dne 30. Augusta*).

Ova sjednica bila je uređena za 29., nu dan prije u večer bilo je pismeno članovom oglašeno, da će se ista dne 30. obdržavati. Razloga za to nebijaše navedeno.

Pročitalo se protokol IV. sjednice. Predsjednik je najavio i pročitao prošnju poduprtu sedamnajstoricom poslanikah s uljevajućom na to da se komunikacija po pokrajini poboljša. Imenito je iztaknuto dosadanje nepovoljno občenje izmedju Trsta, Pazina i Poreča; neshodan spoj postrane željezničke pruge Divača-Pulj sa glavnom prugom u Divači; te to što se prebrodi nedostatno tiču M. Lošinja. Prošnju ta bila je u sliedećoj sjednici usvojena. Fr. Sbisà obrazlaže svoj predlog smjerajući na bolje uporavljanja šumskoga zakona i o inosnim naredabah. Veli da mu je žao što mora već po treći put govoriti o istoj stvari. Al pošto još uzroci uvjek obstoje, on je prisiljen govoriti. Uzme u ruke naredbu namiestničtva od 4. marča 1882. i podvrgava točku po točku kritici obzirom na okolnosti vladajuće u Istri. Čovjek, kuće gospodar dolazi kalika i u takav položaj da mora svoja velika drva ili prolati ili prodati. Ov mora prvo učiniti ili mu se mora dati predujam na ta stabla. Ustanovom da mora gospodar u svojoj šumi pustiti stanoviti broj stabalah, uzimlje mu se pravo na njegovu vlastnost. Pak nisu najveće zlo naredbe. Mnogo gore je to, što organi koji ima u izvesti te naredbe kako druge naredbe tako i ovu uporabljaju čim nepovoljnije mogu napram stanovnikom. Pojedine svoje tvrdnje podkrepljivao je govornik sa primjeri. Medju ostalimi naveo je za primjer takodjer kotar voloski. U tom kotaru živi ljudi najveć obrtom. I bačvari su. Za bačve treba obruča. A kolce za obruče brani se sjeći upravo onda kada je najbolja i jedina doba sjeći jih. Blizu Voloskoga su ljudi ljetos za prvi put crpili njeku veću korist iz lovorike. Politička oblast zabranila njim je pobirati to lišće. — Pošto su još njeki članovi u to govoriti predlog je bio primljen.

Vlada (zem. šk. vieće) predložila je da bi se u proračun za sliedeću godinu metnulo 1000 for. za tisak zemljovida Istre i 500 for. za nagradu ravnatelju piranske realke dru. Lokatiju, koji je taj zemljovid izradio. To je predmet koj je dao povoda najduljoj do sada razpravi u ovom zasjedanju. Školski odbor sastojeći iz petorice članovah, imao je u tom obziru tri više ili manje različita mnienja. Većinu njegovu (dr. Barsan, dr. Boccalari i dr. Costantini) zagovarao je dr. Boccalari iz Pulja. Većina ta je protivna tisku te karte i desljedno protivna nagradi sastavitelju iste, i to iz sliedećih razlogah: 1.) Izpušćeno je selah koja imadu njeku znamenitost 2.) Nacrti cestah neodgovaraju obstojećim cestam. 3.) Gledajuć na tu kartu činilo bi se da smo u Holandiji ili Lombardiji: toliko ima u njoj zabilježeno potokah. A mi znamo da zemlja baš na vodi oskudjeva. 4.) Gore su nejasno naznačene 5.) Karta generalnoga štopa bolja je nego ova Lokatijeva 6.) Jasne hoje, kaligrafije, eleganeije nema. U obće karta neodgovara onomu stupnju na kojem se danas kartografija nalazi. Sama karta Gorice s Gradiškom, nit ona najbolja, mnogo je bolja od Lokatijeve, te bi se ova pred onom sramiti morala.

Drugo mnienje zastupao je g. Strk. Osvjedočen je o nuždi takove karte za pučke škole. Imamo karte svega svieta, a nemamo jo posebice za našu pokrajinu. Ostale pokrajine koliko on znade imadu svaka svoju. Potrebu tu uvidilo je zemaljsko školsko vieće i predložilo je saboru da se ju napravi. Sabor je rekao da će dozvoliti trošak kad ju vidi. Sad je ovdje. Ima pogrešakah i on sam priznaje da ima pogrešakah, al za to se je nema zabaciti nego popraviti. Jedne točke se nije dotaknuo izvjestitelj većine, a to je, da su u karti dvojaka imena talijanska i dielomično hrvatska. Ovim potonjim mnogi su prigovarali, a ipak bez razloga. Imena hrvatska pa i za talijanske gradove i hrvatskim pravopisom pisana stara su koliko je star hrvatski narod u Istri. Skoro sva imamo zabilježena već u znamenitom spomeniku »razvodu istrijanskom« iz konca trinajstoga stoloća. I kasnije jih nalazimo. I danas živu u narodu, dapače su kod mnogih ona jedina poznata. Ta imena kako živu u narodu, tako se imadu i u karti zabilježiti. I pošto živu u dvih jezicih i pošto imade karta služiti za škole dvojega učevnoga jezika, imade se biljeżiti u oba ta jezika. Tako će znati djeca jedne narodnosti kako zovu gradove, sela, gore rieke itd. njihovi suzemljaci druge narodnosti. Karta će tako biti prava slika i prilika pokrajine u kojoj od mora do gorah skoro na zapadnoj strani dvie narodnosti izpremješano živu. Tako će karta biti ujedno sredstvo k zbliženju, upoznanju, prijateljskom občenju, ljubavi obljuh narodnostih medju sobom. Ljubav ta uciepit će se već za rana u mlada i nježna srca djece. To s jedne strane. Pošto pako načelo obojega nazivlja u predloženoj karti nije nit na polak izvedeno, i pošto, kako već prije reče, karta i ostalih nedostatakah ima, s toga on postavlja sliedeći predlog:

Neka izvoli slavna junta dozvoliti 1000 for. zatraženih od c. k. zemaljskoga školskoga vieća za tisak geografičke karte Istre, koju je izradio Dr. Lokati i to popravlj in prije u smieru topografičkom i jezičnom, da bi lu naše škole obljuh narodnostih imale već tečajem budućе godine toli potrebito naukovno sredstvo.

Treće mnienje zastupao je g. Babuder. On veli da se u narodnostno pitanje nepača, da je on u tom obziru posve indiferentan. Smatra stvar samo sa gledišta pedagogičko-didaktičkoga. Karta ima nedostatakah, mora se popraviti. Dvoja imena na karti mutila bi djecu u pučkoj školi. Treba da budu samo jedna. Neka se napravi jedna karta, i ta jedne nek se napravi eksemplarah sa talijanskim tekstom za talijanske škole, sa hrvatskim za hrvatske. (*A za mješovite? Pitanje Ured.*).

I g. Amoroso sclenio je potrebnim njekoliko riečih progovoriti. On veli da nije zemaljsko školsko vieće dalo raditi te karte sporazumno sa zemaljskim odborom. Karta mu se nedopala: jer ima pogrešakah i nedostatakah, jer je prevelika tako da se u svih školah nit izvjesiti nebi mogla, konačno ra il dvostrukoga nazivlja u čem se posvema slaže sa g. Babuderom.

Konačno reče još njekoliko riečih g. Boccalari zaključiv tim da karta nije takova, da bi se moglo za nju kakva svota votirati, a s toga da nemože bit nit za to da se dru. Lokatiju dade 500 for. za trud, koji je u tu kartu uložio.

Predsjednik dao je na glasovanje samo prvi dio predloga Strkova, opaziv da neodvise popravci od sabora. Bez popravakah nisu nit Hrvati htjeli za to glasovati, pak je predlog tiskanja te karte sa svimi glasovi propao.

VI. Sjednica.

(*dne 31. Augusta*).

U ovoj sjednici bijaše najprije na dnevnom redu vladin predlog tičući se sačuvanja divljadi. U tom predlogu ustanovljuje se vrieme kada se može loviti divljač, kada je zabranjeno prodavati ju, zabranjeno je lovcem loviti u posjedih zatvorenih bez dopusta posjednikova. Globe proti prekršiteljem ustanovljene su na 5 do 25 forintih a mogu bit povećane i na 50 forintih. Kad prekršitelj nebi mogao platiti tad se kazni zatvorom je dnog dana za svakih 5 forintih. Globe ustanovljuju političke oblasti. Novac tako zadobljen ide u zaklalu ubogih one občine u kojoj se prekršaj dogodi. Predlog zakona bi s neznatnimi promjenami primljen.

K drugoj točki dnevnoga reda, k molbi občinskih činovnikah u Pulju da se jih oslobodi pokrajinskoga nameta, govorio je bivši puljski načelnik dr. Barsan, Liep hvalospjev izrekao je puljskim činovnikom, nu ipak nije uspjeo. Primilo se je predlog odbora, da se predje preko te molbe na dnevni red.

Premda nebijaše na dnevnom redu, g. predsjednik duo je razpravljati izvješće uništenja filoksere godine 1881-1882., i unutrnjega uredjenja pokrajinske enopomologičke postaje. Na predlog političko-ekonomičkoga odbora bila su ta izvješća primljena većinom glasovan do ugodna znanja.

Financijalni odbor izvjestio je o molbah občine materijske za pokriće troškovah njekih bolnikah one občine. Na prvu molbu tičuću Jos. T. nije se obzira uzelo, troškove za ostalu trojicu preuzela je pokrajina na se.

Preko molbe V. Lošinja tičuće se potrošarine (dazio consumo) prešlo se pa predlogu istoga odbora na dnevni red, a riešenje molbenice bolestnih djakah na sveučilišću bečkom pripustilo se zemaljskomu odboru.

Calumniare audacter semper aliquid haeret.

To je latinska poslovica. Slobodna na hrvatski prevedena glasila bi: »Gdje se osli valjaju, tu ostaje dlaka«. To nam je palo na pamet kad smo razmiljali o pisanju njekih listićah.

Vjekovi su prošli, a mi Hrvati u Istri podnašali smo i podnašamo nepravde svakojake i sa svih stranah.

Smatrali nas za bezpravne stvorove, na koje netreba već obzira uzimati. Mislili da smo već mrtvi, ili barem zamrli, posahli ili barem uvehnuli tako, da nije već moguće da oživimo, da naše stablo još mladice potjera.

Prevarili su se u računih. Počeli smo davati znaka života. Hoćemo da posve oživimo. Hoćemo prava, kad i bremena nosimo. I pošto su ta prava takova, da se jih nit divljemu narodu nebi moglo uzkratit, a kamo li ogranku hrvatskoga naroda, slavna u prošlosti, i danas vele znamenita za monarhiju Habsburgah; pošto su nam ta prava zakonit zajamčena; pošto nam se prije ili kasnije zadovoljti mora: naši protivnici počeli nas ocrnjivati svimi mogućimi načini, počeli se valjati po nas i po naših svetinjah.

Na žalost usiljeni smo uztvrditi, da protivščina izpunjenju naših pravah proizlazi iz našega tobož glavnoga grada, gdje ima svoje sielo i zemaljski odbor i zemaljski sabor.

Od nedavna, kako je poznato čitateljem našega lista, izlazi u Poreču listić za kojom znamo, koji se skriva.

Ta noviničina, bez izrečena načela, protusloveća si svaki hip, u jednom uvjek si je dosljedna, da nas Hrvate u Istri ocrnjuje.

Nejma skoro broja, da nebi na nas i na naše svetinje napadala. Sad kleveće na cieli naš narod, koji bi imao po njezinu u robstvu ostati. Sad obasipljo klevetami naše vriedne svećenike, koji se za narod zauzimlju. Sad opet udari proti kojoj drugoj osobi. Osobito pak njoj je milo napadati na naš jezik, na tu našu najdragocieniju svetinju, na naše škole, u kojih se ona najizdatnije uzgajati može. Biedi nas i sa Bog zna kakovih političkih težnjah, samo da sakrije svoje, i da nam tako zaprieči dati i ono malo prava, koje se je već usiljeno nam dati. Taj zanat ocrnjivanja tjera taj list sve pod plaščem slobodnjačtva i napredka.

Mi nezavidjamo ljudem, koji takav zanat tjeraju. Mi znamo da su države i narodi i stranke bile već na rubu propasti, kad su to sredstvo počele rabiti, i da su skoro za tim propale. Klevete bile su njim zadnji otočić spasa, bile su njim slamka za kojom su se lovile kotrljajući se u jamu.

Mi se stoga nit nebojimo toga sredstva, koje se sada proti nam upotrablja. Znakovi su to imajućega svu vlast a nemogućega ju dalje uzdržati. Zla sredstva, kad bi bila i za najsvetije svrhe upotrebljena, kako u ovom slučaju nisu, nemogu uroditi dobrim plodom. Neće nit ovdje. I tim bi bili gotovi sa klevetnici.

Vjeruje li njim se u stanovitih krugovih, vjeruje li njim vlada, mi neznamo nit nemarimo znati.

Mogla je i može svaki dan uviditi, kamo je sebe, monarhiju u ovih stranah i nas zavela sa svojim postupkom.

Mi od nje ništa uepitamo, nego ono što nam je dosada uzkraćivala, i što nas po zakonu ide.

DOPISI.

Iz Pazina grada, *mjeseca rujna.*

Kako se promjenio ovaj gradić! Prošlo je samih dvanaest godinah, odkad nisam ovdje bio ni kako je bilo onda i sada! Talijanstvo u ovom mjestancu orijaški napreduje a kako nebi kad se Talijanom ili da bolje kažem šarenjakom sve daje a Hrvatom ama — ništa. Znati treba da u Pazinu obstoje škole već odavna a sada ima dapače cela njemačka gimnazija, al vas uvjeravam da hrvatske inteligencije ima ovdje veoma malo. Hrvata se dosele samo preziralo i od školah odbijalo »Djeca vaša nek svinje pasu a školu neka puste, jer ona je samo za gospodsku djecu!« Tako je jednoč nasrnuo jedan učitelj na jednu kmeticu, koja željela da joj se sinčić po školah izobrazi! — Dà! još danas više se: za *»vražjega žćava«* je motika i zemlja a za nas izobrazba! — U najnovije vrieme ustali nekoji narodnjaci, većinom svećenici, da probude puk, da mu pomognu do slobode, al dosele nisu uspjeli i kako sada stvari stoje, neće uspjeti a zašto neće? Odgovor je kratak i jasan: »jer nas se nevoli s njekoje strane, gdje bi nas se voljeti moralo. Oblasti nam govore: »dajte nam sposobne inteligencije hrvatske, koja je vrstna upravljati običnom itd. pak evo vam naše rukel« — Hà! inteligencije hrvatske pitaju? A tko je kriv, da je nemna? A zašto se nisu dosada skrbile kao što se još i danas malo skrbe, da bude hrvatske inteligencije? *Pred trideset i više ljetah se za same sgoljne Hrvate uzdržavala u Pazinu ljeta i ljeta pučka njemačka škola s opet njemačka niža gimnazija a sada talijanska pučka škola sa cielom njemačkom gimnazijom a o hrvatskih školah nit da bi se ikad bilo govorilo.* A šta se po ovih školah učilo i još dandanašnji djelomice uči? Ovo neka razjasni sliedeći slučaj, koje se sbio se Pazinu pred četiri po prilici ljeta kako mi kazno moj prijatelj: Bili su javni školski izpiti na svršetku školskoga ljeta. Jedna učiteljica izpitivala jednu djevojčicu nešto iz povjesti i zemljopisa Istre. Došao govor i na istranske Hrvate ili po njihovu na istranske »Morlake«. O njih je djevojčo u prisutnosti školskoga kotarskoga predsjednika i drugih ovako govorilo: *»nella stirpe serbica(?) oppartengono circa 60.000 (!) che dagl' Italiani diconsi Morlacchi, popoli pastori, trasportati dulla Dalmazia nel secolo 16.° e 17.° abitanti quelle terre tra il Quieto e l'Arsa. Si trovano nel più basso grado di coltura in tutti riguardi; sono inetti al lavoro, cattivi, rapaci e — čujte! ladri per natura!«* — Jadno djevojče ovako je moralo deklamovati pred tobožnjimi usrećitelji istranskimi neznajuć, da sama sebe ružl jer je bila rodom prava Hrvatica! — Sada pitam svakog poštenog čovjeka, da li se ovakim načinom uljeva u mladjahno srce ljubav do svojega naroda, do svojega jezika, do svojih zemljakah i do svoje otačbine?

Što je krivo, da ima hrvatski narod u Istri toliko odmetnikah i izdajicah? Tko drugi nego škole, u kojih se samo bljuvalo na istranske Hrvate i još se bljuje a Italiju do sedmoga neba uzvisuje!

Pa kad bi i istina bila da su istranski »Morlaki« tako zapušteni, tko je drugi kriv nego, oni krugovi, koji su nas znali samo prezirati. Ulovite sokola, pak prestrižite mu krila i silite ga nek leti nebu pod oblake! — Hrvatom istranskim vjernim podanikom Austrije ništa se nedaje a ipak se pita od njih inteligencije dočim se Talijanom i šarenjakom u svemu i svačem na ruku ide. Što su sve počinili ovdušnji Talijanaši, neću izbrajat, jer nijr to naš običaj, pak ipak im je sve liepo prošlo, a hrvatski narodnjaci, koji su se usudili dignuti svoj glas proti tim neljelom, neka hvale Boga da još te živu i da na zrak, koji dišu, još štibre neplaćaju! Mnogi su radi toga morali ostaviti Pazin jer su kao smutljivci i nemirnici bili pogibeljni! Ej, o tom bi vam znao puno kazati onaj gospodin na Voloskom i pazinski »Jupiter tonansa«! — Završujem moj dopis sa riečmi: »Skrajnje je vrieme da se vlada obazrije na i nas istranske Hrvate te nam daje naša prava. Dogodjaji tršćanski nek ju uče. Mjesto nam uvjek predbacivati da nelmamo inteligencije nek nam ustroji u samom Pazinu hrvatske škole, nek nam daje gimnaziju, nek nam šalje dobre glavare i činovnike, koj puk ljube i rad su mu pomoći, onda ja drugi, ako prije dvadeset godinah nećemo imati naše inteligencije kolliko hoćemo, onda će i Istra bit spašena. Videant consules! *P. Ž.*

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. rujna 1882.

Nj. veličanstvo naš Cesar i Kralj, koji je dne 8. krenuo na put, da posjeti ove južne krajeve svojega carstva, prispje juče na večer u starodavni grad Pul, odakle će prekosutra amo u Trst. Cielu bi knjigu morali napisati, kad bi htjeli bar nešto reći o tom putu. To nije obično putovanje, pa bilo i carsko: to je svečani obhod pobjedonosnih rimskih triumfatorah. Kud je god prolazio, kamo je god došao, nadtiecala se razna plemena, koja će ga ljepše i srdačnije dočekati. Od Celovca do Gorice, od Gorice do Pulja vrvio narod do željeznih kolotečinah, da vidi i da pozdravi svojega vladara. Kako smo već jednom prije više godinah rekli u ovom listu, bilo je više okrunjenih glavah, koje su narodi ljubili i štovali; ali kako austrijski narodi ljube i štuju Cesara Franja Josipa Prvoga, nebje još lje nikoje. Ta medjusobna ljubav vladara i naroda, kojoj zavide i kojoj se čudo svi narodi svieta, jest nepomični stup austrijske sile i moći, a tim našega napredka i naše ljepše budućnosti. Nego o tom putovanju obširnije drugi put.

Ministar grof Taaffe neće se desiti s Carom u Trstu, jer mu je žalost, umrla mu bo ovih danah sestra. Dne 5. oktobra otvorit će se hrvatski sabor, koji da će ovaj put podulje viećati, jer ima riešiti i obaviti više važnih stvarih.

U ovaj par sviet negovori o ničem nego o sjajnoj pobjedi, što su ju izvojevali Englezi nad siromašnimi Egipćani. Prekjučer je engleski general Wolseley razbio tabor Arabi-Paše, uzeo mu 50—60 topovah, zarobio 3000 momakah, a po nekojih viestih uhvatio i njega samoga. Tim se i opet obistinila stara rieč, da tlači tko je jači, pa imao i sto puti krivo. Tim dakle kao da je svršena i ta razmirica, ali tako zvano egipatsko pitanje doći će stopram sad na stol. A kod tog posla može se još svašta dogoditi, jer Engleska će zahtievati, kad je sama pokorila Egipat, da ga sama i uredi, a mnoge državе će se tomu protiviti, a naime Ruska, koja je morala svoje pobjede na Balkanskom Poluotoku podvrći sudu evropejskih državah, čega dakako nije i neće tako brzo zaboraviti. U Londonu vlada neopisi vo veselje radi pobjede u Egiptu. Iz Italije i Franceske ništa nova, a iz Njemačke da se knez Bismark jako razbolio.

Jurina i Franina.

Podpisani ponizno moli, da se ga obesi.
Franina.

Ju. Ča za Boga si poludil! Ča si to podpisal?

Fr. Aj nisan, nego san pametno molil! Šupliku storil, da mi odpuste franki, zač ih neću moć platit, ter znaš, da je suša.

Ju. Dunke ti si storil kako i oni Lindarci, ki su neki dan podpisivali šupliku, neka pride komisijon za razgledat bol po trsju, pak su podpisali za talijansku školu.

Fr. Juh mane! Kamo nan je glava! Kako nas drugi šegavi lahko namagare!

Ju. Bogme da je tako! Van šurjaven nude kruha, pak van daju otrove i vi ga zamete za krub.

Fr. A kad neznamo! Tužni mi.

Ju. Rec!: bedasti mi!

Fr. Ma pravo! Sada spoznivan, zač nas Talijani zovu ščavi, to je sužnji.

Ju. Pak skoro, da imaju pravo, kad neki naši neznaju još ni da su živi. Kukala in majkal

Fr. Samo te prosim, neraztrubi to po svietu!

Ju. A ča koristi, kad se sada svejedno dozna. Ni drugo nego da se sada skriješ, kad si bil ta put takov tovar.

* * *

Fr. Dunke Vološćaki nisu storili nikakovega rekursa kuntra novolzabranoj staroj raprezentance.

Ju. Bi reć da ne, zač da nisu mogli nać pravega punta ai bimo mi rekli pravega čavlića za moć ga zabit.

Fr. Neka huje njim budi, beše njin bit prijatelji s Opatijci ki znaju kako se čavli zabijaju.

Razgovor med Blažom i Matičinun

pod Tinjanskom Ladonjom.

Blaž. Ča biš ti Mate reka jel pravo da nam dva tr! Karnjela zapovidaju i da im svi moramo pod strah bit?

Mat. Obo ča j opet ča novega?

Blaž. Ča neznaš kako su se neki karnjelčići pasanu nedelju pred ostarijun nekega svojega karnjela podrugivali s našim kapelanom?

Mat. A zač pak to?

Blaž. Zač da misle da njim je on zadnji put omako smočno pisal va »Našoj Sloga« radi onega meštra od poljodjelstva.

Mat. Viš pruga! Ča neznaju da j' on pop a ne poljodelac? Lego reci mi Blaže ča bi reć da se toliko tople zaradi onega meštrićini?

Blaž. Viš ga nut Zač s njimi va istu tikvu puše, ča nisi vidi kad je došа, da je malo falilo da ga nisu po mestu nosili kako da njim je Mesija prišal.

Mat. A ča j' pak ono on tvoj zenso lajal na »Slogu« i na onega, kako on govorl, tovara ki va nju piše?

Blaž. Ja dragi moj nesmeš pozabit ku dobu dneva j' ono bilo, a ča se pak tovara tiče to je on vajada mislel na onega tovara ki ga j' ono va »Slogu« bil pohvalil kada je semo bil prišal.

Mat. Tako dakle ča ni istina ča ono »Sloga« pisala?

Blaž. Kako ne. Ča misliš da bi se oni tako jadili da ni ono sve gola istina, a pak smo onde bili i čuli sve i ja i još toliko drugih.

Mat. Tako se i ov put vidi da kada se vuk najveć davi da najjače ruli.

Blaž. Tako je. To je prava istina, al danas bog Mate zač moran hitit na polje.

OGLAS.

Pošto se dne 11. rujna radi nedovoljnog broja članovah nije mogla držati skupština *bratovščine hrvatskih ljudi u Istri,* to sazivlje g. predsjednik na temelju §. 19. družtvenih pravilah izvanrednu skupštinu za dan 2 listopada poslije podne.

Kastav, dne 11. rujna 1882.

Vekoslav Vlah, predsjednik — **Er. Jelušić,** tajnik.

Različite viesti.

Biskup Juraj Strosmajer posvetiti će 1. Oktobra dojdućega svoju veličanstvenu stolnu crkvu, oko koje već 16 godinah radi. Ta će crkva neizbrojena novca stojati al će i biti na čast Strosmajeru i cielom hrvatskom narodu dok bude i svieta i vieka. — Na dan 1. oktobra bio je presvj. biskup pred 32 godinah uveden u staru crkvu u Djakovu a ljetos uvesti će on svoj puk u novu po njemu sagradjenu. Nu biskup Strosmajer ne skrbi samo sa crkvu; njegova je živa želja, da ustroji još prije smrti gimnaziju i konvikt za djecu koja će se svećeničkom stališu posvetiti! Takva šta ustrojiti želio je i nastojao i naš pokojni biskup Dobrila, al nije siromah mogao viditi izpunjene želje svoje. Hoće li biti biskup Strosmajer sretniji? — Dao Bog!

Gosp. Adolf Mosettig, dosadanji savjetnik prizivnoga suda (tribunale d'appello) u Trstu, imenovan je za predsjednika trgovačko-pomorskoga suda i ujedno podpredsjednikom zemaljskega suda u Trstu.

Toma Gajdek, prelat Njeg. Svetosti otca pape i kanonik zagrebački, slavlo je dne 5. ovoga mjeseca riedku svečanost, prikazao je toga dneva Svevišnjemu svoju zlatnu misu, petdesetgodišnjicu svojega misnikovanja. Više puta imali smo već sgode spomenuti u našem listu ovoga prevriednoga svećenika, kojemu je uz svetu vjeru ležala na srcu i još leži dobrobit hrvatskoga naroda. Znajuć on, da nemože bit naroda ugledna i svetna, ako ostane u neznanstvu, sve je svoje sile uložio, da narod moralno i duševno podigne. Njegove zasluge po sveto-jeronimsko družtvo, kojemu je on predsjednik, jasno nam svedoče niegovu ljubav do prosta i neuka naroda, med kojim je on više od 30 godinah proboravio. Iz daleka i bliza pohitili u Zagreb njegovi prijatelji i štovatelji, da uzmognu svojom prisutnošću povećati sreću i radost velezaslužnoga starine, kojemu želimo još mnogo godinan najbolju sreću i čilo zdravlje.

Svečar je tom prigodom razdielio i darovao preko 1300 for. raznim književnim družtvom, crkvam, školam, a nije zaboravio ni naše Istre, što mogu naši čitatelji iz sledećega priposlana uviditi:

Slavnomu upravljajućemu odboru »Bratovštine hrvatskih ljudi u Istriu.

Milošću Božjom navršujem danas petdeset godina svoga misnikovanja.

Zahvaljajući se Svemogućemu za izkazanu mi i tu veliku milost, kano malen dokaz moje zahvalnosti za to, te na uspomenu toga dana, dostavljam slavnomu upravljajućemu odboru prema svojim malim silam svotieu od 25 for., da ju za svrhe svoje upotrebi.

U Zagrebu 3. rujna 1882.

Slavnoga upravljajućega odbora iskreni štovatelj.

Toma Gajdek.
kanonik zagrebački.

Prof. Dr. Vatroslav Jagić slavni profesor slavistike na sveučilištu u Petrogradu pohodio je ovih danah Trst i tršćansku izložbu. Učeni profesor rodom je Hrvat, bio dulje vremena profesorom na zagrebačkoj gimnazlji, odkle je kasnije pozvan na katedru slavenske filologije u Berlin a odtud u Petrograd. Baveć se ponajviše jezikoslovnimi iztraživanji svijun slavenskih jezikah a napose i hrvatskoga jezika, htjede da pohodi i Hrvate u Istri i na kvarnerskih otocih, nebi li tu našao koje plodonosno zrnce za svoj književni rad. Po svoj prilici pohodit će i Dalmaciju. Razumljeva se da su ga rodoljubi s radošću sprljeli.

Izložba svakim danom je bolje posjećivana. Na 8. ovoga mjeseca bilo je u njoj preko 10.000 ljudih. Povodom dolazka Njih. Veličanstvah neprestano se puni grad Trst, koji će dostojno proslaviti prisutnost carske obitelji. Osobito se izvanjski gostovi dive električnoj razsvjeti, koja na večer pretvara izložbeni park u bieli dan. Opatujemo, da i hrvatski pavilon nalazi mnogo priznavanja od posjetiteljah, a i ovdašnje se novine jako povoljno o njem izrazuju.

Svečanost blagoslovljenja zastave slovenskoga »radničkoga družtva u Trstu« nije se obdržavala na 10. septembra kao što smo u posljednjem broju javili već je radi više uzrokah prenešena na 24. septembra tekućega mjeseca te će se toga dneva uz ogliešeni program i su djelovanje mnogo izvanjskih družtvah neodgodivo oviršili.

Iz dolnje Istre piše nam prijatelj sledeće: U nedelju 20. prošloga mjeseca hijaše u *Fontani* kod Poreča velika svečanost i sajam, toga dneva slavila se uspomena sv. Bernarda, zaštitnika Fontanske crkve. Dojdoh i ja te gle čuda po mene! Čujem i vidim, kako je g. plovan sasvim dostojanstveno zanjevao sv. misu u našem dičnom i sladkom hrvatskom jeziku. Srdce je moje u meni zaigralo od radosti i veselja, nahodih se u nekakvoj ekstazit U istinu bez ikakva pretjerivanja bijaše ono pjevanje nekakva anđelska harmonija, i kad su naši vrli Fontanjanci zaorili i »s duhom tvojim« na odgovor »Gospodin s vama« ljaše se ć-mu dlviti: milo bijaše gledati kako je prisutno pučanstvo stojalo pobožno slušajuć sv. misu, a uzrok tomu jest, što razumije svaku njezinu rieč. Stvar skoro čudna kako je onaj puk kroz tri burna vieka uzdržao u crkvi svoju originalnu intonaciju, i u opće svoje narodne običaje. U Fontani se dobro uzdržava naro lni duh, tamo se čitaju *»Naša Sloga«.* Kačićeve pjesme, koje nekoji muževi i na pamet znadu, a čitaju se i druge hrvatske knjige. Kad nije mogao ljuti mletački lav kroz toliko vjekovah utamaniti njihovu narodnost, neće za stalno ni sadašnji Talijani.

Iz toga se jasno vidi da nije talijanska kultura za naš narod! Živili Fontanjanci, tako valja! Čuvajte i branite svoj jezik i svoju narodnost svagda i svagdje, nedajte se zastrašiti, i mi se moramo podignuti.

Iz Tinjana dobili smo sledeće pismo, koje štampamo akoprem je pisano u jeziku ne našem.

N. 46.

Spettabile Redazione del Giornale »Naša Sloga«.
Trieste.

Si prega codesta Spettabile Redazione di voler inserire in base al §. 19. della legge sulla stampa 17. Dicembre 1862 R. L. N. 6 la seguente rettifica alla Cor-

rispondenza di Antignana stampata nel N. 17 del 1. Settembre a. c.

»Non è vero che: naši kulturonosci rečenog gospodina presero parte al banchetto offerto al Sig. de Zotti maestro Ambulante d' Agricoltura, nel locale del Gabinetto di lettura, bensì solamente soci del Gabinetto stesso, addunque estranee affatto quelle persone indicate nella suddetta corrispondenza.

Dalla Direzione del Gabinetto di lettura

Antignana, 13. Settembre 1882.

Antonio Depiera,
I. Direttore.

Hrvatska misa u Americi. Naši Hrvati, i ostali Jugoslaveni nastanjeni u Kaliforniji, žele da njim se i tamo služba božja obavlja hrvatskim jezikom. S toga potražiše u Dalmaciji osobitog dušobrižnika i nadjoše ga u osobi našeg vatrenog Hrvata popa Krunoslava Vladislavića. Presvietli ondješnji nadbiskup, Alemany, sâm pisao mu je da se odazove želji njegovih vjernikah Jugoslavenah u Americi, a presvietli biskup Hvarski D.r Ilić dragovoljno mu je udielio dopust, te će ovih danah naš Vladislavić, koji je već ugovorio svaku sa ondješnjimi Jugoslaveni, odputovati za Kaliforniju s naslovom: »dušobrižnik Jugoslavenah svekolike Kalifornije«. Ovaj vriedni mladi pop za sada će sve obrede u crkvah Kalifornije pohodjenih od našinacah obavljati hrvatski, a uz to zapitat će odmah u Rimu dopust, da bude mogao govoriti i svetu misu staroslavenskim jezikom. I tako će, ako Bog da, naša glagoljica pronicati i u novom svietu! Evala našim vjernim domorodcem u tudjini. Sretno!

Dragocieno mrtvo tielo. Rimski »Piccolo« pripovjeda, da se je prošloga mjeseca mlado velik sprovod iz Aleksandrije na arabsko groblje. Svi prisutnici pokazivahu veliku žalost nad smrću pokojnika, a žene naricahu i čupahu si kose. Nu kod gradskih vratah zapovjedi englezki častnik, koma je ta stvar bila vrlo sumnjiva, da se lies otvori. Usuprot svim prosvjedom bude lies i zbilja otvoren — pa gle! on bijaše pun dragocienosti polazećih od pljačkanja grada. Mrtvik bude odnešen ne na grobilje, nego u stražaru; nekoji o zatvorenih pljačkarah već su postrieljani.

Kralj Cetevajo u Engleskoj. U Londonu bavi se sada bivši vladar Zulukafrah, Cetevajo. Njegovo crnačko Veličanstvo prispjelo je 3. kolovoza u Plymouth, te je predstavljen kraljici englezkoj. U Africi bila mu je jedina i najveća želja, da vidi kraljicu englezku. Već na Kapu počeo se je civilizovati; dao se je ošišati i odrezati nokte, pa je napokon iza duga nagovaranja obukao i evropejsko odielo, nu ne civilno, nego nekaku uniformu bogato zlatom izvezenu sa silu zlatnih vrpcah. Stupiv na englezko tlo, bude uprav obsjednut; sila svieta obkoli ga, a osim toga sliedilo ga je 50 novinarah. Putem bolovao je Cetevajo a početka od morske bolesti, a kasnje oglahi tako, da je svaki dan pojeo nekoliko kilogramah mesa. Samo medju Madejrom i Londonom trebao je sa svojimi patriocl 7 centi mesa. Vrlo rado pije šampanjac. Vlada najmlja je zanj privatnu kuću u Kensigtonu, kamo je njegova prijaga s napisom: »bivši kralj Cetevajo, putujući u Englesku«, bila odpremljena. Vele, da je dosta dosjetljiv. Vlada ga je opet uzpostavila za kralja, nu bit će pod protektoratom Englezke.

Što sve Englezka posjeduje. Kolonialni posjed Englezke u raznim stranah svieta jeste sliedeći.

U Europi: Helgoland, Gibraltar, Malta, Cipar. — U Azii: Indija, Ceylon, Hongkon, Nicobar, Andoman, otoci Laquedives, Kurin, Marla Aden Perim, Mosha, Kamaran, otoci Keeling itd. — U Africi: Rt dobre nade, Kafrička zemlja, predjel Bossutosa, zapadni Griquasland, Transvaal, Natal Gambia, Ascensione, Maurice, Novi Amsterdam itd. — U Americi: Nizki i visoki Kanada, Novi Brunswik. Labrador, Nova Škotska, Bretonski rt, Terranova, Maluinski otoci, Sv. Vinko itd. — U Oceaniji: Novi Galles, Norfolk, Victoria, Queensland, Australija, Tasmanija, Nova Zelandija.

Aleksandrija veliki pomorski grad u Egiptu, o kojem se sada po cielom svietu govori, nazivlje se po arabski Skanderijeh (Iskandria). Ovaj grad sagradjen je od Aleksandra Velikoga, macedonskoga kralja, god. 332 pred Isukrstom. Iza Aleksandrove smrti zavladali su u Egipti Ptoiomejci te podignuli Aleksandriju za prestolno mjesto. Položaj mje-ta na ušću rieke Nila, koja se izljeva u sredozemno more, već je u staro doba pribavio ovomu gradu glas prvoga trgovačkoga mjesta, koje je bilo mnogo veće nego je sada te je imalo do 900.000 stanovnikah. U gradu bijahu krasne široke ulice s veličanstvenimi palačami, kojih ljepota je nadkrilila sve na poznatoj za onda zemlji. Aleksandrija gdje se je pod Ptolomejci popela do vrhunca slave grčka naobraženost i učenost, imala je ogromnu knjižnicu, koja je brojila 700.000 knjigah u rukopisih te koju su sažgah Arabi pod sultanom Omarom, kad su zauzeli Aleksandriju (god. 642 po Isukrstu). U najvećem glasu i blagostanju bijaše Aleksandrija, kad je god. 30 pred Isukrstom došla pod rimsko gospodstvo. Pod Rimljani je počela propadati, jer su Rimljani odnašali u Rim sve što je bilo lepa i dra gocena. Pod bizantinskom vladom bijaše Aleksandrija do god. 250 po Isukrstu opet prvo mjesto i sielo kršćanske učenosti, tamo stolovali su patrijarhe, koji su se takmili sa papami te se i odcepili od katolicizma. God. 641. podjarmili su Arapi ovaj grad te od toga časa nestalo je učenosti i trgovine; god. 1517. podvrgli su si Turci Egipat i Aleksandriju, koja je pod njimi sasvim propala. Stopram kad su koncem prošloga stoleća Francezi pod Napoleonom I. zauzeli Egipat, procvate Aleksandrija njegovana od Europe. Podignula se pako počam od 1820. kad je Mehemet-Ali izvojevao Egiptu skoro podpunu neodvisnost od turske vlade. Taj čovjek je mnogo učinio za Aleksandriju, sazidao je nove kanale, novu luku, uveo obrt i trgovinu, te tako je to mjesto naraslo brzo od 60 do 70.000 do 180.000 stanovnikah, med kojimi bje do 50.000 Europejacah. Trgovina je zadnjih godinah rasla ogromnim korakom te Aleksandrija bi bila postala opet tako moguća, kao što je bila jednom, samo da je bila moćnija vlada i manje europejskih varalicah. Samo kroz Trst ukrcalo se je za Aleksandriju svaku godinu preko 2½ miljuna metričnih centah u vrednosti od 5 do 6 miljunah for. Nadalje je išlo iz Austrije tamo svake godine do 30.000 bačvicah pive, do 10.000 metričkih centih papira, do 50.000 cukara i. t. d. Danaj je grad na polu razoren nu mora se opet podignuti, jer njegov položaj gospoduje nad prometom med istokom i Europom. Malo je gradovah, koji su imali toliko različitih gospodarah i koji su za obći promet i civilizaciju toliko učinili, koliko Aleksandrija, na koju gleda 2242 godinah.

Europejske flote Mnogo se i svuda govori o ogromnoj sili englezke mornarice, koja bi po tvrdnji nekih sama nadkriljivala ili barem izjednačivala mornarsku silu ostalih velevlastih. S toga biti će zanimivo ako donesemo ovdje statistiku vojničke i trgovačke mornarice Europe.

Ratna mornarica.

	Oklopnjače (corazzate)	Drugi brodovi	Ukupno
Englezka . . .	80	480	560
Francezka . . .	59	300	359
Italija	17	50	67
Austro-Ugarska .	11	54	65
Njemačka . . .	11	68	79
Rusija	28	361	389
Španjolska . .	5	116	121
Grčka	2	8	10

Turska neizkazuje se efektiv, jerbo je brodovlje mnogo umanjeno gubitci i prodajom Englezkoj.

Trgovačka mornarica na paru (vapor).

Englezka	6980
Francezka	652
Italija	151
Austro-Ugarska . . .	113
Njemačka	351
Rusija	176
Španjolska	226
Grčka	27
Turska	11

Ovaj pregled izvadjen iz statistike Gothe razsvietliti će pitanje i okolnosti razsudjivanje i konjunkture o konačnom uspjehu.

Biskup u Poreču. Iz pouzdanoga izvora doznajemo, da je za porečkoga biskupa imenovan gosp. *Dr. Vjekoslav Zorn*, kanonik metropolitanskoga kapitula i ravnatelj bogoslovnoga sjemeništa u Gorici. Novi biskup je rodom Slovenac, svećenik čeličnoga karaktera i riedke pobožnosti. Neka primi naš srdačan pozdrav!

Književne viesti.

»**Hrvatske Vile**« svezak IX. ima sliedeći sadržaj: I. Slike: Vasilj V. Vereščagin — Pobjedno slavlje u Turkestanu — Učka gora i Čepićko jezero — U boj za otačbinu — Zemun — Vienac kneginje Milene na grobu cara Aleksandra II. — Vienac kneževića Danila na grobu cara Aleksandra II. — Nošnje za šetnju — Hagarin progon (fotografički svjetlotisak kao prilog).

II. Pjesme: Živa lutka — A. Harambašić; Na put — Tugomil; Što je život — Bogdan Krčmarić.

III. Proza: Primorci — Jenio Sisolski; Bakine priče — Svetko Batestin; Viktor Hugo — Vlado Kolarović; Franjo Krežma — Fr. Š. Kuhač — Listak (književnost — Umjetnost — Naše slike — Kulturne viesti — Bibliografija — Moda — Odgovori uredničtva); Oglasi.

»Hrvatska vila« obećaje kao nagradu svim onim koji koji joj pošalju cielu predplatu za drugi tečaj lista i to *bezplatno* liepu sliku hrvatskoga slikara Nikole Mašića, koja je sada vlastničtvo baruna Ljudevita Vranjičanija. Slika imati će format običnih prilogah »Vile« Osim toga dobiti će ju poselmo svi predplatnici u prvom svezku sliedeće godine, koji će izaći najkašnje koncem dojdućega mjeseca oktobra. Počam od tada izlaziti će Hrvatska Vila dva put na mjesec, isvak svezak kako i dosada imati će pet tiskunik arakah a stojati za cielu godinu *10 for.*

Javna zahvala.

III.

Za novu cestu Belić-Kastav darovaše nadalje:

Gosp. Jurinac Rudolf, trgovac u Kastvu for. 6.—
» Bačić Josip, bačvar kbr. 56 » » 3.—
» Jelušić Vjekoslav kbr. 20 » » 2.50
» Vlah Robert kbr. 85 » » 2.—
» Rubeša Ivan, stolar » » 3.—
» Jelušić Josip kbr. 49 » » 2.—
» Karlavaris Ferdo, trgovac » » 5.—
» Zavidić Nikola, trgovac na Rieci » 5.—
» Costantini Dinko, inžinir » » 3.—
» Spinčić Vjekoslav školski inspektor u Kopru » 5.—
» Jane Josip, kapelan u Rukavcu » 3.—
» Lučić Aleksa, majstor arsenala u Pulju » 1.—

Ukupno III. izkaz for. 40.50

gotovine.

Radnjom učinili su nadalje:

Gosp. Bačić Josip iz Kastva, kbr. 38 težačke nadnice. for. 4.—
» Dukić Vjekoslav iz Kastva kbr. 40 zidarske nadnice » 4.—
» Dernjević Ivan iz Kastva kbr. 67 težačke nadnice » 2.—
» Jušić Ivan iz Kastva kbr. 69 isto » 1.—
» Trinajstić Josip iz Kastva kbr. 72 isto 2.—
» Marot Mate iz Kastva kbr. 13 isto » 2.—
» Jušić Jure iz Kastva kbr. 109 zidarske nadnice » 2.—
» Dukić Josip iz Kastva kbr. 92 isto » 2.—
» Dukić Ivan Zvanko kbr. 97 iz Kastvadalnje zidarske nadnice » 2.—
» Dukić Anton Uretin kbr. 99 iz Kastva zidarske nadnice » 4.—

Prijetak gornjih darovah ovim se javno potvrdjuje i darovateljem izriče najtoplija hvala.

Od Glavarstva občine
Kastav, dne 21. julija 1882.

Munić, glavar.

Trpovačka tvrdka

G. Milešić

u Trstu

šilje uz poštarsko pouzeće u manjih pošiljkah (balicah) po 4½ kilogr. prosto od carine i vozarine u svo krajevo austro-ugarske države uz sliedeću cienu na debelo:

Kava
Ceylon plant. najfiniju vrst . . . 1 kl. f. 1.70
» biser (perla) narav. zeleno » » 1.95
Manila » bilado, jako fina . . » » 1.60
Kuba debelu zrnatu najfiniju vrst » » 1.75
S. Domingo . . . . . » » 1.45
Java najfiniju zelenu . . . . . » » 1.42
Zlata Java (lieno rumenu) . . . » » 1.54
Santos najfiniju, zelenu . . . . » » 1.36
Rio izabrano . . . . . » » 1.30
Riž stolni najfiniji . . . . . » » —.40
» Rangoon I. vrsti . . . . . » » —.34
Stolno ulje fcan. u kositernih posudah 4 » » 1.24
» » Monte S. Ang. talj. . . » » 1.15
Makaroni pravi napuljski u zabojih » » —.56

Odpošilje nadalje svakovrstne začinbe, južno sadje, francuzki žatran, najfiniju čokoladu, svakovrstnih slasticah uz najniže cienе.

Na zahtiev šilje franko takuljer obširan cienik.

Listnica.

Sjećamo naše prijatelje, da nam napišu koju o putovanju i dočeku Nj. Veličanstva po Istri.

Gosp. D. R. u Prez. Popitali smo se, kako je visoka cieua medu pa se slaže sa našimi brojevi, nu razumieva se prodaja na veliko. for. 24-30 za med iz Dalmacije, 31 iz Hrvatske, 34 iz Orienta.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—14. Septembra 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. renl. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.60	9.56	—	77.10	—	—
2	5.60	9.56	—	77.—	77.60	—
3	5.60	9.56	11.96	77.10	—	—
4	5.60	9.55	11.96	77.—	—	—
5	5.60	9.55	11.96	77.—	77.80	—
6	—	—	—	—	—	—
7	5.60	9.54	—	77.—	77.75	—
8	5.60½	9.52½	11.93	77.10	—	—
9	5.59	9.49	—	77.10	—	—
10	5.59	9.50	11.92	76.05	—	—
11	5.58	9.51	11.92	77.—	77.80	—
12	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—
14	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 14. Septembra 1882.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko . . . »	80	—	95	—
S. Domingo . . . »	56	—	60	—
Rio polug vrsti . . »	39	—	62	—
Cukar austrijski . . »	33	50	37	50
tučeni . . »	34	25	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantomo) . . . »	45	—	75	—
Tamjan sploh . . . »	30	—	45	—
Naranče, skrinjica . . .	—	—	—	—
Karube puljezke . . za 100 k.	8	50	9	—
levantinske . . »	6	25	—	—
Smokve Kalamata . . »	—	—	18	—
puljezke . . . »	—	—	—	—
Limuni, skrinjica . . .	4	50	9	—
Bademki iliti mendule za 100 k.	78	—	80	—
dalmatinske . . »	78	—	80	—
Lešnjaci . . . . . »	24	—	26	—
Šljive bosanske i srbske . »	26	—	27	—
» Kranjske i hrvatske »	10	—	11	—
Pšenica ruska . . . »	10	90	11	25
ugarska . . . »	—	—	—	—
galačka . . . »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski . »	7	75	8	—
ugarski . . . »	10	—	10	25
Raž . . . . . »	8	—	8	50
Ječam . . . . . »	—	—	—	—
Zob ugarska . . . »	8	—	8	50
arbanaska . . . »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polug vrsti robe »	10	—	11	50
Bob . . . . . »	—	—	—	—
Grašak (biž) . . . »	10	—	15	—
Leća . . . . . »	—	—	—	—
Oriž taljanski . . . »	13	75	21	50
inglezki (kitajski) »	12	—	13	50
Vuna bosanska . . . »	100	—	110	—
morejska . . . »	118	—	125	—
arbanaska . . . »	125	—	—	—
istarska . . . »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	48	—	90	—
štajerske . . . »	42	—	70	—
Grede » . . . »	10	80	11	40
bukovice . . . »	6	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti . za 100 k.	40	—	42	—
» najbolje »	48	—	63	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko . . »	41	—	42	—
istarsko . . . »	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah . »	9	—	9	25
u kasetah . »	12	—	12	25
Kože strojene naške . »	145	—	175	—
suhe volovje naške »	47	—	53	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	108	—
janječe naške za 100 kom.	85	—	105	—
dalmatinske »	70	—	100	—
kozje . . . za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane . »	—	50	—	60
suhe . . . »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., .	31	—	42	—
Bakalar . . . . za 100 k.	34	—	42	—
Sardele i baril . . .	13	—	25	—
Vitriol modri . . . za 100 k.	26	—	27	—
Maslo . . . . . »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	44	—	45	—
Salo . . . . . »	70	—	—	—
Slanina . . . . . »	80	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)	—	—	—	—
Galvići istarski . . za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški . . . . »	9	—	—	—
» istarski . . . »	8	50	—	—
» dalmatinski . . »	7	50	8	—
Makinje . . . . . »	5	—	—	—
Krupica (semolin) . . »	4	80	—	—
Lišće od juvorike . . »	14	—	14	25
Vinske strgotine (Gripula)				
sploh . . . . »	30	—	70	—
Med dalmat. i riečki . »	24	—	30	—
» hrvatski . . . »	31	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k. . .	—	—	—	—
Cunje (Strace) . . za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat . . . »	11	—	16	—
Sumpor u prahu . . . »	7	50	8	50

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 19. U Trstu 1. Oktobra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hmala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naimu prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuzimlju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Spomenica

predana Njeg. Veličanstvu **Franju Josipu I.** u svečanoj audienciji u Pulju dne 15. septembra 1882.

Vaše c. kr. apost. Veličanstvo!

Radostno stupaju pred Vaše Veličanstvo odaslanici občinah: Kastav, Veprinac, Dobrinj, Omišalj i krčkih podobćinah Dubašnice i Punta, da svomu ljubljenomu vladaru i ovom prigodom izraze staru nepokolebivu viernost hrvatskoga naroda prama sjajnjoj habsburžkoj dinastiji.

Starodavni vez, koji spaja ljubavlju slavni habsburžki dom i njegove narode, biti će sve čvršći, čim se bude medju svimi narodi Vaše svietle krune dublje korenila misao, da sreće i blagostanja domovine nemože biti bez medjusobnoga pomaganja i susretanja; a ovo pako može se steći jedino priznavanjem i izvadjanjem jednakih pravah i dužnostih za sva plemena.

Hvaleći Vašemu Veličanstvu za blagodati dosele izkazane, prepokorni odaslanici usudjuju se u ime svojih odašiljateljah iznieti pred prestolje Vašega Veličanstva neke svoje želje i tegobe.

I.

Prepokorno podpisani mole najsmjernije Vaše Veličanstvo, da bi se i u Istri izveo čl. 19. tem. drž. z. od god 1867, jer za Hrvate u ovoj pokrajini, koji sačinjavaju veliku većinu pučanstva, neima nijedne srednje škole hrvatske, a u c. kr. uredih uredjuje se skoro izključivo talijanski, što naš narod sjeća žalostnog gospodstva mletačkoga lava.

Tim putem doći će i naši ljudi laglje do svakojakih službah i veselije će služiti državu, koja jim daje mogućnost mirna razvoja i napredka.

II.

To su dužni prepokorno podpisani zagovarati tim više, što mnogi krajevi Istre, a osobito naši propadaju, jer je pofalila pomorska trgovina s brodovi na jedra. U njih propadaju dan na dan mučno stečeni kapitalj mnogih naših i jedinih ljudih, koji što imaju; jer poljodjelstvo nam radi slabe zemlje i velikih sušah malo prihoda daje.

Državna pripomoć po veličini broda i po daljini učinjena puta, subvencije za gradnje brodovah na paru i druge polakšice čine nam se tako potrebne, da će naša monarkija nebude li toga, do malo vremena vidjeti slomljenu snagu svojih najvaljanijih sinovah; onih neustrašivih pomoracah, koji su crveno-bielu zastavu prejasne Vaše kuće slavodobitno pronosili u sva mora ovoga svieta.

III.

Nekoje občine imadu jedini prihod u šumah. Najtočnijimi ciframi moglo bi se dokazati, da je čist prihod od šumah u zadnje vrieme izračunan tako visoko, da ga nijedna občina neće dosegnuti. Konkurencija odaljenih krajevah Hrvatske radi novih željeznicah ubila je svaku dobru trgovinu s liesom na Rieci. Neoporeciva istina je to, da danas pojedine občine nisu u stanju ni toliko liesa prodati, da plate šumske troškove i porez od šume. Gdje je onda čisti dobitak?

Zakon šumski tumači se odviše strogo; osobito je to slučaj u kotaru volovskom. Dobro bi bilo za buduća vremena očuvati cielu šumu.

Molimo Vaše Veličanstvo za takove odredbe, da se zakon šumski čim lagodnije uporablja.

Troškovi uprave šumske veliki su. Političke oblasti često bez temelja sile na troškove, koji se jedino tim mogu pokriti, da se više drva sieče. Očevidno je, da se tim nepostigne nikakova korist.

Globe od šumskih prekršajah teku u zemaljski kulturni fond. Buduć u Istri ima malo prodjelah iz kojih bi više globah došlo, to izlazi nepravedno i bolje bi bilo, da šumske globe idu onoj občini, u kojoj su plaćene, uz dužnost, da se ciela svota ima obratiti na šumsku kulturu.

IV.

Pučanstvo naših občinah dosta je marljivo, pak mora u tudjini tražiti zaslužbe, koje neima kod kuće.

Špitalski troškovi od takvih nesretnikah često ubijaju ekonomiju občinah. Roditelji, a najviše put občina i provincija moraju plaćati velike svote za čeljad, koja su u gradovih trošila svu svoju zaslužbu, dok su zdrava bila. Pravodno bi bilo učiniti zakon, po kojem bi gradovi od tudjih pripadnikah nešto mogli svakoga tjedna ili mjeseca dobivati i tim stvoriti fond, kojim bi tudjince uzdržavali za vrieme bolesti i nemoći.

V.

Vaše Veličanstvo!

Naše poljodielstvo i gojenje domaće životinje vrlo je žalostno. Tomu je krivo naše siromaštvo, je nemožemo djece slati u gospodarske škole, i jer nam neima u to ime pomoći od nikuda. Dieljenje darovah boljim gospodarom za gojenje loze, plodnih stabalah, dobrih govedah i ovacah, i podučavanje bezplatno, učinilo bi dobar uspjeh.

Od malo vremena imamo za Istru putujućega učitelja za gospodarstvo. Kolike i kolike tisuće naših seljakah neznaju drugo nego svoj hrvatski jezik; a novo imenovani putujući učitelj, namienjen seljakom Istre, nepozna pučkoga jezika.

VI.

Dobro je poznata istina da bez vodo neima života. U naših krajevih zemljište je kamenito. Sva voda što pade, gubi se u podzemne rupe i tamo stoji nerabljena ili se izlieva dalje od kraja u more. Neopisive su poteškoće, kojo na mnogih mjestih naš puk trpi u ljetnje doba radi pomanjkanja vode. Mlada gospodarica kadgod djetetom u naručju mora da ide po cielu uru i više daljine, da donese potrebitu vodu. U takovih okolnostih naravno je, da se nemože govoriti o valjanu gospodarstvu, o čistoći, o zdravlju. Epidemije imamo skoro svake godine, a liečnici se osvjedočavaju, da je po-

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz Istranskoga života).

(Nastavak).

Razsuljević osta na ove rieči kao okamenjen. Zadnji reč bi tračak milosti Božje sjevnuo još jednom u njegovom srcu i gonio ga iz onoga kletoga društva. Kamo sreće, da bi se bio odazvao; kamo sreće, da bi se bio za uvjek odreka pijanstva, igre i slabih ljudi.

Dugo vremena je mučao. Misao na njegovu poštenu ženu Marianu i čeljad uznemirivala ga veoma. Glavu već pijanu naslonio si o lievu ruku, a desnicom si pokrio obraz. Tko bi bio bliže stupio čuo bi gdje nesretni «žudih» sliedeće rieči šapće: «propao si Josipe duboko i teško da više ustaneš. — Prokleta krčma! — Prokleto društvo!» — Bielogaćari prezirno upriešе svoje oči na probliedjela i zamišljena Razsuljevića. Napokon se javi jedan njih i reče Grahorčiću: čuješ prijatelju! Ti vidiš da je naš «žudih» ugreznuo u veliku žalost a to bi mu moglo nauditi zdravlju. Obećajemo ti vina još kolliko hoćeš, samo ako nas kakvom «prikolicom» razveseliš. Ta vidiš, dai mi radi žudiha žalujemo.

— Hoćete li, da vam pravim, kako sam jednoč nekim kmetom gusjenice prokleo? upita veselo Grahorčić.

— Uprav dobro, samo počmi odvrate mu svi bielogaćari.

— Dobro reče Grahorčić, al prije valja da imate strpljenja slušat povjest mojega života. Božje sam svjetlo zagledao u mjestancu L.... Moje pravo prezime nije Grahorčić već «Depellis». Tako se pisao moj otac, koj nije bio rodom iz Istre već iz Karnije. Grahorčić mu kašnje Istrani prišili jer je jako volio grah i puno ga svako ljeto posijao u svojem vrtu a svakom ga kmetu u velike preporučivao i hvallo, radi toga mu ovi spomenuti prišlivak dali, koj je i na njega kako vidite prešao. U mjestancu L.... je moj otac otvorio liepu prodavnicu ili «butigu». Još kad bijah diete pošijao me našem plovanu, da me uči čitanju i pisanju. Škola vam nije bilo nikakvih ondje. Nisam ravno ljubio knjigu. Loviti pjenice, srakoče, deveduške i druge ptice bilo mi je draže, a, lpak od straha naučio sam nešto čitatli pisati, i računati. Otac mi rano umrie a bio je ljubimac Vinka Loziča i Igre te ja ujegov sin, reć bi, da mu sramote nečinim. Pošao sam njegovim putem. «Čovjek živi samo jedanput na svietu rekoh sebi, za to Filipe jedi, pi i veseli se dokle možeš». Tako i učinih. Nu naskoro se stvar promienila. Mislio sam da sam gospodin i da nesmijem postati ubog, nu naskoro se uvjerih da sam pravi pravcati bogac. Otac mi pustio dugovah a ja nemario ih plaćati. Vjerovnici se jave te mi uzmu sve. Samo mi neki kućerak ostao i kušćić zemlje al kako da me ono hrani kad nisam htjeo, kad nisam nit znao obradjivat ga. Bio sam dolsta u tiesnom škripcu, al na sreću moje mi pisanje pomoglo. U mjestancu onom živio je onda jedan starac, jedini koj je znao čitati i pisati. Ovaj je ljudem pisma pisao, ugovore pravio a ljudi mu zato puno darovah donieli od kojih je dobro živio. On umrie a nasljednik mu bih ja. Sada nagrnu kmeti k meni kao prije k njemu. Jajah, sira, groždja ća i pliličah nije mi manjkalo. Mislio sam da sam ciel odvjetnik u onom mjestu al me sreća ova zasliopila. Postao sam obol i u svojoj sam oholosti htjeo imati više Moji su kmeti bili jako neuki ljudi a vi znate da u takovih ljudi ima puno praznovjerstva a pomoću njihova praznovjerstva htjeo se dokopati bogatstva. Čujte što se dogodilo. — Jednoga se proljeća javilo na tisuće i tisuće gusjenicah na jabukah, kruškah i drugom drveću. Ljudi se oni prestrašili i držali to za pravu kaznu Božju. Uzdisali bi i hukali al nitko da bi se maknuo, da ih iztriebi. — «Znate šta, rekoh ja jednoga dana sabranim kmetom, ako mi date živeža za cielo ovo ljeto, prognati ću vam ovu gamad preko jedne noći sasvim.« Praznovjerni kmeti odmah pristanu nato te mi obećaju i više nego ih zapitah. — Bilo je jedne nedjelje odmah poslie podne — nikad nezaboravim — kad se sgrne veliko mnoštvo onih kmetah pred moju kuću svi sa bisagami. Neki mi nosio muke, drugi krumpira treći slanine, četvrti jajah. Dobio sam toliko darovah da nisam skoro imao mjesta gdje bi sve metnuo. U meni se srce veselilo al vas uvjeravam, da me je kadšto zazeblo, jer napokon uzeh misliti, šta će biti sa mnom ako one klete gusjenice neodlaze?

Dok je ovako Grahorčić pripovjedao smieh je i veselje sve više raslo. Napače i sa čela Razsuljevićeva uminuo oblak tuge i žalosti. Grahorčić se tomu obradova, sa strane žmirnu lukavo na «žudiha», iztrusi čašu i nastavi ovako: — Korijo Filipe! sreća će pomoći, rekoh sebi. Na ove rieči otvorim moj ormar, izvučem jednu knjigu staru a bila je njemački «fibel» da me kmeti nerazumiju, što čitam. Metnuv knjigu pod pazuho, podjoh ozbiljnim korakom do prve kruške. Kmeti me obkole ka «purići zeca». Pobožno se otkrih i uzeh nešto moliti po tiho. To isto učine i moji kmeti. Napokon otvorim ozbiljno knjigu, prekrižim sebe i nju ka pop evandjelje pa na svo grlo zavapim: *«U ime otca i sina i duha svetoga amen. Rigeneš, regeneš und rugeneš. Gusjenice! pakaš, farmabdait. Weg fon unsere Erde».* — Draga moja braćo cielo sam ono popodne tako vikao i letio od jednoga stabla do drugoga. Pod večer nisam mogao ni govoriti od promuklosti ili hrapotlivosti. «Naš Filip je vriedan čovjek razgovarahu se kmeti polazeći kući. On zna ća i njemački gusjenice proklinjati. Za stalne će popucati sve preko noći.» — O da bi bile! Al čujte što se dogodilo. Sjutra dan urane kmeti a to gusjenica još više. Više se nisam smio kazati iz kuće. Na moju nesreću uprav onoga ljeta nisu gusjenice obrstile samo drveće već i veliku škodu počinile na kapusu i na drugoj kuhinjskoj hrani. Kmeti se oni razljutili na me. Jedni me počeli prezirati, drugi me držali varalicom a treći mi će smrću zaprietili. Nije mi bilo ondje više obstanka. Kućerak i mali kušćić zemlje prodah nekom kmetu za mali novac. Jedne noći kad su svi spali odšuljah se iz onoga nesretnoga mjesta i pobjegoh u svieť. Klatario sam se po svietu dugo vremena a najzad me sudbina dovela u Pazin gdje mi kako vidite ravno slabo neidne. Dobri Paziaci ljube tudjince rekô bih skoro više nego domaće. — Sada moj dragi žudiše! znate kakovu pticu imate pred sobom. Ona vam se ponizno klanja i moli da joj zaljubite subi kljun i grlo! — *(Slijedit će.)*

glaviti uzrok toga zla piće slabe, smradne vode.

Osobita je dužnost prepokorno podpisanih svratiti pozornost na to, da se državna pomoć u to ime dosada dieli za Istru u neznatnoj svoti. A kako je naša uprava spora u tih životnih pitanjih, dokazom budi to, da občine čekaju po ciele godine i ono malo pomoći sto bude odlučeno. Postupak zemaljskog odbora u tom smislu mnogo je pogodniji. Zemaljski odbor drži se tu načela: Bis dat, qui cito dat.

VII.

U občini Veprinačkoj nalazi se mrtva luka, koja je pred nekoliko godinah služila kao glavno pristanište trgovačkih malih brodovah (trabakulah), koji ondje ukrcavahu domaće proizvode kao: drvo, vino, ulje, ugljevje i vapno.

Pristanište ovo jedino u občini, pieskom i muljem sasvim je zasuto, da jedva i male ladjice pristati mogu.

Od najveće je potrebe, da bi se ova sada zapuštena luka pročišćenjem morskog dna i sagradjenjem solidnog morskog nasipa uzpostavila u takovo stanje, i to na trošak državni, da uzmognu ondje pristati domaći trabakuli i male ladjice.

Vaše Veličanstvo!

Izbrojili smo samo nekoje naše potežkoće i želje. Ako nam se sada samo u tom pomogne naša i zastupanoga puka zahvalnost neće pofaliti na vieke.

U nas vlada rieč, da nebi koristilo caru carstvo, kad u njem nebi ljudih bilo. Ova priprosta pučka rečenica krije u sebi veliku istinu, jer narodi su narodi po osvjedočenjih, zdravoj pameti i zdravih mišicah, i samo takovi znaju odbijati nevolje od svoje domovine.

Bog poživi i blagoslovi Vaše Veličanstvo!

U Puli dne 14. rujna 1882.

Prepokorni odaslanici občinah: Omišlja, Dobrinja, Dubašnice i Punta na otoku Krku, Kastva i Veprinca.

(Slede podpisi.)

Carev put po Istri.

Buzet, *17. Septembra 1882.*

Prošlo je njekoliko godinah, da naša siromašna Istra nije imala one časti, koju je doživjela dne 14. 15. i 16. ovog mjeseca. U one dane najme naš hrvatski narod imao je sreću osobno vidjeti svog dobrog vladara, dà svog ljubljenog otca Njegovo Veličanstvo Cara *Franja Josipa I.*, te imao je prigodu očito pokazati slavnomu vladaru svoju odanost i ljubav. Ali i Njegovo Veličanstvo naš premilostivi Car mogao se je osviedočiti, kako narod hrvatski u Istri jošte živi, te da se je probudio iz sna, u kom je driemao mnogo godinah, što je za stalno razveselilo Njegovo otčinsko srce. Biti će možda mnogim nepoznato, kako se jednom naš Car izrazio pokojnomu blage uspomene biskupu Dobrili, komu kazao ovako: «*Što rade istarski Hrvati, da se nedaju čuti ni vidjeti? Kadagod bijah u Istri, nisam čuo drugog glasa, nego talijanski pozdrav «evviva», a hrvatskom «živio-klicu» niti traga. Znadem dobro, da imade Hrvatah za jednu trećinu više,* neg' Talijanah, pa ipak *hó da jih nebi niti bilo*». Ovako tužio se naš mili vladar, koji je želio biti pozdravljen takodjer od istarskih Hrvatah u njihovom materinskom jeziku.

Ali sada kakva razlika! Baš protivno! Po svuda kuda je prolazio vlak sa našim ljubljenim vladarom, čuli se «živio-klici», a talijanskomu «evviva» skoro nestalo traga. Na svih postajah počamsi od Divače pa do Pulja bio je ogroman broj naroda, koji je najsrdačnije i neopisivim oduševljenjem primao svoga cara. Buzeščina takodjer nije zaostala, a to želim opisati u vriednoj *Našoj Slogi*. Čast, komu ide čast. Buzetska občina učinila je sve, što bijaše moguće, nu sasvim tim imalo bi se mnogo prigovoriti nekolicini njih, koji bi htjeli sami zapovjedati i gospodariti misleći, da su kao u Turskoj toliki paše. Mislim, da neće škoditi učiniti ovdje malu opazku. Grad Trst dao nam je liepi izgled, najme kada se doznalo, da Njegovo Veličanstvo Car hoće počastiti svojim pohodom onaj grad, vriedni tršćanski glavar sazvao je občinsku sjednicu, da se odluči, što imade se sve učiniti, da se čim dostojnije primi u svoje sriedišće, pod svoj krov tako znameniti gost. Ali dà, buzetski glavar nije tako mislio sa njekojimi, nego trošilo se bez računa i kračuna, kao veli istarska poslovica; Nu neka bude, vidjeti ćemo kakvi budu računi i kako će se opravdati njekoje potroške.

Kažem opet Buzeščina učinila sve moguće na svojoj postaji «Počekaj», koja bila je nariešena da nikad tako, odkad obstoje nad njom one pećine, a nariešena bila je ljepše nego ikoja druga postaja od Divače do Pulja, kako su se izrazili isti carovi sprovodioci. Pred kućom stajao jest liepo napravljen padiljon sa različitimi austrijskimi zastavami, koji bijaše preobraćen u mali perivoj, na desnoj strani ovog magazin bio je obratjen u malu tribunu, t. j. mjesto za gospoje i gospodjice a na lievoj strani bilo je mjesto za domaću glasbu. Ljudstva pako bilo je vidjeti na svih stranah, dapače na svakom stablu i na kućnih krovih sela «Počekaj», i to mužkih i ženskih. Prizor velekrasan, dà romantičan, tako da slikar ili fotograf nemože si zaželjeti ljepšeg prizora.

Uz tu krasotu bilo pako jošte nješto, što je razveselilo svako hrvatsko srce. Vriedni Hrvati buzetske okolice, a njima na čelu neustrašivi Strpetjani dobavili su si jednu austrijsku zastavu i četiri hrvatske trobojnice, s kojimi su htjeli pozdraviti svog ljubljenog vladara. Koja milota bila je vidjeti petoricu mladićah nositi ote zastave, a za njima koracati dva i dva najprije mužkarci, a zatim žene, kao da bi procesija bila iz sela Strpet do postaje Počekaj. Razumije se samo po sebi, da buzetskoj gospodi i njekojim gradjanom nije bilo po ćudi, jer su nastojali pokazati talijanski živalj, što njim nije pošlo za rukom. S početka bio je zabranjen ulaz na postaju nosiocem zastavah od njekojih, kojih nije vriedno niti spomenuti, ali liepa hvala poglavaru postaje (Station-Chefu), vrlomu narodnjaku, koji znao u onaj hip pokazati njekojim, da je on poglavar postaje, te dopustio barjaktarom, da si izaberu shodno mjesto blizu padiljona.

Iz grada Buzeta takodjer poteklo sve mlado i staro na postaju sasvim tim da je bilo dažjevno vrieme. Zastupane bijahu sve oblasti crkvene i svjetovne ne samo iz buzetske občine, nego i iz obližnjih, a i dalnjih občinah koparskog kotara. Prisutni bijahu skoro svi svećenici iz buzetskog dekanata sa svojim vriednim nadžupnikom, a bilo jih je i iz dolinskog dekanata takodjer sa svojim za narod zaslužnim dekanom Jan-om. Došle su občinske deputacije sa svojimi glavari iz Buzeta, Roča, Doline, Pasjevasi i mnogi drugi župani. Bio je prisutan i veleštovani kotarski kapetan pl. Bosizio sa svojimi činovnici, koji je kazao ljudstvu, da svaki neka pozdravi Njegovo Veličanstvo Cara u svom materinskom jeziku. Na tom budi mu hvala od naše strane, jer je pokazao, da znade štovati narod, med kojim živi, te ugledali se u njega i drugi kotarski kapetani, a osobito oni, koji jedu hrvatski kruh u hrvatskoj istarskoj zemlji. Bio je zastupan kaošto buzetski tako i koparski c. k. sud, zatim veteransko družtvo iz Kopra; prisutan bio jest c. k. nadzornik finance koparskog okružja svi c. k. činovnici poreznog ureda iz Buzeta sa svojim nadzornikom; učiteljski sbor iz Buzeta i Roča sa svojim veleucienjenim kotarskim nadzornikom Spinčić-em, a napokon i c. k. poštarski odpravnik.

U opredieljeno vrieme svi su bili na svojem mjestu, te željno očekivali čas da prispije toli obljubljeni vladar.

Kao što su Izraelci veselo uklikuli zagledav obećanu zemlju tako smo i mi zagledav vlak, koji se po malo blizao postaji. Mužari zagrmiše koli na postaji, toli u mjestu Buzetu, kojo je bilo takodjer nariešeno austrijskimi zastavami. Svi su zvonovi veselo zazvonili, te naznanjivali veseli trenutak. Počutiti jest moguće onaj, čas, ali opisati nè. Na jednom po malo prispije i vlak na postaju. Glasba zasvira carevku, a urnebesni živio zaori iz svih stranah. Računa se, da je bilo prisutnih do 3000 ljudih. Barjaktari su sa svojimi hrvatskimi trobojnicami pozdravljali cara, a Ovaj dostojno se odzdraviti njima rekući «živili». Vidjelo se je na carevom licu, da je bio neobično ganut i u onaj trenutak blažen, je nije možda očekivao takve odanosti i ljubavi, koja je proizlazila iz dna hrvatskih srdacah.

Pred vlakom čekao je Njegovo Veličanstvo Cara veleštovani gospodin kotarski kapetan pl. Bosizio te ga dopratio u padiljon, gdje Mu je predstavio sve ondje nalazeće se. U ime svećenstva buzetskog dekanata liepo pozdravio je Njegovo Vel. Cara veleèastni gospodin Fabris kazav Mu med ostalim, da su koliko on, toliko svi svećenici pripravni braniti Njegovo Vel. budi pred izvanjskim, budi nutrnjim neprijateljem, makar bude od potrebe žrtvovati sve svoje imanje, dà i prolieti vlastitu krv za Njega. Na ove liepe rieči izvolio se Car laskavo zahvaliti odgovoriv, da je bio uvjek osviedočen ob odanosti svećenstva, te da mu stoji veoma na srcu poboljšanje materijalnog stanja svećenstva. Primiv poklone od svih prisutnih oblastih, udostojalo se je Njegovo Vel. skoro sa svimi nekoliko riečih progovoriti, a napokon u obće svima srdačno se zahvaliti na liepom dočeku.

Karakteristično je, što je veoma djelovalo na naš prosti puk, da se je dostojao naš premilostivi Car sam primati, molbenice iz rukuh prostih ljudih koji su mu jih klečeć pružali, te kada je opazio, da žandarmi odstranjuju ljude, rekao je njima: «Netrebam ovdje žandarah, pustite moje ljude, da k meni dodju». S ovimi riečmi predobilo je Njegovo Vel. srca svijuh, tako da su se njekojim pokazale od veselja suze na očijuh, a prosti je puk govorio: Bog blagoslovi takvog dobrog vladara, koji se dostoji tako ljubezno vladati i sa prostim kmetom. Stupiv Njegovo Vel. u vagon počelo ga ljudstvo opet pozdravljati iz svega grla sa živioklici, na koje se je pozdrave dostojao Car iz vagona ljubeznivo odzdravljati i zahvaljivati na sve strane. I tako na jednom izginu nam pred očima Onaj, koga smo željno očekivali, a svaki mislio u sebi: «Sretan ti bio put, a i dug viek ljubeznivi vladaru!

Nezaboravljiv biti će onaj dan za svih nas, a nadam se, da i Njegovo Vel. neće ga tako lahko zaboraviti. Kako čujem, bio je naš Car i u Rakitovcu dostojno sprijet, gdje su njekoji kmeti iz Movraža i Rakitovca zapjevali u našem jeziku carevku i pozdravili Ga sa živio-klici.

Postaja u Roču bila je takodjer liepo nariešena sa hrvatskim napisom: *Živio Franjo Josip I. Car austrijski*, a ljudstvo pozdravilo Cara po hrvatsku. U Lupoglavu bilo je kako mi kažu, do 500 ljudih, med kojimi mnogi Ćići, koji su iz daleka došli pozdraviti svog vladara sa živio-klici. — I Humljani su učinili svoju dužnost, te kod pruge blizu tunela pozdravljali svoga vladara sa živio-klici i sa hrvatskom zastavom.

NA USPOMENU DOLAZKA NJEGOVA VELIČANSTVA
FRANJA JOSIPA I.
u Pazin dne 14. rujna 1882.

— »Oj stoput zdravo! premili Vladaru«
»Oj sretno došo! u te naše kraje!« —
Čuj! takve šalje danas pozdravljaje
»Istarski Hrvat« Tebi sveme Caru.

Velika radost i mladù i starù
S dolazka Tvoga na licu se sjaje,
Sve k Tebi grne, za Tobom pristaje
Da smjerno Tvojem pokloni se haru.

Posvuda kamo noga Tvoja kreči,
Željena sreća i sloboda niče — —
Sloboda sreća danas neka svane

Tom puku, k Tebi, koji se utiče,
Milóstno na njeg svrati svoje oči
Oj čin' da jednoč uzdisat prestane! —

A. K.

Iz Pazina grada, *mjeseca rujna 1882.*

Na 14. prošloga mjeseca rujna imao je naš Pazin liepu sreću vidjeti u svojoj sredini Njegovo Veličanstvo našeg premilostivog Cara Franja Josipa I. Ovdješnji naši rodoljubi bili su naumili poslati ovom prigodom jednu deputaciju kmetah pred Cara, da ga u ime svih Hrvatah srednje Istre pozdrave te mu izraže čuvstvo ljubavi i nepokolebive vjernosti, koje su uvjek gojili i gojiti hoće u svojem srcu napram preslavnomu Austrijskomu domu. Nu ova nakana rodoljubah nije se na žalost obistinila. Izprva im se obećalo da će deputacija biti puštena pred Cara, al po dolazku Nj. Preuzvišenosti namjestnika barona Pretisa nije već o tom govora bilo. Njihova se molba odbila s uzroka, da će Car ostati samo tri četvrtà ure, premda je u istini ostao dobar sat i pol. Deputacija htjela u Pul al eto jada! Kmet je naš većinom ubog, zato se je malo prijavilo a bilo je već i prekasno. Tako se jedna između najvrućijih željah rodoljubah osujetila.

Naši pak nazovi-Talijani sa svojim posadnikom na čelu trudili se iz sve moći, da pokažu Caru, da je Pazin skroz talijanski gradić. U to ime podigli su oni dva slavoluka, sa čisto talijanskimi napisi a hrvatskim nije bilo ni traga, premda se za nje najviše hrvatskih novacah potrošilo.

Ovdje bismo radi, da nam g. načelnik Costantini odgovori kakvim pravom može on takve stvari činiti? Njegovim valjda nastojanjem su i pazinske krčme talijanskimi imeni prozvane! nu mi smo ga već svjetovali i ga opet svjetujemo nek se ostavi jedanput za uvjek takvih djetinskih zanovjetanjah! Nu ostavimo to i vratimo se na prijašnji predmet. Opetujem da uz sve nastojanje naših nazovi-Talijanah uz svemoljakanje, mićenje i ća prietnje naši su kmeti i većina gradjanah pokazali neustrašivo Caru da su pravi Hrvati pa da su pripravni i odsele vjerno Njemu služiti a ne sramotno robovati kojekakvim dotepencem, koji nečju i danju sanjanju o nekom spojenju hrvatske Istre sa — blaženom Italijom. »Pazin je grad kroz talijanski« reče poznati hrvatski neprijatelj samomu Caru, nu oni gromorni živioklici«, koji su se ravno onaj čas iz tisućah i tisućah grlah orili i načelničkom sgradom potresali, osvjedočili su našega Vladara baš o protivnom! Na licu Vladarevu očito je bilo vidjeti kako se raduje da se i istarski Hrvati bude, kako se dižu na noge, da se uz Njegovu pomoć i pod njegovim okriljem domognu zlatne slobode. — Njegovo Veličanstvo pošto se udostojilo pregledati ovdješnju kasarnu i gimnazijsku sgradu, uputilo se kroz svečano izkićeni Pazin na kolodvor, gdje je na polazku bilo opetovano sa burnimi živioklici pozdravljeno. Na dva sata i po krenuo je vlak prama Pulju.

Podučkar.

(Dalje u prilogu.)

Pulj, *dne 16. Septembra.*

Kako je poznato našim čitateljem, došlo je Nj. Veličanstvo, naš premilostivi car i kralj, u Pulj dne 14. pod večer uz silnu pucnjavu topovah, zvonjenje i sviranje. U Pulu je ostalo Nj. Veličanstvo dva dana, odakle je odputovalo u Trst. U Pulu bilo je svakovrstnih svečanostih, koje bi bile sjajnije, da nije bilo vrieme dosta nepovoljno. Prigodom boravka svoga u Pulu dielilo je Nj. Veličanstvo i ovdje audiencije, i to dne 15. septembra od 9 ure pak skoro do podne.

Osim raznih oblastih dodjoše se pokloniti caru svi gradovi i dobar dio seoskih občinah južne i istočne Istre te kvarnerskih otokah. Deputacije občinah predstavio u zajednici pokrajinski kapetan dr. Vidulić — dakako na talijanskom jeziku. Veći gradovi dobiše posebne audiencije. Sa otokah došle su četiri deputacije: grada Lošinja, malog i Velog, grada Cresa te seoskih občinah otoka Krka. Crosani i Lošinjani (Talijanaši jedni i drugi) moljahu svaki za sebe audienciju, ali nemogahu toga dobiti, već bijahu primljene sve tri deputacije zajedno. To je bilo toj gospodi vrlo žao, jer čini se, da su od cara molili jedni ovo, a drugo, ono — i to jedni na škodu drugih. Liepo vam se to vidi iz ovoga. Kad su tom prigodom predali i Crosani svoju molbenicu caru, upita jih On: koje želje sadržaje njihova molbenica? neželeći, da bi to doznali prisutni Lošinjani, odgovorišo: »Vaše Veličanstvo doznati će sve iz same molbenice«!!

S otoka došla su 4 odaslanika: iz Omišlja načelnik Ivan Pindulić, iz Dobrinja: Ivan Perović prvi obć. savjetnik, iz Punta (podobćina krčka) Ivan Žic obć. opravnik i iz Dubašnice (podobć. krčka, al do mala samostalna občina) obć. zastupnik Ivan Škarpa. Prema tome nebijaše zastupan Vrbnik, Baška (valjda radi nevremena) i talijanski gradić Krk (radi većine hrvatske, ostali kod kuće). Pošto se nije našao prigodom odlazka onaj, koji bi bio imao voditi deputaciju, odazvao se je Dubašljanin g. I. M. da to učini. Deputacija odputova dne 13. iz Malinske parobrodom u Pulj. Na parobrodu nadje se i deputacija občine veprinačke, i to načelnik A. Hlamuda, obć. zastupnik R. Bačić i obć. tajnik Marjanović.

Sliedećega dana po podne dodjoše u Pulj željeznicom Kastavci, i to: načelnik Fran Munić. Ljud. Jelušić obć. savjetnik i pop V. Dubrović, obć. zastupnik.

Krčani, Kastavci i Veprinčani složiše se u Pulu te zamoliše zajedničku audienciju, koju i dobiše iza 10. ure dne 15. t. mj. Kad je g. I. M. pošao k puljskomu kotarskomu kapetanu radi audiencije, pitao ga ovaj: tko zastupa Krk? Gosp. I. M. mu odvrati: občina krčka izabrala je tri člana, načelnika i po jednoga iz podobćine Punta i Dubašnice. Podobćine poslale on svoje odaslanike, ali načelnik je ostao kod kuće te po tom nije talijanski gradić Krk zastupan. Kotarski kapetan pitao je nekoliko putah zašto nema nikoga iz gradića Krka! Deputacija preda caru jednu molbenicu, koju podpisaše svi odaslanici. *)

U ime ciele deputacije progovori caru, g. I. M. na hrvatskom jeziku:

Vaše C. kr. Apošt. Veličanstvo!

S veselja, koje obuze sav hrvatski puk Istre radi dolazka Vašega Veličanstva u ovu našu pokrajinu, hrle i prepokorni odaslanici občine krčke, dobrinjske, i omišaljske s otoka Krka, Veprinca i Kastva s istarskog kopna, da se poklone dužnim počitanjem svomu ljubljenom vladaru.

Već u prvanjih stoljećih, kada je hrvatski narod na obali jadranskog mora stenjao pod pandjami mletačkoga lava, gledaše on s pouzdanjem na prevedru krunu bečkoga »cesara«, kako pjevaju mnogi stari hrvatski pjesnici iz Dalmacije; a od kako je taj narod oslobodjen bio od mletačkoga gospodstva po predjih Vašega Veličanstva, zasvjedočio je u sto bitakah svoju ljubav i nepokolebivu viernost prama sjajnoj habsburškoj dinastiji, pa kao što se je i u naše dane junački borio pod Visom, ostati će uviek na poziv Vašega Veličanstva na noge junačke proti svakoj invaziji na sinjem našem moru.

Bog poživi i blagoslovi Vaše Veličanstvo i sav habsburški dom!

Tada preda govornik Nj. Veličanstvu spomenutu molbenicu, odnosno spomenicu. Nj. Veličanstvo blagoizvoli reći iza dovršena govora na *hrvatskom* jeziku: *»hvala liepa«*, a tada zapita govornika, da li govori njemački, to reče na tom jeziku: *»ja sam razumio sve što ste rekli, ali negovorim brzo hrvatski. Ja ću dati izpitati sadržaj ove molbenice te ću narediti sve, što bude moguće«*. Popitav još, koje hrvatsko občine zastupa deputacija, izreče Nj. Veličanstvo opet hrvatski *»s bogom«*, na što se svi zadovoljni udaljiše. Mi se nadamo, da nije ni to bilo uzaludno, osobito što se tiče uvedenja hrvatskog jezika u škole i urede. Primjer Nj. Veličanstva našeg premilostivog cara, koji sâm prima hrvatski pisane molbenice i koji sâm govori hrvatski, morao bi jednom otvoriti oči našemu narodu po Istri, da traži pravicu svomu jeziku u uredu i školi. Koji činovnik neznа il neće učiti hrvatski nek si traži drugdje hljeba, ali u Istri ga netreba!

Istog dana bila je primljena u audienciju i deputacija puljske čitaonice, koju je hrvatski predstavio predsjednik g. Farožić.

*) Naši čitatelji naći će ju na prvom mjestu današnjega lista. Ured.

Njegovo Veličanstvo i Njegova obitelj u Trstu.

Na drugom mjestu donašamo u dopisih tečaj putovanja Njegovoga Veličanstva po Istri a ovdje ograničiti nam se je, da na kratko opišemo boravak carev i njegove obitelji u Trstu. Prije svega spomenuti nam je, da vrieme nije bilo prijatno, kroz ciela tri dana, što je ovdje boravio car, skoro je neprekidno kišilo.

Na dan 16. septembra prije podne prispjela je u Miramar kod Trsta prosvietla carica i kraljica *Jelisava* a istoga dana na večer carević *Rudolf* sa svojom suprugom nadvojvodkinjom *Stefanijom*. Na 17. u jutro oko 5 satih u jutro odplovilo je šest Lloydovih parobrodah u susret caru, koji je imao doći iz Pulja na carskom parobrodu »Miramar«. Topovi sa kaštela oko 6 satih naznanjivali gradu Trstu, da se približuje Njegovo Veličanstvo. Susrev Lloydovi parobrodi carski parobrod burno bje vladar pozdravljen od ukrcanoga množtva, a on se uz svu kišu pokazao na palubi te se na sve strane rukom zahvaljivao. U Miramaru dočekao je cara njegov sin Rudolf u svečanoj odori. Oko 10. ure u jutro dospio car, carica, te carević sa suprugom na trščanski kolodvor, pred kojim je bio sagradjen liepi paviljon za svečani doček. Tu su se sbrali ministri grof *Taaffe*, *Falkenhayn*, *Pino*, generali *Kuhn* i *Schönfeld*, trščanski namjestnik *de Pretis*, načelnik grada Trsta *Dr. Bazzoni* i mnogo ostale gospode, a i 20 bielo odjevenih djevojakah bilo je smješteno u kolodvoru.

Pokazav se car pozdravljen bi sa »živio« i »evviva« te uz sviranje carske himne pregleda najprije počastnu satniju vojnikah. Zatim ga shodnim govorom pozdravi trščanski načelnik uvjeravajuć vladara o vjernosti i odanosti pučanstva grada Trsta. Zahvaliv se car liepimi riečmi na pozdravu krenu se prama izložbi. U prvoj kočiji vozio se policajni direktor, u drugoj trščanski načelnik, u trećoj c. k. namjestnik, u četvrtoj car i carica, u petoj carević i carevna a u ostalih njihova pratnja i ostali. Na ulicah, kud je car prolazio, bijaše množina pučanstva, koje je neprestano pozdravljalo visoku obitelj sa »evviva« i »živio-klici«. U izložbi pozdravio je Njeg. Veličanstvo predsjednik izložbenoga odbora *Reinelt* zahvaljujuć Mu što se je dostojao posjetiti Trst i izložbu. Car mu se izabranimi riečmi zahvali i podje u izložbene prostorije. Tu za pozdravište i predsjednici ugarskoga, bosanskoga i mornarskoga odjela te razgledav iste podju Njegova Veličanstva u carski paviljon na doručak. U 1 sat po podne dodjoše Nj. Veličanstva s velikom pratnjom pred hrvatski paviljon. Preko ceste bijahu položeni sagovi i sav paviljon sagovi izkićen. Dočeka jih predsjednik hrvatskoga odbora *Grahor* na hrvatskom jeziku. Nj. Vel. odgovori na taj pozdrav: »Veseli me, da je Hrvatska i Slavonija također sudjelovala na ovoj trščanskoj izložbi i da je pokazala znamenit napredak i dobru težnju, što me i jedno i drugo veoma veseli. Hvala Vam«. Konac toga govora bijaše popraćen gromkim »živio« oko paviljona sakupljenih Hrvatah i Slovenacah. Iza toga prodjoše Nj. Veličanstva doljnjijemi prostorijami vodjena tajnikom *Krešićem* a u gornjem katu profesorom *Kršnjavijem* te razgledahu bogatu sbirku domaćega i gradskoga obrta. Oba Veličanstva i Nj. visosti Rudolf i Stefanija osobito su se zanimali za radnje hrvatskih seljakah i seljakinjah. Od izložiteljah imao je čast biti predstavljen Nj. Veličanstvom graditelj *Bollé*, kojega je Nj. Veličanstvo pohvalilo radi svestranoga i obsežnoga rada i gospodju Bolléovu, koju je carica pohvalila i podulje se s njom razgovarala. Prije nego li je car otišao, razgovarao se je podulje sa Grahorom i Kršnjavijem te im izrekao veliko svoje zadovoljstvo na vidljivom napredku Hrvatske. Nj. Vel. izrazilo je nadu, da će ovi liepi početci i dalje se sjajno razviti uz toliku darovitost naroda. Na primjetbu, da će već ove jeseni društvo umjetnosti u Zagrebu otvoriti obrtnu školu, odgovori car: »To je pravo, dižite samo što više obrtnih školah, jer tih nam treba. U gimnazije ide i onako previše mladeži, a premalo je silah za obrt«. Carević Rudolf razgovarao se je sa članovi povjerenstva veoma ljubezno *hrvatski*, nadvojvodkinja Stefanija očarala je sve prisutne i iste gospodje riedkom ljepotom i ljubeznošću.

Iz izložbe odvezlo se je Nj. Veličanstvo u namjestničku palaču, gdje je su bile svečane audiencije. Bili su sprimljeni tajni savjetnici, biskup sa kapitulom, vojničtvo, gradsko zastupstvo, sve ovdešnje oblasti, deputacije dalmatinskoga i kranjskoga sabora, grada Rieke i Bosne kao što i deputacije občinah Kopra, Pirana, Izole, Miljah, Voloskoga i Lovrana. Radi prevelikoga broja deputacijah nisu mogla biti sprijeta razna trščanska društva, koja su se već bila prijavila za audienciju. Oko 6 satih sliedio je carski objed u Miramaru, na koji je bilo pozvano do 60 odličnijih osobah. Takav objed bio je i 17. i 18. septembra u Miramaru, tako da su predstojnici važnijih oblastih i deputacijah kao i ostale odlične osobe imale čast prisustvovati carskom objedu. Za 17. septembra odlučena razvjeta grada odgodjena bi radi slaboga vremena na sledeći dan. Na 17. septembra na večer bila je u velikom kazalištu »Politeama« svečana predstava, kamo su Njihova Veličanstva došla iz Miramara oko 9 ure. Te večeri davao se je balet »Excelsior«. Njih. Veličanstva bijahu oduševljeno pozdravljena od otmenoga občinstva te se nakon 20 minutah vrate opet posebnim vlakom u Miramar. Na večer je kiša neprestano ljevala.

Ponedeljak 18. septembra odveo se car sa visokom obitelju u Lloydov arsenal, gdje se je spustio u more veliki parobrod »Medusa«. Kod ove sgode zagledao je car iz svojega paviljona g. *Nabergoja*, slov. zastupnika grada Trsta, te pošav k njemu razgovarao se s njim dulje vremena. Zatim je car pregledao ratne brodove i mornaricu a poslije podne istoga dneva novu luku i tamošnja skladišta.

Na večer bijaše grad Trst divno razsvietljen. Nije se očekivalo, da će tako liepo izpasti. Glavne sgrade i trgovi natjecali tko da bude ljepše razsvetljen. A što da rečemo o luci! Svi parobrodi i brodovi bijahu providjeni lampioni i raznomanjastimi trasparenti. Po moru kolali Lloydovi parobrodi razsvietljeni električnim svjetlom. Na svih visoćinah okolice gorahu kriesovi, sav grad s lukom lebdio je u ognju. Iste večeri o $6^1/_2$ odrinulo je 12 ukusno razvietljenih ladjah, koje je vodio vladin parobrodić pod upravom g. *Polića*, u Miramar. Na 4 ladjah bili su slovenski pjevači grada Trsta i okolice. Točno o 7 uri zapjevaše pjevači pod upravljanjem g. Hribara od njega usklađenu kantatu i još drugih slovenskih i hrvatskih pjesamah. Medju ostalimi spominjemo »Jadransko morje«, »U boj« i »Oj Banovci«. Car se je prikazao na prozoru te pozvao cielu carsku obitelj, da sluša. Pjevači morali su opetovati pjesme. Car je dao pozvati k sebi Hribara i Bartelja te jim se osobno zahvalio na priredjenom mu pjevanju i pitao jih, odkle su pjevači. Kad mu se je reklo, da su svi iz Trsta i iz okolice, začudio se je car te se jako pohvalno izrekao o napredku okoličanah. Istodobno došao je pred Miramar i parobrod »Hrvat«, na kojem se je nalazilo veoma otmeno občinstvo, većinom samo Slaveni, koji su Njihovo Veličanstva oduševljeno pozdravili.

Iste večeri bijaše veliki ples na Lloydovom parobrodu »Berenice«, za koji je ples Lloydovo društvo potrošilo veliku svotu novacah. U programu stojalo je, da će taj ples pohoditi ciela carska obitelj. Na parobrodu sve je čekalo na dolazak Njeg. Veličanstvah, kad iza devete ure na večer odreče car i njegova visoka obitelj svoj dolazak na taj ples jer je počela kiša padati. Prireditelji plesa bijahu neugodno iznenadjeni.

Na 19. u jutro pohodila su Njih. Veličanstva vojničku bolnicu, izložbu, gdje su podulje vremena boravila. Pučku svečanost pri »Lovcu«, gdje je imao biti ples okoličanah u narodnoj nošnji, bila je odpovedana, za razlog navadjalo se u oglasih »slabo vrieme«.

Iste večeri bila je pred Miramarom »serenata« uz razsvjetu i vatromete. Prije osme ure na večer sakupilo se više dostojanstvenikah na

malenoj postaji »Miramar6«, da pozdrave Njihova Veličanstva na odlazku. Car i carica oprostiv se srdačno sa svima odputovahu točno oko 8 satih željeznicom put Gödöla u Ugarskoj, kamo su sledećega dnova sretno prispjeli. Carević Rudolf i Stefanija odputovali su dan kasnije.

Iz ovoga kratkoga opisa uvidit će naši čitatelji, da je carska obitelj i u Trstu bila na vele dostojan način sprimljena. Car je darovao za siromašne i razna društva 6.100 forintih.

Careva zahvala.

Dragi barune Pretis!

Moje vjerno Primorje, od kojega se danas opraštam, dočekalo me je toli srdačno i toplo, da s veseljem izrazujem nad tim živahno zadovoljstvo. Izražaj osjećajah odanosti do Mene i Moje kuće izražen po zastupnicih neposrednoga grada Trsta, Moje poknežene grofovije Gorice i Gradiške i Moje markgrofovije Istre u istina je s ovim dočekom potvrdjen.

Pet stoleća je minulo, za kojih se je grad Trst Mojoj kući izkazao kao najvjerniji i liepe svećanosti, koje sam Ja, carica, carević i carevna ovdje pripomogli svetkovati, znak su u povjesti Moje kuće i ovoga grada, da će vrodno stečeno svoje prezime takodjer i odsad trajno sačuvati.

Obrtna marljivost Moje cielo države izložila je ovdje proizvode svojega rada te kao što snažni napredak rada na poljodeljskom, šumarskom i obrtnom polju jamči sretniju budućnost Mojoj cieloj državi, to leži u živahnoj trgovini sa njezinimi proizvodi jamstvo za procvjetu i budućnost grada Trsta.

O Mojoj dobrobotnoj skrbi za uspjevanje ovoga grada, Moje poknežene grofovije Gorice i Gradiške i markgrofovije Istre neka budu svi uvjereni, a ja Vam nalažem, da svim obznanite Našu najsrdačniju zahvalu i neprekidno trajanje Naše carske milosti.

Miramar, 19. septembra 1882.

Franjo Josip, v. r.

DOPISI.

Iz srednje Istre, *9. Septembra*

«Ne bi bil vjerjel, ipak je istina,« tako počima neka starinska pjesma, koju sam čuo u Lindaru pred nekoliko godinah. I doista, ni ja nebi bio vjerovao, da nisam čitao u Porečkom listiću »Istria«, da su naime Lindarci molili za talijansku školu. To mi se čudno činilo, zato popitah nekoje moje tamošnje znance, da mi stvar razjasne. Jedan od tih mojih znanacah pripovjedao mi sliedeće:

— »Bijaše 20. Augusta, jedne nedjelje u jutro. Poslie male sv. Mise stanu pozivati ljude u prodavaonicu g. občinskoga agenta, da podpisu molbenicu, da dodje komisija razviditi bolest groždja te se tako manje poreza plati. Kako znate, kad se govori o plaćilu, svi su pripravni podpisati, da ništa neplate. Na te podpise bijahu pozvani i naši narodnjaci. Ali, kažu, da je tamo ležala i molbenica za potalijanjenje škole, što nije od naših nitko znao, osim šestorice gospode i dvie njihove prirepine. Ti su podpisali i jedno i drugo, ali su i znali što podpisuju. Valja znati pak, da od tih nemaju nego trojica djece u školi. Nu ništa zato. I oni, koji nemaju djece, imaju svoja prava. Ostali, izpitani pred svjedoci, izjavili ili, da nisu ništa podpisali, ili da su samo za komisiju ili da su podpisali pak da nisu znali, što su podpisali. Točno se nezna broj onih, koji su podpisali za tal. školu. Govori se, da jih je svih skupa 15. Nu med timi je i 1. Pikol Ivan sin, koji se izjavi pred Fort. Stefanuttom, Ivom Stefanuttom i Ant. Fabrisom, da je, pozvan, podpisao, ali da mu nije bilo rečeno zašto. Jedva kašnje je doznao, što se dogodilo. Taj nije kuće gospodar. 2. Felice Filiptić, koji je kazao pred Jos. Stihovićem, Iv. Stihovićem i Iv. Stefanuttom, da nije znao, što je podpisno. Valja pamtiti, da je taj prilično narodan i da je pred $1^1/_2$ godinu podpisao molbu za hrvatsku školu. 3. Ivan Sergović, koji neimajući djece izjavi se pred Jos. Klenovarom i Jos. Gojtanom, da je podpisao samo za groždje. 4. M. Batta, koji je podpisao pred $1^1/_2$ godinu za hrv. školu, izjavi se pred Ant. Fabrisom, da je bio pozvan za podpisati molbu radi komisije. Jedva kašnje je doznao, da je to bio podpis za školu. Vinc. Revelante podpisa — dakako da nije pročitao prije, kako nisu ni ostali — da bude škola hrvatska i talijanska. Isto tako And. Androšić sin, ovaj bijaše podpisao pred $1^1/_2$ godinu za hrv. školu. Pepo Fabris je podpisao, jer se je valjda bojao, da nebi drugače kod njega pila gospoda. — Jeli još koji drugi podpisao, nije se moglo doznati, jer ostali gradjani skoro svi kažu, da nisu. — Po tom se može suditi, koliko važnosti imaju slične molbenice; može se suditi, kakove marionette su neki prirepine. Ti, da im se napiše: »Molim, da me objesa,« pak im se predloži podpisati, podpisali bi nepitajuć drugo razumnije i pametnije, što im je učiniti. Stoga, tako završi moj znanac, nečudite se ako uzčitate u kojih novinah, da su nekoji Hrvati iz Istre molili za kinezku ili čak hotentotsku školu —«

To kazivanje mojega znanca duboko me razžalosti. Pomislih u sebi: za Boga miloga! zar su ti ljudi bez glave, bez pameti, kao niema životinja bez razuma? Zar još nepoznaju svoga dostojanstva, svoga narodnoga ponosa? Zar ne uvidjaju još, što im takovimi podpisi pripravljaju u Poreču, odkud sve to dolazi, kako se je i tamo u Lindaru izrazio jedan Irredentaš: Cosi se vonn l' ordine da Parenzo, che sia tutto italian? Zar nimaju nikoga, u koga bi tražili savjeta, naputka? . . . . . Razmišljajuć tako reknem: sbilja! Talijani imaju pravo, kad nazivaju nekoje naše ljudi ščavi, to jest robovi, sužnji. Da, nekoji nezaslužuju drugo, nego, da se s njimi kao s robovi postupa, jer rob čim ga više šiba gospodar, tim mu je odaniji, dapače još i cieluju tu šibu — valjda iz zahvalnosti. . . .

Naš puk u Istri u pandžah je Irredentašah. Irredenta ima svoje mreže izpreplotene po svoj Istri, da, tu se je ukorienila dublje negoli se misli. Nu dosta! Može li ta dasadašnja politika uroditi drugim plodom, negoli radja? Sadašnji odmetnici, to je samo plod dojakošnje politike. Jako daleko se je došlo. Zmija, koju je gojila prijašnja vis. vlada, počima ju trovati — to je najme zahvalnost.

Lindarcem pak, koji su se dali rabiti taj put za marionette, zaklinjem, da se opamete i nedadu drugi put sliepo rabiti, nego da budu muž-beseda, stalni, značajni, neustrašivi borci za svoju svetu narodnost.

Iz Kastva, *koncem septembra 1882.*

Sretno smo svršili školsku godinu. Dobrim uspjehom pripravilo se šest učenikah iz ovdješnje pripravnice, da mogu prestupiti na učiteljište, gdje će uživajuć primjerenu podporu kroz četiri godine završiti svoje nauke.

Ne smećuć s uma veliku nestašicu narodnih prosvjetiteljah, koji bi vrstni jednom podići naš rod iz čamila i tmine neznanstva k svjetlu otačbeničke samosviesti uztvrdit ćemo, da je to maleno číslo. S toga trsimo se, da izpunimo ovu prazninu, da nam dostaje tečajem vremena ponajglavnijih faktorah pučke prosvjete. A eto nam se tomu liepa sgoda pruža! U Kastvu uz dovoljan broj učenikah otvorit će se iznovice početkom buduće školske godine (t. j. prvim novembra) pripravni tečaj za učiteljišta. Polaziti može ovu školu svatko, koji je dobrim uspjehom naučio zakonito propisane nauke pučke škole. Pravo na podporu imadu oni, koji do konca decembra tek. god. dovrše 14 godinah te su voljni posvetiti se učiteljskom zvanju, a uz to posjeduju pravo gradjanstva u ovoj polovini carstva. Oni učenici pako, koji su još maloljetni, mogu polaziti ovaj tečaj, da se bolje usavrše u jur naučenom, a može jim to i veoma dobro doći kao priprava za ustup u gimnaziju.

Na posao dakle! Koji možeš upućuj, nagovaraj, uči! Uložiti ćeš po koji kamenčić za sveti hram prosvjete našeg roda! Ne budimo toli bezsviestni, da našom krivnjom ovo sredstvo spasenja umine. Jer nebudemo li sami marili za se, neće se niti drugi za nas starati. Malo nas ima, nu mamo radeć u zajedničkoj slogi i zadahnuti ljubavju otačbeničkom bit ćemo dostojni jednom stupiti u kolo izobraženih narodah. U to ime Bog pomozi! *)

*) Umoljavamo i mi naše roditeljbe, neka nagovore roditelje bistre djece, da jih odpošalju u gore spomenutu učiteljsku pripravnicu, jer jedino tim možemo se dočepati sviestnih naših pučkih učiteljah, koji su nam toli potrebni. *Opazka Ured.*

Istarski sabor.

VII. Sjednica.

(dne 1. Septembra).

Pred sjednicom razdielilo se medju članove sabora izvješće o djelovanju enopomologičke postaje.

Odmah poslie otvorene sjednice i pošto se je pročitao protokol prijašnje, priohćlo je predsjednik dane kada će *Nj. Veličanstvo car i kralj* u Pazin i Pulj i rekao da je mnienja da ide saborska deputacija izraziti mu svoju odanost. Deputacija ta neka sastoji iz 5 članovah: predsjednika podpredsjednika i trojice članovah koje će on imenovati. Sabor bio je sporazuman s tim predlogom.

Na dnevnom redu je predlog zemaljskoga odbora usljed prošnje dotičnih občinarah, da se podobćine Sv. Martin, Sv. Ivan, Ustrine i Belej na otoku Cresu odcieple od občine creske i pridruže osorskoj. Predlog tog zakona bio je primljen.

Prispjela je molbenica selah S. Vinčenti, Bokordić, Štokavci i Smoljani za odcieplienje od občine vodnjanske, nu zem. odbor nije još sve razvidio što bi za potrebu da se u tom odluči. Doć će na red u budućem zasjedanju.

Druga točka dnevnoga reda, vladin predlog zakona tičućega se ustanovljenja kotarskih poljodjelskih zadružnicah i pokrajinskoga poljodjelskoga vieća za markgrofoviju Istru, toliko je članove zabavila, da se dnevnoga reda izcrpilo nije.

Za političko-ekonomički odbor izvjestio je g. Costantini. On je zanj, all sa promjenami, koje je učinila većina istoga odbora, i koje promjene u tom sastoje, da se vladi oduzme skoro svaki upliv na te zadružnice, a da ga zadobiju Talijani u obće a napose saborska većina.

G. Ellnscheg jedini član odbora protivnoga mnienja, govori proti svim promjenam, a za predlog vladin kakav je.

G. Franjo Sbi-à, veleposjednik i veletržac u Poreču, veli da se sceni dužnim njekoliko riečih reći kao zadnji predsjednik agrarnoga istarskoga družtva, koju se je po prijašnjih dvih govornicih spomenulo. On tvrdi da je to družtvo svakako imalo svojih dobrih posljedicah, jer su se mnogi pokrajine bolje upoznali medju sobom, saznali za razne potrebe i složili se u sredstvih i svrhah. Al priznaje takodjer da nije doseglo svoje svrhe, i da je sada tako rekuć propalo. Za uzroke tomu navadja medju ostalimi, da vlada nije podupirala toga družtva dapače da bi se moglo reći da mu je neprijateljska bila. On bi želio da se to družtvo podigne. On je u obće protivan vladinomu predlogu zakona. Predlog je to zakona agrarnoga, u istini pako političkoga. Politika se za njim skriva. Navala je to njekim načinom na naša svetosveta prava. Uz promjene većine političko-ekonomičkoga odbora on će ipak za taj predlog glasovati.

Kad je govornik svršio opomenuo za je predsjednik da on u predlogu ništa nenalazi čim bi se vredjala ili imala vredjati naša svetosveta prava.

Vladin povjerenik g. Gumer opaža najprije da ga je predsjednik oslobodio od jedne primjetbe koju bi bio predgovorniku učinio. Pak nastavlja. Predlog zakona ima za gospodu samo tu zlu stranu, da proizlazi od vlade, od koje se sve s nepovjerenjem očekuje. A vlada je ipak i dosad skoro sve polakla, što se je na boljak zanemarenoga poljodjelstva u Istri učinilo. Obstojalo je i agrarno družtvo, al nit on nit vlada nije kriva, što mu se po samih njegovih začetnicih »de profundis« pjeva. Pita pak g. predgovornika neka mu ima samo jednu rieč kaže koja bi služila dokazom da ima svoj predlog političke težnje? A predgovornik trudeć se braniti koliko je mogao istarsko agrarno družtvo veli da nije dužan navesti razloga svojim slutnjam.

G. Amoroso misli da sve što se je o agrarnom družtvu reklo nije ovdje na mjestu (*a kasnije se ipak i on nanj osvrće*). Njegov je govor osobito naperen proti g. Sbisà. U predlogu zakona nejma nit politike nit vredjanja naših svetih pravah. Kad bi to bilo onda bi on, onda bi mi odbili takav predlog, jer mi ćemo braniti našu Istru i naša prava. A jer toga nema, on prima predlog. Pokrajina je dosada plaćala tajnika agrarnoga družtva, ili što je to isto, davala je družtvu podpore 1000 for. To družtvo može i nadalje obstatt. U predlogu zakona se naročito kaže, da se mogu ustrojiti slobodna družtva. Al takova slobodna družtva nemaju prava zaitjevati od vlade podpore. Čim je zadobe, već moraju primiti razne obveze naprama državi. To se dogadja i u vele slobodno uredjenoj Italiji, to se radi i u drugih državah. Država ako duje, hoće i imati. — Poslje toga govora, čovjek bi mislio, da će g. Amoroso glasovati za predlog vladin. On pak glasuje za sve promjene koje je učinio političko-ekonomički odbor i kojimi je vladi uzet skoro svaki uticaj u te zadružnice i vieće.

Poslje zaključka debate govori izvjestitelj da oni nemaju nepouzdanja u vladu, da joj pušćaju upliva, a da tu nije faktor nit država nit pokrajina već oni koji budu članovi podružnicah. — Glavne promjene koje je većina političko-ekonomičkoga odbora preložila sastoje u tom: da budu zadruge ne u svakom sudbenom nego u svakom političkom kotaru ustrojene, i da sabor imenuje 4 člana pokrajinskoga poljodjelskoga odbora, mjesto da imenuje 2 ministarstvo. Uz te promjene bio je predlog zakona po većini primljen, premda je ta većina osvjedočena da takov neće biti potvrdjen.

VIII. Sjednica.

(dne 2. Septembra).

Poslje pročitana protokola prijašnje sjednice došao je na dnevni red vladin predlog zakona o držanju i pašnji kozah. Bio je primljen skoro bez razprave i s neznatnimi promjenami. Koze su zabranjene u Istri. Samo gdje su nuždne i gdje nije poglbelji za šumu držati jih, može politička oblast dopustiti da se u obće drži samo jedna. Kozlići izpod dvie godine ne broje se ovamo. Koji će jih pasti mora naznačiti zemljišća gdje će jih pasti i kuda voditi. Na pašu mora jih voditi poslie sunčana izlaza, a natrag prije sunčana zapada. Kazne prekršaja za kozu iznose forintu, a mogu poskočiti i do 10 forintih. Žendarmerija i šumarsko osobije imadu prekršaje prijaviti političkoj oblasti. Tri mjeseca poslje objave ovoga zakona stupiti će u život. — Na drugoj točki dnevnoga reda bijahu molbenice njekih občinarah barbanskih, da njim bude škola talijanska, marčanskih, karničkih, lindarskih i tinjanskih, da se ustroje u tih mjestacih ili posve talijanske škole ili u svakom po dvie sekcije hrvatska i talijanska, te da se roditeljem dade slobodu upisati svoje diete u jednu ili drugu. — U školskom odboru saborskom bijahu gledе tih molbenicah ko i petorice članovah tri različita mnienja. Dr. Boccalari, odvjetnik u Pulju govori u ime većine, u ime trojice, gg. Barsana, Costantina i svoje. On veli, da je škola u Barbanu bila do godine 1877. talijanska, a da se Ipak Barban tim pobarbario nije. Te godine učinio je Juretić sa 81 druga molbenicu, da se ta škola pohrvati. Mjestno školsko vieće izrazilo se je slie leće godine za to; Pristalo je i zastupstvo. Kotarsko školsko vieće u Pulju prihvatilo je. Nu zemaljski odbor bio je proti tomu. Rekao je da ima u gradiću i Talijanah, da se talijanski u njem i u okolici govori. Bio je za to da se škola u hrvatsku i talijansku razdieli. U sjednici zemaljskoga školskoga vieća njekoji se je uztegnuo od glasovanja, predsjednik je tako govorio da je na ostale članove pritisak učinio i da su pristali na hrvatsku školu. Došla je stvar k ministarstvu, a ovo je o tlučilo da bude škola hrvatska i da se talijanski jezik kao predmet poučuje. Prošle su 4 godine da škola takovim živi ali rakitički. Slab je polazak. 41 občinar prose talijansku školu. Tako je i kod drugih navedenih mjestacah. I ona mole i njim valja zadovoljiti. Kad njim neće zemaljski odbor zadovoljio, nebi radio za moralno i materijalno dobro njihovo. Predlaže resoluciju, koja se po većini i primi: zem. odbor ima kod viših oblastih

na to raditi, da se u navedenih mjestacih utemelje dva odiela hrvatski i talijanski i roditeljem pripusti u koji će odiel svoje diete upisati. U sličnih slučajih nek se i dalje tako postupa.

G. Strk, četvrti član školskoga odbora ima poseban predlog i pošto bje poduprt, on ga poduljim govorom obrazlaže. Želi da se to pitanje jezika jednom rieši, pravedno. Nije tomu davno što se je po istarskih gradićih podučavalo njemački. Talijani tim nezadovoljni zahtjevali su svoj jezik u škole. Vlada njim je privolila, a k tomu zavela talijanski jezik u novoustrojene škole u hrvatskih mjestacih. To bijaše isto toliko zlo i nepravedno naprama Hrvatom, koliko bijaše kad su se bud oni bud Talijani morali učiti njemački. Hrvati počeli pitati su hrvatske škole i vlada bila je usiljena zadovoljiliti njim kao što prije Talijanom. Na to se je digla od klike vika: slavenska propaganda, pohrvatjivanje školah i Bog zna što. — Poglejmo u Barban. Prije nego li bijaše tamo hrvatski jezik naukovni zaveden, služio je učitelj Talijan. On isti, Talijan, pisao je oblastim da se u školi barbanskoj nemože napredovati bez poznanja hrvatskoga jezika. Prositelji sadanji nepoznadu te nuždе. Al kako će oni suditi o školskih razmiricah? Govornik navadja primjer njekoga nadzornika iz Beluna, koji se tužl kako svaki zanatlija i zvaničnik sam o svojem govoriti može, a kako hoće svatko da reče svoju o školah, pak ide dalje. Dokazuje iz samih izvješćah zemaljskoga odbora da je polazak ove zadnje 4 godine u Barbanu bolji, skoro dvostruko, nego li bijaše prije 4 godine. U molbenici kažu prositelji da jezik hrvatski nije njihov, a ipak se znade iz službenih podatakah, da občinari barbanski osim pet šest njih samo hrvatski govori. U molbenici zovu prositelji sebe *otci obitelji*, a ipak izmed 40 njih, nije jih nit 10 koji imadu djece u školi, dapače imade jih kod kojih je predpostavljati da jè neće nikad imati, drugih koji nisu gospodari, trećih koji nisu oženjeni. Govornik čudi se nadalje kako i za koga se može činiti u Karnici i Marčani dva odiela kad prositelji sami kažu, da su svi Hrvati. U Tinjanu od 68 školske djece govore 62 samo hrvatski, 4 talijanski, 2 hrvatski i talijanski. U Lindaru je isti razmjer. Na temelju svoga toga on predlaže resoluciju, zemaljski odbor ima raditi kod oblastih na to da se odbiju te molbenice, jer za talijanski odiel nema nit iz daleka toliko djece koliko se jè zahtjeva bud za školu bud za odiel. U sličnih slučajevih nek i na dalje tako postupa.

G. Petar Sbisà veli da je u molbenici pogrešno rečeno da su u Karnici i Marčani samo Hrvati, i dopuška da za molbenice tih dvijuh mjestah jednom te istom rukom pisane i da su od rieči do rieči jednake. Agitacije da nisu preuzročili Talijani nego oni koji hoće imati hrvatske škole.

G. Costantini veli, da svi navedli g. Strka idu na to da se nebi sililo Hrvate u talijanske škole. Molbenice da nisu od nikoga nadahnute. On živi med narodom 30 godinah, i zna da su one izraz čuvstva i željah občinarah. U Lindaru, veli na dalje, obstoji hrvatska škola, pak nezna nit četvero djece iz treće školske godine čitati. U Gračišću je talijanska škola, pak znadu već u prvoj školskoj godini lepo čitati. Nadzornici će drugčije, možda posve protivno izvjestiti, nù on nevjeruje in malo izvješćem nadzornikah. Zaključuje da nije dobro nit za Hrvate nit za Talijane, da se one proti ovim draži, i da bi se resolucijom većine svaka dalnja agitacija preprečila. (Upravo protivno, g. odvjetniče. Otvorilo bi se polje još većim neprestanim agitacijam. Gospoda vjerovnici bi rada svoje dužnike silili nesamo kako da glasuju kod raznih izborah, nego i u koji odiel da dadu svoju djecu u školu O. U.)

G. Dorčić veli da bi se u školi onako imalo podučavati kako se u crkvi propovjeda. Molbenice se imadu odbiti. Neželi da se lûk preveć napne.

G. Babuder, peti član školskoga odbora, izgubio je »tutto il suo latino«. On je s većinom, da se svako diete u svojem jeziku, podučaje, pa makar imala pokrajina još više potrošiti. Svagdje, gdje je i dvoje troje djece druge narodnosti nek se ustroji dva odiela, a učitelju nek se pripusti u koji odiel da koje diete upiše.

Skoro u isto vrieme predlaže g. Defranceschi konac razprave, a g. Strk oglasuje se za rieč. Dao se je na glasovanje predlog Defranceschiev i primio, te se tako onemogućilo g. Strku da odgovori pojedinim predgovornikom. G. Boccalari imao je zakjučnu rieč. On reče, da je Strk u zrak pucao, a ipak on to samo reče a nedokaza niti jednim navodom. Spomenu da je hrvatski jezik bio narinut u Medulinu; da ima u Istri Slavah, al ti Slavi su Sloveni i Srbi al ne Hrvati (Sliepac o bojah! O. U.); da Hrvati neće biti bunjeni u svojih sniv slavizirania i hrvatiziranja. G. Izvjestiteli većine nije odgovorio na nijedan navod g. Strka. Većina je ipak prihvatila predlog Boccalari-ev. Za predlog Strkov glasovali su samo Dorčić, oba Spinčića, i on. Nit za jedan nit za drugi predlog nije glasovao g. Babuder.

Kod čitanja izvješća istarskoga vjeresijskoga zavoda oglasio se je g. Babuder i rekao obćenito da se s jedne strane nejma biti preveć strogo kod podavanja zajma, s druge strane da se nejma obćinam preveć posudjivati. Odgovara mu g. Amoroso, da se mora biti strogo, jer bi zavod inače propao, a da bijaše nuždno dati koparskoj obćini veći zajam, od 100.000 forintih. Babuder mu primeće da nije spomenuo obćine koparske i odbija svako zlo tumačenje svojih riečih po Amorosu.

Konačno došao je na dnevni red proračun za godinu 1883. Sav trošak proračunan je na 331.000 forintih. Kod treće točke: »Troškovi u naukovne svrhe« predlaže dr. Amoroso, da se dru. Lokatiju dade remuneracija za izradbu istarske karte, da se pak ista od njega pribaviti i u slučaju upotrebiti može. Većina, i isti g. Boccalari, pristaje uz predlog (Ta gospoda kao da su zaboravila što su prije dva dana odlučila, ili g. Amoroso u sve sopile puše O. U.). Kod šeste točke: »javne gradnje« veli izvjestitelj g. Venier da su mu njeki članovi sabora preporučili gradnju ceste Buzet-Draguć-Gerovje, i Roč-Ročko polje. G. Amoroso veli da se prva cesta graditi nemože, jer bi stojala ona sama kakvih 30.000 forintih, a u proračunu je za sve gradnje samo 12.000. G. A. Spinčić preporuča živo cestu Roč-Ročko polje. Veli da je pogibeljno po njoj hoditi, a kamo li jahati i voziti. Ljudi da moradu sprtiti bremena sa živinah pak jih po malo prenašati dok na čišće dodju, i opet na živine naprtiti. Deru se vozovi, trpi živina, trpo ljudi.

Sve to bi reć da nepomaže kod g. Amoroso. On veli, nek si taj komad ceste sama obćina ročka popravi. (Neće nit g. Amoroso uvjek gospodariti! O. U.). Kod sliedeće sedme točke: »troškovi za svrhe poljodjelske i javnoga gospodarstva« govori g. Strk. Pošto je vlada imenovala putujućega učitelja, koji znade samo talijanski, on želi da bi se pobrinula i za učitelja koji bi mogno podučavati hrvatski puk u Istri. Predsjednik sabora odgovara da će to pamtiti. U toj stvari bilo se je napravilo interpelaciju na visoku vladu. Podpisali ju četiri Hrvata, nù trebalo jo i petoga podpisa. Tražilo se ga, pitalo se imenito gospodu zastupnike izvanjskih kotarah, zastupnike dakle Hrvatah, nù bez uspjeha. Interpellrati se nije moglo, već samo preporučiti.

G. Venier pita kako je s kvljetskom Dragom, a Amoroso mu odgovara da onako kako i lani.

Kad se je sve predmete izcrpilo rekao je zaključno slovo presvjetli g. predsjednik. Radili smo svi, veli on, za dobro ove naše domovine, pučanstvo nek se pravedno izrazi o našem djelovanju. Meni nami vladao je duh sloge. U narodnostnih pitanjih pošto su u Istri dvie narodnosti bilo je često opričnih mnienjah al nikad neprijateljstva. Na svrsi pozdravlja cara, a članovi se dižu i kliču živio.

Pošto je još g. Franjo Sbisà pozdravio oduljimi rieèmi predsjednika, vladinoga povjerenika i sve saborače, te pošto se je povjerenik zahvalio, proglasio je predsjednik u ime Nj. Veličanstva saborsko zasjedanje zaključenim.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 30. rujna 1882.

Najznamenitiji domaći dogodjaj u ovo petnaest danah jest i ostat će, boravljenje carske obitelji u Trstu, o čem će naši čitatelji naći potanje izvješće na drugom mjestu. O tom se dogodjaju piše mnogo i u stranskih novinah, koje sve redom priznaju velikodušje i plemenitost Cara Franja Josipa, pak nemogu da nalaze dosta rieèih, kojimi da užigoše, nezahvalnost nekojih Tršćanah, koji nevide, da Trst bez Austrije nebi bio nikada što jest, a i danas u drugima rukama da bi odmah pao na zadnju granu. Uprav danas, 30. septembra, jest petsto godinah, što je u Gradcu bilo uzajemno podpisano pismo, kojim se Trst svojevoljno izručio sjajnoj habsburškoj kući. Sam Bog zna, što će danas petsto godinah biti od Trsta i od Austrije. Što se nas Slavenah tiče, ufamo se u providnost Božju, da nećemo ipak biti u ovom Primorju svačije porivalo, kao što smo bili prošlih petsto godinah. I tim tvrdim i dubokim uvjerenjem raztajemo se sa današnjim znamenitim danom.

U ovaj par sjede i većaju sabori češki, galički, dolnje i gornje austrijski, kranjski itd. U kranjskom digao se glas protiv njemačkim puèkim školam, što se nezakonitim putem nastoje kriomčarski ušuljati u kranjska sela i gradove. U češkom pako prosvjedovalo se proti nakazi, što u njem sjedi veličajni ravnatelj njemačkih visokih škola pražkih, a isto pravnomu ravnatelju visokih škola čeških neima u njem mjesta.

U ovo petnaest danah zadjela je strašna nesreća nekoje krajeve našega carstva. U Koruškoj nalme i u Tirolu učinila je povodnja neopisivu škodu. Siromašnim ljudem razrušila kuće, odnila marvu i uništila zrele vinograde i svu ostalu ljetinu, spravljenu i nespravljenu. Nj. veliè. Car darovao sam tim nevoljnikom sto hiljadah forinti, a ovlastio vladu, neka im pruži sedam što hiljadah forinti, što na povratak što mukte. Nevolja je velika, zato joj se hoće velika i izvanredna pomoć. A i sabori, obćinska zastupstva i pojedini ljudi nastoje koliko mogu, da ublaže tu ogromnu nesreću svojih sudržavljanah.

Ista se je nesreća još i veća dogodila i u gornjoj Italiji, gdje je voda samo na željezničkih mostovih učinila do trideset millionah škode. Ta je šiba dosegla i nekoje Španjolske i njemačke pokrajine, a u dalekoj Americi da je učinila baš pomin. Izbrojivši te obćenite nesreće, baš nemamo ni o ostalom svietu, što drugo da pričamo. Englezom je u Egiptu svaki dan laglje, a evropejskim državam radi toga svaki dan teže, jer bi jim htjele zavezati ruke, a neznadu kako a da se i medju sobom nezavade. Ruski car bio u Moskvi, gdje je sad otvorena nekakva izložba, pa ga Moskavjani veoma liepo dočekali. Na tom putu pratio ga i crnogorski knez Nikola. Prošlih danah bugarski knez Aleksandar pohodio rumunjskog kralja Karla u Sinaju. Srbski kralj Milan boravi još jednako u Austriji. I tim svršujemo.

Mojim Izbornikom!

Vaša je uvidjavnost, bračo zemljáci, gd. 1876, pronašla povjeriti mi mandat narodnoga zastupnika na pokrajinskom saboru. Taj je mandat ovim zadnjim zasjedanjem iztekao a ja Vam najdubljom zahvalnošću dičnu ova čast vraćam uvjeravajuć Vas, da mi je svagda svestrani Vaš boljak pred očima lebdio, pa da u tom smjeru nisam u nikakokoj prigodi vjeru i dom svoj zatajio. Velikih, izdašnih djelah neiztičem, pošto Vam i poznata mala sučica naša, — nu ipak vedrim licem i čistom duševnošću velim, da je ako i skromnim načinom ipak led probijen i put mojim nasliednikom prokrčen, a sada na Vami stoji, da se odvažno naprvo stupi, sve dokle dodjemo do našeg narodnog dostojanstva.

U to ime pomogô nam Bog i naša narodna samosviest!

Vam

harno odani, bivši zastupnik

Petar Dorčić,

U Balki, dne 16. rujna 1882.

Franina i Jurina.

Fr. Kamo greš to Jurino?
Ju. Kamo grem, ako će Bog k' veloj Maše va Pazin.
Fr. Dragi ti hod s'mnom u stari Pazin, barem ćeš razumet plovanovu predìku.
Ju. Ter ju razumem i va Pazine.
Fr. Od kada si se navadil talijanski?
Ju. Kakovo talijansko, ter Prost potle je va Pazinu predìče vavik hrvatski.
Fr. Ča Talijanom predìče hrvatski?
Ju. Kakovim Talijanom?
Fr. Ter je on rekal da su Pazinci goli Talijani.
Ju. Komu je to rekal?
Fr. Samomu Cesaru va Pazine.
Ju. Franino gledaj ča govoriš ti lažeš.
Fr. Ako lažem ja, lažu i oni koji su ga čuli, nevertujem da bi toliko ljudi tako složno lagalo.
Ju. Dakle ni on istinu rekal!

Razlicite viesti.

Njegovo c. k. apostoličko Veličanstvo imenovalo je najvišom odlukom od 24. augusta t. g. kanonika i direktora centralnoga sjemeništa u Gorici *Dra. Vjekoslava Zorna* za porečko-puljskoga biskupa.

Promjene u Krčkoj (Vojskoj) biskupiji. V. č. g. *Antun Malanić* dosadanji plovan u Loparu držat će 1. Oktobra t. g. svoj umještaj kao novoimenovani plovan i dekan Vrbnički. M. č. g. *Antun Maležić* ide za upravitelja u Lopar, a na njegovo mjesto kao upravitelj podžupe na Puntu Križa premješten jest dosadanji kapelan Ilovnika (S. Pietro de' Nembi) M. č. g. *Ivan Damianjević*. M. č. g. *Ivan Velčić* koralni namjestnik i duh. pomoćnik u Krku odlazi u Ilovnik, a na njegovo mjesto dolazi dosadanji duh. pomoćnik u Baški M. č. g. *Josip Žic-Klačić*. Položili su plovansko izpite M. č. gg. *Josip Mrakovčić*, upravitelj župe na Puntu i *Mihovil Mužina* upravitelj župe na Belom (Caisole).

Zabavna večer. U slavu gostovah, što su se desili u Trstu prigodom horavka Njih. Veličanstvah, priredilo je njekoliko članovah ovdešnje čitaonice zabavnu večeru. Od prisutnih spominjemo *Mata Mrazovića* iz Zagreba, *dra. Donimirskija* iz Poljske sa gospodjom, *Skrejovskija* iz Beča; *dra. Nejedli-a* iz Praga, *dr. Torla* iz Praga; *dra. Kršnjavija, Milana Krešića, g. Šorljugu* iz Zagreba i više ostalih odličnih gostovah. Uz sgodne i vesele nazdravice prošla, večer na obće zadovoljstvo.

Iz Kastva. U ponedeljak 2 oktobra priredjuje »*Hrvatska Čitaonica*« u Kastvu sjajnu zabavu sa predstavom, tombolom i pjesom na koju Vas najuljudnije pozivlje. Čisti je prihod namienjen »Bratovščini hrvat. ljudi u Istriˇ. — Ulaznina za gospodu 1 for. Darovi se primaju sa zahvalnošću. — Početak zabave ob 7. uri na večer. — Istog dana obdržaje »Bratovščina hrvat. ljudih u Istri« svoju skupštinu.

Kastav, 23. septembra 1882,

Odbor za zabave.

Iz poreèkoga kotara javlja nam se, da je i za onaj politički kotar izdana po nalogu c. k. namjestničtva u Trstu okružnica na sve župnike, kurate i občinska glavarstva, da pišu obiteljska imena onako, kako se nalaze u maticah, gdje se bilježe krščanja. Prem smo u predzanjem broju dokazali da se tim tangira naše temeljnimi zakoni zajamčeno pravo ipak se na tom putu ide dalje. Drugi put osvrnut ćemu se pobliže na tu okružnicu a sada nam je samo spomenuti, da se i u poreèkom kotaru u više župah već preko 30 godinah bilježi na hrvatsku, dakle tu se ima bilježit, kako stoji u maticah. Mi neznamo tko bi nam branio pisati n. p. Juršić mjesto »Giursich«, Hrast mjesto »Crasta«, tu se neradi o promjeni imena već o pravopisu, tu se radi da se mi istarski Hrvati emancipiramo taijanskoga pravopisa, te je što bi morali dotični krugovi znati.

Istranskim Roditeljem. Sutra se otvara pazinski gimnazij. Tom prigodom preporučujemo što vruće možemo istranskim Roditeljem, koji imadu koje darovito diete za školu a ikoliko mogu, neka ga pošlju u Pazin, da se izškola, jer bez svojih naučenih ljudih ostasmo do vieka tudje ruglo i porivalo. S početka bit će im možebit težko, al već za koju godinicu, može im diete, ako se bude dobro učilo, postići koju školsku podporu, pa eto na konju njih i njihova djeteta. Dakle srčano i odvažno!

Poplava. Neprestana je kiša u prošlom mjesecu prouzročila ogromnih nesrećah. Rieke i potoci su nabrekli to se razilli po poljanah i livadah rušeć sve, što jim bijaše na putu. U našoj državi dolnji Tirol bio je skoro u nižim predjelih sav pod vodom, isto tako liepi dio Koruške. Promet sa željeznicami je još prekinut. Neizmjerno je mnogo kućah porušeno, poljski usjevi su uništeni a nije nade, da će se polja ni buduće godine moći svagdje obdjelavati, jer je voda napunila poljne pjeskom. Još skoro veća nevolja bijaše u mletačkoj (venetianskoj) pokrajini, voda poplavila mjesta i poljane, osobito oko Verone i Mantue. Skoda je neizmerna. Milodari se već svugda sabiru. Pomoć je jako nuždna. Na 27. prošloga mjeseca izašla je carska naredba, koja ovlašćuje ministarstvo, da upotrebi i razdieli 500.000 for. za Tirolsku a 200.000 za Koruško. Sam car darovao je iz svojih privatnih sredstvah 100.000 for. za prve potrebe.

Statistika magjariziranja. Kako je silno napredovalo umjetno proizvadjanje Magjarah, dokazuju sliedeća autentična data: Prošle polovice godine promienilo si je 548 obiteljih svoja stara imena u magjarska. Ove obitelji broje ukupno 1082 osobe, medju kojimi imade 533 židovah.

Prevario se. Urednik nekoga zakutnoga »revolver-lista« u Pešti, Pappposla nedavno svoga administratora k barunu Beli Aczelu i poruči mu, da je uredništvu stigao dopis pun najgrdjih pogrdah i napadajah na Aczela; urednik da je prisiljen dopis tiskati, nu ako mu barun Aczel izplati stanovitu svotu, nesamo da neće gornjega dopisa uvrstiti, nego će dapače napisati drugi dopis, koji će Aczela u zvjezde kovati. Aczel odgovori administratoru, da bi mu vrlo drago bilo, da sam urednik dodje k njemu. Sliedećega dana dodje i zbilja rečeni Papp k barunu Aczelu u nadi, da će dobiti novce. Nu doskora uvidi, da se je ružno prevario; iznenada nalme nahrupiše u sobu dva sluge, povališe moga urednika na zemlju i odmjeriše mu 25 vrućih batinah. Poslije toga morao je Papp dati još Aczelu namiru, da je te batine u istinu i podpuno primio nego mu je zato dao njekoliko forintah.

Kradje u Magjarskoj. — Prošloga mjeseca provalilše do sada nepoznati tati u palaču grofa J. Andrassya u Budimpešti i odnesoše 21 raznih redovah (ordenah) skupocjenih pucetah za košulje, starih novcah, jedan zlatni sat i drugih dragocjenih stvarih. Nedavno provaljeno je u kuću bivšega ugarskoga ministra Szella te odnešeno sve, što se odnesti moglo. Malo zatim pokraden je ministarski savjetnik Matlekoviè. To se sve dogadja u Budimpešti i Slovake znaju tištiti, ako svoj jezik goje, a tatovi neka kradu!

Plodna žena, Monakovski »Aerztliches Intelligenzblatt« piše: Jedne riedke žene neima više. U Washingtonu umrla je Marija Austin, rodjena u New-Orleansu godine 1823. Pošto se u tata posvetila se je naukom medicine i kirurgije, te je dobila doktorsku diplomu god. 1853, dakle u 30 godini života. U gradjanskom ratu služila je kao kirurgica ko i vojske sjevernih državah. U dolini Virginije bude ranjena i izgubi oko. Kad je bio utanačen mir, bude odpuštena s mirovinom. Tečajem svoga tridesetgodišnjega braka porodila

je 44 sina u 19 porodah; u 6 porodah rodila je trojke, a u 13 dvojke. Od tih živi medjutim samo 11 sinovah.

Katoličko pučanstvo u New-Yorku od g. 1845 silno se pomnožilo. Te godine brojio je New-York 400.000 stanovnikah, dočim se godine 1881 isto umnožilo se na 1,300,000. G. 1845 bilo u tom gradu 50.000 katolikah a sad ih ima 600.000. — Svjetovnog svećenstva ima u New-Yorku 262, redovnikah 113, crkvah 162, kapelah 47, samostanah 36, jedno sjemenište, 4 zavoda za dječake sa 875 pitomacah, djevojačkih škole 22, sa 2.203 učenicah, školah djačkih 4, sa 549 učenikah. — Pučanstvo katoličko sačinjava 40 postotakah. Bude li se tako množilo, za deset godinah New-York biti će sav katolički.

Promjene u tršćanskoj i koparskoj biskupiji. M. č. g. Josip Flegar, do sad župe uprav. u Gologorici, imenovan je župnikom u Sušnjevici. Č. g. Josip Uršić, duh. pom. u Škednju premješćen je kano dub. pom. u gradsku bolnicu u Trstu.

Svečanost radničkoga društva.

Sretna bijaše misao ustrojiti u Trstu podpomagajuće društvo slovenskih radnikah, koje se je za kratko vrieme svojega obstanka tako učvrstilo, da može slobodno bez ičije podpore lieno napredovati. Društvo ima svoje društvene prostorije, gdje se članovi sakupljaju da čitaju mnogobrojne novine il da se vježbaju u slovenskom i hrvatskom pjevanju. Velika zasluga Ide požrtvovne muževe, koji stoje na čelu društva. Društvo nije dosada imalo svoje narodne zastave, a članovi nisu mirovali, dok jim se nije želja izpunila, da se mogu sakupljati oko svojega barjaka. Kao što smo već javili, pokroviteljstvo nad društvom preuzeo je *carević Rudolf*, a kumica kod blagoslovljenja zastave bijaše *carevna Stefanija*. Ova je poslala društvenoj zastavi krasno izvezeni trak, drugoga darovahu tršćanske Slovenke. Svečanost, koja je bila ustanovljena za 10. septembra, obavila se je napokon u nedjelju 24. septembra točno po programu, koji smo donesli u predzadnjem broju. Vrieme, koje je tečajem cieloga prošloga mjeseca bilo jako nepovoljno, neprestance je kišilo, na dan svečanosti bijaše jako lieno, što je mnogo doprinielo boljemu uspjehu iste.

Na 20. u večer došli su poštarskim vlakom hrvatski gostovi, pjevačko društvo »Kolo« (40 osobah) i društvo »Sokol« (15 osobah) iz Zagreba sa svojimi zastavami. Na kolodvoru pozdravište Hrvate odbornici svečanosti te jih odpremiše u čitaonicu, odkuda jih onda porazmjeste u razne stanove. Iste večeri javilo se odboru, da se zastave neće smieti razviti u Trstu, pak stoga nije se pustilo ni zavijenim zastavam, da idu sa društvom u grad, već su se morale metnuti u voz.

Sledećega dana u jutro oko 7½ urah dodjoše sa posebnim vlakom ljubljanski gostovi, med njimi mnogo Sokolovacah u običnom odielu, budući jim je zadnji čas zemaljska vlada u Ljubljani zabranila, da po tju korporativno u Sokolovoj odori u Trst. Tako jih je došlo mjesto 400 samo kakvih 90, ostali bijahu iz drugih mjestah iz Kranjske. Zastupana su bila kod svečanosti skoro sva društva izmedju Trsta i Ljubljane, najviše njih sa zastavami. S goričkim vlakom došlo je mnogo deputacijah raznih slovenskih društvah u Gorički. Sva društva sakupljala su se u dvoranah kazališta »Politeama Rossetti«. Oko 9 satih razvila su sva društva svoje zastave, bijaše najviše narodnih trobojnicah, valjda je bila zabrana dignuta. Sad su se počela redati pojedina društva, da podju k sv. Ivanu, gdje se je imala na velikom trgu prod crkvom blagosloviti zastava. Sv. Ivan je skoro pol sata odaljen od mjesta, gdje su se društva sakupljala. Društva stupala su u sledećem redu 1. goričke veteranske glasba, 2. zagrebački »Sokol« sa zastavom, 3. pjevačko društvo »Kolo« iz Zagreba sa zastavom, 4. Razdržki mladići sa zastavom, 5. društvo »Sokol« iz Ljubljane, 6. pjevači ljubljanske čitaonice 7. postonjska čitaonica sa zastavom, 8. kanalska čitaonica sa zastavom, 9. goriška čitaonica sa zastavom, 10. podpomagnće radničko društvo iz Ajdovščine sa zastavom, 11. tršćanski »Sokol« sa zastavom. 12. tršćanski veterani, 13. »Unione Operaja«, 14. Fakinsko društvo, 15. Fratellanza Artigiana, 16. društvo »Eintracht« ova zadnja iz Trsta, 17. sežanska čitaonica, 18. tršćanska čitaonica, 19. tršćansko podpomagajuće radničko društvo, 20. skedenjski pjevački sbor sa zastavom i ostala manja društva. Ova društva stupala su u najvećem redu kroz njekoje tršćanske ulice te zakrenula u sv. Ivan. Na ulazu podignut bijaše liepi slavoluk, gdje je 12. djevojakah u narodnoj nošnji dočekalo društva te jim okitilo zastave. Došav društva na mjesto, gdje su bila podignuta dva liepa pavilona, zauzeše opredeljena jim mjesta. Izmedju pavilonah bio je podignut oltar, gdje se je imala služit sv. misa. O 10 satih zvuk trublje naznanjivao, da se približa *barunica Pretis*, koja je u zastupstvu carevne *Stefanije* bila kumicom kod blagoslovljivanjah zastave. S njom je prisplo i njezin suprug g. namjestnik *barun Pretis* praćen presidijalnim tajnikom. Sprljeti bijahu od predsjednika i podpredsjednika društva i ostalih odbornikah i kao od 24 u bielo odjevenih djevojakah te izpraćeni na opredeljena mjesta, barunica u desni pavilon, g. namjestnik u lievi. Uz kumicu poredaše se u bielo odjevene krasne djevojke, 12 gradskih, 21 iz okolice. U pavilonu kod namjestnika uze mjesto načelnik grada Trsta *dr. Bazzoni*, koji je također došao k svečanosti. Od zastupnikah na car. vieću bijahu prisutni *gg. Nabergoj i Burgstaller*, od mnogobrojnih tršćanskih c. k. oblastih opazili smo samo državnoga nadodvjetnika *dra. Schrotta*, zemaljskoga školskoga nadzornika *viteza Klodiča* i još jednoga zamjenika državnoga odvjetništva. I ovo je vriedno zabilježiti!

Predsjednik društva *g. Polić* poda visokoj kumici liepu kitu svieća, oko njo stojeće djevojke bijahu već providjene ljubkim cvićem. Trublja »Sokola« zatrubi u znak, da počimlje sv. misa, koju je tiho odslužio vriedni župnik iz sv. Ivana. Vojnička glasba zasvira »Pred Bogom«, a za njim zapjeva društvo »Kolo« hrvatsku misu. Pod sv. misom izmjenivali su se pjevači »Kola« i glasba. Milozvučno i ganljivo pjevanje »Kola« iznenadilo sve prisutne, nebijahu navikli što slična čuti: Sve oči bijahu u Kolaše uprte, oni su pod vrstnim ravnanjem g. *Eisenhuta* stekli i kod drugih narodnostih sveobće priznanje. Iza svete mise dovede društveni podpredsjednik kumicu pred stol, gdje je bila razvita zastava, ostali odbornici dovedoše u bielo odjevene djevojke. Predsjednik zaprosi kumicu da blagoizvoli privezati na zastavu od carevne Stefanije darovani trak, što ona učini, a od tršćanskih Slovenakah darovani trak priveznše gospodjica *Dejakova i Mankočeva*. Barjaktar uzdigne zastavu te klekne s njom pred oltar a župnik ju blagoslovi. Tršćanski i skedenjski sbor-ovi zapjevaju slavensku himnu od Jonkota, zvonovi zvonili, mužari gruvali. Nakon toga započme zabijanje čavlićan. G. župnik zabije prvi čavlić, za njim kumica, namjestnik, načelnik grada Trsta, predsjednik društva, predsjednici ostalih društvah, djevojke i državni zastupnici. Posilje ovoga podje svaki na svoje mjesto, barjaktar odnese novu trobojnicu (bielo, modro, crveno) na tribunu, gdje je predsjednik društvo *g. Dolenc* izrekao svečani govor. Prostor lista nedopušća nam, da donesemo taj liepi podulji govor, već nam je samo spomenuti, kako se je vriedni predsjednik u svojem o luševiljenom govoru sjetio presvjetle krune, cara i carice, društvenoga pokroviteljа carevića i carevnu, koji bijahu trokratnimi oduševljenimi »živio-klicia pozdravljeni. Zahvali se također visokoj kumici, koja je kod svečanosti zastupala carevnu, kao što i namjestniku, koji da je na visoko mjesto preporučio društvo, a društva jih su »živio« pozdrave. Zahvalio se tršćanskomu načelniku i svim nadošlim društvom, izruči vatrenimi rieči zastavu društvenom barjaktaru, kojemu ju preporuči, da ju čuva i brani na čast društva.

Iza govora djevojke okitiše cvićem sve zastave, koje se onda sa novom križajuć se pozdrave. Predsjednik javi, da je svečanost svršila te kumica vodjena g. namjestnikom i praćena djevojkami i odbornici prodje kroz u redu stojeća mnogobrojna društva te se odalji oprostiv se najuljudnije sa predsjednikom i podpredsjednikom društva. Društva se opet poredaju te se uz svirku glasbe vrate sa svojimi zastavami u »Politeama Rossetti«. Tim je svršila jutrošnja svečanost, kod koje je bilo preko 10.000 osobah. Sve se je izvršilo u najboljem redu, nigdje ni traga kakvomu neredu. Ovdje se je pokazalo, da i Talijani znaju štovati druge narodnosti, jer tko zna svoju štovat, štuje i drugu. (*Drugi put opisat ćemo tečaj banketa i večernjoga koncerta*).

Opet bombe.

U subotu 16 t. m. dakle jedan dan pred dolazkom Nj. Veličanstva u Trst, ulovio je je jedan žandar u gostioni u gradiću Ronchi na austrijsko-talijanskoj granici mladog jednog čovjeka, koji je u Trst putovao i našao mu u sandučiću dve bombe. Kad je žandar u sobu stupio, ležao je taj mladić već u postelji, al obozužan revolverom koga on izpali na žandara čim mu se približio. Srećom nije ga pogodio nego u palac desne ruke, na što se žandar svom silom na njega bacio, svezao ga i u zatvor odpeljao. Zločinac nije medjutim sam bio, on je imao i jednoga druga al taj se pred malo vremena bio kočijom odvezao put Trsta, valjda da svomu prijatelju pripravi put. Ovoga nisu ulovili jer je na dobu apet u Italiju utekao. — Obojica dolazila su iz Udina grada nedaleko talijansko-austrijske granice, i misleć da na želežnici nebi dosta sigurni bili, nadju si kočiju koja ih imala preko granice provesti. Da budu još sigurniji, kad su blizu granice bili, ostavili su kola i kodeć po stranputicah preko granice prešli. Oni su mislili da će tako sigurnije, jer neviđeni, preći, al se kruto prevarili jer su, baš uslied toga, ulovljeni bili. — Na samoj granici najme, sretne njihovu praznu kočiju druga jedna kočija, koja je valjda protivnim pravcem išla, i kočijaš ove zaplta onoga kako to da on iz Italije praznimi koli dolazi? a ovaj mu odgovori da su njegovi putnici po drugom putu pješke išli. — To se ovomu odmah sumljivo pričinilo, te on ode brže bolje oblasti javiti što je čuo. Oblast odmah dala nalog žandarom da potraže onu dvojicu. Od dvojice medjutim, kako spomenusmo neuloviše nego jednoga a taj je rodom Tršćanin i zove se Obardank.

Ovaj se nalazi sada u Trstu u zatvoru, pa kako je on jedan od onih, koji su 1878 godine, kad je trebalo u Bosnu ići, od vojske dezertirali, misli se da će biti po dovršanoj iztragi vojničkomu sudu predan, koji će mu dakako po vojnički zasluženu kaznu dosuditi. Jeli je ovaj čovjek u savezu sa onim, koji je ono na 2. augusta bombu bacio, nezna se, prem se sluti da je moguće ovaj isti ono bio.

Mi ćemo našim čitateljem budući put javiti što se bude još o tomu za to vrieme doznalo.

Priposlano.

Podpisani oprašta se ovim najsrdačnije sa svimi svojimi prijatelji i znanci, kojim nije mogao osobno na svojem težkom polazku iz mile Istre desnicu ruku pružiti, uvjeravajuć ih ujedno da će mu biti njihovo cienjeno prijateljstvo uvjek u najdražoj uspomeni.

Jaska u Hrv. dne 22. rujna 1882.

O. Hugo Novljan.
guardian i umir. c. kr. profesor.

Trgovačka tvrdka

G. Milesić

u Trstu

šilje uz poštarsko pouzeće u manjih pošiljkah (ballah) po 4½ kilogr. prosto od carine i vozarine u sve krajeve austro-ugarske države uz sliedeće cieno na debelo:

Kava:
- Ceylon plant. najfiniju vrst . . . 1 kl. f. 1.70
- » bisor (perla) narav. zeleno » » » 1.95
- Manila » blago, jako fina . . » » 1.60
- Kuba debelu zrnatu najfiniju vrst » » » 1.75
- S. Domingo . . . . . » » 1.45
- Java najfiniju zelenu . . . . . » » 1.42
- Zlata Java (liepo rumenu) . . . » » 1.54
- Santos najfiniju, zelenu . . . . » » 1.36
- Rio izabrano . . . . . » » 1.30
- Riž stolni najfiniji . . . . . » » —.40
- » Rangoon I. vrsti . . . . . » » —.34
- Stolno ulje fran. u kositernih posudah » » 1.23
- » » Monte S. Ang. talj. . . » » 1.15
- Makaroni pravi napuljski u zabojih » » —.56

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Odpošilje nadalje svakovrstne začinbe, južno sadje, francuzki žafran, najfiniju čokoladu, svakovrstnih slasticah uz najniže cieno.

Na zahtiev šilje franko također obširan cienik.

Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri

Kod trijuh prijateljskih sastankah u Trstu sabralo se na korist iste . . . f. 41.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Septembra 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.59	9.45½	11.86	77.90	—	—
17	—	—	—	—	—	—
18	5.60	9.46½	—	76.85	—	—
19	5.60	9.47	—	76.65	—	—
20	5.60	9.47	11.87	76.80	—	—
21	5.60	9.47	—	76.80	—	—
22	5.60	9.46½	11.87	76.85	—	—
23	5.60	9.46½	—	76.80	—	—
24	—	—	—	—	—	—
25	5.62	9.47	11.88	76.85	—	—
26	5.62	9.47½	11.89	76.85	—	—
27	5.62	9.48	11.90	76.85	77.50	—
28	5.62	9.47	11.90	76.80	—	—
29	5.63	9.46	11.88	76.80	77.30	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 28. Septembra 1882.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko . . . »	84	—	108	—
S. Domingo . . . »	58	—	60	—
Rio polag vrsti . . »	36	—	56	—
Cukar austrijski . . »	35	—	36	50
tučeni . . »	33	75	35	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo) . . . . »	45	—	70	—
Tamjan sploh . . . »	23	—	40	—
Naranče, skrinjica . .	12	—	—	—
Karube puljezke . . za 100 k.	10	—	—	—
levantinske . . »	7	—	14	—
Smokve Kalamata . . »	—	—	—	—
puljezke . . . »	2	50	10	—
Limuni, skrinjica . .	72	—	79	—
Bademki lliti mendule za 100 k.	—	—	80	—
dalmatinske . . »	25	—	33	—
Lešnjaci . . . . . »	26	—	27	—
Šljive bosanske i srbske . »	15	—	16	—
» Kranjske i hrvatske	9	80	10	53
Pšenica ruska . . . »	10	—	10	50
ugarska . . . »	15	—	—	—
galučka . . . »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski . »	10	—	10	25
ugarski . . . »	6	—	6	50
Raž . . . . . »	—	—	8	—
Ječam . . . . . »	7	—	11	50
Zob ugarska . . . »	—	—	—	—
arbanaska . . . »	10	—	15	—
Bob . . . . . »	—	—	—	—
Grašak (bliž) . . . »	10	—	21	50
Leća . . . . . »	18	75	13	50
Orlž talijanski . . . »	12	—	110	—
inglezki (kitajski) »	100	—	125	—
Vuna bosanska . . . »	118	—	—	—
morejska . . . »	125	—	—	—
arbanaska . . . »	—	—	90	—
Istarska . . . »	48	—	70	—
Dasko koruške jelovice »	42	—	11	40
štajerske » . . .	10	80	12	—
Grede » . . .	6	—	42	—
bukovice . . . »	40	—	63	—
Ulje italij. nižje vrsti . za 100 k.	48	—	—	—
» najbolje . »	—	—	43	—
» srednje vrsti	41	—	—	—
dalmatinsko . . »	41	—	9	25
Istarsko . . . . »	11	—	12	50
Kameno ulje u barilah . »	145	—	175	—
u kasetah . . »	47	—	53	—
Kože strojene naške . »	80	—	108	—
suhe volovje naške »	85	—	105	—
dalm., ist. i bos. »	70	—	100	—
janjeće naške za 100 kom.	—	56	—	70
dalmatinske »	—	50	—	60
kozje . . . za 1 k.	—	55	—	70
vunene slane . . »	34	—	42	—
suhe . . . »	31	—	42	—
zečje za 100 kom. . .	13	—	25	—
Bakalar . . . . za 100 k.	26	—	27	—
Sardele i bariI . . .	70	—	100	—
Vitriol modri . . . za 100 k.	43	—	46	—
Masto . . . . . »	29	—	—	—
Loj dalmatinski i naški »	81	—	—	—
Salo . . . . . »	—	—	—	—
Slanina . . . . . »	—	—	—	—
Raklja etolitar 100 litarah) .	22	—	24	—
Galvići istarski . . za 100 k.	9	—	—	—
Ruj naški . . . . »	8	50	—	—
» istarski . . . »	7	50	8	—
» dalmatinski . . »	5	10	—	—
Mekinje . . . . . »	5	—	—	—
Krupica (semolin) . . »	14	—	14	25
Lišće od javorika . . »	30	—	70	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh . . »	—	—	—	—
Med dalmat. i riečki . »	—	—	—	—
» hrvatski . . »	11	—	11	50
Lumber (jabučice od javor.) »	—	—	—	—
Pakal barii od 100 k. . .	2	—	18	—
Cunje (štrace) . . za 100 k.	14	—	16	—
Katram dalmat . . . »	—	—	—	—

Izdavatelj i odgovorni uredsik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 20. U Trstu 16. Oktobra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za cielu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanja 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hoala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

☛ Molimo sve naše p. n. predbrojnike, koji nisu dosad našega lista platili, da to odmah učiniti izvole a naše dužnike siećamo, da svoj dug namire. Nadamo se, da nećemo bit prisiljeni svakoga poimence na račun pozvati. **Uredničtvo.**

Stolna crkva u Djakovu.

Hrvatska je na 1. ovoga mjeseca slavila veliko slavje, toga dneva je na svečani način posvećena novosagradjena stolna crkva u Djakovu. Ovaj veličanstveni hram, dika i ponos Hrvatske, zamišljen i sagradjen je neumornim nastojanjem i trudom požrtvovnoga biskupa *Josip Jurja Strosmajera*. Taj veliki muž zasnovao je akademiju znanostih, udario temelj hrvatskomu sveučilištu a sad eto dovršio divni monument, crkvu božju, u koju je on uložio svoj imetak, mir, svoju učenost i svoju umjetničku vještinu te ju je u roku od 16 godinah dogotovio. Takve se monumentalne crkve drugdje grade kroz cieli vjek a Strosmajer doživio je na 1. ovoga mjeseca riedku sreću, unišao je svečano u svoj velebni hram. Toga dana poklonio je slavni biskup, na uspomenu svojega 32 godišnjega biskupovanja, hrvatskoj zemlji preliepi dar, za koj će mu hrvatski narod uvjek biti zahvalan.

Ciela Hrvatska prisustvovala je po svojih zastupnicih kod svečanosti posveto novoga hrama. Gradovi i sela, sveučiliste, akademija i sva ostala književna društva odaslali su u Djakovo deputacije, da budu svjedoci otvorenju hrama te da se zahvale i čestitaju velikomu biskupu. A nije samo Hrvatska bila zastupana. I Poljaci sjetili se bratske dužnosti te odaslali tri poljska kneza *Sapiehe*, otca i dva sina i grofa *Zaltkovskoga* iz Poznja u Poljskoj. Češka odposlala dva vrla svoja muža *Dra. Riegera* i preprošta *Stulca*. Iz Beča došao je *Dr. Gottfried Marschall* prolat Nj. Svetosti i propošt votivne crkve u Beču. Iz Ugarske došla množina svećenikah, iz Dalmacije grof *Niko Pučić*. Od biskupah bio je prisutan *Dr. Juraj Posilović* senjski biskup, koji je crkvu posvietio. Nemamo prostora da opišemo tečaj svečanostih i govore biskupove, već nam jedino kazati, da takvih danah nije doživilo nikad maleno mjesto Djakovo u Slavoniji. Sve što je domoljubna i zahvalna bilo je toga dneva i sledećih u Djakovu, svaki je želio svojom prisutnošću povećati svečanost već po sebi veličanstvenu.

U svojoj propovjedi izustio je Strosmajer plačuć ove rieči *»Ja neželim sada drugo nego leći u hladan grob bez krivnje pred Bogom žrtvovati se jedinstvu moga naroda, da bude jedan kao što su Isus i Otac njegov jedno«.*

Sv. Otac Papa posla mu pismo, u kom mu hvali zasluge i čestita na sretnom uspjehu. Pismo papino iztiče ljubav njegovu napram Slavenom i Hrvatom te jim šilje apoštolski svoj blagoslov.

Njegovo Veličanstvo car i kralj *Franjo Josip I.* pisao je slavnomu biskupu pismo, u kom mu čestita rad navršenih potežkoćah i želi, da crkva služi na razvitak religioznoga i moralnoga odgoja u narodu.

Akademija, sveučilište i ostala književna društva izručila su mu krasno izvedene adrese, telegramah dobio je iz svijuh stranah preko 400, svi krajevi se sjetili velikoga muža. I uredničtvo našega lista odposlalo je toga dneva na biskupa sliedeći latinski telegram:

Excellentissimo Episcopo

Georgio Josepho Strosmajer

Djakovo.

Salamon sapientia plctato multisque a patre paratis tesauris ædificavit Templum Domino: Tu Pater, tu gloria nostra sapientia, ingenio, pietate sumptibusque Tuis magnificum erexisti templum Christo Ejus.

Illud fuit decus et gloria populi Israel, hoc est et erit decus et gloria Croatarum, quos una genuit mater Slavia, una quoque fides et caritas Christi conjungat in templo sancto a Te erecto.

Croatae Tergesti et in Histria degentes in solemni dedicationis templi tui die Tecum lætantur Tibique de votis susceptis uno corde, uno ore gratulantur. Hoc potissimum hodie in actu solemnis consecrationis Ecclesiæ Tuæ Tecum orantes: Ut duns in patria greges ovium sub uno eodemque pastore unlat Dominus, ut nulla divisione mentium, nullaque perversitatis varietate sequestrentur.

Govor

zastupnika kan. **Strka** držan u porečkom saboru u 8. sjednici dne 2. septembra 1882.

Predstavke, što jih je ovom Visokom Pokrajinskom Odboru podastrlo nekoliko barbanskih, karničkih, marčanskih, tinjanskih i lindarskih občinarah, i koje je školski odbor potanko pretresao, rade o vrlo škakljivom ali životnom pitanju, najme o nastavnom jeziku u pučkih učionah po hrvatskih krajevih naše Istre. Na prvi mah ovo se pitanje čini vrlo lahkim i jednostavnim, pače već riešenim temeljnimi državnimi zakoni i prvimi načeli pedagogije. Ipak ono je od nekoliko godinah toliko bure i prašine uzvitlalo da nema istarskoga rodoljuba u istinu svoju domovinu ljubećega, koj mu nebi želio brza, pravedna, uspješna, i konačna riešenja, da se kod svake promjene občinskih zastupstvah neopetuju molbe i nemiri, koji su uzrokom neprestanom trvenju a mogli bi preći u jal i mržnju medju stanovnici jedne te iste občine.

Vam je, gospodo, svim poznato, kako su u prvih desetljećih ovoga vieka po svih gradovih i povećih istarskih mjestih bile ustrojene početne njemačke škole. Još i dandanas naš puk zove početne škole njemačke škole. Kakova je bila Istri korist od takovih školah netreba, da Vam to kažem, gospodo. Kašnje su više školske oblasti uvidjele, da u takovih školah ne može biti napredka nego loša, pa su u talijanskih mjestih zamienile njemački materinskim talijanskim jezikom, scieneć, da se jedino tim može postići onaj cilj, za koj su početne škole i ustrojene.

Ali u isto vrieme, kad se njemački jezik zamienio talijanskim uvelo se ovaj posljednji jezik kao nastavni i u tek ustrojene početne škole po krajevih i mjestih pretežno ili izključivo od Hrvatah nastanjenih. Onu nepravdu, što su prije Talijani trpili,

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Grahorčić umuknu a cielo društvo sa žudihom zavapi: Bravo Grahorčiću! Zaslužio si čašu vina jer si dobro povjedao. Krčmaru »čivanu« amo!

»Čivana« dodje. Društvo se veselo sjede. Razsuljevića nije više ništa grizlo u srcu. Kao mahnit vriskao i pjevao s njima. Dok je ovako cielo društvo halabučilo, unidju u krčmu dvie osobe. Prvi bielogaćar priskoči k njima, pogleda plaho okolo sebe, pozove ostale i prišane im tiho: »Sada je braćo najsgodnije vrieme. Ljudi idu u crkvu. Učinite hitro i vješto ako vam koji zaprieči put, po-lužite ga nožem — jama nije daleko. Grahorčić zna put, njega se držite. Poslie polnoći doći ću na Orahovicu tamo preko potoka. U onoj samlni smo svi sjegurni. Sada idite!« — Bielogaćari svi izvan jednoga otidoše sa Grahorčićem u — kasnu noć. Krčmar koj je stojao za hrbtom i čuo sve nasmienu se, pokima glavom i promumlja: »Ala čudnih gostijuh večeras! Pravi liči razletavci a žudih Razsuljević je s njima! Ha, ha, ha!« —

Ravno u polnoći je ostali bielogaćar sa Razsuljevićem ostavio krčmu. Kad su došli nad »pazinsku jamu«, obazrie se Razsuljević proti crkvi. Strsi ga prodjoše, kad ju zagleda svu u svjetlosti.

Neka mu sjeta opet poklopi srce. Pomislio je na svoja mlada ljeta, kad je sa čistim srcem i mirnom dušom dizao na »polnoćnicu« i on svoj glas novorodjenom Spasitelju: »U to vrieme godiška — mir se svietu navješća .... dà »mir!« al se on svraća samo k poštenim ljudem a ne k pijancem, bezbožnikom i — — Ovdje se stresao Razsuljević tako da ga je morao prihvatiti bielogaćar da nepadne. — Ala što nakićen žudiše! Ta u jamu biste bio posrnuo, da vas nisam pridržao. Nu vi drkćete a šta vam je? Popravite korak, da nas ljudi nestignu! —

Oba ubrzaše koracima. Mjesec je one noći plovio po vedrom nebosklonu i sipao svoje srebrne trake na snieg, koj im je škripao pod nogama. Sve je bilo mirno samo se kadšto lavež pasa čuo iz obližnjih sela. Iznenada izkliznе Razsuljević izpod ruke bielogaćareve i zaleti se na stran. Noga mu odrsne a on udari na svoju nesreću čvrsto o cestni kolobran ili parakar. Bielogaćar odmah ga diže i smiešeć reče mu: »Dragi žudiše! Po ledenoj cesti nesmijete plesati jer si možete lahko glavu razbiti. Uh! kako ste se udarlo vikne opet bielogaćar obrisav mu krvavo čelo i obraz. — Nesretni Razsuljević nije mogao pravo ni govoriti. Vino, žalost, strah i udarac sasvim ga smutilo. Kad dodjoše blizu kuće skupi Razsuljević sve sile, prodje rukom preko čela i reče mu ovako: »Na vam prijatelju ključ. Već je kasno. Hodite odpočinuti na moj posjed preko potoka. Tamo prospite slobodno i činite što vam drago.« —

— Hvala vam žudiše! Trudan sam dolsta. Poći ću do vašeg »dvora« na Orahovici i moram se požuriti jer će me drugovi čekati a vam žudiše! želim lahku noć. Ako što čujete, mučite inače teško vama! —

Bielogaćar odleti kà da ga vjetar nosi a i Razsuljević, govoreć sam sobom, odtetura kući. —

Netreba vam dragi gospodine, reče Štefan, da vam na dugo i široko opišem kako je dobra Marijana primila nesretnoga si muža u kuću. Čisto se prestravi kad zagleda čelo i obraz Josipov u krvi, kad vidje, da mu sukrvica teče iz uha. — Sjutradan pročulo se, da je Razsuljević obolio i — oglušio! Ležao je preko tjedna na postelji. Rana mu se zaceliła al mu sluh ostao ranjen. Od one nesretne noći nije ni na pol čuo, zato ga mnogi nezvahu više »žudihom već »glušanićem«, koj mu prišivak ostao do njegove smrti. Sve bi se ovo bilo lahko zahoravilo da se nije nešto drugo one iste noći dogodilo. Čuti ćete gospodine! — — —

Starac htjeo dalje pričati al u onaj tren uidje u sobicu Agata i reče: — Evo vam ćaću pečena »maruna«. Ovaj je zadnji obrok. Znam da vam godi oganj. Ja sam ga naložila za vas i za našeg gospodina. Kad izvolite, ustanite. Svršit ćete više pripovjedanje kod ognja. Ondje ću moći i ja pomnjivije poslušati. —

Prije nego će nastaviti starac Štefan svoje pripovjedanje upitah ga ja: — Dragi Štefane! tko su bili oni bielogaćari s kojimi se nesretni Razsuljević sprijateljio? Da vam istinu kažem, duša mi se burka kad pomislim na njihovo bezposličarenje, pijanstvo i bezboštvo! —

— Odmah ćete čuti, odvrnu mi dobri Štefan, prigrnuv sebi i meni nagorjele žeravice. Bura zašviknu i zadrma kućom Štefanovom na on kà da je nečuje nastavi ovako:

— Bielogaćari oni bijahu ljudi iz dolnje Istre. Za prava imena im neznam više. Nazvah ih »bielogaćarima« jer se sjećam da su duge i tiesne biele gaće nosili. Razsuljević se s njima po krčmah upoznao. Ljudi su dugo vremena i posilje njegove smrti govorili očito, da su oni krivi njegovoj nesreći. — Nije bilo dosta, gospodine dragi, reče mi Štefan, da su rečeni »bielogaćari« sastajali se sa Razsuljevićem po gostionah, već bi došli više puta naročito u blagdanin posilje podne u njegova kuća, da ondje piju i jedu po ciele noći. Nitko od Razsuljevićeve porodice nije ih imao rado izvan gospodara »žudiha« al se moralo mučati da nebude gore. Odkada su rečeni »bielogaćari« počeli polaziti kuću Razsuljevićevu, sve je pošlo natrag kà da bi prokletstvo donieli. »Žudih« Josip zlostavljao svoju ženu i čeljad, zavadio se bez svakog uzroka sa dobrimi susjedi, ča se zapleo s njima u mnoge pogubne pravde, nemisleći da je njegda ravno on bio najveći protivnik pravdanja, budući uvidio, da ovo najviše upropašćuje kmete a koristi samo lukavim odvjetnikom. — —

(Sliedit će).

bilo je od sad sudjeno, da ju Hrvati trpe. Vi, gospodo, razumite kako je ovim nevaljalim postupkom zakrkao duševni razvitak i kako je nedužna mladež na muke stavljena; ali bolje od Vas razumim to ja, koj sam stupio u Voloskom, svojoj domovini, u talijansku školu neznajuć ni beknuti talijanskim jezikom.

C. kr. Vlada uvidiv tu nepodobštinu, protivnu svim načelom učbe, pravednosti i jednakopravnosti, kao što je negda u talijanskih mjestih zamienila bila njemački materinskim talijanskim jezikom, tako iza godine 1850, u suglasju sa prečast. Ordinarijati, vlasti neposredno školam predstavljenimi, zamjeni u mnogih školah po hrvatskih krajevih talijanski hrvatskim jezikom. Oslanjala se u tom ne o koju molbenicu sa nekoliko podpisah i križevah nego o crkveno propoviedanje, tako, da gdje se propoviedalo hrvatski i škola imala je biti hrvatska, a gdje talijanski i škola takodjer je imala biti talijanska. — Trajalo to do godine 1870, kad bi usljed novih zakonah i usljed žive i žestoke agitacije iztisnut hrvatski jezik iz školah po hrvatskih krajevih i uveden talijanski.

Danas c. kr. školsko zemaljsko vieće vidi, da na taj način nemože škola napredovati, jer temelj svakoj obuki jest, da djak razumi učitelja — vidi, da su tim pogažena prva načela pedagogije, vidi, da su povriedjena prava Hrvatah, njima temeljnimi državnimi zakoni zajamčena, te hoće, pače mora da kroji pravo Hrvatom, kako ga je negda Talijanom krojila.

Nego kadgod se c. kr. visoko zem. Vieće izkaže pravednim jednom ili drugom hrvatskom mjestu te hoće, da uvede u školu hrvatski kao nastavni jezik, odmah se digne prašina, grakne se na hrvatsku propagandu, na pohrvaćenje škole, koju polazi sama hrvatska djeca, i to sa one strane, gdje se je negda slavilo, kad se je njihovim pravednim narodnim željam zadovoljivalo.

Nit im je to dosta, nego još nastoje na izmude od golih Hrvatah predstavke proti višim otčinskim i pravednim odredbam, predstavke, koje su samo podpisanim na štetu, jer svaki početni nauk mora da je u materinskom jeziku podieljen a kašnje lasno je naučiti i drugi jezik.

Na prvi mah rekao bi čovjek, nije moguće, da jedan puk moli, nek mu se materinski jezik iz škole izključi; ali žalibože tako jest. Ipak to nije nikakvo čudo za onoga, koj dobro poznaje odnošaje naših Hrvatah u nekih krajevih Istre. Kažu njim, kako to i u samih predstavkah Marčanah i Karničanah čitamo: vaše je diete naučilo hrvatski od majke — njemu je potreban talijanski jezik za poslove, koje će imati u gradu ili kod oblastih, pa zato nije vam potrebna hrvatska nego talijanska škola, Prosti puk nezna što je škola, pa ne sluteć varke, podpiše ili podkriža, koju mu god molbu pokažeš.

Sama je većina odbora danas svojim glasom u podnešenom zaključku ožigosala takov postupak proglasivši načelo, da Hrvati moraju imati u školi hrvatsku obuku a Talijani talijansku.

Prije, nego li se izjavim o podnešenom zaključku, red mi je, da nešto opazim predstavkam podpisanim od nekoliko občinarah petero spomenutih občinah — velju od nekoliko občinarah, a ne od občinskih zastupstvah.

(*Sliedit će*).

Cesta Polica-Klana.

Tko je čitao »Našu Slogu« posliednjih godinah, spominjat će se, da je razložena velika korist za iztočnu Istru, koja bi korist došla, da se od Police u Klanu sazida nova ravnija cesta.

O tom su se jur dogovarale okolne gospoštije i občine; dapače znamo, da je občina Klana potrošila i priličnu svotu novca za prvi plan, a sve je zamuknulo radi toga, što je kneževska gospoštija Turn-Taxis baš u to vreme menjala svoje plaćnike i upravitelje.

Za sada spomenuti ćemo samo ovo: Do šumske postaje Police izgrađjene su posve dobre ceste od Čabra i od Snežnika, te je samo potrebita bolja cesta od Police do Klane,* da se iztočni diel Istre spoji sa Ložkom okolicom u Kranjskoj. Ljudi, koji se razumiju u vojničtvo, kažu da bi ova sveza Kranjske s merom morala biti na srcu i vojničkim oblastim.

Čujemo, da je zastupstvo občine Kastavske umolilo komisiju inžinirah iz Trsta i Poreča, da dodju na lice mjesta i da se osvjedoče, kako je grehota od Boga, da narod mora težko vozove voziti po onako pogibeljnoj cesti, kako je cesta od Pake. Narod plaća 8% nameta na izravne poreze i povrh toga cestovinu na Pogledu, a sav prihod te cestovine dolazi baš od vozovah, koji iz šume voze, dakle koji moraju proći onu pogibeljnu cestu.

Koliko čujemo misli občina učiniti ovaj predlog: Cestovinu na Pogledu neka država ili provincija uzme u svoje ruke za 15 do 20 godinah i neka polovicom ili dvemi trećinami prihoda odplaćuje kapital, koj bi se čim prije uložio u gradnju novoga, ravnijega komada ceste od Klane do Gumanca, jer od Gumanca do Police sigurno će sama snežnička gospoštija sagraditi cestu po svojem. Puk težko plaća cestovinu, ali bi sigurno makar i nekoliko povišenu rado plaćao, da je samo cesta bolja, da manje dere orudja, životinje i ljudskoga života. Sigurno je i to, da bi okolne gospoštije rado doprinesle štogod za gradnju te ceste. Mi smo već toliko pritužbah o njej imali, da iskreno pozivamo visoko namjestničtvo i zemaljski odbor. da se po mogućnosti zauzmu za stvar toli potrebitu i toliko željenu od onoga naroda, koji malenimi iznimkami posve točno plaća poreze.

Trščanska izložba.

Pomorski odiel. Prva zgrada što ti se predočuje iza ukusnih paviljonah, gdje poznati Dreher toči svoje pivo a Pitsenen svoju crnu kavu, jest zgrada, što sadržaje predmete pomorske i predmete bosansko-hercegovačke a nosi ime zgrada br. 1.

Pročelje te zgrade jest divno, u najljepšem slogu sagradjeno. Veža, kroz koju ulaziš u samu zgradu ima svod liepimi i visokimi slikami urešen; u njoj su troja vrata a srednja su glavna, koja te vode ravno u pomorski odjel.

Dvorana, koju pomorski odjel zauzimlje, izkićena je sva zastavami; mornarskimi znameni. Tuj u se visoko diže električni svjetionik. Naši čitatelji su bez dvojbe već više puta čitali o električnom svjetlu a mnogi su ga već i sami vidjeli. Na dugo bi se razlegnuo ovaj naš površni pregled, da bi stali tumačiti što je to električno svjetlo i koliko se raznih sustavah električnih svjetiljakah izumilo; samo ćemo napomenuti, da su se ove stale već svukuda uvadjati: i u mornarici i u dućanih, i u kazalištih, a neće mnogo proći, da ćemo vidjeti i ciele gradove električno razsvjetljene. Njimi je razsvetljena u večer i ovdješnja izložba, te kad stupiš u nju, da se naužiješ večernjega hlada i riedke kapljice, čini ti se da deset mjesečinah sip'je svoje svjetlo na izloženo šetalište.

Električni se svjetionik diže na sriedi a po stranah poredani su razni predmeti. Tuj vidiš kormilo za parobrode, nekoliko kalupah različnih ladjah, parobrodah, primjerak korvete »Prundsberg«, a medju svimi svakako odlikuje se primjerak oklopnjače »Albrecht«, koja je pred izložbom usidrena bila. Taj primjerak pokazuje ti prosječno cieli ustroj toga carskoga broda.

Pomorska akademija u Trstu izložila je primjerke raznih ladjah, što plove jadranskim morem. Primjerci su to zanimivi ne samo za onoga, kaj nije našega mora vidio, nego i za nas, koji se u njem svaki ljetni dan kupljemo.

Vrlo je bogata sbirka, što ju je izložila c. kr. središnja pomorska oblast. Tu ima nacrtah, knjigah, zemljovidah čak od godine 1796, primjerakah, pa množina pomorskih spravah i strojevah a što će najviše zanimati svakog po-jetitelja jest sbirka svakovrstnih ribah, školjkah, koralah, spužvah i podmorskih biljnah. U malenom vidit ćeš sve što se miče i što raste u tom našem divnom jadranskom moru. Naći ćeš sve sprave za lov i za umjetnu gojitbu ribah, fotografične slike i nošnje raznih prebivalacah i ribarah na obali jadranskog mora. Red nam je, da zbilja budemo zahvalni pomorskoj oblasti za toli liepu i bogatu sbirku.

I c. kr. ratna mornarica u Pulju izložila je više novih i liepih pomorskih spravah, koji nam dokazuju očiti napredak na pomorskom polju.

Osim tih javnih oblastih i zavodah izkazali su se također mnogi posebnici; gosp. Ivančić iz Lošinja izložio je krasan primjerak velike ladje, g. Račić iz Pulja nov električni stroj za očišenje na ladji, gosp. Elchler iz Beča pomični parni kotao za izsisanje vode iz mora, a mnogi drugi izložili su platno, konopah drvlja za ladje itd.

Kad čovjek dodje do posljednjeg predmeta još će se jedan put ogledati, da jednim okom shvati svu tu množinu predmetah, a, vjerujte mi, težko će mu biti raztati se.

Bosna i Hercegovina. Pod istim krovom gdje i pomorski a jednim dašćanim pretincem odieljen nalazi se i bosansko-hercegovački odjel. Iz jednoga prelazi se neposredno u drugi. Prije nego čovjek stupi u ovaj odjel mora znati, da polazi izložbu zemlje, koja je stoljeća čamila pod turskim kopitom. Neka dakle, ako hoće biti pravedan, ne traži ovdje obrta na onom stepenu razvitka, na kojem ga vidimo u drugih zemljan austrijskih.

Stupivši u odjel te tako zvane »Nove Austrije« prvo što ti se oku namiče jest staklen ormar, u kojem su poredani klinovi Bošnjakah u svojoj krasnoj odori. Uresi i kraj sjeća te na hrvatski paviljon, a mi bogme, bosansko-hercegovačku izložbu nit ne smatramo drugače, nego kao nastavak hrvatske izložbe. Ta jedna nam je majka, jedno nam je ime, jedan nam je jezik! Osim odjećah ima i drugih raznih tkaninah i vezivah. Sve pokazuje još narodni nepokvareni ukus i riedku vještinu u vezivu. Bošnjakinje su zbilja vrstne vezilice; mora da su i liepe!

Uz ostjeće vriedno je odmah spomenuti i radnje u zlatu i srebru. One su toli vješto izradjene, da njim se i vještaci u tom poslu čude. Osobito se ističe filigran ili srebro i zlato na sitno radjeno. Rekao bi čovjek, to su konci prepleteni, ali toli skladno, toli ukusno, da jih se ne može nagledati. Težko da će Bošnjaci štogod od tih radnjah sobom kući ponesti, sviet se za njimi jagmi.

Kod tih dvaju obrtah razvit je prilično i jedan treći, a to je kraznarstvo. Osobito su liepe konjske oprave ilitl hamovi. Tuj idu braća Bošnjaci ruku u ruku sa braćom u Banovini.

Ali, kako rekoh, Bosna nije obrtna zemlja, pa ne valja u njoj tražiti u velike razvita obrta; ona je zemlja obilato naravlju obdarena a njezina je sbirka naravnih produktah, surovinah silna bogata. U njoj su zastupane malne sve rude i bakar, i zlato, srebro, željezo, antimon i olovo i... tko bi sve nabrojio. Nema dvojbe, da će rudarstvo biti za Bosnu jedno od prvih vrelah bogatstva, ali treba za to cestah, željeznicah i poduzetnikah sa novci. I toga će nam vrieme donieti. Vrlo je liepa izložba poljodjelskih plodovah. Vidiš tu svakovrstnog žita i voća, a osobiti ovog posljednjeg. Tko ne pozna bosanskih šljivah? I one su ovdje vriedno zastupane. Hercegovina je izložila vina, koja su ukusom i bojom slična dalmatinskim. I kožu u raznih čelverouhih i dvonožnih stanovnikah bosanskih šumah ima liep broj. Radnje u drvu nisu baš najvrstnije, a malo će nas zanimati i razni primjerci kućah i džamijah.

Znatiželjno će posjetitelj pregledavati izložbu školskih predmetah, pa će se sbilja i veselit. Dječak, koj je prije godine 1878 učio na izust samo ulomke iz čitapa, iliti iz turskoga svetoga pisma, sad ti piše i uči kako svaki trščanski sin. Samo da ga nebi mučili i mutili mu bistru glavicu tobože »kulturnim« njemačkim jezikom. To je biljka, koja se bosan-kog tla ne hvala kako ni istarskog. Ona niče i uspieva samo onamo gore, na ledenom sjeveru.

Skupna ova izložba bosansko-hercegovačka ugodno se dojima svakoga posjetitelja i daje mu dosto jasnu sliku te Evropi nepoznate ali bogate zemlje. Nju nez dvojbe čeka liepa budućnost, samo treba, da njoj se dade ljudih vrstnih i željnih joj koristiti. ljudih, koji razume i poznaju narod i njegove potrebe.

DOPISI.

Iz otoka Cresa.

Katastrofa od groma na Cresu).* — Putujući po otocih našega Kvarnera dospjeh u nedelju na Beli na otoku Cresu.

Ovdje sam zatekao preč gospod kanonika Bolmarčića iz Krka, koji se spremaše sa mjestnim kapelanom g. N. Gregom, da sledećeg dana posjete Dragozetiće, selo udaljeno po prilici 2 sata hoda gdje je u noći od 20 pr. mjeseca grom udario u župnu crkvu nanio velike štete. Ja sam se rado pridružio toj gospodi, nadajući se, da neće biti bez koristi po moja študija. Tako se uputismo sva trojica na konjih po brdovitih, pećinastih, često prirodno-divljin ali uvjek zanimivih predjelih put Dragozetićah, koji leže na protivnoj strani Cresa, na spustu gorskom nad obalom nasuprot labinskom kraju Istre. Ovdje nas srdačno dočeka župnik g. Mate Rossi, koji nas odmah povede u crkvu, radi koje ije poglavito poduzeta ova eskurzija.

Crkva je tek nedavno sagradjena, prilična je — kakva već može biti u malenoj i siromašnoj župi, koja broji nešto preko 300 dušah. Dne 20. pr. mjes. zadesi tu siromašnu crkvu strašna katastrofa. Cielih 20 danah vlada uz more neobično ružno vrieme; vjetrovi i more biesne; oluja se za oblom diže. Za cielog mog života nisam čuo tolike grmljavine i orenja gromovah, koliko za to vrieme po otocih i Istri.

U noći dne 20. pr. mj. bila je po Creskom tako strašna oluja, da su ljudi staro i mlado od straha turali glavu pod pokrivala, da nevide i nečuju strahote gromovah i noćne razsviete. U Dragozetićih pade tom prigodom nešto prije ponoći grom u crkvu, i to u sakristiju, koju pretvori u pravi stan pakla.

Sakristija je odieljena zidom od crkve, s kojom ju spajaju samo dvoja vrata. Iza toga zida nalazi se glavni žrtvenik, a grom udari baš u taj zid. Striela probuši nekoliko puta taj zid, ušav ovdje unutar a malo niže van. Glavni žrtvenik ošteti malo, pobaca samo razne predmete na tle, ali u sakristiji počini strahotah. Odmah iza zida stojaše velik ormar, u kom su bila sabranjena svakovrstna svećenička odiela, onda srebrno i zlatno crkveno posudje. Grom spali sasvim ormar i sve što je bilo u njem te od svega nepreosta nego pepeo. Nejzgorše dvie štole, a župnikove cipele ostaše sasvim čitave, što je u istinu nepojmljiv pojav. Onda i ovo: bio je tu stolić, odkojega izgori sve, al osta nedodirnuta gornja daska.

Srebrno i zlatno posudje bje sasvim nagrdjeno te preostaše samo komadi lima. Staklene posudice, u kojih se čuva vino i voda za sv. misu, pretvorene bješe u krutu i nezgrapnu masu, kano da je izašla iz vruće staklenarske peći. — Ja sam ponio sobom za uspomenu komad te neobične mase. Ciela pako sakristija, koja je dosta prostrana a osobito visoka, prikazuje čudnu sliku. Sve stiene, strop i tlo izgledaju kano da su napravljeni od crnog mramora. Kad je u jutro otvorio zvonar vrata, jedva je podjegao od smrdeža, a i sada još neobično zaudara. U samoj sakristiji ima štete preko 2000 for., al valja još uzeti u obzir i to, da je ciela crkva sredinom krova popucala. Prošle nedjelje nije mogao župnik ni misiti, a kad je puk došao u crkvu, stao je na sav glas plakati. —

Kad smo mi razgledavali crkvu, išli su seljaci za nama, a u očima sievahu im se suze.

To valja-vidjeti. Nije ni čudo. To je vrlo siromašan kraj; puk je uz najveće žrtve sagradio crkvu, a sada je skoro uništena. Patronat crkve ima občina grada Cresa, na koju se je župnik obratio, al do sada nije još izašlana ni komisija. Tko ima sredstvah, a čuti u sebi hrvatske ljubavi, neka pomogne siromašnoj dragozetićkoj župi napraviti će zadužbinu a steći će zahvalnost tog vriednog al zapuštenog hrvatskog puka, (obratiti se na župnika g. M. Rossia u Dragozetićih, Cres-Cherso).

Vidio sam dosta sličnih pojavah, ali ovakvog, nikada. Nisam prirodoslovac, ali neznam, jeli bi tko mogao raztumačiti pojave u Dragozetićim; čini se, da se je tu grom šalio i pogravao, probušujući sad ovdje, sad onuje stienu. Za mene je to bio svakako čudan prizor. U ostalom udarci groma nisu u gorskim predjelih Cresa ništa neobična, samo što su veće katastrofe vrlo redke.

Naš izlet uza sav taj prizor prošao je vrlo ugodno. Moje znanstvene bilježke postale su iz Dragozetićih obilnije, a naužio sam se i hrvatskoga gostoljubija i riedkih prirodnih krasotah.

Na otoku Cresu. **J. M.**

*) Osobito preporučamo ovaj za posliednji broj zakasnieli dopis, neka svaki rodoljub učini svoju za one nevoljne župljane, koji su ovom nesgodom skoro bez crkve ostali.

Uredničtvo.

S Baške, *na svrhi septembra 1882.*

Nedvojbeno je da nam je kišovito vrleme u doba trgatbe (berbe) ljetos velike štete nanielo. All kamo sreće, da bi se tim sve zlo svršilo! Rieč je u puku, da kad jedna nesreća stigne čovjeka, da sama nedodje. A tako i je. Za kišovitim vremenom u doba trgatbe zaredale i poplavice. Od tin se crne viesti razniele na široko i daleko, ali neznam, jeli si je tko brige duo da oglasi nesreću koja je ovo trgovište zadesila ob noć 20 pr. m.: Može se reći, da periodične poplave nastaju svake druge godine, pošto se ima k onoj, koja bje oglašena u cienjenoj N. Sl. g. 1880. br. 22., pribrojiti i ovogodišnju, koja onu svestrano nadmašuje, jere ne samo, da je riečina polje poplavila i opustošila, pa i most, netom dogradjen »Na Goričicah«, o kom je rieč u rečenom dopisu, do temelja razorila, tako da je uzalud tražiti kamenje istoga, nego je i nsried trgovišta, buduć potočići nabreknuli, prodrla u dućane i konobe, trgovcem robu nakvasila, ulje jim iz kamenicah izplivalo, bačve sa vinom i moštom izprevrnula, pa i iste ulice, po kojih se je do tri stope voda visoka silom u more izlievala, izrovala na način, da ti je i trieznomu danju pomnjivo paziti, gdje da nogom staneš i što je za čudo, da je ogromno kamenje, koje jedva zdrave mišice više težakah svladati mogu, sobom kotrljala, pa stranom ulice zatrpala, a stranom ga na obali morskoj stovarila, a napose uz brodarnicu kraj luke toliko ga nagomilala, da je viša sada ista gomila nego li jarbol ovomjestnih brodovah. Neznamo dali su naši oci naši kakve mjere već poduzeli, da ublaže našu nevolju te umolili vladu, da dade izvršiti štetu, da dotični krugovi uvide, kako naše njive nemogu biti I. reda a najmanje one pri riečini, kamoli »uzor« njivo I. reda (fondi modello).

Pazite dakle, da vaši občinski oci uvjek vrše savjestno svoju dužnost, dobrostanje puka mora jim biti najveća briga, pa ako neodgovaraju svojoj zadaći, to vi onda u buduće birajte onakve, za koje znate, da jim vaše dobro na sreu leži.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. októbra 1882.

Najvažniji čin, koji se je ovih zadnjih petnajst danah izveo, jest sankcija preinačenoga izbornoga reda za car. vieće. Već su ustavovierci dvojili, dali će taj zakon ikad stupit u kriepost, kad eto potvrdio je car taj zakon na svoj imendan dne 4. oktobra. Kod nas neće biti velikih promjenah nego što će u gradovih imati pravo izbora i oni, koji neplaćaju nego 5 for. davka. Tim će puk dobit sve veća prava kod javnih stvarih. U Českoj veliki posjed bit će razdieljen na više izbornih tielah a ne kako dosada samo jedno tielo, gdje je uspjeh uvjek odvisio od njekoliko glasovah. Sasvim je naravno, da sada i pojedini sabori predlažu, da se promjeni izborni red za pokrajinske sabore, jer što vriedi za veće, moralo bi valjat i za niže. Galički je sabor zaključio, da se pozove vlada, neka donese shodne promjene za državni školski pučki zakon, koji da neodgovara odnošajem pojedinih pokrajinah. U našem Primorju kako i prije, mi nevidimo, da bi se što na našu okrenulo, znaju da su Hrvati i u obće svi Slaveni donjekle strpljivi.

Naša braća u Hrvatskoj imaju sada težke dane, Magjari jim nedaju, da jednom odahnu, neprestano jih napastuju. O toj blaženoj granici toliko se već obećavalo, da će se odmah sdružit i pripojit te da će konačno uživat ustavna prava, kad sada uz sve zadane rieči još se traži od Hrvatah, da štogod popuste, žele li vidit svoju braću iz granice u saboru. Nego i popuščivanju imade granicah, gdje se radi o časti i ugledu naroda tu nevalja natrag, nemogu ni granice utamanit. Traži se od Hrvatske, da dade svoju privolu, da neće moći razpravljati proračuna za krajinu, dok se nagodba medju Magjari neobnovi. Čemu nam onda ustavnost? Mi se nadamo, da će Hrvati znati sačuvati svoje ugled i dostojanstvo.

Europa a osobito Austrija gledala je kako je pred 15 danah cmogorski knez putovao u Rusku, bio ondje izvanredno srdačno dočekan a to nije svim pravo. Bugarski knez sastao se je s rumunjskim kraljem a ovih danah imaju se sastati u Ruščuku srbski kralj i bugarski knez. Reć bi, da se stvara njekakva sloga izmedju balkanskih knezovah.

Ministar-predsjednik Italije Depretis izrekao je u Stradelli svoj izborni govor, gdje se je izrazio o političkom stanju Italije. Moramo pripoznati, da znaju Talijani svojimi govori umiriti susjedne državе. Sve novine izrazuju se povoljno o Italiji, jer je Depretis svojim govorom utišao svako nesporazumljenje.

Luca i Mara.

L. Maro kuma, ča bi reć da niste još krstili vašega otročića, vi se već stnjete a on je još abrej. Kuma ča vas ni Boga strah.

M. Draga Luca pustite me, da ja brgeši nosim to bimo već bili odkada storili, al moj Jurina se j' neć va glavu zabil i neće ter neće da krsti, zato da ga je strah da bi ga za Talijana zapisali.

L. Kako za Talijana? Zač pak to?

M. Zač da je ordin prišal da vaja da i popi pišu va svoji libri naša imena kako su jih pisali Benečići, ki hrvatski nisu znali lego jist.

L. To smirom i moj Franina neć predika vavek za neki palagraf devetnajsti, da bi se moral neken ter neken malo raztumačit, zač da bi reć da ga nikako nemoru pravo razumet.

M. I moj Jure ja, neć već više dan se po kuće hodi i sam sobun govori za neki paliglav devetnajst po kem da bi se njihov sin moral »Jurinić« pisat a ne »Giurinich« kako šiora Istra piše.

L. A pak draga vi, ča van je zato neka ga pišu kako te, kada bude sam znal pisat, će se pisat kako bude on otel a ne kako će drugi, ki nas videt nemoru.

M. Za ljubav božju da vas moj Jure čuje tako govorit! On bi vas treda zadavil.

L. Ju mane zač kuma?

M. Zač? zač on vavek predika, da ako bude njihov sin zrasal »Giurinich« da te ga neki Beletisti postat va fabriku od bombe i petardi, a ako bude »Jurinić« da te od njega bižat kako bog nas očuva, od .... To je viste!

L. Da bi take ne, kako će moj strah još sve to veći bit ako budemo tako naprvo šli. — Bog s vami kuma, moram poć, zač mi deca plaču.

Franina i Jurina.

Fr. Cink, cink, cink...

Ju. Ča brojiš evancike?

Fr. Aj ne ja, nego neki drugi, puli keh kupuju Kranjci vino.

Ju. Da nisu to šarenjaki?

Fr. Tako da bi nè!

Ju. Pak ča se razumiju? Ter šarenjaci da neznaju leh talijanski.

Fr. I joh! kako lepo govore s Kranjci kad pridu. Ta put ni niš čut: Fora i Cranzi! nego govore lepo po hrvatski i kranjski s njimi.

Ju. Viš zlodeja, ki bi to rekal!

Različite viesti.

Ministri *Pino* i *Falkenhayn* proputovali su do sada zapuščenu zemlju Dalmaciju, da se svojima očima osviedoče o odnošajih te pokrajine. Ministar poljodeljstva grof Falkenhayn obušao je sve krajeve i mjesta te će sada predlagati u Beču, da se što i za tu zemlju učini. Ovaj ministar bio je svugdje jako liepo sprijet a pučanstvo ga je još radje vollio, jer je s njim hrvatski razgovarao.

Ministar *Dr. Pražak* postao je barun, pred pol godine donio je željeznu krunu prvoga reda i imenovan pravim tajnim savjetnikom Nj. Veličanstva.

Gosp. Andrija Mohorovičić, Hrvat iz Voloskoga bje ovih danah od hrvatske vlade imenovan pravim učiteljem na bakarskoj hrv. nautičkoj školi. — Našemu prijatelju od srdca čestitamo.

Jelačići, koji su se prije nalazili u posadi u Pulju, došli su sa svojom glasovitom glasbom na Rieku. Vojnici te regimente rekrutiraju se iz blvše ličke i otočke regimente te gorskoga kotara. Glasba dula je već na Rieci njekoliko koncertah, koji su bili sa uzhitom pozdravljeni.

Opet bombe, Pod ovim naslovom javili smo zadnji put, kako je uhvaćen u mjestu Ronchi vojnički bjegunac *Oberdank*, koji je htio sa bombami u Trst. Što smo spomenuli, da će biti predan vojničkomu sudu, obistinilo se je, već sjedi u vojničkih zatvorih odjeven na vojničku. Došlo se u trag i njegovom drugu, koji je utekao na dobu iz Ronchi pa su ga ulovili blizu Florencije u Italiji. Zove se *Demetrio Ragosa* rodom iz Bujah u Istri, po zanatu apoteker i kemiker. Na njega pada sumlja, da je i bombe sam pravio. Doveden je u Udine te se čeka, da ga Italija preda Austriji, ako se dokaže, da nije samo radi političnog zločina okrivljen.

Svečanost na moru. Zadnji dan posliednjega mjeseca bila je pomorska razsvieta sa bengaličkimi vatrami u zalievu blizu tršćanske izložbe. Taj dan padala je petstogodišnjica izdanja diplome, kojom se podaje Trst pod zaštitu habsburške kuće. Te večeri dogodila se nesreća. Na razsvietljenom parobrodu, gdje je bila vojnička glasba nadvojvode Leopolda, eksplodirala je — kako vele — mužara (muskul) priredjena za bengaličke rakete te tim ostadoše težko ranjena dva k glasbi pripadajuća rodom iz Češke, drugoga dana odpilili su jednomu nogu a drugi će ju možda sačuvati. I radi ovoga je povedena iztraga, koja će razjasnit stvar, jer su mnoge novine donielo glas, da je bila bačena bomba.

Kastav, 4. oktobra. — Zabava čitaonice dne 2. o. mj. izpala je sjajno. Igralo se: »Novci za diplomu« i šala »Dužjevna noć« u domaćem dialektu. Ohoje izvedeno na obćenito zadovoljstvo. Gospoda Vlah R., Brozović A. nelmaju premca, a ostali glumci (učitelji Buheša i Vlah te mladi pripravnd Jelušić) bili su ove večeri osobito dobri. — Poslje predstavah bijaše malo plesa, pak kratka tombola, te iza nje opet ples i prijateljska zabava do zore. — Gostih bijaše iz Rieke, Voloskoga, Lovrana Mošćenican, Veprinca, Vrbnika toliko, da je uz domaće dvorana bila dubkom puna. — Novčani uspjeh posve je dobar, te će i naša »bratovščina« opeta dobiti malen darak za uboge učenike. Veselo je pomisliti i kako čitaonica kastavska znade složiti »ugodno sa koristnim« te Kastavci »svojimi čednimi zabavami doziduje [illegible] do kamena na palaču naroda.

Praznoverje nije još na žalost izkorenjeno kod našega naroda kao što to pokazuje glavna razprava obdržavana kod ovdašnjega zemaljskoga suda dne 13. t. mjeseca. Na obtuženičkoj klupi sjede: Franković Ivan pok. Antuna, 60 god. star; Jan Giačić Paskval pok. Andra nazvan Rošić, 59 god. star posjednik i zastupnik na občinskom vieću na Voloskom; Benčić Anton od Ivana, 38 god. star, obtuženi polag §. 306 kaz. zakona, što su oskvrnuli i zlostavili lješinu pok. Ivana Varljena na groblju u Opatiji. Na 16. julija donielo se mrtvo tielo pokojnikovo na groblje, da se zakopa, kad su sledećega dana došli gorespomenuti Giačić i Benčić to nagovorili Frankovića, koje je grobove kopao, da zabije jedan veliki čavao u usta a po jednoga u svaku petu pokojnikove lješine, jer da je pokojnik bio kudlak(!), pa da nedovije više na svet sisati ljude i donašati nesreću, mora se to učiniti, za to djelo mu obećaju 1 for.! Franković zbilja učini tako i još prereže sgliežnja pod kojenom te okrene na trbuh mrtvaca u škrinji. Stvar nije ostala tajnom, sud je poveo iztragu, a na glavnoj razpravi odsudjen je Giačić Paskval na tri mjeseca, Franković i Benčić na 2 mjeseca težka i pooštrena zatvora. — Da se ovaj čin sbio gdje med Indijanci, jedva bi ga vjerovati mogli, a to se je dogodilo u Opatiji blizu Voloskoga, u mjestu, gdje se sada misli podići kupališta! — Ljudi iz Opatije i bližnjih mjestah ipak idu po svietu, skoro svi su mornari, pak još vjeruju u te žalostne čarobije, ne samo vjeruju nego evo nam primjera, gdje oskvrnjuju mrtvo tielo jednoga starca, kojega oni za njekakvog kudlaka drže! Kad ćemo se razsvietlit, jeli ćemo uz takve nazore moći napredovati? Doba bi bilo da se iztrebe iz naroda svakojaka praznoverja, jer evo imaju i sramotnih posliedicah.

Izpravak. U broju 18. našega lista tiskasmo u talijanskom jeziku pisani izpravak iz Tinjana koji bi bio imao izpraviti njekoje točke u dopisu donešenom iz istoga mjesta u 17. našem broju. — Podpisan je njeki gosp. Antonio Depiera, privi ravnatelj ondešnjeg društva »Gabinetto di lettura«, pa prem bi bili mogli mirnom dušom preći preko onoga na »dnevni red«, i ako se je spomenuti gospodin posve jednostavno pozvao na §. 19. tiskovnog zakona, to ipak tiskasmo onu tobožnju retifiku kano kakav curiosum, jer o tom, da nije ono bio nikakav »izpravak«, osvjedočili su se najlagje naši čitatelji. U dopisu iz Tinjana stoji doslovce: »Po svršetku puk povedoše naši kulturonosci rečenog gospodina u njihov »gabinetto di lettura«, gdje su dobrimi hotiljani zasmočili liepu talijansku prodiku ill na talijansku: Alla fine i nostri portatori di civiltà condussero il prefato signore nel *loro* gabinetto di lettura dove con delle buone bottiglie condirono la bella predica italiana«. A »rettifica« na hrvatskih prevedena glasi: »Nije istina da su »naši kulturonosci rečenog gospodina udioničitovali kod banketa priredjena na čast gosp. Zotti-u putujućemu učitelju poljodelstva u dvorani ovdešnjega »gabinetto di lettura«, već sami članovi istoga društva, dakle sasma druge osobe od onih naznačenih u spomenutom dopisu. — Ovdje spominjemo samo da će dakle »kulturonosci« reći u talijanskom »portatore« *ili ako hočete* »apportatore di civiltà«, di coltura, a u njemačkom »kulturtragere« a tko su u Istri ti »portatori di civiltà« rekli su nam već stoput oni isti, koji evo ovim prosvjedovaše proti imenu, koje su si sami nadjenuli. — Vidit je dakle iz ovoga da je gosp. *primo* (koliko ih je?) Direttore ovog puta pogodio baš kao prstom u oko ili kako bi Talijani rekli »la preso un bel granchio a secco« sa svojim izpravkom..... Konačno još dodajemo da kad bi ona »rettifica« jasnija bila, najme bolje stilizirana, mi bi možda mogli strar drugčije tumačit, al onako nejasna kako je, moradosmo odgovoriti kako gori.

Nove forintače. Na 6. tek. mjeseca počelo se je izdavati nove državne note od 1 for. Što se tiče veličine, te su skoro tako velike kao i stare, malo su manje, koje su sličene petačam i desetačam. Na jednoj je strani njemački, na drugoj magjarski tekst. Nove forintače nemaju državnoga grba. Sada kolajuće forintače od god. 1866 pobirat će država natrag, svaka kasa primat će jih za platež do 30. septembra 1883. Od 1. oktobra 1883 do 30. septembra 1884 primat će jih samo centralna kasa u Beču a kasnije moć će se samo promjenit na zahtjev strankah do njeke stanovite dobe.

Organizacija vojske. Sad se je uredjenje pojedinih četah u vojsci sasvim preinačilo. Svaka zemlja imat će svoje regimente, koji će ostati ponajviše u zemlji. Regimenta Weber br. 22 sastojat će od samih Dalmatinacah, za cielo Primorje ustrojena je nova regimenta br. 97, koja će imat za sada svoj štop u Pulju. Sve reservne regimente su ukinute a ustrojeno novih 22 pjesačkih regimenatah tako da jih je sada 102.

Zašto žene nelmaju brkovah? »Kentucky State Journal« rieši je dosjetkom pitanje, zašto ženam nerastu brkovi, premda se mnogoj crnki pokazuju liepi maljušni brčići. »Ustne se neprestano miču« — veli pomenuti list. »Vječna konverzacija — u nižih razredih se to zove brbljanjem — te neprestano smieškanje čini, da je osobito gornja ustna u neprestanom micanju, a po tom naravski da gornja ustna neima mira, da na njoj porastu dlake«.

Iz kinezkoga službenoga lista. »Pekinžki Viestnik« od 14. srpnja piše doslovce: »Iza suše od nekoliko tjedanah pala je jučer kiša nad gradom i okolicom. Sve se je oporavilo i svaki se je pitao, komu se treba zahvaliti za ovaj nebeski dar. Kako nam se javlja nije nitko drugi, nego naš uzvišeni gospodar i vladar komu imamo zahvaliti za ovu kišu. Jučer u jutro je naime zapoviedio, da se priprave njegova svetkovna nosila, jer da se kani pomoliti u hramu boga kiše i sniega, da izmoli svojoj državi kišu. Jedva što je kleknuo pred bogom i počeo moliti, otvoriše se nebesa i na zemlju pade izdašna kiša. Slučaj ovaj dokazuje jasno, kako je naš car i gospodar obljubljen kod bogovah i kako ovi izpunjuju svaku i najmanju njegovu želju!

Književne viesti.

Nakladom E. Mučnjaka u Zagrebu izdane su »*Hrvatske Pisanke*« za narodne škole. Te krasne pisanke (teke) odlikuju se dobrim i čvrstim papirom kao i osobito liepo izvedenimi krasopisnimi primjerci, stoji samo 3 novč. Svaka ima 8 listovah, na svakom listu su primjerci. Naručbine obavlja uz gotov novac nakladnik E. Mučnjak u Zagrebu. Osvedočiv se o dobroti i praktičnosti na ogled nam poslanih pisankah mi je s naše strane toplo preporučamo našim pučkim školam za porabu.

Hrvatska biblioteka. Dobili smo od knjižare Lav. Hartmana u Zagrebu poziv na predplatu na »Hrvatsku biblioteku

sbirku domaćih i stranih pjesničkih proizvodah to novih to starih, kojih se već nemože u knjižarah dobiti. Biti će to sbirka po načinu francezke »Bibliothequé nationale« i njemačke »Universal-Bibliothek« a obuhvaćati će sve origalne proizvode na polju dramatike, novelistike i poučne literature te osim toga prevode englezke, francezke, ruske, talijanske, njemačke i poljske literature. »Hrvatska biblioteka« izlaziti će u svezih u šestnajstini arka u početku do petoga svezka mjesečno po jedanput, kasnije dvaput, svaka svezka imat će 64 strane a stojati će samo *15 novč.* Prvi svezak dobit će svaki koji se želi osvjedočiti o vrstnoći i sadržaju toga djela, ako pošalje 15 novč. ili u listovnih biljegah (markah) ili pako poštarskom naputnicom. Koji se predbroji na 5 ili 10 svezakah, neka pošalje 75 novč. ili odnosno *f.* 1.50 poštarskom naputnicom, pa će knjige franco dobiti.

Ovaj podhvat po hrvatsku knjigu zaslužne knjižare Lav. Hartmana mi nemožemo nego svrsedno preporučiti, jer će najlajpe na ovaj način hrvatska knjiga iztisnuti tuđju u Hrvatskoj a Hrvati će se moći upoznati za malen novac sa najljepšimi proizvodi koli hrvatske toli literature ostalih narodah. Mi »Hrvatsku biblioteku« osobito preporučamo našim svećenikom i učiteljem, da ju šire med zreliju djecu i med naše djevojke, koje će se na ovaj način polahke upoznati s hrvatskim jezikom i služiti njim za naobraznu. Predplata se šilje: *»Knjižara Lav. Hartmana*, duga ulica 12, Zagreb.

O Poslanicama u dubrovniko-dalmatinskoj periodi hrvatske literature. Ovako se gore razprava napisana od našega zemljaka iz Dubašnice na otoku Krku *g. Ivana Milčetića*, profesora na kr. višoj gimnaziji u Varaždinu i tiskana u školskom programu iste gimnazije za god. 188¹/₂. Polag rimskih klasičkih pjesnikah pisali su i naši stari Dubrovčani poslanice u stihovih te jih je pisac uvrstio med prigodne pjesme. Te su poslanice bile namienjene uzkom krugu prijateljah, nu odavle su se širile dalje i dalje, dok nisu postale općim dobrom naroda. Razprava pokazuje, kako je pisac dobro proučio dubrovačku literaturu je nam ovdje razavietlio pojedinu granu staroga našega pjesničtva. — Preporučutemo tim više ovo djelo, koje je i naposo otisnuto u brošuri te stoji 40 novčićah, budući je čisti dohodak namienjen »bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri«.

Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih u pogledu narodnom, vjerskom, umnom, gradjanskom i gospodarskom. Napisao *Ivan Antunović*. U Beču 1882. Izdaje i razdieljiva pisac. Pod gornjim naslovom izdao je velezasluźni svećenik katoličke nadbiskupije i naslovni biskup u Kaloči kulturno historičko djelo o prošlosti Bunjevacah i Šokacah (ovako se zovu dva ogranka hrvatskoga naroda raztrešena po cieloj južnoj Ugarskoj), kojemu je plemenita misao upoznati narod sa svojom prošlošću navišćajuć mu bolju budućnost i to u slogi jednokrvne braće, koju je razdvojila pakost neprijateljan. Vrli pisac shvaćajuć važnost prošlosti kaže sam u predgovoru: »Ako nećete da utamanite koji narod, zabašurite, sakrijte mu prošlost, pa ste kinezke bedeme stavili pred njegovu budućnost«. Ciela razprava odiše plemenitom željom za slogom med južnimi Slaveni, koju on smatra neobhodno potrebitom za našu bolju budućnost. — Tko želi to krasno djelo čitati, neka se obrati na pisca.

Svečanost radničkoga društva.

(Konac).

U dva sata poslie podne bijaše zajednički objed u velikoj redutnoj dvorani kazališta »Politeama«, gdje se je sakupilo do 250 odličnih licah. Za stola ravnatelja izabran bi *M. Polić*. Poslie glavnih napitnicah na previšnju obitelj, kumicu i ostale zahvali se predsjednik radničkoga društva *Viktor Dolenc* svim gostovom iz Hrvatske, Kranjske i Goričke, koji nisu štedili ni truda ni napora samo da po tiele veću znamenitost i veći sjaj svečanosti posvete društvenoga barjaka. Zahvalili su se u imenu Hrvatah dva člana »Kola«. Sa strane Slovenacah iz Kranjske i Goričke nazdravljalo i zahvaljivalo se je više njih. Kod objeda svirala je gorička veteranska glasba, pjevalo je društvo »Kolo« i njekoliko pjevačah ljubljanske čitaonice. Osobito omiljeo je svim prisutnim »potpouri« hrvatskih pjesamah točno izveden od članovah »Kola«. Telegramah prispjelo je iz svijuh stranah, liepi broj iz Hrvatske, sama *Virovitica* odposlala jih je šest, izmedju ovih je jan od virovitičkih mladih Hrvaticah.

U bratinskoj slozi i uz veliko oduševljenje za našu bolju budućnost razstadoše se svi zadovoljni oko 4¹/₂ da se opet sastanu o 7 satih u Dreherovom salonu, ako ga tako nazvati smijemo, koji je bio iste večeri u tu svrhu priredjen. Posjetnikah bijaše preko 2000. Koncert započe sviranjem vrstne glasbe hrvatske regimente nadvojvode Leopolda br. 53 i to motivi slavenskih pjesamah. Pjesku nebijaše kraja ni konca. Slovenski i hrvatski pjevači zapjevaju zatim obljubljenu i vele razprostranjenu pjesmu »U boju, a članovi »Kolo« za sebe opet pjesmu »Zivila Hrvatska«. Napetom pozornošću pratilo je občinstvo ljubljanske Sokole, koji su svojom tielovježbom pokazali, da se u svojoj struci savršenosti približavaju. Mješani muški i ženski sbor odpjeva na obće zadovoljstvo »Slovenku«, koja se je morala opetovati. »Kolo« izpjeva još »Tebe zlato« i »Čeznuće za dragom«, na što ga cielo občinstvo opetovanim burnim pljeskom pozdravi, osobito bijaše odlikovan *g. Biesnaut*. Ljubljanski »Sokol« producirao se je još jednom isto tako i tršćanski pjevački sbor, občinstvo velikim oduševljenjem jih izazivalo. Koz cielu večer svirala je vojnička glasba ponajviše slavenske komade, što nije malo doprinielo, da je večer što bolje izpala. Oko 11. ure na večer bijaše ždriebanje sgoditakah, koji su dobitnike još više razveselili. Oko ponoći bijaše koncertu konac a pučkomu plesu početak. Sve se razišlo veselim srcem tim više, što se je sve u najboljem redu i miru ovršilo.

Drugog dana nadošli se gostovi raznoliko zabavište, njeki izletišta parobrodom u Miramar, drugi u izložbu, da ono kratko vrieme, što jim je bilo sudjeno ostati u Trstu, što bolje upotrebe. Ponedeljkom na večer i utorkom u jutro vratiše se u svoje zavičaje sva društva pračena do kolodvora od njekojih odbornikah radničkoga društva.

Ova svečanost uzbudila je pažnju i kod Talijanah, već pišu, da jim je Hanibal pred vratima.

POUKA.

Vrabac.

Smrt vrabcem! posvuda se viče. U Americi i Australiji, i širom naše domovine Hrvatske ori se vika na vrabca: Zator im i smrt! I doista nije bez razloga nastala vika i hajka na vrabca. Vrabac od gotove ljudske muke živi, tovi se i gosti do sita i drage volje. Nema reko bih životinje koja bi toli objestno toliko kvara činila, koliko to čini gospodin vrabac. On kao pravi silnik posvuda se namiešće i šepiri, zabada svoj nos svakamo. Nesmiće on samo svojim kljunom ječam, pšenicu, zob i proju. A jok, njegove su prve črešnje, jagode u bašti i maline, grašak čim počme klicati, već ga kuša, mohunjice slastno iztrebljuje, — a ni grožđa ne pušta u miru; a kukuruz čim se oklasa eto ti njega prvog, da pogledi da li se ozrnio. Kad nema ništa na polju — prigledju ti on izbire, neima li gdje sirca, mesa ili kakova zrnja, nadje ulaz u hambare do žita, a u kukuruźnjacih znade silu klipovah oruljiti, što nepojede to nepojede to potepe. A koli dosaljuje gospodarn medju pilići i ostalom *mladi*nom kad ju hrani, svakomu je znano. Ime nam se u kući nametnuo baš kao kakav gospodar silnik. Dapače je i grozni svadljivac tjera i pudi gdje može koristne ptičice, te ih baš poradi njega najviše nestaje. Kažu doduše zanj da je i koristan, ali čim? ono nekoliko crvah, što ih pobere na drveću i polju, čini kad što da si osla sti nikad nezasitan želudac. — Tako evo tužuju gospodari vrabca posvuda, dapače još i koječim više, te viču: smrt vrabcem! — Bome prijatelji izpovieditl moram da i ja pristajem uz vas. Vrabac se toliko razplodilo u nas, da je postao bičem cieloj zemlji. Zato po njem gospodari, zatirajte ga koliko više možete, uništujte mu gnjezda, vadite jaja, mlade mu davite, stare hvatajte, da se zatre što više moguće. Kolik o ga treba, ostat će ga i onako još uvjek preveć. U Australiji, gdje se u kratko vrieme razplodio, toliko su kivni na vrabca, da se u ime nagradah jur izdalo nekoliko tisućah forintih na njegov zator, tko tamo nekoliko gajah ili glavah vrabčevih sakupi, dobije novčanu nagradu. Isto tako biva u Americi, i tamo se na vrabca silna hajka digla, te ga svagdje progone. — Vrieme je jednom, da se i kod nas u Hrvatskoj uvidi štetnost vrabca, da se progoni i usmrćuje, — čim se više on iztriebi, tim će se više druge ptičice pjevačice oko naših stanovah nastaniti, pak će nam biti veća od njih hasan. Dakle na posao!

G. L.

Izpravak.

U adresi upravljenoj na Njegovo Veličanstvo u Pulju, kako smo ju štampali posledniji put, izpušteno je poslje riečih: »Dobro bi bilo očuvati cielu Šumu za buduća vremena« ovo: *ali nije razložno, da sadašnji narod mnogo trpi zato, da budući neki narodi (generacije) budu živili laglje*«. Tako ciela stvar dobije pravo značenje.

Uredničtvo.

Zahvalnica.

Vještini g. Ljudevita Dukić-a iz Matuljah obćine Kastva moram pripisati, da je moja kuća br. 183 umjetno s temelja popravljena, s dodatci poljepšana i drugo umjetno primarediena, a šterna u svakom obziru majstorski sagradjena. Njemu moram biti zahvalan, što je veoma marljivo radio, te svimi silami nastojao, da bude sve toli najboljim materijalom zidano, koli da se sve što koristnije uporabi. A najviše sam mu haran zato, što je sav svoj trud uložio u to, da bude sgrada čvrsto sagradjena te tako rekuć uvjekovječena.

Zato se smatram dužnim rečenomu gospodinu izrazit svoju zahvalnost, te preporučiti ga štovanomu občinstvu toli obzirom na njegovu zidarsku vještinu koli na sviestno i točno vršenje pogodbe nadzidarskog poduzeća.

Volosko, dne 11. listopada 1882.

Vittorio Tomičić,
pomorski kapetan.

Trgovačka tvrdka

G. Milesić

u Trstu

šilje uz poštarsko pouzeće u manjih pošiljkah (balican) po 4¹/₂ kilogr. prosto od carine i vozarine u sve krajeve austro-ugarske države uz sliedeće cienе na debelo:

Kava
- Ceylon plant. najfiniju vrst . . . 1 kl. f. 1.70
- » biser (perla) narav. zeleno » » » 1.95
- Manila » blieđo, jako fina . . » » » 1.60
- Kuba debelu zrnatu najfiniju vrst » » » 1.75
- S. Domingo . . . . . » » » 1.45
- Java najfiniju zelenu . . . . . » » » 1.42
- Zlata Java (liepo rumenu) . . . » » » 1.54
- Santos najfiniju, zelenu . . . . . » » » 1.36
- Rio izabrano . . . . . » » » 1.30

Riž stolni najfinlji . . . . . » » » —.40
» Rangoon I. vrsti . . . . . » » » —.31
Stolno ulje fran. u kositerni h posudah » » » 1.23
» » Monte S. Ang. talj. . . » » 1.15
Makaroni pravi napuljski u zabojih » » » —.56

Odpošilje nadalje svakovrstne začinbe, južno sadje, francuzki žafran, najfiniju čokoladu, svakovrstnih slusticah uz najniže cienе.

Na zahtiev šilje franko takodjer obširan cienik.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Listnica.

P. n. g, Permé Simon u Gorazdi: Namireno do konca tek. godine. Kirac Jakov u Medolinu: Takodjer. M. A. u Loparu: Točno.

Prostor lista nije nam dopustio, da tiskamo svih dopisah i priposlanih, zato neka se gospoda uztrpe, doć će na red.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 15. Oktobra 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.59	9.45¹/₂	11.86	77.90	—	—
17	—	—	—	—	—	—
18	5.60	9.46¹/₂	—	76.85	—	—
19	5.60	9.47	—	76.65	—	—
20	5.60	9.47	11.87	76.80	—	—
21	5.60	9.47	—	76.80	—	—
22	5.60	9.40¹/₂	11.87	76.85	—	—
23	5.60	9.46¹/₂	—	76.80	—	—
24	—	—	—	—	—	—
25	5.62	9.47	11.88	76.85	—	—
26	5.62	9.47¹/₂	11.89	76.85	—	—
27	5.62	9.48	11.90	76.85	77.50	—
28	5.62	9.47	11.90	76.80	—	—
29	5.63	9.46	11.88	76.80	77.30	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Oktobra 1882.

	OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	84	—	108	—
S. Domingo »	56	—	60	—
Rio polag vrsti »	36	—	56	—
Cukar austrijski »	35	—	36	50
tučeni »	33	75	35	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	45	—	70	—
Tamjan sploh »	28	—	40	—
Naranče, skrinjica »	12	—	—	—
Karube puljezke . za 100 k.	10	—	—	—
levantinske »	7	—	—	—
Smokve Kalamata »	—	—	14	—
puljezke »	—	—	—	—
Limuni, skrinjica »	2	50	10	—
Bademki ilili mendule za 100 k.	72	—	78	—
dalmatinske »	—	—	80	—
Lešnjaci »	25	—	33	—
Šljive bosanske i srbske »	26	—	27	—
» Kranjske i hrvatske »	15	—	16	—
Pšenica ruska »	9	80	10	53
ugarska »	10	—	10	50
galučka »	15	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	10	—	10	25
ugarski »	6	—	6	50
Raž »	—	—	—	—
Ječam »	7	—	8	—
Zob ugarska »	—	—	—	—
arbanaska »	10	—	11	50
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	—	—	—	—
Bob »	10	—	15	—
Grašak (liž) »	—	—	—	—
Leća »	13	75	21	50
Oriž talijanski »	12	—	13	50
inglezki (kitajski) »	100	—	110	—
Vuna bosanska »	118	—	125	—
morejska »	125	—	—	—
arbanaska »	—	—	—	—
istarska »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	48	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	80	11	40
bukovice »	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti . za 100 k.	40	—	43	—
» najbolje »	48	—	63	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	43	—
istarsko »	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah. »	—	—	9	25
u kasetah . »	11	—	12	50
Kože strojene naške »	145	—	175	—
suhe volovje muške »	47	—	53	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	105	—
janječe naške za 100 kom.	85	—	105	—
dalmatinske »	70	—	100	—
kozje . . . . za 1 k.	—	56	—	70
vunene slune . »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom.,	34	—	42	—
Bakalar . . . . za 100 k.	24	—	25	—
Sardele i baril . . . »	13	—	37	—
Vitriol modri . . . za 100 k.	26	—	100	—
Maslo »	70	—	46	—
Loj dalmatinski i naški »	43	—	—	—
Salo »	79	—	—	—
Slanina »	81	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)	—	—	—	—
Galvići istarski . . za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški »	9	—	—	—
» istarski »	8	50	—	—
» dalmatinski »	7	50	8	—
Mekinje »	5	10	—	—
Krupica (semolin) »	5	—	—	—
Lišće od javorike »	14	—	14	25
Vinske strgotine (Grupula) sploh »	30	—	70	—
Med dalmat. i riečki »	—	—	—	—
» hrvatski »	—	—	—	—
Lumber (jabučice od javor.) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k. . .	—	—	—	—
Cunje (štrace) . . za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat . . . «	14	—	16	—

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. GUALA.

Broj 21. U Trstu 1. Novembra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Huala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuzimlju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Matice i pravopis.

Mi smo već pisali o tom kako je poglavar lošinjskog kapetanata razposlao svim župničkim uredom svoga područja okružnicu, kojom se svim dušobrižnikom nalagalo da u crkvenih maticah obiteljska imena onako pišu kako su se pisala ob »immemorabili«. Onu smo mi okružnicu već u cielosti donieli zato nećemo danas pobliže o njezinom sadržaju govoriti, tim više što smo ju onom prilikom i ujekojimi opazkami popratili.

Danas nam je samo spomenuti, da smo u svoje vrieme dočuli, kako su se malo no svi svećenici, kojim je ona okružnica prispjela, proti njoj na visoko namjestničtvo prizvali i nadali smo se doskora povoljnoj riešitbi, al kad tamo mjesto očekivane riešitbe, doznadosmo, da je i kotarski kapetanat porečki na svećenike svoga područja sličnu okružnicu razposlao.

I ova leži pred nami na stolu a iz nje očito razabiremo kako o toj stvari tršćanska vlada misli te po tom možemo već unapried suditi o sudbini prizivah svećenikah lošinjskog kapetanata. Porečki kotarski kapetan jednostavno se pozivlje na zaključak stvoren u jednoj sjednici na ovdešnjem c. k. namjestničtvu pa bez ikakvoga drugog obrazloženja pozivlje sve dušobrižnike svoga kotara da obiteljska imena pišu u svojih knjigah onako kako su ista u krstnoj matici dotičnih osobah ili u krstnom listu dotične osobe napisana, jer da je svrha maticah »sačuvati obiteljsko ime nepromenjeno kroz sve generacije«.

Porečka se okružnica nepozivlje na način, kojim se »od pamtivieka« imena pišu, kako smo to čitali u okružnici lošinjskog kapetanata, gdje se reklo, mimogred budi rečeno, baš protivno onoga što se reći mislilo, jer kako je poznato, po svoj skoro Istri a na kvarnerskih otocih gotovo po svuda crkvene knjige vodilo su se u prijašnjih vremenih u onom jeziku, kojim se misa služila, a taj je bio *hrvatski*, a matice pisale su se hrvatskim pravopisom i pismeni t. j. glagoljicom. Tekar kasnije kad nas se počelo talijaniti, kad su tudjinci nepoznavajuć našega jezika počeli pisati hrvatska nam imena po svoju, nastao metež u kojem se danas nalazimo.

Ta po kojem, za Boga, pravu, da se u naša hrvatska imena umeću sad dva »t« sad dva »l« sad dva »c« sad dva »s« itd. kad tomu u naravi jezika ni imena nikakva uzroka nema, kad se ista naprosto izgovaraju? Pišuć hrvatska imena, koja se dosad pogriešno pisala, pravilno hrvatskim pravopisom, nemenjaju se, ona ostaju onakva kakva jesu, kakva žive u narodu; kako jih narod izgovara, te je baš na taj način moguće sačuvat ih jednake i nepromenjene »kroz sve generacije«, a to zato jer se osniva na naravi, koja se nemenja.

Mi kako, spomenusmo, priznajemo da u tom pogledu velik nered vlada, jer svatko piše razna hrvatska imena kako ga volja i kako znade, zato na prvi mah čitajuć lošinjsku okružnicu i onaj dodatak »ab immemorabili« čovjek bi bio pomislio, da su se napokon i oblasti dale na to, da malo reda uvedu i u način pisanja obiteljskih imenah, pa da kane naložiti da se n. pr. hrvatska imena hrvatskim talijanska talijanskim a njemačka njemačkim pravopisom pišu, al to samo, velimo, na prvi mah, jer bi se razložno kod ovakvog stanja stvarih samo takva šta očekivati moglo; kad dublje promotriš, pukne ti odmah pred očima, kamo to smiera, i odkle taj vjetar puše!

Nije dvojbe da je i način pisanja obiteljskih imenah vrlo važna stvar, a i porečka »Istria« taj »patriotični list« kako se ga na stanovitom mjestu zove, na to veliku važnost polaže. Ona bo sve one »iće« i »viće« pisane sa »ch« med svoje ubraja, a one koji se sa »ć« pišu, u crnu knjigu piše. Nevjerujemo da je začetnika onih okružnicah ista misao vodila, koja i spomenuti list, al ipak sudeć po koječem drugom, strah nas je da bi baš tako moglo biti.

Ako se od te misli pošlo, to mi cielu stvar moramo smatrati pravim atentatom na našu narodnost i ujedno najnovijom povriedom temeljnih državnih zakonah, proti čemu se mi moramo svimi zakonom dozvoljenimi sredstvi oprieti, a to zato jer se nas prieči u porabi razvitka našega jezika i narodnosti. Da neprećeravamo jamči nam sliedeće: Nedavno je c. k. namjestničtvo u Lavovu poslalo nekakvu naredbu Rusinom i to u njihovom rusinskom jeziku al pisanu latiniskimi slovi. Rusini, koji, kako je poznato, ćirilicom pišu, smatraše to povriedom temeljnih državnih zakonah i prizvaše se na vrhovni državni sud u Beču, a osaj odsudi, da je u istinu tim što se je pisalo latinicom mjesto ćirilicom povriednjena narodnost Rusinah i tim temeljni državni zakon. Ondje se radilo o formi, kod nas se radi i o formi i o stvari dakle neprećeravamo.

Poznato je bo, da se svi jezici ovoga svieta, dok živu usavršuju i popunjuju a tim dakle bud koliko mienjaju, pa kako bi smiešno bilo kad bi se danas n. pr. njemački ili talijanski onako pisalo, kako se pisalo pred 5 ili 6 vjekovah, tako nam se čudno vidi i to da se od nas zahtjeva, da mi uvjek onako pišemo kako su naši pradjedovi pisali, a ne onako kako to današnji stupanj razvitka hrvatskoga jezika zahtjeva.

Pišuć dakle hrvatska obiteljska imena hrvatskim pravopisom nemenjaju se, jer to odgovara razvitku jezika sama, već pišuć naša imena tudjim pravopisom menjaju se ista u svakoj ruci i to ne samo formalno nego i stvarno. *) Tko će se o tom osvjedočiti, neka zaviri u arkiv kojega od istarskih sudovah, pa će viditi čudo nevidjeno, da svaki činovnik, svaki pisar u istoj n. pr. pravdi imena dotičnih stranakah, onako piše kako ga volja i kako mu je najlaglje, neglededeć, jeli tako pravo ili krivo, a to zato jer neima temelja, nezna stalne forme pošto se rabeć talijanski pravopis jedno te isto slovo u jednom imenu ovako izgovara u drugom onako.

*) N. pr. ime »Poščić« pišu na talijansku »Poschich«, što se nikako nemože čitati drugčije nego »Poskić« a da se tim ime mienja, jasno je.

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Bilo je mjeseca rujna. Jedne nedjelje poslije podne sjedjela je dobra Mariana u svojoj sobi uz svojega sina djaka Antona, koji joj ravno onda čitao nešto koristna i liepa iz jedne hrvatske knjige, kad eto stupe na vrata dva od onih već nam poznatih bielogaćarah, pozdrave prezirno Marianu i odmah zapitaju za Razsuljevića. Bili se oba na putu kući. Igra im se onoga dana iznevjerila, žepe im izpraznila te ih tako primorala, da prije noći ostave Pazin. — Bio je ovaj hip ovdje. Išao je najbrže k susjedom, nu meni se neda poći sada nikamo. Volim slušati mojega Antona, koj mi uprav sada nešta liepa čita o Bogu — — odvrati očito zlovoljno Mariana.

A šta o Bogu! — Tko ga je kada vidio! Ta i naši glavari govore, da ga neima. Popi i fratri samo o njem vam buncaju. Naš je Bog novac! —

Bezbožni pijandurina htjeo dalje lajati al mu djak Anton zakrči rieč prikriknuv mu:

Šutite nevaljanče! Po rodu se pozna drvo. Vaša slaba djela kažu dolsta, da za Boga nemarite al nemislite da ćete mu tim uhjegnuti. Sram vas bilo, produlji razjarenim glasom djak Anton ustav na noge, da vi tako govorite koj ste odrasli ljudi i k tomu otci! Kakva će biti djeca vaša? U školi kletih oštarijah naučiste se ovo, gdje vaš novac, vaše zdravlje i vašu dušu gubite. U ime moje poštene matere, u ime naše ciele obitelji govorim vam, da se ostavite naše kuće. Poštena bijaše naša kuća, blagoslov Božji lebdio je nad njom i sreća se njoj cvalo, dok ju niste vi ljudi slaba glasa oskvrnuli i unesrećili. Ta evo! mojega ste otca upropastili vašim pijanstvom i bezbožnim govorom. Mojega ste otca vi zavadili sa poštenim Radićem, vi ste ga upleli u pogubne pravde, vi ste mu vjeru u Boga iz srca izkorjenili, koj *jest*. al vi samo želite da ga nebi bilo. Imate oči a sliepi ste. Ta evo! sva priroda Njegovu slavu glasi: sunce svojim sjajem zvjezde i mjesec svojom ljepotom. Vječiti led i proljetno cvieće, duh vjetra i šum valovah, rik groma i cvrkut ptičih, sve govori da ima Boga, kojeg vi budući zaslieplieni i pokvareni niekate! — Predubboko ste pali a ustati nemarite. Samo tielu služite. Trbuh vam je Bog. Za knjigu i dobre nauke nehajete, koji bi vam pamet bistrili i srce plemenili a zato ste i loše sluge gorih gospodarah. Vi sljete, kopate i orate a vaši lihvari bezbožni žanju, spravljaju i uživaju vaš znoj, vašu muku. Bezbožtvo vaše krivo je, da ste neuki i lieni, da za krjepost nemarite, zato vas je i milost Božja uminula. — Dobra svećenike i druge poštenjake slušajte a za lajanje vaših kako velite poglavarah nemarite. Za mojega otca nepitajte, svojim putem hodite, vi ste kuca našoj kući. Bez vas će on i mi sretnlji biti!

Izrekav ove rieči, skoči Anton k vratima, širom ih otvori i pokaza im put!

Neznam što bi se bilo dogodilo da nije ravno onda unišao brat Nikola sa jednim susjedom u kuću.

Dvje one propale pijandurine videći da bi moglo biti zlo i gore, ustanu i otidu. Jedan od njih na polazku viknu ujedljivo Antonu:

Vidi se da su ti knjige mozag smutile. Tvoja je prodika bila preduga i preoštra, al čuvaj se da ti se što nedogodi.

Vas bezsramnikah nebojim se. Samo nosite se izpred naših očijuh! odvrati im odrješito Anton.

Bielogaćari otidoše a dobra Mariana malo da nije od radosti proplakala. Žaljela sam, rekne ona svojemu sinu, da tko ovim potepusima zube pokaže te hvala ti sinko, da si mi to učinio. Vidi se da uzalud negubiš vremena po školah. Hvala Bogu! da sam se već jednoč oslobodila tih nitkovah. Mislim da neće već nikad stupiti preko našega praga.

Tako je mislila dobra Mariana al nisu bila prošla ni dva tjedna a oni se već povratili sa nesretnim Razsuljevićem te se tako hladno krvno vladali kâ da se ništa dogodilo nije. — Dobri pak Anton imao težkih urah sa svojim otcem radi svojega govora. Otac mu ča zaprietio da će ga izvaditi iz školah. Razsuljevićeva kuća bliza se sve više rubu propasti, doda starac Štefan i za čas umuknu.

***

Bilo je nogdje u mjesecu maju, počme opet starac Štefan, sliedeće godine. Radićeva kuća bila je sva obkoljena zelenimi voćkami. Kraj kuće u vrtu sjedjela je jednoga dana poslie podne na jednom busienku zelene trave liepa Radićeva Katica. Bila je već razpupana ruža. Onda joj moglo biti do sedamnaest godinah. Na krilu imala je jedan šav a kraj nje u travi ležala je molitvena knjiga. Radićeva Katica bila je već pravom milovidnom djevojkom, krjepka, ovisoka stara. Njena bujna kosa, spletena u dva traka, spuštala se onda s desne i lieve strane niz dva široka i obla ramena. Njeno svježe i bielo-rumeno lice kazalo da je zdrava i čila kâ srna u gori. Svojim crnim i velikim očima pogledala bi kadšto okolo sebe kao da nekoga traži a kadšto svratila bi ih tamo prama gorici, za kojom se dizala Razsuljevićeva kuća i zamisliv se oborila bi ih za tim k zemlji te nastavila šiti svoj šav na krilu. Kako svaka mlada Istranka nemože djelati a da nepjeva tako je i ona najzad zapjevala onu nikad dosta prehvaljenu narodnu istransku pjesmu u kojoj ima toliko čuvstva i poezije, naime:

»Sjedila tužna grlica
Na suhom drvcu kraj vrhâ« ...

Izpjevav zadnje tri vrste:

»Al ti imaš srca dva
A ja nimam nijednoga;
Vinami ga s prsa svoja
Ter ga loži u prsa moja;
Neka srca počivaju
Vernu ljubav uživaju« umukne a oči joj se orose suzami.

— Zdravo Kate! A šta ti je da plačeš? progovori joj Razsuljevićev sin Nikola, koji se bieše dok je ona pjevala neopazice k njoj približio.

Tako n. pr. znamo imenah kod kojih onaj nesretni »ch« sad pišu za »k« sad za »h« a sad opet za »ć«. To isto biva i sa hrvatskimi glasovi ž, z, š, s, č, c, itd.

Tko da dakle pogodi kako se baš dotično ime pisati ima, i kako je na taj način moguće da se postigne ono za čim teži okružnica porečkog kapetanata?

Kad bi se htjelo, da se hrvatska imena i nadalje onako nakazana pišu, kako dosada, i kad bi se htjelo, da svi baš onako pišu kako je dotično ime u crkvenih knjigah pisano, to bi svatko morao svoj krstni list uvjek u žepu nositi te ga svakomu, koji mu ime piše, pokazati da vidi, kako ga valja pisati!

Na taj način dakle nećemo dalje, niti će se postići cilj za kojim spomenute okružnice idu. Hrvatski se duh diže — to se već neda tajiti, — hrvatski jezik napreduje i sve su nam sile na to naperene, da čim više školah ustrojimo, da narod čim više prosvjetimo. Danas dakle nije već moguće ni pomisliti, da će ikoliko naobražen čovjek, videć da mu ime pogrešno pisano, gledati jeli mu tako i otac i djed pisao i jeli mu tako i u krstnom listu napisano; on će si ime sam popraviti i pravilno pisati pa govorile matice što ih volja!

Što se prigovora tiče, da se tim ime menja, to smo već prije spomenuli, da to nestoji, a onim, koji tvrde da se tim može pače i baštinu izgubiti, odgovaramo, da to nije istina, osobito pak ne ovdje kod nas, gdje se na način pisanja imenah u juridičkom pogledu, (pošto, kako rekosmo, svaki piše kako ga volja) baš nikakav obzir uzimati nesmije i nemože. — Prije nego bi se jednoga lišilo prava baštinstva radi toga, što se njegov djed na talijansku dočim se on na hrvatsku piše, razpitala bi se stvar malo pobliže, a kad bi trebalo, sudili bi o tom jezikoslovci a ne suci.

Spomenuta primjetba imala bi kakve vriednosti, kad bi se radilo o kakvoj trgovačkoj firmi, kod koje se na način pisanja gleda više nego na ime samo, ali kod ljudih, koji se sa križem podpisuju, način pisanja imena nemože imati u juridičkom pogledu nikakve vriednosti. Što se pako čita u lošinjskoj okružnici, da se i vojničke oblasti tuže na način pisanja imenah, to mi vjerujemo, al nemožemo vjerovati da bi dotične oblasti želile, da se i nadalje ostane kod takvoga nereda, već su one valjda zaželile, da se već jednom red u to uvede, pa da se sva hrvatska imena hrvatski a talijanska talijanski pišu, jer je naravno, da kod ovakvog kaosa niti one neznaju šta početi. Proti hrvatskom pravopisu vojničke oblasti nemogu biti, jer je isti kod vojnikah već odavno dobro poznat, zašto nam svjedoče imena generalah »Maroičić«, »Filipović«, »Rodić« »Jovanović« itd. koji se sigurno na talijansku nepišu.

Ciela stvar dakle nezapinje kod vojničtva niti kod svećenikah već baš kod činovnikah, koji se nikako nemogu priučiti, da imade u Istri Hrvatah. Mi doduše s dužnim poštovanjem primamo sve što nam od raznih oblastih dolazi, al mislimo, da nismo dužni sve naprosto odobravati, zato evo i ovo napisasmo, neka svieat znade da se sa spomenutimi okružnicami nikako neslažemo i da ćemo proti njim sva zakonom dopuštena sredstva upotriebiti i stvar, ako uztrieba, pred isti vrhovni državni sud ponieti, da on o tom odluči.

Zaključujemo s primjetbom, da nam se vrlo čudno, pače nerazumljivo čini, da su one okružnice, koje ravno na našu hrvatsku narodnost ciljaju a talijansku podupiru, razposlane baš doba, kad se je u ovih stranah toliko vidilo i pisalo o bombah!

Govor

zastupnika kan. **Strka** držan u porečkom saboru u 8. sjednici dne 2. septembra 1882.

(Konac).

Pa jer je poštovani gosp. izvestitelj većine odbora napeo sve svoje govorničke sile, da obrani barbansku predstavku, uvjeren da, ako uzpije s onom, neće mu biti težko uspjeti i drugimi; i ja ću, premda osamljen od odbornikah naperiti moje slabe sile na barbansku predstavku da ju, odkrivši gdje je najtanja, sa temelja srušim. A budem li tekom govora opazio štogod po molitelje neugodna, nek me izpričaju, jer govorim na ovom častnom poprištu i uvjeren o istini svojih riečih.

Barbanski učitelj, premda rodom Talijanac, uvidio da mu škola samo talijanskim nastavnim jezikom nemože napredovati, bio je molio školsko vieće, neka uzme u pretres stvar o nastavnom jeziku, jer onako nemože o napredku biti ni govora, a on je prisiljen, da se služi hrvatskim jezikom, ako hoće, da predaje talijanski. Usljed te pravedne učiteljeve pritužbe, toli mjestno školsko vieće, koli občinsko zastupstvo, kotarsko šk. vieće, pokrajinsko šk. vieće i ministarstvo, svi su se složili u načelu, da u Barbani nemože biti drugoga nastavnoga jezika do hrvatskoga. — Ali ipak proti ovim odlukam nadležnih oblastih diže svoj glas nekolicina občinarah ćak i križem označena. Da vidimo kojimi razlozi.

U onoj se predstavci tvrdi, da je od uvedbe hrvatskog jezika polazak škole slab. Iz izvieŝća pokrajinskog odbora sliedi, da kad je nastavni jezik bio talijanski, polazak škole bio je dvostruko manji; onda je polazilo školu 17—20 djece, a sada 39—45. Tvrdi se još, da je napredak nikakav. Ja usuprot mislim, da gdje je bolji polazak škole veće mora biti i učešće roditeljah, veći mar djece za nauk a dosljedno dakle mora biti i napredak veći.

Što mi pako neide u glavu jest: — ima 40 podpisanih, koji se imenuju oci obitelji i vele, da se sada podučava u jeziku ne njihovom — oni su dakle sa obitelji svi Talijani a znade se iž lanjskog popisa, da u svoj barbanskoj občini ima njih tekar 143 koji obće talijanskim jezikom, velju u svoj občini. Nadjite mi sad čovjeka, da Vam te brojke složi.

Osim toga svi podpisani zovu se oci obitelji, a kad tamo ima ih, koji ni djece nemaju a više njih nije ni oženjeno.

Sada, gospodo, sudite sami koliko li se možemo obazrieti na takve predstavke iza izjave učitelja, da u onoj školi nema napredka bez hrvatskog jezika.

A što da rečem o sličnoj predstavci občine karničke i marčanske. Oni vele, da su Hrvati, njihova djeca, da kod kuće hrvatski govore a u školi neće da bude nastavnim jezikom hrvatski nego talijanski jezik. Onaj dobri puk uvidja korist talijanskog jezika radi sveze sa Puljem i Vodnjanom a u tom se i ja s njimi služem, nego da bi znao što je to *učiti*, nebi se izvrgao smiehu takovim nesmislom. Čudan je pak zaključak: — ili nek se uvede kao nastavni talijanski jezik; ili nek se ustroje dva odjela; jedan za Hrvate, a drugi za Talijane. Jesu li svi Hrvati, kako sami priznavaju, čemu talijanski odjel?

Vjerujte mi ne materinskim, nego talijanskim jezikom kao nastavnim gradit ćete sgradu na piesku. To Vam, gospodo, iz izkustva velim. Za vrieme, kad sam ja bio kotarskim školskim nadzornikom, nekoji stanovnici čisto hrvatskoga mjestanca neznajuć svrhu pučke škole zahtjevali su, da se kod njih uvede talijanski kao nastavni jezik. Došavši u njihovu školu dao sam djeci najprostija pitanja u talijanskom jeziku, pa nije bilo jednoga, koj bi mi znao odgovoriti, premda jih je bilo, koji su već i 2. i 3. godinu školu polazili. Oni su lošo čitali talijanski a što su čitali nisu razumili. Medju ostalimi jedan je čitao »tetto«, upitam što je to »tetto«, kako bi se to hrvatski reklo, pa medju 40 djakah nije mi znao ni jedan odgovoriti. Isto tako nisu razumili rieči »acceso, ucciso, fuggito«, i više drugih, a to su bili djaci III. godine. Pitao sam jih isto rieči hrvatski, pa su svi ruke digli.

A sad pitam Vas, gospodo, kako kako se može takvoj djeci talijanski govoriti? Roditeljem hrvatske djece, koji pitaju talijanski nastavni jezik, rekao bih: dragi moji, ako želite, da vam djeca štogod nauče, dajte njim prvi nauk u svojem jeziku.

Pokazao bih njim za izgled uzorškolu u Poljanah, mjestu čisto hrvatskom, u občini vepriuačkoj. Ondje je nastavni jezik materinski. U svojih školskih pohodih kazao bih njim štogod talijanski, ili bih njim dao obsežan list, da mi ga na tabli napišu, pa što bih njim ja hrvatski kazao, to bi mi oni talijanski napisali. Uvjeravam Vas, gospodo, da jedan od 6. godine u dugom listu nije nego jednu jeditu slovničku pogrišku napravio. On je naučio misliti u svojem jeziku, a uz ovaga naučio je prilično ne samo talijanski, nego i njemački. Iz one učione nekoji su prešli ravno u pazinsku gimnaziju, ili u koparsko učiteljište. To Vam je, gospodo, plod prave učbe, pravog i razumnog nauka, na temelju materinskog jezika. Mnogo bi se moglo reći o tinjanskoj predstavki. Opažam samo da se je Slavni Pokraj. Odbor dao zavesti, drugčije nebih razumio, kako je on mogao u svojem odpisu 16. toga lipnja t. g. br. 5332 uztvrditi, da u Tinjanu medju 56 djece, koja školu polazi, ima 16 mužkih i ženskih talijanske narodnosti, a 15 njih, premda Hrvati, da govore talijanski — dakle u sve 31. Ipak poznato je da po posljednjem popisu ne u samom školskom tinjanskom okružju, nego u svoj občini tinjanskoj ima 109 stanovnikah, koji obće talijanskim jezikom. Neka od ovih 109 šestdesetorica spada pod školsko okružje — a od šestdesetorice tek šestorica može biti sposobna za školu, a ne 31. ako nećete da amo i starce brojite. U koliko sam mogao doznati u Tinjanu polazi školu 68 djece — 62 Hrvata, 4 Talijana a dvojica, koja govori i talijanski.

Isti razmjer nalazimo i u Lindaru — od 45 djakah: 41 Hrvat a 4 Talijana. Mogao bih toga mnogo kazati o načinu kako je iznudjena predstavka lindarska kako su ju podpisali ili podkrižali ljudi, koji nisu znali što se njom pita. Za volju mira tu ću stvar prešutiti, nego takove predstavke valja je cieniti koliko vriede. Red bi bilo podučiti onaj dobri lindarski i tinjanski puk o svrsi škole i o pravom njihovom probitku.

A sad, gospodo evo me k zaključku predloženom po većini odbora.

U načelu ja se podpuno slažem sa većinom, velim u načelu jer je ono prema pravu, prema pravednosti i načelom pedagogije. Nek se razdvoji škola u odjele u odjel hrvatski i u odjel talijanski gdje ima zakonit broj mladeži jedne i druge narodnosti. Kako baš čitam u statistici školah u pruskoj Poljskoj, ustrojena su ondje dva odjela: jedan za Poljake a drugi za Niemce jer ima zakonit broj djece jedne i druge narodnosti a gdje ima više Poljakah obvezatan je jezik poljski a gdje više Njemacah jezik njemački. Nek se tako čini i kod nas.

Ali u pogledu današnjih pet predstavkah nemogu nikako pristati uz predlog većine, jer on zamienjuje *summum jus* sa *summa injuria* (najveće pravo sa najvećom nepravdom).

U Barbani ima medju 40 djece samo 4 Talijana, u Tinjanu medju 68 djece samo 4 Talijana i 2 koji razume talijanski, u Lindaru medje 45 takodjer samo 4 Talijana a u Karnici i Marčanih nema Talijana ni jednoga.

Stavimo da u jednom mjestu ima 50 djece jedne narodnosti a 5 druge; sa predloženim razdvojenjem nebi bilo pravo onaj petdesetorici, jer bi mjesto šest godinah polazili školu samo tri godine, a još bi nepravednije bilo, kad bi se u zajestu čisto hrvatskom uveo odjel talijanski. Talijanskoga odjela netreba in ondje, gdje ima samo malo Talijanah, jer ondje talijanska djeca govore i hrvatski.

Nemogu se složiti niti za drugim dielom predloga, da se, najme, roditeljom pušta na obir, nek upišu dieto u koji mu drago odjel. Istina, sveta je vlast roditeljah, ali i ona je pročesto zakonom ograničena.

Na temelju materinskog jezika dielite školu po pedagogičkom načelu u dva odjela, a u istom zaključku dopuštate, da se dieto govoreć jezik jednog odjela može uvrstit u drugi, jer tako hoće otac, koj možda nit nepojmi što je to škola. Zar to nije protuslovje?

Uzmimo, da u jednom mjestu talijanski odjel broji 30 djakah a hrvatski 40; sad petorica roditeljah ili po svojem hiru ili nagovoreni ili prisiljeni po gospodarn ili po vjerovniku upišu svoju djecu, koja nezna nego hrvatski u talijanski odjel; učitelj ili će se mučiti oko ovih na štetu ostale tridesetorice, a to neće biti pravedno — ili će pustiti onu petoricu, da dangube, a to neće biti pametno.

Gospodo, mi smo danas ovdje, da rečemo svoju o vrlo važnom predmetu. Mi svi ljubimo ovu domovinu, želimo sreću, probitak, mir i slogu našoj pokrajini, čija budućnost, rekao bih, nam je u ruke predana. Naš glas nek se ne temelji na predstavkah, plodu glupe, nepromišljene agitacije, koje bi mogle biti sutra u protivnom smislu sastavljene. Temelj nek mu bude uvjerenje, jednakopravnost narodnostih, prištednja za pokrajinu, a najviše prva i najsvetija načela pedagogije, koja se nedaju pobiti niti neumjestnom agitacijom niti nametnimi predstavkami.

S toga čast mi je, visokom saboru predložiti sliedeći

Zaključak.

1. Slavnom Pokraj. Odboru nalaže se, da povrati predstavke marčanskih, karničkih, lindarskih, tinjanskih i barbanskih občinarah s opazkom, da se u onih školah nemože uvesti talijanski jezik kao nastavni, niti se mogu ustrojiti dva odjela, najme talijanski i hrvatski, jer u prvih dvih, polag samih predstavkah nema Talijanah a u trih posljednjih nema zakonita broja djece da se ustroji školu ili odjel talijanski a on mali broj što jih ima govori i hrvatski.

2. Slavnom Pokraj. Odboru nalaže se, da i u napred povrati svaku predstavku za školu ili odjel budi hrvatski budi talijanski, kad zato nema zakonita broja školu polazeće djece.

Skupščina bratovščine hrvatskih ljudi u Istri.

Bila je obdržavana dne 2. oktobra u svojem sjelu, u Kastvu.

Prečastni starina Vjekoslav Vlah pozdravio je skupščinare i dozvao njim u pamet ljubav do hrvatskoga naroda u Istri. Spomenuo je velikoga pokojnika, ljubitelja i milovnika Hrvatah Istre Jurja Dobrilu, a skupščinari digli se i kliknuli mu: slava.

Neumorni tajnik družtva g. Ernest Jelušić čitao je svoje izvješće, i to već deveti put, svagda odkad družtvo obstoji. Družtvo, veli on, nenapreduje Bog zna kako jer smo siromasi; al ipak napreduje. Poveće svote što je od posliednje skupščine bratovščina zadobila su sliedeće. Čisti dohodak zabave što ju je priredila hrvatska čitaonica u Kastvu, 53 for. 70 novč., za što je ta čitaonica postala članom utemeljiteljem bratovščine. Prečastni Tomo Gajdek kako svake tako i ove godine poslao je 20 for., k tomu čitalo se je u novinah da je prigodom svoje zlatne mise darovao družtvu 25 for. Odbor za djačku zabavu u Vrbniku poslao je čist dohodak iste, 17 for. a k tomu 4 for. i 70 novč. sabranih u veselu družtvu. Dr. Anton Franki darovao je družtvu 14 iztisakah svoje razprave, za koje se je dobilo 14 for. Dr. Bogoslav Šulek izručio je družtvenomu povjereniku u Zagrebu g. Gj. Deželiću 100 svezakah svoje knjige »pučka fizika«, da je razprodaju na korist bratovščine. Prof. J. Mličetić priposlao je 10 komadah svoje razprave o poslanicah u dubrovačko-dalmatinskoj dobi hrvatske književnosti da se na korist družtva razprodaju. Od tih i još drugih razpravah nade je, da će iz raznih krajevah Istre liepi novčić u blagajnu bratovščine uteći. Tri su nova člana utemeljitelja, bez hrvatske čitaonice u Kastvu: Hrvatska čitaonica u Požegi, Ivan Mance trgovac, Ernest Jelušić u Kastvu.

Uza sve, da se po Hrvatskoj imenito u Zagrebu svaki čas sad u jednu sad u drugu svrhu sabire, sabrao je velerevni družtveni povjerenik Gj. Deželić i netom prošle godine 69 for. 31 novč. Od revnosti povjerenikah nada se bratovščina svojemu sve to većemu napredku. Odbor imenovao jih je do 60 po raznih hrvatskih zemljah. Tajnik spomenuo je takodjer, da se u zalaganju novacah nije nikakve promjene dogodilo, da se nit danas nije na čistu glede 15 for. što jih je dr. Ružić poslao za bratovščinu, da je odbor poslao zahvalna pisma Dr. Dinku Viteziću, Tomi Gajdeku i Gjuru Deželiću, kaošto je lanjska skupščina odlučila. Nadalje, da se je g. Brusić premješćen u Zagreb odrekao odborničtva i podpredsjedničtva i moleć blagoslov nad družtvom ostao članom.

Kolika je siromaščina u Istri vidi se a toga što je 19 mladićah prosilo za pomoć. Većina njih je zadobila podporu, dakako ne veliku. Razdielilo se u svo 230 for.

Svoje izvješće završio je tajnik vrućom željom, da nam dobri Bog dade dobrih godinah, revnih povjerenikah, prijatnih rodoljubah, pa da nam bratovščina sve ljepše uznapreduje.

Skupščina je čitanje izvješća pomno pratila i pozdravljala sa živio-klici pojedine dobrotvore.

Iz izvješća blagajnika g. Antuna Puža razabire se, da iznosi sva družtvena imovina 3878 for. 38 novč. Prinosah dobilo se prošle godine 408 for. 83 novč. Kamati dali su takodjer liepu svoticu. Razdielilo se 230 for. (kako već spomenuto), potrošilo 9, a glavnice je ipak do 300 for. više nego pred godinu danah.

Iza pročitanih izvješćah prešlo se na slobodne predloge.

Matko Laginja iztičuć osobito rodoljubno čuvstvo g. predsjednika i trud odbornikah zahvali njim se a skupščinari su mu radostno povladili. Isti je predložio a skupščina jednoglasno poprimila, neka odbor moli Nj. Veličanstvo da se prigodom dobrotvornih loterijah i bratovščina u obzir uzme, Antun Spinčić predlaže a skupščina prima da se čestita Tomi Gajdeku na njegovoj pedesetgodišnjici misnikovanja a Strosmajeru na posveti crkve. Na predlog Ernesta Jelušića prima se među članove utemeljitelje hrvatska čitaonica na Rieci i to na temelju svote, koju je ona kao čisti dohodak svoje zabave bratovščini priposlala. Po predlogu istoga opunomoćuje se Matko Laginja da prouči kako bi se novci bratovščine najkoristnije uložiti mogli. M. Mandić iztičuć da će akademičko družtvo »Hrvata u Pragu po svoj prilici prestati pošto nejma tamo već Hrvatah na naucih, pozivlje odbor da se pobrini za njegovu imovinu, koja po družtvenih pravilih bratovščini pripada, ako se družtvo zbilja razpane. Dobije il se ta imovina sastojeća većinom u knjigah opunomoćuje se odbor, da ju čim koristnije po bratovščinu upotrebi:

U lanjskoj skupščini izabrani revizionalni odbor našao je račune posve u redu. Ljetos su u isti izabrani;

Miroslav Grosman, Josip Štefan i Franjo Rubeša.

Sva gospoda odbornici bili su na novo izabrani. Mjesto odstupivšega g. Brusića bio je izabran Vjekoslav Spinčić.

Uz sto nevoljah koje tište naš narod, uz sto potrebah kojim valja doskočiti, uz siromaštvo pojedinacah koji žele pomoći: bratovščina kroči dalje, napreduje, sve djelotvornijom biva. Gospoda povjerenici kojih je sada i više i koji su bolje poraz-dieljeni, stalno će nastojati da bude i unapried sve to djelotvornijom. Ta to je jedina zajednička hrvatska družba u, Istri. A svrha njoj je plemenita da plemenitijom nemože biti.

Tinjanska molbenica.

Poznato je našim čitateljem iz prijašnjih brojevah a uviditi mogu i iz današnjega govora kan. Strka priobćenoga u današnjem broju, da je nekoliko tinjanskih občinarah odaslalo bilo molbenicu na zemaljski sabor moleć talijansku školu. Priobćili smo već u kratko uspjeh saborske razprave te nam je samo spomenuti, da je vis. zemaljsko školsko vieće zabacilo sve one molbenice unatoč zaključku zemaljskoga sabora. Dopisi iz Tinjana priobćeni u porečkom listiću izsmjehavahu g. zastupnika Strka tobož da je neistinu govorio, kad je jasno dokazao, da u Tinjanu nema nego 5 ili 6 talijanske djece, koja je dužna školu pohadjati. Nu još se više koprcali nad onim, što je samo spomenuo, kako su te molbenice sastavljene i tko da jih je podpisao il podkrižao. Kad u predzadnjem broju istoga lista čitamo viest, da politička oblast u Pazinu iztražuje nješto o toj molbenici te da je odposlala vodju ondašnje žandarmarijske postaje u Tinjan, da ide od kuće do kuće iztraživati, dali je dotična osoba na molbenici podpisana znala za svoj podpis ili ne. Taj listić odmah dodaje, da nije ta iztraga izpala onako, kako su to njekoji htjeli i Nadalje se čudi, kako može politička oblast što takva iztraživati, da to na nju nespada. Ipak dodaje *ell caso è grave»!* Zbilja dobro rekla, jer kad se u javnosti onakva sredstva upotrebljavaju, moramo i mi reći, koji smo naviknli otvoreno se boriti, da je dogadjaj u istinu težak. Dobili smo i mi obavjesti i to jako točne, pak se sgražamo, na koji način se nas misli potištiti.

Taj porečki listić još se usudjuje primjetiti, da kako su mogle firme dotične molbenice doći na javu, il da jih je koji zastupnik možda na nedopušteni način doznao! Čudnovato, molbenice »občinarah« šilju se na zemaljski sabor, razpravljaju se javno, pak da se niti nemože znati, od koga potiču?! Nisu bile pripravljene za javnost? Il ste mislili, da će jih samo vaši prijatelji vidiliti pak onda s njimi u arkiv? *Tko pošteno radi, taj se neboji javnosti.* Sabralo se njekoliko podpisah, neznamo uprav koliko, pak budući je to bio jako neznatan broj, trebalo je pomoći, kako se je moglo. Nećemo reći točno, što se je učinilo, čekamo uspjeh iztrage, nego spomenuti nam je, da se med timi občinari »otci obitelji« nalazi više djece od 10—13 godinah, njekoji, koji za svoj križ ništa neznaju, dapače i netko je podpisan, tko je već u Juliju umro. Imade više podpisah iz jedne obitelji, po dva i više. Evo to su sredstva, kojimi se misli iztisnut nas Hrvate. Kako je *»Triester Zeitung«* oduševljeno doniela viest, da je njekoliko občinah podiglo svoj glas proti hrvaćenju školah, nebili sada *pravedna* bila, da primi i ovo na znanje te da svietu razglasi! Kako se služu, vidi se da nije jim kod nas korena ni temelja. Nadamo se, da će u ovoj stvari imati zadnju rieč kaznent sudac. Dobili smo ilustraciju, kako se je podpisavala molbenica i u Barbani, nu o tom kasnije.

DOPISI.

Kastav, *u Oktobru.*

Javio sam vam negdje radostnu viest da se naš puk uza sve nevolje, koje ga pritišću, mnogo brine za Kale i Šterne, da se osigura za letnje suše.

U molbi, koju je občina Kastavska s drugimi predala na koljena svoga obljubljenoga cesara i kralja, kad je bio u Puli, spomenuta je i ta nevolja, da narod neima dosta vode, da cesarska vlada u to ime malo pomoći daje, i da ta pomoć dolazi vrlo sporo. Dobro je bilo to spomenuti i mislim, da neće biti badava. Vredno je pomoći puku koj sam učini rabotami mnogo posla i sam sabira mučno stečeni krajcar, da učini dobru vodoshranu.

Sela Saršoni, Biskupi, Ronjgi, Bertuni i Zorzići učinili su veliki kal za napoj životinje, a nedaj bože ognja, bilo bi i za to. Kal će držati do 7000 spudi vode; zgodno leži uz put.

Oni su imali pomoći samo 200 forintih, i to 100 for. od zemaljskog odbora u Poreču, a 100 for. od občine. Zasluga za ovo djelo ide ponajviše uz druge ljude g. Antuna Lučića Roškića posjednika u Saršonih.

Pleme Mladenićevo ponudilo se je većinom samo, da će zidati veliku šternu posve blizu sela; a potreba je velika ljudem i blagu i za oganj. Oni su već počeli skladati novce. Dati će svaki mjesec po 1 forint od kuće i svu rabotu osim zidarije, za koju treba meštre izkušane. Naš je puk počeo uvidjati da je istinita starinska rieč koja kaže: Gdje se bratska srca slože i olovo plivat može, a nesloga gdje zavlada tu i slama na dno pada.

Vredno je zabilježiti, da su k nakani graditi skupnu šternu u Mladenićih pristupili nekoji, koji imaju vlastite vode dosta. Svietal jim obraz na divanu!

Nekoja sela županije Blažićeve trebala su takodjer krvavo vodu. Zato su uzidali na novo prvašnji Kal »Lokvicu« i nebude li nesreće, neće jim pofaliti vode za sve letnje žege. Njim je občina pomogla sa 100 for., a oni su dali svu rabotu i još imaju sklad u gotovom svaka kuća 4 forinta. Dakle nije djelo za objest.

Županija Brežanska razširila je Kal »Rudnjak« i popravila polovicom »Bujokovac« takodjer pomoću občine i skladom po obiteljih.

Ostaje velika sila popraviti vodu »Buć« u županiji Pobrovoj, zatim vode u Rukavcu, Kućelih, Zvoneći i Pužih, a neobhodno bi bila potrebita i velika šterna u Zametu; nu sve se na jedanput neda. Trebalo bi, da ljudi počmu skladati i raditi, pak ja držim da nebi smjela pofaliti dobra pomoć ni od cesarske vlade, ni od zemaljske u Poreču, a ni od občine. Zadnjih trideset godinah napredak je učinjen velik, ali nije dosta. Zato napred vrli Kastavci pak će pomoći Bog i dobri ljudi.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. listopada 1882.

Delegacije se otvorile u Budim-Pešti dne 25. iztičućega. Predsjednikom Austrijske Delegacije bio izabran Dr. Smolka; tim je ljetos prvi put donekle slika većine car. vieća. Nj. Velič. Car u govoru, što ga je izustio pred Delegacijami, kad su mu se poklonile, rečo, da se nalazimo u najboljem prijateljstvu sa svimi susjednimi državami. Bosna i Hercegovina da će same smagati troškove svoje uprave, a vojska, što je razmješćena u onih krajevih radi umirenja, da će se morat i nadalje uzdržavati iz skupne državne blagajne. Čuje se, da se u ugarskoj Delegaciji misli povesti rieč o konačnom utjelovljenju onih pokrajinah. Slavenska stranka drži, da je prerano govoriti o toj stvari, jer kakvi su sad slavenski odnošaji u državi, da se nebi najbrže riešila nego na njihov uštrb, pa to da bi u svoje vrieme uradilo zlim plodom. Prije nego se predje na taj posao, treba da se i Magjari i Niemci do kraja osvjedoče, da nisu sami u ovom carstvu. Carovinsko vieće da će se otvoriti 25 nastajućega novembra. Tirolu je povodnja opet učiniła veliku škodu.

Kad se ovo bio otvorio onomadne ugarski parlamenat najprečí mu posao bio, udvoriti se razdraženim ugarskim židovom, koje je puk ustao i ondje progoniti na više mjestih. Ta se progonstva nedogadjaju ni ondje ni i gdje ni radi vjere ni radi porekla nego jedino radi oderuške židovske čudi.

U hrvatskom se saboru čini, što se može, da se odvrate od kraljovine težki udarci magjarske šake, al najposlje nadvlada većina a posljedica je, da se stvaraju zakoni i prihvaću predlozi, koji mogu ubitačni biti po hrvatski narod. U ostalom, u Ugarskoj se od životinjskog bjesnila magjarskih seljakah živi sažižu u svojih drvenih bajtah nedužni hrvatski radnici, pa nikomu ništa kao da je izgorilo onoliko ovacah, dapače utekli se Hrvati zatvaraju, a magjarski palikuće bez svake dalnje brige veselo piju i pjevaju u svojih Čardah. Komu je uzprkos svemu tomu u Hrvatskoj krv ostinula, preporučamo mu, neka pročita u Pesti Naplo od 21 pr. mj. dopis tobože iz Bakra pa ako mu je ni taj neugrije, neka gorko zakuka nad sudbinom svojom.

U Londonu se otvorio engleski parlamenat, koji se nemože nadodičiti svoje u Egiptu stečene slave. U ostalom, Englezi kakvi su takvi su, al su ipak uvjek i svagdje ljudi te ljudi. Pa to je i uzrok, što im ide sve od ruke i za rukom. Francezi nisu već davno te sreće. Njihovi su prvi muževi mislili, da su Republikom za sve vjekove obezbiedili i osigurali domaći mir i poredak, a sad se dan na dan uvjeravaju, da je Franceska odgojila i gorih i bezbožnijih ljudih od njih. U Franceskoj opet diže drzovito svoju krvavu glavu prevratnica zmija, koja kako je dosad kraljestva i carstva hoće sad da proguta i Republiku, a mjesto nje da uvede sistem slobodnih občinah bez Boga i zakona. U tu svrhu ruši crkve i pali bogataške palače. Doskora će se sastati i tamo narodna skupština, pak ćemo vidjeti, kako se misle oteti tomu prevratničkomu nasporu. A da bude metež podpuniji, ustaii na noge i kraljevci. U Italiji se pripravljaju izborom. U Njemačkoj su njimi uprav gotovi. Kažu, da jih nije nitko baš veseo, a najmanje Bismark. Rusija da gradi i pogradjuje nekoje tvrdjave na našoj i njemačkoj medji, pa iz toga krivi proroci nagadjaju rat i Bog zna što još sve.

Na povratku u Srbiju se Milan sastao u Ruščuku sa bugarskim knezom Aleksandrom. Došav u Biograd podje u crkvu, da se Bogu zahvali, kad ga nastrieljala njeka gospodja, kako što to kažemo na drugom mjestu lista. U Rumeliji iliti zabalkanskoj Bugarskoj bili izbori, pa pobjedila umjerena iliti konservativna stranka. Crnogorski knez da misli u Rim ka kralju Umbertu.

POZDRAV

Čestitomu Caru **Franju Josipu I.**

prigodom Njegovoga dolazka u Pazin na XIV rujna 1882.

od Istarskih Hrvatah.*

Odkad žarke od isteka sunce
Ćeku našu svakdan pozdravljava,
Te se vine preko neba sinja
Da u moru jadranskem utone:
Dana takva još nedočekasmo
Gdje medj nami u zemlji Istarskoj
Vidjet nam je dano našega Vladara
Fran-Josipa našeg dobrog Cara!
Iz sveg srca zato svi vapimo
Da nam jeka radosnoga glasa
Širom ciele Istre se različe
»Dobro doša predobri Vladaru!
Stoput živio o presvjetli Care!
A uz Tebe živila Carica
Jelisava Tvoja drugarica!
Bog poživi vas Tvoj slavni dom
Srećom cvao viek na svietu tom'!
Sreća svuda pratilja Ti bila
S Tvoje sreće i mi sretni bili!«
Daj o Care! da i nama svane
Jednoč danak radosti velike:
Da i nama Istarskim Hrvatom
Sunce Tvoje milosti zasine.
Da uz pomoć Tvoju demognem' se
Svojih pravah i slobode zlatne! —
Svi se skupa danas zaklinjemo:
Da za Tebe i Tvoj dom preslavni
Peći ćemo u oganj i vedu,
Krvcu liti i smrt istu podniet.
Da od Tebe ništ nas neodvrati
Da svedj vierni ćemo Ti ostati.

U ime Istarskih Hrvatah.

Tinjan, dan 14. rujna 1882.

Šuran Šime, poljodelac.

*) Danas konačno pružena nam je sgoda, da štampamo gornju pjesmu izpjevanu po vrlom istarskom seljaku, dobroj hrvatskoj koreniki, neka vidi sviet, kako bi mogao naš narod u Istri napredovati da mu je samo koliko narodne škole i obuke. Starina Šuran odposlao

Jurina i Franina.

Ju. Dobar dan Franel kuda to opet klatiš?

Fr. Bil san va Beršecu, kade sam se do suz nas mijal.

Ju. To je moral bit

neki veli mirakul, kada si se ti rasdobrovoljil.

Fr. Pred gradom, gore na ceste, sam našal desetak kopači s motikami i zavojci, i su se hrobotali da su njim zada na bragešah plečići pucali.

Ju. Ma ča 'j to bilo?

Fr. Neki Lovranski postolarje vadil meštra kako mora pisat.

Ju. Ča ga ni mogu poslat smolu raztezat.

Od preuzvišenoga biskupa Strossmayera dobismo sledeća dva pisma:

Zahvalnica.

Svim onim velecienjenim osobam i slavnim družtvom, koja su me se prigodom posvete nove stolne crkve moje iz daleke Istre i bližnjih joj otoka sa srdačnima čestitkama sjetila i kojim se je posebice zahvaliti nedospjevam izražujem oviem najtopliju hvalu moju.

U Djakovu, dne 8. listopada 1882.

J. J. Strossmayer,
Biskup bosansko-sriemski.

Velecienjeni gospodine uredniče!

Primite oviem najtopliju hvalu moju na klasičnoj čestitki Vašoj, kojom me za minule svetčanosti toli prijateljski počastiti izvoljeste. Uviek mi je bilo pred očima jedinstvo naroda, jer u tom samo nazrievam spas naš i budućnost sretnu našu. Pa mi je osobito drago, gdje vidim onu slogu, koja vlada u Istri med Hrvati i Slovenci; a Vam gospodine uredniče i »Slogi našoj« uz cio hrvatski narod dugujem i ja osobitu pače vječitu hvalu, jer se samo ljudem Vašega lista ima pripisati, da je budna hrvatska sviest u Istri. Bog će Vam platiti a narod Vam neće zaboraviti.

Uz božji blagoslov i prijateljski pozdrav Vaš

Strossmayer, v. r.
Biskup.

G. Matu Poliću, predsjedniku ovdašnje čitaonice stiglo je sledeće pismo od istoga biskupa:

Veleštovani gospodine!

U dan najradostniji moga života dne 1. listopada o. g. stigla mi je i od braće na plavoj Adriji srdačna čestitka u to od »slavjanske čitaonice« u Trstu, kojoj ste Vi Gospodine vriednim predsjednikom. Nemogući se ja svoj toj gospodi na toplom prijateljstvu zahvaliti, izrazujem evo ovim koli Vam Gospodine predsjedniče toli svoj ostalој slavenskoj braći, vriednim članovom čitaonice najtopliju hvalu moju.

Bog Vas u plemenitoj borbi za pravednu stvar i u osamljenom tom kraju osobitom milosti i blagoslovom svojim bodrio i krepio.

Sa odličnim štovanjem

U Djakovu, 8. listopada 1882.

Strossmayer, v. r.
Biskup.

Različite viesti.

Osobne viesti. Prošloga tjedna bavio se je 3 dana u Trstu istarski zastupnik na car. vieću *Dr. Dinko Vitezić*, pohodio izložbu te je dne 25. odputovao u Budapeštu, da sudjeluje kod delegacijah, koje ove godine drže svoje sjednice u glavnom gradu Ugarske. Prošloga tjedna dospieli su u Trst i glavni vojskovođa englezke ekspedicije u Egiptu. Ratnim englezkim parobrodom dovezno se amo vrhovni zapovjednik pobjedonosne englezke vojske general *Wolseley* i *vojvoda Connaught*, treći sin englezke kraljice, koji je zapovjedao jednu brigadu. U Trstu bili su odjeveni u proste gradjanske haljine te su stoga neopaženi pohodili izložbu i druge znamenitosti te otišli preko Italije u svoju domovinu.

Promjene u tršćanskoj i koparskoj biskupiji. Č. g. *Rajmundu Jelušiću* povjerena je uprava župe i nadzupničke ured u Buzetu do imenovanja novoga župnika. Premješćeni su duhovni pomoćnici čč. gg. *Niko Žic* iz Tinjana u Berseč; *Filip Vončina* iz Općine u Škedenj; *Josip Škrlj* od S. Jakova u Trstu na Općinu; *Matej Marković* iz Hrušice u Dolinu; *Franjo Klemenc* iz Podgorja u Sv. Kancjan; *Lovro Rakovec* iz Sv. Kancjana u Podgorje; *Bartul Križaj* iz Zminja u Predloku; *Franjo Nevtičić* iz Predloke u Hrušicu; *Petar Zobac* iz Kostanjice u Umag; *Juraj Bačić* iz Umaga u Buje; *Vjekoslav Brozović* iz Oprtlja u Žminj; *Ivan Gabrielić* iz Žminja kano župe upravitelj u Sv. Ivanac; *Karlo Znidarić* iz Gračišća kano župe upravitelj u Kostanjicu; *Martin Prenc*, župe upr. u Sušnjevici ide u istoj službi u Kozljak; *Franjo Pančur* iz Doline kano katehet na c. k. učiteljište u Kopar. — Mladomisnici čč. gg. *Anton Kociper* i *Stefan Destradi* idu kano duh. pomoć., prvi u Brezovicu a drugi u Oprtlje. — M. č. g. *Josip Sancin* imenovan je župnikom u Rižanu, koju je župu i do sad upravljao. M. č. g. *Josip Flegar* dosad župe uprav. u Gologorici imenovan je župnik u Sušnjevici. — Dne 23. ov. mj. preminu u Gospodu č. g. *Josip Brezovar*, kapelan u Boljuncu. Rodio se 29. Jan. 1842 u Lepoglavu u Kranjskoj a redjen bio 21. Marča 1874. P. U. M.

Gosp. Christ bivši ravnatelj bosanskih financijah tečajem dvijuh godinah, preuzimlje sa svojstvom ministerijalnoga savjetnika upravu ovdašnjega financijalnoga ravnateljstva.

Prvi ministar englezki Gladstone čestitao je posebnim listom od 12. t. m. preuzv. gosp. biskupu Strossmayeru za posvetu njegove stolne crkve, te završuje ovako: »Vi ste, Preuzvišeni, sazgradili i posvetili na slavu božju i na spas dušah stolnu crkvu, koju opisuju veličanstvenom svi oni, koji su ju vidili, koja će valjda i druge nadahnuti na plemenito takmenje, te će dokazati, da uzvišeni duh prošastih vjekovah nije još posve utrnut.« Kazav dalje kako žali, da ga državnički poslovi zaprečiše prisustvovati tako velikoj svečanosti, ovako srdačno se oprašta s biskupom: »Na jedan ili na drugi način, i bud u kojemu mjestu, nadam se još uvjek sastati se s Vami prije nego umrem, ostajući vazda Vaš prijatelj i odani sluga M. Gladstone«. (»Pozor«.)

Oberdank i njegova majka

Spomenuli smo već u dvih posliednjih brojevih, kako je bio uhvaćen Oberdank, koji se je htio ušuljati u Trst noseći sa sobom bombe. Javili smo također, da je bio predan vojničkomu sudu, jer je vojnički bjegunac (desorteur). Čuje se sada, da je vojnički sud izrekao već nad njim osudu, nu ta nije još proglašena, jer potrebuje prije potvrde od viših vojničkih oblastih. Nije treba da kažemo, kakva da je osuda, bit će svakako jedna od najstrožih. Oberdank ima pravu majku, koja još sasvim ljubi svojega sina, to se je odputila, kako javljaju bečke novine, sa svojim odvjetnikom, da od Njeg. Veličanstva izprosi milost. Nenašavši Njeg. Veličanstva u Beču, nesretna mati predstavila se je ministru predsjedniku, grofu Taaffeju, moleći ga, da za nju na previšujem mjestu posreduje. Ministar izjavi joj, da u tom slučaju, koji nespada u njegovu nadležnost, nemože ništa učiniti. Nesretna mati hiti se pred ministra na koljena i ponovi plačuć svoju molbu, na što joj grof Taaffe odgovori od prilike sledeće: Vaš sin sagriešio je težko proti zakonom i proti družtvu. Milost ipak i blagost carska velika je, te nesmijete posve napustiti nadu, da Njeg. Veličanstvo neće ovaj put vršiti milost za pravo. Ministar predsjednik razgovarao se je sa molitelјicom preko tumača, budući negovori talijanski, molitelјica pak nepoznaje drugoga jezika.

Opatija i Volosko ilustrirani s njemačkimi naočali. Slučajno zapala nam u ruke njemačka u Berlinu izlazeća novina zastupajuća željezničke interese pod naslovom »*Zeitung des Vereines deutscher Eisenbahn-Verwaltungen.*« U broju 24. od 27. marča 1882, na stranu 359 nalazimo dopis iz Beča od 20. marča 1882 pod naslovom: «Ein Frühlingsaufenthalt i Abbazia bei Fiume, von Dr. Henrich Noe,» iz kojega vadimo doslovce sledeće: «Dichte Loobeerwälder, immergrüne Wälder, immer Frühjahr..... Abbazia liegt eine Viertel Stunde von dem ganz *deutschen* Orte Volosca. — Auskünfte ertheilt bereitwillig der Bezirksarzt und *der Bezirkshauptmann* in Volosca.» Na hrvatski glasi ovako: «Proljetni boravak u Opatiji kod Rieke od Dr. Hinka Noe.» «Gusti lovorovi gajevi, uvjek zelene šume, neprestano proljeće..... Opatija leži četvrt sata daleko od sasvim *njemačkoga* mjesta Volosko. — Pobliže obavjesti daju dragovoljno *kotarski liečnik* i *kotarski Kapetan* u Voloskom.» — Tumača ovomu netreba, stvorit će si ga lahko naši čitatelji, a mi htjedosmo samo zabilježiti, da se nezaboravi.

Književne viesti.

»Hrvatska Vila« Izašao je prvi svezak drugoga tečaja, sadržaj joj je sledeći: a) *Uvodnici*, izvorna historička narodna pripovjest od *D. Josa Gržetića*, središte ove pripovjedke je otok Pag, sadržaj bit će borba Hrvatah sa mljetačkim lavom. b) *Adalgisa*, izvorna pripovjest iz mljetačkoga (venecianskoga) života, piše *F. Afrić Risačnin*. c) *Dvie tri o piću*, pučka razpravica preradjena s talijanskoga od *V. Kolaroića*. d) *Bartek pobjeditelj*, pripovjedka od *Hinka Sinkiewicza* pohrvaćena od *F. Kučinića*. e) *Listak: «Književno vieće Lavoslava Vukelića» «Stolna crkva u Djakovu»* i. t. d. Osim toga ima njekoliko liepih pjesmicah. Taj broj donaša sliedeće slike: *Frana Kurelca*, *Jesen*, *Grad Bakar*, *Kozaka na Dnjepru*, *Cara Aleksandra III. Na sovjernom ledenom moru*. Odomu svezku pridovan kao prilog «*La Mode Universelle*» sa krojem, takav prilog dobit će predplatnici sa svakim brojem.

Budući će se list odsada izdavati dvaput na mjesec u nepromenjenom obsegu uz modni list, to se obustavljaju dosadanji prilozi iz «zlatne biblije.» Nu tko želi iste imati, može ih kod uprave lista posebno naručiti, 25 novč. po komadu.

Predplatna ciena «Hrvatskoj vili» jest na cielu godinu 10 for., na pol godine 5 for., na četvrt godine 2.50 nov., svaki pojedini svezak 50 nov. — Tko sabere deset predplatnikah dobije jedanaesti na dar.

Život Dobrilin. Družtvo sv. Jeronima u Zagrebu je izdalo vjekopis pokojnoga biskupa tršćansko-koparskoga *Dr. Jurja Dobrile*, što ga je napisao Cvjetko Rubetić. Taj će vjekopis veoma rado čitati i tko je poznavao pokojnoga Dobrilu i tko nije, jer su tu kao u kitici upleteni razni njegovi doživljaji i mnogobrojne mudre i duboke opazke, za koje su jedva znali njegovi najuzvišeniji prijatelji, a u kojih se dlvno zrcali njegova bogoljubnost i njegov vanredno rodoljubije. U tom vjekopisu biskup Dobrila kao da stoji živ pred nami, da nas uči i bodri svojim mudrim razgovorom i krjepostnim životom. Mi smo tvrdo osvjedočeni, kako nema u svoj Istri ni jedne jedine hrvatske kuće, u kojoj se zna čitati, a da nelma njegova molitvenika «*Otče budi volja tvoja*»; isto tako da neće odsad unapred biti ni jedne jedine, u kojoj se nebi nalazio i njegov život iliti vjekopis, da se tako popuni i ovjekovječi u našem narodu njegova blaga i sveta uspomena. Družtvo sv. Jeronima poslalo je i nam priličan broj iztisakah tog krasnog vjekopisa, po tko ga želi imati, netreba nego poslati na Uredničtvo ovog lista 30 nvč. jer toliko stoji, a mi ćemo mu ga odmah poslati putem Pošte. Radi poštarskih troškovah neka se ih više zajedno združi.

Od uredničtva.

Umoljeni od *g. popa Antuna Andrijčića* rado izjavljamo na ravnanje onih na koje to spada, da on nije pisac dopisah ili drugih viestih što izadjoše u našem listu zadnjih dvijuh godinah iz obćine krčke. Komu se hoće znati ime dopisnika dotičnih dopisah ili viestih, neka se izravno obrati na sud, a ne zlobno sumnjičiti i ogovarati nedužne ljude.

Trgovačka tvrdka

G. Milešić

u Trstu

šilje uz poštarsko pouzeće u manjih pošiljkah (ballcah) po 4½ kllogr. prosto od carine i vozarine u sve krajeve austro-ugarske države uz sliedeće ciene na debelo:

Kava	Ceylon plant. najfiniju vrst	1 kl. f. 1.70
	» biser (perla) narav. zelena	» » 1.95
	Manila » bliedo, jako fina	» » 1.60
	Kuba debelu zrnatu najfiniju vrst	» » 1.75
	S. Domingo	» » 1.45
	Java najfiniju zelenu	» » 1.42
	Zlata Java (lieno rumenu)	» » 1.54
	Santos najfiniju, zelenu	» » 1.36
	Rio izabrano	» » 1.30
	Riž stolni najfiniji	» » —.40
	» Rangoon I. vrsti	» » —.34
	Stolno ulje fran. u kositernih posudah	» » 1.28
	» » Monte S. Ang. talj.	» » 1.15
	Makaroni pravi napuljski u zabojih	» » —.56

Odpošilje nadalje svakovrstno začinbe, južno sadje, francuzki šafran, najfiniju čokoladu, svakovrstnih slasticah uz najniže ciene.

Na zahtiev šilje franko takodjer obširan cienik.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz „*Naše Sloge*" u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naša Sloga».

je ovu pjesmu iz Tinjana na Njegovo Veličanstvo cara i kralja, koji ju je najdobrostnije primio u Pulju. — Neka nam naš Šime ostane još mnogo godinah zdrav i sretan, liepo od njega, oglasio se nam još koji put. Ured.

Bratovščina hrv. ljudi u Istri. U prijateljskem sastanku sabrao g. M. M. u Zagrebu (društvo »Calcuta«) 11 for.

Listnica.

P. n. g. M. F. u Sv. Ivanu u Bačkej Primismo.

Gosp. Fr. Mor.... u Z. i drugovi. Vrlo liepo od vas, nu nije lahko izvesti. U Kastvu nije učiteljište nego samo pripravnica, iz koje se stoprv stupa u učiteljište u Kopru. Tko želi ovuda namješten bit, ima priskrbiti si i državljanstvo i gradjanstvo ove pole države. Želite li pobliže obavjesti, obratite se na kojega tamošnjega čovjeka iz ovijuh stranah.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31. Oktobra 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire steri.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.64	9.51½	—	76.75	77.50	95.25
17	5.64	9.51½	11.96	76.75	77.50	—
18	5.62	9.50½	—	76.85	—	—
19	5.62	9.49½	11.95	76.75	—	—
20	5.61	9.48½	—	76.75	77.55	—
21	5.61	9.47	—	76.75	—	—
22	—	—	—	—	—	—
23	5.62	9.47½	—	76.80	—	—
24	5.62	9.47	11.91	76.75	—	—
25	5.62	9.46½	—	76.75	77.35	—
26	5.62	9.46	—	76.45	—	—
27	—	—	—	—	—	—
28	—	—	—	—	—	—
29	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 26. Oktobra 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	82	—	106	—
S. Domingo	»	50	—	56	—
Rio polag vrsti	»	36	—	62	—
Cukar austrijski tučeni	»	31	—	33	50
Cvietje trave bubače (Grisantomo)	»	42	—	70	—
Tamjan sploh	»	28	—	35	—
Naranče, skrinjica	»	5	—	6	—
Karube puljezke za 100 k.		9	—	—	—
levantinske	»	6	50	6	75
Smokve Kalamata	»	—	—	18	—
puljezke	»	13	—	14	—
Limuni, skrinjica	»	3	—	7	50
Bademki iliti mendule za 100 k.		70	—	76	—
dalmatinske	»	75	—	—	—
Lešnjaci	»	21	—	31	—
Šljive bosanske i srbske	»	25	—	26	—
» Kranjske i hrvatske	»	17	—	18	—
Pšenica ruska	»	10	50	11	—
ugarska	»	10	50	11	—
galačka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	—	—	—	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	7	50	—	—
Ječam	»	—	—	8	—
Zob ugarska	»	7	—	—	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	—	11	50
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (blž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Orič talijanski	»	13	75	21	50
inglezki (kitajski)	»	12	50	12	75
Vuna bosanska	»	100	—	110	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	125	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	48	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje italij. niže vrsti za 100 k.		41	—	42	—
» najbolje	»	48	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	41	—	42	—
istarsko	»	41	—	—	—
Kamen. ulje u bariliah.	»	—	—	9	25
u kasetah.	»	11	75	12	—
Kože strojene naške	»	145	—	175	—
suhe volovje naške	»	47	—	55	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		80	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje za 1 k.		—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	25	—	30
zečje za 100 kom.,		34	—	42	—
Bukalar za 100 k.		37	—	46	—
Sardele i baril		13	—	25	—
Vitrioi modri za 100 k.		26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	46	—	48	—
Salo	»	82	—	—	—
Slanina	»	81	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvici istarski za 100 k.		22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	10	—	—
Krupica (semolin)	»	5	—	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	13	—
Vinske stegotine (Gripula) sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki	»	28	—	—	—
» hrvatski	»	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakat baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrace) za 100 k.		2	—	18	—
Katram dalmat	«	14	—	16	—

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 22. U Trstu 16. Novembra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hualа, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuzimljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemilaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se novraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopliuje, nego putem svoje *Listnice*.

Bratovšćine.

Bratovšćinah ili konfraternah ima mnogo u Istri, i to u djelu njeko vriemo benetačkom. U kotaru koparskom, porečkom, puljskom i lošinjskom nejma valjda nijedne občine, koja nebi imala po jednu ili više bratovšćinah. Svaka njih ima svoju imovinu u novcu ili posjedu ili obojem. I jedno i drugo uznajmljeno je medju pojedine občinare, koje imadu plaćati stanovite kamate ili najamninu. Glavnice i posjedi su gdje veći gdje manji, a po tom gdje veći gdje manji dohodci kamatni i najamni. Negdje se broji samo na desetke forintih, u najviše stranah na stotine.

Da vidimo, tko ima njimi upravljati. U knjizi IV. sbornika zakonah naredabah, oglasah i okružnicah za krajišku grofiju Istru ima propis za upravljanje imovine bratovšćinah, stupivši u život god. 1870. Preporučamo ga svoj gospodi i prijateljem po Istri, koji imadu možda posla s bratovšćinami ili bi ga bar mogli ii morali imati. Mi ćemo iz njega navesti samo njeke ustanove.

Prije svega upozorujemo naše ljude na popis mjestah, u kojih su bratovšćine. U popisu su sve zabilježene.

Usljed rečenoga propisa imade bratovšćinami redovito upravljati občinski glavar, dva občinska zastupnika za to u zastupstvu izabrana i dva odlaslanika crkve.

Kod svakoga obnovljenoga izbora zastupstva imade se obnoviti i izbor uprave bratovšćinah. Bivši upravitelji mogu biti i na novo izabrani.

Članovi uprave su svi zajedno odgovorni za uredno upravljanje poslovah. Svaku škodu, koja bi se naniela bratovšćinam, imadu svi skupa nadoknaditi, i to svaki toliko, ma bio jedan ili drugi posve nedužan.

Sve spise upravo osim namirah plaćenikah i pravdah imadu podpisati svi članovi uprave, ili mora bit naznačen uzrok zašto nejma kojega podpisa.

Članovi uprave obavljaju poslove bezplatno. Plaćeni bolje rekuć nagradjeni su samo blagajnik i drugi občinski činovnici, koji služe upravi bratovšćinah.

Te nagrade imadu se namiriti iz zaklade bratovšćinah, a odredjuje jih na predlog uprave zemaljski odbor.

Uprava mora imati posebnu blagajnu sa tri ključa. Jednoga ima občinski glavar ili poslovodja podobćine, drugoga jedan odaslanik crkveni, trećega blagajnik.

Svaki član uprave dužan je pregledavati poslovne knjige, osvjedočavati se o urednom upravljanju, prisustvovati kod pregledavanja blagajne, i svakoga polutečja kod zaključka računah.

Blagajnu ima se pregledati svako godine najmanje dva puta u prisustvu blagajnika i svih članovah uprave.

Računi se zaključuju 30. junija i 31. decembra svako godine, a ti valja da su posebice za svaku podobćinu napravljeni.

Dvie trećine čistoga dohodka dobivaju občine, dakako za pojedine podobćine, i to jednu za siromahe drugu za škole.

Nadzor nad upravom vodi zemaljski odbor ili junta. Njemu ima uprava svake godine prikazati račun i sve spise koji trebaju njegove potvrde.

Toliko iz propisa za upravljanje bratovšćinah. Od sad da se osvrnemo još na nješto ticuća se bratovšćinah. Pred njekoliko godinah dobilo je jedno občinsko glavarstvo, a tako valjda i druga, nalog, da se imade trećina školska bratovšćinah upotrobiti za mjestne potrobоće školske, gdje škola obstoji. Gdje pako škole nejma, tu se imade ta trećina uglavničiti ili kapitalizirati na korist škole, koja se ima u buduće ustrojiti.

Iz svega toga vidi se, da ima u Istri bratovšćinah, da njihovom imovinom stanovite uprave upravljati imadu, da to upravo zemaljski odbor nadzirati ima, i medju ostalimi da se trećina dohodakah bratovšćinah za školske potrobe gdje jest škola, a za gradnju škole, gdje je nejma, upotrebiti ima.

Gospodin *A. Spinčić* jako nas je zadužio kad je u saboru o bratovšćinah progovorio i mi mu ovim veoma hvalimo. Dohodakah imaju bratovšćine toliko i takovih, da bi se u velikom dielu Istre mogle njimi namirivati sve potrobоće školske, dakako kad bi se bratovšćinami upravljalo onako kako to propisi nalažu. Al upravo na zlu upravu imovine bratovšćinah potužio se je gospodin zastupnik. Govorio je najblažom formom, kojom je govoriti mogao. Nije interpelirao zemaljskoga odbora radi zle uprave, nije zavrgao računa o bratovšćinah, nego je jednostavno upozorio zemaljski odbor, *koji ima nadzirati upravu imovine bratovšćinah*, na nepravilnosti i zloporabe, koje se dogadjaju kod upravljanja, i to s namjerom da se stvar bar u buduće popravi.

A što mu je na to odgovorio član zemaljskoga odbora dr. Andrija Petris, valjda izvjestitelj u toj stvari? Mi smo se začudili kad smo čitali onaj odgovor. Član zemaljskoga odbora, *koji, opetujemo ima dužnost nadzirati upravu imovine bratovšćinah*, odgovarajuć *javno, u saboru* na iztaknute nepravilnosti i zloporabe, veli, da to nespada na zemaljski odbor nego na školsku zakladu! Čim se onda bave članovi zemaljskoga odbora? ili jim uz druge svoje poslove nedostaje vremena za zemaljske poslove! Uza to osvjedočili smo se, da uprava bratovšćinah nije u redu. Nit ikoji drugi član zemaljskoga odbora nije znao ništa boljega odgovoriti, bar nam o tom ništa novine nedonašaju. Samo predsjednik istoga u toliko je izpravio g. Petrisa, da je obećao držati na pameti primjetbe g. A. Spinčića i razviditi stvar.

Neka požuri.

Narod plaća školski namet sa plaće učiteljah u školsku zakladu. Narod ima bratovšćinah, s dohodci njihovimi moglo bi se namiriti potrobоće školske. I pri svem tom narod je bez škola.

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Ti si Nikola? začudi se Katica i proslje brzo švom preko obraza da si otare suze. — Dà, ja sam odgovori Nikola. Prije nego odlazim u daleki svieť, htjeo sam te vidjeti i s tobom govoriti a ti sjetna i žalostna?

Ništa, ništa, promuca malko zbunjena Katica. Njeke mi žalostne misli bile zaokupile pamet, pa mi teško bilo al već mi je oblakšalo.

Prestaj žalovati, reče joj Niko. Došâ sam ovamo da te pozdravim. Krivnjom mojega nesretnoga otca moram u vojnike. Sjutra odlazim u Trst a odande Bog zna kamo će me poslati. Nu prije mojega odlazka želio sam te vidjeti, želio sam s tobom govoriti o jednoj stvari. — —

Mladić htjeo dalje govoriti al mu zape rieč u grlu a rumen mu posu lice.

Govori slobodno Niko, ta znam da si pošten mladić, rekla mu Katica.

Kad mi ovako govoriš, reći ću ti iskreno, na što sam ovamo došao. — Katice dušo! nastavi Nikola malo odvažnijim an uvjek drhćućim glasom, tebi je najbolje poznato žalostno stanje naše kuće. Otac moj, Bog da mu prosti; zašao je stranputicom. Naša kuća jednoć glasovita sa poštenja i blagostanja propada. Otac moj misli još uvjek da je gospodin. Na pameti mu samo igra, pijanstvo i lov. Ovih si danah kuplo - pa po ciele dane klati okolo a gospodarstvo i kuću sasvim je zanemario. Njive naše i vinogradi neplode više kao pred deset, dvanaest ljetah jer su uparložena a i na živini nismo sretni. Toliko nam goveda i ovacah od bolesti poginulo a mnogo nam svako ljeto tati odnesu — trag im se nauvjek zameo! — Kad na sve ovo mislim, kad svojom pameću zaronim u budućnost, teško mi je oko srca i neznam što bi bilo sa mnom, da me nebi jedna misao krepila i tješila a ta je — —

Ovdje mladi Mikola opet umuknu.

Govori! Niko, reče mu Katica. Ta vaša nesreća je i naša. Ti znaš da naša kuća te štuje i ljubi. Ah! ti sjutra odlaziš u daleki svieť i Bog sam znade dali ćemo se ikada vidjeti, nu tvrdu ti zadajem rieč da ću tvojoj dobroj majci biti uvjek u pomoći. Oh! ona me uvjek ljubi kâ svoju kćer, uzdahne djevojka.

I ja te ljubim, upane joj u rieči Nikola. Katice dušo! Budi moja, nerini me u zator. Spasi našu kuću. Moja majka to želi i brat moj Anton a i ja najviše želim da k nama dodješ. Ti ćeš nam donieti sreću. Oh! reci: da ćeš doći.

Niko! vikne djevojka našavši se u čudu, da ja budem tvojom? A neznaš da moraš sjutra u daleki svieť a da tvoj otac od nekoliko vremena mrzi mene i svu našu kuću.

Dà, mrzio je vašu kuću moj otac al ovih danah kazala mi majka da nemrzi više. Reć bi da se kaje za uvriede koje vam je nanio. Po ciele noći i dane uzdiše i nemože si naći nigdje mira. Možda će priznati svoje pogrješke i odreći se slabih navadah. — Istina je, da sam vojnik al tri, četiri ljeta proći će brzo i vidjet ćemo se opet ako Bog da zdravlje i sreću. Katice dušo! obećaj mi da ćeš me čekati.

Na rieči Nikoline obori Katica oči, zamisli se te iza kratke stanke reče:

O Niko! ti znaš da te nisam nikad mrzila kao ni ti mene. Moja mi majka ovih danah govorila puno o tebi: uzdrav je i mlad a što je najviše: pametan je. Srećna si kćeri ako te on zapane. Ah! uzdahne djevojče, sreća je već bila blizu na evo! ravno sada moraš poći. Nu neka bude .....

Po mladom grahu u Radićevom vrtu lepršale pčelice, u zelenoj travi svirkahu štirci, doli u kutu preko ljehe u ljeskovom grmlju priželjkivaše drobni slavić, a sa griedicah Katičinih zamirisa sitna mažurana i zelen bosiljak. Reć bi bilo da je s neba življe sunce zasijnulo, jače lehorak prinio da strese puno dunjina cvieća na dvoje poštenih dragih, koji si pruziše desnice, uvjerivajući se, da će se čekati, da će odsele radosti i žalosti svojega života skupa dieliti, Razsuljevićevu kuću od propasti spasiti te si vjerni ostati do crnog groba! —

Prije odlazka reče Niko svojoj zaručnici: Neboj se za mene draga Katice. Svieť je pokvaren te drži malo do vjere, al ti se kunem najdražim što imam: svojim naime poštenjem, da će ovo srce uvjek samo za tebe kucati. Evo ti ovog prstena! Ako ga i nenosiš dok nedodje onaj sretni dan našeg vjenčanja, a ti drži ga i sjećaj se kad ga vidiš svojeg vjernoga Nikole.

Hvala ti Niko! Bog i tvoj andjel čuvar bili uvjek s tobom. Oni te sprovadjali svuda po tvojih teških putevih, oni te napokon dopratili zdrava i pametna kući. Evo ti ovog »janjušića«. Njega ti poklanjam. Baštinila sam ga od moje pokojne babe. Lep je. Metni ga oko vrata. Na njem je slika Majke Božje sedam žalosti. Ona budi odsele mojom i tvojom pokroviteljicom. Sada sladki Niko s Bogom!

Pošteni mladenci dadoše si još jednom desnice i svesrdno pozdraviviši se plaćuć razstadoše se.

Tri dana kašnje dobi Katica pismo od Nikole iz Trsta, u kojem joj javlja da je sretno došao u Trst te da će kako čuje naskoro poći u kršnu Dalmaciju. U pismu onom vrućе joj preporučio boležljivu mu majku Marianu.

Od onoga vremena, dragi gospodine, obarao se jedan udarac za drugim na nesretnu kuću Razsuljevićevu.

Jednoga dana za tim sretoh žalostnu Marianu na putu u Pazin. Rekla mi ovo: u obližnjem selu mnogo je već djece pomrlo od grlene bolesti. Strah me je da će me nesreća snaći. Mali Šime nemože već dugo vremena od bola u grlu ni govoriti a i Pere počeo se tužiti da ga u grlu stišće. Muža mi nije kod kuće. Pokušala sam jedno i drugo a videć da sve ništa nekoristi moram do liečnika. Ona ode i nekako čudnovato zakašlja. — Čujte dragi gospodine, četiri sama dana kašnje ležali su oba sinčića Marianina mrtvi. Razsuljevićev nemir i uzdisanje nije značilo, ne da se kaje već nješčo drugo kako ćete naskoro čuti. Onaj dan kad mu ukopaše dva mladja sinčića njega nije bilo ni kod kuće. Pljanac ima kamenito srce, doda starac Štefan. —

Iz školske zaklade plaćaju se učitelji i učiteljice najviše za talijanske škole. Bog zna što je sa dohodci bratovšćinah, Bog zna kuda i u koje svrhe oni idu, Bog zna tko s se njimi tovi? Na čistac s tim!

DOPISI.

U Barbanu, *u oktobru 1882.*

Uvjeravalo se 2. sept. t. l. u osmoj sjednici zem. sabora u Poreču, da podpisi i križi učinjeni od njekojih u Barbanu na njekoj molbenici, upravljenoj na gori spomenuti vis. sabor za preinačenje hrvatskog nastavnog jezika u našoj pučkoj školi »furono il prodotto della più ampla spontaneità, della più matura riflessione e ponderatezza«. Ako je g. govorniku stalo do istine, imao se je o stvari bolje ubavjestiti. — Podpisavalo i podkrižavalo se je u občinskom uredu. Tjeralo se i mamilo lakoume i kratkovide na podpise i križe, kao medvjeda na ples. Samo njekojim očitavala se istina, što da imadu podpisati. Drugim se reklo: »da bi se podučavalo malo u jeziku hrvatskomu a malo u talijanskomu, da tako te se dica bolje i lagljе navaditi; i da zahtjevaju više oblasti. Drugim se kazalo: »da ne bude više malte, ako ne šalju dicu u školu? ,Opet drugim: »da se šuplika za drugoga maeštra, boljega od toga«. I opet: »podpiši, pak ću ti kazati«.

U molbenici zovu se podpisani i podkrižani *otci obitelji*; nu, samo njekoje ide ovaj naslov. Podpisano jih je, koji nisu ni gospodari, nit nisu oženjeni, *djeca* dakle, a ne otci obitelji. Podpisano i podkrižano jih je, koji nemaju i neće imati djece za školu. Podpisanih i podkrižanih je zanatlijah, koji došavši jučer u Barban, otić će sutra s trbuhom za kruhom, kao to učinilše i drugi. I za ove nek se na naša pleća troške utemelji još jedan odiel škole, i to talijanski? Radi pet ili šest talijanske ili potalljančene djece (više ih nikad nije bilo) nadošlih, inostranskih roditeljah, da mi krvavimi našimi žuljevi uzdržavamo talijanski kakovi odiel pučke naše škole? Da se to nije govorilo i zaključilo u zemaljskom kakovom saboru, smatrali bi sve to šalom; nú, budući vidimo, da se stvar uzimlje ozbiljno, red je da i mi stupimo na branik naših pravah. — U našoj občini nemože biti govora o dvijuh narodnostih, gdje nemamo *niti jedne* domaće starinske obitelji talijanske. Da pak moramo radi dvijuh ili trijuh onomadne u Barban nadošlih ter ovdje slučajno se bavećih obiteljih ilili bolje osobah razcjepiti našu školu u dva odiela, čini nam se nesmisao i najveća krivica, proti kojoj prosvjedujemo sa svom dušom i snagom.

U istoj rečenoj sjednici zem. sabora tuži se njeki govornik govoreć o napomenutoj molbenici i drugih sličnih, da »vent'anni fà non se ne parlava neppure di queste cose, e si viveva in buona pace ed in pieno accordo«. Tako govorila nam i naša baba na ognjišću, kad bi mrzla bura vani blesnila, o dobrih zlatih, starih vremenih. Nù mjenom vremena i mi se menjamo. Spomenuti govornik, kao pravnik, znade dobro, što nas etika uči: da ako je svaki pojedini čovjek dužan braniti svoje pravo, toliko većma dužan je cio jedan narod; i koji voli *radi mira* popustiti, kukavac je bez pravne sviesti. Mlačnost pak i mlitavost za svoja prava, znak je trulosti moralne. U borbi steći ćemo svoje pravo, samo čovjek bez pravne sviesti radi mira odstupa od svoga prava. Na noge dakle braćo, vršimo svoju veliku i svetu dužnost! — Od ovakvih se zastupnikah, koji neznajuć našeg jezika nit ga neljube nego baš protivno, nemožemo si ništa nadati.

Kad znamo dakle, koji i kako su podpisali i podkrižali, dobro bi bilo, da pogledamo, i što se podpisavalo i podkrižavalo u toj molbenici. Barbanci! znate li što ste podpisali i podkrižali? Potvrditi svojim podpisom ilili križem nješto, što nije istinito, prekršaj je velik, tim veći budući se radi o materinskom vašem jeziku, kojim se imate dičiti i u srca ga vaše djece ulievati. U molbenici kaže se, da jezik vaš nije vaš, kako da vi negovorite hrvatski! A ipak ste njekoji podpisali. Zovu nas tlačitelji naši »šćavi-šćavoni«, i bogme imaju njekoliko pravo, jer samo »šćavi«, to jest robovi podpisuju sami sebi smrtne odsude. Prestanite jednoć slijepo vjerovati sladkim riečim neprijateljah vaših, koji k vam dohadjaju u ovčjoj odeći, a unutra su vam vuci. Nestavljajte nikada podpisah ilili križah vaših na hartu a da nepitate prije naputka i savjeta u razumnijih i pametnijih ljudih. Nije vam prijatelj, koji mrzi i kudi hrvatski naš jezik, hrvatsko naše ime, hrvatske naše svećenike, »Našu Slogu«, i sve što je naše, neprijatelj smrtni je to naš.

U ostalom znamo, što Italijančići u Barbanu s ovakimi manovrami još namjeravaju: odvratiti pozornost od občinske administracije ter zabaviti občinare, da se nedomisle pitati računa od upravljanja. To, to je »mestare nel torbido«, altro che vrledni naši svećenici, na koje porečki listić blato baca. I Hrvati će vas pridobiti u Barbanu, kao što su u Splitu pridobili svog dragoga ćaću. Stara naša poslovica govori: »delaj što češ, nu nećeš dokle češe. Do vidjenja!

Izpod Učke kod mora.

Položaj nas jadnih težakah biva svakim danom tegodnji i žalostniji.

Suša, nepovoljna vremena i druge nesreće su naši svakoljetni gosti. A dažd uništio nam je skoro suv jesenski prirod, a napose na graždju i voću počinio nam mnogo kvara.

Velike i težke brige i skrbi će mnoge gospodare izgristi. Ta to treba imati za same štibre torbu novacah. A gdje su druge potrebe, sol, odjeća, obuća, a i hrana!

Štibrom uzdržavaju se politički, sudbeni, porezni i druge vrsti činovnici; učitelji, svećenici, šumski povjerenici, kotarski liečnici, žandari i drugi vojnici.

Naš c. k. kotarski liečnik stanuje u Voloskom. Druga mjesta su dosta odnešena od Voloskoga. Jedina kastavska občina ima svog liečnika. Ostale občine moraju po liečnika na Volosko. Ali nemože svatko do njega, jer su njegovi koraci preskupi. Osam, deset forintih nesmaže svaki. U težkoj i duljoj bolesti trebalo bi bolestniku barem dvadeset liečničkih posjetah. Zato bi morao na primjer dati Beršečan 20+15 f. dakle tri sto forintih. Tko će dakle da nit poželi liečnikove pomoći?

Teret za c. k. kotarskog liečnika nosimo svi, a samo pobližnji stanovnici mogu ga imati za mali novac. Neka naša visoka vlada dodieli ovomu velikomu kotaru još jednog liečnika, koji bi imao stanovati u jednomu drugomu mjestu. Dapače bilo bi veoma dobro, da bude ovomu kotaru dodieljen i treći liečnik. Nu onda nebi trebalo samoj kastavskoj občini liečnika. Ovoga trećega imale bi plaćati razmjerno sve občine ovoga kotara. Svakomu od trih liečnikah imalo bi se povjeriti treći dio ovoga kotara—(u dielenju trebalo bi imati obzira na težkoću) — odrediti mu mjesto stanovanja tako, da je svim njemu povjerenim občinam olakkoćen pristup k njemu i njemu k njim.

Moralo bi se odrediti, da barem jednom mjesečno pogleda u svaku plovaniju ili kapelaniju badava, da se obavjesti o zdravlju naroda. Trebalo bi odmjerliti mu pristojbinu n. p. 1—3 forinta i ne više. Siromahe posjetiti i za manju pristojbinu, a posvema siromahe badava. Ovako bi se pomoglo narodu i koristilo državi nesamo stoga što bi se uzčuvalo zdravlje naroda državi u svakomu obziru koristna i vjerna, nego i u tomu, što bi time prištedila i mnogo novacah na dnevnicah (dietah)

O tomu neka ozbiljno razmišljaju svi, a napose, koji su predpostavljeni puku ili puka i za puk, jer po obstojećih okolnostih mogu si samo veliki bogataši krpariti zdravlje.

Pišući o liečniku predmnievam čovjeka nesamo vješta liečničkoj znanosti, nego i podpuno izobražena, koji se odlikuje dobrotom, ljubeznjivošću, uljudnošću i udvornošću. Ta čovjek bolestan je već bolešću mučen i prestrašen, te dodje li k njemu neuljudan i bezćudan liečnik, nesamo da će ogorčati u srcu stanje bolestnikovo, nego će i narod izgubiti svako povjerenje u liečničku pomoć. Zato bi bila skrajna doba, da nam visoka vlada pošalje nesamo dobre i sdušne liečnike nego i sposobne činovnike, koji poznaju i ljube naš jezik i naš narod to kojim na sreću leži blagostanje cieloga ovdašnjega puka.

S Bogom, do vidjenja.

Primorac.

Tršćanska izložba.

Druga sgrada. Kako prva, tako ima i ova pri ulazu prostranu vežu i veličanstven svod. Nećemo se upustiti u potanki opis svega što je u ovoj sgradi, nego preskočiv radnje u srebru i zlatu, razne uresе, rezbarije i galanterije, razgledat ćemo što iza toga odmah sliedi i što nas više zanima, a to su vino, ulje i slični proizvodi naše Istre i posestrime nam Dalmacije.

Nema dvojbe, prvi proizvod ovih dvijuh hrvatskih zemaljah jest vino, a istarsko je vino u mnogom slično i jednako dalmatinskomu; samo da Dalmatinci znaju vinom nešto racijonalnije postupati. Oni doduše nemaju jedne krčljave i sušičave »Società Agraria«, kako mi Istrani: ali imaju zato *putujuće učitelja*, koga seljak ne pušta samo, da zidovom prodiče, jer ga uči-čudo nečuveno — *nepoznatim jezikom* (vidi naš dopis u br. 17). Obuke nam dajte, obuke prave i razumne, pa se mi ne bojimo ničije konkurencije. Gdje je obuka političnо sredstvo, da se puk razmarodi, tu ide sve rukovim korakom.

Iz tršćanske okolice imamo izvrstnoga refoška, koga su izložili gg. Bernić Paskval iz Skednja, J. Burgstaller iz Ban, E. Colliud iz Trsta, A. Daneu iz Opčine. Osobito se odlikuje prosek Ivana Nabergoja i Lukša iz Proseka, te Ivana Nadraha iz Kontovelja. Koliko je to vino omiljelo možete suditi po tomu, da je Iv. Nabergoj dobio naručbah iz Njemačke i čak iz Londona. To vam je tršćanski šampanjac.

Istra je izložila terana, muškata, malvazije, refoška i drugog vina. To su božje kapljice. I one će na široko sloviti, kad se to bude prohtjelo našim otcem domovine. Vino iz Crnogkala je nešto toli izvrstna, da se i na carskom stolu toči. Medju izložitelji odlikuju se Josip Pečnjak iz Voloskoga, Ivan Triscoli i Kostanci Fellelani iz Pirana, Vjekoslav Delise i F. Drioli iz Izole, Sotto Corona iz Vodnjana i mnogi drugi.

Za vinom istarskim ne zaostaje ni ulje. Ima ga razne vrsti i razne finoće. Medju ostalimi odlikuje se ono gosp. G. Fragiacoma iz Pirana. Ovdje u Trstu je ma najboljem glasu ulje talijansko; uz bolju njegu maslinah i više čistionicah nema dvojbe, da bi se moglo naše i s njim natjecati.

Vrelo dobitka, koje se u Istri sve više i više umnaža, jesu pekmezi i začinjeno voće a osobito pekmez od rajčicah (pomidoro) izvaža se u daleko krajeve. Počelo se pripravljati englezki »Mixed Pikles« ilili u octu sačuvano sočivo, pa hladetinu od voća. Izvrstan konfekt, slačicu (moštarda) i slične slastičarije. Tih stvari izložili su spomenuti Fragiacomo i Pietro Fonda, oba iz Pirana.

Nov obrt, koj se počeo po Istri širiti jest: mariniranje ribah. U Izoli podigla se tvornica »Società generale de conserves alimentaires«, kako ime kaže, francezko poduzeće, koje pripravlja sardele u škatuljah, što se mogu bez straha i sa francezkimi takmiti.

Takvih tvornicah ima još jedna u Sv. Jerneju, kraj Trsta, a druga u Gradu; nego najbolja i najveća jest ona u Izoli. Ondje i privatni ljudi mariniraju ribu.

Dalmacija je u obće na istom stepenu prosvjete i napredka, na kojem i naša Istra; njezini su proizvodi slični istarskim osim jednog vellkog znamenitog obrta, koj Dalmaciji daje biljade i biljade na godinu — mislimo tvorenje rozolja. Taj obrt nije ondje nov, tek od nekoliko godinah razvit; u Dalmaciji se proizvadjao rozolij još za vremena miletačkih, kad je kriljati lav pustošio one divne krajeve. Prve su tvornice svakako one u Zadru, a ima jih i u Spljetu i drugdje. Najbolji i najukusniji rozolij daju nam tvornice Luxardo i Calligarich. Ima ga razne vrsti, pa jednomu se mili više ovaj a drugomu onaj.

Šibenik šalje u svjet izvrstan liker, koj nosi ime svoga izumitelja »Vlahova«. Njemu pripisuju razne krieposti.

Više nego likera daje nam Dalmacija vina, kojim, kako već rekosmo, znaju ondje bolje postupati, nego li kod nas; ali ipak ni on je nije umno vinarstvo razširenо koliko bi moralo. Dalmatinska su vina izložena ukupno. Ima tu opoja, proseka, vugave, muškata itd. a izložila su jih Braća Didolić iz Selacah na Braču, Bučić Niko iz Visa, Brajnović Sudre iz Spljeta, Carić G. iz Svirce, Dunatov iz Zadra, Matković Ive iz Knina, Miličić Luka iz Zadra, Perlini Josip iz Zadra, Topić Ante iz Visa i drugi.

Uz vino izvaža se iz Dalmacije i ulje. U Trstu je jednako cienjeno istarskomu. Najviše ga daje Makarska. Na izložbi je dostojno zastupano.

Mariniranih ribah izložila je Dalmacija više nego Istra. Sardele iz Visa jesu na glasu kako ponajbolje. Ovdje jih je izložio Bučić Niko Visanin.

Od 10—12 godinah počela se u Dalmaciji gojiti biljka »buhač,« koja je prije nicala samo po južno-dalmatinskih i crnogorskih vrletih. Ona je povratila blagostanje u mnoge kuće, gdje se bila udomila čuga i nevolja. Najbolji buhač, jer naj jateg mirisa, jest dvilji dubrovački i crnogorski. Danas je buhač u Dalmaciji jedan od prvih proizvodah. Kako čujemo počeo se već sijati i na otoku Krku i u Istri. Da će uspjeti nema dvojbe, jer gdje uspieva maslina i kuruz (turkinja) tu raste i buhač. Premda mu je sada ciena za polovicu i trećinu pala, ipak još nosi više nego ječam i pšenica, pa ga zato preporučujemo svim našim kmetom i posjednikom.

Ukupni dojam dalmatinske izložbe jest ugodan; vidi se da Dalmacija danomice napreduje a to se mora upisati u zaslugu jedino onim vrlim rodoljubom, koji su riedkom požrtvovnošću i vještinom pregnuli da svoje zemljake vode do sreće i blagostanja. Bog njim nasporio i nebilo našoj posestrimi putovanja bečkih ministarah bez ugodnih posljedicah.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. studena 1882.

Delegacije će do koji dan dokončati svoj rad. Ali carevinsko vieće da se neće otvoriti, kako se javljalo, već ovoga mjeseca, nego stopram dojdućega, jer da se ima prije u nekoliko sjednicah sastati tirolski pokrajinski sabor, da doskoči ogromnoj nevolji, koja je zadjela onu zemlju usliedi strahovite ljetošnje povodnje. Delegacije su ovaj put neobičnom spremnošću dozvolile skupnoj vladi što je god od njih tražila. Ministar vanjskih poslovah, Kalnoki, izrazio se, da o polazku našega Cesara u Italiju, da povrati posjet kralju Umbertu, nije još ništa odlučeno, jer talijansko vlada želi da dodje u Rim, a naš Cesar neće, da neuvriedi Pape, koji se nije odrekao i neće, dodajemo mi, svojega prava na tako zvanu starodavnu baštinu sv. Petra, namjestnika Isukrstova i odgovorna nosioca crkvenog jedinstva i njezina na svietu dostojanstva.

U Beču su danah 7. 8. i 9. bili veliki noćni nemiri. Stekli se naime gladni radnici, pa ustali halabučiti, jer da im svakidanji zaslužak nesmaže svakidanjih troškovah, a glavničari da se njihovim znojem bogate i bezbrižno žive. Nagovaralo se nevoljnike, neka se umire, al hoćeš, kad trbuh neima ušiuh, kako je u starodavna vremena u sličnoj prigodi rekao Katon, rimski senator. U Splitu se u Dalmaciji Talijanaši tako razljutili i uzrujali, što je ona občina došla u hrvatske ruke, da su strieljali i na samog kotarskog predstojnika Konrada, a ga srećom nepogodili, što je tobože pomogao hrvatskoj stranci do pobjede, koja im ide po broju i dično probudjenoj narodnoj sviesti.

Koncem prošloga tjedna zatvorio se je na neizvjestno vrieme hrvatski sabor nakon vele živahnih razpravah. Odlikovali su se osobito govornici od opozicije, kojih govori gledo forme, sadržaja i duhovitosti mogli bi služiti na čast svakomu evropojskomu parlamentu. Postiglo se nije mnogo nu potaknuti će dotične krugove na energičnije branenje hrvatskih pravah. Hrvatski je ban u saboru izjavio, da je izborni red za krajinu sankcioniran te da će krajiški zastupnici sjediti u saboru već budućega proleća. Bilo bi jednom i doba!

U izvanjskom svietu nema osobitih novostih, europejske velevlasti čekaju što će Englezka učinit iz Egipta. Vladar Tunisa je umro, nasliedio ga brat, koji će onako vladati, kako budu htjeli Francuzi, jer oni se mogu smatrati pravimi gospodari te afrikanske pokrajine.

Jurina i Franina.

Ju. Mi jera in lišia, e ga vinca la batalja, il vasela va šempre vanti.

Fr. Ča je to?

Ju. Čuja sam tako govoriti jednoga Barbanca u Dminičkinoj butigi; i kad sam ga pitâ, ča je htia stim reći, odgovori mi, da je bio u vojski kod Lisc, i da su pridobili Talijane, i da naš brod je bia vajk naprid. I komoć mi je ta čovik to stu-

mačia, zaviče već drugi za mojim hrbtom: Varda, varda, kvela dona ga la kalčina marcariola!

Fr. A Bože moj, kakovi jezik dunke govore u Barbanu?

Ju. Ča nis čuja, ča je reka još ni dva misica niki gospodin deputât u Poreču: da se u Barbanu govori «speditamente l' italiano?»

Fr. I ja bih se rado navaditi tako speditamente konšiljati; ča mi je dunke učiniti?

Ju. Ća! biti «in continuo contatto ed incessanti relazioni colle borgate e cittâ.»

* * *

Fr. Hrk! Hrk! Hrk!

Ju. Pomozi Bog, nezadavi se! Ča ti je?

Fr. A tuga ih nepopala, oni biguli neslani i nezabieljeni, kie san jel va Pazinu na zadnjen balotacijonu, još su mi va grlu i mi jako tiecaju.

Ju. Samo ku ne i još kiemu drugemu?

Fr. To bi znali najbolje povedat neki, ki su se onda hodili prodat za 50 soldi i za neslane bigule kako i ja tužan.

Ju. Pak su li to platili?

Fr. I kako slano plaćaju još danas, kad ih multiraju za saku malu stvar.

Ju. A ča ti na to dieš? Do mala će bit prigoda opet se najest neslanoh biguli i dobit žurnadu za prodat se. Govore, da su već naručili fino bigule i da će ih ta put zabielit z maščo, da budu se lagljo gutall.

Fr. Po Franića, ki mi bude nudil pijat bigull, ću mu ih va oči hit., a ki mi bude daval beći ću ih zet, pak ću baš protivno balotat nego mi on reče.

Ju. Ma to ni pošteno!

Fr. A ča je pošteno, da oni kupuju ljude za 50 soldi, kad već ni Inglezi nesmieju More kupovat ni prodavat? Ča smo mi tu huji od Mori?

Ju. Neprodajte se već, pak nećete bit kako Mori, nego, ča ste i ča ste bili — Hrvati Istrijanski.

* * *

Fr. Ma ti psuje, psuje!

Ju. Ki to?

Fr. Bil san za neko pismo va Pazine puli nekega Migala, all ča ja znan kako se kliče, pak namesto govorit o pismu, psoval je pred manon na hrvastvo, na pope, na vero, a najveć na Pro Antcna.

Ju. A nisi mu nič rekal?

Fr. Nisan, tužan san se ga bojal, ač je gospodin.

Ju. Ti si mu imel povedat dvie tri dobre, pak poć ća i razgovorit ljudi da već negredu k njemu.

Fr. Ter tako ću i storit.

Razgovor med

Martinom i Ivanom

pod staropazinskom lađonjom dne 22 listopada 1882.

Mart. Po svetoga Martina!

Ivan A Bog ti prostio, što tako vičeš! — Pusti ruke, ta čelo ćeš si razlupati!

Mart. O da bi ti znao ono što ja znadem, više biš roptao nego ja.

Ivan Nu reci da čujem.

Mart. Vidim da nečitaš nit mariš za knjigu zato i nevidiš dalje nosa. Teško je s neukim čovjekom govoriti. =

Ivan Ahâ! vidim kamo ciljaš al čuj me! Pustio sam se prevariti od medenih riečih onog sivoglavca u Pazinu. Omrazio mi «Našu Slogu» za ljeto dana, al vjeruj mi više neće. Opet sam ju naručio, pak dok sam živ držat ću ju, jer sam osvjedočen, da istinu govori i brani. Narinno mi bio neku «Istru», koju malo tko trpi, al pustimo za sada to — kaži de što si doznao?

Mart. Nisam doznao već vlastitim očima vidio i kmeti naši vidjeli bi, kad bi bolje otvorili svoje sanjive oči...

Ivan Stara rana «naša» — —

Mart. Neprijatelj nam drzovito najsvetlja prava gazi. Već nam metnuo ruke pod bradu da nas zadavi a kmeti naši ni da pisnu.

Ivan Ne reci samo kmeti nego i «Pazinci». Neće još sada da oči otvore pak se tuže u nevolji da u Istri pravice neima.

Mart. Ako tako misle nisu daleko od istine, al stoga nesmlje čovjek mučati i prekrštenih rukuh stati kad vidi da mu neprijatelj o životu radi. — O Pazinci! Pazinci! da bi vaši predji iz grobovah ustali pa vidjeli svoje strašljive unuke od srama bi opet u grob legli! —

Ivan Ti si bio dakle danas u «talijanskom Pazinu?»

Mart. U talijanskom Pazinu veliš? Nu čuj me u koliko je Pazin talijanski! Otci i majke najzagriženijih Prekomoracah mole i izpovjeđuju se — hrvatski! Jesil čuo?

Ivan A tako?

Mart. Da tako je dragi Ivane! U Pazinu su *naši* ljudi al žalibože *robske* ćudi. Čuj me, čuj! Ovih danah zabranilo se jednom svećeniku poučavat *čisto* hrvatsku djecu vjeronauk u materinskom jeziku. Uz to kaže mu se na nellep način neumjestnih dakle uvriedljivih riečih. Ovo mu je plaća što se siromah trudi već kroz sedam punih ljetah s djecom u trorazrednoj školi *«bez plaće.»* O uljudnosti! —

Ivan Bože dragi! To je ipak previše. Ta kako će djecu učiti Boga spoznavati i ljubiti ako ne u majčinom jeziku!

Mart. O Bogu govoriš? A neznašli da takvim je ljudem naš Bog — sanja. Kako će djecu uzgojiti za hlaženu zemlju to je cilj njihovih školah i naukah al previše nas je. Kost je tvrda pa ako Beč im nepomogne teško i opet teško će uspjeti. — — Mnogo sam knjiga pročitao, mnoge sam učene ljude slušao al nigdje jošte nisam čitao, ni od nikoga čuo, da se nedužnoj djeci ima braniti u materinskom jeziku Bogu moliti! —

Ivan Čudnovato dolsta! Medju «hotentoti» se takve stvari nedogadjaju. Da naš puk sve više mrmlja, da se burka nije čuda. A šta onaj svećenik?

Mart. Mučat će najbrže, da ga smutljivcem i nemirnikom neprozovu, kako su već opetovano neki žminjski i tinjanski *«črčkari»* naše poštene rodoljubne svećenike prozvali. Nu njihovo biljuvanje je za nje čast, za to oni negube ništa. — —

Ivan A šta će druge oblasti?

Mart. Ja neznam. Zloguk sam uvjek bio prorok al ipak kako vidim, nać bi se mogo u Istri junak, koj bi prikriočno u brko ovim podlim tlaciteljem neše sreće i slobode: «Dosta je ljudi! Vrieme je da se ozbiljno jednoć proračunamo. Doći će na zelen stol karobljanska stvar, školske prošnje i druge debele stvari o kojih nit nesanjate više...» — Nu još ovo nije sve, čuj drugu!

Ivan A znao sam da imaš pune žepe! =

Mart. Bio sam danas na Pazinskom buraju. Malo od truda sam ožednio. Obazriev se naokolo, zapo mi oko na jednu tablicu, na kojoj čitah. «Krčma k mjesecu J. U. — E pa dobro takvom samosvjestnom čovjeku treba dobitka dati, pomislih u sebi i unidjoh, da si dobrim Tinjancem crieva operem. Nisam dragi prijatelju nit svoje «bocice» izpio, kad al eto kao grom s vedra neba dodje zapovjed od pazinskoga gromovnika «Dr. Fr. Constantini,» da se odmah ona tabla skine radi «čujte i čudite se!!!» — *hrvatskoga napisa,* a pošto gospodar nije toga htjeo činiti, dodje sluga sa ljestvami te ju skine na oči svih prisutnih. O Costantini! Costantini! upamti si ono sveto: «der Stolz geht vor dem Falle!» —

Ivan Po svetoga Ivana, to je pak preko svake mjere. Svi krčmari su ga slušali, nekoliko stotinah forintah potrošili. Jedan samo se naša, koj rob ničij neće biti, pa pandure šilje da ga pokornosti uči. Vederemo! Ovaki dogodjaji napokon koriste; jer mnogim sanjivim oči otvore a i meni su odprli, jer sada znam što ti ljudi od nas učinili misle! —

Mart. Hvala Bogu, da si sasvim progledao. I zadnje je vrieme da i drugi progledaju.

Ivan Dà, dà zadnje je vrieme i nadam se da nije daleko onaj čas, koj će nam donieti pravu sreću i zlatnu slobodu.

Mart. Bog te uslišio, dragi Ivane! — Nu čuj jošte treću.

Ivan A ta jest?

Mart. Naša braća Slovenci ili kako ih volo naši «Prekomorci» nazvati «Kranjci» dodju ovamo po vino i već su mnogomu kmetu liepih novacah predali, al gle! i ovdje je vrag svoje nokte uriuuo.

Ivan Molim te nemoj mučati. Ja te željno slušam.

Mart. Nekoji naši «Italianissimi» sdružili se, da i ovaj dobitak našem kmetu oduzmu: Oni govore da kmet mora biti njihov dužnik inače da mu nebi mogli zapovjedati. Ove pijavice su pretekle našu dobru braću Slovence. Nešto milom, nešto silom nagnali su mnoge dva, tri mjeseca prije trgatve da im za opredieljenu cienu imaju *«njima»* a ne *«drugim»* prodati dojduće grožđje ili vino. Oni ga tako silu nakupe 2 duplo i preduplo kašnje prodadu.

Ivan Vidiš zlodića nu! —

Mart. Po malo prijatelju! Ovdje treba razbora. Javit treba kmetom, da čine dobro vino od zrela grožđja te da se nepuste podnipošto /pregovoriti od istranskih lihvarah i oderuhah već nek ga zadrže kod sebe. Doći će braća Slovenci i — dobro platiti. Al nemoj to zaboraviti kazat našim kmetom.

Ivan Neću zaboraviti dragi Martine. Vidim da pošteno za nas misliš, zato ću te i poslušati.

Mart. Hvala Bogu! O da bi s tobom i drugi. Nu čuješ prije nego li se razstanemo, rad bih ti kazao šest dužnostih svakog poštenoga Istrana.

Ivan Sunce je već na zapadu al ipak ću te slušati. Nuder kaži ih.

Mart. Evo ti ih: 1. Vjeruj u Boga 2. Ljubi sv. crkvu, 3. Slušaj naše poštene svećenike, 4. Kloni se krčme i igre, 5. Čuvaj se duga više nego smrti, 6. Budi marljiv i štedljiv (šparan).

Ivan Po moju grešnu petu ti zdravo misliš. S Bogom Martine!

Mart. S Bogom Ivane al nezabi sve ovo što si danas čuo od mene kazat i drugim.

Pjesma istarskoga djaka.

Tek nà iztoku zora sijne
Mah krevet puštam djače mlad,
Pram nebu duša mi se vijne
I Bogu šalje molbe kàd.

Pak mudre knjige tad se latim
Ta znanje mi je živa strast
Bistròum sve na brzo shvatim,
U knjizi nadjem duhu slast.

U školi vrieme ja netratim,
Pazljivošću prednjačim svim,
Sa dàngubami se nebratim
Nit obćit znadem s društvom zlim.

Na srcu moj mi nared leži,
I njegov jezik mil i drag;
Tko zlobno nanj mi laje, reži
Taj mrzak mi je kano vrag.

Naùkom divnom krasim dušu
Da jednom kada dodje čas,
Sa roda moga spudim tmušu
Izvojštim Istri pošten glas.

Različite viesti.

Osobne viesti. *Gosp. Zavadlal* c. k. kotarski komesar, dosadn upravitelj expoziture u Krku premešćen je u Poreč tamošnjemu c. k. kotarskomu kapetanatu. Ovo je jedan od rieđkih činovnikah, koji si je znao steći simpatije krčkoga pučanstva, jer uz ostala svojstva poznaje i jezik naroda, med kojim služi. Nego s njim u Poreč. Na njegovo mjesto dolazi g. *Fabris*, c. k. kotarski komesar, dosad u Voloskom. Na službovanje voloskomu kapetanatu dodieljen je g. *Šorli*, c. k. perovodja, rodom Slovenac.

Premjene u tršćanskoj; koparskoj biskupiji. M. č. g. Ivan Oballo, do sad župe uprav. na Pazu postno je župnik u Novakh, od kud Franjo Hrovat, dosadanji župe uprav. u istoj službi ide na Paz. Č. g. Anton Kalac, duh. pomoćn. u Pazinu ide kano nadžupe upravitelj u Buzet, a na mjesto njega u Pazin dolazi č. g. Bartul Vitezić, sekularizirani malobraćanin, rodom iz Vrbnika. — Dne 10 ov. mj. umrô je u rodnom si mjestu Piranu č. g. Lovro Colombani nadarbenik Vidali u 69 god. vjeka svoga P. U. M.

Izložba. Jučerašnjim danom zatvorila se je tršćanska izložba nakon 3½ mjesečnoga života. Materijalni uspjeh iste neće bit povoljan, jer nije bila onako posjećena, kao što se je to očekivalo, a i vrieme bijaše uvjek neprijatno. Jedino kakav izložitelj će se radovati i to onaj, koji je htjeo dobiti kakvu kolajnu (medalju), jer tih je na sve strane velik broj razdieljen. Polag službenoga izkaza podieljeno je 145 počastnih diplomah; 547 zlatnih kolajnah; 778 srebrnih i 715 mjedenih. Od onih odpalo je na Hrvatsku 3 počastne diplome, 23 zlatne kolajne, 36 srebrnih i 52 mjedene. — Izložba se je doduše juče zatvorila, nu još nije sve svršeno, preostaje još lutrija. Na nju se polažu velike nade, jer se prodajom srećakah nadaju pokriti izložbeni deficit. Srećakah je ništa manje nego 2.000.000 (dva milijuna), svaka stoji 50 novčićah. Sgoditakah bit će 1000, i to prvi od 50.000 for., drugi od 20.000 for., treći od 10.000, a ostali dobit će najukusnije predmete, što su bili izloženi. Vučenje bit će stoprem 5. jenara 1883. Nama će ostati ugodna uspomena, što smo se upoznali s mnogimi našimi sunarodnjaci i prijatelji našega naroda, koji su sa svoje strane opet dobili jasniji pojam o našem stanju. Uručujemo svim srdačan pozdrav. — Prije nego zaključimo, navest ćemo još njekoliko riečih iz veleuvažene talijanske novine *»Fanfulla«*, što izlazi u Rimu. br. 268 od 4. oktobra t. g. U opisu tršćanske izložbe nalazimo sledeće stavke: «E poi ci sono cose che costituiscono una vera novità, che non si videro neppure all' esposizione di Parigi. Per esempio *il padiglione croato*, amirabile costruzione in legno, tappezzato di stoffe a vivaci colori e disegni quasi orientali.... Per me, quando ebbi veduto il padiglione croato, il padiglione della Bosnia, mi persuasi che non avevo perduto il tempo; lasciai tutto il resto, compreso il pesce cane imbalsamato, e mi riposai nella *czarda* ungherese dove suonano gli zingari a sorseggiare il limpido *slivovitz* del Sirmio, il principe degli alcoolici. — E che siano benedette le viscere delle prugne dove è concepito«. — Na hrvatski glasi: Imade (u izložbi) stvarih u istinu novih, kojih se nije vidilo niti na parižkoj izložbi. Na primjer *hrvatski paviljon*, zamjerna drvena sgrada obl žena sagovi i tkaninami živahnih bojah i sjoro orientalskih risarijah.... Razgledav hrvatski i bosanski paviljon osvjedočio sam se, da nisam izgubio svojeg vremena; ostavih sve ostalo, dà i istoga imbalsamiranoga morskoga psa, podjoh u ugarsku *czardu*, gdje sviraju cigani, te se nasrkah sriemske šljivovice, kneza svih alkoholah. — Blagoslovljene neka budu utrobe šljivah, gdje je začeta. Zaboravili smo još kazati, da osim lutrije ima još nješto sl diti, a to su redovi (ordeni) i odlikovanja, koja za gotovo neće izostati. Mnogo jih je, koji uzdišu za kakvim križićem.

Dar. Gosp. L. Hagenauer tvorničar u Zagrebu darovao je svoje u hrvatskomu paviljonu izložene gombaločke (gimnastičke) sprave tršćanskomu »Sokolu«, kojemu stoji na čelu ovdašnji trgovac g. *Gjuro Vučković*.

Lindarska molbenica. Polag viestih, što ih primismo od prijateljske ruke, možemo javiti našim čitateljem, da su i Lindaru c. k. žendarmi izraživali, dali su podpisi pod onom glasovitom molbenicom za talijansku školu istiniti ili ne, pak da se je i tu ušlo u trag strašnoj prevari. Pod tom molbenicom, da ih je podpisanih, što vlastoručno, što s križem 51, od kojih je samo petorica vlastoručnih podpisateljah znala, što se hoće postići tom molbenicom: četvorica vlastoručnih podpisateljah mislila je da će biti ta molbenica za hrvatsko-talijansku školu, kako je već 8 mjeseci; druga četvorica vlastoručnih podpisateljah podpisala je jedno mjesto drugoga te bila tako na dobru vjeru zavedena; a za ostala dva imena vlastoručnih podpisateljah se nezna od koga potiču. Svi ostali —36— s križem podpisani nisu ni znali za tu molbenicu, nego za napuniti broj su ih svojevoljno kod g. obć. agenta pod molbenicu križali. Med timi paradira i jedan (neki Giuseppe Picot) koji je već od davno pod zemljom i šestorica, koji si znadu sami zapisati ime i pridjevak. Što će na te istinite date reći g. Dr. Costantini? Hoćeli «Istria» to kazat svojim čitateljem? Znatiželjni smo što će se sada činiti, li će se stvar zabašuriti, jer nepolazi od nas. Budućnost će nam to kazati, i onda ćemo reći, da živimo u ustavnoj državi!

Iz Voloskoga nam pišu, da će se u kratko vidjeti liepih kućah. U Opatiji velike dve gostione i morsko kupalište. U Voloskom se već gradi jedna liepa palača. Čuje se također, da će imućniji Vološćaki sagraditi na akcije udobnu palaču za gostionu, i liepe morske kupelji u Černikovici. Obćina svojski se zauzimlje za gradnju muške i ženske škole kao i plovanije. Veli se nadalje, da će crkveno upravitelj-stvo dati popraviti i poljepšati glavnu crkvu i njezin zvonik. Postavit će nadalje munjovod, da se obrane pogibelji, kojoj su dosada »bez munjovoda« izloženi. Živili! Tako valja naprvo koracati.

»Hrvatska« u Gradcu. Akademičko hrvatsko društvo u Gradcu izabralo je 25. prošloga mjeseca svoj upravljajući odbor za tekuću školsku godinu sastojeći iz sledećih licah: G. Dinko Trinajstić stud. juris, predsjednik — Nikola Marinković stud. med., podpredsjednik — Pavao Ljubičić, stud. juris, tajnik — Petar Baturić stud. med., blagajnik — Mijo Hajdenović stud. juris, knjižničar, — Miroslav Virag i N. Schleimer stud. med., revizori.

Nesreća u riečkoj luci. 28. p. mj. dogodila se u riečkoj luci tako strašna nesreća, da se slične nitko živ nesjeća a niti pisano se nigdje nenalazi, da bi se u onih vodah takva šta dogodili moglo. — Taj dan najme, bilo je vrlo ružno vrieme, jugo je vrlo silno puhalo i more tako uznemirilo i uzburkalo, da se ljudi većin valovan jedva sjećaju. Kako obično po jugu više brodovah dolazi, tako je bilo i onaj dan; došlo ih do 7 velikih nebrojeć male trabakule, na kako onđešnja luka još nije dogotovljena, kako je uprava luke povjerena ljudem, koji su jučer iz Magjarskih pustah moru šišli, tako su oni brodovi nemogućć zavrnuti za gat (molo) četiri na broju jedan za drugim na kraj bačeni bili i razbili se. Prvi je bio bark *»Arfacsad«* vlastničtvo pelješkog orodarskog družtva, drugi *»Andrića«*, treći brik *»Dunaj«* a četvrti liepi veliki bark *»Commendatore Tonello«*. Ljudi, koje se u pomorske poslove razumiju, uvjeravaju, da se je moglo sve ove brodove spasiti, da se je na vrieme shodne mjere preduzelo i da su u obće ljudi na to pozvani, bili u stanju te mjere predviditi i na vrieme preduzeti. — Mornarice se spasile i to ne možda pomoćju luške oblasti, koja tom prilikom nije baš ništa učinila, *»već pripravnošću i požrtvovnošću momčadi one c. k. pomorske akademije i njezinih poglavarah. Mornari su jadni medjutim izgubili, na pragu kuće, i robu svoju i dobitke težko zaslužene. Nadamo se da će se na mjerodavnom mjestu znati upotriebiti ovu lekciju i gledati da se u buduće takva šta više nedogodi.*

O atentatu na kralja Milana javlja je «Polit. Corr.» pobliže: Kralj Milan vratio se je posle višemjesečne odsutnosti dne 23. pr. mjeseca u 11 satih prije podne u Biograd, gdje ga sjajno dočekaše. Već više satih prije kraljeva dolazka sakupila se je množina svieta na savskoj obali. Na mjestu, gdje će kralj iz broda izaći, čekala je kraljica s kraljevićem, zatim svi ministri, diplomatički sbor, vojne i gradjanske oblasti, te deputacija gradjanah, koju je predvodio gradski načelnik. Čim se je kralj s ovimi pozdravio, podje sa svojom pratnjom u metropolitsku crkvu. Čas prije, no će u crkvu stupiti, opali neka žena hitac na kralja. Bijaše to udovica pukovnika Jefrema Markovića, koga je radi topoljske urote ratni sud na smrt osudio. Hitac promaši kralja, te on podjo posve mirno u crkvu gdje ga je episkop Mojsija blagoslovio. Kraljica se onesvijesti, te ju ponesoše u palaču, kamo je i kralj poslie crkvenoga obreda otišao. Zatim se kralj bez svake pratnje opet vrati u crkvu, da izmoli molitvu zahvalnicu. Markovićka htjede razjarena svjetina pogubiti odmah na mjestu; jedva ju je redarstvo izbavilo.*) U svih slojevih pučanstva vladala velika uzrujanost i obće sgnjušanje s drzkoga atentata. — Iz Biograda javljaju, da ovome atentatu nije politički motiv. Markovićka je rodjena u Novom Sadu, te je u prvom braku obudovjela za drom. Andrijevićem. Njezini su razlozi lih osobni, te samo pesimiste drže, da je Markovićka oruđje nihilistah. Čini se, usuprot, da je Markovićka umobolna. — Poslie atentata odveze se kralj Milan u konak. Tu obćinstvo još nije ništa doznalo o atentatu, te je množina veselo kralja pozdravljala. Kad je pako cieli grad dočuo za grozni čin, pohrlile tisuće ljudih do kraljove palače, da pokažu svoju radost, što je kralj spašen. Sa svih stranah dolaze čestitke kralju. Markovićka, kad je vidjela, da je hitac promašio svoj cilj, htjela je da po drugi put izpali revolver, ali joj kraljov pobočnik iztrže ubojito oružje iz ruke. — Još 1 isto po podne sastalo se ministarsko vieće pod predsjedanjem kraljevim. — Gradska obćina poslala je kralju deputaciju, da mu čestita. Kralj je odgovorio, da se podpunce uzdaje u lojalnost srbskoga naroda. Car i kralj Franjo Josip žicom je čestitao srbskomu kralju; stigle su također čestitke od nekih drugih vladarah. Francezki poslanik ovlašten bi da čestita u ime predsjednika Grévy-a. — Pogubljeni (u topolskoj affairi g. 1877.) pukovnik Marković odlikovao se je g. 1876. u srbsko-turskom ratu, te dobio ruski Djorgjev red; ali je uzkratio poslušnost, kada je Srbija po drugi put Turskoj navieštila rat. Tri bataljuna nehtjedoše u rat, jer su držali, da je ministarstvo povriedilo ustav te častnici dodjoše pred ratni sud. Čim je pukla osuda, pogubliše Markovića. Poviedaju, da je tada njegova žena, koja je prekjučer na kralja pucala, pisala mužu si, da će za njega moliti kneževu milost, ali je dobila lakonički odgovor: «Adresat nije više medju živimah. Od to doba, vele, često se u nje opažahu znaci poremećena uma.

Gradovi u Europi po broju stanovnikah. *London* ima 3.832.440, *Pariz* 2.225.910, *Berlin* 1.322.500, *Beč* 1.103.110, *Petrograd* 876.570, *Moskva* 611.970, *Carigrad* 600.000, *Napulj* 493.110, *Hamburg* 410.120, *Birmigham* 400.760, *Lyon* 372.890, *Madrid* 367.280, *Budapest* 360.580, *Marsilja* 357.530, *Manchester* 341.510, *Varšava* 339.340, *Milan* 321.640, *Amsterdam* 317.010, *Dublin* 314.660, *Leeds* 309.130, *Rim* 300.470, *Scheffield* 284.410, *Vratislava* 272.910, *Turin* 252.830, *Lisabon* 246.340, *Palermo* 241.990, *Kopenhagen* 234.850, *Monakovo* 230.920, *Bukarest* 221.800, *Bordeaux* 220.960, *Dražđjane* 220.820, *Barcelona* 215.960, *Edinburg* 215.150, *Bristol* 206.500.

Koliko imade novinah na svietu. »Corriere del Mattino« donaša zanimive podatke o broju novinah na svietu. Imade ih do 30.000, i to sjev. Amerika 10.000, južna Amerika 1000, Njemačka 5000, Austrija-Ugarska 3500, Englezka 3000, Francezka 2500, Italija 1500, Rusija 600, ostale europejske države 2350, Azija 400, Australija 100, Afrika 50. Najstarija novina utemeljena je god. 1366. u Kitaju, a tiska se u Pekingu. Svake godine trebaju sve te novine, pisane u 61 jezikah, 750 milijunah kilogramah papira.

Tragičan konac. U Nussdorfu kraj Beča dogodio se je prošloga mjeseca sledeći slučaj: Pred dvie godine upoznao je privatni činovnik Vilim Engler kćerku ugledne jedne obitelji u Nussdorfu; medju njimi zametnu se doskora nježan odnošaj i djevojčini roditelji privoliše, da zanj podje. Mladi supruzi življahu najljepše, a da sreća bude podpunija, rodi im se u svibnju o. g. mužko dieto. Malo po tom preseliše se u Beč, gdje suprug zadobi povoljnije mjesto. Nehivši dugo u Beču oboli im dieto; majka, koja ga je vruće ljubila, pripisivaše bolest promjeni stana, te odluči dieto predati njegi roditeljah u Nussdorfu. Posjećivaše ga svaki drugi dan, no kad se je pred nekoliko danah izvezla, da ga vidi, bijaše već umrlo. Težki taj udarac nemogaše nesretnica podnieti, plakaše za svojim djetetom, pokvasi mrtvo tielo suzami, no po tom neplakaše više, već mucaše samo nerazumljive rieči, bijaše nalmeršila s uma. Pohrli k obali Dunava, a nitko joj neznade naći trag. Bijaše se već smračilo, kad je i nesretni suprug sav usopljen prispio na obalu Dunava, da traži suprugu. Iznenada spazi negdje kod Klosterneuburga, gdje po Dunavu pliva nekakav predmet, držaše ga odielom svoje supruge i nepremišljajući dugo, baci se u Dunav, vičući: Eto je, moram ju spasiti. Nehivši viešt plivanju, nestade ga u valovih Dunava. Nesretnim suprugom nije trag nadjen.

Mravi prave med Amerikanac prirodoslovac Maclok našao je u Mehiku jednu vrst mravih, koje je prozvao Meligeri. Filadelfijska akademija znanostih saobćila je opis tih životinjicah, kod kojih otekne trbuh te se u njem stvara izvrstan med. Mehikanci dobivaju taj med prešajuć te mrave.

Književne viesti.

Augusta Šenoe posljednji, najveći i najkrasniji historički roman **«Kletva.»** U nakladi knjižare Mučnjaka i Senftlebena u Zagrebu izašla su prva dva svezka velikog historičkog romana *«Kletva,»* posliedjega i najdivnijega umotvora neumrlog hrvatskog pjesnika i romanopisca Augusta Šenoe.

Slavljeni pjesnik sullo je u «Kletvi» savkoliki žar pjesničkog duha, prikazujući nam jednu najburnijih dobah hrvatske povjesti isto tako historičkom vjernošću, kao i nedostižnim pjesničkim poletom. August Šenoa, kao stvorac historičkoga romana, stvorio je upravo u «Kletvi» svoje najtrajnije djelo, kojim je, kao krunom ovjenčan sav njegov dugogodišnji i zaslužni rad na polju hrvatske knjige. Zato narod, noseći u srcu toli žarku uspomenu prama pjesniku, može samo u «Kletvi» vidjeti pjesnika na visini njegove duševne snage, koja je hrvatskoj knjizi dala toliko plodovah. Značaj, život i duh one dobe, koja je u Hrvatskoj nastala po izumrću Arpadovacah, nacrtani su u «Kletvi» tako duhovito, da te čitava obuzima, potresajući ti srdcem i dušom.

Da dovrši djelo, koje je pokojnik ostavio nedovršeno, vrli hrvatski pisac g. J. Eugen Tomić prihvatio se je posla, a dosadanji njegovi nastavci, priobćeni u listu «Narodnih Novinah,» pokazali su, da je August Šenoa našao vriednoga nasljednika u dovršenju svojega romana. Tako će pjesnikov roman doskora postati jedna zaokružena cielina, a hrvatski narod dobiti će u ruke krasni biser, koji kiti hrvatsku liepu knjigu.

Jer je djelo obsežno, izaći će, da si ga svatko može lahko nabaviti, u 14-15 svezakah na 4 gusto štampana arka u 16-ni (dakle 64 strane) uz cienu od *50 nov.* i to 1. i 15. svakog mjeseca.

Tko uzme I. svezak, obvezuje se time, da će uzimati i sve druge svezke do konca. Predplata neka se poštovnom naputnicom šalje i neka se priloži pet (5 nov.) za svaki svezak u ime poštarine pod krstnim zamotom. Pouzećom se pojedini primjerci nešalju. Tko sabere najmanje 4 predbrojnika, dobiti će iste franco dostavljene; ali novac mora se poštarskom naputnicom unapried priposlati s točnom adresom. I mi bismo savjetovali, da se cienа pojedinim svezkom uko ne na 20 nov. to bar na 25 obali.

* * *

Osvjedočen, da je točno i obsežno hrvatsko liečničko nazivlje neobhodno potrebno za porabu gg. liečnikah, sudacah, ljekarnikah i živinarah, odvažih se izdati **Ljekarski Rječnik** razdieljen u I. njemačko-latinsko hrvatski dio i II. hrvatsko-njemački dio. Pozivljući na naručbu ovoga djela napominjem:

1. **»Ljekarski rječnik«** — obsižuć preko 40 tiskanih arakah srednje osmine — izdajem u dvanaest svežćićah.

2. Izdavanje počimam početkom prosinca t. g., te će svakoga mjeseca izaći po dva svežćića.

3. Gospoda naručitelji obvezuju se na nabavu podpunoga djela.

Naručbena cienа u iznosu od 6 for. a. vr., koji se izplaćuju u mjesečnih obrocih po 1 for. a. vr., prestaje izdanjem zadnjega svežćića.

U Ogulinu, mjeseca listopada 1882.

Dr. Milan Nemičić,
okružni glavni liečnik.

»Smilje«. Zabavno poučni list sa slikami za mladež. Izdaje hrv. pedagog književni sbor. Ovaj jako razširen i obljubljeni listić za malenu djecu, osobito onu, koja polazi pučke škole, izlazi 1. svakoga mjeseca na cielu arku. Godišnja cienа stoji 62 novč. Predplata se šalje upravi »Smilja« (Pivarska ulica br. 14) u Zagreb.

Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri.

U Kastvu: Marija Rubeša, učenica pripravnica 50 novč., Ernest Drnjević, učenik 30 novč., Ernest Jelušić, ravnatelj 25 for., Josip Stefan 1 for., Dr. Kormdler, obć. liečnik 1 for., u Voloskom: Andrija Linić 50 novč., Antun Rebek, c. k. porezni nadzornik 1 for., u Sisku: Franjo Steidle, bilježnik 2 for., Stjepan Pavlica 2 for., Dr. Kalman 50 novč., Gosp. Trautner, inžinir 50 novč., na Rieci: Milan Miklć 1 for., u Klanoj: Jakov Lužnik, učitelj 1 for., Franjica Šaftić 1 for., u Sv. Mateju: Vinko Dubrović, kapelan 1 for., Matija Trečić 1 for., Josip Vlah, učitelj 1 for., u Rukavcu: Ivan Franki, učitelj 1 for., u Gračišću: Mate Mogorović, učitelj 1 for., u Opertilju: Ante Turak, župnik 3 for., u Repentaboru: Matija Sila, župnik 2 for., u Kninu: Lovro Monti, odvjetnik 2 for., u Baški: Pop Marko Burbrić 1 for., Pop Jero Goić, 1 for, Pop Petar Čubranić 1 for., Petar M. Bonačić 1 for., Franjo Dorčić 1 for., Pop Marko Mrakovčić 2 for., Pop Petar Dorčić 6 for., u Bermu: Mate Supljina, plovan 5 for., u Žminju: Fran Orlić, župnik 25 for., u Mihotićih: Matko Mandić, profesor 1 for., u Veprincu: Vinko Marjanović, obć. tajnik 2 for., u Poljanah: Iv. Rumac, djak 30 novč., Iv. Korić, djak, 30 novč., Josip Ivanić, absolv. gimnaz. 40 novč.

Izrazuje se najtoplija hvala »Hrvatskoj čitnonici« u Kastvu, koja je izručila Bratovščini 20 for. i 42 novč. kao čisti dohodak zabave obdržavane dne 2 tek. mjeseca.

Kastav, 10. oktobra 1882.

Anton Puž, blagajnik.

Javne zahvale.

Veločastni gospodin *Dragutin Fabris* bivši buzetski župnik i dekan, a sada župnik kod sv. Jakova u Trstu, koji je više puta buzetsku crkvu liepim darom obdario, izvolio je i prije svog razstanka istoj crkvi darovati znatnu svotu od 424 for. 14 novč. Na tom plemenitom daru zahvaljuju mu se najsrdačnije uz pobožni narodni uzdisaj: »da mu ručica cvietom cvala, a dušica raj dopala«, župljani i

Rajmund Jelušić,
župe upravitelj.

U Buzetu, dne 20. Oktobra 1882.

Gospodin Ivan Karlevaris i obitelj mu srdačno se zahvaljuju svim svojim sugradjanom u Kastvu, koji su dne 10. t. m. pritekli u pomoć da odstrane pogibelj, koja je toga dana pretila njegovoj kući.

Trgovačka tvrdka

G. Milesić

u Trstu

šilje uz poštarsko pouzeće u manjih pošiljkah (balleu) po 4½ kilogr. prosto od carine i vozarine u sve krajeve austro-ugarske države uz sledeće cienе na debelo:

Kava
- Ceylon plant. najfiniju vrst . . . 1 kl. f. 1.70
- » biser (perla) narav. zeleno » » » 1.95
- Manila » bliedo, jako fina . . » » » 1.60
- Kuba debelu zrnatu najfiniju vrst » » » 1.75
- S. Domingo . . . . . » » » 1.45
- Java najfiniju zelenu . . . . . » » » 1.42
- Zlata Java (lieno rumenu) . . . » » » 1.54
- Santos najfiniju, zelenu . . . . » » » 1.36
- Rio izabrano . . . . . » » » 1.30

Riž stolni najfiniji . . . . . » » » —.40
» Rangoon I. vrsti . . . . . » » » —.34
Stolno ulje fran. u kositernih posudah » » » 1.23
» » Monte S. Ang. talj. . . » » » 1.15
Makaroni pravi napuljski u zabojih » » » —.56

Odpošilje nadalje svakovrstne začinbe, južno sadje, francuzki žafran, najfiniju čokoladu, svakovrstnih slasticah uz najniže cienе.

Na zahtiev šilje franko takodjer obširan cienik.

Listnica.

Uzrok padanju obćinah . . . . drugi put.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Novembra 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.64	9.51½	—	76.75	77.50	95.25
2	5.64	9.51½	11.96	76.75	77.50	—
3	5.62	9.50½	—	76.85	—	—
4	5.62	9.49½	11.95	76.75	—	—
5	5.61	9.48½	—	76.75	77.55	—
6	5.61	9.47	—	76.75	—	—
7	—	—	—	—	—	—
8	5.62	9.47½	—	76.80	—	—
9	5.64	9.47	11.91	76.75	—	—
10	5.62	9.46½	—	76.75	77.35	—
11	5.62	9.46	—	76.45	—	—
12	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—
14	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Novembra 1882.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.		—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	82	—	106	—
S. Domingo	»	50	—	56	—
Rio polag vrsti	»	36	—	62	—
Cukar austrijski	»	34	50	36	—
tučeni	»	31	—	33	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	42	—	70	—
Tanjan sploh	»	28	—	35	—
Naranče, skrinjica	»	5	—	6	—
Karube puljezke	za 100 k.	9	—	—	—
levantinske	»	6	50	6	75
Smokve Kalamata	»	—	—	18	—
puljezke	»	13	—	14	—
Limuni, skrinjica	»	3	—	7	50
Bademki liti mendule za 100 k.		70	—	76	—
dalmatinske	»	75	—	—	—
Lešnjuci	»	21	—	31	—
Šljive bosanske i srbske	»	25	—	26	—
» Kranjske i hrvatske	»	17	—	18	—
Pšenica ruska	»	10	50	11	—
ugarska	»	10	50	11	—
galučka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	—	—	—	—
ugarski	»	10	—	10	25
Raž	»	7	50	—	—
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	7	—	8	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	—	11	50
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (bliž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Orlž talijanski	»	13	75	21	50
inglezki (kitajski)	»	12	50	12	75
Vuna bosanska	»	100	—	110	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	125	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Dasko koruško jelovice	»	48	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Gredo	»	10	80	11	40
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti za 100 k.		41	—	42	—
» najbolje	»	48	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	41	—	42	—
istarsko	»	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	—	—	9	25
u kasetah	»	11	75	12	—
Kože strojene naške	»	145	—	175	—
suhe volovje naške	»	47	—	55	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		80	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.,		34	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	37	—	46	—
Sardele 1 baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	»	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	46	—	48	—
Salo	»	82	—	—	—
Slanina	»	81	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	5	10	—	—
Krupica (semolin)	»	5	—	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i rieki	»	28	—	—	—
» hrvatski	»	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrnce)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat	»	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri,* zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

*) Privatne viesti tvrde protivno od službenih, da je po atentatu obćinstvo ostalo mirno i da se nitko nije dotaknuo Markovića. Ova za prošli broj priredjena viest izostala je radi pomanjkanja prostora. (Ured).

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA

Broj 23. U Trstu 1. Decembra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezimo i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hoala, Via Torrente N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, nalme prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Glavni grad Istre.

Na pitanje, koji je glavni grad Istre, dobit ćeš za stalno različitih odgovorah. Jedan će ti reći da je to Kopar, jer se talijanski zove Capo d'Istria, glava Istre. Drugi da je to Pulj kao najveći i najnapučeniji grad u Istri. Treći, da je to Pazin, u kojem je njekoč okružna oblast svoje sjelo imala, i koji je u sredini Istre. Četvrti reći će da je to Trst, jer je tamo namjestničtvo, viši sud i druge njeke c. kr. istarske oblasti. A napokon nać ćeš jih, koji će ti odgovoriti, da je Poreč glavni grad u Istri.

Koji od ovih ima pravo?

Kopar i Pulj bili su jur smatrani kao glavni gradovi u onom dielu Istre, u kojem su vladali njeko vrieme Mljetčani. Pazin bio je kao glavni grad onoga diela Istre, koji nije pod Mljetčane nikad spadao. Bili su svi tri s toga takovimi smatrani, jer su u njih boravile najviše oblasti dvijuh dielovah pokrajine. U Trstu ima doista oblastih za Istru, al Trst nit nije u pokrajini, pak s toga već nemože biti smatran njezinim glavnim gradom.

Ostaje još Poreč od onih koje smo spomenuli.

U njem zasjeda najviša čisto pokrajinska zakonodavna i izvršujuća oblast, najme pokrajinski sabor i pokrajinski odbor sa svojim glavarem. A to su dva poglavita uslova glavnoga grada budi koje pokrajine. I jer ima Poreč ta dva uslova u sve vrieme odkad se u Istri ustavno vlada, za to ga mnogi smatraju glavnim gradom Istre, i to svakako s većim pravom nego li ikoji drugi grad u Istri.

A ipak Poreč nije glavni grad njezin; i pošto to nije nit jedan drugi: *Istra nema glavnoga grada.*

Evo zašto?

§. 9. pokrajinskoga reda za Trst, Goricu i Istru glasi ovako: «Pokrajinski sabor sastaje se na poziv vladarev redovito jedan put u godini, i to, *ako car inače neodluči*, u Gorici za pokneženu grofiju Goricu i Gradišku, u Poreču za krajišku grofiju Istru.»

Njegovo Veličanstvo sazivlje dakle sabor u Poreč, al može i drugače odlučiti, može ga i u drugi koji grad sazvati. Čim bi ga u koji drugi grad sazvalo, izgubio bi Poreč ona dva uslova pod kojimi ga danas mnogi glavnim gradom smatraju. A izgubiv te, nebi imao upravo ništa od onoga, što obično posjeduju glavni gradovi, premda se gospoda u Poreču napinju, da mu štogod pribave. Nije moguće.

Sama lega je tako nesretna, da nemože nesretnija biti. Gdje je Lošinj, gdje Volosko, gdje Podgrad, a gdje naprama njim Poreč?

Nit obćila ga nepreporučnju. Po moru još ajde de, da nebi putovanje na moru ovisilo o liepu vremenu i da nebi bilo sdruženo s raznimi drugimi neprilikami, kojih nemaš po kopnu. Po kopnu hodit je predugo, jašit bi se utrudio, vozit se poštom preveć je dosadno, vozit se napošnim vozom preveć je skupo, a željeznice nema.

Podnebje nije najugodnije. Težak je zrak, nemožeš se pravo odahnuti, lahko te zimnica strese.

Kućah ima jedva 400 i tih je svakakovih. Težko ti je pošten stan naći. Gostiona je samo jedna, i ta Bože pomozi. Ulice nisu nit uredjene nit čiste. Ljudi se po vani čisto ili se njihov smrad u more odnaša, zahodah najme po kućah nema. Stabla u gradu nikakva. Kad su jih jednom bili zasadili, našli su jih poslie prvo noći posječena. Šetališta su zaprašene ceste. Nestašicu vode čuti grad svako toliko. Mora se dovažati uru dvie puta, najviše iz Fontane.

A stanovnici? Noima jih niti tri tisuće. Od tih je nješto malo bogatašah, činovnici zemaljski većinom Porečani, činovnici politički i sudbeni, te učitelji i učiteljice: ostali više siromasi nego drugo. To njim vidiš u kućah, na licu i na odjelu, o tom ti pričaju česti prosjaci i prosjakinje po ulicah. Da ti ljudi o ničem drugom nemisle nego kako bi se uzdržali, o tom nejma dvojbe. Kako misle njeka gospoda budi dokazom to, što je politička oblast pronašla potrebitim razpustiti filarmoničko društvo rad njegovoga postupka na godišnjicu proglasa ustava talijanskoga i na dan smrti Garibaldijeve.

Nepriličnost Poreča za glavni grad potvrdjuje i posliednje putovanje carevo po Istri. Zaustavio se je u raznih gradovih Istre, u Poreču nije.

Poreč nema obrtnikah, a kamo li kakvu tvornicu, nema trgovacah. Nema nikakve srednje škole. Najviša mu je škola gradjanska ženska škola, i ta sa jedva 20 učenicah. Občina je tako siromašna, da mora pokrajina kupovati njezine sgrade s glavnoga razloga toga, da njoj se namire dugovi koje joj občina duguje. Grad i občina je u obće takova, da ju i sam listić izlazeći u Poreču i uzdržavan većinom po gospodi porečke vladajuće stranke biedi, da se s njom sam čovjek, koji je tamo komadićac kruha našao, podrugiva.

Naš list je već opetovano rekao, koji bi imao biti glavni grad Istre. *Pazin je to.* Nije mnogo veći od Poreča, nema mnogo više stanovnikah. Al je čišći, uredjeniji, ima ljepših kućah, gostionah, šetalištah. Ljudi su osim ono nješto doseljenikah bolji, društveniji, pa obćenito govoreć i imućniji. Pazin ima nješto bar maloga obrta. Ima osim pučkih školah i jednu srednju, višu gimnaziju. Ima prijaznu okolicu, a u njoj mnogo selah, koja se mogu kao njegova predgradja smatrati. Sa svih stranah vode unj ceste. Uzanj prolazi i željeznica. *Pazin je središte Istre* takovo, da mu jednaka nema. Od svih stranah Istre pojednaka odaljenost. *Pazin bijaše glavnim gradom Istre, od prvoga hipa kad su Habsburgi u njoj zavladali.*

Težko je reći zašto se je počelo bilo sabor u Poreč sazivati. Radi siela biskupova? Al taj biskup ima pod sobom jedva kakvih 80.000 dušah, pak je već s toga uz tršćanskoga nepotrebit. Rad obzira na novije podložnike

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Starac Štefan srkne dva tri puta iz »čivane«, ponudi meni te obrisav si usta rubcem nastavi opet svoje pripovjedanje. Ivo Mišanić ni da bi okom trenuo.

Iza one po dobru Marianu velike nesreće, poče starac, nadošla je još druga gotovo najveća, koja je njoj i mnogim drugim zadala smrtnu ranu.

Na »vratarliji« pazinskog kaštela sjedjahu malo danah kašnje tri osobe na klupah. Ove su bile: Jože Mičetić iz Pazina, Jure Caf iz pazinskog Montrilja i Martin Bačukin iz Berma. Kraj njih je tinjao oganj u prhavici. Premda je bilo proljeće ipak je onaj dan bilo hladno, da nerečem mrzlo, jer je ljevao dažd kao iz golide a od Učke bura podpuhivala. Po svo ovih na »vratarliji« visjelo je mnogo butine i slanine a po policah nad i okolo ognja vidjelo se bocah svakovrstnih, u kojih je bilo vina, rakije i drugih stvarih.

E ti Bačukine, kao da nešto krupna snuješ va tvojoj doktorskoj glavurini, jer danas nisi kao obično rječit nego sve se nešto izpod sebe podsmijavaš. Ej veselo! do mala ćemo poći po polju popisivati desetinu pa će naš Jure kakvog janjićića pribaviti i za nas, reča Jože Mičetić.

E prestani govoriti, odvrati mu ujedljivo Bačukin. Janjci su za gospoštinu a mi se moramo zadovoljiti sa vodom i suhim kruhom. Nego danas mi jednako hježi smieh, kada god pomislim na našeg prijatelja i znanca Tonina Kolvajina, doda protegnuv se po kamenoj klupi.

— Šta se opet dogodilo? zapita Jure Caf.

— Mate »policaj« oglasio puku, reče Bačukin, izpred proštije prošle nedjelje ovako: »Čujte poštovani občinari ili kako on obično kaže: »komún«! Daje vam se na znanje, da mora svaka kuća, koja ima par volovah poslati dva težaka na »rabotu« k svetoj Petroniji, za popravljanje ceste. Tko neposluša bit će »paličan«. Naš dobri prijatelj Tonin Kolvajino nije htjeo doći nit druge poslati. Govorio je, da ima puno posla kod kuće, pa da nima nit volje gubiti dragocjeno vrieme popravljanjem ceste. Glavar ga pozove a kad se počeo injesto da se prositi još groziti, osudi mu petnaest »palicah«. Klenovar dodje i mu rekne: »ti si moj!« Naš Tonin prezirnim ga pogledom izmjeri i leže na kletu »stolicu«. Kad dobi prvu »palicu« podrugnu se naš Kolvajina cafu Klenovaru: »hu! vražji krišljavče udrijaše! Ta to me buha uštinula. O! glada si sve moći izgubio!« — »Neka, neka odvrati hladnokrvno paličar. Kad želiš bit ćeš dobro poslužen«. Ovo rekavši svuče si Klenovar kaput, baci na stran prijašnju palicu i uzme jednu čvoravu drenovaču: Ha! praskno sam od smieha videći kako se je hitro naš Tonin promjenio. Prije nego ga svršio »paličati« previjao se vičuć po stolici i prosio da ga puste, a kad je zadnji udarac dobio jadnik se onesviestio.

Klenovar ima kriepko ruke za paličanje odgovori Jože Mičetić. Al po mojim mislih nije liepo da se tomu smiješ; tim pokazuješ da imaš grdo srce kao i on. Covjek nije živina pa i živinu istu nebih mogao tako zlostavljati. — Nu ostavimo to, hodimo da vidimo što rade naše ptice u gajbi. Već je deseta.

Rečena trojica izpravila se na klupah kad u onaj tren dodje na »vratarliju« za jednim oširokim daždnikom iz mjesta Šime Tancobel. Smiešeć se pristupi k ognjištu, razgrne prhavicu, baci škriljak sa svoje bielo kao snieg glave i reče: ala bradoš! malo da vam nije oganj utrnuo. Ta zašto neložite. Danas je pravo mrzlo. Vas sam mokar.

— Nešto nam brbljao ovdje Bačukin pak skoro da sasvim zaboravismo na zimu i oganj, reče Jure Caf.

— Ha! ha! Najbrže da je čuo što se danas dogodilo na sudu. Slabo vrieme — slabi glasi, šta ne Bačukine? nasmija se Tancobel.

— Na sudu? upitaše zajedno svi tri. Bačukin nam o sudu nije kazao ništa, pridoda Jure Caf.

— Dobit ćemo ništa manje nego šest razletavacah za vaše gnjbe. E ništa za to! Na policah imate živeža dosta. Od gladi neće umrieti. Al ćete i vi dobro stajati, jer ima medju njima jedan tusti od kojeg vam neće darovah manjkati.

— Nemući nas dugo Šimone! Zavape sva trojica te skoči na noge obkoliv Tancobela.

— Četiri su iz dolnje Istre, neki vražji bielogaćari tati, pati je vam dobro poznati prevejanac Graborčić, nu šestoga mi je težko vam kazati i nikad nebiste pogodili, a taj je — — Žudih Josip Razsuljević.

— Žudih Josip Razsuljević! kliknuše svi. Jeli moguće? Jadna Marijana od žalosti će umrieti!

— Nelažem vam, već vam pravu istinu govorim. Sjedite. Povjedat ću vam sve. Svi posjedaju na kamene klupe. Šime Tancobel poče ovako pripovjedati:

— Prošle zime ravno na polnoćnicu ukradoše tati vola iz staje kmetu Čobanoviću a slugu mu usmrtiše i u jamu baciše. O tom ste već čuli. »Zemlja se zakleraju da se sva otajna znaju« vell naša hrvatska poslovica a tajna ova došla je na vidjelo. Pred nekoliko tjedanah dodje u krčmu Antunovićevu jedan od onih nam već znanih bielogaćarah. Onamo dodje i Graborčić. Pili su i jeli do sita u najposljedku se posvadili tako da su jedan na drugoga leđeli sa noževima. Redari dodju a Graborčić-Depellis ljutit, da ga bielogaćar nožem ranio, očito pred svima prokaza, da su bielogaćari vola ukrali a slugu Čobanovićevu usmrtili i u jamu bacili. Da su one iste noći vola ugnali u Razsuljevićev »dvor« na Orahovici, da su ključ napokon od žudiha Razsuljevića dobili. Stvar dodje na sud. Ovaj povede istragu. Što prokaza Graborčić sve se obistini. Lješinu da bolje rečem kosti sluge Čobanovićeva izvuku iz jame. U dvoru Razsuljevićevu poznavali se još tragovi od krvi po tlu i zidovih, dapače govorilo se da su pod ognjištem i u zidu našli zlatnih i srebrnih sudovah crkvenih. Evo prijatelji! da je istinita ona poslovica koja veli da: »grieh neće nego na pokoru«. — Uvjeren sam, doda Tancobel, da Razsuljević nije bio s njima al sve to nekoristi kad su izpovjedali da je on one iste noći bio do kasna s njime u krčmi i da su od njega primili ključ od njegova »dvora«. Ovo ga porazi te i njega osude na zatvor.

— —

habsburžke zadobljeno za prvi put propašću republike mljetačke a pak padom Napoleonovim? Možda su i ti obziri štogod doprinjeli, al imoli bi već jednom prestati, uz sve one mane i nedostatke, uz svu neprilič-nost, neshodnost Poreča kao privre-menoga siela zemaljskoga sabora i odbora, uz pomanjkanje svega što bi kao takov morao imati.

Govor

zastupnika kan. **Strka** držan u porečkom saboru dne 30. augusta t. g. ob istarskom zemljovidu.

Skrajna je potreba, da se naše pučke škole obskrbe zemljovidom naše pokrajine. Malne sve naše škole su već od više go-dinah providjene naukovnimi sredstvi, al zemljovida naše Istre nema. Mladež ima pred očima i planiglob i Evropu, i Austro-Ugarsku i Palestinu, samo nema prvog i najglavnijeg zemljovida, po kojem bi mogla i druge razumiti, nema zemljovida Istre. Zemljopisnu nauku treba početi od rodnoga mjesta, pače od škole ili kuće, pa preći uz pokrajinu, na carevinu i tako dalje. Djeca naša znat će označit medje Norvežke i Danske, ali Istre nepoznaju, kako to zahtjeva narav i naukovna osnova.

Slavno c. kr. školsko pokrajinsko Vieće, na komu je, da pazi, jesu li sve škole obskrbljene propisanimi naukovnimi sredstvi, uvidiv, da u nijednoj školi nema najprećega sredstva za zemljopisnu obuku povjerilo je, u dogovoru sa Pokr. Odborom sastavak zemljovida Istre za učione vrlom gosp. Fr. Locatiu, ravnatelju realke u Pi-ranu. U posljednjih ovih saborskih sjedit-bah zapitano je 500 for. za nagradu sasta-vitelju i 1000 for. za tiskanje sastavljenog zemljovida.

Mi nismo tog iznosa bezuvjetno od-bili, pače izrazili smo živu želju, da bi rado vidjeli naše škole obskrbljene toli potrebitim naukovnim sredstvom; nu prije želimo biti na čistu glede sledećih točakah:

1. Da li taj zemljovid odgovora po-svema potrebi pučkih i gradskih učionah?

2. Da li će on biti po Visokom Mini-starstvu potvrdjen kao naukovno sredstvo?

3. Koji su uvjeti tiska i da li će Po-krajinski Odbor uticati kod opredieljenja istih?

4. Da li je ono 1000 for., što se pita kao izvanredan trošak, jednostavna pod-pora za tisak, ili, da li pokrajina tim do-biva neko pravo suvlasničtva, ili samo pravo na neki stanoviti broj otisakah?

Na ova 4 pitanja nalazimo povoljan odgovor, u spisih sl. školskog Vieća, pri-obćenih slavnom Odboru sa zemljovidom.

Na 1. Prikazuje zemljovid sastavljen po gosp. Locatiu, kao uzor tiska.

Na 2. Iz priloženih spisah vidi se osje-gurana potvrda ministarstva.

Na 3. Tiskovni uvjeti sklopljeni sa glasovitim zavodom Eduarda Hölzela u Beču, jesu povoljni. Sam vez biti će 108 cm. visok a 122 cm. širok. Biti će na če-tiri arka sve u jednom komadu. Sa 500 otisakah svaki bi zemljovid stojao for. 2,50 a na platnu 4 for. Ovakvi zemljovidi obično stoje 5, 6 i 7 for.

Na 4. Od 1000 for. dobili bi 400 oti-sakah.

Samo glede 1. točke školski odbor bio je raznog mnienja.

Većini se čini, sa razlogah po izvesti-telju navedenih, da zemljovid neodgovora posvema potrebi naših škola.

Žao mi je, da nemogu pristati uz mnie-nje većine. Ja mislim, da će zemljovid odstranivši nekoje pogriešne, koje nipošto neumanjuju njegovu vriednost, biti vrlo dobar za naše škole.

Prigovara se, da su nekoja mjesta pogrešno zabilježena, a nekoja izpuštena. To se dade lahko popraviti, a u ovakvih zemljovidih ne bilježi se svako najmanje mjestance.

Pripisuje mu se kao mana i to, da nije znanstveno sastavljen. Svaka se stvar prosudjuje po svrsi, kojoj je namienjono. Vojnički zemljovidi imaju strategičku svrhu, pa zato moraju biti točni i na dlaku izmje-reni. Školski zemljovidi jesu, da si djeca stvore pojam o svojoj zemlji, o državi, kojoj pripadaju i o cieloj Evropi. Kod ovih, ako i je hvalevriedna, nije nuždna ona tančina i točnost, kao kod vojničkih zem-ljovidah. Klasični se pisci nečitaju u pučkih učionah; ovdje su klasici one male pripo-vjedke djetinskom razumu prilogodjene. Isto tako klasični su za djecu oni zemljo-vidi, koji njim najjasnije predočuju domo-vinu i državu.

Još se prigovara zemljovidu, da gra-dove, koje imaju talijansko i hrvatsko ime, označuje jednim i drugim imenom pr. Capodistria-Kopar, Pisino-Pazin, Albona-Labinj itd.

Što se ovdje smatra manom, nije nego prednost, shodnost i prava slika naše po-krajine.

Nepobitno je, da u Istri od više vje-kovah živu Talijani i Hrvati.

Dokazano je i posljednjem popisom, ne baš svagdje vjernim, da su Hrvati u ogromnoj većini.

Istina je, da u Istri Hrvati nisu odle-ljeni od Talijanah onako, kako u Goričkom; ovdje Talijani dopiru do gorah a od gorah do mora Hrvati. S toga Hrvati imaju svoja imena za talijanska mjesta a Talijani opet svoja za hrvatska.

U Istri ima hrvatskih i talijanskih škola, a jedne i druge potrebuju zemljo-vid. Jedan je grad jedno je selo, a dva su imena za onaj i za ovo, pa nije li na-ravno, da se oba naznače na zemljovidu namenjenom hrv. i talj. školam?

Osim toga ovaj zemljovid jest pravo sredstvo, da se pobrate naši Hrvati i Ta-lijani, kad vide na zemljovidu jedne do-movine dvojako ime. Hrvati će tim nau-čiti i talijansko ime, a Talijani hrvatsko.

Spočituje se, da su ova imena od mala skovana. Ona su nova za one, koji se nisu pobrinuli, da dobro upoznaju svoju domo-vinu — ali ona su stara koliko i Hrvati u Istri. Znameniti Razvod istrijanski XIII. vieka spominje Buzet, Sovinjak, Oprtlje, Motovun, Završje, Pazin, Pićan, Gologo-ricu, Pulj, Vodnjan, Poreč, Bulje itd.

Ovimi se imeni nečini nipošto krivo Talijanom, — kako se nečini krivo Niem-cem, kad njim se Wien na zove talijanski: Vienna ili hrvatski: Beč; — kako se ne-čini krivo Talijanom kad im se Milano, Venezia nazove njemački: Mailand, Ve-nedig itd.

Dakle, da ovaj zemljovid bude prava slika naše pokrajine nastanjene Hrvati i Talijani, koji se jedni i drugi, zovu Istrani, treba zabilježiti:

a) Gradove i mjesta, koja imaju dvo-jako ime, hrvatskim i talijanskim imenom; koja imaju samo talijansko ime n. pr. Isola, Fasana, samo ovim, jer hrvatsko neobstoji; koja imaju samo hrvatsko ime, samo hr-vatskim, jer talijanskoga nema n. pr. Do-lina, Truške, Lanišće, Hrušica, Jelšane, Herpelje, Podgorje, Dolenjavas itd.

b) Talijanska imena nek se pišu tali-janskim pravopisom a hrvatska hrvatskim. U svih se zemljopisnih knjigah pišu imena gradovah, bregovah, gorah, riekah itd. onako, kako je izgovara i piše narod, gdje se ti gradovi, bregovi, itd. nalaze. Tako rade Niemci, Francuzi, Englezi, Talijani i drugi n. pr. Chateau, Bordeaux, Debrec-sin itd. Zašto nebi tako bilo i sa zemljo-pisnimi imeni u Istri.

c) Sa istog razloga naslov zemljovida, tumač, razjasnjenje i visina nad površjem morskim, nek budu u obih jezicih nazna-čena, kako to uprav vidimo u sličnom zemljovidu goričke kneževine.

Zaklinjem Vas, gospodo, nekratite našim školam naukovnog sredstva, koje i učitelji i mladež željno i nestrpljivo oče-kuju. Sve ga pokrajine imaju, samo naša ne; Gorica i Trst žele ga imati a mi to priečimo. Već se evo tri godine traži od nas mala svota, da se već jednom obskrbe škole svojim zemljovidom a mi to uvjek kratimo. Nek se nereče o nama: deliberante Roma, Saguntum perlit — pa ako i nepropade, hoće barem obuka trpiti.

S toga ja stavljam sledeći predlog:

Visoki Sabor dozvoljuje 1000 for. za-traženih od slav. c. kr. pokraj. školskog Vieća za tisak zemljovida Istre sastavlje-nog po ravnatelju Dru. Locatiu uz po-trebne mjestopisne i jezične popravke, da pučke škole obiju narodnostih budu još tekom sledeće školske godine obskrbljene toli potrebitim i žudjenim naukovnim sredstvom.

DOPISI.

Iz otoka Krka, *dne 25. Studenoga.*

Ako pravica propada, nije više vredno, da ljudi na svietu živu, rekao je njeki glasoviti njemački filozof. Je li ta izreka istinita ili ne, nećemo ovdje iztraživati, al da je ona znak skrajnje demoralizacije, neće tajiti nitko razuman.

Kako smo mi krčki Hrvati go-lubinje ćudi motrimo već od davna mirnim okom sve, što se medju nama sbiva; — podnašasmo uvjek mirno ako i žalostnim srcem velike nepravde, koje su nam Talijani nanašali u čvr-stoj nadi, da će se jednom opametiti i prigrliti istinu makar za nje i gorka bila; nadasmo se, da će se prilago-diti okolnostim i da će poštovati našu narodnost i jezik u smislu čl. XIX. tem. zak. od god. 1867. — Al nada nas prevari, jer kad sviestni svoje narodnosti stadosmo kriepko zahtje-vati, što nam po božjem i ljudskom pravu pripada, kad stadosmo zahtje-vati, da se zakon vrši, proglasili nas »buntovnici«. Nije li to tjerati mak na konac?

U posliednjih občinskih izborih krčke občine uvidila malena četica krčkih Talijanah, da Krk, ta koljevka hrvatskih junakah Frankopanah, nije tlo za talijanstvo, da ovdje Talijanom puste cvatu ruže makar to i nehtjeli nekoji pseudo-politikeri i kulturonosci. Pod svojim vodjom, današnjim krčkim glavarom, digoše zajedno sa Hrvati iz podobćinah Dubašnice, Punta, Kor-nića, Poljicah, Sv. Fuske i Vrha stieg slobode i ravnopravnosti. Iznevjeriti se tomu svetomu geslu bijaše im sveto-grdje, raditi zanj dužnost svakog misaonog čovjeka. Doista plemenite mi zadaće još plemenitijih srdacah, uzkliknusmo i scienjasmo, da će na mjesto starih »patres patriæ«, inače odrjelih šarenjakah, koji su sve ra-dili za ljubav Talijanom i njihovoj kesi, poprimiti vlast u občini ljudi odvažni, patriotični, nesebični, kojim na srdcu leži dobrobit občine i puka hrvatskoga. Žalibože čini nas uvjeriše o protivnom. Ona malena četica vej-skih tadanjih žestokih boriocah za istinu i pravo, bila je četica maski-ranih junakah, koji dočepav se cilja, baciše krinku, da se pokažu u svo-joj pravoj slici, u slici talijanskih zanešenjakah. Kakve je ona boje i kakvih načelah, dokaza nam prigo-dom, kadno mi Hrvati podnesosmo na občinski krčki odbor predlog, da se na carevinsko vieće pošalje predstavka, u kojoj se zahtjevalo oživotvorenje čl. XIX. tem. zak. od g. 1867. To-božnjim junakom, koji su pripravni žrtvovati se na oltar istine, tim ju-nakom zakon, sloboda, pravednost bile su puste rieči, kojimi se uman čo-vjek služi samo da vara lude Hrvate. Mudrim(!) glavam, a još mudrijim(!) politikom talijanskim u Krku pričini se shodnim ignorirati naredbu c. k. izloženog povjerenika Zavadlala, da se naš predlog stavi što prije na dnevni red. Danas je Zavadlalu odre-djeno mjesto u Poreču. Mi glede nje-govog premještaja nećemo nikomu prigovoriti, samo kažemo na razjas-nenje sledeće: Zavadlal, rodom Slo-venac, pokazao se sdušnim činovnikom i ljubiteljem naroda, što više, on je dokazao, da točno pozna naše potrebe i nevolje, zbog čega gorko oplakujemo njegov odlazak. Nego on je sin muko-trpnog nam bratskog naroda sloven-skog, — to je, što je poklo nekoju gospodu. Al zato im mi dovikujemo: Gospodo, tješite se kojekakvimi ilu-zijami do mile volje, al znajte, da je na našoj strani pravo; pravom u ruci izvojevati ćemo sjajnu pobjedu, koja će osigurati našu narodnu eksisten-ciju. A vi Hrvati čuvajte svoj ugled, branite svoja prava svimi svojimi si-lami, jer znajte, da je čovječtvo kruna životu. Težko onomu tko nezna ra-zabrati prijatelja od neprijatelja, tako težko i nama nebudemo li razabrali istinu od laži, iskrenost od licumjer-stva. A tomu bo ovisi naš život ili smrt, — život, kakav samo Hrvatom dolikuje, smrt kakvu kukavica zaslu-žuje prezren od junakah.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 30. studena 1882.

Carevinsko će se vieće sastati dne 5. nastupajućega mjeseca. Odmah u prvih sjednicah da će razpravljati proračun za dojduću godinu.

Gorički zastupnik, grof Coronini, osnova nov parlamentarni klub iliti kolo, koje će se vrtiti med desnicom i ljevicom carevinskoga vieća. Neima dvojbe, da je to kolo zasnovano po naručbi ministra predsjednika, grofa Taaffe-a, kojemu kao da je dodijala dosadanja većina, pak ju tim klubom namierava držati na uzdi, kao što je dosad njezinom pomoću držao na uzdi manjinu. Istina, i taj klub obe-ćaje braniti narodna prava raznih na-rodah, ali neka vjeruje tko hoće lju-dem, medju kojimi će sjediti takva ice., koja su u svojoj užoj domovini očiti protivnici narodne jednakopra-vnosti. Budi dosta spomenuti naše istranske talijanske zastupnike.

U nekih bečkih novinah se čita, da se Austrija ozbiljno misli proteg-nuti do Egejskog mora, pa u tu svrhu da joj je prva skrb, prekupiti si južne Slavene. Ali sudeć po onom, što biva u Bosnoj i Hercegovini, u Hrvatskoj i drugud, kao da je to prikupljivanje još veoma daleko. Što se tiče nas Hrvatah i Slovenacah u ovom Primorju, moramo reći, da smo izgubili svu nadu u bolju budućnost. Od neko doba kao da se nastoji ugu-šiti svaku iskru naše narodne samo-sviesti. Kako naši čitatelji znadu u Istri se nesmiju pisati ni naša obiteljska imena po zakonih našeg jezika. A i druge se stvari dogodjaju, koje na dobro neslute. Da nije možebit to predujam njekojim, da se umire i ukrote?

Iz Ugarske ništa nova, nego da magjarske novine izazivlju rat s Ru-sijom, koja nije nam baš ništa, ni kriva, ni dužna. Dojdućega Božića da se kani sazvati kraljevinske deputa-cije hrvatsku i ugarsku, da konačno rieše hrvatsko-ugarsku razmiricu glede grada Rieke i njezine okolice. Nego Hrvati da žele, da se taj sastanak odgodi do proljeća. Mi sudimo da je još i to prerano, pa želimo, i onda kad se sastanu, da se i opet razidu bez uspjeha, tò pitanje to da ostane i nadalje neriešeno, do bolje naime sgode. Ali što bi već sad imali Hr-vati učiniti jest, da protestuju proti potalijančenju riečke okolice, oslonivši se, poput Rumunjah, na prirodno pravo narodnosti, koje Magjari ondje mrzko gaze.

U vanjskom je svietu najvažniji dogodjaj putovanje prvog ruskog mi-nistra Giersa, koji se onomadne sastao sa Bismarkom, sad se nalazi u Rimu, a na povratku da će se svratiti i u Beč. Uzrok njegovu putovanju da jest, prodrieti mrežu, u koju je za-pleo Rusiju berlinski kongres, sad gdje je Engleska osvojila Egipat, a nitko ju nezove na račun. Franceska se republika nalazi u veoma težkom po-ložaju, jer s jedne joj strane prieto razorom razvratnici, a s druge pristaše monarkije. Englezom u Irskoj svaki dan teže: tamo toliko što nije još buknula obća buna. Medju Crnogorci i Arbanasi kao da misli doći do krvi. I tim za danas dosta.

Franina i Jurina.

Fr. Pred Bogom smo svi jednaki, bit ćemo dakle i pred ljudi. Svaki čovek ima neko pravo, dakle imaju i ljudi svoja prava. Pu-no ljudi dela jedan narod, dakle i ovisti ima svoja prava, a buduć smo svi jednaki, moraju bit i prava svim jednaka, moje pravo mora bit poštovano kako i tvoje.

Ju. Po tićevu dušu, kumpare, ti si od jedno petnajst dan, ča te nisan videl, postal fizolof! Ko čudo se j' pripetilo?

Fr. Videl sam, da zapućenem svaki zapo-veda i gospodari pak sam zel knjige i gazeti v ruki, da se sam uverim al smo al nismo mi ljudi.

Ju. Ki bi te zlodej razumel, ti govoriš kako jedan prorok o nekakih diritih, da smo svi jednaki i ča ja znam ča. Raztumači mi, kad si tako najedanput štud, aš ja svejedno mislin, da smo mi dva ljudi a ne blaga.

Fr. Sreća za nas, da bimo bili ljudi, al smo malo bolje od blaga, ko tučeno i mlaćeno niš nepita nego muči i trpi!

Ju. Dunke ča nam je storit?

Fr. Najprvo stat na noge pa reć: i mi smo ovde va Istre rojeni i odrasli, ovde živimo i ovde ćemo umret, zato ni-tamo, da nam svaki poštuje naš hrvacki

zajik i naša prava, da naši ljudi preuzmu komuni va svoje ruke, da nam se daju škole va našem zajiku!

Ju. Vidiš, vidiš, pur bi to lepo bilo, ma kako početi?

Fr. Dokle nismo sami vredni ča započet, treba poć do kega našega naučenega čoveka, da nas poduči, kako je storit, aš ja sam u ovo malo dan uvidel, da bez nauke ćemo vavek ostat tovari.

Ju. Pak ča će nam on reć?

Fr. Neboj se ti, će te već na pravi put stavit. Nesmemo već izabrat za deputata ni va komun, ni va školski kunšilj ni va dietu ni nikamo, ki nepozna naših potreb i ki neće svuda i svagde govorit naš zajik i braniti puk, ki ta zajik govori.

Ju. Korpo, ma ti ta zajik danas teče!

Fr. Kamogod greš, na ki oficij dojdeš, svagde negovori drugačije nego hrvacki, svaki va Istre mora te razumet. Svaka oblast mora ti va tvojem zajiku pisat, svaki impiegat mora poznat naš zajik, aš ako ga nezna, neka gre tamo, kade znaju onako govorit, kako on zna.

Ju. Ti si od danas vas promenjen, tako resolutega nisan te još videl. Ma reci mi malo, ča imam reć onoj oblasti ili onem impiegatu, ki nebi maril za tvoju prediku?

Fr. Reci ovako: Fundamentalni zakoni od Štata pišu, da ima svaki narod jednaka prava. Po paragrafu 19. od teh zakon imamo pravo zahtevat od svake oblasti i od svakega impiegata, da govori i piše va Istre hrvacki. Svaki impiegat je prisegal, da će verno obdržavat fundamentalne zakone, u kih je to propisano, pak bi na ta način, kad bi se protivel, delal kuntra svoje prisege.

Ju. Ja vidim, da je i mane zet kujigu v ruki, aš je žalostna istina, da mi tužni kmeti još neznamo, ča nan gre ni negre. Lego, dragi Franino, bliž dobro storil, da greš još kamo to ljudem predikat, barem će prit va Naša Slogu.

Fr. Neboj se nè, za drugi put ću se još više ča navadit, pak ćemo videt, kako će se onput po Istre pisat i govorit, aš da je rekal neki gospodin va Trste, da će on storit neku «Umgangšprahu» za Istru.

***

Fr. Od kuda mlatiš ti?

Ju. Ča iz nekadašnjega Žminja a sadaš njega «Gimino.»

Fr. Ala ča te je tamo nosil tvoj Andjel Gabriel?

Ju. A vero sam peljal tamo na martinjski samanj burice, rakataže, ribeže, zdelo i britve.

Fr. Dakle povejmi, kako je va tem kraje naše Istre?

Ju. Ča neznaš niš?

Fr. A nel ter ča je za Boga miloga?

Ju. Benj ću ti povedat.

Fr. Ala da bravo.

Ju. Sada nije ča pojti va Gimino ako neznaš talijanski govorit, zato ćemo morati našu decu va talijansku školu pošiljati, ako ćemo tamo trgovat.

Fr. To da valje po novom letu; ali ja još neznam ča ti intendiš reći.

Ju. Sam ti pur rekal, da ću ti povedat sve na tanko, samo daj si mira. Došal sam tamo lačan i žedan, privežem kljuse za grabar, idem pod vrbicu da ča užijem, ač sam bil potreban. Hodeć vidim po ulicah (kuntradah) tabele, na keli je zapisano kako se ka zove. Dojdem u «Via degli artieri,» ka je sva iz cementa učinjena, po njoj su ferali za nočnu luminacijon, videl bliš štat «Istriu» 20 metri dugo po noći. Pak sam valje pomislil, da su za učinit ovo delo morali mnogi zlatni napulijuni iz kase skočiti.

Fr. I ja dem da su.

Ju. Pak potle sam opazil da tamo sviti novo sunce od zapada, i da je nastalu nova godina.

Fr. Ja sam pak čul, da se ondešnji plovan trdo drži va brugešah, aš je pokazal, da je on gospodar va crekve i nijedan drugi.

Razgovor medju Blažom i Matičinom
pod Tinjanskom Ladonjom.

Blaž. Ča biš ti reka, Mate, jeli pravo i Bogu drago, da dva tri karnjela bi teli svim zapovedat i sve da mora stat pod njihov strah?

Mat. Ča je opet ča novoga.

Blaž. A ča neznaš, da su neku nedilju ovega leta pred oštarijom nekoga karnjela mimo prolazećega našega kapelana porugljivo izmehivali.

Mat. A zač prosim te, povej mi.

Blaž. A za oni dopis ča je bil u Slogi radi onega maještra poljodelstva.

Mat. Morda su pomislili, da ga je on pisal.

Blaž. Ter su ga zato poštenoga okrivili; ča su slepi da je on pop, a ne poljodelac.

Mat. Ča toliko jim je u srcu zapà tuj učitelj.

Blaž. Ča nisi vidil valje, kad je došo, ni falilo drugo nego da ga nose!

Mat. A zato se je oni tvoj ženso toliko napinja i vika, da ono ni istina i da »Naša Sloga« nikad istine nepiše, da ona je gadni i cunjasti list.

Mat. A ča je bija ta tvoj ženso napit koliko?

Blaž. Po navade.

Mat. A je još ča?

Blaž. Još je reka da će ta moj ženso činit opozvat sve ča je onde bilo pisano, da će jur on navadit onega t..... ki to va Slogu piše, ha, he, he!

Mat. Bože moj, a ča se to toliko smiješ, dragi moj Blažo?

Blaž. A pitaju jeli istina ono, ča je u Slogi pisano.

Mat. Pravo je. Mi najbolje znamo, ki smo unutra blizu njega bili.

Blaž. Ja mogu svidočit da je istina bila.

Mat. Muči, dragi moj Blaže, kada se vuk najveć davi, tad najveć rull.

Različite viesti.

Crkvene viesti. Ugodno nam je javiti, da je preč. kanonik g. *Andrija Strk* izabran od tršćanskoga kapitula za župnika stolne crkve sv. Justa u Trstu. Njegov predšastnik preč. kanonik g. *Battaglia* zahvalio se je radi starosti na župničkoj časti.

Imenovanja. Gosp. *Viljem vitez Jettmar* dosadanji upravitelj voloskoga kapetunata imenovan je kotarskim kapetanom to ostaje i nadalje na svojem mjestu.

Odlikovanja. Što smo posljednji put spomenuli, dogodilo se je. Liepi broj redovah (ordenah) razdieljen je, jedno radi carevoga putovanja po južnih pokrajinah, drugo radi tršćanske izložbe. Nam je samo spomenuti odlikovane u Istri. Evo jih: Viteški krst Franje Josipa I. dobila su slodeća gospoda: *Dr. Campitelli*, gradski načelnik u Rovinju; *Bembo*, občinski načelnik u Valuh; *Zamarin* počastni kanonik i župnik u Izoli. Zlatni križ za zasluge dobio je gospodin *Sebastian Pipp*, občinski načelnik u Jelšanah.

Oprostaj s hrvatskimi izložitelji. Ovdešnji Hrvati sa Slovenci probavili su tečajem izložbe mnogo liepih časovah sa svojom braćom iz kraljevine, brat je brata jednokrvne majke pobliže upoznuo, izmjenice povjerio si jedan drugomu svoje jade i nevolje, a liepo li je med svojimi boraviti. Svi su nam bili na ruci, a osobitu hvalu imamo izreći povjerenikom hrvatskoga izložbenoga odbora gg. *Milanu Krešiću* i *Dru. Izidoru Kršnjavi-u*, koji su ovdje u Trstu obavljali svoje poslove na obće priznati način, što može na čast služiti hrvatskomu narodu. Ovdešnji Hrvati i Slovenci videć, da je kucnuo čas raztanka, priredište dne 16. prošloga mjeseca banket u prostorijah tršćanske čitaonice, da se oprostie sa svojom braćom. Da spreme svoje stvari, došlo je na konac izložbe u Trst više hrvatskih izložiteljah, koji su na ovaj način mogli tu večer biti u našoj sredini. Jela bila su izključivo hrvatska, purani, makaroni, mostarda, sir, voće i nad sve odabrana hrvatska vina, koja su pojedini izložitelji dragovoljno podarili. Dužnost nam je spomenuti hrvatskoga posjednika g. *Fröhlicha*, koji proizvadja osobito izvrstna vina. Banket je bio jako animiran, govor se je redao za govorom, a i kako nebi, mnogo se je tu pozdravah izrucilo, mnogim se je nazdravilo. Predsjednik čitaonice g. *Mato Polić* nazdravi hrv. izložbenom odboru na požrtvovanju i trudu naglasiv u kratko važnost izložbah po narodno blagostanje. Nazdravilo se vriednim hrv. izložiteljem, koji su imenu hrvatskomu pribavili veći glas i znamenitost, napijalo se i pojedincem. Nazdravljalo, govorilo i pjevalo se do kasne noći dok se složna braća neraztaloše želeć si jumačko zdravlje i bolju sreću. S Bogom, braćo, nezaboravili nas! Doznajemo, da je g. *M. pl. Morpurgo* kupio sgradu hrvatskoga paviljona.

Preč. kanonik Ivan Pesante školski kotarski nadzornik u Poreču. Uprav nas je iznenadilo, kad smo ovih danah doznali, da je za kotar porečki imenovan kanonik Pesante školskim nadzornikom. Po najnovijem blage uspomene popisu ima: u porečkoj občini preko 6000 talijanski, a samo 900 hrvatski govorećih stanovnikah; u bujskoj 5600 talijanski, 200 hrvatski; u umažkoj 3800 talijanski, 300 hrvatski; u grižnjanskoj 3579 talijanski, 11 hrvatski. U sudbenom kotaru porečkom 7600 talijanski, 2600 hrvatski govorećih; u sudbenom kotaru bujskom 16000 talijanski, 760 hrvatski; u sudbenom kotaru motovunskom 10000 talijanski, 5900 hrvatski. U političkom kotaru porečkom, u kojem se nalaze ta tri sudbena kotara, 34000 talijanski, 9000 hrvatski govorećih. Računajuć po govoru, kojim stanovnici toga kotara u svojih kućah u listinu govore, ima: u porečkoj občini 3000 talijanski govorećih, 4000 hrvatski; u bujskoj nit 3000 talijanski a 3000 hrvatski; u umažkoj 2000 talijanski, 2000 hrvatski; u grižnjanskoj u trih mjestancih govori se talijanski ali i hrvatski, u okološnjih selih i u dvih mjestancih samo hrvatski. U sudbenom kotaru porečkom kakve 4000 talijanski govorećih, 6000 hrvatski; u sudbenom kotaru bujskom manje od polovice talijanski, više od polovice hrvatski; u sudbenom kotaru motovunskom do 4000 talijanski, 13000 hrvatski. U političkom kotaru porečkom kakvih 16000 talijanski govorećih, 27000 hrvatski. — U službenoj jednoj knjigi reklo se na temelju brojenja stanovnikah Istre godine 1851., da jezikovna medja hrvatsko-talijanska u Istri u toliko obstoji, da su njekoji gradovi na obali morskoj, sa pretežnim brojem stanovničtva talijanskoga, opasani sa Hrvati. Danas, poslije 30 godinah, po službenom brojenju ti Hrvati su skoro izčezli. Bez vojske, bez kuge, bez glada, to nije moguće. Jedan naših zastupnikah bio je u saboru interpelirao rad načina brojenja. Odgovorilo mu se, da je to stvar političke oblasti. A i neka je, najvolilo bi se u njekih krugovih, da sasvim izginemo, nu nestati će svih a mi ćemo ostati. Po mužkom gospoduru, koji obći i mora obćiti s oblastmi talijanski, upisalo se medju talijanski govoreće svu njegovu družinu, koja ne pozna talijanskoga jezika. Od onoga vremena, kad se je i na službenom papiru priznala ogromna većina Hrvatah u Istri, s njimi se je svakako postupalo. Ljudem u Italiji odgojenim pripustilo se je svu vlast pokrajinsku i občinsku. Ljude nepoznavajuće nit Istre nit njezinih stanovnikah nit njihovoga jezika, šiljalo se je kao činovnike. Škole bijahu pod nadzorom ljudih volećih talijanstvu a mrzećih hrvatstvo skoro po cieloj Istri. U porečkom kotaru nadzorovao je do najnovijega vremena čovjek nepoznavajući ni malo hrvatskoga jezika. Rad svoje gorljivosti za talijanstvo da je bio bačen i iz škole u kojoj se je hrvatsku djecu hrvatski podučavalo. U sela samo Hrvati napučena a imajuća školu pošiljalo se je od c. k. kotarskoga školskoga vieća samo talijanske knjige. Svećenikom, koji bi bili rado držali školu u hrvatskih selih, nije se dopustilo držati ju za to što nisu bili pripravni podučavati talijanski. Občinski glavari šiljali su svećenikom čisto hrvatskih župah naloge da podpišu, da ima u njihovoj župi toliko i toliko talijanske djece. Drugim se je nalagalo da moraju talijanski za to podučavati, jer se po gradovih govori talijanski i jer je to službeni jezik. Da nije u takovih školah napredka moglo biti, o tom pametan dvojiti nemože. Za dokaz da navedemo samo jedan primjer. Znamo za selo, u kojem je obstojala škola 19 godinah i u kojem posliie toliko godinah nema više od 4 osobe koje bi čitati i pisati znale. — Znajuć mi sve to, i još tomu slična, videć da nije bio prijašnji nadzornik kod občinitih imenovanjah na novo imenovan, mislili smo da je c. kr. zemaljsko školsko vieće uvidilo, da stvar nemože tako daljo obstojati, da se nesmie tolikih krivcah Hrvatom poreškoga kotara nanašati, da se mora i za naobrazbu tamošnjih Hrvatah pobrinuti, jer su i oni sinovi ove pokrajine, jer su i oni državljani, jer i oni plaćaju svakovrstne poreze i namete, jer i oni daju svoje sinove cesaru za obranu cesarstva. Žalili smo da će nadzornikom postati takov čovjek, koji će znati hrvatski, koji će moći razviditi i razsuditi stanje, i članovom kotarskoga školskoga vieća u Poreču svoje izvješće podnjeti u smislu da se zlo stanje izpravi. — Prevarili smo se. — Kanonik Pesante: 1) nezna hrvatski, 2) on se nije nikad školom bavio, 3) on je nova službu primio pod uplivom, skoro pritiskom muževah zemaljske vlade, koji znamo kakvi su nam prijatelji. — Cieli politički kotar porečki, koji ima po samom službenom papiru 9000 stanovnikah hrvatski govorećih, nema dosad ni jedne hrvatske škole. Prečastni Pesante nam nejamči, da će nit od sada koja biti. — Evo kako se visoka vlada brine i skrbi za istarske Hrvate, da imenuje školskoga nadzornika nit nepoznavajućega hrvatskoga jezika. *Vivat sequens!*

Iz Lošinja nalazimo u br. 47 poreškoga listića dne 18. pr. mjeseca karakterističnu viest pod naslovom *»Znojiti se prije doće«*. U broju 45. istoga listića od 4. prošloga mjeseca nalazio se je podulji članak o »hrvaćenju lošinjskih škola«, gdje se crnimi bojami opisuju zle posljedice toga poduzeća i na široko i dugo priobćuju viesti, protesti i više toga tobož, da nije puk s hrvatskimi školami zadovoljan. Medju ostalim opisuje, kako se silno znoji učitelj škole u Sušaku (Sansego), jer da mora dielomice podučavati djecu i na hrvatskom jeziku. Našao se napokon i u samom Lošinju junak, kojemu su dozlogrdila ta potvaranja ondašnjih školah, te je odposlao gorespomenutom listu izpravak, gdje kaže, da nije istina, što kaže dopisnik u 45. broju. Navadja n. p. kako je morala ta viest o znoju susačkoga učitelja biti barem 1. novembra pisana, kad je već 4. bila tiskana, a škola počela je istom na 3. novembra! Evo, laži su kratke noge. Nadalje čita se u ovom izpravku, da nije se nitko doli kod njih uznemirio nit da nije nikakva kompetentna oblast protestirala proti hrvatskomu jeziku, već da je to sve koja razgrijana glava na svoj račun u svjet razpačala. Tako valja, novina, koja širi krive viesti, dužna je po zakonu primati i tiskati izpravke. E dakako, muogim neide u glavu, da mogu i Hrvati biti ljudi, ako i neuče talijanski, a tim više jer jih onda nije moći potalijanit.

† **Dr. Gjuro Daničić** akademik i slavni filogog umrò je na večer dne 17. prošloga mjeseca naglom smrti. Veliki je to gubitak po sav narod hrvatski i srbski, jer u njem je nestalo vriednoga zatočnika jedinstva na književnom polju. Rodio se je god. 1825 u Novom-Sadu od pravoslavnih roditeljah, bio uvjek odličan djak, stupio već na javnost sa svojimi radnjami u 25. godini svojega života te ga u znanstvenom iztraživanju zatekla i smrt. Bio jedno doba profesorom na visokoj školi u Biogradu, odkle je došao u Zagreb, gdje mu je akademija znanostih povjerila uredjenje velikoga hrvatskoga ii srbskoga jezika. Doživio je izdanje trijuh svezakah, za ostale imaju skrbiti njegovi drugovi akademici, koji će težko osjetiti golemi gubitah pokojnikov po našu znanstvenu knjigu. Tko nije čitao Daničićevo staro sveto pismo, tko se tu nije divio ljepoti našega jezika. Daničić je naš književni jezik počeo zvati jezikom hrvatskim ili srpskim i tim poravnao put konačnog sjedinjenja. Pošto je kr. srbski ministar za prosvjetu i crkvene poslove po nalogu Njegova Veličanstva kralja Srbije Milana I. očitovao želju, da se umrli ostanci neumrloga akademika i profesora velike škole u Biogradu Gjure Daničića prenesu na državni trošak u Biograd i ondje svečano sahrane, to je zagrebačka akademija znanosti išla u susret toj želji te je pokojnikovo tielo preneseno dne 21. pr. mj. iz pravoslavne crkve na kolodvor praćeno najizbranijim cvietom zagrebačkoga pučanstva. Grad Sisak priredio je pokojniku liepi i zanosni doček. Neumrlom pokojniku kličemo i mi s ovih obalah Adrije »Vječna ti ostala spomen u narodu«.

Zemljarina ili zemljišni davak (porez, franki) ustanovljen je konačno od centralne komisije u Beču. Ova pola države, koja je zastupana u Beču, ima na godinu plaćati 37½ milljuna for. zemljarine. Istra imala je prijašnjih godinah plaćati toga davka na godinu for. 342.000, sada će plaćati godišnjih for. 299.120, dakle manje za 43.000 ili 13%. Pregled pojedinih pol. kotarah je sledeći:

Pol. kotar.	plaćao god. 1880	*Sada*
Kopar	for. 75.823:66	67.122:83
Lošinj	» 32.295:31½	22.208:10
Pazin	» 47.888:70½	56.136:41
Poreč	» 93.618:95	77.937:36
Pulj	» 59.740:86½	51.692:12
Volosko	» 32.434:83	24.023:13

Kako se iz ovoga vidi, zemljišni davak nije prevelik, pa zato neka nastoji svatko, da ga redovito plati, jer kad jednom počme zastajati, težko se već izkopa a posledica su svakovrstne eksekucije i s time sdruženi troškovi.

»Zvonimir« akademičko hrvatsko djačko društvo u Beču izabralo je u prvoj svojoj sjednici za tekuću školsku godinu sledeći odbor: *Anton Biankini* stud. med. predsjednik; *Rok Albert* stud. med. podpredsjednik; *Vatroslav Brlić* stud. juris i *Josip Marković* stud. med. tajnici; *Bonifacij Crnković* stud. med. blagajnik; *Stjepan Nazor* stud. tech. i *Vatroslav Rainer* stud. juris odbornici. Zamjenici: *Velimir Deželić* i *Bonifacij Cetollo*.

Škoda, što ju je nanesla povodnja u Tirolu. Škoda od povodnje u Tirolu upravo je ogromna. Po najnovijih izviešćih iznosi do 16 milljunah, što je svakako ogromna svota. Pojedina okružja pretrpjela su škode: Brixen 434.000, Bruneck 2,000.000, Lienz 2,011.000. Ampezzo 160.000, Meran 200.000, Trient 1,480.000, Tione 355.000, Borgo 1,447.000, Roveredo 2.590.000, Riva 4000.000, Primiero 260.000 forinti. Tečajem jednoga mjeseca došlo je 250.000 for. milodara, u koju svotu nije carev dar uračunan.

Napredak u Americi. Chicago jeste jedan od najnapučenijih gradovah u sjevero amerikanskih saveznih državah, te broji 600.000 stanovnikah. Katolikah ima u tom gradu preko polovice. Po zadnjem popisu izkazalo se, da ima u njem 175.000 Amerikanacah i Iracah, 75.000 Njemacah, 30.000 Čehah, 20.000 Poljakah, 12.000 Francuzah i Talijanah, koji svi katoličkoj crkvi pripadaju. — Gradjani su vrlo dobri

katolici. Evo i dokaza tomu: Ustanovilo se sakupljanje dobrovoljnih prinosah za utemeljenje katoličkog sveučilišta i za nekoliko tjedanah sakupilo se svotu od 312.000 dolarah ili 1,570.000 frankah! — U Chicagu je sjedište katoličkomu biskupu, a sveučilište katoličko postoji već jedno u Luvainu.

Božji blagoslov. Ovih danah vjenčao se je u Neundorfu kod Brüksa udovac s udovicom. Ona mu je za miraz u novo kućanstvo doniela 10, a on 8 djece u nejačkoj dobi.

Posljedice prevelikog stezanja oko pasa. Čitamo u bečkih novinah: Jednoga dana pade u ulici crnoga Španjolca u 9. kotaru, elegantno odjevena, liepa, osamnaestgodišnja djevojka onesviešćena na pločnik, neizrtsnuv iz sebe niti glasa. Naravno sakupi se oko djevojke veliko množtvo, te nekoji od prisutnikah kušahu, da djevojku prizovu k životu, no sve bijaše uzaludno, te djevojka bude prenešena na obću poliklinik. Tu liečnikom odmah udari u oči osobito vitak stas djevojke, te s toga bude odmah njezina oprava otvorena, i izvadiše kožnati fino izradjeni stezač (bust), koji je prsa i dihala tako sapinjao, da se je po naravnoj konsekvenciji u djevojčinu organizmu bila sakupila velika količina ugljične kiseline. dočim je u tih okolnostih mogla jako malo vodika upijati. Tim razjašnjuje se i djevojčina nesviest. Pošto su liečnici velikom mukom otvorili stezač, uzdahnu djevojka već poslie nekoliko časakah i do mala povrati joj se sviest i govor, te bude u kočiji prenešena k svojim roditeljem, koji ništa neslućahu o pogibelji, u kojoj im bijaše kćerka.

Mačke poštarski činovnici. Medju poštarskimi činovnici u saveznih državah u Americi nalazi se i preko 1000 mačakah, koje su pritieljene raznim filijalkam poštarskih uredah. Njihova «služba» sastoji u tom, da čuvaju poštarske pošiljke pred miši. Plaću dobivaju *in natura* u hrani, za koju je u proračunu poštah odredjena posebna svota. Čim dodje medju mačjim personalom kojegod poštarskog ureda, uslied kakova «radostna dogadjaja» prirast, odmah se to javi ravnateju poštah, koji se odmah pobrine za nove «činovnike.»

Žene u Japanu. Neki Niemac, koji je više godinah proživio u Japanu, opisuje stanje japanske žene ovako: Kao što u svoj iztočnoj Aziji, tako rado i u Japanu roditelji s djevojkami, prodavaju ih mužkarcem i smatraju djevojke osobito dobrom glavnicom (kapitalom). Obred kod udaje vrlo je jednostavan. Kad se mladoženja po snuboku nagodio s roditelji o cieni buduće si žene, ustanovi se dan udaje, mladoženja i mlada izpija nekoliko čašicah rakije od riže i tim su postali muž i žena. Nesvidja li se mlada mužu, može ju ovaj već drugoga dana odpustiti, a samo ovisi o njegovoj velikodušnosti, hoće li još štogod dati kod razstave. Nu uviek mu ostaje pravo, kupiti ju natrag ili ju prodati drugomu. — Temeljni zakon iztočno-azijatske filozofije i vjerozakona: Djeca valja da slušaju otca" postao je ondje prava kletva za ženski sviet. Mlada djevojka mora poći bez prigovaranja i oklievanja za muža, kojega joj je opredielio otac, bez obzira na to, hoće li ju onaj uzeti za pravu ženu ili samo za prilježnicu, dapače na zapovied otčevu mora da stupi u službu zloglasnih javnih kućah, kakovih imade u Japanu obilje. Tomu pravilu podliega i žena u Japanca; zato je u Japanu nešto obična, da muž, dodje li u novčanu neprilliku, prodaje najprije svoju ženu i kćeri, a tad istom će odnieti svoj kaput u zalagaonicu. Usuprot tomu imade primjerah, da Japanac živi u slozi i ljubavi sa svojom ženom, te da ŝ njom vrlo blago postupa, premda neima pojma o bračnoj vjernosti, kao što Evropejac. To je u Japanu nepoznato bilje, a japanskoj ženi neće ni na um pasti, da što takova zahtieva od svoga muža. Dapače u slučaju neplodnosti, njeguje žena vrlo brižno djecu, što ju je muž imao s drugimi. — Japanci takodjer posve drugčije shvaćaju ljubav, nego li mi. Sastajanje medju mužkarcem i ženom posve je slobodno, dapače već i prelazi granice slobode; novac igra ondje ulogu ljubavi, novac udaje, radi novca sliedi razpit. U japanskih romanih i tragedijah neubijaju se ljubovnici iz romantike, kò što u nas, nego samo zato, da nesrde škrtih otacah, koji namjeravaju za skup novac prodati svoje diete. — A svi opisani odnošaji, vriede i za Evropejke, koje podju za Japanca. Tim izgubiše svako pravo. Čim Japanac stupi na japansko tlo, može odmah odpustiti svoju ženu, ako je ova i Evropejka, ili ju može darovati, prodati ili dati komu u najam. Razlog jedan za «razstavu» je medju ostalimi i «prevelika govorljivost žene». Žena nenadje tad obrane nigdje, ni u zastupnikah evropejskih vladah. Baš zato mrze Evropejci, koji žive u Japanu, svaku Evropejku, koja uzme Japanca, nu što riedko koja učini. Najčešće počine Niemkinje takav grieh proti časti ženskoga spola. Čim postane Evropejka ženom Japanca, pretrgla je sve sveze s Evropejkami, koje ju preziru kao i Evropejci, koji žive u Japanu.

Udarac na dlan uzrok smrti. Neki učitelj u Pruskoj občini Schlagentula naloži odrasloj djevojci kaznu, da napiše na tabli nekoliko puta neku izreku. Buduć se djevojka nije ni najmanje radi te kazne zasramila, poče ju učitelj psovati i odmjeri joj nekoliko udaracah na dlan. Djevojka jedva što sjednu na svoje mjesto, pade mrtva na zemlju. Liečnici konstatiraše, da je smrt uzsliedila uslied toga, što joj je puknula žila na ruci.

Otrovalo se diete dimom od petroleja. Neka nadničarka donese k liečniku u Würzingu kraj Beča svoje diete od 18 mjesecih, koje je, bar tako, kazivaše nadničarka, iznenada palo u nesviest, a i otca kada je hotio ustati iz kreveta, spopadoše grčevi i glavobolja. Liječnik iztraživ diete, konstatova podpunom očevidnošću, da se je diete otrovalo dimom od petroleja. Izvidjeno je nadalje, da je nadničarka u svojoj maloj sobi običavala po noći paliti malu petrolejsku svjetiljku, koja se je dimila. Dim od svjetiljke, kojim se je diete otrovalo, djelovao je tim škodljivije, što je sobica vrlo uzka, bila je ujedno tako zatvorena, da su se otrovni plinovi mogli tim više razvijati. Pošto su kod djeteta upotrebljena sva sredstva nade je, da će i ozdraviti.

Prieki sud. U «Sarajevskom listu» čita se, da je bosanska vlada u kotarih Prozor i Bugojno radi zavladalih u istih kotarih hajdučkih četah proglasila vojnički prieki sud. To su vrlo opasni pojavi, jerbo je baš u ova dva kotara pučanstvo vrlo radino, marljivo mirno, pa kad su se u njih pojavile hajdučke čete, to će reći, da je ustanak iz iztočnoga kraja Bosne počeo zahvaćati i južnu Bosnu.

Najznamenitija luka. Liverpool je najznamenitija svietska luka. Brodovi koji godimice uljeznu u luku nose 2,647 372 bačve: zatim dolazi London sa 2.330.088 bačavah; treća luka po redu je Glasgow sa 1.432 364, a četvrta New-York sa 1,153.676 bačavah.

Književne viesti.

U posliednjem našem broju oglasili smo, da se je počeo izdavati u svezcih najlepši roman nezaboravnoga *Augusta Šenoe* **»Kletva«**, a danas javljamo našim čitateljem, da su već izašla 4 svezka, koje si može svatko nabaviti kod knjižara »Mučnjak i Senftleben« u Zagrebu, ciena je sveudilj svakom svezku 30 novč.

Hrvatski Bogoslužbenik ili sbirka jutrnja i večernja glavnih svetkovinah preko godišta i obrednih (ritualnih) molitvah i raznih pjesamah, koje se običavaju po hrvatskih župah u Dalmaciji i susjednih zemljah. Priredio *O. S. I.* — Izdalo na svoje troškove upraviteljstvo »Narodnoga Lista« u Zadru 1882. Dopustom crkovnih starešinah. Knjiga obsiže preko 400 stranah, osim predgovora, te se prodaje po 2 for. Naručbe se neobavljaju ako nisu predplaćene. Preporučujemo našim vriednim svećenikom.

Misao Hrvatska i Misao Srbska u Dalmaciji od god. 1848, do godine 1882. Sabrao *Mihovio Pavlinović* narodni zastupnik. Zadar brzotiskom »Narodnoga Lista« 1882. Ciena 35 novč. Preštampano iz »Narodnoga Lista«. Preporučamo ovu knjižicu svim prijateljem, koji se žele pobliže osvjedočiti o dalmatinskih odnošajih.

Prošloga mjeseca izašla je kako čitamo u **»Vienca«** krasna pripovjest *Šenoina «Karanfil s pjesnikova groba»* u talijanskom prevodu pod naslovom *«Il garofano dalla tomba del poeta.» — Racconto di Augusto Šenoa. Traduzione dal croato di Dojmo Bego. Bologna, Tipografia Fava e Garagnani. Izdanje «Akademije Mickiewicz.»* Uvod je napisao predsjednik pomenute akademije, koja obstoji uz stolicu za slavistiku na Bolonjskom sveučilištu, Dominik Santagata, koji je sav zanešen liepim djelcem našega pjesnika. Iza uvoda je i kratak vjekopis Šenoe od vrlog mladog Hrvata Bege, Spličanina, koji se mnogo trudi, da pomenutu akademiju redovito i točno izvještava o napredovanju hrvatske literature.

POUKA.

Kojeg mi se sredstva latiti, da utamanim gusjenice sa zelja? Najbolje, najsigurnije i najjednostavnije sredstvo jest sakupljati ili sabirati gusjenice rukom pa ih bacati na stog i gnječiti. Sva sredstva, koja se s jedne ili druge strane preporučuju, nevaljaju ništa: ruka i samo ruka je jedino sigurno sredstvo proti gusjenicam. U tu svrhu odabere se za sabiranje jutro dok je rosno, jer su tada gusjenice sakupljene pod listom. Patke jedu veoma rado gusjenice, ali prave s druge strane mnogo kvara te se nemože savjetovati da se u vrtu drže. Razboriti vrtlari predvidjaju kvar od gusjenicah, pa tamane leptire (lepirice.) Leptir onih gusjenicah, koje brste zelje zove se kupušnjak (pieris brassicae), bielo-žute je boje, a oblitava jako proljećem i u kolovozu. Njega se najlašnje lovi iz jutra u hvatac od postave (tull) riedko otkane. Hvatac je prišiven o željezni obruč, koji je pričvršćen o lahko držalo. Hvata ga se na leteće. U uru može ih se 40 do 100 uloviti. Djeca se veoma rado igraju tim hvatanjem. Ulovljeni poubijaju se, pa se pobacaju po putevih, jer neki vrtlari tvrde, da gdje vide mrtvih drugovah, da tu nedolitaju. S druge strane opet nije zaboraviti na jaja, koje ženke snesu na donjem licu lista. Ako se svako 5 danah pregleda izpod lista i izgnječe jaja neće biti kašnje gusjenicah.

Ako je za prvog pretakanja t. j. koncem prosinca vino bistro i zdravo, ima li nade, da će ostat zdravo do na ljeto? Vino koje je za prvog pretakanja zdravo i bistro, imalo bi ostat zdravo ne samo do na ljeto, no dvi, tri i više godinah, samo ako gospodar s njim razborito postupa, ako ga drži u čistih, zdravih bačvah i u dobroj konobi, u kojoj se toplina puno nemienja. Nu ovo nevalja za sva vina i za sve godine. Na zdravlje vina upliva mnogo zrielo će grožđja, a još više kakova je jemetva (trgatba). bila. Ovogodišnja vina, n. d. nisu vina dugotrajna, jer je jematva bila vlažna; grožđje nije polučilo podpunu zrieloću niti njegov naravski stupanj sladkosti, a radi vlage bilo je puno nagnjila. Ljetošnje vino nebi bilo dugotrajno, ni onda, da se je mastu dodalo šećera (cukara); kao što bi malo koristilo danas, da se alkoholizira do 14 ili 15 stupnjevah. Sve upliva na zdravlje vina, dočim se popraviti nemože, nego na kiselini i žestini. Ljetos bismo mi svakome savjetovali da proda vino što bude prije moguće; nepruzili mu se prilika prodaji, onda neka s njim pomnjivo postupa, neka ga pretače, a za toplih danah neka mu dodade malo sumporno kisela vapna, da se nenagne. *Gosp. P. iz Š.*

Trgovačka tvrdka

G. Milesić

u Trstu

šilje uz poštarsko pouzeće u manjih pošiljkah (balicah) po 4½ kiloge. prosto od carino i vozarine u sve krajeve austro-ugarske države uz sliedeće ciene na debelo:

	Ceylon plant. najfiniju vrst	1 kl. f. 1.70
	» biser (perla) narav. zeleno	» » 1.05
Kava	Manila » bliedo, jako fina	» » 1.60
	Kuba debelu zrnatu najfiniju vrst	» » 1.75
	S. Domingo	» » 1.45
	Java najfiniju zelenu	» » 1.42
	Zlata Java (liepo rumenu)	» » 1.54
	Santos najfiniju, zelenu	» » 1.36
	Rio izabrano	» » 1.30
Riž	stolni najfiniji	» » —.40
	» Rangoon I. vrsti	» » —.34
Stolno ulje fran. u kositernih posudah		» » 1.23
	» » Monte S. Ang. talj.	» » 1.15
Makaroni pravi napuljski u zabojih		» » —.56

Odpošilje nadalje svakovrstno začinbe, južno sadje, francuzki Žafran, najfiniju čokoladu, svakovrstnih slasticah uz najniže cieno.

Na zahtiev šilje franko također obširan cienik.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri.

M. č. g. Rogač Anton župnik u Katinari for. 1.

Kod banketa održavanog dne 16. prošloga mjeseca u tršćanskoj čitaonici sabrano . . . . . for. 23,30.

Gosp. Milan Krelić, pristupio kao utemeljitelj . . . . . for. 25.

Listnica.

St. Fr. u Trnovi: Primismo N. T. u Omišlju: Dobro. — M. S. u Mrkopiju: Poslatom svotom namireno do konca tek. god.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Novembra 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
16	5.64	9.51½	—	76.75	77.50	95.25
17	5.64	9.51½	11.96	76.75	77.50	—
18	5.62	9.50½	—	76.85	—	—
19	5.62	9.49½	11.95	76.75	—	—
20	5.61	9.48½	—	76.75	77.55	—
21	5.61	9.47	—	76.75	—	—
22	—	—	—	—	—	—
23	5.62	9.47½	—	76.80	—	—
24	5.64	9.47	11.91	76.75	—	—
25	5.62	9.46½	—	76.75	77.35	—
26	5.62	9.46	—	76.45	—	—
27	—	—	—	—	—	—
28	—	—	—	—	—	—
29	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 30. Novembra 1882.

	OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	82	—	100	—
S. Domingo »	50	—	50	—
Rio polag vrsti »	36	—	62	—
Cukar austrijski »	34	50	36	—
tučeni »	31	—	33	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	42	—	70	—
Tamjan sploh »	28	—	35	—
Naranče, skrinjica	5	—	6	—
Karube puljezke za 100 k.	9	—	—	—
levantinske »	6	50	6	75
Smokve Kalamata »	—	—	18	—
puljezke »	13	—	14	—
Limuni, skrinjica	3	—	7	50
Bademki ilititi mendule za 100 k.	70	—	76	—
dalmatinske »	75	—	—	—
Lešnjaci »	21	—	31	—
Šljive bosanske i srbske »	25	—	26	—
» Kranjske i hrvatske »	17	—	18	—
Pšenica ruska »	10	50	11	—
ugarska »	10	50	11	—
galačka »	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	—	—	—	—
ugarski »	10	—	10	25
Raž »	7	50	—	—
Ječam »	—	—	—	—
Zob ugarska »	7	—	8	—
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	—	11	50
Bob »	—	—	—	—
Grašak (biž) »	10	—	15	—
Leća »	—	—	—	—
Orìž talljanski »	13	75	21	50
inglezki (kitajski) »	12	50	12	75
Vuna bosanska »	100	—	110	—
morejska »	118	—	125	—
arbanaska »	125	—	—	—
Istarska »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	48	—	90	—
Štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	60	11	40
bukovice »	6	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti za 100 k.	41	—	42	—
» najbolje »	48	—	62	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	42	—
Istarsko »	41	—	—	—
Kameno ulje u barilah. »	—	—	9	25
u kasetah »	11	75	12	—
Kože strojene naške »	145	—	175	—
suhe volovjo naško »	47	—	55	—
dalm., ist. i bos. »	80	—	103	—
janjeće naške za 100 kom.	80	—	110	—
dalmatinske »	70	—	100	—
kozje za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane »	—	50	—	60
suhe »	—	—	—	70
zečje za 100 kom.,	34	—	42	—
Bakalar za 100 k.	37	—	46	—
Sardele 1 baril	13	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	25	—	27	—
Maslo »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	46	—	48	—
Salo »	82	—	—	—
Slanina »	81	—	—	—
Rakija stolitar 100 litarah)	—	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški »	9	—	—	—
» istarski »	8	50	—	—
» dalmatinski »	7	50	8	—
Mekinje »	5	10	—	—
Krupica (semolin) »	5	—	—	—
Lišće od javorike »	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh »	40	—	80	—
Med dalmat. i riečki »	28	—	—	—
» hrvatski »	32	—	34	—
Lumber (jabučico od javor.) »	11	—	11	50
Pakal barii od 100 k.	—	—	—	—
Cunja (štrace) za 100 k.	2	—	18	—
Katrum dalmat. «	14	—	16	—

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.

Broj 24. U Trstu 16. Decembra 1882. Godina XIII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Raznačicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hrala, Via Torcetto N. 1703-2.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuje, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Današnjim se brojem opraščamo od naših čitateljah za god. 1882, budućim brojem pozdravit ćemo jih u četrnajstoj godini obstanka našega lista. Sa mnogo stranah prispjevaju nam ne samo laskava priznanja o potrebi i smjeru lista već nas se bodri, da poduzmemo shodne korake, da bude »Naša Sloga« mogla svakoga tjedna izlaziti, jer da to naš narod u Istri i kvarnerskih otocih zahtjeva. Mi smo tu misao već počeli ozbiljno pretresivati te se nadamo, da ćemo svakako težajem budućе godine moći toj želji zadovoljiti. U tu svrhu treba nam podpore od naroda, komu je ovaj list posvećen. Umoljavamo dakle sve dosadanje predbrojnike, da svoju predplatu za dobe obnove, a sve naše dužnike siećamo na njihovu dužnost prama našemu listu. Da pako uzmognemo povećati naš list, trsiti će se je svim našim rodoljubom i prijateljem hrvatskoga naroda, da saberu što više predplatnikah, jer tako će naš list prodreti u svaki zakutak, gdje je neobhodno potrebit u dobi, kad ima naš narod u Istri stupiti na svoje noge.

Ciena ostaje, dok budo list izlazio dva puta na mjesec, 2 for., za težake 1 for. Gdje se 8 njih pod jednom poštom nadje pak se dogovore, da jim list svim pod jednim pasom šaljemo, slati ćemo ga i za samih 70 novč. po glavi. Novci se šalju »poštarskom naputnicom« (vaglia postale-Postanweisung). Tko lista nedobije, neka nam javi otvorenim pismom napisav izvana »Reklamacija«, za koju se neplaća poštarine.

Uredničtvo »Naše Sloge«.

Interpelacija

zastupnika na carev. vieću **Dr.a Vitezića** i drugovah na njeg. preuzvišenost gosp. **grofa. Taaffe-a**, upravitelja ministarstva nutrnjih posalah u državnom saboru u Beču dne 6. decembra 1882.

Lošinjski je kotarski kapetan u dopisu od 6. julija t. g. broj 2.725 upravljenom na dekanatske ureda svojega kotara označio *zloporabom*, što voditelji maticah kod izdavanja obiteljskih listovah pišu prezimena hrvatskim pravopisom a ne onako, kako se je pisalo od *pamtivieka*, što po njegovoj misli često prouzrokuje pometnjah i pogreškah, koje da su za stranke (ljude) od velike škode.

Pozivljuć se na odpis c. k. ministarstva nutrnjih posalah od 9. junija 1871 br. 6953, po kojem promjena prezimena spada u nadležnost onoga ministarstva, pronašao je ipak shodnim odrediti, da imaju činovnici onoga ureda prigodom službenoga putovanja po kotaru strogo razviditi matice i osobito prispodobiti pravopis, kojim su upisana prezimena notom unešenih sa pravopisom, kojim su upisana prezimena njihovih pradjedovah te izpitati, da li obstoje spomenute zloporabe.

Konačno traži od dekanatskih uredah, neka preduzmu mjere, da se te zloporabe ukinu i ujedno da mu poduzeto oznane.

Proti ovakvoj naredbi, koja na daleko prekoračuje djelokrug kotarskoga poglavarstva te koja oslanjajuć se na krive nazore i nepravo činjenice duboko vredja temeljna prava, prizvali su se, kao što nije bilo drugčije očekivati, skoro svi župnici i dušobrižnici istoga kotara na c. k. namjestničtvo u Trstu.

Dosada nije dotičnim stiglo nikakvo rešenje.

Naproti je c. k. kotarski predstojnik u Poreču na 25. augusta t. g. upravio na župnike i dušobrižnike kao što i na občine svojega kotara okružnicu, u kojoj se polag odpisa c. k. namjestničtva od 8. istoga mjeseca br. 7.887 veli, da neodvisi od narodnosti dotične obitelji, kakvim da se pravopisom upiše njezino ime u matične knjige a taj izbor da se nemože propustiti na volju pojedinoga voditelja matice. Ime mora, kao što se ondje dalje navadja, biti tako pisano, kako je upisano u krstnoj knjigi ili u ženitbenom pismu, jer da je zadaća maticah sačuvati trajnost prezimena za sva pokoljenja.

Budući se u navedenom slučaju neradi o promjeni prezimena, kao što se krivo tvrdi, već o tom, dali se imaju pisati u maticah hrvatska prezimena talijanskim pravopisom, koji je uveden pod vladom miljetačke republike ili pako hrvatskim pravopisom, koji odgovara naravi i sveobćoj porabi;

Budući se iz matičinih knjigah, koje se nalaze kod župničkih i dušobrižničkih uredah Istre i kvarnerskih otokah, uviditi može, da su iste većim dielom pisane na hrvatskom jeziku sa staroslavenskim (glagolskimi) pismeni, mnoge do početka ovoga stoleća, njekoje pako još do tridesete godine;

Budući je tim postavljena tvrdnja, da je od c. k. oblastih u zaštitu uzeti talijanski pravopis od pamtivieka u porabi te da usled zabranjenog hrvatskog pravopisa mogu nastati pometnje i pogreške, sasvim netemeljita;

Budući je u članku XIX. državnoga temeljnoga zakona od 21. decembra 1867, br. 142 zajamčeno svim državljanom nepovredljivo pravo zaštite i njega njihove narodnosti i jezika, budući se pod izrazom *jezik* razumjeva i literatura i način pisanja te budući su spomenutimi naredbami hrvatski stanovnici lošinjskoga i porečkoga kotara povredjeni u svojem temeljnim zakonom zajamčenom pravu;

Budući nemože bit zadaća političke oblasti da štogod odredjuje o čisto literarnih pitanjih;

Budući nije konačno za sada u Istri vladajućih političkih odnošajih bilo nimalo oprezno, potaknuti pitanje, kao što je predstojeće:

Obzirom na sve to pitaju podpisani:

1.) Jeli su vašoj preuzvišenosti poznate gorespomenute naredbe tičuće se pravopisa u matičinih knjigah?

2.) Jeli kani vaša preuzvišenost isto naredbe čim prije dignuti?

U Beču, dne 5. decembra 1882.

M. Herman, *Dr. Vitezić,*
Dr. Trojan, *Weber,*
Nabergoj, *Skopalik,*
Šupuk, *Hladik,*

Podlistak.

Žudih Josip Razsuljević.

(Pučka pripovjest iz istranskoga života).

(Nastavak).

Dok je Tancobel ovako pripovjedao, dovedu četiri redara šestoricu svezanu na vratariju. »Cafi« priskoče i otvore vrata tamnicam. Najprvi tobožnji Razsuljevićev prijatelj bio bačen u najgoru tamnicu nazvanu: »pasjak«. Bila vam to podzemna, tiesna i nizka sobica, u koju se unišio kroz jako nizka vrata. U nju doprla je kroz dan samo za nekoliko časovah kroz jednu »slepujlicu« svjetlost sunčana. Malo nagnjile slame s desne strane a s lieve jedan zemljani vrč pun vode i kàs suha sirčeva kruha sve ovo sačinjavalo je ujezino pokućstvo.

Teško onomu, koj je došao na ono esto! — Razsuljevića kao čovjeka sumnja spraviše na prostranije mjesto al ga sve to nije mogto umiriti. Bliedkà smrt poniknuo od sramote glavom. Kad mu otvore vrata unidje klecajućim koljenima i pane kao onesviešćen na slamu u kut. Lisa mu se neprestano nadimahu od silnog plača i uzdisanja. Veliko mnoštvo Poznačah što se bilo onamo steklo, kričalo se od snebivanja a neke žene, koje poznaše dobru Marianu ljuto proplakše. Evo tako dodje »žudih Josip Razsuljević« u tamnicu. Nekoliko tjedanah kašnje bješe odvedeni u Rovinj.

Tako, dragi gospodine, ugasne za uvjek čast Razsuljevićevo kuće, s koje se jedngd toliko dičila, huknu žalostno starac Stefan.

* * *

Ova se nesreća morala javiti dvjema Razsuljevićevima sinovima, nastavi starac Štefan pošto se bio malo poodmorio. Anton djak nalazio se onda negdje u Hrvatskoj i to najbrže u Karlovcu a stariji Mikula u Dalmaciji. Tri dana kašnje dobi Marijana pismo od Antona u kojem joj javi, da je otčeva nesreća za njega smrtni udarac, nu ipak pokušao nesretnicu tješiti koliko je znao i mogao. Osam danah kašnje dobiše opet pismo od njegova gospodara, da je Anton opasno obolio. — Mikula pisao takodjer pismo na svoju zaručnicu Katicu. I on je pisao, da ga je zatvor njegova nesretna otca jako ranio, izrazio se ća, da se sramuje zvati sinom takova nitkova, da bi zdvajao da nevjeruje u Boga i da ga netješi nada u bolju budućnost.

A Mariana? upitam nestrpljivo dobrog starca.

E dragi gospodine odvrati Štefan, o patnjah Marijaninih mogao bih vam do same zore pričati i još neznam da li bih sve povjedao, al vidim gdje se vrieme približuje, da se mladji sprave na polnoćnicu zato ću ostalo kazati koliko bude moguće kraće.

Jadna Mariana, uzdahne starac, bila već do onda toliko suzah iztočila radi slaba ponašanja muževljà, al se ipak' držala hrabro i nije klonula duhom, dok je uza se imala dobru djecu Mikulu i Antona. Tješila se uvjek mišlju da će kadatad okrenuti na bolje. Nada jadnu prevari. Stariji sin, koj je imao biti baštinik kmetije morao u vojnike i to kako već spomenuh najviše radi slaba otčina ponašanja. Mučila ju misal da ga neće nikad više vidjeti, jer se ravno onda govorilo o velikom ratu. O drugom sinu Antonu, kojega su mnogi u velike cienili radi njegova uzorna vladanja i marljivosti, javiše joj da je pogibeljno obolio. Bog zna dakle hoće li preboljeti ljutu bolest ili će ga nemilice svaliti u grob. Nije čudo, gospodine dragi, da su ovake misli jako uznemirile dobru Marianu te joj malo po malo usjekle duši i tielu duboke rane, koje joj se nikad nezacielište. — — —

Bilo je od zatvora proteklo već dva dobra ljeta. Kraj postelje Marianine slonila je liepa Katica Radićeva kći, U jednoj je ruci držala zdjelicu a drugom dragala bolestnu Marianu.

— O draga Mariana, tješila ju, prestanite žalovati. Bog je vas a i mene teško pohodio al zato nemojmo bezafati. Veli se da Bog onoga kara kojega ljubi. — Vi ništa još zapuštona. Danas bila sam u Pazinu pa sam čula, da će vam suprug naskoro iz tamnice jer da se dokazalo da nije veliki krivac onoga zločina radi kojeg bi zatvoren. Vrhu toga se nadam, da će i Mikula doći kući, jer se više ne govori o vojni. Šteta je doista velika, da je umro dobri Anton nu tješite se. Bio on sveta duša. U raju sa svojom braćom moli već Boga za nas. — Danas mi još kazali roditelji da slobodno i spavam ovdje dokle vas Bog ozdravi. Ja vas neću zapustiti ni hipa. Oh! uzdahne najzad, kod vas mi je tako milo — milo. — —

Bolestnoj Mariani zasinuše oči nekim veseljem i zadovoljstvom. Onemoglom rukom zagrli Katicu i drhćućim joj reče glasom:

Hvala ti Katice! Hvala i tvojim roditeljima. Nikad neću zaboraviti tvoje ljubavi i dobroga srca. Kad te vidim, kad te čujem tako liepo govoriti, kad pomislim na te i moga Mikulu oh onda! — onda se čutim zdravom, te čini mi se kao da mi ništa nemanjka. Nadam se da su mi umrla djeca u liepom raju kod Boga. Oh! ta i ja ću tamo doći te ih navjeke uza sebe imati. — I boljoj se budućnosti nadam. U duhu vidim tebe i mojega Mikulu gospodariti. U duhu zrijem vaš mladji naraštaj, koj titnja, buji, raste, koji se sprema da podigne našu kuću, da joj povrate ah! izgubljeno poštenje!

Iz ovog govora razabirete, prijatelju dragi, da je Mariana izgubila dobroga djaka Antona, koj bijaše kako vam već spomenuh, veoma pametan mladić. Odkad je nesretni njegov otac počeo pohadjati krčme i kavane, odao se igri i lovu, obćlo sa nitkovima nije bio nikad veseo. Neka sjeta poklopi mu srce, koja se opažala takodjer na njegovom obrazu. Više bi putah spomenuo otcu njegove pogriješke a kad je uvidio da sve ništa nekoristi, zatvorio bi se u sobu pak nad knjigami ure i ure plakao i tugovao. A tuga nikoga nepomože. Njegovo već po naravi slabunjavo tielo počelo od do duna slabiti dok ga viest ob očinom zatvoru sasvim neobori i u crni strovali grob. Šest mjesecih kašnje izdahnuo je kao pravi kršćanin u naručaju razcvilјene mu majke.

Kossowicz, *Hevera,*
Obrese, *Dr. Janša*
Dr. Tonkli, *Karl Adamek,*
Klun, *J. Suda,*
Dürckheim, *Krejči,*
Poklukar, *Tiller,*
Borelli, *Jiroček,*
Grazelli, *M. Hawelka,*
W. Pfeifer, *Tonner,*
Io. Giovanelli, *Platzer,*
Klatić, *Dr. Krofta,*
Dr. Vošnjak, *Jos. Müller,*
Dr. Srom, *Dr. Vašaty.*

Kakav je to postupak?

U 18. broju, koji je izašao onaj dan kad bijaše Njeg. Veličanstvo u Pulju, napisali smo članak o sredstvih, koja njeka porečka gospoda napram Hrvatom rabe. Pokazali smo kako oni Hrvate u Istri, njihove zagovornike, njihove svetinje klevetami obsipavaju.

Iz izvješća o saborskih sjednicah mogu se naši čitatelji osvjedočiti, da je saborska većina u jednoj sjednici odlučila, da neda nit novčića za tisak zemljovida Istre, pošto je taj zemljovid sa svakoga mogućega gledišta nevaljanim proglasila; i da je ta ista većina u drugoj jednoj sjednici ustanovila, da se dade sastavitelju toga zemljovida nagrada.

Predsjednik sabora objavi u jednoj sjednici putovanje carevo, na njegov se predlog odluči, da će saborsko odaslanstvo caru svoju odanost izraziti, a da si pridržaje pravo osobe za to odaslanstvo izabrati. Predmjevalo se, da će u tom odaslanstvu obstojećem iz pet članovah izmed 20 njih i jedan Hrvat biti. Hrvatski zastupnici nit neznaju, tko je u tom odaslanstvu bio.

Došlo je prošnjah za talijanske škole iz peterih mjestah ili čisto hrvatskih ili takovih u kojih su po dvie, tri obitelji talijanske, a ostale sve hrvatske. Većina saborska nepopitav se o načinu kako je do tih prošnjah došlo, tko jih je sastavio, tko jih je podpisao ili podkrižao, nemareć iztraživati dali su navodi u njih sadržani istiniti, naložila je zemaljskomu odboru da se zauzme kod zemaljskoga školskoga vieća o ustanovljenju hrvatske i talijanske škole u rečenih peterih mjestih. Danas već i u Poreču izpovjedaju i priznavaju, da su one prošnje raznimi spletkami učinjene.

A sad čujte ovu.

Dne 7. novembra t. g. br. 5210. razpisao je zemaljski istarski odbor natječaj za 6 podporah pitomcem pokrajinske škole za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo.

Prositelji moraju dokazati: sa krstnim listom, da su navršili 16 godinah; sa svjedočbom občinske oblasti, da su poljodjelska djeca; sa svjedočbom školskoga ravnateljstva da su svršili pučku školu. Kad nebi prositelj ove posliednje svjedočbe imao, morat će se podvrći primateljnomu izpitu, kod kojega će ima pokazati, *da zna dobro čitati i pisati talijanski*, i da pozna četiri glavna poslovanja računstvena. Tu je troje moguće: ili da se od dječakah koji su navršili pučku školu, pa i hrvatsku, nezahtjeva da znadu i talijanski dočim se to zahtjeva od onih koji je nisu navršili; ili da se predpostavlja, da su sve pučke škole u Istri talijanske; ili pak da se ta pokrajinska škola ustraja samo za talijanske dječake u Istri. Prvo je protuslovje samo u sebi. Drugo nemože izreći zemaljski odbor ako je još sviestan, jer i on sudjeluje kod imenovanja učiteljah pak bi morao znati, da je već imenovano učiteljah za hrvatske i lih hrvatske škole. Neostaje dakle nego treće, da je najme ta škola pokrajinska samo za talijansku djecu. . . . .

U glavnom izvješću zemaljskoga odbora na sabor godine 1881 na strani XXVII prilogah stoji br. 937 i dopis kojim isti odbor pripošilje namjestničtvu učevnu osnovu glede te pokrajinske škole. U toj osnovi stoji: «Pitomac da bude pripušćen u školu, valja da pripada stališu poljodjelskomu i dokaže, da je navršio bar pučku školu ili *inače dokaže sa posebnim izpitom da znade dobro čitati i pisati* i izradjivati četiri računstvena poslovanja». Tu se neveli da mora znati dobro čitati i pisati *talijanski.*

Pob brojem 3875 je izvješće zemaljskoga odbora na sabor godine 1882 i osnova o uredjenju te škole. Pod točkom «pitomci» su one iste rieči koje navedosmo iz osnove na namjestničtvo. Veli se da mora znati *čitati i pisati*, al se neveli da mora znati *čitati i pisati talijanski.*

Sad kako da krstimo taj postupak zemaljskoga odbora? Pošteni ljudi nazvali bi ga onom riečju, koja je svakomu na ustijuh, kad vidi ovakve makinacije.

Na jedan se način podnaša izvešće vis. c. kr. vladi u Trstu od koje se pomoći nada i visokomu saboru, od kojega se potvrdu želi, na drugi se razpisuje natječaj.

I još se veli da se taj natječaj razpisuje po osnovi (in conformità del piano) o uredjenju te škole odobrenoj od visokoga sabora! Gdje je u toj osnovi predloženoj saboru na odobrenje govora, da mora dječak dokazati, da *zna dobro čitati i pisati talijanski?* Dokaži slavni zemaljski odbore! Inače ti velimo da je takav postupak stvar nečuvena od jedne zemaljske oblasti u ustavnoj državi!

I kao da se je na to išlo. Iz nacrta saborskih sjednicah priobćena u našem listu doznajemo, da se je izvješće o toj školi dalo razpravljati, *premda nebijaše na dnevnom redu.* Zastupnici Hrvati nisu znali da će se o tom razpravljati u rečenoj sjednici. Njeki njih nisu se nit ustali, kad je predsjednik pitao odobrenje toga izvješća zajedno sa osnovom. Kao, da su slutili, da se tim nješto kani.

Jeli ćeš još jasnijega dokaza, moj ljubljeni narode, kako ti se talijanština narivava, sve što se s tvojim novcem ustroji, samo je za Talijane! Sbilja težko je trpiti!

DOPISI.

Iz Buzeščine, *28 Novembra 1882.*

Kod nas se takovih stvarih dogadja, da se čovjek sgražati mora. Zakona se najmanje drže oni, koji bi morali paziti da ga i drugi vrše. Narod postaje sve siromašniji, od njega se svašta zahtjeva a neda mu se ništa. Pomoći nit zagovora mu nije od nikud.

Hoću da danas spomenem samo nješto iz posliednje sjednice občinskoga zastupstva, obdržavane dne 11. ovoga mjeseca. Na dnevnom redu bilo je šest točakah: o imenovanju občinskoga lječnika, jednoga občinskoga pisara, o putevih. o prodaji komada občinskoga zemljišća, o izplati duga Ivanu Cerovcu za gradnju školske sgrade.

Prije nego se je prešlo na razpravu tih predmetah, čitao se je po običaju zapisnik posljednje sjednice, koja bijaše obdržavana prije njekoliko mjesecih. Vrli naš zastupnik Frane Flego iz Štrpeda opazio je, da se zapisnik nepiše onako kako se u sjednicah radi, da se dakle nastoji pokriti istinu ili što je to isto, da se tu spletkari. U zadnjoj najme sjednici bilo je na dnevnom redu imenovanje poduči-telja i učiteljice za buzetsku školu. Četernajst glasovah bilo je za to, da se obojica imenuju provizorno, a trinajst da se imenuju stalno. To nebijaše vidljivo iz zapisnika. O četernajst glasovih nije bilo nit spomena. Frane Flego upozorio je zastupstvo na to i pitao kako se je to dogodilo? Glavar mu odgovori, da su poduči-telj i učiteljica bili imenovani već prije privremeno ili provizorno, a da se je sad samo o tom radilo, da se jih stalno namjesti. Onih četernajst, koji su za to glasovali, da se jih provizorno imenuje, da su svoj glas izgubili, što je svejedno kao da su se od glasovanja odalečili. Sada došlo je do prepirke. Četernajstorica tvrdi da su sbilja samo za provizorno namještenje glasovali. Flego pita, jeli moguće, da se jih nije razumilo, i da oni nisu razumili glavara? Glavar odgovora, da mu je žao što ga nisu razumili. Flego primeće na to, da se više put dogadja, da mnogi ili nerazumimo glavara ili da se zapisnik drugačije piše. Više put zapazimo da je zapisnik drugčiji nego li razpravljano u sjednici. Više put smo i zabilježili u zapisnik takove dogadjaje, a ovaj put pridržajem si pravo na utok ili rekurs proti zapisniku posliednje sjednice. Negri je spomenuo da je on pravo razumio glavara, od njihovih nije drugačije ni jedan niti rieči progovorio.

Sva ova prepirka kaže jasno, kako se kod nas postupa, razsvjetljuje stanje u kojem se nalazimo, pokazuje u pravoj svjetlosti glavara i njegovu upravu. Inače nije bila potrebita.

Imalo se je dakle stalno namjestiti učiteljicu i poduči-telja. U sjednici bilo je 27 zastupnikah, 13 jih je glasovalo za stalno namještenje, 14 za provizorno. Glavar veli da je ovih 14 glasovah izgubljeno; kako da su se od glasovanja odalečili. Tomu nije tako. Tih 14 glasovah imalo se je uzeti kao glasove *proti* stalnomu namještenju. A pošte je takovih 14, a samo 13 za stalno namještenje, *učiteljica nit poduči-telj nisu bili predloženi za stalno namještenje*, jer u zastupstvu odlučuje većina članovah ako jih je prisutan broj zakonom ustanovljen, kako bi bio u ovom slučaju. Uzme li se pako stvar tako kao da tih 14 u sjednici nije bilo, kao da su se od nje odalečili, tad nije bilo u sjednici toliko članovah koliko jih zakon zahtjeva, da može sjednica o čem odlučiti. Cielo zastupstvo broji 30 članovah, a 18 njih nemože nikakovih zaključakah činiti. Po §. 41. občinskoga reda za Istru, »zastupstvo nemože odlučivati ako nisu prisutne najmanje dvie trećine svih članovah«. Izuzet je samo slučaj kada nebi članovi po drugi put pozvani radi jednoga te istoga predmeta došli u zakonom ustanovljenom broju. Toga slučaja ovdje nebijaše.

Nečudim se glavaru nit njegovoj družini, nego kako je mogla c. kr. kotarska oblast tako napravljen predlog zemaljskomu odboru poslati, niti kako je zemaljski odbor mogao na temelju takova predloga imenovati učiteljicu i poduči-telja. Ovo kaže jasno, kako se u Istri naprama nam Hrvatom zakon vrši. Drago mi je da je Fran Flego pridržao si pravo na utok, a nadam se da ga je već i učinio.

Nego da čujete, što se je u sjednici dalje dogodilo.

I opet valja da se povratim na prošlu sjednicu. U toj sjednici bio je predložio isti čestiti Fran Flego spomenicu na carevinsko vieće radi uvedenja hrvatskoga jezika u urede i u škole, kao takodjer predstavku za hrvatsku školu u Buzetu. Gospodin glavar učinio je toliko, da nisu ta dva predmeta došla na dnevni red, nego da su se odložila za buduću sjednicu, i on je valjda mislio za uvjek. Ali Flego nit njegovi drugovi nespava, već bdije i budno bdije gdje se radi o dobru i časti Hrvatah naše obćine.

Pošto je bio pročitan zapisnik posliednje sjednice, upitao je glavara, zašto nije metnuo na dnevni red njegova dva predloga, o spomenici na carevinsko vieće i o ustanovljenju hrvatske škole u Buzetu, i zahtjevao da se razpravlja najprije o tom što je zadnji put zaostalo pak onda nek se ide dalje. Glavar odgovori da će se o tom najzad govoriti. Flego veli, ne najzad nego najprije, inače se neide dalje. Glavar veli, ako je došao u sjednicu da poremećuje dnevni red, da će komisara pozvat. Flego mu odgovara: Bože daj! a mislio si je za stalno, da će se bar zakon vršiti ako komisar dodje. Njemu je žao, da glavar meće na dnevni red svakojake stvari i stvarčice, a zapušća velike i pravedne zahtjeve ogromne većine pučanstva. Glavar mu odgovori, da ga nesmje ukoravati, ako mu nije što pravo, nek za tuži na više oblasti. Flego još reče, da je on ovdje da zastupa puk kako je pravo a ne kako je po volji g. glavaru, i odalji se iz viećnice. Za njim su izišli i zastupnici Matejčić i Anton Flego, a drugi su svi ostali kao pomamljeni. Što da rečemo ob onih, koji su bili podpisali rečene predloge za prošlu sjednicu i koji su se pred ovom sjednicom dogovorili da neće napred dok se o tom nerazpravi. Samo tri su održali rieč. Svi drugi su tako brzo zaboravili na zadanu rieč. Tim nevelim da su odustali od svojih zahtjevah te će stalno biti za nje, kada se budu pretresivali. Al zlo je da se daju tako za nos vući, pak se takostvar oteže.

Pri tom samo opažam, da bi već sbilja vrieme bilo da oblasti prisile, da se u Buzetu zakon vrši. Nek se i komisar šalje kad neide drugčije i kad se zastupnici, koji hoće da se zakon vrši, za smutljivce proglašuju. Valja najme i to znati, da se već njekoliko godinah kod nas račun nit proračun neprikazuje. A to je jedno glavnih dužnostih glavarevih. U koliko uredjenu stanju, nebi mogao glavar buzetski sjedit nit jednoga dana na glavarskoj stolici, već samo radi toga.

Još jednu. U sjednici se je odlučilo učiniti zajam od 6000 forintih, da se izplati Cerovca za školu. U zapisnik nije se metnulo te svote. Neopredieljeno je. Glavar će uzeti zajam u svoti u kojoj mu se bude svidjalo. Kako pak to?

Iz Lima, *10. Decembra.*

Iz jedne i druge strane Lima čuju se glasovi i želje od malenog broja narodnjakah naših razpršenih po Istriji, da bi veoma dobro bilo za svakovrstne narodne potrebe, da se što prije sastane kod nas tabor, kojemu bi se pridružili svi narodnjaci iz svih krajevah naše Istre. Istina je, da je kod nas narodni duh još jedva u klici, te se pojavljuje svedjer mlohava iskrica, koju valja ukriepiti i povećati. Došla je doba, da već jednom odbacimo stare haljine i da nove obučemo; pokažimo svietu da i u nas junačko srdce kuca. Poslovica naša nam govori: kad se bratska srdca slože i olovo plivat može, a kad sloga nezavlada, isto perje na dno pada.

Govorka se, da bi najshodnije mjesto bilo za rečeni tabor »Sv. Petar u Šumi«, jer je ondje lega ugodna, i blizu grada Pazina a ljudi bi mogli doći od svih stranah s željeznicom; doba obdržavanja bila bi najugodnija i najshodnija dojduće jeseni mjeseca Rujna, jer onda bi mogli doći svi narodni učitelji u kojih leži budućnost povjerene in mladeži. Uvjereni i osvjedočeni smo već da bi nas došli počastiti i naša susiedna braća iz svijuh stranah.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. prosinca 1882.

U carevinskom se vieću sad razpravlja prevažan zakon o prometu i obrtnosti, koji da će bar u nešto odkupiti rukodjelce od robstva židovskih glavničarah, što se tudjom mukom tuste i zabogatjuju, dočim sirote radnici goli i gladni kruto stradaju. Vieće je nadalje na tri mjeseca dozvolilo vladi, da po zakonu od prošle godine pobira i troši državni novac, jer nije još dospielo, ustanoviti proračun za buduću godinu. Dozvolilo je takodjer broj novakah, što ima ljetos stupiti pod oružje. Naš zastupnik, Dr. Vitezić, pozvao na račun vladu glede naredbe, kojom se u Istri vredja naše narodno čuvstvo, te nam se već i naša imena brani pisati našim hrvatskim pravopisom. Našoj u Beču stanujućoj braći Čehom kojih ima ondje prjeko dviesto hilj dah, dozvolilo je ministarstvo, otvo riti na svoje troškove česku narodnu školu, na što se Niemci jede i viču i više nego, da je tko Beč zapalio na četiri strane. Vidi se, da su tako zvani liberalci svi i svuda jedni te isti: pogani naime bez svakog višeg načela prava i pravednosti. U južnoj Dalmaciji dogodili se opet nekakvi neredi, a i u Bosnoj i Hercegovini

da podmuklo vrije; zato da se ministar Kallay misli opet vratiti u one strane, da jih tobože svojimi prenaredbami umiri i predobi.

Iz Ugarske ništa nova, nego da se magjarski zastupnici i visoki dostojanstvenici psuju u parlamentu, pak onda iz šale, izazivajuć se na dvoboj, strieljaju prahom jedan na drugoga, da tobože spase svoje težko uvriedjeno poštenje. To je šala, ali nije šala skrajna pokvarenost, u koju je ugreznula Ugarska, radi koje se medju sobom grizu njezini prvi ljudi.

U ostalom svietu negovori se ni sad o ničem toliko, koliko o putovanju ruskog ministra Giersa. Svašta se nagadja, ali kao da se ništa nepogadja; jer što se danas tvrdilo, to se sutra pobija. Giers se u Rimu poklonio i Papi, koji da mu je ozbiljnimi riečmi spomenuo i nesnosljivo stanje, u kojem se nalazi katolička crkva u Rusiji, pa kako je skrajno vrieme, da se toj nepravdi konac učini.

U ovaj par su otvoreniskoro svi evropejski parlamenti. Samo srbska skupšćina nemože do sjednicah, jer se odporna stranka brieži, što hoće da nečim dade oduška svojoj zlovolji. U Bugarskoj dokončani su stopram izbori. Francesku je skupšćinu uzbunilo traljavo stanje državnih financijah, jer se našlo sto milionah manjka, dočim se dosad Francezi gradili, da su u tom obziru najsretniji narod na svietu. Bismark je nešto bolestan, pak nemože da prisustvuje zastupničkim sjednicam. Ruski senat je odlučio, popisati židove i zabraniti jim nabavljanje neprokretninah, to jest, kućah i zemljišća. Prošlih danah otvorila se u Vašingtonu i skupšćina združenih državah sjeverne amerikanske Republike, kojoj je jedinoj Bog dao, mjesto politikom, baviti se gospodarstvenim napredkom naroda.

Franina i Jurina.

Fr. Jure! ča da se j' na Voloskom nekakovo delo oprlo?

Ju. Ki ti to rekal?

Fr. Ča nisi ti štal va »Sloge«, da misle Vološćaki nekoliko palac sazidat?

Ju. Aj san, al na Volosken za sve ono niš neznaju; onde su mi rekli, da se valjada neki s njimi ruga, zač da novega ni na Volosken, zvan kući nekega barona, niš leg pulicaj.

Fr. Ča! pulicaj? Tako je Vitorio potestà?!

Ju. Ja, ča misliš, da prez Vitorija nemore bit na Volosken pulicaja? Ni pulicaj miga. Ženska škola!

Fr. Pusti za Boga žensku školu! Samo za pulicaja mi moreš odgovorit, zač ja znan, da kada su teli novu raprezentancu storit da su dominaturi va Gopatije blandali, ako ziberu Vitorija za potestà, da te morat vaje 300 fr. paričat za pulicaja, ako ustane Gustin, da niš..

Ju. Kako su to mogli govorit, kada smo svi znali, da je još stara reprežentanca bila odlučila, da se mora pulicaj nać? Ako j' to istina, to su onda Gopatijce prevarili.

Fr. Ako su, pravo su storili, kada su imeli kega. Mane, Jure moj dragi, nebi to bili dali popit, zač nvala Bogu, za me beršljan neraste.

***

Ju. Ljudi božji, Frane, ka silna nesreća se je brižnoj dogodila, siromaška onako mlada pak već ju j' imela tolika nesreća zadet!

Fr. Ča za boga, Jure! Kemu se ta nesreća pripetila? ča morda tvojoj Luce?

Ju. Ni mojoj Luce ne, nvala sv. Luke i sv. Eufrazije, lego onoj brižnoj »Istrije«, ka je komać počela nekako živet, pak da j' već ponemela.

Fr. Ča ponemela »Istria« tužna?

Ju. Ja neznan ne, lego rekal mi je naš meštar, komu svakeh osam dan na vizitu prihaja, da j' vajada ponemela, zač da je neč napisala predzadnji put; kako da j', Bog nas očuvaj, zvan sebe.

Fr. Ča to ča?

Ju. Neki artikul pod imenom »arti delatorie slave«.

Fr. Oh! Oh! Oh! Ljudi božji, ma su te lepo prevarili, ono j' nemo tela samo pokazat, kako je njija »avita« kultura zaspraven »inpareggiabile«. —

Ju. Morda je pak ono senjal da j' počela teplo čutit?

Fr. Najbrže će bit i ovo i ono.

Ju. A reci mi još malo, ča će to reć »arti delatorie«?

Fr. Pitaj samo izulane, tamo reć bi, da sada te rožice jako cvatu!

***

Fr. Jurić moj, poslušaj me s dušom i obadvima ušima jer gre za tvoju sriću.

Ju. Kad je tomu tako, neću se ganut, dokle ti govoriš, ma da mi žatučeš cla regiment lačnih buh pod benevreke.

Fr. Ako mi pravo odgovoriš, ča te budem pitâ, priporučit ću te na pravom mistu za maeštra na taljanskoj školi, ka rima, početi ove dane va Barbanu.

Ju. Ala, da bravo!

Fr. Kad su se tužili na multe oni, ki nisu slali redno svoju dicu va školu, govorilo jim se je ovako: »Ste štili školu hrvacku, dakle platite! — da je ostala škola taljanska, takove špeže nebi bilo!« Sad povij mi: 1. Kî je to naručila, da se ima tako grdo ljudem lagati? 2. Zašto se je naručilo, da se ima puk na ovi ružni način za nos potezati?

Ju. Pervo, neg odgovorim, povij mi ti: je—li se je to govorilo ljudem prije one šuplike za taljansku školu, je—li poćle?

Fr. Prvo šuplike.

Ju. Franić, muž besida, vé, znaš ča si mi obeća.

Fr. Nimaj straha!

Ju. Po urdinu onega, ki je govoril, da mi Hrvati nismo Hrvati, govorilo so je tako ljudem zaradi multe, i to zato, da bi ih kušnje laglje ulovili na križe i podpise pod onu šupliku. »Mà di mal erba, non si fà buon fieno!«

Fr. Bravo! kako sam ti obećâ, priporučit ću te za novu onu službu va Barbanu; jer tako štud čovik, kako si ti, je škoda, da se gubi za vrgnjem i matikom; ti si kako stvoren za taljanski jezik. I kad budeš tamo, nepusti se, vé, kako i drugi!

Ju. Nebojse za mene, jer »chi pécora si fà, lo mangia il lupo«!

***

Ju. Ala vesela ti majka gde si bil to dni?

Fr. Va Kanfanare.

Ju. Ča si tamo hodil da te za Podestù učine?

Fr. Nisam miga oštar ja!

Ju. Znaš li još sedam deli milosrdnih telesnih?

Fr. Kako ne!

Ju. Nu moli ih da čujem.

Fr. Sedan deli milosrdnih telesnih, kih je sedan.
Prvo, nabraniti gladne.
Drago, napojiti žedne.
Treto, prijeti putnike na stan.
Četvrto, odieti golše.

Ju. Dosta dosta, vidim da znaš; ali to je ono, vidiš, ča nekoji Kanfanarci neznadu.

***

Ju. Ma ča je krivo, da to toliko vrišće?

Fr. Ča je krivo? Krivi smo smi, da smo živi!

Ju. A tako je to, te se onput po vranića nakričat.

Fr. Ter već onega, kega su va dobrem vremenu malo ili niš poznavali, prose, da stori ovo, da stori ono, sad bi oteli, da jim drugi pomaže!

Ju. A pomaže jin ki?

Fr. Pusti me ća, kadgod se mora i mučat.

Priposlano. *)

Preuzvišenom Gospodinu barunu De-Pretis-Cagnodo, c. kr. Namjestniku u Trstu.

Još je u Svibnju mjesecu t. g. desetorica podpisanih zastupnikah občine krčke podniela občinskomu odboru u Krk predlog, da sazove na temelju §. 40, 4 občinskog Poslovnika izvanrednu občinsku sjednicu. Medjutim vrieme je prolazilo, nu sjednica se sazvala nije. Opaziv tu nezakonitost uložila je ista desetorica na temelju §. 93 občinskog poslovnika utok na c. kr. izloženi Komisarijat u Krku; nu i ovdje je občinski Odbor pronašao shodnim ignorirati naredbe c. kr. Komisarijata. Držeć se pravog puta uticanja, polag kojega je krčki izloženi c. kr. komisarijat glede nas I. oblast uticanja, utekosmo se dne 1 Srpnja t. g. ravno visokom c. kr. Namjestničtvu kao II. oblasti obrazloživ pravedni svoj zahćev. Čekasmo pohlepni taj odgovor, i dugo se ga načekasmo. Visoko c. kr. Namjestničtvo udostojilo se odgovoriti nam putem c. kr. okružnog Kapetana lošinjskog odpisom iz Poreča od dana 22. kolovoza t. g., kojim nam se nieče to naše pravo s obzira što da tobože stvar o kojoj bismo imali razpravljati će podpada pod djelokrug Občine. Neobaziruć se na okolnost, da su dakle polag toga sve občine slovenske i više njih iz Istre, dapače i iz samog našeg okružja prekoračilo svoj djelokrug znanjem i privolom visokog c. kr. Ministarstva to Predsjedničtva carev. vieća, pitamo sada, što smo mi tražili podnesav rečeni predlog na občinski Odbor? — Tražili smo sazov izvanredne občinske sjednice, a taj nam se proti očitom slovu zakona negira. Istodobno predstavljao nam c. kr. lošinjski kapetan Visoko Namjestničtvo kao drugu Oblast, kojoj bismo se imali uteći u vriemo od 14 danah. Vični poštivati više odredbe, to da nam se ne predbaci buntovničtvo, uložismo odmah utok na Visoko c. kr. Namjestničtvo, premda bijasmo osvjedočeni, da c. kr. Komisarijat krčki predstavlja u ime c. kr. Kapetanata lošinjskog I. oblast uticanja. Otaj naš utok leži jur kod Visokog Namjestničtva od početka Rujna t. g.

Preuzvišeni Gospodine!

Evo ovo je jur drugo zasiedanje carev. Vieća. otvoreno, pa će se i zatvoriti prije nego bude podpisanim dano u ime občine krčke izraziti na Visoko Predsjedničtvo carev. Vieća svoje želje. Uzrok tolikog zatezanja sa odgovori na naše utoke, neidemo tražiti, jer nam vremena nedostaje. Usmieljujemo se jedino zamoliti Preuzvišenost Vašu, da li za to znade, pa ako da, misli li nam Visoko Namjestničtvo odgovoriti i kada?

Time se za sada bilježimo

Preuzvišenosti Vaše

ponizni sluge a zastupnici občine krčke:

Matej Mrakovčić, *Anton Brant*,
Rok Brant, p. m. *Vinko Žic, savietnik*,
Anton Čubranić, *Ivan Čubranić*,
Svedok, *Svedok*.

Na Korniću dne 14. prosinca 1882.

Ivan Žic, zastupnik,
Niko Orlić, viećnik občinski,
Niko Mrakovčić, občin. zastupnik
Jerko Orlić, » »
Antun Žic, » »
Franjo Bonifačić, » »
Niko Andrijčić, » »
Žic Joso, svjedok na križe i podpise.

Na Punìu dne 13. prosinca 1882.

*) Za ovaj članak uredničtvo neprima druge odgovornosti van one, koju mu zakon nalaže. Ured.

Različite viesti.

Promjene u tršćanskoj i koparskoj biskupiji. Č. g. *Karlo Kočiančić* imenovan je župnikom u Grožnjanu, kojom je župom i dosad upravljao. Č. g. *Anton Fabris*, do sad duh. pomoć. u Lindaru, imenovan je župe upravit. u Gologorici. Č. g. *Blaž Dekleva*, dosad župe uprav. u Humu, ide kano duh. pomoć. u Lindar. Č. g. *Franjo Repić*, do sad župe uprav. u Sočergi, ide u istoj službi u Hum.

Interpelacija. Sa živahnim zadovoljstvom donašamo u današnjem listu interpelaciju postavljenu od našega zastupnika Dra. Vitezića na grofa Taaffea. Iz njezina sadržaja će opet naši čitatelji uvidit, kako svi jednodušno mislimo o izdanih naredbah, koje bi htjele ostraniti naš hrvatski pravopis iz matičinih knjigah. Znatiželjni smo, što se bude sada narediti.

Dvadeset novčićah platilo je za marke mjestno školsko vieće u Tinjanu, da nam pripošalje poštom izvadak protokola sjednice istoga vieća obdržavane dne 7. prošloga mjeseca i to u namjeri, da sadržaj istoga uzmemo na znanje. Iz ovoga će uviditi to častno vieće, da smo ne samo taj protokol pročitali već da ga evo i na ovom mjestu spominjemo, neka znade i ostali poštovani puk Tinjanski, što njegovi starešine rade u sjednicah. Prije svega spomenuti nam je, da smo u posliednjem broju tiskali jedan razgovor medju Blažom i Matičinom pod tinjanskom ladonjom, gdje se ova dva hladno razgovaraju o tamošnjih stvarih i dogodjajih onako, kako to kmeti znaju. Tko bi bio sanjao, da će naš Blaž i Matičina doć zato pred tinjansko školsko vieće na sud? A bogme, da je to bilo, svedoči nam priposlani protokol. Sakupe se poštovani starešine gg. Franjo Orlich, predsjednik, Anton Giacomin, župnik, Hinko i Anton Deplera članovi mjestnoga školskoga vieća te poče Anton Depiera razlagati, kako je u »Našoj Slogi« od 1. decembra tiskan razgovor med Blažom i Matičinom, kojim da se nastoji ocrniti njihovoga vrloga druga i tinjanskoga učitelja g. Blaža Rimanića-a pak predlaže, da častno mjestno školsko vieće primi na znanje gorespomenuti razgovor te da izruzi ovomu slavnomu uredničtvu duboki ukor, što je tiskalo taj članak a ujedno se nalaže ugliednom predsjedničtvu, da odpošalje prepis ovoga zaključka na visoko c. k. školsko zemaljsko vieće u Poreču kao i uredničtvu »Naše Sloge«. Ovaj predlog bude jednoglasno prihvaćen. Dokazom, kako nas je duboko dirnuo taj nepozvani ukor, jest evo, što ga javno tiskamo, nebi li se ovimi redci zabavio koji naš čitatelj, jer bit će i medju njimi više njih, koje treba kad i kad malo razveseliti, da što humorističnoga čitaju! Liepa čast za nas, kad se već u školskih sjednicah razpravljaju naši članci! Do danas nismo imali časti znati, da se tinjanski učitelj zove Blaž Rimanich, koji da je onaj razgovor na sebe protegnuo ili bolje rekuć, buduć toga za stalno neznamo, tamošnje je školsko vieće na njega protegnulo! Neka naši čitatelji pročitaju još jednom taj razgovor pak će sami suditi, jeli se govori o tinjanskom učitelju ili ne. Svakomu je »slobodno tumačit, kako gu volju, zato se još može doživit, da danas sutra koje školsko mjestno vieće odsudi još koga i na smrti! Kompetencilju će si janko prisvojit, to je najlagja stvar! I ovakve nismo još čuli! Sa naše strane pako svraćamo pozornost tinjanskoga mjestnoga školskoga vieća na plaću, koju obično dobivaju nepozvani gostovi. Prije nego završimo, grieh bi bio, da nezabilježimo još koju. Priposlani protokol pisan je u jeziku, kojim govori ona šačica tamošnjih čistih Talijanah i to dakako toškanski, kao što nam sviedoči sliedeći stavak: »Comunque sia la cosa e qualunque lo scopo di tale articolo *d'sfamatorio*«, sbilja nema višega od taljanske kulture u Istri. Evo druge: Gorispomenuti starešine zaključili su jednoglasno, da se prepis toga protokola pošalje zemaljskomu školskomu vieću u *Poreč*. Nečudimo se glavaru i dvojici ostalih članovah, jer neznamo, na kojem se stupnju kulture nalaze, nego čuditi se moramo tinjanskomu župniku, što nili toga neznade, da zemaljskoga školskoga vieća u Poreču nema! Mi smo dosada mislili, da u Istri svako malo naobraženi čovjek znade, da za cielo Primorje obstoji jedno zemaljsko školsko vieće u Trstu, nu u tom smo se danas prevarili. Možda gospoda misle, da valjda i aunce dolazi iz Poreča!? I još će tko reći, da su Hrvati u Istri zaostali za Talijani. Reć bi, da se što takva nebi moglo dogodit kod občine, kad bi bila u hrvatskih rukuh. — Iz rečenoga uvidit će gospoda, da nismo bacili u koš prepis njihovoga protokola, već da smo ga sačuvali za ugodnu uspomenu.

Ravnopravnost. Prijatelj nam priobćio sliedeći karakteristični dogodjaj *iz Poreča:* Prvom polovicom septembra tek. god. dodje kmet iz porečke občine u svoj občinski ured u Poreč, da opravi njeki svoj posal, pa buduć nezna drugoga jezika do hrvatskoga, izreče hrvatski svoju želju. Činovnik rečenoga ureda zavapi nad siromakom, da neka govori talijanski, ako ima ondje posla. Na što naš kmet u strahu preponizno izpoviedi, da nezna talijanski. To je bilo dosta tomu čovjeku te zavliče drhćućemu kmetu: hoćeš, nećeš, morat ćeš talijanski, jer, hvala Bogu, *prošao je Dobrila, ki vas je branio.* — Evo opet dokaza, kako bi se rado iztisnuti sve, što je naše. Drugi put neka kmet odgovori: *hoćeš, nećeš, morat ćeš znat hrvatski, ako ćeš jisti kruh u našoj občini.* Svatko u Istri, koji je u javnoj službi, mora poznavati hrvatski jezik, tu pomoći nema, samo nevalja se prestrašiti od nikoga. Ako je blage uspomene Dobrila prošao, ostavlo je za sobom i mladjih ljudih, koji će našega kmeta svagdje braniti, a osobito ondje, gdje se radi o njegovom pravu. Samo uztrajte, pravedna stvar mora pobjediti.

Državni proračun za zemlje zastupane u carevinskom vieću u Beču. Dne 5. prošloga mjeseca otvorio se je državni sabor, u kojem je financijalni ministar *Dunajevski* predložio državni proračun (potreboće) za god. 1883. Cielokupna potreba za god. 1883 iznaša . . for. 491.831.215
Dohodci proračunani su na » 460.218.810
Deficit za buduću godinu iznaša 31.602.405 f.,
nu u tom su uzeti u obzir i svi vanredni troškovi.

U Cislajtaniji se trošilo na škole po proračunu za prošlu školsku godinu 1881—82. 17,782.835 for. Od toga odpada na 17 viših škola 4,012.801 for.; — na gimnazije samo 3,220.580 for.; na realke 4,445.515 for; na obrtničke odborne tečaje 959.437 for.; na učeničke knjižnice 23.300 for.; na učiteljska obrazovališta 1,292.656 for., čemu se još ima pribrojiti 110.000 za štipendije učenikom i 137.026 for. izvanrednih izdatakah: a pučkim školam daje država pripomoći 1,809.094 for.

Le pavillon Croate. Čitamo u hrvatskih zagrebačkih novinah sledeće: U Lyonu izašla je brošura pod ovim naslovom sa slikom ove naše sgrade u Trstu, koju je napisao profesor na lyonskom sveučilištu, dr. James Condamin, kao putnu crtu od izložbe tršćanske. Osobitim zanimanjem bavio se je sa odnošaji naše domovine i napisao na 22 strane te knjižice malu sliku geografičnu, narodno gospodarstvenu i književnu. Napominje položaj naše kraljevine, prispodabljajuć ju sa najljepšimi i ubavimi predjeli Saone oko Lyona i Côted'or, našu trgovinu s drvi i zemaljskimi proizvodi po statističkih podatcih, industriju, kako ju je dielomice na izložbi motrio. Morao je velikom ljubopitnosti proučavati naše stvari, pošto izvješćuje točno o broju pučanstva, vjerozakonskih poslovih, napominjuć naše crkvene dostojanstvenike, naročito monsieur évêque de Diakovo, le général protecteur de l'académie des sciences et des arts. Naš hrvatski jezik očituje za bogati i najljepši u velikoj obitelji slavenskih plemenah. Tumači Francezom historičke crtice o došašću Hrvatah u današnju domovinu sve do najnovijeg vremena, pripovieda o nagodbi sa Magjari, o saboru i autonomiji našoj, o banskoj časti, o županijah, o podignutih pučkih školah i sveučilištu, koje da je u središtu narodne prosvjete u Zagrebu a ne «Agram» (qui est le nome allemand), opisuje naš glavni grad gornji i donji, kao da je ljeta ovdje boravio i to sve u vrlo prijaznom crtanju. Ovakove izraze simpatije od nami posve tudjeg čovjeka, moramo smatrati kao ugodan pojav, da nam inostranci počimlju pozornost svoju obraćati i uvažavati naše nastojanje o kulturnom razvitku. — Zatim prelazi na pavilon, koga sa najvažnijimi izloženimi stvarmi crta i dolazi sa materijalnih na duševne radnje, naime na književna djela Stanka Vraza, Petra Preradovića i Augusta Šenoe, koja imenuje «la gloire des lettres en Croatie». Sliče životopis Vrazov i navadja «Djulabije», od kojih je preveo nekoliko pjesmicah i tumačio ih svojim zemljakom na najljubezniji način. Tako govori i o Preradoviću, o njegovu životu i djelih, o pjesmah: «Putnik» i «Pet čašah» napokon o njegovoj izreci: Dans ton champ donne moi un tombeau; — Avec tes fleurs orne ma tombe! o njegovu spomeniku u Arkadah itd. — Nadalje piše o poeti i romancieru Šenoi, o njegovih spisih, koji su vriedni da zauzmu častno mjesto u povjesti književnikah XIX. vieka. Raduje se, da Hrvati ljube Francoze više nego u ikojem kraju Evrope, i sjeća se, kako se je Napoleon I izrazio, da nije imao hrabrijih vojnikah nego onih od «générceuse Nation» i s toga da ih je uvjek zvao «Mes braves Croates.» Opazio je radostnim čuvstvom na visokom jarbolu pred pavilonom narodnu hrvatsku zastavu u bojah, koje su i francezke. Ova knjižica je tolikom sućuti pisana, da nas mora veseliti što smo našom posebnom izložbom predstavili se svietu u toli krasnoj slici kao narod, koj ozbiljno za kulturom ide. — Ovaj laskavi sud mora nas nadalje bodriti za čim većom ljubavi za naš rod i neumornom radnjom za napredak naše hrvatske zemlje, kojoj još mnogo treba.

Otrovalo se diete dimom od petroleja. Neka nadničarka donese k liječniku u Währingu kraj Beča svoje diete od 18 mjesecih, koje je, bar tako, kazivaše nadničarka, iznenada palo u nesviest, a i otca kada je hotio ustati iz kreveta, spopadoše grčevi i glavobolja. Liječnik iztraživ diete, konstatova podpunom očevidnošću, da se je diete otrovalo dimom od petroleja. Izvidjeno je nadalje, da je nadničarka u svojoj maloj sobi običavala po noći paliti malu petrolejsku svietiljku, koja se je dimila. Dim od svietiljke, kojim se je diete otrovalo, djelovao je tim škodljivije, što je sobica vrlo uzka, bila je ujedno tako zatvorena, da su se otrovni plinovi mogli tim više razvijati. Pošto su kod djeteta upotrebljena sva sredstva nade je, da će i ozdraviti.

Spaljivanje mrtvacah u Francezkoj. U jednoj posliednjih sjednicah francezke zastupničke kuće razdieljena je zastupnikom osnova zakona, izradjena od zastupnika Kazimira Periera, baveća se pitanjem o spaljivanju mrtvacah u Francezkoj. Osnova zakona, na kojoj su podpisani Gambetta, Paul Bert, Passi i Anatole de la Forge, sadržaje u glavnom sliedeće ustanove: Svakomu gradjaninu prosto je naredit posliednjom odredbom, da se njegovo mrtvo tielo, mjesto da sahrani spali. I njegovoj porodici stoji na volju spaliti ostanke preminule osobe. U slučaju, kada bi se, bilo skojega razloga, tko god uzprotivio spaljenju, odlučuje mirovni sudac u 24 sata. Predleži li prijava o počinjenom zločinu, komu je pokojnik bio žrtvom, ima se mrtvo tielo prije pregledati.

London ima oko 635.000 djece, koja su dužna polaziti školu. Podignućem novih 25 školah ima samo za 25.893 djece mjesta. U svih školah ima mjesta za 502.095, tako da skoro 200.000 djece ostaje bez obuke u najvećem gradu civilizovanoga svieta.

Književne viesti.

Vjekopis Dra. Jurja Dobrile biskupa tršćansko-koparskoga prije poreško-pulj-skoga. Napisao Gvjetko Rubetić. Na svjet izdalo društvo sv. Jeronima. Ovo po naš narod u Istri osobito krasno djelce, gdje su nanizane sve vrline i krieposti nezaboravnoga biskupa, može se dobiti kod administracije našega lista uz cienu od 30 nov. Tko ju želi imati, a svatko morao bi ju imati, neka nam pripošalje uz 30 novč. još 5 novč. za poštu.

«Hrvatske Vile» sv. II. god. II. sadržaje: I. Slike: Nikola Tomaseo — Na Soči (dvie slike) — Rumunji — Dvie alegorije: Mimika — Lirika. II. Pjesme: Tužnopojke (I—IV) — I. K. O.; Na Trsatu (I—III) — A. Harambašić. III. Proza: Urotnici — D. Joso Gržetić; Bartek pohjeditelj — pohrv. Fr. Kučinić; Adalgisa — F. Afrić Riečanin; Prvaci današnjeg Pariza — Ilija Milarov; Bakar — D. Hiro; Listak: (Književnost — Umjetnost — Naše slike — Kulturne viesti — Bibliografija); Oglasi.

Uprava i uredničtvo «Hrvatske Vile» donaša na omotu svojim predplatnikom sliedeće očitovanje:

Ovaj svezak nam se je otegnuo sa više razloga, i to: jer moradosmo neko vrieme pričekati, da uzmognemo odrediti stalnu nakladu; nadalje, jer se i danas imamo boriti s težkom obstojnošću, što nam je strojilac još uvjek u zatvoru, a onaj, koji ga je provizorno zastupao, dobio drugdje stalnu zaslužbu, te tako moradosmo deset danah biti bez njega, dok nam opet drugi ne prispje; napokon, jer je i sam urednik poradi svojih posalah morao na 15 danah odputovati. Mi ćemo medjutim do nove godine nastojati, da sve nadomjestimo.

Glede samoga izdavanja moramo našim čitateljem napomenuti, da smo odlučili nastaviti naš rad od 1. siečnja 1883. u Zagrebu, te se tako nadamo nadopuniti sve možebitne manjkavosti, koje se do sada pokazaše.

Kako je naš narod liepo pristao uz «Hrvatsku Vilu», to se nadamo da će nas još bolje podupirati, kada stignemo u metropolu Hrvatske.

Budući da su nam se preko dvie trećine predplatnikah potužile, da im francezki modni list nije od nikakve koristi, prinuždeni smo II. svezkom izdavanje istoga obustaviti. Istomu priložiti 2 broja modnoga lista. Medjutim dobiti će svi naši predplatnici kao odštetu šest slikah iz «Zlatne bibilje» i sliku za okvir «Vršitba u Hrvatskoj», koju svakim danom očekujemo, da ju uzmognemo našim cielogodišnjim predplatnikom odma odposlati.

Nu da u našem pokusu sa modnim listom ne zaostanemo, te da mnogim željam udovoljimo, preduzeli smo sliedeće korake, da nastavimo izdavanje modnoga lista u hrvatskom jeziku, te se nadamo, da ćemo našim dolazkom u Zagreb i tomu zantjevu zadovoljiti. Sbude li se to, onda ćemo predplatnikom «Hrvatske Vile» modni list davati jeftinije no inim.

Predplatna cienа jest na cielu godinu 10 for., na pol godine 5 for., na četvrt godine 2.50.

«Vienac», Zabavi i Pouci. — *Pozivo na predplatu.* — Petnaestu godinu vieka svoga nastupljuje nam evo **«VIENAC»**. Tko znade, s kakovimi se poteškoćami mora još uvjek boriti hrvatska liepa knjiga, a napose časopisi; tko re spomene, zašto je ugasla «Danica ilirska», uvenuo «Neven», usahnuo «Naše gore list» i «Bosiljak» itd., obradovat će se jamačno, što ipak imademo belestristićan časopis, koji je toli liepu dobu dočekao.

Kraj uvjek još slaba mara našega občinstva za knjigu, kraj silne navale tudjih listova mučno bi bilo pojedincu ukloniti sve zapreke, koje su izdavanju periodična lista na putu, te žrtvovati onoliko, koliko je Dionička tiskara, samo da se održi «Vienac».

Pošto su vlastnicu «Vienca», sl. Dionička tiskaru, prinukali poslovni odnošaji, da se dalje nebavi izdavanjem i uredjivanjem ovoga lista, to smo se toga mi podpisani prihvatili.

Preuzimajuć mi novom godinom 1883 izdavanje i uredjivanje **jedinoga belestrističkoga** časopisa, koji je dublji korien u narodu uhvatio, nastojat ćemo svimi silami, da gradnć i nadalje na *solidnom* temelju sačuvamo, a možda i podignemo dobar glas našega «Vienca».

Nu nije samo do nas, da «Vienac» ostane i nadalje, što je bio. Hrvatski narod nesmije mu svoje pripomoći uzkratiti, ako želi, da mu neuvene. Jedino obilna materijalna pomoć mogla bi ga podići, da bude premac svojim sretnijim drugovom, koje podupiru tisuće i tisuće blagodarnih ruku.

Pozivamo zato sve prijatelje hrvatske knjige, da se što prije požure predplatit na «VIENAC». Čim se više predplatnika javi; tim će i list biti vrstniji obilkom i sadržajem svojim.

Svikoliki pisci hrvatski, starji i mladji, krasit će naš list plodovi svoga pera. Prema tome biti će **«Vienac»** vjerno ogledalo našega narodnjega napredka; on će biti junačko poprište, gdje će se takmiti najvriji umovi naši, radeć za sve što je lietinito, dobro i liepo —

«VIENAC» izlazit će ko i doslije svake subote na dva arka, **te će u svakom broju donieti ili dvie emanje ili jednu veliku sliku.**

Godišnja mu je cienа:

Za domaće, koji ga sami dižu . . . for. 6.—
Poštom i domaćim u kuću . . . for. 7.—
Na polovicu i četvrt razmjerno.

Pošto je Dionička tiskara zadržala **financijalnu upravu lista,** neka se novci šalju i nadalje poštovnom naputnicom **«Upravi Vienca»** (Zagreb, Dionička tiskara, Preradovićeva ulica).

U Zagrebu koncem godine 1882.

V. Klaić i M. Maravić.

Hrvatska biblioteka. Ovo književno poduzeće izdalo je već 3. svezak, koji sadržaje pupovjedku iz petnajstoga stoleća napisanu od D. Demetra pod naslovom *«Otac i sin»*. Prva i druga svezka posvema je razpačana. Ovim svezkom počeo se upotrebljavati finiji papir za tisak. Šesti svezak donieti će dramu «Romeo i Julija» od Shakespeara sa krasnimi ilustracijami.

Predplata se prima na 5, odnosno na 10 svezčićah a iznaša 75 novč. odnosno f. 1.50. Šestim svezkom počimlje predplata na drugu seriju a upravlja se na knjižaru «Lav. Hartmana Kugli i Deutsch» u Zagrebu.

Münchhausen. *Čudnovata putovanja i doživljaji baruna Münchhausena po kopnu i po moru, kako ih sam pripovieda u prijateljskom krugu. Svezak I. U Bakru. Tisak i naklada Rudolfa Desselbrunnera.* Tko nije već čitao ili bar čuo pripovjedati romantične doživljaje baruna Münchhausena, koji su već postali svojinom svih europejskih narodah. Sada se svakomu pruža sgoda, da jih čita u hrvatskom dosta dobrom prevodu, nebi li se tako od srca nasmijao dosjetljivim i fantastičnim pripovjedkam toga vetrogonje. Cienа je svezku 25 novč., poštom 2 novč. više. Koji pošalje na nakladnika u Bakru 1 for., dobit će cielo djelo sastojeće iz 4 svezka prosto od poštarine, a sabirač od 10 predplatnikah — djelo badava.

Slaves et Teutons. Pod tim naslovom izašla je u Parizu (Hachette et Co.) knjiga, koju je napisao hrvatskom občinstvu iz njegova boravka u Zagrebu i putovanja u Bosnu-Hercegovinu odmah iza okupacije poznati g. Eduard *Marbeau*, a koja će sigurno u Evropi, osobito u krugovih političkih pobuditi obću senzaciju. Naslovi pojedinih poglavljah jesu sledeći: 1. Sukob medju Njemci i Slaveni neodkloniv je. 2. Sdruženje Slavenah u Evropi. 3. Uzroci nesloge medju Slaveni i Njemci. 4. Doticaji medju Slaveni i Njemci — *Borba u Austriji.* 1. Česi i Njemci u Českoj. 2. Sveučilište u Pragu. 3. Novinstvo u Pragu. 4. Češki u hode. 5. Odnošaji medju Česi i Njemci u českom saboru. 6. Sile slavenske stranke u bečkom parlamentu. 7. Politika bečkoga dvora u Českoj. 8. Njemci u Galiciji. 9. Njemački jezik u Galiciji. 10. Poljaci u Galiciji. 11. Česi naprama Poljakom. 12. Magjari u svojih doticajih s Njemci i sjevernimi Slaveni. — *Borba u Prusiji.* 1. Poljaci u pruskoj Šleziji. 2. Odkud njemačke naseljbine u Slezkoj i Poznanju? 3. Poljaci u Poznanju. 4. Kulturkampf. 5. Izseljivanje. 6. Poljaci u Prusiji. — *Borba u Rusiji.* 1. Njemci u kraljevini Poljskoj. 2. Družtveni odnošaji u Poljskoj. 3. Razvoj trećega stališa poljskoga. 4. Židovi u kraljevini Poljskoj. 5. Sveučilište varšavsko i njegov upliv na naobrazbu narodnu. 6. Varšavsko novinstvo. 7. Budućnost Poljske! Odkud će joj sinuti sloboda itd.

Listnica.

Gospodi, koja nam više putah šalju razne pjesme, da jih objelodanimo, moramo javiti, da nam prostor našega lista za sada nedopušća tiskati jih, neka se strpe, možda će i na nje doći red.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Decembra 1882.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire sterl.	Austr. rent. u papiru	Austr. rent. u srebru	Austr. rent. u zlatu
1	5.62	9.47	—	76.25	—	95.25
2	5.62	9.47½	—	76.30	77.20	—
3	—	—	—	—	—	—
4	5.61	9.48	—	76.45	—	—
5	5.61	9.48	—	76.55	—	—
6	5.61	9.48	—	76.60	—	—
7	5.62	9.47½	—	76.60	77.20	—
8	—	—	—	—	—	—
9	5.60	9.47	11.85	76.55	—	—
10	—	—	—	—	—	—
11	5.60	9.47	—	76.60	—	—
12	5.60	9.46½	—	76.60	—	—
13	5.59	9.47	—	76.55	—	—
14	5.59	9.47	—	76.45	76.95	—
15	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 14. Decembra 1882.

		OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak prim. i ugarski za 100 k.					
Kafa Portoriko	»	80	—	105	—
S. Domingo	»	50	—	56	—
Rio polag vrsti	»	35	—	53	—
Cukar austrijski	»	33	50	35	—
tučeni	»	29	75	33	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	42	—	70	—
Tamjan sploh	»	26	—	35	—
Naranče, skrinjica	»	2	—	5	—
Karube puljezke	za 100 k.	9	—	—	—
levantinske	»	6	—	—	—
Smokve Kalamata	»	18	—	16	—
puljezke	»	12	—	16	—
Limuni, skrinjica	»	3	—	5	50
Bademki liti mendule za 100 k.		68	—	76	—
dalmatinske	»	76	—	—	—
Lešnjaci	»	19	—	32	—
Šljive bosanske i srbsko	»	23	—	24	50
» Kranjske i hrvatske	»	17	—	18	—
Pšenica ruska	»	10	50	11	—
» ugarska	»	10	50	11	—
galučka	»	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	10	—	10	25
ugarski	»	10	—	—	—
Raž	»	7	50	—	—
Ječam	»	7	—	8	—
Zob ugarska	»	6	25	6	75
arbanaska	»	6	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	50	12	—
Bob	»	—	—	—	—
Grašak (biž)	»	10	—	15	—
Leća	»	—	—	—	—
Oriž talijanski	»	13	—	23	50
inglozki (kitajski)	»	12	50	12	75
Vuna bosanska	»	100	—	110	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	125	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	48	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	11	40
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	40	50	43	—
» najbolje	»	50	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	43	—	44	—
istarsko	»	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	10	—	19	25
u kasetah	»	18	—	13	25
Kože strojene naške	»	145	—	175	—
suhe volovje naške	»	47	—	55	—
dalm., ist. i bos.	»	80	—	108	—
janjeće naške za 100 kom.		80	—	110	—
dalmatinske	»	70	—	100	—
kozje	za 1 k.	—	66	—	70
vunene sirane	»	—	50	—	62
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom.		34	—	42	—
Bakalar	za 100 k.	45	—	53	—
Sardele 1 baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	37	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	46	—	47	—
Salo	»	79	—	—	—
Slanina	»	74	—	—	—
Rakija etolitar 100 litarah		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	22	—	24	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	7	50	8	—
Mekinje	»	4	90	—	—
Krupica (semolin)	»	4	70	—	—
Lišće od javorike	»	12	—	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	40	—	80	—
Med dalmat. i riočki	»	28	—	32	—
» hrvatski	»	32	—	34	—
Lumber (jabučice od javor.)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.		—	—	—	—
Cunje (štrace)	za 100 k.	3	—	18	—
Katram dalmat.	«	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovčini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRIŠČIAK.

Tisk. pod vodstvom F. HUALA.